УНИВ. БИБЛИОТЕКА
В.и. Бр. 4826

ШКОЛСКІИ ЛИСТЪ

ПБ 10
4750

ЗА

ГОДИНУ

1860.

Библиотека
ЈОЦЕ ВУЈИЋА
у Сенти

Ш. ГОДИНА.

Поклон
ЈОЦЕ ВУЈИЋА из
УНИВЕРЗИТЕТ. БИБЛ.
У БЕОГРАДУ

У НОВОМЪ САДУ
ЪРЗОТИСКОМЪ ЕПІСКОПСКЕ КЊЬИГОПЕЧАТНѢ

1860.

САДРЖАЙ

ШКОЛСКОГА ЛИСТА ЗА ГОДИНУ 1860.

ПРВА ЧЕТВРТЬ.

Брой 1. Мисли о школи и учительима XI. Школскій тактъ. (страна. 1.) — XII. Упливъ старіи на децу (3.) — Изясненіе црквеныхъ пѣсама: Тропари Свет. Савви: 1, Православія наставниче: 2., Пути вводящаго: (5.) — Неговањ моћи представляя одъ В. (7.) — Парамитие I. Дрва у раю (11.) — Штица за прво покушаванѣ у читаню (12.) Яре и Курякъ. (басна). (14.) — Єдна рачунска игра (15.) Додатакъ къ статистичнымъ податцима школе. (16.)

Брой 2. Пролетна песма (17.) — Св. Стефанъ првовѣнч. краль Србскій (18.) — Мисли о школи и учитељма: XIII. Упливъ куће и школе на децу (21.) — Попись, кои учители увекъ спремљенъ држати имаю (23.) — Речи кое деца одма писати могу, чимъ прва писмена писати науче (26.) — Парамитие II. Лисъ и Ева (28.) — Киша (песмица) (29.) — Допись изъ Сомбора о празницима Рождества Христова, Новогъ Лета и Богоявленія (30.) — Іошъ єдна рачунска игра. (32.)

Брой 3. Св. Стефанъ првов. краль Срб. (свршет.) (33.) — Мисли о школи и Учитељима: XIV. Учитель идолъ деци. (36.) — О помраченію сунца и месеца (37.) — Неколико примера за рачунъ. (Изъ Историе) (41.) — Сбирка семена за школу (43.) — Парамитие: III. Самаилъ (44.) — Авраамъ и Идолопоклоници I. и II. (45.) — Іошъ єдна рачунска игра. (48.)

Брой. 4. Мисли о школи у Учитељима: V. Учитель анђео или сотона деци (49.) — VI. Хармонія школе са кућомъ при воспит. (51.) — Неколико задатака за рачунъ (изъ Географіе) (53.) — Сбирка дрва за школу (56.) — Сократови разговори: I. О поштованю родителя (58.) — Парамитие: Сведокъ истине (62.) — Іошъ єдна рачунска игра (64.)

Брой 5. Мисли о школи и Учитељима: XVII. Премештанѣ учителя (65.) — XVIII. Средства покорности (67.) — У прву неделю вел. поста. Евангеліе и Апостолъ (70.) — Минерална збирка за школе (74.) — Неколико задатака за рачунъ изъ календара (75.) — Парамитие: Небескый пастыръ (77.) — Десетъ заповѣди дієтетични. (79.)

Брой 6. Мисли о школи и Учительима: XIX. Постоянство и тврдина намере (81.) — XX. Іошъ єдаредъ о тврдини намере (83.) — Евангелія и Апостоли: у другу неделю вел. поста (85.) — У трећу неделю вел. поста (88.) — Єдна єзикосл. игра. Раздельив. речи на слогове (91.) — Парам.: Адамова смрть (92.) — Приповедчице (93 и 94.) — Єдна Єзикословна игра. — Игра гласоударенія. (95). — Іошъ една рачунска игра (96.) — Дописъ изъ Шида (96.)

Брой 7. О моралномъ запту (97.) — Евангелія и Апостоли у 4. нед. вел. поста (103.) — Гимнастичне игре за школску децу (106.) — Іошъ єдна рачунска игра (111.) — Нека извѣстия о шк. Листу одъ Уреднишства (111.) —

Брой 8. Света Четиредесетница или вел. постъ (113.) — На праздникъ Благовѣштенія Евангеліе (120). — Неколико задатака за рачунъ (изъ штатист. войводства) (122.) — Іошъ єдна рачунска игра (125.) — Дописъ (изъ Аустр. школскогъ вѣстника) (126.) — Пренумеранти на Шк. Листъ (128.)

Брой 9. Света Четиредесетница или вел. постъ (наставл.) (129.) — Евангеліе и Апостолъ у суботу Лазареву (135. и 139.) — Єдна стварна игра (140.) — Іошъ єдна рачунска игра (141.) — Дописи В., изъ Сомбора (142.) — Л. Изъ тамишградскогъ предгр. фабрике (142.) — Д. Изъ Суботице. (143.) — Пренумеранти на шк. Листъ (продуженъ (144.)

Брой 10. Света Четиредесетница или вел. Постъ (свршетакъ) (145.)— Евангеліе и Апостолъ на Цвети (149. и 152.) — Неколико исторична знименитости за рачунске примере (153.) Парамития (друга збирка) I. Лабудъ изъ рая (155.) — Єдна Єзикословна игра за Букварце (156.) — Штица за прво слаганѣ слогова (157.)—Пренумеранти на Шк. Лист. (продуженѣ) 160.

Брой 11. Позывъ на предплату (161.) — Награде и казни при воспитанию (163.) — Евангеліе и Апостолъ на вел. Четвртакъ (168.) — Пренумеранти на Шк. Листъ. (свршетакъ) (175.)

Брой 12. Позывъ на предплату (177.) — Велика Недеља (179.) — Евангеліе и Апост. на вел. четврт. (свршет.) (184.) — Єдна стилистична игра (191.) — Іошъ єданъ рачунски задатакъ. (192.)

САДРЖАЈ

ШКОЛСКОГА ЛИСТА ЗА ГОДИНУ 1860.

ДРУГА ЧЕТВРТЬ

Број 13. Мисли о школи и Учительима: XXI. Одређенъ учительска добродѣтель (193.) — О Храму Божіемъ, и о свештенымъ сасудовима и одеждама (194.) -- Податцы за повѣстницу града Сомбора, а одъ части и среднѣ Бачке (197.) — Песмица (одъ М. Настасића) (206.) — Снага молитве (превео М. Н.) (207.) — Іошъ неколико физікалны игри (207.)

Број 14. Мисли о школи и Учительима XXII. Учительске радости и жалости (209.) — Великій Петакъ и вел. Субота (211.) — Податцы за повѣстницу града Сомбора (продуж.) (215.) — Парамитие. II. Ноевъ гаврань. III. Ноева голубица. (223.)

Број 15. Мисли о школи и Учительима. XXIII. Право понянѣ учительскогъ званя (225.) — Велики Петакъ и вел. Субота. (свршетакъ.) (226.) — Податцы за повѣст. града Сомбора. (наставлѣно.) (232.) — Парамития. IV. Авраамово детиньство (237.) — Іошъ една рач. игра (240.) — Іошъ еданъ рачунски задатакъ (240.)

Број 16. Мисли о школи и Учительима: XXIV. Учитељи млађи класа. (241.) — Ускрсъ (242.) — Податцы за повѣстницу града Сомбора (сршет.) (249.) — Неколико физікалны игри (255.)

Број 17. Мисли о школи и Учительима: XXV. Учит. млађе класе (257.) — На Вознесеніе Господнѣ Евангеліе и Апостолъ (259.) — Петао и Кокошъ (изъ природ.) (262.) — Парамитіе V. Гласи плача. (269.) — Шта може еданъ единый човекъ добра учинити (270.) — Какавъ треба да е ђакъ. (песмица.) (271.)

Број 18. Служба Божія (273.) — Еванг. и Апост. на Духове (277.) — Петао и Кокошъ. (сврш.) (281.) — Школски Часописи у Аустр. царству (286.)

Брой 19. Служба Божія (свршет.) (289.) — Еванг. и Апостолъ на другій данъ Дух. (293.) — Сократови разговори II. (296.) — Поштуй свое родителѣ (прип.) (301.) — Дописи (303. и 304.)
Брой 20. Евангелске науке (305.) — У I. Нед. после Духова Еванг. и Апостолъ (310.) — Животописанія I. Теодора И. Янковића (311.) — Шестдесетъ жетава (прип.) (316.) — Дописъ изъ Шида (316.)
Брой 21. Еванђелске науке (прод.) (321.) — Еванг. и Ап. у 3. нед. по Дух. (325.) — Младежь и цвеће. (328.) — Изъ Псалт. песма I. (333.) — Дописи (334.)
Брой 22. Теме за учительске зборове (337.) — Еванг. и Ап. у 4. нед. по Дух. (340.) — Младежь и цвеће (продуж.) (343.) — Три мала безпосленика (припов.) (347.) — Изъ Псалтира песма 2. и 3. (349. и 351.) — Дописъ (352.)
Брой 23. Теме за учительске зборове (наставл.) (353.) — Еванг. и А. на Рожд. Іоанна Предтече (356.) — Тропаръ, Кондакъ и Стихіра св. Кн. Лазару (362.) — Младежь и цвеће (свршетакъ) (364.) — Позывъ на предплату (368.)
Брой 24. Позывъ на предплату (369.) — Педагог. пытанѣ: Шта има учит. радити, да га деца заволу и пр. (369.) — На Св. Апост. Петра и Павле Еванг. и Апостолъ. (371.) — Житіе св. Кнеза Лизара (374.) — Изъ Псалтира песма 18. (380.) — Изворъ (прип.) (383.) — Штампарске погрешке (384.)

САДРЖАЈ

ШКОЛСКОГА ЛИСТА ЗА ГОДИНУ 1860.

ТРЕЋА ЧЕТВРТЬ.

Брой 25. Позывъ на предплату и дописе стр. (385.) — Методичный поступакъ при предаваню Науке Хрістіанске (385.) — Св. Апостолъ Павле. (389.) — Милана (припов.) (394.) — Препорука овогъ Листа. (400.)

Брой 26. Методичный поступакъ и пр. (наставл.) (401.) — Св. Апостолъ Павле (свршет.) (406.) — Милана (наставлѣно) (411.) — Школске новости, (416.)

Брой 27. Методичный поступакъ и пр. (наставл.) (417.) — Животописаніе Стефана одъ Вуяновскогъ (422.) — Изъ Псалтира, песма 8 (426.) — Бурѣицъ (припов.) (428.) — Дописъ изъ Сомбора. (429.)

Брой 28. Молитва Господня: Отче нашъ: (433.) — Животописаніе Авраама одъ Мразовиħъ (436.) — Петао и Кокош (економично) (443.) — Дописъ. (448.)

Брой 29. Молитва Господня: (свршетакъ) (449.) — Еванг. и Апостолъ на Преображ. (452.) — Петао и Кокошъ (наставлѣно) (455.) — Огледало за Матере (461.) — Кукавица (припов.) (463.) — Обява на књигу Апост. и Еванг. (463.)

Брой 30. Учитель треба да е побожанъ човекъ (465.) — На Рождество и Успеніе Богородицы Еванг. и Апост. (468.) — Петао и Кокошъ (наставлѣно) (470.) — Изъ Псалтира песма 110 и 111. (476.) — Румена ябука (припов.) (480.)

Брой 31. Учитель треба да е побожанъ човекъ. (свршет.) (481.) — На царевъ данъ Еванг. и Апостолъ (484.) — Петао и Кокошъ (свршет.) (486.) — Милана (продуж.) (490.)

Брой 32. Коя су средства, да сва деца у школи мирна и пажљива буду? (497.) — Преподобныма Еванг. и Апост. (499.) — Милана (наставлѣно) (500.) — Чти отца твоего и матерь твою. (506.) — Како се прозва св. Іоаннъ Златоустымъ. (508.) — Изъ Псалтира. Песма 137. (509.) — Трешнѣ (припов.) (511.) — Хлебъ и вода (припов.) (512.)

Брой 33. Изясненіе Молитвица изъ мал. кат. (513.) — Светый Милутинъ (515.) — Милана (наставл.) IV. (520.) — Афоризми (523.) — Предлози за установленѣ „пенз. фонда,“ за србск. нар. Учителѣ и пр. (524.)

Брой 34. Изясненіе Молитвица изъ мал. кат. (529.) — Житіе и страд. св. Софіе. (531.) — Милана (наставл.) (536.) — Предлози за установл. пенз. фонда (свршн.) (540.)

Брой 35. Мисли о школи и Учитељима. XXVI. Неуредно похођенѣ школе. (545.) — Житіе и страд. св. Софіе. (свршет.) (546.) — Милана (продуж.) (551.) — Дописъ. (560.)

Брой 36. Позывъ на предплату (561.) — Мисли о школи и Учитељима. XXVI. Деца и приповедке. (562.) — Еванг. и Апост. у 18. нед. по Духови (563.) — Милана (наставл.) (566.) — Песма изванбройна изъ Псалт. (574.) — Поштованѣ родитеља (припов.) (575.) — ☞ Извиненѣ. (576.)

САДРЖАЈ

ШКОЛСКОГА ЛИСТА ЗА ГОДИНУ 1860.

ЧЕТВРТА ЧЕТВРТЬ.

Брой 37. Позывъ на предплату стр. (577.) — Мисли о школи и Учитељима. XXVIII. Дечія заборавность (578.) — Житіе преп. матере Параскеве (579.) — Милана (наставлѣно) IX. и X. (583.) — Човекъ у храму Божіемъ (590.) — Царица Милица и Владета Војвода. (песма) (591.)

Брой 38. Символъ Вере I. лекція. (593.) — Пета Божія заповедь (598.) — О воспитаню кћери (603.) — Афоризми (603.) — Приложници на фондъ Шк. Листа (606).

Брой 39. Символъ вере лекція друга (609.) — Светый Евангелистъ Лука (611.) — Милана X. (614.) — Парамитие VI. Рахила. (619.) — Некол. примера за вештбанѣ на географичной карти Војводства (621.) — Приложници на фондъ »Школск. Листа (622.)

Брой 40. Символъ вере лекція трећа (625.) — Пета Божія заповедь (прод.) (628.) — Милана XI. (632.) — Парамитие VII. Іосифъ и Зуленка (639.) Дете и зрно семена. (640.)

Брой 41. Символъ Вере лекц. четврта и пета (641.) — Пета Божія заповедъ (сврш.) (645.) — Милана XII. (наставл.) (651.) — Некол. задатака за рачунъ изъ Географіе и Фісике. (655.)

Брой 42. Символъ Вере. Лекц. шеста и седма (657.) — Ваведение Матере Божіе у Храмъ (659.) — Милана XIII. и XIV. (661.) — Загонетке изъ Географіе (670.) — Катастеристике доброгъ школск. Учителя. (672.)

Брой 43. Символъ Вере. Лекц. осма (673.) — Изясн. црковн. песама на Ваведеніе Богородице (678.) — Милана XV. (наставлѣно) (680.) — Одломакъ косовске песме: „Царъ Мурате: (688.)

Брой 44. Символъ Вере. Лекція девета (689.) — Изяснен. црк. песама на св. Архан. Михаила (693.) — Милана (продуж.) XVII. (695. и 698.) — Решеня рачунски и остали задатака у Шк. Листу прошле године. (703.)

Брой 45. Символъ Вере. Лекція Десета (705.) — Светый Іоаннъ Дамаскинъ (710.) — Милана XVI. (наставлѣно.) (716.)
Брой 46. Символъ Вере. Єданаеста Лекція (721.) — Светый Іоаннъ Дамаскинъ. (наставлѣно) (724.) — Милана (наставлѣно) (730.) Іошъ неколико примера за рачунъ изъ Фісіке за III. и IV. разредъ. (735.)
Брой 47. Символъ Вере. Двана[illegible] Лекція. (737.) — Светый Іоаннъ Дамаск. (свршетакъ) (740.) — Милана (продужено) (745) — Парамитіе. VIII. Распре[illegible] светихъ гора (751.) — Одломакъ єдне косовске песме: „Кои оно добаръ юнакъ беше.“ (752.)
Брой 48. Позывъ на предплату Шк. Листа за 1861. год. (753.) — Св. Ігнатій Богоносацъ (754.) — Милана. (свршетакъ) (759.) — Афоризми (765.) Одломакъ єдне косовске песме: „Да є коме послушати было“ (767.) — Приложницы на фондъ Школскогъ Листа. (767.)

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а. вр

БРОЙ 1. У Новоме Саду, 7. јануара 1860. ГОД. III.

Мисли о школи и учитељима.

I.

Школски шакшъ.

Тактъ е у свима људскимъ пословима нешто и нуждно и природјено; наше срце бие у такту, ми дишемо у такту, ми ходимо по такту, ми једемо, ми играмо и певамо по такту, и где двое или више ма кои посао заедно радити узмемо, ми гледамо да га на тактъ удесимо, и чимъ удесимо то, одма чамъ посао некуда згодније пође, и лакше и веселије иде. Игра, песма и свирка сасвимъ су нешто лудо и пусто безъ такта, ал' не манѣ и силни други послови и радови. Тактъ и ритмично мицанѣ има неку чаробну снагу надъ нами тако, да где годъ ій видимо ил' чуемо, онога насъ часа примаме и на саучешће склоне и навуку; чимъ чуемо маршъ, оногъ часа намъ будне ходъ живљи, ноге се некудъ окрепе, и одма саме и неотице у оно темпо уђу. Ошъ тактъ учини, да сваки ходъ, мицанѣ и посао онога часа некудъ улюдніи изађе, лепши, миліи и грациознін. Колика е велика разлика између игре по такту, и онога лудоглавогъ скаканя и витланя. Једномъ речи, тактомъ будне и онай найнеуредніи и найтежи посао одма и лепъ и лакъ и мио.

Зато ми е и врло мило, и Богъ зна колико оногъ учителя ценимъ, кодъ кога и у школи тактъ видишъ,

не само у крупнимъ него башъ у онима ситниимъ школскимъ пословима.

У школи са маломъ децомъ има пуно и послова, и спремања за послове, што са гужванѣмъ и гуранѣмъ, съ метежомъ и викомъ иду, и кое є врло мучно ломъ силомъ и строгошћу у миръ и редъ свести; тако є: ваденѣ и оставлянѣ прописа и таблица пре и после писаня и рачунаня; тако є ваденѣ и оставлянѣ књига при читаню; тако є излаженѣ изъ скамия при рачуну, и излаженѣ изъ школе и цркве по свршеной науци и служби божиіой, или улаженѣ у њи; и тако има више прилика, кое ние нуждно набраяти, еръ су свакомъ учителю врло добро познате, кое невештимъ учительима сваки данъ гомилу неволя и срдньи, и у школи гомилу нереда причињаваю; кое многомъ детету укоре и каштиге, а ни учителю башъ никое хвале, него башъ противно подозреванѣ и сумню на нѣгову вештину и валяность навлаче; а сви ови послови, даду се чаромъ такта тако брзо и лако умирити, у ред свести, улепшати и облагородити, да є мило човеку у школу ући; іошъ є на овомъ найпростиемъ средству то найболѣ, што се деца у часу на ово приклоне, и више ово за игру него заповестъ и насилѣ сматраю, те часкомъ на ово обикну.

Покушай само н. п. излаженѣ изъ школе на такт удесити. Деца су молитву свршила. Учитель командира: *Седите*. Све є мирно, као да живе душе у школи нема. — „*Єданъ*“ и сва деца спреме књиге и остале ствари тако тио, да се єдва чуе шушканя. „*Два*“ сви су опремлѣни устали. „*Три*“ сви се окрену врата тима. Садъ іимъ се рукомъ знакъ даде, и деца излазе, скамия за скамиомъ у реду, миру и тишини, да є мило гледати за њима.

Овако се могу сви ови шушкави послови за неколико дана у редъ свести, и найнесташния деца та-

ко се брзо одъ разпуштености одуче, да ій е милина видити; іошъ ово деци, мало по мало тако у обичай и у наравь уђе, да после нигде више ни у оной разпуштеніой игри немогу безъ овогъ да буду. Покушай и увериђешъ се, да ће ово не само теби силну срдню, не само деци много боя уштедити, него и теби и деци посао силно одлакшати, и не само ауторитетъ и поштованђ не само предъ децомъ и людма повисити, него и уваженђ одъ сви власти донети.

Уплив старіи на децу.

Пословица: „Шта раде деца? Што виде одъ оца“ пуна е истина. Деца доиста не само да никои собствени радова, него ни мисли, ни расуђеня, ни савести ни свести готово у себи немаю, него ванъ себе, у своимъ старіима. Каогодъ што она гледе, како ій ньини старіи телесномъ величиномъ, исто тако и већма осећаю, да ій и умнимъ снагама надмашую; па као што се ньиовой телесной снази, исто се тако ньиовомъ разуму и ньиовимъ мислима и пресудама о стварма и делма подвргаваю. Другчие се неможе ни мислити. Дете неможе безъ помоћи очине и материне ни єдногъ дана ни часа бити, осећаюћи у свакомъ тренутку свою слабость и потребу, а заръ у мислима и расуђаваню о стварма и делма да будне, где е іошъ слабие и недотупавние, и ньнове помоћи далеко већма потребуе. Деца се у своимъ мислима и расуђеню сасвимъ по своимъ старіима управляю и узрасте умно іошъ подобние ньима него телесно. И овомъ ние само подражаванђ криво, кое на деца у найвећой снази видимо, него и она у деци урођена жеља и тежня поштовано бити, и ово не одъ деце и одъ свои другова и парова, него башъ одъ они, кое деца за не-

ка виша суштества држе, а то су іимъ сви старіи, ал' особито родитељи и учитељи. Што ови хвале илъ куде, то и деца као похвальиво ил' скудљиво примаю, и у коіой мери дете опажа, да су ови нѣгови старіи са њиме задовольни, у той е мери и оно собомъ само задовольно.

Али, као што е свако дете радо, да га ови нѣгови старіи гледе, кадгодъ што добро ради, исто тако и врло пажљиво мотри и вреба све, штогодъ ове нѣгове старешине раде и говоре. Особито е отацъ — глава куће и фамилие, и учитель — глава школе науке и воспитаня, за чиіомъ хваломъ деца теже и отимлю се да іимъ се допадну; овихъ е судъ деци неоспоривъ, безпрекослованъ, истинитъ и светъ; ових речи и дела слушаю и гледе деца да подражаваю, да копираю; овихъ е хвала илъ куденѣ ове ил' оне ствари и дела деци найважније, и свакой ствари цену у дечиіимъ очима даде ил' узме, дигне ил' убие.

Отуда се види, да е сваки старіи, учитель и воспитатель деце, ктео онъ илъ нектео, еръ га деца гледе и вребаю да подражаваю и онде, где се онъ и ненада. На шта отудъ слѣдуе, него да би сваки старіи, коіи е своіой деци добра радъ, валяло да непрестано то на уму има, да е онъ доиста деци учитель и воспитатель, било да што ради, или да о чему свое мисли казуе: пакъ дакле да нечини онако, како би и деца коешта чинити, и неправо ил' зло о стварма судити научила. А особито валя на ово да паве родитељи и учитељи, кое деца найвећма слушаю, и по коіима се найвећма управляю, одъ коихъ оће да су найвећма похвалѣна и уважена, коихъ судъ за найсавршеніи држе, и коіи су детету огледало и мерило, у коіима све ствари и дела гледа и по коемъ іи преценюе.

Овде дакле са страотномъ истиномъ видимо, да е све, штогодъ коіи старіи, а особито што родитељи

и учительи предъ децомъ чине, и говоре, семе сигурногъ плода, ков непропада, него наизвес но стостучне плоде — добра ил, зла — у деци изведе.

(Продужиће се.)

Изясненіе црквенихъ пѣсама.

на праздникъ св. Саве просветителя србскогъ.

1. Тропарь. Православіа наставниче. Наставниче, учителю православне вере.

благочестїа оучителю и чистоти, учителю побожности и чистоте, кои си люде учіо да буду побожни, и да живе чисто.

вселенныа свѣтилниче. Светилниче целога света. Ты кои си людма за угледъ служіо како се ваља владати и Богу угађати.

Архїерееѵъ богодѣхновенное оудокреніе. Духомъ Божіимъ заданута дико, красото владика.

Сако премѹдре. О Саво премудрый!

оученми твоими вса просвѣтила ёси. Твоимъ ученьима, твоимъ наукама, поученіяма, све, савъ родъ нашъ, просвѣтіо си.

Цѣкнице дѣховнаа. Свирало духовна! Као што свирка услађуе нашъ слухъ и доводи насъ до умилења, тако си ти твоіомъ наукомъ, твоимъ примѣромъ и твои дѣли духъ нашъ обузео, и привео насъ к' Богу и закону Божіемъ.

2. Тропарь. Пѹти ковождающаго ѵъ жизнь наставникъ и перкопрестолникъ и оучитель былъ ёси. Пута кои уводи у животъ наставникъ, и првостолникъ, и учи-

тель био си. Зашто се зове св. Сава наставникъ или вођа по путу кои у животъ уводи? Чему е онъ учіо народъ сербскій? Зашто се онъ зове првопрестолникъ?

Перкѣ бо пришедъ скатителю Савко, Отечество твое просвѣтилъ еси. Єръ први путъ дошавши св. Саво Отачаство твое, — землю где си се родіо, народъ кога си сынъ био, — просветіо си. Одъ куда е св. Сава у Србію дошао? А шта е у Св. Гори радіо? Шта е радіо у Србіи? (види житіе.)

И породивъ тое Дѣхомъ Скатымъ. Породивши то т. е. твое отачаство Светымъ Духомъ. Ты си науку Божію, кою е Дух Светый преко пророка и Апостола списати дао, т. е. св. писмо своимъ сербскомъ народу проповедао, и тако си постао учитель и духовный отацъ свога народа.

Акш древа маслиннаѧ въ мысленнѣмъ раи насадилъ еси всесвѧщеннаѧ твоѧ чада. Као што су маслична дрва у врту насађена, тако си ты светителю у мисленомъ, умномъ раю насадіо и однеговао осветѣна твоя чеда. Умный или мисленый рай на земльи есть света православна црква, коіой е св. Сава дао мудре епископе и богобоязльиве свештенике.

Тѣмъ ꙗкш апостолшмъ и скатителѣмъ сопрестолна чтѹще та молимъ, моли Хріста Бога даровати намъ келію милость. Тымъ, по томе, зато тебе као равна апостолима и светительима, почитуюћи молимо: моли се Христу Богу да намъ даруе велику милость. У чему е светый Саза бы ораванъ апостолима и *свештителима?* Кога светителя іошъ знашъ, што е люде к' закону божіемъ учіо? Кои зна одпояти овай тропаръ? —

В.

Неговање моћи представљања.

Представлање или уображање есть такова моћь духа нашегъ, коіомъ мы негда виђене предмете и прошасте догађае тако себи представлямо, као да су намъ садъ предъ очима.

Што смо мы предметъ какавъ сматраюћи већма га схватили, то ћемо га после верніе и точніе кадри быти себи представити. Због тогъ се иште одъ свакогъ родителя и воспитателя, да споляшня чувства дечія, а особито она два найглавнія: видъ и слухъ, негую и сходнимъ вештбањемъ снаже и усавршую.

Дѣца имаю врло снажно уображање; у ньиховымъ очима све живо, земля, ваздухъ, вода и животине; дѣтету сунце и месецъ, буба и црвъ, и лутка имаю свою куђу, отца и майку; дѣте с кадро и са животиньомъ, и съ цветомъ, па и съ луткомъ разговарати се, и са тымъ стварма често изъ озбиля забавлятисе. Подай само дѣтету блата, песка, воска, кору одъ лубенице, или комадъ дрвета, па ћешъ видити, какве игре дѣте смышля, како се радо забавля са тыма стварма, и како с у те свое играчке удубљно и замишлено, као да одъ озбиля нешто ради и ствара. Незабранюйте дакле о родительи и учительи дѣци играти се; еръ имъ съ тымъ ньиховъ рай кварите, а забаталюете моћь уображаня, и препречуете путъ душевномъ развитку, а често и тѣлесномъ. Пазите само како су дѣца задовольна и весела кадъ се играю, како се у игри ньиховой показуе радећій, производећій и кваренћій духъ човечій у маломе своме облику; па радуйте се ако вамъ се дѣца радо играю и забавляю съ забавама невинымъ и узрасту ньиховомъ сходнымъ. То с знакъ да су здрава тѣломъ, и да се у ньима пуполякъ дѣятелногъ и разборитогъ духа налази. Само чувайте да игра дечія у безобразлукъ и невалялство

не пређе, и найстрожіе забранюйте оне игре у коима се уображанѣ дечіе съ невалялимъ предметима и радовима забавля. Недајте дакле деци играти се лопова, пустаія, піяны людій, кебаня и бананя, и осталы овомъ подобны накарада съ коима се подпалюе уображанѣ дечіе на рђава дела. Убражанѣ е наликъ на огань, кои се умерено и съ добрымъ вештаствомъ подранюе, благотворно насъ огрева, алъ кадъ отме махъ и распали се, онда пали, и све око себе згара.

Кадъ мы представлямо себи нигда невиђене предмете, ал' по мустри виђеныхъ, онда стварамо, а моћь коіомъ то радимо, зове се моћь стваранія или фантазія. И ова се моћь како кодъ дѣце, тако и кодъ людій особито старіихъ у врло животномъ станю налази. Чудесне приповѣсти, и златни санови стварајућегъ уображаня одушевляваю насъ у младости, одлакшаваю намъ бриге мушкога узраста, и бацаю тиху и благотворну светлость на дане старости наше.

Свакій умѣтникъ илити вештакъ, а особито пѣсникъ и живописацъ потребуе живу и снажну моћь стваранія.

Толико е извѣстно, да уображанѣ и стваранѣ дѣчіе, дае правацъ къ изображаваню срдца и разума. Прва представляня, и прва упечатлѣня, коя мы у дѣтиньству примамо, оставляю неизгладимый печатъ на нами, на нашемъ животу, на нашемъ начину мышлѣня и на дѣланю нашемъ.

Кадъ знамо да е моћь уображаня и стваранія у дѣце толико снажна и да она правацъ дае къ изображаваню срдца и разума; то слѣдуе, да народна школа обадве ове моћи неговати, на добромъ путу обдржати, управляти и руководити има. Средство, коимъ се моћь уображаня у школи негуе, есть описаніе предмета, кое су деца пре тога видила и смотрала. Дакле описаніе животиня по изгледу, величини,

бои, по деловима и удовима тела, најпре крупніимъ па онда ситніимъ, по унутрашньимъ свойствима, описаніе одъ пре вићеныхъ дрва по стаблу, кори, граню, лишћу, цвету и плоду; описаніе стварій и зграда; описаніе послова, али све оныхъ и онаковыхъ, кое су дѣца пре тога видила и на кое су мотрила При читаню ованковихъ предмета у читанкама за народну школу одређеныма, савестанъ ће учитель не само о предмету тамо описаномъ съ дѣцомъ разговарати, него ће имъ іоштъ задавати, да друге предмете одъ те врсте описую. За вештбанѣ ове моћи измишлѣне су и игре представляня, кое се у томъ састое, да учитель дѣци задае сгодна пытаня, свакій данъ на примеръ по єдно, а свако дете мора да на пытанѣ одговори. За игру такову најудеснія бы была пытаня она, коя намъ Школскій Листъ у брою 2. прошле године напоминѣ н. пр. Како се одева селякъ, граћанинъ, свештеникъ, войникъ; како се одеваю селякинѣ; а како госпоће? Шта све можешъ видити на коню, крави, свинчету, овци, ћурки, гуски. петлу, голубу, муви, пчели, раку, пужу? Кажи ми делове дрвета? Шта ради млинаръ, пекаръ, месаръ, браваръ, лончаръ. ткалацъ, опанчаръ, мастилацъ (фарбаръ), кроячъ, чизмаръ? Како изгледа купусъ, грашакъ, мрква, лубеница, цвекла? Како изгледа ружа, зумбулъ, лала, каранфилъ, перуника, шебой? Како изгледа растъ, липа, јбланъ, ела, дудъ, кайсія, бресква, јбука, крушка и т. д, —

Басне служе такође за вештбанѣ и изображаванѣ моћи представляня и стварања, и зато су добре и полезне што се у њима правила живота у дражестномъ и дѣци пріятномъ виду показую, а немора се притомъ много учити и моралисати. Наука є ту готова и деца є сама изнаћу, чимъ два три пута басну чую, ил' приповеде. Басне су и съ тога добре, што се у њима пороци и слабости людске на животиньи показую, те

тако дете научи ихъ ту у правомъ њиовомъ облику познати, и гадити се на њи, а притомъ невређа се ничія часть, ни личность. Добро е дакле, што е у Читанке по нека басна ушла, а іоштъ ће болѣ по децу быти ако учитель неколико добрыхъ и сгодныхъ басана знао, па погдекадъ ихъ деци као у награду за добро владанѣ приповедао буде. — Іоштъ веѣма дѣйствуе на неговање моћи уображаня наше Србске народне пѣсме. Зато е и наређено, да дѣца оне найлепше и найваляніе, што ће ихъ одъ времена до времена Школскій Листъ саобштавати, на паметъ уче, и да ихъ лепо безпогрешно изговорити умеду.

Христіянскій воспитатель има при руци іоштъ едно врло снажно средство за цѣлисходно неговање моћи уображаня и стваранья, па у едно и за изображенѣ срдца и ума.*) То средство есть приповеданѣ библичныхъ повѣстій. Библичне повѣсти ове чуде а пуне и дивне приповѣдке изъ сѣде древности, враћаюћи нашъ духъ у времена дѣтиньства рода човечіега, предлажу нашой моћи уображаня найкрасніе узоре. Да су се сви педагоги, христіянски и язычески сложили, небы кадри были за дѣцу сходніе приповедке смыслити, него што су ове богодане, истине и свете приповедке. Одма за библичнымъ повѣстима и евангелскимъ причтама по важности своіой долазе за децу удешена и приповедана житія и чудеса светаца. Свеци, ови дивни поборници православія и благонравія, кои чистомъ душевномъ и тѣлесномъ побѣдомъ надъ страстима, трпленѣмъ, чудесима, испуняванѣмъ дужностій, и адамантскимъ постоянствомъ у вѣри, заслужише себи вѣнацъ побѣде у царству небесномъ, а на земльи вечитый споменъ, свеци ови есу образци на коима се дѣца уче хришћанске добродѣтельи познавати, и на њи се

*) Овде се подъ именемъ ума разумева она найвиша моћь духа нашег, моћь идея о добру, о правди и истини, о добродѣтельи, вѣчности, и Богу.

угледати. Праведно е дакле и користно да се њихова дѣла, и њихово житіе дѣци приповеда, како ће се приповеданѣмъ тымъ најпре уображанѣ дѣчіе однеговати, па после и љубавь къ врлинама и сталность характера произвести.

Најпосле света наша православна црква са своимъ дивнымъ, и тајне пунымъ обредима и свечаностима дѣствује силно на моћь уображаня, а средствомъ нѣ на срдце и на умъ и одраслыхъ людій, некмоли малолѣтне дечице. Треба само пажљивость дечію обраћати на све што се у цркви види и ради, ал' покрај тога, треба имъ сваку икону, свако главніе читанѣ, свакій актъ богослужевный, као и значенѣ обреда, свечаностій и тајнства, у најкраснѣмъ виду, у пуној важности и великолѣпности показивати, разяснявати, и толковати. В.

Парамитнє.

I.

Дрва у раю.

Кадъ Богъ човека у рај уведе, сва се дрва поклонише новомъ господару своме; свако пружаше овоме љубимцу божіемъ свое плоде, и своіи грана ладна разблаженя. „О, да оће мене изабрати — рече палма — я би га моіимъ сладкимъ гроздовима ранила, и виномъ мог сока поіила; моіимъ би му лишћемъ мирну колебу чинила, и моіимъ би га гранама ладовно закланяла.“ — „Я би га моіимъ милимъ цветомъ обасипала — рече јабука“ — и моіимъ би га слађимъ плодомъ ситила и разблажавала. — Овако говораше и остала дрва у раю, а Богъ провођаше Адама љубавно к' свима редомъ казиваюћи му њиова имена и значае,

и дозволи му ѳсти одъ свакогъ, до само ѳдног плода с' дрвета познаня.

„Само одъ плода с' дрвета познаня несмем окусити“ — уздану Адамъ у себи — „сва остала дрва даю ми само телесну рану; а овай плодъ коіи би ми душу узвисио и умне снаге укрепио, тай ми ѳ забранѣнъ“ — Іошъ приталожаваше онъ ову желю свою, ал кад га сташе примеръ и гласъ преваре наговарати он окуси одъ забранѣногъ плода, ковгъ намъ сокъ и данасъ у срцу вриѳ.

Таки смо ми: што имамо, неценимо ни у што, и све за забранѣнимъ чезнуѣи неѣемо да буднемо срећни са овимъ што смо, него се отимамо за нечимъ, што ѳ преко насъ, високо изнадъ круга нашегъ.

„Ти си тешку забрану човеку дао“ — рекоше анђели Богу — „шта би и могло милие бити створеню, коме си разумъ дао, него познанѣ; па заръ ћешъ га с' тога, што ће заповесть твою до коіи часъ прегупити, да смрћу каштигуешъ?“

„Почекайте да видите, како ћу га каштиговати — рече іимъ Свемилостиви — я ћу га башъ путем нѣгове заблуде, коя ће га с' боломъ каяня крозъ трнѣ и каменѣ терати, другомъ раю привести раю лепшега и вишега познања.

Штица,

за прво покушаванѣ у читаню.

А-на, А-ни-ца, Ан-ка, Ан-ча. Ан-ђа, Ан-ђе-ли-я, Ан-ђел-ко, Ан-ге-ли-на.

Бо-жа, Бо-го-ѳ, Бош-ко, Бо-силь-ка, Бла-га, Благо-ѳ, Бран-ко.

Ва-са, Ва-со-ѳ, Ве-са, Ве-се-линъ, Ви-до-ѳ, Вука, Ву-ка-шинъ, Ву-инъ, Ву-и-па, Вла-да, Вла-ста, Вели-миръ, Вель-ко, Вучко.

Га-вра, Га-ври-ло.

Да-ни-ца, Да-ни-ло, Ду-шанъ, Дра-га, Дра-ги-ша, Дра-гу-тинъ, Дра-го-миръ, Дра-го-любъ, Драш-ко.

Жи-ва, Жи-ванъ, Жи-ва-на, Жив-ко, Жар-ко,

Зо-ра, Зо-ра-на, Зо-ри-ца, Зла-та, Зза-то-е,

І-ва, І-ванъ, І-ван-ка,

Јо-ва, Јо-ванъ, Јо-ван-ка, Јо-ви-ца.

Ка-та, Ка-ти-ца, Ка-та-ри-на, Ко-ста, Кон-стантинъ, Кр-ста, Кр-стиня, Кри-сти-на.

Ла-за, Ла-заръ.

Лю-ба, Лю-би-ца, Лю-бин-ко, Лю-би-са-ва, Любо-миръ.

Ма-ра, Ма-ри-я, Ма-ри-ца, Ма-ца, Ма-та, Ма-тия, Ми-ла, Ми-ланъ, Ми-ли-ца, Ми-ло-е, Ми-ле-ва.

Ни-ка, Ни-ки-ца, Ни-ко-ла.

Па-ва, Па-вле, Пе-ра, Пе-таръ.

Ра-да, Ра-до-е, Ра-до-ванъ, Ру-жа, Ру-жи-ца, Рай-ко, Ран-ко.

Си-ма, Си-ме-онъ, Ста-на, Ста-но-е, Стан-ко, Стоянъ, Сто-ян-ка, Спа-са, Спа-со-е, Спа-син-ка Сте-ва, Сте-ванъ, Сте-ви-ца, Сре-та, Сми-ля Сми-лянъ, Сми-ля-на.

Ти-ма, То-ма, То-ша, Ти-мо-ти-е.

У-рошъ.

Фи-ла, Фи-липъ

Цве-та, Цве-танъ, Цвет-ко.

Є-ла, Є-ли-ца, Є-ца, Є-ле-на.

Ю-ла, Ю-ка, Ю-ча, Ю-ли-я-на.

Я-на, Ян-ко.

Ћи-ра, Ћи-ри-ло.

Ђу-ра, Ђур-ка, Ђу-ри-ца, Ђу-раћъ, Ђор-ђе.

Ова своя собствена имена деца у почетку найрадие и найлакше читаю; найрадие ер іи се найвећма тичу; найлакше, ер су іимъ додатци овде на найситние мрвице раздроблѣни, свако е име готово исто

предходеће, само са еднимъ илъ два писмена и поделѣнѣмъ различно.

Ову штицу валя да сваки учитель са лепимъ и крупнимъ писменима да изпише, и то едну са рукописнимъ овако на слогове разделѣнимъ, а другу са истимъ овимъ именима алъ неразложено на слогове; и кадъ су деца ону прву неколико реди прошла, онда валя на ову неразложену прећи.

При читаню валя съ почетка кодъ свакогъ имена подуже остати, да деца сваки знакъ добро уоче, и разлику знакова у именима наличнимъ да увате; а после побрже пролазити, и преко реда, да неби по реду читаюћи имена напаметъ научила, и напаметъ ін говорила, где читанѣ пропада.

На истимъ овимъ, или на ньинимъ собственимъ, именима, кое место ови узети валя, могу се деца и у граћанско и славенско читанѣ найбрже упутити, кадъ іимъ се иста са граћанскимъ или славенскимъ именима изпишу.

Яре и Курякъ.

Неко самовольно и непослушно яре стояше ѳаредъ на крову качаре кадъ курякъ туда пролазаше. Тада помисли яре: „овде ме неможе уватити, башъ ћу га се сад да нагрдим“ и почне за курякомъ викати: „куря, у куря, оди амо“ — іошъ имаћаше яре и камичака и црепова накуплѣно пакъ се узе на куряка и бацати; а курякъ ћутаюћи пролазаше и чиняше се као да ништъ нечуе, ни осеća, ал' у себи мишляше: „Садъ си на крову, алъ пашћешъ ти мени шака, скупоћешъ грдню ту платити.“

Овай несташлукъ ярета опази и коза, пакъ га изкара говорећи: „Ти неваляли срдишъ елъ и грдишъ

куряка, коіи е и без тога зао; пази се одъ садъ добро, єръ првомъ приликомъ, докъ те увати, разтргнуће те!

Други данъ играше се яре предъ вратма на улици. Наєдаредъ искрсну курякъ са разапетим крвавимъ устма и зубма, врисну яре изъ свегъ гласа, и ктеде опетъ на кровъ утеѣи, алъ ноге му се скратише одъ стра, а курякъ га у єдномъ скоку стиже и увати: „Ту си єлъ“ и ово рекавъ сграби га са грднимъ зубма за трбу, одма му дробъ испаде, пак утече у шуму са ньимъ, и тамо га разчупа и прождера —

Овако проће сваки, ко ячегъ одъ себе вреѣа. особито злога и опакога.

Єдна рачунска игра.

а.	б	в.
г	д.	е
ж.	з.	и.

1. Задатакъ. У ови 9. четвороуги поля ставити 33. зрна кокуруза тако, да се у горнѣмъ реду поля (а. б. в.). и у долнѣмъ (ж. з. и.), и у преднѣмъ (а. г. ж.), и у стражнѣмъ (в. е. и.), свуда по 13. зрна наброяти може.

2. Задатакъ. Одъ ови 33. зрна одузети 4. и остали 29. на исти ови 9. поля тако ставити, да се опетъ у горнѣмъ и дойнѣмъ, и преднѣмъ и стражнѣм колу поля, свудъ по 13. зрна наброяти може.

3. Задатакъ. К' то 33. зрна додати іошъ 4. и ти сви 37. зрна ставити на то исто 9. поля тако, да се опетъ у горнѣмъ, долнѣмъ, преднѣмъ и стражнѣм колу поля свудъ по 13 зрна наброяти може.

Решенѣ ће у єдном одъ идуѣи броева изаѣи; за кое молимо, да намъ учительи и имена оне свое деце пошлю, коя ово решила будну.

Приповедка к' овомъ. Ово 9. поля била е една кутия на 9. ока овако поделѣна; а то 33. зрна било е драго каменѣ, кое е еданъ господинъ имао, и своимъ слуги заповедио да ихъ сваки данъ пребраја, да е сигуранъ да су сва на брою. Найпре ихъ е имао онако у кутии поделѣно, као у задатку 1. Али кадъ е господинъ тай спазио, да слуга непреброява свако зрно поединце, него само, да у колама поля, као што е у задатку 1. речено по 13. стое, онъ сакрие 4. зрна, и раздели оно остало 29, онако као што задатакъ 2. иште, где е опетъ по 13. стаяло, и онда е мотрио, да види, ошелъ слуга приметити да е зрна коегъ нестало, и како ће се поплашити. Алъ слуга опазивши ову господарову шалу учинисе да незна да фали 4. зрна, и оде пакъ исти онаки 8. мали алъ фалични зрна камена купи, и стави ихъ у кутию овако, нао што задатакъ 3. иште, пакъ е вребао, да види, како ће садъ господаръ очи бечити.

Додатакъ къ статистичнимъ податцима школе.

Плате учительске у войводству, изузето квартир и баштице узъ њи, а рачунато депутатъ и приходъ одъ ораћи и косаћи поля у средню цену, овако стое: испод 100 фор. а. в. има само 1. место; преко 100 до 150 фор. а. в. 2 места, преко 150 до 200 фор. а. в. 7. м.; преко 200. до 250 фор. 15. м.; преко 250 до 300 фор. 34. места; преко 300 до 350 фор. 40. места; преко 350 до 400 фор. 60 места; преко 400 до 450 фор. 37. места; преко 450 до 500 фор. 22 места; и неколико преко 500 фор. а. в. годишнѣ.

Издае Епископска кньигопечатня у Новом-Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му є на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 2. У Новоме Саду, 14. јануара 1860. ГОД. III.

Пролетна песма.

Ведри се, топли,
Халайдомъ хай!
Устајте децо,
Ево вамъ мај.

Враћа се сунца
Вреліи зракъ,
Подъ њиме расте
Зелени злакъ.

Алъ є дивота
У полю томъ,
Де ратаръ сеє
За мили домъ!

Пет'о и коке
Чепрћу тле,
Скакућу јањци —
Гледај ихъ, гле!

Де љубичицу
Брасмо у сплетъ,
Ту сада трешња
Просула цветъ.

Пчелице зуе —
Красанъ имъ рој!
Тичице пое —
Сладакъ имъ пој!

Ведри се, топли,
Халайдомъ хай!
У коло, децо,
Садъ вамъ е май!

Светый Стефанъ.

Првовенчаный краль, синъ Неманѣ I.

владао 1195—1228.

Породица Немањића найодличнія е у свемъ србскомъ народу, одъ како овай живи. Одъ ове породице имаше Срби знамените владаоце за више одъ 200 година; изъ ове породице сама света православна црква избрала е себи многе божіе угоднике. Самъ првый основалацъ ове слазне породице Стефанъ Неманя I. бію е вечъ признатъ одъ православне цркве за божіегъ угодника, као св. Симеонъ Мироточивый, чіи се данъ слави сваке године 13. февруара.

Неманя I., или св. Симеонъ Мироточивый оставіо е по себи три сина: Стефана, Вука, и Растка, кои е постао калуђеромъ, и у калуђерству добіо име Сава. Божія е воля была, да найстаріи и наймлађій синъ Стефанъ и Сава, подражаваюћи делима свога отца, владаюћи се по нѣговимъ мудримъ саветима,*) зидаюћи цркве и манастире, испуняваюћи заповести божіе, и по ньима чинећи добра Богу угодна дела, буду после свое смрти одъ православне цркве награђени вечитомъ наградомъ, сяйнимъ венцемъ божіи угодника.

Незнамо, кадъ се родіо Неманьи найстаріи синъ Стефанъ; али е известно, да е 1195 године бію савршенъ и одрастанъ човекъ, еръ му е отацъ Неманя съ пунимъ и неограниченимъ повереньемъ предао управу србскомъ државомъ и србскимъ народомъ. Те године, као што знамо, оставіо се 80 годишньій старацъ

*) Види животъ Стеф. Неманѣ у 41. 42. и 43. бр. школскогъ листа за 1859.

Немања светске владе, постао є калуђеромъ и посветіо со служити Богу.

Жалостно, али узвишено и трогателно было є позоріе, кадъ се Немања, полазећи као калуђеръ већъ у Студеницу, опраштао са своимъ синовима Стефаномъ и Вукомъ, са своимъ боляримa и осталимъ сакупљенимъ одличнимъ Србима. Онъ іймъ є напоменуо у кратко савъ свой животъ. „Знате сви, говоріо іймъ є онъ, како є Богъ ктео, да владамъ вама: и у каквомъ самъ притеснѣномъ станю нашао у почетку владе нашу землю. Помоћу божіомъ, и пресвете Богородице, што самъ могао, нисамъ се леньно учинити, нити самъ давао себи покоя, докъ све не исправимъ.“ и т. д. „Пустите ме дакле децо моя, да одемъ видити мое спасеніе, и утехе израилѣве.“ Нѣгови синови, и сви остали, кои су были скупљени у нѣговомъ двору, плакали су, и молили га: „Не оставляй насъ, господине! сироте; ти си насъ осветіо, ти си насъ научіо, ти си насъ просветіо; было си намъ добаръ пастиръ, кои є полагао свою душу за своя овце; и у твое дане вуци нису разхиђали стадо, кое ти є Богъ предао.“ Све су ове молбе остале узалудне; Немања нектеде више владати земльомъ; остатакъ своґъ живота ктеде провести молећи се Богу.

Стефанъ є одма после тога преузео владати србскимъ народомъ као великій жупанъ, као што га є и отацъ назвао. Братъ му Вукъ управляо є по вольи оца Зетомъ и приморскимъ земляма, али є было подчинѣнъ Стефану, кои є было глава свемъ србскомъ народу.

Стефанъ є први година своґъ владаня мудро и мирно владао земляма, кое му є отацъ оставио. Братъ му Вукъ не чиняше никакве пакости, али є већъ смишляо, како бы могао не само одцепити се одъ Стефана, него и нѣгове землѣ себи подчинити. Докъ є

Стефанъ помагао своѓъ отца Неманю и брата Саву у зиданю манастира Хилендара, и докъ е по србскимъ земляма подизао цркве; Вукъ е истина седіо на миру у Зети, али се већъ пуштао у преговоре са тадашњимъ римскимъ епископомъ (1196—1198), кои га е називао „кралѣмъ Діоклеције и Далмације“ (Rex Dioclетiae et Dalmatiae).

Чимъ е Немања умръо, Вукъ почне јеніе показивати, шта е намеранъ чинити. Онъ закте, да освои све србске землѣ, придружи се римскомъ папи, и у друштву са маѣарскимъ кралѣмъ Имромъ уѣе у Стефанове землѣ, и назове се: србскимъ кралѣмъ. Одъ ово доба почеше се маѣарски кралѣви називати: кралѣвима Србіе, и одъ ово доба међу грбовима маѣарске круне налази се и грбъ Србіе. Имро са маѣарскомъ војскомъ ніе се дуго задржавао у Србіи; еръ му Млечићи ударе на неке ѣегове землѣ, и онъ мораде што е брже могао, одлазити, да себе и свое землѣ чува.

После неколикогодишње сваѣе измири се Вукъ са Стефаномъ; еръ, као што вели св. краљ у животопису своѓъ отца Неманѣ: „Ма да се умножиле силе (Вукове) странимъ војскама, силе божіе ние было съ њима по завету и молитвама светогъ Симеона“ (Неманѣ I.) а Стефанъ „ма да се ніе уздао у свое оружіе, него на силу Господа, и Бога, и спаса нашегъ Исуса Христа, и на праве благослове и молитве светогъ Симеона“ опет се „ніе преваріо у своимъ наданьма, него е силомъ победіо странце, и освоио е изгубљене свое землѣ.“

Измиривши се съ братомъ Вукомъ, замоли Стефанъ св. Саву, да пренесе свете мошти њиова отца изъ Хилендара у Србію, у манастиръ Студеницу. У своме писму, кое е тога ради послао онъ св. Сави, овако говори: „Молимъ те, преподобный нашъ оче Саво, послушай гласа, кои ти шиљеиъ изъ дубљине

срца, не презри мое молбе, узми мошти светогъ и преподобногъ (Симеона), учини намъ милость, потруди се, и донеси намъ лепомирисне мошти светогъ, да се просвети наше отачаство доношаемъ светы мошти и твоимъ доласком. Єръ наша се земля оскврнила нашимъ безаконіяма, убієна є крвлю, и ми постадосмо плѣнъ странаца.“ Светый є Сава послушао молбе свог брата, донео є у Србію свете мошти своегъ отца Симеона (1208), Стефанъ є са епископима, свештеницима, и калуђерима изишао на сусретъ светимъ моштима и светомъ Сави; и са великомъ црквеномъ свечаношћу положише свете мошти у кивотъ у манастиру Студеници. Сава є, дошавши у Србию, утврдіо пріятельство међу завађеномъ браћомъ, и сачувао є млађану србску државу одъ унутрашнѣгъ раздора и братске неслоге, са кое є лако пропасти могла.

(Свршиће се.)

Мисли о школи и учительима.

(Наставлѣно.)

Уплив куће и школе на децу.

Уплив очине куће, и уплив прве школе на децу тако є снажанъ, и тако се дубоко и тврдо укорени, да оне навике никад више не заборависмо, и цео доцнии животъ, ма у найвећегъ света метежу и тишми провођенъ био, ние никада кадар оне мисли и пресуде, оне тежнѣ и обичаѳ, што ій човекъ у детиньству у очиной куѣи и првой школи увати, сасвимъ свладати, уништити ил' окренути. Отуда бива, да обично деца званѣ и занатъ очинъ приме, па што су у детиньству подражаваюћи и у игри радила, исто то после као зрели люди са озбильности зрелог века раде. За то є по сто пута срећанъ сваки, когъ срећна

судбина у такову околину стави, да одма съ детиньства примере лепогъ и доброга гледати има, и њи одма ту у обичай узети, и кои е одма съ детиньства одъ свега ружногъ и невалялогъ окретанъ и чуванъ био, и наученъ и уобичаенъ гнушавати се на то. И овде доиста припознати морамо, што еданъ велики и умни воспитатель и учитель вели, да е сваки познии воспитатель и учитель на детету све манѣ учинити кадаръ негъ прѣашньи, тако, да напослѣку — ако цео животъ као на науке и воспитанѣ датъ узмемо — онай човекъ, што е цео светъ прошао, и све народе видио и обишао, одъ сви скупа ние толико научио, колико е од свое прве дадилѣ и донлѣ. Само што ми са нашимъ слабимъ очима успехе они први упечатлѣня текъ онда видимо, кадъ е све свршено, кадъ човекъ готовъ и узрео предъ насъ изаѣе, стане, па кад е доцкан, ништо више променити и поправити. Редко кадъ умемо ми, а и нећемо, да она прва упечатлѣня у целой снази њиовой погледамо и њиовъ досегъ да премеримо, а да би то умели и хтели, онда би се сасвимъ уверили, да ништа овде случаемъ не бива, него да изъ ове илъ оне куће, школе, места, башъ ние ни могао овай илъ онай другчии човекъ изаћи и настати, него такавъ, каквогъ га гледамо, па поштуемо илъ презиремо. И ако би воспитанѣ сигуранъ рачунъ за будућность правити умело, то би само онда бити могло, кадъ би оне прве примере и упечатлѣня сасвим у своіой власти имало, и кадъ би могло съ њима по своимъ мерама управляти.

У овомъ су призрению прве школе и први учитељи од найвеће важности по децу, важние нег очина кућа и отацъ самъ. Учителѣвъ уплив далеко снажние упечатлѣнѣ на децу учини зато, што деца реѣе учителя виде негъ родителѣ, па неогуглаю, а тим е лакше учителю онай нимбус светинѣ сачувати, кои учини,

да се свако упечатлѣнѣ учителя на децу далеко постояние и тврѣе увати. Дете гледа учителя само у школи и цркви, у школскимъ и црковнимъ дакле све светимъ половима, а не као свое родителѣ у бригама и ходу за оном свакидашньом кором леба, и за нуждама и потребама телеснимъ и ових удоволяваню; негледаю га у онимъ душевнимъ слабостима, немирима и потресима, као што ии ове телесне нужде и неволѣ сваки часъ причинязаю; негледаю га у овой телесной ништоћи и тако рећи блату, кое се около онога светлогъ пламена светинѣ, у коіой деца учителя и остале старешине гледе, нагомилаваю, те ту светиню смрдльивимъ димомъ телесни слабости окаляю и угуше. И нуждно е, да идолъ обожаваня и светинѣ одъ деце као и одъ прости люди мало удалѣнъ стои, еръ тимъ већу и благотворнию снагу на ньи има; а овако е одношенѣ учителя већъ само по себи тимъ, што ние деци непрестано на очима, и никад у другима пословима до само ови светии. Да би се само сваки учитель и самъ у овомъ нимбусу увекъ гледати и по том свакадъ држати хтео, и да само неби ни єданъ самъ собомъ ово свое уваженѣ и светиню у дечиим очима оскврньивао!

(Продужиће се).

Попис

кои учителъи увекъ спремлѣнъ држати имаю.

I. Име места. II. 1, брой кућа свега; 2, православни; 3, србски. III. 1, брой душа свега; 2, православни; 3, србски. IV. 1, брой деце за школу способне свега, а то е одъ навршене шесте до навршене дванаесте године; 2, православне; 3, србске, и одъ ове наособъ: а, мушке б, женске; 4, са колико више илъ манѣ него лане. V. 1, брой деце срб. у школу упи-

сане а, мушке, б, женске; 2, са колико є одъ обоє више или манѣ негъ лане. VI. 1, брой букварацa, 2, часловаца, 3, псалтираца, и међу овима колико є овогодишньи, а колико ланьски и прекланьски букварацa, часловаца и псалтираца. VII. колико іи има са свима школскимъ кньигама и осталимъ школскимъ оправама сасвимъ снабдевени: 1, букварацa, 2, часловаца, 3, псалтираца; и на чему є найвећа оскудица. VIII. Колико іи има: 1, што нису ове год. ни єдаредъ одъ школе остали а, букварацa, б, часловаца, в, псалтираца; 2, што су манѣ одъ 30. пута остали одъ свакогъ разреда; 3, што су више одъ 60., одъ 120, и преко 120 пута ове год. остали, и коє є уобште узрокъ томе. IX. 1, колико іи се изъ свакогъ разреда владало примерно, безъ мане, и неваляло, и у чему су невалялства. X. Колко іи има изъ свакогъ разреда, коіи су све прописане предмете научили добро, среднѣ, недовољно. XI. Даюли се деци премие, какве су, одкуди се набављаю, ко іи одређуе деци, ко раздае, коіомъ приликомъ. XII. Колико су реда ове год. деца на погребъ ишла, и колико реда у часъ школски; примаюли какву плату за ово, колику, и колико є то свега изнело. XIII. У колико се сати починѣ суботно и предпразнично вечернѣ, у колико часови. Иду л' деца на недельна и празднична ютреня, и на бденія, колко, изъ коегъ разреда. XIV. Єсу ли се деца причешћивала, кадъ, колко ние. XV. Колико є ове год. изашло изъ школе псалтираца, колико іи є одъ ови знало све молитвице, найглавние тропаре, псалме, библичне приповедке, читанѣ, писанѣ и рачуне. XVI Колко іи долазе у недельну школу а, мушки, б, женски; а колко би іи требало да долази, т. є одъ навршене дванайсте до навршене осамнайсте године. Где се скупляю, у коє сате, до колко трае наука, шта се учи, ко учи, имал' за ово башка коя плата. XVII. Колико има у

месту шегрта, а, свега, б, православни, в, срб̀ски; у кое сате долазе на науку, до колко трае, шта уче, ко ìи учи, долазел' редовно, идул' у цркву; имал' учитель за ову науку какву плату, колику. XVIII. Имал' башта за каламлѣнѣ воѣа, ели у месту, ил ванъ места, колко има засаѣени дивляка, колко облагороѣени, одъ кадъ. XIX. Имал' школа какавъ фондъ; ималъ завештанѣ годишнѣ што за помоѣь сиротой деци на кньиге и т. д. давати; ималъ за премие; колика су завештаня, фондъ; колко е скуплѣно ове године одъ школски каштига; гди сви ти новци стое; како се издаю, ко, коìомъ приликомъ. XX. Коя учебна средства нема школа; кое су друге мане на школскимъ намештаима, соби, зданию, учительскомъ квартиру, и осталимъ зградама; ели являно што о овомъ, гди, кадъ, како, ко? XXI. Колико е реда био ко одъ обштински власти да школу и децу надгледа; долазел' и други люди; долазел' сви свештеници; ко ìи позива. XXII. Име локалногъ директора; есулъ држани испити недельни, месечни, полгодишньи и годишньи; елъ држано призиванѣ Св. Духа и благодарение; ели у цркви людма говорено о школи. XXIII. Име катихете; колко реда долази недельно у школу, у кое дане, кое часе; колко е реда изостао. XXIV. Име учителя, старость, ели и кое е год. свршио препарандию, гди; елъ био на практичномъ курсу, гди, кое год., колко год. учительствуе свега, колко у томъ месту; елъ оженѣнъ, колко има ситне деце; кое одъ потребни за се кньига нема; каква е плата у новцу, депутату, и прилозима; издаелъ му се на време, и право меромъ и поштено квалитетомъ; колико му е обштина дужна. —

Приметбе: Рубрике оне, кое се мењаю, као подъ II. III, и проче, валя празне држати, до свршетка год. а дотичне белешке обашка водити, пакъ ìи на краю

школске год. или при визитацији у овај попис ставити.

Где више учителя има, ту има само еданъ цео овај попис водити, а остали сваки само оно, што се нѣга и нѣгове класе тиче.

Попис овај има се водити у два егземплара сваке год., одъ коіи ће еданъ кодъ школе остати, а други ће инспекторъ собомъ понети.

Окромъ овогъ пописа имаю се и сви они у кратком упутству изложени водити.

Далѣ има сваки учитель непрестанъ конспектъ свега, изъ сваке науке, у свакомъ разреду свршеногъ водити, по коемъ се има сваки, ко школу надгледа, при испиту управляти.

Све теготе и тужбе свое има сваки учитель наобашка написано спремлѣно држати, у коемъ ће све укратко и ясно разложити; алъ уедно и предлоге и средства и начине, како би му се найлакше и найбрже помоћи могло.

Исто тако има наобашка и све предлоге средства и начине навести за побольшанѣ мана школски и уобште школскогъ стања и напредка.

Речи.

Кое деца одма писати могу, чимъ прва писмена писати науче.

і, и, й, а, ш, ти; тип, пій, пій ти;

ш; шій, шити, пиши ти;

г, ч; чій, тичій; тишій;

н; ни, нит, нити, ни ти, ништ, ништа, ничій, ништни, чин, чини, гини,

њ; њи, њин, њини;

с; синъ, синьи, сит, ситити, ситій, пси, чист, чистій, чистити,

е; ей, тей, пет, пети, тешньи, пише, пишеш, чест, честит, честитій, шест, шести, ньен, ньени ньин, ньини, сести, теше, чеше, тежій;

о; ой, пой, топ, топити, топиш, тог, тони, со, сой, гой, гоити, гоиш се, ос, осе, очи, очин, очини, он, они, оне, ньой, гной, гоити, гост, гостити, гостити се, отет, отети очит, очито, очистити, често, отишо, сено, ошини,

а; ана, ано, ани, сат, сати, тас, ташт, тане, таньи, таньина, пега, пена, ага, апта, чаша, часть, частити, частити се, чешати, шаптати, гатати, гатач, гасити, саши, сагни се, сан саняти, саньаш, саса

л; ласта, лала, лан, лане, лап, леп, лепши, лепити, лепиня, лень, леньи, леньштина, липа, липе, лис, лист, листат, лиснат, листати, липсати, лой, лопити, ил, или, алл, аласт, пала, пало, талог, теле, телал, телалити, чела, чело, чилаш, чилашаст, сила, село, села, селити, селити се, селен, солити, полити, сало салити, салетити,

љ; љага, шиљати, сељанин, насиље, насеље, соља, и пр.

Са осталима в писменима после лако речи смишляти, умеће ій деца и сама, и валя ій на ово одма с' почетка поучавати и дражити, и радо ће чинити, ово комбинираньє врло ій мило забавля, и умъ силно изображава.

Изъ ови речи могу се одма и мала изречения правити; и ово валя деци показати, пакъ ій упитати да сами ове речи и у изречения слажу.

При задаваню дае се найпре найкраћа, н. п. *лисъ*, после се зада *листъ*, алъ додаю к' првой речи само онай ново додатогъ гласа знакъ; после се каже, *лиснашъ*, и заповеди да додаю к' листу ове нове знакове; за-

тимъ *листаши*; онда да промене само променѣнъ гласъ, *лисасшъ*, *лиснашъ*, и т. д.

Парамитнє.

Лилисъ и Ева.

Усамлѣнъ ходаше Адамъ по раю, негујући дрва и цвеће, зивкаући и милујући животна редомъ, и радујући се са целимъ створенѣмъ, коѣ свуда пуно благослова бияше; само што међу свима живимъ никог неналазаше, с' кимъ би свое желѣ и радости делити могао. Наѣдаредъ опази едну вилу, кою са своіим у стању оне првобитне снаге бистриіимъ и видовитніим окомъ гледати могаше и вилу, о коіима прича казуе, да су оне први обитательи землѣ били. Лилисъ зваше се ово дивно привиђенѣ, коя са нѣнимъ другарицама у ваздуху и на дрвлю и цвећу пребиваше, одъ цветни мириса живећи. „Свака стварь — рече Адамъ — има друга свогъ, и радуесе едно с' другимъ, о да би и мени та лепа вила другарица била!“ — Ово чу небесни отацъ па рече: „Ти си се загледао у тварку коя ние за тебе створена, алъ да се осведочишъ и самъ своіомъ погрешкомъ научишъ, нека ти будне.“ — Ово изрекавъ изусти речъ преображеня, и Лилисъ стаде предъ Адама у людскомъ виду. Радостно іой притрча Адамъ, алъ одма се и натрагъ повуче, еръ га вила поносно одъ себе отиште говорећи: „Иди, нисам я твое крви; одъ небесногъ зрака створена а не одъ землѣ, векъ ми е иляде година, снага ми е небесни духова моѣ, а ти си смртна и ништна тварка.“ Ово изустивъ одлети, и никадъ му се више неповрати.

Онда рече Богъ: „ние добро да човекъ усамлѣн стоіи, я ћу му друга дати, да с' веромъ и любави уз

нѣга будне.“ Тада увати Адама санъ, и у сну му се указа другъ, што одъ нѣгове крви изаѣе, еднога створа са ньимъ. Онъ се радостанъ пробуди и опази е на яви; и кадъ му е Богъ приведе, у нѣму се заигра срце, еръ му одъ срца изаѣе, и онъ е привати говореѣи; „ти си моя, и зваѣешъ се моя, еръ си од мое крви и одъ мог срца изашла.“

Кога Богъ милуе, ономе и друга даде, одъ срца изведена, те едно за друго одреѣено спое се у еданъ ликъ среѣе и радости. Алъ ко се за туѣимъ другомъ загледа, добие туѣу полу на каштигу свою: у едномъ телу две несродне душе, мрзе и муче една другу до смртнога часа.

Киша.

Кишо, мати
Благодати!
Падай, падай, прахъ утоли,
Дай живота гори, доли.

Кишо, мати
Благодати!
Покваси ми цвеће мило
Не би л' іоште лепше било.

Кишо, мати
Благодати!
И потокъ те чека вити
Па ће болѣ жуборити.

ДОПИСЪ.

В. У *Сомбору* 7. јануара. У духовној радости прославили смо ми у овомъ великомъ србскомъ мѣсту светле празднике Рођеня Христовога, Новога Лѣта и Богоявлѣния. И будући да црквене и школске свечаности велики упливъ имаю на облагорођенѣ срдца и на наравни напредакъ нашега народа; то за дужность свою сматрамъ овомъ приликомъ читаюћемъ србскомъ свету описати овде догодившесе свечаности на горепоменуте светле празднике. На Бадњи дан после подне по свршетку Василиеве литургие, кою е свечано одслужио наш новонаименовани протопресвитеръ пречастни г. Ђорђе Бранковићъ, и пошто сви свештеници у свечаним одеждама и са запалѣнимъ воштаницама предъ икономъ рођеня Спасителѣвогъ одпояше *Рождество*, и *Дѣва днесъ;* упутисмо се съ децомъ у дѣвоячку школу, гдѣ су господа учителѣи за сву школску младежъ приправили вертепъ у завѣсама застрто̀й, свећама осветлѣно̀й и сламом посутой школской соби. Госп. протопресвитеръ, мѣстни школски управитель и више граћана и граћанки удостоиште своим присутствомъ ову красну дечию свечаность. Дѣца су сложно одпояла Божићне песме: Ликуй днесъ Сіоне; Слава во вишньихъ Богу; Єгда приде конецъ вѣка; вострубите трубою: вси язици восплещите руками, и Рождество твое. Између пѣсама, говорила су четири на то изабрана и кодъ вертепа стоећа детета, али не обичне орације, него повѣсть о рођеню преблагога Спасителя с рѣчма изъ училиштне и домашнѣ Библие преосвештеногъ владике Платона. Повѣсть ова поделѣна е била на шесть одсѣка, и дѣца су е наизменце казивала приповѣдаюћи о путованю преблагословене дѣве Марие и Іосифа обрученика у Витлеемъ: о рођеню Іисусовомъ у вертепу; о појаню анђелскомъ, кое чуше пастири витлеемски; о источнимъ мудрацима, кое звезда упути, те се Христу поклонише; о бѣгству у Египетъ; и напоследку о бѣснилу Иродовомъ и о убиству невиних младенаца. Пошто се све ово изговори и пѣсме одпою; тада школски управитель Никола Вукићевићъ прочита

имена оне деце школске, коя су се најболѣ владала и подѣли имъ похвалне билете, а пречастни госп. прота поучи и посаветуе децу, да се добро владаю, и да красну повѣсть о роѣеню Спасителѣвомъ, кою сви знаду, и кою су садъ одъ своихъ другова овде чули, приповедаю на дому своимъ старіима, и оной деци коя іоштъ у школу не иду; са врло лѣпимъ речма докаже имъ како су они срећни што ихъ родительи у школу шилю, гдѣ толико радости и благослова Божиега уживати могу, и упути ихъ како валя да своѥ родителѣ и учителѣ, свештенике и све старіе поштую. Садъ се изъ 400 дечіихъ грла заори опетъ весела божићна пѣсма: „*Вси язици восилеще руками*,“*) и съ тимъ остависмо школу пуни задовольства што смо ову дечию радость и веселѣ видили. Овако као што ѥ у школи говорено и пояно, говориште и пояште ѣаци кои вертепъ ове године по кућама носиште, овакавъ вертепъ врло ѥ по вольи свима валянимъ и честитимъ людма и служи на радость дечию и на поученіе простога народа, и ми држимо да ѥ најболѣ средство за истребити коекакве орације Иродове, катане Пере, цара Петра и чобанске често срамотне говоре, овако ношенѣ вертепа, какво смо ми овде по усрдию нашихъ учителя имали.

На Божић у десети сатъ ноћи (у 4 сата у ютру) пуцнява прангија и оренѣ свию звона огласи нам весели праздникъ и ми пођосмо на бдѣніе, коѥ ѥ у Саборной цркви нашой госп. прота са 4 свештеника и с ѣдним ѣаконом, служио. Том приликомъ имало ѥ свештенство наше први пут на себи нове златоткане одежде, за коѥ ѥ материя чакъ изъ Лиона набављена, и коима по скупоцѣности редко ћешъ гдѣ у нашемъ краю пара наћи. На свечаной служби Божиой читано ѥ архипастирско слово нашегъ преосвештеногъ господина епи-

*) Арія ове песме особито ѥ омилѣна у Сомбору, и то не само кодъ насъ, него и кодъ наше браће србаля римске вѣре, кодъ Бунѣваца. Они по овой аріи пѣваю красну Божићну песму, коя се овако починѣ: „Ой Витлеме славни граде одъ Бога, найвиши си ти одъ града свакога; єръ изъ тебе намъ изиће войвода, драги Исусъ Давидова порода. —

скопа. Други данъ Божића служио є госп. прота саборно у светопретечевой цркви и давао врло поучителну проповедъ. Исто тако свечано проведена є и нова година. —

На свето Богоявление, после службе ишли смо съ литиомъ къ мраморномъ крсту на пияци Францъ Іосифовой, гди є предхвалѣни госп. прота велико водоосвећенѣ свршио. Свечаности овой присутствовала су сва овдашня найотмѣния господа Србска и врло много народа. — После водоосвећеня ношена є лития у поглаварствени градски домъ, и то у велику дворану, у коіой є предъ великомъ икономъ распетия Христовогъ полиелей горио, а на столу частни крстъ блистао се. Ту на ономъ истомъ мѣсту, гдѣ є пре две године до 140 србскихъ учителя за шестъ неделя предаваня о новом начину обучаваня слушало, заори се сад „*Гласъ Господань*," и „*Ко гласу вопиющаго въ пустини*," и одчитаю се молитве за цара и за духовну власть. Изъ поглаварственогъ дома продужи се лития съ пратньомъ звона и пуцнявомъ прангия у црквену кућу где се у дворани наше црквене обштине иста свечаность повтори.

Тако благуюћи проведосмо светле ове годишнѣ празднике крепећи се средствомъ дивнихъ свечаности наше православне цркве у извршиваню християнскихъ дужности и у напредованю у благодетномъ животу.

Іошъ єдна рачунска игра.

Задатакъ. Ове броеве 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, и 10, у три реда, и у сваки редъ по три броя тако ставити, да се одъ свуда, озго доле, и с' лева десно у свима редовима, и у накрстъ, по 18. наброяти даде.

Ово се може на више начина начинити, молимо за решенѣ, што ихъ є на више начина могућно.

Издае Епископска књигопечатня у Новом-Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.пр

БРОЙ 3. У Новоме Саду, 21. јануара 1860. ГОД. III.

Светый Стефанъ.

Првовенчаный краль, синъ Неманѣ.

владао 1195—1228.

(Свршетакъ.)

Стефанъ се боріо са разнимъ непріятельима, али га е Богъ помогао, те е свакадъ свршио ратове са своимъ и свога народа добромъ. Єдномъ е устао на нѣга бугарскій царъ Борилъ, са своимъ зетомъ Хенрикомъ, кои е тада владао у Цариграду. Стефанъ е имао мало войске, па му е сва надежда била у Бога. Бугарскій и латинскій царъ допрли су своимъ войскама до самогъ Ниша. Некимъ чудомъ появи се у њиовомъ стану немиръ и нередъ; њиови се войници збуне, и стану се међу собомъ клати тако, да су морали одступити одъ србски граница, и на миру оставити Стефана; кои е освоио пола Бугарске, и предао ю Бориловомъ брату Стреву. Но овай му е зло зато благодарио; єръ е подигао на нѣга войску, па му ктеде отети престо, и све землѣ. Стефанъ е знао умирити, и нѣга, и Михаила, управителя драчкогъ и поморскогъ, кои се такође био дигао на нѣга.

Стефанъ е іошъ єдномъ имао посла съ Мађарима. После Имра († 1205.) владао е Мађарскомъ краль Андрія. Овай се договори съ латинскимъ царемъ Іе-

рисомъ Филандромъ, да еданъ одъ севера, а другій одъ истока удари на Србію; и да се састану у граду Нишу, па отуда да заеднички пођу на Стефана. Велика е опасность грозила тада Србіи. Стефанъ оде у Студеницу, и помоли се Богу, и светимъ моштима своегъ отца Симеона. Краль Андрія е позивао Стефана къ себи, желећи га тако уловити. Стефанъ се бояо преваре; но св. Сава га орабри: „Любимче мой, небой се присуства многи народа, еръ имашъ помоћника, кои ти помаже, и кои те никадъ ни до века неће посрамити. Небой ій се, и не жалости се. Садъ ће претворити њиову ярость у кротость, а гнѣвь у любавь према геби; и ярость у поштованѣ, и славу“ и т. д. Светый е Сава іошъ у речи быо, кадъ дођоше Стефану посланици краля Андріе, и донесоше му ово писмо: „Дођи, люблѣный и сладкій по Христу Брате! дођи Господине! да се у име Бога господа насладимо сладке любави, дођи, да се постиде сви, кои намъ зло мисле; дођи, да се скрію наши врази; дођи, да се прославе, и похвале они, кои насъ любе.“ Стефанъ се на ово писмо кренуо на путь, састао у граду Равномъ са маћарскимъ кралѣмъ Андриомъ, кои га е богато одаріо, веселивши се съ њиме 12 дана. Стефанъ е тада одъ маћарскогъ краля добио: чаше, кое су быле украшене драгимъ каменѣмъ; чудноватe конѣ, покривене покровцима а зауздане искићенимъ и златнимъ уздама, кое се светлише као сунце; много одело, царске ципеле (чрьклѣнице), багренице (огртаче) везене цветовима, у коима е было много бисера, и драгогъ каменя. Дарови су сви были царски, као што се царевима и приличило.

Докъ се Стефанъ овако веселіо са кралѣмъ Андриомъ, допрла е била до србски граница и то до града Ниша и войска грчкога цара. Стефанова е войска пресекла овой войсци путъ, те нити могаше

улавити далѣ у Србію, нити се вратити натрагъ. Само на молбу краля Андріе пустио е Стефанъ, да се Филандаръ врати на миру натрагъ у свое землѣ.

Кадъ се Стефанъ видіо на миру одъ свои непріятеля, зажели увѣчати сяйность своме престолу, и вѣчма прославити србскій народъ, и србску државу. То е мисліо постићи тиме, што се ктео прозвати кралѣмъ, и венчати се кралѣвскомъ круномъ. По свой Европи быо е тада обичай да владаоци ишту одъ римскогъ свештеника круну и благословъ Стефанъ е тада быо оженѣнъ (одъ 1217.) кћери млетачкогъ дужда Дандола, па е тако имао пріятеля у Риму. Папа Хоноріе III. вѣчъ е наредіо быо, да Стефана некій епископъ венча на србскій кралѣвскій престо. Но св. Сава, разумевши, шта у Србіи быва, похита своме брату, па у сагласію са грчкимъ царемъ, и благословомъ грчкогъ патріарха венча самъ собомъ Стефана за србскога краля (1222). Одъ то доба се Стефанъ звао „Првовенчаный краль.“

Стефанъ е као венчаный краль владао србскимъ народомъ само неколико година. Са своимъ братомъ св. Савомъ, и своимъ найстаріимъ синомъ Радославомъ сазидао е славну цркву Жичу, одаріо ю многимъ селима, и наредіо е, да се у ньой крунишу србски кралѣви, и бираю митрополити. Црква Жича, ма да е много пута одъ Турака страдала, и ма да е до скора была порушена, и данасъ іошъ своимъ развалинама показуе величину и славу србскогъ народа. У ньой се и данасъ іошъ узноси и слави име Божіе.

Пре него што ће умрети, Стефанъ се по савету св. Саве покалуђери, и у калуђерству добіе име Симонъ. Православна црква поштуе га као божиегъ угодника; и слави га 24. септембра. Свете мошти прво-

венчаногъ краля беше погребене у манастиру Сопоћанима, кои е онъ самъ дао сазидати на реци Рашки. Отудъ су свете мошти вађене, и пренашане у Студеницу, и друга места; а еднома (1790) су биле донешене у манастирь *Ковиль*. Садъ се свете мошти првовенчаногъ краля у сребрномъ ћивоту чуваю у манастиру Студеници.

Мисли о школи и учитељима.

(Наставлѣно.)

Учитель идолъ деци.

Као што е младостъ уобште неко санянѣ о идеалима, тако оће и оно найпростие и найсиротние дете, сва понятия своя о савршенству, колко ихъ е у своимъ краткомъ веку и своимъ околностима заватити могло, на едно определѣно лице да пренесе, у едну видиму особу да смести, а да ій у ньой не умнимъ него и телеснимъ очима гледа; а то му е лице и та особа, у коемъ идеалъ свию добродетельи и свию виспрености телесно представлѣнъ гледа, учитель. Кодъ деце то тврдо и неоспориво стои, да су у ньиовомъ учителю све добродетельи сабране. Ако савъ светъ лаже и вара, учитель не; ако е савъ светъ покваренъ и неваляо, учитель не; ако су сами оцеви пиянице, учитель ние; ако се сами родительи свађаю и протерую, учитель не, — тако држе деца, и едва се усуђую помишляти, да и учитель као и други земни люди светски потреба и нужда има, да и онъ као и други люди вести и пити мора. Учитель е деци неки виши и светіи духъ, апостолъ, пророкъ, светиня, идолъ, кои сва людска и анђелска савршенства у себи носи. „Овде е учитель са нѣговимъ престомъ дирнуо“ рече ми едаредъ една девойчица и страопочитанѣмъ показа ми

место у нѣной књизи, где е учитель нешто показивао, башъ као да е светиня и божество онде дирнуло.

Алъ уколико деца своѓъ учителя више уважаваю, у толико га и оштрие мотре и пазе, пакъ нѣгове говоре упамте, и нѣгова дела подражаваю. Отудъ слѣдуе, да учитель то уваженъ, с' коимъ га деца одликую, ни на часакъ с' ума сметати несме, тимъ манѣ, што зна, да ће за свако дело свое, коимъ е деци примеръ отице илъ неотице дао, одговарати не само предъ судомъ людскимъ, него предъ престоломъ вечнога Бога, где ће нѣму найманѣ помилованя бити. Знаюћи да онъ никадъ предъ децу као обични човекъ него као неко више, красние и савршение суштество излази, мора се у векъ и свагди предъ ньима тако и држати, и кадъ зна, да е башъ та невина и безазлена вера дечия найглавние средство, што учителю посао и трудъ око науке и воспитаня дечиегъ силно одлакшава, и с' нѣговимъ примерима благословъ на децу излива; то би е морао свим могућим чувати, да не оскврни; и морао би е тимъ већма чувати, што зна, да светъ и тако већъ сувише ради, да ту лепу и свету веру у деци убие, окаля, изврне. Онай учитель, кои самъ ову веру у деци неће да чува, и кои е самъ лакоумо илъ као неки башъ злодѣйски убия, тай поруши темель, на коемъ е савъ успехъ нѣговогъ труда о науци и воспитаню деце основанъ а с' тимъ и све основе моралне и религиозне валяности и вредности дечие уништи, пакъ децу место приведеня к вечитимъ благословима у вечито осуђенъ сломие.

О помраченю месеца и сунца.

Ми ће мо имати овогъ месеца помраченѣ месеца, а овогъ лета помраченѣ сунца. При овимъ приликама прости люди и бабе Богъ зна какви слутньи

и какви луди ствари ненаговоре, кое и деца чую, и тако се те лудости и суевѣрия с' рода на родъ преносе іошъ и данасъ онако, како су у она найглупля времена били. Ове прилике неби требовао ни єданъ учитель да пропусти, да децу болѣмъ чему ненаучи; єръ, ако ій онъ ненаучи, зацело други нико неће: а како деца мало у школу иду, и то мало неуредно, тимъ вѣћма валя ову прилику аснити.

Шта може учитель децу овомъ приликомъ научити, ево ћемо укратко навести: Найпре би валяло да самъ за се, а после и с' децомъ ово неколико чланака, више манѣ тогъ предмета тицаюћи се прочита, изъ Великогъ Упутства: небо; изъ Школскогъ Листа: видокругъ стр. 300. Появлѣня на небу стр. 317. Сунце стр. 331. Звезде стр. 332. Видъ землѣ стр. 348. Изъ I. єзикословне читанке: небо, земля и ваздухъ, доба дана и године; изъ II. єзикословке: светлость сунца, сунце и месецъ, докле и колико, сунце преко целе године, земля и сунце, месецъ и нѣгова появленя; ово неколико комада може се за неделю дана с' децомъ прећи, све є єдна те єдна ствар, па тимъ брже се и разговорити и испитати даде, и валяло би баръ двареду све прећи.

Далѣ валя наговорити децу, да одъ новине месеца почето, т. є. 11. январа свако вече по єданъ часакъ месецъ гледе и запамте, где ће га видити, колико високо и далеко одъ сунца, колико светла, коіой страни рогове окренуте, и травлъ дуго докъ заће; а сваки идући данъ валя децу о свему томъ то вече виђеномъ испитати, кое є за неколико минута свршено.

Учитель би требао децу внимателно учинити, да ће га прво дана после новине илъ младине сасвимъ близу сунца вечеромъ на западу видити, танкимъ рубомъ єдва светлећи, роговима истоку а пупчиномъ за-

паду и сунцу окренута, кои текъ неки часъ на небу постоіи и заће.

После ће га свако вече све далѣ иза сунца у исто доба вечера (н. п. при заласку сунца) и све више на небу затицати, све пуния и светлия, и све доцние залазећа, дуже дакле светлећа; докъ га 7-ми дан у вече у вр неба ненаћу, докле за читаву половину небесногъ свода или четврть небесногъ кола далѣ иза сунца, а наполе плоче пуна, сяюћа до поноћи, и текъ онда залазећа:

После 8 дана виђаће га іошъ далѣ иза сунца остаяти преко половине неба натрагъ к' истоку, и сваки данъ іошъ пуниіомъ плочомъ, и дуже обноћъ светлећегъ; а 14-ти данъ видиће га толико далеко иза сунца остала, да у онай махъ кадъ сунце на западу залази, онъ на истоку излази, а ми на среди између обогъ стоимо.

Нужно ће бити далѣ, да учитель две ябуке илъ каква му драго два танета наће, да ій чистимъ белимъ папиромъ облепи, и едно вече децу у школи задржати, да имъ покаже како помраченѣ месеца бива. Зарадъ овогъ требовао би две илъ три еднаке свеће запалити, прозоре капцима илъ понявама помрачити, после едномъ детету едну одъ они бели лопти дати, да е на 2 илъ 3 илъ више корака одъ свећа (кое мораю една узъ другу стояти) а у висини колко свеће носе, мирно држи; или би морао ту едну лопту на едну толико високу мотку илъ тачку насадити и у патосъ утврдити, или о конацъ за ексеръ у слеме ударенъ обесити. Другу лопту мора самъ своіомъ рукомъ између оне лопте и свећи лагано проносити, а при томъ удесити да сенъ одъ ове лопте управо на ону падне и ню помрачи. Да неби сенъ од руке и прстію сметао добро би било, и ову лопту на плетаћу иглу илъ гвоздену шицу натаћи, и тако е проносити.

Овде би имъ имао казати, да свеће представляю светлость сунца, тане у његовой руци земля, а оно другого месецъ. Іошъ е нуждно да свеће и танадъ илъ лопте правцемъ истока и запада у школи стави, и да свеће на западну страну метне а лопту месеца на источну, да с' тимъ ово показиванѣ природномъ появлѣню подобние начини.

Далѣ валя да удеси, да єдаредъ сенъ лопте землѣ управо на лопту месеца тако доѣе, да е целу покрие, и притомъ да имъ каже, да сунце, земля и месецъ кадкадъ тако сасвимъ на правац изаѣу, да сенъ землѣ сасвимъ месецъ помрачи, т. е. земля месецу сасвимъ сунце заклони, те онай у мраку остане, у сену.

После валя да удеси, да сенъ неувати цео месецъ, него само єданъ край одъ нѣга и тако га и преѣе, и да каже деци, да кадкадъ текъ толико на правацъ доѣу, да земля само єданъ край месеца своимъ сеномъ завати, и онда небуде помраченъ месеца пуно него начестно.

Найпосле валя да удеси, да сенъ земльинъ сасвимъ месецъ мимоиѣе.

Овимъ ће ій научити, да помраченѣ месеца зато и тада бива, кадъ му земля заклони сунце, и онъ у сенъ одъ землѣ доѣе; а ово неможе никадъ другчие бити него само при пунини месеца, єръ само тада тако доѣу, да земля у среди измеѣу сунца и месеца стои. Помраченѣ сунца небива сваке пунине месеца зато, єръ недоѣу сва три тела на исти правацъ и сенъ землѣ мимоиѣе месецъ.

Далѣ би требало да оба танета илъ лопте насади илъ оконац обеси, алъ у правцу юга и севера, и да онда свеће (на єдной даски) лагано проноси испредъ лопти тако, да сенъ землѣ месецъ по источномъ рубу найпре увати, и преко нѣга прелазећи, на

западномъ га рубу остави; и да каже да помрачења месеца у нарави увекъ тако биваю, еръ правацъ сена и токъ землѣ и месеца тако доносе.

Кадъ е деци ово едаредъ илъ два илъ три и више реда показао и препитао, онда би валяло да децу у очи оногъ дана, а то е 25. ян. кадъ ће помрачение бити опомене, да пазе, да ранie легну и да се испаваю, пакъ да ій майке рано пробуде и да виде. Помраченѣ ће почети у полъ три сата по поноћи, и траяће до полъ петъ сати. Други данъ треба да ій препита о свему, како су видила, и ако коe ние добро сватило, да іошъ едаредъ све горепоменуто покаже.

Али пре свега валяло би да учитель све ово сам у своіой соби покуша удесити да се извешти, да небн коешта предъ децомъ траврняо и шепртльио, те цео ефектъ покварио.

На исти овай начинъ може деци и помраченѣ сунца са некима малимъ променама показати, коe ћемо у едномъ одъ доцніи листова саобштити.

Неколико примера за рачунъ.

(Изъ Историе.)

Одъ год. 623. до 1165. имали су Срби своe жупане. Ови е било свега едно за другим 75. Найзнатніи су били Властимиръ год. 870. и Доброславъ год. 1040. Колико е год. траяло жупанство свега? колико до Властимира? до Доброслава? после Доброслава? колико год. пада одсекомъ на владу едногъ жупана?

Од год. 1165. до 1335. имали су Срби своe краљве. Било ій е до Душана свега 8. Найглавніи био е Стеванъ Немања одъ 1165. до 1197. основатель срб.

кралѣвства, и кралѣвске породице. Колико є год. траяло срб. кралѣвство? колико година пада одсеком на владу єдногъ краля? колико є год. владао Стеванъ Неманя основатель?

Одъ год. 1335. до 1367. имали су Срби своє цареве, Стевана Душана Силна до 1356, и нѣгова сина Уроша до 1367. са коимъ се кралѣвска и царска породица Неманя угаси. После имаше Срби іошъ краля Вукашина и кнеза Лазара докъ на бою косовопольскомъ год. 1389. кралѣвство неизгубише. Колико є год. траяло срб. царство? колико год. цароваше Душанъ? колико год. владаше породица Неманя? колико проѣе одъ Неманѣ до падения србскогъ?

Од год. 1389 до 1459. имаше Срби своє деспоте; найзнатніи бияше Стеванъ Лазаревъ синъ, до год. 1427. Колико година траяше србско Деспотство свега? колко Стеваново?

Год. 1459. пороби Султанъ II. србске землѣ, и разори срб. господарство сасвимъ. Одъ тога доба настаде турско тиранство, коє до год. 1804. траяше, где силни Срби изгибоше, силни се истурчише, силни расуше; тако и наши дедови год. 1690, са Патриярхомъ Чарноєвиѣемъ у аустриске землѣ прибегоше Колико год. траяше турско тиранство? колико є год. одкако наши дедови у ове землѣ преѣоше?

Год. 1804. почеше се оно страни Срби за ослобоѣенѣ своє поново са Турцима сложно бити, и год. 1815. отешесе одъ коєгъ доба подъ своимъ кнезовима слободно живе; а овострани добише године 1849. себи войводство. Колко се год. бише остроани за свою слободу? а колко є од кадъ овострани войводство имаю?

Одъ год. 870. пакъ све до 1018. гложише се и бише Срби са Бугарима, кои силни бияше, и неколико реда србске землѣ опустошише, осо бито подъ кра-

лѣмъ своимъ Симеономъ год. 917. Одъ год. 1018. кадъ Бугари падоше, до год. 1356. гложишесе и бише Срби са Грцима, одъ кои се год. 1165. отеше и самовластни посташе, те после на Грке нападоше и од ньи землѣ отимаше. Одъ год. 1367. до 1815. тукоше се Срби са Турцима, одъ кои много реда биени бише, алъ и много реда Турке люто бише. Колико год. траяше боеви Срба са Бугарима? колико са Грцима? а колико са Турцима?

Сбирка семена за школу.

Одъ слѣдующи семена: крушке, ябуке, гунѣ, трешнѣ, вишнѣ, шльиве, кайсие, брескве, бадема, ора, леске; грашка, сочива, пасуля, боба; динѣ, лубенице, бундеве, тикве, краставца; купуса, келя, келерабе, репе беле, црвене и жуте, пастрняка, петрожиля, целера, салате, патлицана, роткве, спанаћа; кима, миродиие, маіорана, босилька, ђумбира; слачице, паприке; шенице, ражи, ечма, зоби, кукуруза, прое, детелине, винове лозе, аграза, рибизле, црне и црвене ягоде; руже, левендла, жалфие и осталогъ цвећа, дрвля, шибля, алъ особито одъ разсада и усева, валяло би свакн учитель, да себи самъ сбирку накупи, даномъ приликомъ мало по мало сбираюћи.

За ово е нуждно една илъ више плитки на многа ситна местанца пречагама одъ крутогъ папира начинѣни кутия, кое би сваки самъ себи начинити могао, кадъ би само едаредъ кньиговезцу отиhи и видити ктео, како онъ прави, кое би сваки радъ свое деце валяло да учини, како би после и ньи научити могао. У свако то местанце имао би едногъ ма коегъ семена ставити, алъ и на цедульици у ребаръ местанца прилеплѣной означити, одъ чега е кое.

Одъ ови растиня има разни врста, диня, лубеница, пасуля, ябука, крушака, шльива, и пр. и валяло би одъ сви врсти, колкогодъ коме подъ руке доће семе сачувати и прибележити.

Ову сбирку валя деци показивати, и сваке недељ по неколико семеня познати научити ій, ово є по децу врло користна и приятна забава, особито ако ій учитель наведе, да сама себи с'бирке праве, пакъ особито ове напособне сбирке, н. пр. сами жита, сами варива, сами разсада, сами воћа, самогъ цвећа; или ішъ пособніе: єданъ сами ябука, други сами крушака и пр. Деца ће вечбати око и прсте, гледаюћи ій, и ове изоштрити; вечбаће разумъ споређуюћи ій и разлике ватаюћи; научиће сбирати и чувати; имаће одма нешто свое, и болѣ ће одма знати шта є туђе, и пазити обое; найпосле моћиће ово и као средство запта служити, у каштигу сбирку му нѣгову отузимаюћи.

Парамитнє.

Самаилъ.

Кадъ є Богъ човека створио, и ништни пра свог подобия круномъ крунисао, онда га представи свима анђелма и осталимъ створењма своіимъ. Све чете анђелске поклонише се човеку као наймлађем брату свом, и служише га радостно при нѣговой райскогъ венчања радости. Само єданъ одъ ньи горди Самаилъ презираше га говорећи: „Нисам ли я одъ светлости створенъ, а онъ одъ прлява пра; пламенъ одъ престола вишнѣгъ изливаюћи се мое є суштество, а нѣгово црна трошна земля.“ Алъ текъ ове горде речи изусти, а светлость паде с' нѣга; као снегъ испредъ пламена разтопи се с' нѣга оно сяйношћу блистаюће се одело; го остаде горди духъ, и остаде последньи, чимъ га снага остави, коя не бияше нѣгова.

Пунъ гнѣва утече Самаилъ изъ чете небесни анђела, и грдномъ осветомъ поче на невина човека дувати: „Кадъ сам я крозъ тебе пао, морашъ и ти кроз мене. Ово замисли, и знаюћи за запреку, коя човеку закраћиваше одъ смртногъ плода с' дрвета познања ести, оде и све свое снаге прибра, хотећи іош у виду анђела преварати човека; алъ одело невиности разтопи се с' нѣга, и као лукава варалица стаде у виду змие; од светлости и красоте серафима не оста на нѣму ништа, до само блистави боя.

Овако га Ева прва опази и задиви се, и онда му приступи и даде се наговорити, те окуси одъ забранѣногъ дрвета смрть, и даде одъ плода смрти и мужу; и одъ тада насташе све болести и беде за све родове људске на земльи.

Ту се указа и отацъ небесни, и сажали се преваранима, а варалицу змию накара, проклевши е найгадніимъ црвомъ земнимъ; „Кадъ се ти туђемъ злу радуешъ — рече Свесилни — нека ти злоба вечито радованѣ буде.“

Изгнанъ изъ чета блажени, одбиенъ одъ свакога благословена дела, коя онъ некада у небу извршаваше, паде горди Самаил, и постаде од тада анђелом смрти.

Авраамъ и идолопоклоници

I.

Авраамовъ отацъ Тара — тако казуе прича — ние само идолопоклоникъ био, него е самъ кипове правио, и продавао, и людма ій на богослужение изнашао.

Єдаредъ мораде Тара некуда отиѣи, и заповеди Авраму, кои се нипошто идолима кланяти нектеде, да кипове чува.

Єданъ часакъ по одлазку Таре, доће неки старацъ Авраму, и разгледаюћи кипове пружи прстъ на

једнога, кои му се найвећма допадаше питаюћи: „по-што е овай кипъ?

Авраамъ му некте одговорити, него га упита: „Смем ли те запитати стари, колико ти година?“

„Осамдесетъ“ одговори старацъ.

„Осамдесетъ — викну зачуђенъ Авраамъ, — и ти тако старъ очешъ томъ кипу, што су га юче могъ оца слуге оделяли, да се кланяшъ!

Старацъ застиђенъ овимъ окрену се и оде.

Мало за тимъ доће једна отмћна госпоћа, и донесавъ једну велику цвећемъ окићену чинию пуну ела пружи е Авраму говорећи: „ево донела самъ даръ Боговима, метни предъ њи Авраме, и моли ій, да ми милостиви будну!

„Метни имъ сама — рече имъ срдитъ Авраамъ, и видићешъ, колко они за тебе и за твой даръ знаю.

Жена учини то; а Авраамъ се довати једногъ чекића, и стаде једанъ по једанъ кипъ лупати, и све ій разби до једнога найвећега, коегъ цела остави, и коемъ чекићъ у руку задену, пакъ онда жени окренутъ рече: „ето ти твои богова, коима се кланяшъ и молишъ“ и са овимъ речма одби и жену одъ себе.

За тимъ непроће ни једанъ часакъ, алъ ето се и Тара кући врати, и како се зачуди, кадъ ову грдну на киповима учињену штету опази: „Шта е то Авраме, — викну срдитъ Тара — кои се то безбожникъ усуди, наше богове овако зло уредити.“

„Једна жена доће — одговори Авраамъ — и донесе боговима тай даръ, а ови млаћи, кои одавна ништа ести не добише, пруже брже болъ руке за еломъ, и сташе се отимати, нечекаюћи дозволења одъ старешине своегъ; на то се овай разсрди, и довативъ чекићъ, ето ій за ту непокорность све поби.

„Шта — викну срдитъ Тара — заръ очешъ и мене стара за будалу да држишъ; заръ незнамъ я, да

се ни єданъ одъ ньи неможе ни мицати, ни ходити, ни єсти.

„И опетъ имъ се — привати Авраамъ — кланяшъ као живомъ Богу и молишъ имъ се, да ти милостиви будну, пакъ си іошъ радъ, да имъ се и я кланямъ“.

Овако изговори Авраамъ іошъ и више паметни речи, алъ бадава. Сваки е суевѣрацъ и глувъ, и слепъ. Такавъ би и овай, іошъ и гори, єръ одма на судъ оде, и немилосрдно сина своегъ язичномъ насилнику цару Нимроду предаде, — и побожни Авраамъ би пропао био, да га онай милостиви отацъ небесни подъ свою заштиту неузе, кои га доцние праоцемъ начини сви правоверника.

II.

Кадъ изведоше Авраама на судъ, стаде га Нимродъ, кои се ватри кланяше гонити, да се и онъ ватри поклони, и да се у будуће ньойзи кланя.

„Велики господару! рече му Авраамъ — заръ неби било пречe кланяти се води; та она е силния одъ ватре; ти знашъ, да она сваку ватру угаси и удави.

„А ти се кланяй води — рече Нимродъ.

„Алъ мени се чини — дода далѣ Авраамъ — да би іошъ праведние било кланяти се облацима; они намъ воду доносе и даю, они су прави источници воде.

„Добро — рече Нимродъ — а ти се моли и кланяй облацима, кадъ држишъ да они іошъ већу снагу имаю негъ вода.

Онда опетъ рече Авраамъ: „ако е снага коіой се кланяти морамо, па онда е ветаръ іошъ силніи, єръ онъ своіомъ снагомъ разбия и разноси облаке, кудгодъ му е воля.

„С' твоимъ говоромъ нећемо никадъ на крај доћи — викну срдитъ Нимродъ — а ти се дакле кланяй ветру, и опростићу ти преступленя.

„Немой се на мене срдити велики царе! — замоли Авраамъ — я нити се могу ватри кланяти, ни води, ни облацима, ни ветру, нитъ икоіой той ствари, што ти за богове држишъ, єръ сву снагу што є те ствари имаю, имаю є одъ єднога найвишегъ суштества, кои є найсилніи и найвећи, кои є сама любавь и сама милость, а то є Творацъ неба и землѣ, нѣму єдиномъ се я кланямъ и нѣму єдномъ молимъ, да ми милостивъ будне.

„Тако — викну расрђенъ Нимродъ, и окренутъ слугама рече; „а ви га у ватру баците, и онъ ће одма осетити и припознати снагу нѣзину.“

Одма слуге цареве уватише, свукоше и везаше Авраама, и вргоше га гола нага у ватру. Алъ гле чуда, ватра и пламенъ колкогодъ снажніи бияху, букташе около Авраама, алъ га немогоше позледити, єръ га анђео божіи чуваше. Сви се обнезнанише одъ чуда гледаюћи Авраама средъ найжешће ватре невредимо Богу се молећи.

Іошъ єдна рачунска игра.

Знаменитость броя 37.

Овай є брой врло знаменитъ. Кадъ се макаръ са коимъ одъ ови (аритметичне прогресие) броєва 3, 6, 9, 12, 15, 18, 21, 24, илъ 27. мултиплицира, увекъ изаћу у продукту три єднаке цифре: а ове све три цифре као свака самце стоећи сматране и адиране даду увекъ ону цифру, са коіомъ є мултиплицирано.

Свако дете нека све ове мултипликације начини.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новом-Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 4. У Новоме Саду, 28. јануара 1860. ГОД. III

Мисли о школи и учитељима.

(Наставлѣно.)

Учитель анѣео илъ сотона деци.

Што се већма учитель онако држао буде, да га деца доиста као неко више суштество гледала и држала буду, тимъ ће већма нѣгова хвала децу задражавати и усрећавати, тимъ ће дублѣ нѣгови опомени и укори дечиегъ се срца коснявати, тимъ ће известние и снажние свака речь и свако дело у науку и воспитанѣ деце ову дирати и больи успехъ извести.

Алъ тешко ономъ учителю, коіи се са грубимъ речма у грубимъ поступцима и грубимъ слабостима за обичногъ човека изда и самъ себе изневери; коій самъ собомъ онай свой нимбусъ светинѣ, у коемъ га деца гледе окаля; коій самъ себе са оне светинѣ свали, коій самъ себи свой ауторитетъ а са ньимъ и ону веру у деци убие; коій у своимъ похвалама пристрастие и неправду, и у своіимъ укорима и каштигама голу осветy показивао буде, а своіимъ се владанѣмъ тако држао, да се преко нѣгове моралне вредности у свакой кући и колеби главомъ махати морало буде Єданъ велики приятель деце и учителя вели: између деце и учителя неможе несретниегъ отношеня бити, него кадъ стану и деца већъ о науци и вештини учителя своегъ сумняти; а я додаемъ, да е по сто пута несретние и грдние оно одношенѣ, кадъ се стану су-

мнѣ о моралной вредности учителя кодъ деце показивати. Чимъ се она вера, да є учитель найсавршеније суштество у деци изгуби, или се задрма само, онда є пропало све; онда ни речи самога Светогъ Писма и Божије, кое учитель деци казује немаю више по децу ни ону важность ни снагу; онда ни хвале ни укори, што ій учитель изказује немаю више моћи ни подстицаня, — и сва добра блага и благослови, што ій є она вера у деци лако и часком извести могла, падну и пропадну, а на место њи изађу зла, коя є најгрђи деспотизамъ єдва на часке само кадаръ задржавати и преталожавати.

Ништъ није кадро децу и људе већма деморализирати, него неморалность старешина, особито они, у кое веру имаю; а то су учитељи. Казује се у причи, да су првимъ људма дивови и самъ Богъ први учитељи и воспитатељи били; данасъ су учитељи ти дивови деци; учитељи су имъ апостоли и пророци; и као што є само врсность апостола најневаљалији свет у најваљанији претворити кадра, тако є и само овихъ лажљивость и притворство кадро, читавъ морални светъ убити, одъ рая пакао начинити.

Я знамъ да се млого те врло млого иште, да ко у пуномъ и најблагороднијемъ смислу имена учитель буде, и признаемъ, да ми сви далеко и врло далеко иза овогъ идеала остаемо, — људи смо, и дела су намъ дела људска слаба, кодъ најлепше волѣ изпадну опетъ несавршена и грешна; алъ ако желимо одъ онога вечногъ судије помиловани бити, онда несмемо никадъ заборављати, да ћемо за шану волю одговарати, и да намъ є речено: „тешко ономе ко овима малима саблазанъ даде“. Браћо! науке речу добре су, алъ науке деломъ и примеромъ по свакога су, а особито по децу далеко важније, а гдегодъ є само мрвице одъ оне свете Богомъ задануте волѣ, ту ће и дела бити,

коя ако и небуду савршена, као што су дела виши и савршенији духова, текъ ће опетъ ликъ богозаданућа на себи носити, као што ми на нами Божији носимо.

Хармония школе са кућомъ при воспитаню.

Одъ валяне народне школе има се народъ највећемъ добру надати, нити є кои институтъ кадаръ му то дати, што ова. Колика блага и благослови отудъ послѣдовати мораю, нисмо кадри премерити, єръ се овогъ плодъ текъ у будућности показуе, почемъ семе кое школа у децу сеє, текъ у зреломъ веку плодъ носи; а нашу прошлость неможемо за мерило ни времена ни успеха узети, єръ ми досадъ илъ нисмо имали школе никакве, илъ што смо є имали, била є готово рећи никаква. А кадъ се упитамо: ко є, што валяну школу прави, онда морамо признати, да нико други ніе, него добаръ и валянъ учитель; и где овогъ ніе, ту є све друго всуе, и штогодъ узчинимо, све ће само мазанѣ и кубуренѣ, петлярия и шепртлярия бити, а ништа више. Безъ валяног учителя, школа є само изликъ и маскара одъ школе.

А измећу добри, валяни и врстни учителя, найврлији є онай, кои є тврдо уверенъ, да школа само у слоги и заединъ са очиномъ кућомъ на науци и воспитаню деце радећи, сва они блага и благослове, што су іой предати, извести може; па кои буде све могућно покушао, и учинио, да и домаће настояванѣ и воспитанѣ на користъ школскогъ обрати. Што буде учителъ више учинити умео, да се и родителъи што више могу за науку и воспитанѣ своє деце заузимлю. и учинио, да и они сложно са ньимъ на делу науке и воспитаня своє деце радили буду, и са ньим се у начелама слагали; у обште, што буду више користъ и благословъ науке и воспитаня сватали и у

виђали, тимъ ће се оно добро семе школски наука већма и дубље у срце и душу детиню ватати, и тимъ богатіи и лепши плодъ доносити.

Алъ ту неби онда ни еданъ учитель помислити смео, да онъ свой посао подпуно чини и извршув, кадъ само у школи децу учи, и само се о овой науци стара; него би се имао іошъ далеко већма старати и себе за позвана сматрати, на поучаваню родителя дечіи исто тако као и на дечиемъ радити. Ово е особито дужность учителя по селима, кои у тешньой свези негъ варошки, не само са суседима, него са свима жителима стоећи, и тако рећи с' тима у ньиовимъ кућама живећи, далеко више и прилике и звања на ово имаю. Алъ онда се неби ни еданъ смео одъ прости люди поносити одлучавати и одтуђавати, пакъ за некимъ празнимъ, таштимъ, уображенимъ и лудимъ господствомъ тежећи ове избегавати; него би се имао башъ ньима приближавати, не да ньима равнъ буде, него да ньи колко е могућно себи равне начини.

Есте истина, да велике вештине треба, и популаран човек бити, и припопуларитету опетъ свое поштованѣ и ауторитетъ неизгубити, ненарушити, неповредити; да велике вештине треба, и ове зрелие люде поучити, и опетъ ій са онимъ маћисторскимъ начиномъ неувредити, незастидити, неначинити іошъ тврдоглавие негъ што су; велике вештине, ньи као неотице опоминући, учећи, ньима као само свое илъ туће мнѣнѣ даваући, и опетъ наизвестно успети; за све ово ште се већа мудрость, обозреность и предосторожность, пажня и времена и места и начина, сталность и врло тврда намера, удржаванѣ и чуванѣ одъ сваке слабости и страсти, коя найлепшу намеру осуети, а ова сва свойства тешко е и кодъ млого стариегъ, а некмоли кодъ младогъ учителя наћи. Алъ где е само

озбилне волѣ, где ние ни оногъ дивлѣгъ стида ни лудоглаве гордости, већъ оногъ благороднивгъ поноса, гдегодъ се духъ христове науке, кою учитель разпростирати има, дублѣ и лепше у нѣгово срце уватила, ту ће се умети и мудрость змие и невиность голуба на ћи, пакъ туће и ауторитетъ сачуванъ и трудма благословъ задобивенъ бити.

А мучно му е и поминяти и сећати се они случаева и люди, кои за овай лепши и благороднім популяритетъ и немаре; кои га мисле и помешанѣм са оним последньимъ трицама задобити, где са свнмъ свое поштованѣ у главу убию. Кои се толико понизи, да се са свакимъ поздеромъ упушта, са свакомъ бекриомъ заседа, изъ едне чаше и флаше са ньимъ да пие; кои по крчмама познанства и кодъ карти приятельства вата; кои се толико заборави, да при пиянкама шале сбия, и будаломъ се правити даде; кои место ньи своимъ лепшимъ средствама к' себи да дигне, самъ у ньино блато и ньинъ гадъ и смрадъ угази и себе у вали, — и тай буде популаранъ, и с' почетка са по неки циганинъ іошъ већма обегениште, него оногъ поноснога, еръ им се раванъ начини; алъ — овай свой популаритетъ на трицама оснива, како ће га крмаче и повести. Сваки овай пре пропадне него што се обазрео; башъ они, с' коима се мешао, први су, што се па све за найдебльимъ каменѣмъ и за найсмрдльивіимъ блатомъ обзиру, те га виняю, да га пала први ударе и вратъ му сломию.

(Наставиће се.)

Неколико задатака за рачунъ зиъ географие.

Колико географични степена и минута завата войводство одъ запада до истока узето, да е Бая най-

западния, а брегъ Гугъ найисточния точка? (Изброй полуденике и минуте ни карти, и израчунай).

Колиао геогр. степена и минута завата войводство одъ юга на северъ, узето да є Свиница у Банату найюжния, а Янковацъ у Бачкой найсевернія точка? (Изброй на карти паралеле и минуте и израчуни.

Єданъ геогр. степ. рачуна се да има 15, миля илъ сати простора у дужъ; колико є миля илъ сати одъ Янковца до Илока? Одъ Суботице до Куле, и до Митровице! Одъ Мартоноша до Сенте, Бечея, Инђие, Купинова? Одъ малогъ Сомбора до Кикинде, вел. Бечкерека, Земуна? Одъ Арада до Темишвара, Вршца, Ст. Паланке? (Види Меридияне на карти и израчуни.

Колико геогр. ст. завата аустриско царство одъ запада на истокъ, узето да є Feldkirch у Тиролской найзападния, а Ковачна у Ерделю найисточния точка?

Колико геогр ст. завата аустр. царство одъ юга на северъ, узето, да є Которъ у Далмаціи найюжния, а Friedland у Ческой найсевернія точка?

Израчунай колико є сати илъ миля с' юга на северъ, узето на сваки степенъ по 15, миля? А колико є сати одъ Прага до Линца, Клагенфурта, Реке, кое све на истомъ меридияну леже? А колко є одъ Виличке до Кечкемета, Суботице, Новогъ Сада, Руме? Колико одъ Бохние, до Кежмарка, Єгре, Кикинде Земуна?

Колико геогр. ст. завата Европа одъ запада на истокъ, узето да є Португалска найзападния земля, а планина Уралска найисточния? А колико геогр. ст. заузимлє одъ юга на северъ, узето да є Сицилия найюжния земля, а Nordkap найсевернія тока? Нађи колко є миля илъ сати одъ Nordcap-а до Петрбурга, Кијева, Одесе, Цариграда? Колико є одъ Сорее до Кенигсберга, Темишвара, Наварина?

Наша є земля на екватору најшира, и та є паралела најдужа, а к' половима є ужа и паралеле су краће; алъ опетъ се свака паралела као коло илъ поясъ на 360, степени дели, и разлика є та да сваки степ. дужине на екватору пуно 15, миля има, а степени на осталимъ паралелама све су маньи што далѣ одъ екватора, и манѣ одъ 15, миля имаю; кодъ насъ на 44, ст. има єданъ ст. само 11. миля. Израчуниши по овом, колико миля завата пойводства од најзападније до најисточніе точке? Колико є сати од Сомбора до Кикинде, Темишвара? Колико є од Товаришева до Вел. Бечкерека, Решице, брда Гуга? Колико одъ Паланке до Новогъ Сада, Вршца? Колико є одъ Митровице до земуна, Беле Цркве, Меадие? (Сва ова места леже одъ запада истоку одъ прилике на истимъ паралелама).

Наѣи ми колико є миля одъ Венеције (Млетака) до Загреба, Сомбора, Темишвара, Сибиня, Ковачне? Колико є одъ Линца до Беча, Черновице (узето овде само по 10, миля на степенъ).

Наѣи имъ колико є миля одъ Бордо (на западномъ приморю Француске, до Турина, Венеције, Земуна, црногъ мора, Севастополя, Астракана? (Све по 11, миля на 1, степ.).

Колико є одъ Хавра на каналу до Прага, Кіева, реке Урала, узето по 9 и по, м. на сваки степ?

Колико є одъ Единбурга у Шолтандіи до Копенхагне, Москве, Казана, Тоболска, узето по 8 миля на сваки ст.?

Колико є одъ Сетланда до Кристияние, Штокхолма, Петрограда и планине Урала, све на 60, степ. узето по 7, миля на степ.?

Наѣи ми колико є велики поясъ землѣ на екватору, знаюћи да 360 степ. има, свака по 15, миля?

Земля се у 24 сата єданпутъ окрене и начини данъ и ноћъ. Наѣи ми колико миля преѣе тимъ окре-

танѣмъ за 1, сатъ на екватару, кадъ 5400 миля у 24, сата пређе? Кадъ знашъ колико пређе за 1. сатъ нађи ми колико пређе за 1, минутъ? А колико за 1, секундъ? Са толикомъ се ето брзиномъ окреће.

Кодъ насъ на 44 степ. северно непрелази толико, еръ е овде на 1, степ. дужиномъ само 11 миля, нађи ми колико миля има нашъ цео поясъ, кадъ и онъ 360 степ. има сваки по 11 миля? Колико ми пређемо за 1 сатъ? за 1 минутъ? За 1 секундъ?

Што кое место више к' истоку лежи тимъ му се пре сунце рађа и седа, а што кое далѣ на западъ, то касние. Нађи ми дакле, кадъ е у Новомъ Саду подне колико е у исти ма сати у Бордо на мору, у Ньуіорку (Америци) у Пекингу (Азіи)? (Нађи колкосу степ. раздалеко и за колико сати сунце толико степ. пређи мора, илъ управо земља).

Нађи ми исто тако, колико се сати сунце сваки данъ пре роди у Астракану негъ у Новомъ Саду, Венеціи, Бордо?

Исто тако нађи, колико се пре роди на найсточниіой точки аустрискогъ царства него на найзападниіой?

Исто тако нађи, у колико се минута рание рађа на найсточниіой точки войводства него на найзападниіой? Колко пре у Темишвару него у Сомбору? Пре у Вршцу него у Новомъ Саду? Пре у Меадіи него у Земуну, Митровици?

Сбирка дрва,

за школу

Одъ слѣдуюћи дрва: раста, букве, граба, бреста, ясена, липе, ора, багрена, дуда, дивлѣгъ и питомогъ кестена, брезе, іове, явора, клена, млеча, жесте, гло-

га, тополе, яблана, врбе, еле, чама, бора, оморике, смреке; крушке, ябуке, гунѣ, трешнѣ, вишнѣ, шљиве, кайсие, бадема, брескве и пр. валяло би да сваки учитель по еданъ комадъ одъ прилике као една књига велики себи набави. Сваки комад имао би бити два прста дебео, с' обе пљоснасте стране и с' ребара равно отестерисанъ и рендеисан, да се жица лепо види; с' леѣа мора кора непозлеѣена остати, да се и она и подъ ньомъ лика и белика добро разазнае. Далѣ би валяло да е една одъ пљоснати страна, и едно одъ краћи ребара политирано, да се види, колико кое дрво политуре прима, и каква е политура уздужъ, а каква попреео жице.

Одъ ови дрва има различити врсти, растова има: лютика, лужняка, цера, границе и пр. Липе има зимнѣ, летнѣ, беле илъ сребрне; тополе има беле и црне; ябука, крушака, шљива има различити врсти, пак коме е могућно, валяло би одъ сваке ове врсте по еданъ комадъ да набави.

На дрвима е велика разлика у тежини, тврдини, и жици, ако е дрво у долу илъ на брду, ако е на источной илъ западной, южной илъ северной страни брда растло, ако е младо ил' маторо, здраво или болестно скоро илъ давно одсечено, ако е узетъ тай комадъ са дна илъ вр'ха дебла илъ одъ гране. Све ово валяло би на едной цедульици за исти комадъ прилеплѣной прибележено имати, или у протоколи под истимъ броемъ, коіи е на комаду означенъ.

Ову сбирку набавити, ние врло тешко; сваке год. по неколико баръ одъ они дрва коя се у околини налазе валяло би сваки да има, а одъ остали дрва могао би одъ другова изъ они околина, у промену за своя добити.

Сбирку ову валяло би найпре сваке неделѣ, а после свакогъ месеца по едаредъ деци показати да виде, и да науче дрва познати по кори, жици, политури,

тежини, боіи и пр. Ово е користна забава за сву децу, млађу и старию, у свакадашньимъ и недельнимъ шегртскимъ и осталимъ школама.

Сократови разговори.

(за читанѣ у стариіимъ разредима).

I.

О поштованю родителя.

Сократъ опази едаредъ своегъ найстариегъ сина Лампрокла у некой свађи с' матеромъ, и поведе овай разговоръ:

Кажи ми Лампрокле, познаешъ ли ти човека кога, што га люди неблагодарнимъ зову?

Л. Познаемъ.

С. А еси ли и дознао, шта све тай учинити мора, да то име добие?

Л. Єсамъ; ко чинѣне любави и милости заборави, и даномъ іи приликомъ неврати, тай то име добие.

С. Па држишъ ли ти, да е то право и поштено, чинѣне любави и милости заборавити, и даном іи приликомъ невратити?

Л. Не.

С. Алъ, да гледнемо то и другчие: обично се држи, да е приятеля изневерити неправо, а неприятеля право ние ли можда и не благодарность тако, према приятелю неправда, а према приятелю правда, ма да намъ е любави чинио; како ли ти држишъ?

Л. Я држимъ, да ту никакви разлика не треба, био ко му драго, елъ намъ любави чинио, а ми е заборавили, то е неправда.

С. По твомъ є суду дакле неблагодарность увек неблагодарность, а то увекъ неправда?

Л. Тако є.

С. А у место любави враћати нелюбавь и зло?

Л. То є іошъ горе него неблагодарность.

С. И што намъ є веће добро чинѣно, то є тимъ већа и неправда, држишъ ли и ти да є тако?

Л. Тако є.

С. А кажи ми Лампрокле, може ли на свету ко већи добара одъ кога примити, него што іи деца од своіи родитеља приме; имамо ли већи добротвора од родитеља. Коме другомъ имамо за животъ благодарити, и за овай светъ, у коемъ сва добра и радости уживамо, што намъ іи Богъ одредио, коіи намъ є толико мио и драгъ, да би волили све изгубити, само тай животъ не; то є и узрокъ, да су закони код сви народа смрть за найвећу каштигу наредили, коіом неваљале људе одъ зла одвраћаю; а одъ кога имамо животъ него одъ Бога и родителя. Колико бриге и злопате неподнесе отацъ свое деце ради, а мати — мати іошъ далеко више! Са каквимъ теретима она дете носи, и чува пре него што є на светъ дошло, са каквима га и коликимъ мукама и боловима раћа, а како га текъ онда чува и негуе, на своіима га недрима оддая, све радости свое заради нѣга оставля безъ да є икоегъ добра одъ нѣга дочекала, оно и незна, ни колика му се добра чине, ни ко му чини; неуме ни своіи нужда ни болова казати, него мора она да погаћа, мора часъ ово часъ оно да куша, докъ не погоди; іош преко свега тогъ смишля и тражи, како ће му и радость кою начинити, и никоегъ труда не жали, да само нѣму угоди, непитаюћи каква ће іой отуда хвала бити. Тако се тешко одранюю деца; алъ са тим ние брига свршена. Текъ што дочекаю родительи, да имъ деца мало оячаю, и до науке дорасте, одма іи почну

учити, што сами добра знаю, а чую ли где за човека коегъ, коіи ій овомъ илъ ономъ іошъ болѣ научити уме, они непожале трошка, све даду, само да ньи сретне и честите люде виде, то имъ є єдина и највећа брига ньина.

Л. Знамъ отацъ, и опетъ ми веруй, да ние могућно нѣзину ћудь подносити.

С. Ние да; та люди се сложе съ лудомъ марвомъ са найопакиіимъ зверовима; заръ є теби несносния твоя мати, него зверъ коя?

Л. Готово.

С. Иди ћути; є ли те уєла, илъ убола, или се ногомъ на тебе бацила, као што то толико реда учини марва, и онима, што є ране и негую?

Л. То ние; алъ она изговори човеку речи, кое ние могућно поднети.

С. Ние могућно! Сети се Лампрокле шта є она одъ тебе поднела; колико є многи санъ прекинути морала, колико многу ноћь ока несклапала, колико силну бригу, жалость и болъ она за ове илъ оне болести твое поднела; сети се, пакъ ћешъ є лако сносити моћи.

Л. Я іой нисамь никадъ єдне речце рекао, што би є у честь увредити могло, а она мени сваки часъ.

С. А заръ ти ниси гледао глумце, како єдан другомъ найгрће речи а предъ оноликимъ светомъ изговоре, па опетъ у љубави живе, зашто и та одъ твое матере, ако ти по кадкад што немило рекне тако непримишъ?

Л. Оно є сасвимъ друго; онде сав светъ зна, да оно неиде изъ зла срца и зле намере.

С. Тако; па заръ ти незнашъ, да твоя мати, баш ако ти по кадкадъ у срдньи и немилію коју речь рекне, опетъ теби сва добра жели, више него иком на

свету, и већма него што ти га ико жели? Или ти држишъ, да твоя мати теби зло жели?

Л. То не.

С. Па опетъ се свађашъ са њомъ, и велишъ, да є подносити неможешъ, матеръ, што се Богъ зна како забрине, кадъ ти најманѣ што позли; што никоегъ труда не жали, да ти све нуждно набави; што би тебе господаромъ свегъ света начиника, кадъ би іой у власти било; што се сваки данъ и Богу за тебе моли, за твой животъ здравлѣ и срећу више него за свою, па ту матерь подносити неможешъ Лампрокле, а да како ћешъ ти стране људе подносити, коіи ти никаквогъ добра учинили ни зажелили нису; или си се ти зареко, никога непоштовати, ни с ким у љубави не живити, никога неодтрпити, никомъ покоранъ не бити, ни у рату своимъ војводи, ни у граду своіимъ старешинама?

Л. То не.

С. Я мислимъ, да намъ не само са своіима у кући, него и са суседима и свима сугрђанима у љубави живити ваља, єръ само тако можемо и одъ њи љубавь очекивати и надати се да ће намъ у нужди на помоћи бити. Заръ ти немислишъ тако?

Л. Тако.

С. И не у кући и у месту, него и у туђини тако ваља. Или є заръ теби све єдно, и съ туђиномъ свађати се и гложити илъ љубити, и све єдно, ако су ти и туђини пријатељи и добротвори илъ непријатељи и злотвори?

Л. То не.

С. Я мислимъ да є по насъ болѣ, кадъ се и съ њима сложити умемо, и њи одтрпити, па башъ да би насъ кадкадъ у злой вољи и увредили. Заръ ти немислимъ тако.

Л. Тако, дакако.

С. Видишъ Лампрокле колико си неправеданъ, са странимъ би се людма трпио, а са своіомъ матеромъ нећешъ, и стране би люде поштово и любио, а свою матеръ нећешъ, коя тебе већма волиѣ него што ће те ико на свету. Чуй Лампрокле, ти знашъ да наши грађански закони и на друге неблагодарности пазе, а на ту према родительма найвећма; и да тогъ ни у кою службу непуштаю, држећи да тай, коіи своѣ родителѣ непоштуе и ньима се непокорава, ни Богу угодан бити неможе, ни законима и уредбама државнимъ покоранъ, па ни своіомъ службомъ држави пробитачанъ. И іошъ више ишту одъ свакогъ, коіи се у кою службу тражи, не само да осведочи, да е своіимъ родительма свакадъ покоранъ био, и ньи почитовао, него да засведочи, дае и гробу своіи родителя пристойно почитованѣ одавао. Іошъ ако добро срце имашъ, морао би и Бога за опроштенѣ свега оног молити, што си овда илъ онда твоіой матери скривио, да те неби и онъ за неблагодарна држати и сва она добра и милости, што ти е одредио, натрагъ узети моро; а найвећма се Лампрокле одъ люди чувай, да те особито они, одъ коіи кое добро илъ милость добити желиш у томъ недознаю, еръ онда ти нико добра ни милости учинити неће, него ће се клонити одъ тебе, те ћешъ безъ приятеля и добротвора остати. Немой ни помислити, да ће ко тако несмотретъ бити, и теби любавь кою учинити ктети у надежди, да ћешъ ти, коі ниси твоіимъ родительма на толика многа добра и милости благодаранъ, па да ћешъ нѣму за ону нѣгову малу любавь благодаранъ бити и даномъ е приликомъ вратити хтети.

Парамитиѣ.

Сведокъ истине.

На средъ рая стаяше оба чудотворна дрвета, дрво познанія и дрво живота. Одъ овогъ бияше човеку

дозволѣно ести, а одъ оногъ забранѣно њега и његова потомства ради. Само єдини Фиииксъ, ондашњи царъ међу тицама, кои свое гњиздо на гранама истогъ дрвета имаѣаше, онъ єданъ могаше и одъ тогъ плода ранити се безсмртия раномъ. А кадъ лакома Ева к' дрвеју познаня приступи, да одъ плода окуси, онда бияше, кадъ овай крилати сведокъ истине с' дрвета свой гласъ диже говорећи: „Праварана, кудаси се занела, куда лакоме очи дигла; тежишъ за мудрости, а да себе нагу наѣешъ, и да себе сиротомъ осетишъ, рада си богиньомъ бити.“ — Алъ Ева несметаше очию са закраѣеногъ плода и лукаве варалице змие, него божию заповесть преступи, некте послушати опомена ове пророчне тице. А кадъ одма за тим и смрт на сва створеня сиђе, онда само ову верну тицу Бог за вечитогъ сведока неумрле истине остави: алъ и овай морао као и сва остала животна створеня изъ обители невиности изаћи, и почемъ ни тице више у слоги и љубави неосташе, већъ се и оне као и сва остала животна раздирати почеше, то некте више ни царомъ њинимъ остати, и њговъ некада сретни престолъ заузе айдукъ међу тицама, крвожедни орао. Ни само безсмртие немогаше Фиииксу у овомъ смрћу зараженомъ земномъ воздуху другчие остати, него преображанѣмъ, коіимъ се после сваки стотина година опетъ с' нова подпуно подмлади. Кадгодъ му овай час дође, онъ у рай, у коіи е само нѣму уѣи дозволѣно, уѣе, и онде са увелимъ и осушенимъ гранчицама с' дрвета живота и с' дрвета познаня ватру наложи, на коіой му се сви уди разтворе. Гранчице одъ дрвета познаня и мудрости начесу му смрт, алъ пламенъ одъ грана с' дрвета живота животъ и нову младость, а потомъ опетъ изъ рая изаѣе и у свою се пустиню повуче, те тамо за раіомъ ядикуе ова єдина редко виђена и непослушана тица, сведокъ неумрле истине.

Іошъ єдна рачунска игра.

Погодити коме суму одъ више редова броєва, пре него што ихъ є онъ написао.

Овде є нуждно, да у сваки редъ єднако и кое оће цифре напише, и да ти каже колико ће редова и колико у сваки цифри написат.

Кои брой редова рекне, тай брой ти себи прибележи, а колико цифри рекне да ће у сваки редъ написати, толико реда ти себи ту прибележену цифру напиши, и са 9. мултиплицирай, и тай продукт мора нѣгова сума бити. Ову му можешъ илъ одма казати, илъ другом коме написано дати, да є држи; а он нека садъ нѣгове кое оће цифре пише, само кадъ ихъ є написао, морашъ іошъ и ти исто толико редова твои цифри подписати, кое ће онъ онда све уедно адирати. При овомъ подписиваню твои цифри имаш ти слѣдующе пазити: имашъ све оне цифре подписати, кое нѣговимъ цифрама до 9. фали. И онда нека онъ све адира.

Н. п. онъ ти обећа да ће написати 3. реда броєва, и у сваки ред по 4. цифре; ти онда напиши себи 3. четиръ пута, т. є. 3333. и мултиплицирай са 9. и што изађе, биће нѣгова сума, нека сад он пише цифре кое оће, н: п:

3524
6789
1620. Овомъ ћешъ ти ове цифре додати:
6475.
3210
8379. Зашто башъ ове цифре? Єръ се ове са горньима допуняваю на 9. Тако є твое 6 и нѣгово 3, 4 и 5, 7 и 2, 5 и 4, и т. д.

Садъ нека онъ адира све уедно и мора онай твой горньи брой одъ 9 пута 3333. изаћи. —

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новом-Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му є на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 5. У Новоме Саду, 7. Февруара 1860. ГОД. III.

3333/9
25/57

Мисли о школи и учительима.

(Наставлѣно.)

Премештанѣ учителя.

Младо дрво, кое іошъ ни почело ниє, илъ текъ почело плода носити, то се іошъ и дае премештати, и кадкадъ му башъ на добро служи, ако прве године мало и проболуе; алъ кое се дрво вечъ тврдо у коренъ и у сву снагу уватило, томе є премештанѣ тако врло шкодльиво, да никадъ више плода непонесе, башъ да се догоди да оно прво година найбогатиіи цветъ понесе.

Да би хтели и учительи на ово погледати, и за себе што научити!

Алъ жалостно є, да између учителя ньи више има, коіи као оне немирне вукуће се тице нигде врућа места уватити немаре; текъ што су се на єдномъ месту сгреяли мало, текъ што су крозъ оно две три године мало болѣ корена уватили и плода понели, а то се овде илъ онде кое место отворило, где є башта за неколико фати већа обявлѣна, и єдна две мерице жита више, илъ где є десетъ илъ петнайстъ форинти готовогъ новца више, ето іи одма су долетили, несећаюћи се, да є селяканѣ увекъ и за увекъ врло и врло несгоданъ знакъ за ньи; пакъ као просияци облећу и молякаю, и Богъ зна шта необричу, каква ће чуда съ децомъ починити, и Богъ те пита какви лаж-

льиви узрока ненаведу, што нису та чуда на досадашньой штацији своіой показали; изговоре ствари, кое ни лудъ веровати неможе, и іошъ тврдо држе, да се све то у готовъ новацъ прима. Ако су се најманѣ само са парохомъ илъ кнезомъ доватили, немаре ни помислити на братско и пријатељско измиренѣ, учителъи апостолски и евангелски наука, него одма удри у премештанѣ, и одма салећи власти и навалюй на празна места, гдегодъ кое зна. Тако ћеш наћи гомилу случаева, да е учитель за оно десетъ илъ петнајстъ година учительованья по петъ шест места променуо; а гледни му асну и беријетъ отуда, пакъ ћешъ се крстити одъ нѣга.

Свако е селяканѣ не само трошенѣ, него и гублѣнѣ и пропаданѣ, и она е пословица света истина, што вели: двапутъ се селити и едаредъ изгорети, све едно е; са свакимъ новимъ намештанѣмъ и кућенѣмъ има и нови трошкова; а почемъ се нигди у рај неиде, то и на свакомъ месту има по неке нужде и неволѣ, има беда и зала свуда.

Іошъ е при овомъ премештаню то најгоре, што ту деца највећма страдаю и пропадаю. Учителъски е радъ сетва душевна, и сетва коя се не свршуе у еданъ данъ, и коя се непрестано и еднако неговати мора, да известанъ плодъ донесе. Шта буде са томъ негомъ и наукомъ при промени учителя? Пропадне све. Онай породъ деце, ковгъ ово зло деси страда највећма, па све кадъ се најболя промена деси, увекъ изаће крпеж, а ништа више; и доиста, да ние могуће, неби до последнѣ нужде допуштао, и све би люде подговорио, да нипошто ово недопуштаю.

Я држим за немогућность, да ће люди оног учителя, кои е више година съ любави и одданѣмъ ньи служио, сретне и несретне дане съ ньима проводио и одржао, тако лако и заради неколико форинти, кое му

се на другомъ месту више дае одпустити, ванъ само при великой несгоди овога самогъ. Коя годъ обштина своегъ учителя одпушта, знакъ е, да на овомъ никое особите вредности неувиђа; а кадъ неувиђа ова, коя га е имала, да одкуда ће она, коя га ни видила ние!

Учитель коіи е матерь учио, мора у нѣной кѣери и деци, далеко жельние и отворение срце за наукомъ наћи; и кадъ е дочекао, да су они постали оцевима и зрелимъ людма, кое е онъ као децу учио и воспитавао, онда има на овима найизвестние мерило своіи успеха, найясния сведочанства свое вештине и валяности. Сваки учитель, коіи тражи да се премести, почупа гомилу любавни и приятельски жица, кое е тежкомъ мукомъ вевивао; почупа гомилу одношења, кое е удешавао, да му благослове донесу; зато ми е чудно да се може све ово тако лако презрети, и да се може тако налако узимати, известна познанства и приятельства оставльати, и на неизвестна ићи, ићи да се насумце нова праве. Любавь и почитанѣ и благодарность и вера, на коіима сва наша срећа стоіи, то су свезе, кое се недаю у еданъ час начинити, већ кое дуго времена требаю, и млого труда и многе патнѣ ишту; а по учителя нема никоіи други, кое би га обезбедити и утврдити могле.

Коіигодъ учитель жели премештенъ бити, подобанъ е воћки, коя одъ своіи стари тврди кореня одсечена, изъ своегъ познатогъ места изчупана, и на друго пресађена ново коренѣ терати мора; алъ коя се увекъ пре сасуши и пропадне, него што ій истера.

Средства покорности.

Има люди што држе, да имъ се деца добровольние и радие покораваю, кадъ им се узроци и основи

одъ сви заповести и запрека обширно истумаче, тврдо веруюћи, да се и найлуђа деца до разумногъ увиђеня користи заповести и запрека довести могу. и држећи, да є покорность безъ увиђеня основа противна разуму и поносу човечиемъ ма и кодъ деце било.

Когодъ са овимъ начелима малу децу владати пође, тай зло пролази; тай невиди, да се и ми стариіи съ веромъ — а не увиђенѣмъ — съ веромъ на ону вишу мудрость и разумъ овоме одъ Бога поставлѣномъ реду подвргавамо; невиди илъ неће да види, да ни ми, а са овимъ зрелиіимъ и далеко снажниімъ разумомъ, опетъ неможемо без те вере обстати, а деца са ньиномъ далеко слабиіомъ памети, ни толико; неће да види, да сви ми на овомъ свету у вери живимо, а не у увиђеню. Као што ми у вери на ту вишу мудрость и неограничну любав Божию живимо, тако исто и деца у вери на своє родителѣ и учителѣ. А кад є тако, нека онда и дужности своє у той вери извршую, и нека се покорносћу и оданосћу своіимъ родительма и учительма приуче покорности и оданости Богу. Деца у истомъ том одношеню према своіимъ стариіима стоє, као ови према своимъ найвишем старешини и добротвору. Когодъ се дакле усуди ово одношенѣ пореметити, тай веру убия, найвеће благо, и ставля место нѣ мудруюћу сумню, найвеће зло.

Чимъ се стану деци основи одъ ове илъ оне запреке наводити, и запреке на увиђенѣ истеривати, онда я незнамъ како се може о покорности и говорити. Шта смерамо са разлаганѣмъ основа и наводенѣмъ увиђаня? Да децу о користи запрека обавестимо. Овде є прво питанѣ, ели ово могућно, и есу ли ова деца кадра увидити користь закона и запрека? Алъ метнимо, да є кое и дозрело до тога, шта є онда добибено? На место вере у ову вишу мудрость своіи стариіи, оставлямо га на оно своє собствено увиђенѣ;

а ели то икадъ оног ауторитета и оне снаге имало и надъ нами зрелима, а гдеи на деци? Video proboque meliora . . . . и кодъ насъ е, а да шта е кодъ деце, где нема ни Video proboque, него плаость и лудость, а притом ватра слабости и страсти.

Сваки учитель, коіи свое заповести са основима и придикама пропраћава, поводи и тента неотице децу на сумню у нѣговъ разум и добру волю, наводи на резониранѣ, на дишпутъ, на покушаванѣ опроврнути га; а са овимъ одма одъ часа цело одношенѣ свое према деци поремети, на штету свою велику, а дечію іошъ већу; тогъ часа наведе децу, да се съ њимъ у тргованѣ упусте, у погађанѣ и ценьканѣ, тогъ часа се деца некако нѣму равна ставе, и то умомъ не теломъ, и я ту питамъ свакога, могу ли деца са свог станива оногъ страпочитаня према нѣму имати, кое е при ученю и воспитаню необходно нуждно, и без коега се неможе наука и воспитанѣ ни замислити.

Когодъ мисли са томъ на увиђеню основаномъ покорности любавь и поштованѣ кодъ деце задобити, тай се люто вара; тай непознае децу ни њиову наравь, не познае ону нужду у деци, своіима се стариіима покоравати и у вери на њиову мудрость и любавь њиовомъ се разуму и вольи повиновати, нити познае ону човеку прирођену склоность ослободити се, а у деци отети се одуларити и освоевольити. Деца почитую старие само ако имъ се покораваю, другчие никада; где ние покорности, ние ни почитаня.

Кодъ куће су обично матере, кое са придикама свое заповести и запреке пропраћаваю: оцеви накратко заповедаю, нити се у трговину и погодбу пуштаю, него безусловну покорность ишту; на како іи видимо пролазити? видимо да се деца оцевима већма покораваю и по њима владаю, а съ матерама се титраю и ове найвећма малтретираю и тиранизираю, не са те-

лесне него баш са душевне слабости материне, ер неумеу владати съ децомъ, несачува ону у деци урођену веру, него силомъ трпаю придике, док ioй се деца неотму и необезуздаю.

У прву неделю велнкога поста. (Православія.)

Евангелие одъ Іоанна гл. 1 зач. 5.

Во врема оно; Восхотѣ Іисъсъ изыти въ Галилею, и шбрѣте Фїлиппа, и глагола емъ, гради по мнѣ. У оно време: (Пошто е Исусъ Апостоле Андрея и Петра къ себи призвао) захтѣ онъ ићи у Галилею, и наће Филипа и рече му: Хајде за мномъ.

Бѣ же Фїлиппъ ѿ Видсаїды, ѿ града Андреова и Петрова. А Филипъ быяше изъ Витсаиде, изъ града (места) Андріина и Петрова

Шбрѣте Фїлїппъ Натанаила, и глагола емъ: егоже писа Мшисей въ законѣ, и пророцы, шбрѣтохомъ Іисъса сына Ішсифова, иже ѿ Назарета. — Филипъ наће Натанаила и рече му: За кога писа Мојсей у закону и пророци нађосмо га, Исуса сына Іосифова изъ Назарета.

И глагола емъ Натанаилъ, ѿ Назарета можетъ ли что добро быти: И рече нѣму (Филипу) Натанаилъ: Може ли што добро быти изъ Назарета?

Глагола емъ Фїлїппъ: Прїиди и кижды. Рече нѣму Филипъ: дођи и види!

Видѣ же Іисъсъ Натанаила градѧща къ себѣ, и глагола ѿ немъ, се воистинѣ Ісраильтанинъ, въ немже льсти нѣсть. А Исусъ виће Натанаила, гдѣ иде къ нѣму и рече за њега; То е доиста Израильтянинъ у коме нема ласти (злобе, лукавства, преваре).

Глагола емѹ Натанаилъ: како ма знаеши; Рече нѣму, Натанаилъ: Како ме познаешъ.

Wкѣща Іисѹсъ и рече емѹ: прежде даже не воспгласи тебе Фїлїппъ сѹща подъ смоковницею, видѣхъ та. Одговори Іисусъ и рече нѣму: Пређе него што те позва Филипъ, кадъ быяше ты подъ смоквомъ, виђехъ те.

Wкѣща Натанаилъ и глагола емѹ: равві ты єси сынъ Божій, ты єси Царь Ісраилевъ. Одговори Натанаилъ и рече нѣму, Іисусу: Учителю! Ты си сынъ Божій, ты си Царъ Израильевъ.

Wкѣща Іисѹсъ и рече емѹ: зане рѣхъ ти, яко видѣхъ та подъ смоковницею, вѣрѹеши; болша сихъ оузриши. Одговори Іисусъ и рече нѣму: што ти рекохъ да самъ га виђео подъ смоквом, зато верѹешъ; іошть више ћешъ одъ овогъ видити.

И глагола емѹ: Аминъ, аминъ глаголю вамъ: W селѣ оузрите небо wверзто, и аггелы Божїа, восходящїа, и нисходящїа надъ сына человѣческаго. И рече къ нѣму (Іисусъ Натанаилу) заиста, заиста вамъ кажемъ; одселе, одсадъ ћете видити небо отворено, и анђеле Божіе узлазеће и силазеће се надъ сына човеческога.

Апостолъ къ Евреима гл. 11. зач. 329.

Братїе: Вѣрою Мwисей великъ бывъ wвержесѧ нарицатисѧ сынъ дщере Фарашновы, паче же изволи страдати съ людми Божїими, нежели имѣти временнѹю грѣха сладость.*) Браћо! Веромъ Мојсей кадъ одрасте, нехтеде се звати сынъ ћери Фараонове, и волио

*) Св. Апостолъ Павао говорећи Евреима и доказаюћи да є вера ка спасенію нуждна, и да смо мы вѣромъ кадри Бога найболѣ познати наводи примере изъ Старога завѣта о онимъ Мужевима, кои су веромъ своіомъ Богу угађали, и славна дела починили.

в страдати съ людма Божіима, съ народомъ Израильскимъ, него имати времену сладость грѣха, него живити по начину Египтяна грешно.

Болшеє богатство вмѣника Єгупетскиχъ сокрѡвищь поношеніе Хрїстово: взираше бо на мздовоздаяніе. Єръ е онъ (Мойсей) држао погрде христове за веће богатство, него што су Египетска блага; Муке и погрде кое е одъ невалялаца Спаситель претрпіо, и кое су свакогъ готово посланика и пророка Божіегъ у свету сналазиле, сматрао е Мойсей за веће богатство него сва земальска блага; єръ е онъ гледао на награду, имао в предъ очима вѣчно блаженство, кое е одређено праведницима и добротворима рода човеческогъ.

И что єщє глаголю; не достанетъ бо ми повѣствующѹ времене ѡ Гедеѡнѣ, Барацѣ же и Самѱѡнѣ и Іефтаи ѡ Давїдѣ же и Самѹилѣ, и ѡ дрѹгиχъ пророцѣχъ. И шта ћу іоштъ да кажемъ? єръ ми не бы достаяло времена кадъ бы стао приповедати, о Гедеону, и о Вараку и Сампсону, и Іефтаю, о Давиду, и Самуилу и о другимъ пророцима. *)

Иже вѣрок побѣдиша Царствїа, содѣаша правдѹ, полѹчиша ѡбѣтованїа, заградиша оуста львѡвъ. Кои (Пророци и Праведници) вѣромъ победише царства, учинише правду, получише обећаня (одъ Бога), затворише уста лавовима.

Оугасиша силѹ огненнѹю, избѣгоша острєа мєча, возмогоша ѿ немощи, быша крѣпцыи во бранехъ ѡбратиша къ бѣгство полки чѹждиχъ. Угасише силу огнѣну, избегоше оштроћу мача, подигоше одъ болести, бише яки у ратовима, обратише у бѣгство войске туђиначке, растераше туђе войске. **)

*) Овде се дѣца опомену на дотичне библичне повѣсти, и приповеде ихъ.

**) Овде треба испытивати дѣцу, да се сете и погоде, кои е праведникъ изъ ст. завѣта добыо обећанѣ одъ Бога, кои е остао одъ лавова неповређенъ; кои су у ватри остали неповређени, кои су разтерали войску непріятельску и. т. д.

Пріаша жены ѿ вѡскресенїа мертвыа скоа: Жене примише свое мртваце изъ васкресенія; вѣромъ Бога добыле су неке жене ту велику милость, да су имъ мртви њиови оживили. *)

инїи же избїени быша, не пріемше избавленїа да лꙋчшее воскресенїе оулꙋчатъ. А други быше побіени, не примивши избавленя, да болѣ васкресенів добыю.

Дрꙋзїи же рꙋганїемъ и ранами искꙋшенїе пріаша, єще же и оузъ и темныцъ. А други руганѣмъ и ранама искушеніе примише, па іошъ и окове и тамнице поднесоше.

Каменїемъ побїени быша, претрени быша, искꙋшени быша, оубійствомъ меча оумроша. Каменѣмъ побіени быше, претрвени бише, искушани бише, одъ мача помреше.

проидоша вз милотехъ и вз козіахъ кожахъ, лишени, скорбаще, шзлоблени. Идоше у кожусима **) и у козіимъ кожама, оскудицу трпећи, тугујући, и гонѣни.

Иҳже не бѣ достоинъ весь мїръ, вз пꙋстинахъ скитающіеся и вз горахъ и вз вертепахъ и вз пропастехъ земныхъ. Коихъ небыяше достоянъ савъ светъ, они се по пустињама потуцаше, и по проваліама земальскимъ.

И сїи вси послꙋшествовани быкше вѣрою, не пріаша шбѣтованїа.

И ови сви,ако и есу были осведочени веромъ ако и есу имали сведочанство вѣре; ако и есу и-

*) Овдѣ треба сетити дѣцу на чудеса пророка Иліе и Єлисея изъ старога завѣта, и та повѣсть о воскресенію Наинскогъ младића, и четвородневога Лазара изъ Еванђелия.

**) Милотъ е речь Грчка и значи кожухъ илъ опаклію одъ овчіе коже. Ово за нуждно налазимъ примѣтити; єръ неки учителы држећи да е ово штампарска погрешка даю читати „вз милостехъ и вз козїахъ кожахъ,“ и „Возкращашеся Іорданъ рѣка милостію Єлисеєвою, у место милотію.

мали осведочену веру у Бога; опетъ зато нису примили обећаня, нису за живота доживили, да се обећанѣ Божіе и Спасеніе людско изврши.

Богъ лучшее что ш насъ предзрѣкшъ, да не безъ насъ совершенство пріимутъ.

Єръ Богъ нешто болѣ за насъ одреди, да не приме (Праведници изъ старога завѣта) безъ насъ савршенство; да недоћу до савршенства безъ насъ.

Минерална сбирка за школе.

Одъ слѣдуюћи минерала валяло би да сваки учитель себи по еданъ грумичакъ набави:

Соли астaлске, горке соли, стипсе, белогъ илъ очногъ камена, плаветногъ камена, галице, нишадора, салитре; солѣ илъ белутка, кремена; гипса, алабастра, мермера, креде; пловучца, блиске, гранита, листника, азбеста; маснаца, стиве, лаве и различногъ песковитогъ, кречногъ и иловачногъ камена; по еданъ груменъ камена бакарногъ, гвозденогъ, оловногъ, калайногъ, и по грумичакъ чистогъ и ураћеногъ бакра, гвожђа, олова, калая, и смеса, као: туча, звонарске и топовске смесе, томбака, пакфонга, новогъ сребра; грумичакъ сумпора, и комадъ асфалта, ћилибара, црногъ и мркогъ каменитогъ угля, ако башъ управо овамо и неспадаю; найпосле и найглавније по едну чашу различне землѣ: пескулѣ, иловаче, кречне, сиге, тресета, црнице.

Сбирка ова може се лако набавити, ако не башъ све горепоменуте ствари, баръ найобичније; неке некоштую ништа; а готово свака остала можесе за паръ новчића добити.

За ову сбирку нуждно е, као што е за семена речено, една илъ више онаки одъ тврдогъ папира начинѣни на о-

канца поделѣни кутия. За неке ствари найсгодние су чаше, само ій затворити валя, и на ладниемъ месту држати, особито землѣ, ѳръ ове на топломъ изветре, и сасвимъ други видъ добию.

Одъ ораѣи земаля има различити врсти; има ій масніи и яловиіи, чвршѣи и кртиіи, сувльи и влажниіи, са више илъ манѣ песка илъ иловаче илъ креча; одъ ови би валяло одъ сваке врсте по едну чашу имати, особито одъ они, кое се у томъ атару, где коіи живи, налазе.

И ову сбирку валяло би деци свакогъ месеца по ѳдаредъ показати, да сваку ствaрь добро уоче, бою, створъ, тежину, сяйность, прозрачность и т. д. и да ѳ по томъ познаю; у Историіи Лазиѣевой и Маринковиѣевой може се о свакой по што извитати и деци казати, или са децомъ читати. Описания неки одъ ови ствари има и у читанкама, и у школскомъ листу.

Са ораѣимъ земляма даду се више по землѣделце врло користни опита правити, кое ѣемо у ѳдномъ одъ идуѣи листова саобштити, и ово валя да учителъи деци покажу, и да ій науче, како ѣе ій и сами правити, те дознати, коя ѳ земля плодния, беріѣетния илъ лошия, яловия, и коя ѳ за коіи усевъ илъ разсадъ найудесния.

Неколнко задатака за рачунъ изъ календара.

Ове год. имали смо помрачение месеца 26. Ян. почело се у 2 сата и 30 минута после поноѣи, и свршило се у 5 сати и 24 мин. у зору, колико ѳ свега траяло?

Ове године имаѣемо помрачение сунца 6. Юлия; то ѣе почети у 3 сата и 26 мин. по подне, и свршиѣе се у 5 сати и 27 мин. предъ вече; колико ѣе свега траяти?

Први новъ месец имали смо ове год. на Св. Теодосию 11. Ян. у 1 сатъ 41 мин. по поноћи; а друга овогодишня младина биће беле недељ 9 Фебр. у 9 сати 3 мин, у вече; колико дакле дана, сати и минута треба одъ једне до друге младине?

На зачатиє Богородице 9. Децембра найкраћи є данъ био; тада се родило сунце у 7 сати 54 мин; а село у 4 сата 6 минута; колико є то траяо данъ? а колико ноћь?

Последнѣгъ Януара родило се сунце у 7 сат. 10 минута а село у 5 сат. 21 мин.; за колико є дан порастио? 1. Марта родиће се у 6 с. 13 мин. а сешће у 5 с. 47 мин. колко ће до тогъ доба порастети, одъ 9 Децембра рачунаюћи

Найдужи є данъ на Кирила Алекс. 9. Юния; тада се рађа сунце у 4 с. 6 мин. а седа у 7 с. 54 мин. колико тада трае данъ? а ноћ? и каква є разлика између тогъ дана и ноћи, и оногъ о зачатию Богородице?

Колико порасте данъ одъ зачатия Богородице до Мученика то є 9. Марта, коегъ дана сунце излази у 6 с. а залази у 6 с.? и колко порасте одъ тогъ дана до Кирила Алекс.?

Ове године имамо месне покладе 7. а беле 14. Фебр. колико су неделя и дана дуге месоѣе?

Одъ бели поклада до Ускрса има 7 неделя, изнаћи ми коегъ ће датума бити ускрс?

Одъ Ускрса до Спасова има 40 дана, а одъ Спасова до Духова 10. коег ће датума бити Спасово? коегъ Дуови?

Петровъ данъ пада увекъ 29. Юния, Св. Илия 20. Юлия, Митровъ данъ 26. Октобра, Св. Никола 6. Дец. Св. Савва 14. Ян., Ђурђевъ данъ 23. Априла; колико има дана одъ Ђурђева до Петрова, одъ Св. Илие до

Митрова, до Св. Николе? а колико одъ Митрова до Св. Николе, до Св. Савве, до Ђурђева?

Петрова поста имаћемо ове године 30 дана, којегъ ће датума пасти Петрове покладе? Божићне покладе имаћемо 14. Нов. а Божићъ пада увекъ 25. Дец. колико ћемо дана и неделя имати божићногъ поста? ели увекъ тако?

Ова є година преступна. Едали є ова илъ она преступна, и коя є после преступне дозна се, кадъ се брой задате године са 4 подели; ако поделенъ на чисто изаће, знакъ є преступне године, аколи неизаће начисто, онда ресть показује, коя є иза последнѣ преступне. Наћи ми по томъ правилу ели година, кое си се ти родио преступна била илъ не? ако не коя є иза последнѣ преступне? и изнаћи ми све преступне године кое си ти твогъ века доживио?

Парамитнє.

Небесни пастиръ

Око поноћи у очи онога првогъ пролетногъ праздника, кадъ ће оба прва брата творцу своме свое жртве и благодарность принети, усну њиова мати чуданъ єданъ санъ. Беле ружице, съ коіима нѣн млаћи синъ свой жртвеникъ накитио бияше, претворише се на єдаредъ у крвавоцрвене; она приступи, да єдну узчупа, алъ іой се сва у руци разасу. На олтару, где досадъ млеко стояше, лежаше у крви обливено ягнѣ. При томъ неки плачъ іой се учини, као да изъ околине чуе и єданъ крайногъ очаяня гласъ, докъ се найпосле све у сладку песму претвори; а ту іой се неки диван лугъ указа, лепши него онай нѣне младости рай, и на нѣму пасаше у виду нѣногъ млаћегъ сина єданъ у беле алъине обученъ пастиръ свое дивно стадо. Око главе бяше окиченъ руменимъ ружицама.

а у руци држаше свирку одъ кое они сладки гласи долазаше; и учини іой се, као да исти пастир пунъ любави къ њоійзи као майци своіой поће, али га на єдаредъ изчезе. — На ово нестаде и сна, и пробуђеной одъ сна майки учини се да зора другчие него досадъ као крвава излази, те она са тешкимъ срцемъ къ жртвопринашаню поће.

Браћа принеше и свршише свое жртве, и родителъи се дома вратише; ал кадъ о вечеру бияше, и ни єданъ ти кући недоће, мати пуна стра за млађимъ поће одма тражити га и звати, али га ненаће, до нѣгово разсуто жалостно стадо; тако тражећи доће и до жртвеника и како се поплаши, кадъ га ту у крви лежећа опази, беле ружице нѣговомъ крвлю поливене, а Каиновъ јук изъ єдне недалеке пештере чу. Обнезнанѣна паде на ладно тело сина своѓъ, и тай ма іой се по други редъ онай исти сан указа. Пастиръ, што га у новомъ раю виде, бияше нѣнъ синъ, румене ружице стояше му око главе, изъ нѣгове арфе излазаше они мили гласи, уз кое іой овако казиваше: гледни небу и звездама плачућа мати, види оно сяйно коло звезда, те воде у друге луге, у лепши рай него што си га ти у Едену имала, где румена ружица невиности лепше и пуние цвета, и где се сви уздисаіи у сладке гласе претворе.

Съ овимъ нестаде сна; мати се диже као окрепљена са мртвогъ тела синовля, и кадъ га жалостни родителъи у зору съ нова своіимъ сузама окупаше, онда га съ ружицама съ нѣговогъ жртвеника накитише и подъ жртвеникъ саранише, башъ кадъ зора руменити поће, коя се тогъ дана много лепша указа.

Често сећаше уцвелѣни родителъи до пола ноћи на гробу нѣговомъ, гледаюћи небо и оно велико коло звезди и тражећи свога милогъ пастира.

Десетъ заповеди диететични.

1. Немой никоіи други него чистъ ваздухъ дисати; тога ради клони се одъ сви места, коя су нечистимъ ваздухомъ напуњена; а коя су то, носъ ће ти казати, само га пази; и чувай се одъ сви они ствари, кое би ти дисаню сметати и ово отештавати могле, кое су те явиће ти само осећанѣ неслободногъ дисања, само пази на њега.

2. Немой ни више ни манѣ ести, него колико е телу нужно; а колико е то, явиће ти осећанѣ гладн, само пази на њега, па престани одъ ела, чим си гладъ заситио; при томе пази, да е ело чисто и удесно сготовлѣно, а ово ће ти езикъ и укусъ казати, само пази.

3. Немой ни више ни манѣ пити, него колико е телу нуждно; а колико е то, казаће ти осећанѣ жеђи, само пази на њега, па престани одъ пића, чимъ си жеђь заситио; притомъ пази и не пи другогъ пића до оногъ, кое е кадро жеђь загасити, а кое е то, опетъ ће ти езикъ и укусъ самъ казати.

4. Гледай да си на изменце и у телесноме и у умноме послу, да тимъ и телесне и умне снаге оснажишъ, и здравлѣ сачувашъ, и послу се извештишъ, и ньимъ себи сва нуждна набавишъ.

5. Немой ни више ни манѣ спавати, него колико телесне и умне снаге за одморъ требаю; а ово ће ти осећанѣ умора и одмора само казати, али пази на њега; притомъ уобичаіи рание легати и рание устаяти, ово е по здравлѣ и дугъ векъ далеко пробитачние него доцно леганѣ и устаянѣ.

6. Пази на телесне нужде, па чимъ те потера, неузтежи се ни задржавай блата и нечистоће у себи, кое тело само наполѣ тера.

7. Старай се за чистоту тела како уцело, тако и свакогъ поединце уда, ако ти радъ да те ти алати дуго служе. Нечистота е рђа, што све алате поквари и здраве читаве другчие пре времена сатре и упропасти.

8. Чувай се одъ сви непогода споляшњи, било да годишњимъ добом долазе, или случайно, ако здравља позледити и порушити могу; а ово ће ти осећанѣ само казати и опомену ће те, само пази на њега.

9. Старай се, да се увекъ онако владашъ еломъ и пићемъ и оделомъ, и радомъ и одморомъ, као што векъ и старость у коіой се наодишъ, иште; и ово ће ти осећанѣ само увекъ казати, само пази на њега, и неучини никадъ ништа противу тогъ.

10. Чимъ се нередъ коіи у телу покаже, коіи се одма несгоднимъ осећанѣмъ явля, гледай да одъ часа оно чинишъ и онако, како ћешъ зло одбити, и ред и здравлѣ што пре повратити. И овде сила пута осећанѣ само каже шта ваља чинити; а ако незнашъ, ти одма вешта човека потражи, коіи ће те томъ научити.

Ко ове законе пазио и ньи се држао будне, онъ ће с' вольомъ божиомъ до крайне старости здравлѣ и снагу сачувати, и ньима се радовати.

Явна кореспонденция.

Г. М. И у Воћину. Примили смо вашу предплату са 1 ф. а. вр., одъ кое смо морали платити 20 новч. за поштарину. Исто тако сте намъ послали пре негди у запечаћеномъ (!) а неплаћеномъ (!!) писму четири броя Школскога Листа натраг, и тимъ сте намъ проузроковали сасвимъ излишанъ трошакъ одъ 80 новч. Ово вамъ являмо, да у напредакъ таково што не чините. Известите се найпре кодъ поште, како се такове ствари шилю.

Издае Епископска кньигопечатня у Новом-Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 6. У Новоме Саду, 14. Феб руара 1860. ГОД. III.

Мисли о школи и учительима.

(Наставлѣно.)

Постоянство и твердина намере.

Любавь и постоянство редко се слажу, и тешко една съ другомъ стое; чини се као да е една другомъ противна, и обично устуца постоянство любави. Колико реда нечуемо матерь кѣери рѣи: „чекай чекай, одъ сутра ћешъ ти мени сваки данъ то и то овако чинити као я заповедамъ, а не као ти оћеш“ — алъ мила ћерка добро зна, да неће одъ тога ништа бити, и да то „сутра“ никадъ недолази. Исто овако говоре и учителъи: „одъ данас ћете ми сваки данъ тай и тай посао свршивати, или — одъ данасъ да писамъ више чуо, да то и то радите, — или — одъ данасъ да ми се ни: усудио ни еданъ то и то чинити, ер ће зло бити и пр.“ А овамо опетъ остане све лепо по старомъ; сва деца знаю, да само ону прву ватру и фурию учителѣву претрпити валя, а после ій ние ни бригеша за све те претнѣ и заповести, већъ они лепо своме миломъ и сладкомъ учителю доносе прописе исто онако прляве и крмачаве као и досадъ, вичу и чупаю се по школи и по улицама исто као и досадъ, долазе доцне и кадъ е коме воля, све као и досадъ.

А твердонамерность учителѣва има чудо велику снагу надъ децомъ, и то е найвећа и найважния ствар

при воспитаню деце; безъ нѣ нема почитованя учителѣви заповести, а безъ ови нема успеха науци и воспитаню. Постоянство и тврдонамерность импонира не само деци него и старимъ людма, импонира найдивльиимъ зверовима и покори ій нашой вольи и намери.

Питанѣ є, у чему се састоіи то постоянство? Састоіи се у томъ, да гледамо све што чинимо, да по истимъ начелима чинимо, а не да данасъ поричемо и опозивамо, што смо юче заповедали; да незаборавлямо, што смо юче обеѣали; да негледамо данасъ равнодушно, на што смо юче триста чуда дизали; да ненапуштамо, што смо юче запретили; да се незадоволявамо ничимъ наполе.

А шта се иште заради овогъ? Иште се, да учитель као и сваки старѣи добро памти, шта є заповедио, да неби са заборавности себе предъ децомъ као непостояна и нетврдонамерна издао и изневерио; иште се, да све заповести наше мирномъ и тиіомъ душомъ издаємо, а не у немиру коємъ; єръ што се у гнѣву заповеди илъ запрети, то малко после враћаюћи се разумъ види самъ да є неизвршимо, илъ сувише строго, те онъ први клоне и волю сломие, и наведе, да се мора опорећи илъ крозъ прсте гледати; иште се далѣ штедня заповести и запрека, єръ што є више заповести и запрека, то и више преступляваня; коя годъ се заповесть и запрека са туцетима прописа регулирати и утврђивати мора, ту нема тврђаве, него — него се ту то силно каштигованѣ наєдаредъ додия и онда — онда се одпусти да иде што како оће, а онда є край свемъ добру. Найпосле се иште, да учитель као и сваки старешина добро око и позоръ на све има, да му се нигде ништа нескрие.

Постоянство има чудо велику снагу. Тврда и непременьива озбильность и мир, што є на погдекоіимъ

людма видимо, некако насъ силомъ наведе, да га са ономъ непокретномъ планиномъ илъ ономъ вечитомъ стеномъ, или са овимъ вечитимъ редомъ и законима природе споредимо, кое никоя снага пореметити неможе, и ми се тимъ людма готово исто онако вольно покоримо, као и томъ реду и законима природе. Постоянство има снагу, да насъ часомъ на оно што оће уобичаи, подвргнемо се ньойзи као некой нужди, кодъ кое нема погодбе, где непомаже варанѣ ни молба, коя непопушта нити се меня, па противу кое е свако отиманѣ бадава. Овако постоянство у учительма и у старіима воспита децу више и лакше и пре него сва остала средства, окромъ што учительма и старіима силанъ говоръ и силне срднѣ уштеди, ово е, што учительски посао за чудо одлакша, а особито овай механични са маломъ децомъ.

Іошъ вдаредъ о твердини намере.

Постоянство и твердина намере кодъ учителя е одвише нужна, и на данашньи данъ веѣма негъ икадъ, зато што овогъ данасъ у родителя дечіи баш ни мрве нема. Ми смо одъ пре споменули, да се любавь и постоянство тешко сложе, и тешко вдно съ другимъ стое, и опетъ кажемо, да се обое сложити мораю, и да се любавь твдо са постоянствомъ држати мора, ако ће сама успеха да види, и ако ће име праве оне и свете любави да задобие, као што намъ е Спаситель нашь, коіи се и самъ разлютити умео, у ономъ красномъ идеалу ставля. Любавь и постоянство само се онде неслажу, где се подъ ликомъ любави илъ слабость, илъ суета, илъ млитавость, илъ немарня илъ ма коя друга іошъ гора слабость скрива, као што е

данасъ то свуда кодъ сви родителя, зато имъ деца и биваю онако несретна. Ту гриотну и несретну любавь дечию ми учитељи найтеже осећамо и уздишемо на ню, ербо нам ова посао найвећма отештава. Напуштанѣ деце, то е убиство деце, и родитеља и учитеља и сви старешина. Алъ зато е и прека нужда баръ нами учитељма увидити то зло и знати какавъ лекъ на нѣга валя.

Єдаредъ дођемъ я у єдну школу, башъ кадъ учитель лекцие докончао бияше; и мени неоста ништа друго, него га замолити, да ми баръ дечие прописе и таблице покаже. Како се зачуди кадъ ове опази. Прво ми у очи паде необична чистоћа корица на прописима, ту небияше ни єдне єдине прљице одъ масти илъ мастила, све съ поля и изнутра стояше найточние, нигде ни єдна линия не бияше ни озго ни оздо, ни са страна сувише на рубац папира изтеривана, ни утрпавана, нигди ништа криво и неєднако, сва писмена као и цифре стояше сложно єдно низъ другo као солдати, све черте готово на длаку до одређени линия извучене, наслови стояше свудъ лепо на среди као мерени онде, єдномъ речи: све бияше тако акуратно и тако лепо, да чисто милина гледати би; я самъ читаво задивљенъ био овомъ. После довитимъ неколико таблица, на коіима деца часъ пре писаше, пакъ и овде исто тако мило очи забави. Колики добитакъ за децу овай овако съ малена узетъ обичай! помислимъ я; ние могућно, да овако уобичаени редъ и чистота на куратность без уплива остане на остале телесие и умне радове и на идући векъ. Оваки обичай съ малена, обувати душу и єрце, те остану овако довекъ, изъ ове деце мораю башъ са овогъ уобичаења душевно и телесно чисти акуратни и честити люди изаћи.

Учитель се радоваше, видећи изъ моіи очию мое

задовольство, и кадъ га я запита, коіима е средствама децу до овогъ довео, одговори: „непопуштанѣмъ, мора тако бити.“ Разговараюћи се далѣ са ньимъ признаде ми и онъ, да га е съ почетка то, докъ е децу до овогъ обичая довео, сила труда стало, „али садъ сва деца знаю, да неможе другчие поднети, пакъ раде сама безъ икоега натериваня и присиљаваня.“ Само имъ спочетка нетреба никою, ни найситнию небрежльивость крозъ прсте прогледати. Нечисте и неуредне прописе нисам примити ктео, него су іи морали поново писати, и то, да школске часе неизгубе, морали су ми сви небрежльиви четвртком у школу доћи, и я самь кодъ ньи стаяо, докъ су писали, и нисамь попуштао, докъ ми нису уредно посла свршили. Петъ минута дуже, пакъ ће сваки прописъ лепо изписанъ бити, а петъ минута ние вечность, и я іи нисамь никадъ пожалио, Исто самь тако постунао и при диктандама, мало спорие, алъ да ми само ни єданъ крмаче неизнесе.

Камо срећа, да би сви овако стални били, као овай млади и честити учитель! Плодъ овакогъ обичая мора се у свима те деце пословима показати, и на цео векъ траяти.

Евангелія и Апостоли.

У другу Неделю великога поста.

Еванђеліе одъ Марка гл. II зач. 7.

Въ врема оно: Вниде Іисусъ въ Капернаумъ, и слышано бысть яко въ домѣ єсть. У оно време, уђе Іисусъ у Капернаумъ,*) и чувено бы, да е у кући.

И абіе собрашася мнози, яковже ктомѣ невмѣ-

*) Капернаумъ е био градъ на взеру Генисаретскомъ. Ту се Исусъ често бавио.

ціатисѧ ни при двереχъ: и глаголаше имъ слово. И одма сабраше се, скупише се многи, тако да вѣчъ немогаху се сместити ни предъ вратима, и говораше имъ слово, проповедаше, науку свою предаваше скупленымъ людма.

И прїидоша къ немѹ носѧще разслабленна жилами, носима четырми. И доѣоше къ нѣму носећи костобольна, ковга ношаху четворица.

И немогѹще приближитисѧ къ немѹ народа ради, ѿкрыша покровъ идѣже бѣ, и прокопавше скѣсиша одрь, на немже разслабленный лежаше. И немогући приближити се къ нѣму збогъ народа, открише кровъ одъ куће гдѣ е было, и прокопавши спустише одаръ, (постелю,) на коме костобольный лежаше.

Видѣвъ же Іисѹсъ вѣрѹ ихъ глагола разслабленномѹ: „Чадо, ѿпѹщаютсѧ тебѣ грѣси твои.“ А Іисусъ видѣвши вѣру њихову рече костобольноме: Сынко! одпуштаю ти се, опраштаю ти се грѣси твои.

Бѧхѹ же нѣцыи ѿ книжникъ тѹ сѣдѧще и помишлѧюще къ сердцаχъ своиχъ: Что сей такѡ глаголетъ χѹлы; Кто можетъ шставлати грѣχи токмѡ єдинъ Богъ. А неки одъ књижевника ту сѣђаху, и помишляху у срдцу своме. Шта овай тако хули? Ко може опраштати грѣхе осимъ єдногъ Бога?

И абїе разѹмѣвъ Іисѹсъ дѹхомъ своимъ, ако такѡ тїи помишлѧютъ къ себѣ рече имъ: Что сїѧ помышлѧете къ сердцаχъ вашиχъ; Что єсть оудобѣе, рещи разслабленномѹ: ѿпѹщаютсѧ тебѣ грѣси, или рещи: костани, и возми одрь твой и ходи; И одма разумѣвши Іисусъ духомъ своимъ, да тако они помишляю у себи рече имъ: Што то помишляте у срдцама вашима? Шта є лакше? рећи костобольноме: „одпуштаю ти се грѣси!“ или рећи: „устани, узми постелю твою и ходи!“

Но да оукѣсте, ѥкѡ власть имать сынъ чедокѣ-

ческій на земли ѿпѫщати грѣхи, глагола разслабленомѹ: тебѣ глаголю костани, возми одръ твой и иди въ домъ твой. Но да дознате, да се уверите, да власть имаде Сынъ Човечій на земльи одпуштати грѣхе, тада рече Іисусъ костобольноме: Теби говоримъ, устани, узми постелю твою и иди куѣи своіой!

И коста абіе вземъ одръ, изыде предъ всѣми: ако дивитисѧ всѣмъ и славити Бога глаголюцымъ: Ако николиже такѡ видѣхомъ. И устаде одма болникъ, и узевши постелю, изиђе предъ свима, тако да се сви дивляху, и славляху Бога говорећи: Іоштъ никада тако што невидѣсмо.

Апостолъ къ Евреима гл. I. зач. 304.

Писано єсть: Въ началѣ ты Господи землю ѡснова̀лъ єси, и дѣла рѹкъ твоею сѹть небеса: Та погибнѹтъ ты же пребываеши и вся ако риза ѡбетшаютъ и ако ѡдежду свіеши ихъ и измѣнятсѧ: ты же тойждѣ еси и лѣта твоѧ нескѹдѣютъ. Писано є: У почетку си ты Господе землю основаю, и дѣла твоихъ руку весу небеса: Та ће проћи, а ты останешъ, и сва ће као хальина остарити, и као одећу савићешъ ихъ и измениће се, а ты си тай истый, и година твоихъ неће нестати.*)

Не вси ли сѹть слѹжебнїи дѹси въ слѹженіе посылаеми за хотѧщихъ наслѣдовати спасеніе. Ни су ли сви (анђели) службени духови, кои се шилю на службу оныхъ кои треба да наслѣде спасеніе.

Сегѡ ради подобаетъ намъ лишше внимати слышаннымъ, да не когда ѿпадемъ. Тога ради валя намъ већма пазити на науку кою слушасмо, да кадъ тадъ

*) Кои се сећа, кадъ су іошъ ове речи у Апостолу читане? У комъ се Псалму ово о Богу говори?

не одпаднемо, да се неодпадимо, да неодступимо одъ науке те.

Аще бо глаголанное Ангели слово бысть извѣстно, и всако преступленіе и послушаніе праведное пріатъ мздокозданіе: Како мы оубѣжимъ ш толицѣмъ нерадивше спасенїи: еже сначало пріемше глаголатися ѿ Господа, слышавшими къ насъ изкѣсгися. Єръ ако е она рѣчь,она наука кою говорише, проповедаше Анђели, извѣстна, утврђена, ако стои и ако е истина оно што су Ангели (Божи посланици) говорили; и ако е свако преступленѣ и непокорность, праведну мазду (каштигу) примило: Како ћемо мы побећи немаривши за толико спасеніе, кое е почетакъ примило говорити се одъ Господа (кое спасеніе поче Господъ Іисусъ проповедати,) и одъ онихъ, кои су чули потврђено бы међу нами то спасеніе: и они кои чуше Христа, утврдише међу нами нѣгову свету Науку.

У шрећу неделю великогъ поста

Евангелие одъ Марка гл. VIII. зач 37.

Рече Господь: иже хощетъ по мнѣ ити, да ѿвержется себе: и возметъ крестъ свой, и по мнѣ градетъ. — Рече Господъ: ко хоће за мномъ да иде, нека се одрече себе, и узме крсть свой, и замномъ иде.

Иже бо аще хощетъ дшу свою спасти, погубитъ ю: а иже аще погубитъ дшу свою мене ради и евангелїа, той спасетъ ю. — Єръ ко хоће душу свою да сачува, изгубиће е; а ко изгуби душу свою мене ради и Еванђелия, тай ће е сачувати.

Кая бо полза человѣку, аще пришвращетъ мїръ

кесѣ, и ѿтщетитѣ дѹшѹ свою; или что дасть человѣкѣ измѣнѹ на дѹши своей. — Єръ каква є корыстъ човѣку ако задобие савъ светъ, а душу своіой науди; или шта ће дати човекъ да искупи душу свою?

Иже бо аще постыдитсѧ мене, и моихъ словесѣ, въ родѣ семъ прелюбодѣйнѣмъ и грѣшнѣмъ: и сынъ человѣческій постыдитсѧ єгѡ, єгда пріидетъ, въ славѣ отца своєгѡ со аггелы святыми. Єръ ко се постиди мене и моихъ речіи у роду овомъ прелюботворноме и грешноме, и сынъ ће се човечій постидити њега кадъ доће у слави отца своега са светимъ анђелима.

И глаголаше имъ: аминъ глаголю вамъ: ѡко сѹть нѣцыи ѿ здѣ стоѧщихъ, иже не имѹтъ вкѹсити смерти, дондеже видѧтъ царствіе Божіе пришедшее въ силѣ. — И рече имъ: Заиста кажемъ вамъ: да има неки што овде стоѕ, кои неће окусити смрти, докъ не виде царство Божіе да є дошло у сили.

Апостолъ къ Єврεемъ гл. 4. зач. 311.

Братіе, имѹще архіерεа велика, прошедшаго небеса, Іисѹса сына Божіѧ, да держимсѧ исповѣданіѧ. — Браћо! Имаюћи ми Првосвештеника великогъ, (великогъ поглавара свештеничкогъ,) кои є прошао небеса, Исуса сына Божія, да се држимо признања.

Не имамы бо архіерεа не могѹща спострадати немощемъ нашимъ: но искѹшена по всѧческимъ по подобію, развѣ грѣха. — Єръ немамо првоєвештеника, кои не може пострадати съ нашимъ слабостима, него кои є у свачемъ искушанъ као и мы, осимъ грѣха.

Да пристѹпимъ ѹбѡ съ дерзновеніемъ къ престолѹ благодати, ѡко да пріимемъ милость, и благодать ѡбрѧщемъ во благовременнѹ помощь. — Да приступа-

мо дакле слободно къ престолу благодати; да бы примили милость и нашли благодеть за време кадъ намъ затреба помоћь.

Всакъ бо первосвященикъ ѿ человѣкъ пріемлемъ, за человѣки поставлается на слѹжби ѩже къ богѹ, да приноситъ дары же и жертвы ѡ грѣсѣхъ. — Єръ свакій Првосвештеникъ изъ людій узетъ поставля се за люде на службу Богу, да приноси даре и жртве, за грѣхе.

Спострадати могій невѣжствѹющимъ и заблѹждающимъ: понеже и той немощію ѡбложенъ єсть. — Кои може спострадати съ оныма, кои незнаду и залазе: єръ є и онъ подъ слабостћу.

И сего ради долженъ єсть ѩкоже ѡ людехъ, такоже и ѡ себѣ приносити за грѣхи. — И зато е дужанъ како за народне, тако и за свое грехе приносити (жртве.)

И никтоже сама ѡ себѣ пріемлетъ честь, но званный ѿ Бога, ѩкоже и Ааронъ. — И нико самъ по себи не прима (ту) часть, него кои е званъ одъ Бога као и Ааронъ.

Такѡ и Христосъ не себе прославки быти первосвященника, но глаголакый къ немѹ: сынъ мой єси ты, азъ днесъ родихъ тѧ. — Тако и Христосъ ніе прославіо себе да буде првосвештеникъ, него онай кои му е рекао: ты си мой сынъ, я самъ те данасъ родіо.

Ѩкоже и индѣ глаголетъ: ты єси свящ̑еникъ ко вѣкъ, по чинѹ Мелхиседекокѹ. — Као што и на другомъ месту говори: ти си свештеникъ у векъ по реду Мелхиседека.

Една єзикословна игра.

Раздељиванѣ речи на слогове.

Да би се деца научила речи на слогове правилно раздељивати, каже се у 1ој єзикословној читанки, да се на таблу изводе, и писаюћи на табли ово науче.

Іошъ лакше могу деца ово на месту седећи и устмено радећи научити. Устменъ радъ иде брже и живлѣ, и деца ову живлю игру волию, а и слободния су на месту него на табли сама стоећа, на месту ій никоіи стра незабунюе.

Учитель зада єдномъ детету єдну реч, да є устмено на слогове подели, после зада другомъ детету другу реч, трећемъ трећу, и тако далѣ, докъ сву децу необреди, не само часловце, него и букварце.

Овде треба слѣдуюћа правила наблюдавати: найпре задавати имена собствена, после остала суштна, пакъ прилагателна и глаголе и пр; и притомъ найпре речи двосложне, после тро-и четворосложне, доцние по две и више скопчани, найпосле целе изражае, Съ найпре би имъ валяло све задаване речи лагано и тако ясно изговарати, да чисто осете где су слогови; доцние све брже казивати, да нимало неприметє, где се гласомъ засеца, найпосле би валяло гласомъ неправилно засецати, нека сама исправе.

По овимъ правилама умеће сваки учитель више игри за децу удесити, н. п Прву, са именима собственимъ, двосложнимъ, ясно гласомъ засецаюћи; другу, са именима суштнимъ осталима, дво-и тросложнима, ясно засецаюћи; трећу, са именима прилагателнимъ и глаголима, ясно засецаюћи; четврту, са помешанимъ именима, незасецаюћи; пету, са истимъ именима неправилно засецаюћи: єдну са именима прилагателнимъ и суштнимъ уедно и сложно уветимъ, неправилно за-

сецаюћи; једну са краткимъ изреченијама никако илъ неправилно засецаюћи, и пр.

Са неколико оваки игри обавестиће се сва деца о раздељиваню речи на слогове, обавестиће се и буквари, пре него што су писанѣ изтерали; а кадъ су и писанѣ научили, онда валя по кое и на таблу изазвати, да писаюћи на табли то покаже, али не само на онимъ на крају линиј досцеваюћимъ речма, него на свима, као да би непрестано на краю линиѣ било и раздељивати морало.

Парамитиѕ.

Адамова смрть.

Деветъ сто и тридесетъ година бияше Адаму, кадъ гласъ вечногъ судиѣ стиже: „Теби є часъ умрети.“

„Зовни сву децу нашу — рече онъ плачућой Еви — да ји іошъ єдаредъ видимъ и благословъ дадемъ“ — Сви се сабраше око нѣга, више стотина унука и праунука, плачући и Богу се за нѣговъ животъ молећи.

„Ко ће одъ васъ — рече Адамъ — къ светой гори поћи, да за мене помилованя потражи, и плода съ дрвета живота мени донесе“. Одма се сви понудише, а отацъ избра скромногъ Сита за посланика; и овай главу пепеломъ посувши оде, и дође на врата рая: „Смилуй се Милостиви! смилуй оцу момъ, и пошльи му єдну ябуку съ дрвета живота!“

Тогъ часа сину Херувимъ, алъ место плода съ дрвета живота донесе тролистну гранчицу у руци: „Ево однеси оцу твомъ — рече благи анѣео — али не за животъ, него за последню утеху; вечногъ жи-

вота нема више на земљи; иди и пошти, ѳръ е нѣговъ часъ близу!“

Брзо пошти Ситъ и паде предъ оца говорећи: „Ево оче! не доби плода съ дрвета живота, него ми ову гранчицу анђео даде, за твое утешенѣ!“

Умирући Адамъ прими гранчицу и обрадова се, и осетивъ на њойзи мирисъ раја окрепљенъ душомъ рече: „Децо, вечногъ живота нема за насъ на земљи, и ви ћете сви за мномъ на други светъ доћи, на овой гранчици осећамъ я душу другога лепшегъ живота“ — Кад ово изрече, клону, угаси му се око, и душе нестаде.

Плачући саранише деца оца своѓъ, и дуго времена плакаше за њимъ, самъ Ситъ не, него узе ону гранчицу и присади е чело гроба, и назва е гранчицомъ новогъ живота и васкресеня одъ смртнога сна.

Мала ова гранчица прими се и узрасте, и би велико дрво, и сва се Адамова деца тешише њимъ, утехомъ другога лепшегъ живота. Тако доће то дрво и на потомство, и найлепше уцвета у башти Давидовой; алъ кадъ се овогъ будала синъ поче о безсмртию сумнити, увену и осуши се то райско дрво, и само неколико цветића съ нѣга паде међу стране народе: и текъ одъ онога доба, како Спаситель живота на едномъ деблу истога тогъ дрвета погибе, разасу се нѣговимъ васкрсенѣмъ душа тога новогъ дрвета живота далеко по свету, по свима народима.

Приповедчице.

Драгоцена билька.

Милица и Драга две другарице иђаху едномъ изъ винограда, и ношаху на глави свака по пуну кошарицу зрелыхъ шљива.

Милица е непрекидно гунђала и проклињала животъ свой, што мора тако да се мучи, и такавъ теретъ на глави да вуче. А Драга іой се само смеяла и шалу заводила. — „Ала Драга, — проговори Милица, — како се ты можешъ смеяти и шалити, кадъ е и твоя котарица као и моя тежка, а знамъ да ниси снажнія одъ мене“ — А Драга іой смешећи се одговори: „Е моя друго, я самъ метнула у мою котарицу једну билъку, па зато ми ніе тако тежко као теби; покушай и ты у твою метнути, знамъ да ће ти теретъ олакшати“ — „А како ћу да ю метнемъ“ — одговори Милица — кадъ, нит' имамъ те чудноватe билъке при себи, нит' іой знамъ име, да е могу наћи: него молимъ те кажи ми како се зове, па ћу е и я другій путъ употребити“ — А Драга рекне: „Та билька зове се „Драгоцена билька“ или „Трпељивость.“ —

Голубъ и Пчела.

Дивљи голубъ стаяше на врби поредъ потока, и гледаше у комешаюће се таласиће. — На једанпутъ опази пчелу, где се съ таласићима бори, кои е хтедоше немилостиво утопити. —

Бедна животиньице, проговори голубъ, како се мучишъ! Чекай мало, садъ ћу ти послати малу лађицу, да животъ свой спасешъ. — И заиста што рече, то учини. — Брже болъ одкине једанъ зеленъ листакъ, и спусти га пчели на избаву, а ова радостно успне се нань, и кадъ іой се крила осуше, одлети весело своима у кошницу. — После неколико дана летела е та иста пчела поредъ шуме неке, и у лету своме спази ловца, где е пушку натегао башъ на оногъ голуба, кои е ньой животъ спасао. — „Садъ е згода помисли она, да избавителю момъ благодаримъ.“ И као

муня спусти се на руку ловчеву, боцне ю, а она задркће, те тымъ пушчана зрнца голуба промаше.

превео Милошъ Настасићъ.

Єдна єзикословна игра.

Игра гласоударения.

Єдно и исто изречение може различита определеня означити, чимъ се ударъ гласа на другу речь пренесе, н. п. у овомъ изречению; *я* ћу данасъ ићи у мой виноградъ са твоіимъ братомъ, ако се удари гласомъ на *я*, онда се определюе да ћу башъ я, а не други ко ићи; ако се удари на *данасъ*, онда се определюе, да ћу башъ данасъ а не сутра ни други редъ ићи; ударили се на речи *ићи*, то се определюе ходъ, а не друго; ударили се на речи *мой*, онда се определюе мой, а не твой ни туђ виноградъ; ако се удари на речъ *виноград*, онда се определюе башъ виноградъ, а не башта ни друго што; ударили се на съ *твоіимъ*, то се определюе башъ съ тимъ, а не моіимъ ни туђимъ братомъ; а ударили се на речи *братомъ*, онда се определюе башъ братъ, а не с стра, ни отацъ илъ мати.

Оваки е еданъ примеръ доволянъ, да децу, кое се ово тиче, о овомъ обавести; после іошъ валя сгодна изречения задавати, да сама кушаю меняюћи гласоударение изречению различно определенѣ дати.

За едну игру може се по петъ, шесть и више изречения проћи, н. п. я самъ био са моіимъ оцемъ юче у цркви; ми ће мо сутра ићи у башту по цвеће, илъ у полѣ да ватамо лептирове. Найпростие изречение може се за ову игру употребити; Любица е добра; Миланъ е несташанъ

Іошъ єдна рачунска игра.

Знаменитость броя 9.

Брой 9 врло є знаменитъ; ако се ма са коимъ одъ єдинични броева мултиплицира, даде продуктъ састоећи се изъ две цифре, кое као пособце стоће сматране и єдна съ другомъ адиране опетъ увекъ брой 9 даду.

н. п. 1 путъ 9 есть 9 ; 9 есть 9
2 „ 9 „ 18 ; 1 и 8 = 9 и т. д.

нека свако дете све ово изради и увери се.

Дописъ.

Из *Шида*. На Св. Савву. — И ове године, као и досадъ, по свршетку С. Литургіе сва є школска младежъ I. и II. разреда изъ цркве у свомъ реду изишла, за овомъ рипиде, Г. Прота и свештеници у найсвечаніимъ одеждама и множина народа, поюћи „Тропар“ свотительскіи у найболћмъ реду у школско зданіе ступили есу, гди се водоосвештеніе подъ пуцнявомъ топова у славу и честь Патрона школскогъ и Божіегъ угодника Св. Савве, торжествено држало и свршило. Приликомъ овомъ, давани су и куплћни добровольни прилози у користъ школе. — Г. Петаръ Мауковићъ даровао є єдну Државну облигацію од 20. Ф. сребра на Фондъ школскій, а одъ припадаюћегъ интереса сваке године да се неколико књижица купи, и при явномъ испиту доброй дћци као награда отличія даде. Осимъ тога, одъ више ньи родолюбаца скуплћно є 40 ф. а. в. на страну школе.

Фондъ наше србске школе одъ више година постои, и брои данашньимъ даномъ 4000 ф. (четири хиляде форинти а. в.) Ови новци сваке године доносе свой годишньи интересъ, кои се сваке године као капиталъ урачуна. Куда ће лепши примћръ родолюбія одъ овога? Дай Боже! да примћру овомъ све наше обштине слћдую — Б.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четвртъ год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 7. У Новоме Саду, 21. Февруара 1860. ГОД. III.

О моралномъ запту.

Права важность човечія састои се у нравной валяности. Благонравіе нуждно е у пуной мери свакоме човѣку, па био онъ когъ му драго станя и узраста, живіо онъ ма у коіой земльи, и био чланъ ма коегъ народа. Оно е необходимо условлѣ честитогъ и валяногъ човѣка, а сва друга савршенства умна и душевна, свака вештина и способность, и сама тѣлесна снага и здравлѣ есу само условна добра, коихъ права важность зависи одъ нравствености што се у човѣку налази, т. е. само намъ е онда фаида одъ умне просвете, одъ своихъ знаня и вештина, одъ здравля и ячине тѣлесне, одъ нашегъ знаня и добара, ако смо морално добри.

Морално воспитаніе дѣчіе постизава се добрымъ моралнымъ заптомъ. Овай моралный запт починѣ се навикомъ у добру, съ овомъ се има сдружити прописъ или законъ коі покорность изискуе. Гдѣ се пакъ с' ота два средства неможе на край изићи, ту се іоштъ као средство за воспитаніе у помоћь узима награда, да се ньоме дѣте у добру утврди, и ояча и напредуе, и казнъ да се ньоме дѣтиня воля одъ зла одклони, и на добро управи.

Пре него што се дѣци заповести издаю, и пре него што дѣца знаду разликовати добро одъ зла, треба ихъ вѣчъ почети навикавати на оно што знамо да е

добро, и што ће њима на стази живота одъ правне користи быти. Не само у породицама, него и у свакой дружини особито кодъ велике гомиле простога народа добродѣтельи лакше се усељяваю навикомъ, него средствомъ закона и правила. Колико врлина има на пр. у нашега простога народа, кое су праоци наши іоштъ за времена светога Саве или и пре тога примили, и кое су се као найвећа светиня у породицама едино посредствомъ навике сачувале одъ толико вѣкова, ако и нечуе народъ нашъ у многи краєви одъ своихъ пастира готово никакве науке и савета, готово ниједне заповести по коіой се владати има!

Навикомъ, могу и найпростіи родитељи свою дѣцу добро воспитати, ако само сами знаю шта є добро, пакъ томе изъ ране младости дѣцу свою привикаваю, а искуство сведочи, да се природа дечія лако на свашта склонити дає, па ће се тако и на свою найвећу срећу лако моћи привикнути добродѣтельномъ животу и свима врлинама, кое треба да красе срдце и душу разумногъ створа Божіега, човѣка. Велика є беда и незгода кодъ србскихъ особито мало отмѣніихъ родитеља та, што дѣпу свою мазе и кваре, управъ навикаваю ихъ коекаквымъ лудоріяма и безпослицама, па текъ кадъ дѣте одрасте, ради бы, да постане честито, алъ є тада понайвыше већъ доцканъ; еръ чиме се новъ сасудъ закади, одъ тога воню задржи, докле га годъ траје; па исто тако и дѣте чему се у раной младости навикне, одъ тога се безъ велике муке одвикнути неможе. Наши люди виде да ніе то добро, што дѣцу мазе, признаю рѣчма да бы болѣ было да дѣцу у запту или као што они веле у регули држе; само дакле іоштъ треба световати и упућивати ихъ, казивати имъ и доказивати, како є то користно кадъ се дѣца навикну изъ малена къ добру,

па ће се вальда скорим и код насъ у овомъ погледу напредовати.

Особито е нуждно навикавати дѣцу изъ малена на оне врлине, кое су за њи найнуждніе, а то су поштованѣ родителя, и покорность родительнма, учительнма и старешинама, то су две найвеће врлине дѣчіе; затимъ чистота, поредакъ, стидъ или благообразность, радиность, штедльивость, умереность у єлу и пићу; поштованѣ туђега имања и туђе части, доброчинство, услужность, учтивость, слога, праштанѣ увреда, постоянство у добру, трпельивость, смѣрность, побожность и благодарность. Къ свима овима врлинама найлакше се почетакъ замеће у дому отчинскомъ и у породици, као у живлю у коемъ дѣте прво воспитаніе добыя. Алъ у народной школи могу се све ове врлине кое породица дѣтету даде, усавршити, учврстити и попунити, а и сами неваляви и шкодльиви обичаи ту се одвикнути могу.

Ако учитель навикне дѣцу да умивена, очешљана и очишћена у школу долазе, да тако свагда и предъ свѣтъ излазе, да свое ствари у реду држе, да туђе ствари нипошто не присваюу себи ни на силу ни крадомице, ни преваромъ; да упражненія чисто и марльиво списана на време у школу доносе, да у цркву и у школу на време долазе; да се одма измире кадъ єданъ другога увреди, да у слоги и любави између себе живе; да єдан другоме помажу, и да єданъ другоме на услугу готовъ буде; да су прилѣжни и пажльиви, да никадъ узалудъ време непроводе нит' дангубе; да чуваю свое кньиге и хальине, те да имъ ове дуже траю; да штеде оно што имаю; да родительнма своима буду послушни и да ихъ као свое найвеће добротворе поштую, и да свакоме, ко имъ добро какво учини благодарни буду: то дѣци ни напаметъ неће пасти да се томъ лѣпомъ реду и обичаю добромъ про-

тиве, него ће се гореизложенымъ и другимъ краснымъ врлинама тако привикнути, да ће имъ ове у наравь прећи и вас цѣлога живота за правацъ раднѣ и мышлѣня служити.

Редъ и строгость или дисциплину школску ваља дакле да точно држи сваки учитель, и дававаюћи добаръ примеръ, треба да одъ све деце без разлике изискуе да се они привикну томъ поредку, и да добре обичае, школске држе съ найвећомъ точношћу. Єли учитель еданпутъ све своє ученике навикао на добродѣтельи и благе оби, то ће се доидуће године у школу полазећа дѣца угледати на оно што чине и како се владаю она старія дѣца што су се у школи одъ пре нашла, и брзо ће се и ова млађа дѣца навикнути реду и обичаю школскомъ, па ће онда учителю одъ по муке быти съ школомъ владати, а опетъ ће све красни и валяни люди од ученика' нѣговихъ постати. Да се дѣца у навикнутымъ и одъ своихъ старіихъ виђенимъ врлинама одрже нуждно е да имъ учитель као обшти и редовный воспитатель ньиховъ за сваку врлину по неку лѣпу и згодну приповѣдчицу илъ пословицу казати уме, па да и дѣца те пословице утубе, а приповѣдке лѣпо приповѣдати науче, те да тако добыю волю, оно што знаду, домаћой задруги, суседима, сродницима и оной дѣци коя у школу неиду казивати, и тымъ начиномъ и код другихъ питоміе праве производити.

Рана навика дѣчія, кою воспитатель на благо и срећу своихъ питомаца употреблюе у своемъ заведенію, ако и есте механичанъ посао, инак е за децу лакъ, а по воспитателя у толико нуждни, у колико се ньиме тежня нѣгова да му дѣца нравне добродѣтельи усвое, найлакше постизава. Доцніе, када су се дѣца већъ тако привикла добру, да им е оно тако рећи у крвь прешло, лако ће они увидити моћи на што е ньиовъ воспитатель са навикомъ смѣрао, и живећи

добродѣтельно изъ собственогъ свогъ увереня благосиляше онога мужа, кои ихъ е у дѣтинству на стазу праве среће упућивао.

Рекосмо мало пре да се кодъ воспитаваня съ навикомъ здружити мора прописъ, законъ или заповесть, коіой се дѣте покоравати има.

Покорность е подчинѣнѣ свое волѣ вольи Божіой и разумной вольи онихъ, кои Божіе мѣсто заступаю. Покорность е душа свега воспитанія. Врло зарана валя дѣте къ покорности привикнути и то безусловной покорности къ родителььима и воспитательима, међу кое на прво место спадаю Свештеници. *) Непокорность требало бы да е у дѣчіимъ очима найгнусніе найцрнѣ зло, илъ іоштъ болѣ не бы требало за ню ни да знаю дѣца. Безусловна покорность старіима нуждна е зато: єръ дѣте іоштъ ніе кадро увидити што е добро што л' зло, а старешине су зато поставлѣне да уче и воспитаваю заповеданѣмъ и редомъ, саветомъ и опоменомъ; а найвыше примеромъ своимъ. Благо дакле дѣци гдѣ родитељи и сви старешине, а особито учитељи и свештеници задатакъ свой добро поняю, и стараю се место, на кое су поставлѣни, достойно одржати. Дѣца ће та све сретни люди быти. На дѣци той познаће се найпре плодъ трудова паметногъ учителя и мудрогъ свештеника.

Лако ћешъ родителю и воспитателю одржати дѣцу свою у покорности, ако на ова четири правила строго пазіо будешъ:

1. Дѣца валя да се за рана увѣре да е воля воспитателѣва яча одъ ньихове волѣ, и да нема тога средства, коимъ бы се могли они отети одъ покорно-

*) То єстъ требало бы да су они найбольи воспитагельи и учитељи. То имъ е найвећа ньихова дужность, и кои е младъ, а тога неће да се држи, тога валя безъ оклеваня лишити светога звања, да нетруе народъ, и да неслужи на саблазанъ.

сти къ воспитателѣвой вольи. Чимъ бы дакле дѣте покушало штогодъ противъ волѣ свога старіега радити, одма треба да искуси и да увиди да му е то немогуѣно. „*Недай обласши млађему, и непушшай му на волю*“ каже о овомъ предмету мудра србека пословица, а римскій найславніи мудрацъ Сенека говори: Надъ дѣтетомъ владай, оно ако се непокорава, онда заповеда. (Puerum rege! qui nisi paret, imperat.)

2. Заповѣдати валя што е могуѣе манѣ, и покушати не бы л' дѣца сама безъ заповести радила оно што е добро, а клонила се одъ зла. Пре него што се заповѣсть изда, добро валя разсудити, е ли она на своимъ мѣсту, или ніе, и само оно заповѣдати што е могуѣе извршивати и што е нуждно за благо дѣчіе и за благо обште.

3. Заповѣсть валя издати дѣци мирно, спокойно али и съ пуномъ важношћу, а нипошто съ огорченѣмъ и бесниломъ, нити у срдньи и у злу срдцу.

4. Што е заповеђено при томе постояно валя остати, и захтѣвати да се то точно изврши. Овимъ постоянствомъ одлакшаѣемо дѣци подчинѣнѣ и покорность; тымъ само постаѣе наложено на ньи бреме по ньи лако и сносно, а и посао нашъ воспитательскій бытѣе нама міо и напреданъ.

Люто се вараю они воспитательи, кои се одъ дѣце намолити даду, да свою заповѣсть натрагъ узму, и кои дѣчія преступлѣня, ма изъ когъ узрока, кровъ прсте гледе. Башъ тымъ неразсуднымъ дѣломъ отежчава се дѣци покорность, єръ они се после тога надаю да ѣе имъ се и други путъ опростити и кровъ прсте гледати, па ако се у рачуну своимъ преваре, онда ихъ текъ стане вика, якъ и дречанѣ, и онда текъ починю своѣ старіе као тиране сматрати, па држе да ихъ они кинѣ, гоне и муче, а свега тога не бы было, да е воспитатель ньиховъ постоянъ о-

стао у ономе што є еданпутъ заповѣдіо было, и да є строгу покорность и послушность одъ свое дѣце изискивао, а не попуштао нит' крозъ прсте гледао.

Будући пакъ да дѣте ніе кадро свагда увидити добре послѣдице одъ свое покорности и одъ осталыхъ добродѣтельій, нити пакъ зле послѣдице своихъ преступленя, то є нуждно при воспитанію употребляватн *награду*, тога ради, да бы се дѣте у добру іоштъ веѣма утврдило и на веѣій подвигъ поштрило, и *казнь*, да бы се ньоме дѣте одъ зла устрашило, и на добро упутило.

Евангелія и Апостоли.

У четврту Неделю великога поста.

Евангеліе одъ Марка гл. 9 зач. 40.

Ко врема оно: человѣкъ нѣкій пріиде ко Іисѹсови, кланяясь емѹ и глагола: учителю, приведохъ сына моего къ тебѣ, имѹща дѹха нѣма. — У време оно: некій човѣкъ доће кодъ Іисуса, кланяюћи се нѣму (Іисусу), и говорећи: Учителю! довео самъ сына моега къ теби, кои има духа немогъ.

И идѣже колиждо иметъ его, разбиваетъ его, и пѣны тещитъ, и скрежещетъ зѹбы своими, и щѣпѣнѣваетъ; и рѣхъ ученикѡмъ твоимъ, да изженѹтъ его: и не козмогоша. — И свакій путъ кадъ га ухвати, ломи га и пену баца, и шкрипи зубима своима и суши се; и реко ученицима твоима да га истераю, и не могоше.

Онъ же ѿвѣщавъ емѹ, глагола: ѡ роде невѣренъ, доколѣ къ васъ бѹдѹ; доколѣ терплю вы; приведите его ко мнѣ. — А онъ (Іисусъ) му одговори и рече: о роде неверный! докле ћу быти съ вама? докле ћу трпити васъ? доведите га къ мени.

И приведоша его къ немѹ: и видѣвъ его, абіе

дѹхъ страсе его: и падъ на земли валѧшесѧ, пѣны теща. — И доведоше га къ нѣму, и кадъ га виде (болный Іисуса), таки стаде га духъ ломити; и падне (болный) на землю и валяше се бацаюћи пену.

И вопроси отца его, колику лѣтъ есть, сѣ-лѣже сїе бысть емѹ, онъ же рече: изъ дѣтска. — И запыта отца нѣговоръ (Іисусъ), колико времена има, одъ како му се то догодило; а онъ рече: изъ детинства.

И многажды во огнь вверже его и въ воды, да погѹбитъ его: но аще что можеши помози намъ, милосердовавъ ѡ насъ. — И много пута баца га у ватру и у воду да га погуби: него ако што можешъ помози намъ, смилуй се на насъ.

Іисѹсъ же рече емѹ: еже аще что можеши вѣровати, вся возможна вѣрѹющемѹ. — А Іисусъ му рече: ако то можешъ веровати, све є могуће ономе кои верує.

И абїе возопивъ отецъ отрочате со слезами глаголаше: вѣрѹю Господи, помози моемѹ невѣрію. — И одма повика отацъ детета са сузама, говорећи: верујемъ Господе! помози момъ невѣрію.

Видѣвъ же Іисѹсъ яко сбѣжитсѧ народъ, запрети дѹхѹ нечистомѹ, глаголя емѹ: дѹше нѣмый и глѹхїй, азъ ти повелѣваю, изыди изъ него, и къ томѹ не вниди въ него. — Видећи Іисусъ да се народъ стиче, запрети духу нечистоме, говорећи му: душе немый и глувый, я ти заповедамъ, изиђи изъ нѣга, и више не улази у нѣга.

И возопивъ, и многѡ прѣжався, изиде: и бысть яко мертвъ, яко же мнозѣмъ глаголати: яко ѹмре. — И повикавши (духъ) и изломивши га яко изиђе: и беше (болный) као мртавъ тако, да су многи говорили: да є умро.

Іисѹсъ же емъ его за рѫкѹ, воздвиже его: и оста. — А Исусъ узевши га за руку подигне га, и онъ (болный) устаде.

И вшедшѹ емѹ въ домъ, ученицы его вопрошахѹ его единаго: шкш мы не возмогохомъ изгнати его. И кадъ е ушао (Исусъ) у кућу, запитаю га нѣгови ученици на само: како мы не могосмо истерати?

И рече имъ: сей родъ ничимже можетъ изыти токмш молиткою и постомъ. — А онъ имъ рече: овай родъ (духова) ничимъ се неможе истерати, него само молитвомъ и постомъ.

И ѿтѹдѹ изшедше идахѹ сквозѣ Галилею: и не хотѣше да кто увѣсть. — И изишавши (Исусъ и ученици) одтудъ, идоше крозъ Галилею: и не хћаше (Исусъ,) да когодъ то дозна.

Ўчаше бо ученики своѧ, и глаголаше имъ: шкш сынъ человѣческій преданъ бѹдетъ въ рѫцѣ человѣчестѣ, и убіютъ его: и убіенъ бывъ въ третій день воскреснетъ. — Єръ онъ учаше ученике свое и казываше имъ; да ће сынъ човечіи преданъ быти у руке човечіе, и убиће га; и кадъ га убију, у трећій данъ устаће (ускрсну ће).

Апостолъ къ Євреима гл. 6. зач. 314.

Братіе, Аврамѹ шбѣтовалъ Богъ, понеже ни единѣмъ имѣше болшимъ клатиса, клатса собою, глаголя: воистинѹ благословѧ благословлю тѧ и множа умножѹ тѧ. — Браћо! Богъ обећаваюћи Авраму, будући да ние имао ничимъ већимъ да се закуне, заклео се собомъ, говорећи: заиста благосиљаюћи благослови ћу те, и умножаваюћи умножи ћу те.

И такш долготерпѣвъ, полѹчи шбѣтованіе. — И тако (Авраамъ) трпећи дуго, доби обећанѣ.

Человѣцы убш болшимъ кленѹтсѧ, и всѣкомѹ идъ

прекословїю кончина во изкѣщенїе клатва есть. — Люди се дакле бољимъ (већимъ илъ вишимъ) куну, и свакой њиховой свађи свршетакъ е заклетва за потврђенѣ.

Къ немже лишше хотѧ Богъ показати наслѣдникомъ шбѣтованїѧ, непреложное совѣта своегш ходатаистковa клатвою. — У чему обилнїэ хотећи Богъ да покаже наслѣдницима обећаня неизмѣнимость савѣта свога, посредствова клетвомъ.

Ижш да двѣма вещима непреложнима, къ неюже невозможно солгати Богъ, крѣпкое утѣшенїе имамы прибѣгшїи, штиса за предлежащее упованїе. — Да бы у двема неизменьивима стварма, у коима ніе могуће Богу слагати, мы кои смо (къ нѣму) прибегли, имали яку утеху, да се ухватимо за предлежеће узданѣ.

Єже аки котвѣ имами дѹши твердѣ же и извѣстнѣ, и входящѣ во внѹтреннее завѣсы. — Кое имамо као тврдъ и известанъ (поуздан, безопасанъ) ленгеръ душе, кои улази у унутрашньость завесе.

Идѣже предтеча ш насъ вниде Іисѹсъ, по чинѹ мелхїседековѹ, первосщенникъ быкъ во вѣки. — Где е предтеча нашъ Іисусъ за насъ ушао, по реду Мелхіседекову поставши првосвештеникъ увекъ.

Гимнастичне игре за школску дѣцу.

Уредбе. Гимнастичне игре раде се пре и после подне, после свршени лекция. За гимнастичне игре нуждно е на школской авлиіи едно одъ ветра склонѣно, равно и одъ прашине чисто место. Кое дете оће, нека се пре игре воде напие, при и одма иза игре несме ни едно пити. Одело и обућа мора бити лака и пространа; све тесне альине, съ врата мараме, поя-

севе, свезе, конче и т. д. ваља разпуетити, а тешке сбацити, и болѣ е босъ него у дебелимъ ђоновима играти. Свако дете има свое одређено место, кое несме променити. Места се одреде на редове, врете, глиде, свако место толико едно одъ другогъ размакнуто, да деца ни пруженомъ рукомъ ни ногомъ едно друго дотатити неможе. Ако би мало места било, ваља децу на два илъ више одделѣня разделити, пак да едни чекаю докъ други раде. Свака поединце игра ради се доклегодъ кое дете издржати може, али се ни едно присилявати несме, и учителѣвъ е посао пазити, пак леню децу дражити, да дуже издрже, а живлю задржавати. да се преко мере ненапиню. Болешљива илъ саката деца нека, нису за неке или ни за кое игре. При игри има редъ, миръ и покорность найстрожие наблюдавано бити.

Прво коло.

1. *Стоянѣ.* Сва деца, почемъ су се на своя места ставила, имаю главу дигнути, прса напредъ изпупчити, да се леђа (вртеница) изправе, где трбу мало унутра уђе, имаю ноге узправити, у коленима и куковима укрутити, стопе петама саставити, прстима размаћи. Цело се тело држи круто као запето, само су руке слободне.

Одъ доброгъ стояня зависи лакость игри; зато се мора ово строго изтеривати, ни едномъ детету непуштати да млитаво и глинцаво стоіи, ербо се са таковимъ никадъ ништа неуради.

2. *Стоянѣ на прстима.* Кад су деца доникле право и круто постояла, учитель командира: „на прсте!“ и сви се дигну, пропну на прсте, колико кое већма може, непопуштаюћи крутогъ држаня, и издрже на прстима што кое дуже може. Овомъ се игромъ мишци листова найвећма снаже.

3. *Скаканѣ на прстима при укруѣенимъ коленима.* Деца се ставе као подъ 1. и дигну на прсте као подъ 2. пакъ онда скачу обеношке у ѳдаредъ, колена непопуштаюѣи, колкогодъ кое дуже издурати може, пазеѣи да места непомере. Овде се само стопа у глави и прсти у своіимъ сглавцима мичу. Ова е игра за оснаженѣ листови мишаца іошъ важния.

4. *Чучканѣ.* Деца се ставе као подъ 1, прошну као подъ 2, и онда се спуштаю доле, као да чучну, колко кое дублѣ може, леѣа ни главе несавияюѣи, а одма за тимъ опетъ се дигну, као подъ 2. па опетъ доле спуштаю и тако непрестано. Учитель командира „доле—горе—доле—горе“ докъ ниѳдно више радити неможе, пазеѣи да сва деца сложно раде, а не да ѳданъ иде доле, кадъ други горе. Овде се савияю стопе, колена и кукови. Ова е игра важна за снаженѣ бутова.

5. *Скакушанѣ дижуѣи колена прсима*, не обеношке у ѳдаредъ, него ногу за ногомъ, т. е. докъ се ѳдна у вис диже, друга доле пада. Сваки привлачи колена прсима колико веѣма може, до рамена ако може. Ова се игра може найпре безъ скакутаня на месту мирно стоеѣи неколико реда учинити, пакъ онда скакутаюѣи. Овде се савияю бутови и колена, понешто и леѣа. Ова е игра важна за снаженѣ мишаца на трбуу, алъ и листова кадъ се на прстима ради.

6. *Скакушанѣ бацаюѣи колена натрагъ*, да пете у туръ удараю, не обеношке у ѳдаред, него ногу за ногомъ, т. е. докъ ѳдна у висъ иде, друга доле пада. Сваки треба да се мучи колко веѣма може ногу у вис натрагъ бацити. И ово валя найпре неки редъ мирно на месту стоеѣи учинити, пакъ онда скакуѣуѣи. Овде се савияю голени натрагъ къ буту. Ова е игра важна за оснаженѣ бутова и кукови мишаца.

7. *Дизанѣ обе руке у висъ.* Стоянѣ као подъ 1.

Руке низасе спуштено и лактове укруѣно држеѣи. Тако укруѣене руке, дижу се обе уедаредъ увис изнадъ главе, а да ни ближе недолазе ни далѣ се разлазе една одъ друге, него колико ширина плеѣа односи. Затимъ се спуштаю доле, и опетъ дижу горе. Учитель командира: „горе—доле—горе—доле“ докъ кое дете траяти може, пазеѣи да сва сложно дижу и пуштаю. Овде се само у рамену руке мичу. Ова е игра важна са снаженѣ мишаца рамени и грудньи.

8. *Пружанѣ обе руке одъ себе*, као разапете; шаке нестое ни више ни ниже, него како висина рамена односи, прсте у песницу стиснуто, лакте опружено и укруѣено, и овако држе колко кое дуже издржати може, за 1. 2. 3. оченаша, или броянѣмъ до 100. и више, и сваки данъ све више; іошъ доцние са коіомъ кньигомъ у руци. Ова е игра важна за снаженѣ мишаца на рамену и споля на руци.

9. *Избацанѣ лакшова одъ себе.* Сви пруже руке као подъ 8. алъ изврну песнице тако, да длановн горе стое, и онда савию лактове къ себи тако, да песнице на рамена доѣу, свака на свое раме, али да се раменице т. е. део руке одъ рамена до лакта, немичу, ни у висъ за лактомъ да неиду, нитъ да за ньимъ доле падаю, него у своіой првой позиціи да стое. Онда сви у едаредъ лактове оштро избаце, да у позицию 8. доѣу. Затимъ опетъ купе и бацаю. Ово се може радити оберучке у едаредъ, и онда учитель командира: „скупи—баци—скупи—баци“ или се една рука купи, докъ се друга баца, онда учитель командира: „лево—десно—лево—десно“ и пази да сва деца сложно раде. Ово се ради доклегодъ кое дете издржати може, по 20. 30 и више пута. Овде се мичу само лактови. Ова е игра важна за снаженѣ сви ручни мишаца, алъ особито руку опружаюѣи.

10. *Боденѣ рукомъ иредасе.* Стиснуте песнице

метну се на прса, свака на своју сису, и одатле се једномъ за другомъ брзо и жестоко преда се отискује, као боде. Обе руке исту точку гађаю, висиномъ како рамена носе илъ прса. Ово се ради наизменце, докъ једна рука удара, друга се купи и спрема за ударац. Учитель командира: „лево—десно—лево—десно“ назећи да сви сложно раде. Ова је игра врло важна за снаженъ сви ручни грудньи и плећни мишаца.

11. *Пригибанѣ трупа напред и натрагъ.* Став као 1. Сви дигну укруђене руке у висъ као 7. и садъ се сви кланяю напредъ, што ко дублѣ може, алъ ни колена ни руке у лакту ни рамену непопуштаюћи, него круто држећи као да би укочене илъ безъ зглавака биле. При пригнуђу напредъ довате руке землю. Кадъ су се сви толико сагли, онда се опетъ дижу наизправо, а одатле завраћаю главомъ плећма и рукама натраг, као да би се и натрагъ пригнути ктели; руке иду съ трупомъ као укочене, у позицији као 7. При савияню натрагъ валя пазити места непореметити ни ваге изгубити. Затимъ се изправляю, и опетъ напредъ савияю, и тако далѣ раде, докгодъ кое може, баръ 10. 15. пута. Учитель командира: „доле—горе—натрагъ—доле и т. д. Овде се савия само вртеница. Ова је игра важна за снаженъ сви трупни мишаца, особито вртенячни.

12. *Пригибанѣ трупа лево и десно.* Ова је игра наликъ на 11 само се тело непригиба напредъ и натрагъ, него лево и десно. При пригибаню десно иде лева рука длановъ десной страни окренута мало преко главе десномъ рамену, а десна пада међу тимъ доле низъ тело къ десномъ колену; после се при пригибаню лево, диже десна рука у висъ и иде преко главе къ левомъ рамену, а лева рука пада доле. Овде руке само омаіиваю, да би се труп већма савияти могао. Ово се ради 10, 16 и више пута. Учитель командира

„лево—десно—лево—десно“ и пази као увекъ да сва деца сложно раде, ер у овомъ се састоіи лепота игре. Ова є игра врло важна за снаженѣ мишаца трупньи особито они съ ребра на трупу.

Іошъ єдна рачунска игра.

Знаменитость броя 73.

Овай є брой врло знаменитъ. Кад се са овима (аритметичне прогресие) броєвима, 3, 6, 9, 12, 15, 18, 21, 24, 27 и 30 по истоме реду, и са свакимъ обашка мултиплицира онда у продуктима изаћу: крайне цифре по реду єдинични броєва одъ 1 па редомъ до 9 и 0. Докрайне цифре изаћу опетъ по реду єдинични не парни броєва; а преднѣ цифре изаћу у први петъ продукта по реду парномъ, а у други петъ продукта по реду непарномъ.

Све ове мултипликацие валя свако дете да изради, и то по означеномъ реду,

---

Збогъ множине послова и наручбина у епископской кньигопечатньи, коє се съ маленимъ броємъ словослагателя поизвршивати нису могле, принуђенъ є био Школски Листъ до сада чешће застаявати и одъ опредѣлѣногъ рока касниє излазити.

Садъ смо у станю гг. предбройницима явити, да тога застаяня у будуће неће бити. Садъ є у кньигопечатньи наређенъ єданъ словослагатель, кои само на Школскомъ Листу

ради; и тако ће се све мало по мало надокнадити, што є до сада пропуштено.

ГГ. предплатницима, кои ланске броєве Школскога Листа после бр. 48. рекламую, учтиво являмо, да Школски Листъ не излази сваке неделѣ, но четири пута на месец, и по томе са броемъ 48имъ свршує се годишньи течай. Само ћемо оне чланке, кои су у брою 48. недовршени остали, накнадно као додатакъ свима пренумерантима у своє време доставити.

Уєдно смо принуђени изявити, да ћемо листове ове у напредакъ само гг. предплатницима слати, а остале ексемпларе дотле обуставити, докле се одъ дотичне стране предплата не пошлѣ. Имена досадашнѣ гг. предплатники печатаћемо у идућемъ брою єдно тога ради, да наше рачуне съ гг. пренумерантима на чисто изведемо, а друго да томъ приликомъ и цела наша књижевна публика увиди, како се слабо органъ овай башъ одъ најимуњиє класе народа нашегъ подпомаже.

За год. 1858 препечатани су већ сви броєви, и одъ 1. апр. т. г. моћи ће се заєдно съ насловомъ и садржаємъ добити везани по 1 ф. а. вр. кодъ подписаногъ уреднишства и у књижари г. Драгутина Хинда. Поєдини броєви даю се по 12 новчића.

Уреднишство Школскогъ Листа.

Издає Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 8. У Новоме Саду, 28. Фебруара 1860. ГОД. III.

Света четиредесетница или Великій постъ.

(Нѣколико лекцій за дѣцу, и за одраснію християнску младежь).

I.

Света наша православна црква стараюћи се о томе, да бы ми у вѣри на Бога и у добродѣтельномъ и богоугодномъ животу напредовали, одредила е єданъ део године поглавито на то, да се ми у то време каемо за грѣхе наше, да се учимо оставляти се невалялыхъ обичая, и да слушаюћи науку о спасенію рода човечіегъ уздржавамо се одъ сваке страсти а особито одъ лакомества и злобе, а да се вештбамо у умѣрености, доброчинству, и любави према ближнѣму. То време вештбаня у добродѣтельима есть света четиредесетница, или великій постъ, постъ ускршньи.

У старо време, кадъ су прави християни много живлѣ осећали свое дужности према Богу, и кадъ су покрай осталыхъ своихъ дужности и частный постъ строго обдржавали, припремали су се они за частный постъ на три неделѣ дана пре него што ће се света четиредесетница започети съ каянѣмъ и одвикаванѣмъ одъ невалялыхъ обичая. Зато и св. Мати наша православна црква у своимъ обредима и песмама, кое започинѣ на три неделѣ пре великогъ поста, упућуе насъ да будемо смерни, да се поправимо и на добаръ

путъ повратимо, и да, предъ очима имаюћи страшный часъ смртный, и страшный судъ Божій, одъ грѣха као одъ живе ватре бежимо, а законъ Божій облюбимо и по нѣму живимо.

Прва одъ те три неделѣ зове се неделя о Митару и Фарисею, съ тога, што се тай данъ на служби Божіой чита евангелска притча о смиреномъ Митару (царинику), и о гордомъ и охоломъ Фарисею.

По уредби светыхъ отаца у очи те неделѣ на вечерню започинѣ се пояти и читати изъ велике кньиге коя се зове постный Тріодъ. Та кньига пуна е духовне утѣхе и духовне ране за душу нашу, и она насъ своіомъ наукомъ и своимъ дивнымъ пѣсмама духовно рани одъ тада па све до свѣтлогъ воскресенія христовогъ. Прва пѣсма нѣна опоминѣ насъ да будемо сретни и понизни предъ Богомъ, и да признаемо грѣхе наше; еръ то е Богу по вольи. Она овако гласи:

Не помолимсѧ Фарисейски братіе: ибо возносаи себе смиритсѧ. Смиримъ себе предъ Богомъ, мытарски поѣніемъ зовѹще: ѡчисти ны Боже грѣшныѧ. И као што нас ова кратка духовна пѣсма упуѣуе да смирено о себи мислимо, и да се са добри дѣли свои неусудимо хвалити и поносити; тако смо дужни пазити на себе целога поста и целога живота; и чувати се одъ гордости, коя е грѣхъ смртный и изворъ пропасти людске. Као што ова, и све друге красне пѣсме изъ Тріода на вечерню овомъ доводе душу нашу до умилѣня, тако на ютреню ове неделѣ, првый путъ припадамо спасителю съ молбомъ, да нама недостойнима отвори врата одъ каяня, и да насъ удостои милости своѥ. Та молба живо се изражава у овой св. пѣсми:

Покаанїѧ ѿкрзи ми двери жизнодавче, оутрѣнюетъ бо дѹхъ мой ко храмѹ скатомѹ твоемѹ, храмъ носаи тѣлесный весь ѡсквернѣнъ: но ако щедръ ѡчисти, и спаси мѧ благоутробною твоею милостїю. Ова

и слѣдующе две пѣсме, одъ коихъ се у єдной молимо пречистой Богородици да насъ упути на стазу спасенія, а у другой сећаюћи се своихъ лютихъ грѣхова, и дрктаюћи одъ страшнога часа судногъ съ Давидомъ царемъ вапіемо: Помилуй мя Боже по велицѣй твоей милости, — потресаю душу свакогъ христіянина, кои прилику има чути ихъ, а пою се те три св. пѣсме у нашой цркви съ пунымъ благогласіемъ сваке неделѣ Тріодне осимъ цвѣтне.

Друге неделѣ Тріода на служби, чита се еванеліе о блудномъ сыну. Свети отци за то су то наредили, да и они люди, кои су се одъ детиньства неупутномъ и неваляломъ животу навикли, неочаяваю о милости Божіой, него да се одъ свегъ срдца каю и да се ухваю у милость отца небесногъ.

Све што се на правилу црквеномъ ове неделѣ пое и чита, служи као нѣкій тайный укоръ савести нашой, и опоминѣ насъ да се оставимо сваке злоће и да съ покаяніемъ прибѣгнемо Богу вапіюћи: Сагрешихъ отче на небо и предъ тобомъ и нисамь достоянъ да се назовемъ сыномъ твоимъ, но молим ти се прими ме као єдногъ одъ наемника твоихъ!

И да бы насъ света црква іошћъ већма опоменула, да смо мы овдѣ на земльи за цѣлогъ живота свога туђинци, и да є наше право отачаство на небу, куда доћи можемо, ако се добро узвладамо, и свакогъ неваялства чувамо; то є наредила она да се ове и две доидуће неделѣ на ютреню пое тужна пѣсма Израильтяна, кою су они у робству Вавилонскомъ спѣвали сећаюћи се свое землѣ и светога града Іерусалима, кои тада у развалинама лежаше. Та тужна срдце потресаюћа пѣсма: *На рѣкахъ Вавилонскихъ*, кадра є потрести и само каменито срце, и привести га на покаяніе. У пѣсми той као и на другимъ многимъ мѣстима св. писма Вавилонъ значи грѣхъ. Сва зла

дакле коя Вавилоняни Израильтянима починише сматрати треба као послѣдице ков наша грешна дѣла за собомъ повлаче, али башъ због тога ваља да се свакій правый Христіянинъ наоружа постомъ и молитвомъ противу своихъ грешныхъ намѣра и да сваку злу страсть іоштъ докъ е у клици и у почетку своме стамани. На то се везносе оне послѣдње речи овога псалма: Дщи Вавилоня окаянная, блаженъ иже иметъ и разбіетъ младенци твоя о каменъ.

У суботу предъ месне или шарене покладе чини се у цркви и на гроблю споменъ за све мртве. Тай данъ ако и ніе празничанъ, ипакъ треба да свакій христіянинъ улучи времена те да дође на ютренѣ, на службу и на парастосъ, кои се тада за покой душе свію мртвыхъ чини. И на гроблѣ се тай данъ излази, и ту побожни христіяни читаю молитве, преливаю гробове своихъ покойника, и дѣле сиромасима а особито слѣпима, клястима, ромима и сакатима. Особито у те дане требало бы да христіяни прилажу на болнице и на друга благотворна заведенія у коима се бѣдна и невольна браћа издржаваю и што се годъ учини едноме одъ тыхъ сиромаха, то преблагій спаситель прима, као да е нѣму самомъ учинѣно.

У неделю, коя за овомъ задушномъ субатомъ слѣдуе и коя се зове месопустна, споминѣ се другій долазакъ христовъ, и страшный судъ, да бы се мы имаюћи предъ очима *четири последня догађаја*, коя ће се свакоме одъ насъ догодити, одъ грѣха као одъ найвећега зла чували, а у добродѣтельи постояни остали. Многе красне пѣсме оставили су намъ за овай данъ свети отци, ков се на вечерню и ютреню овога дана пою, и ков снажно потресаю душу нашу и задаю намъ страхъ и ужасъ при сматраню нашихъ многих преступленя, али насъ уедно питаю крѣпкомъ надеждомъ да ће насъ Богъ помиловати, ако се съ чис-

тимъ каянѣмъ нѣму обратимо, и у напредакъ больи постанемо. На служби чита се евангеліе одъ Матея зач. 106, у коме спаситель говори о страшноме суду. Ове неделѣ по старомъ обичаю св. цркве држе се покладе, и сутра данъ настае бѣла или сирна недѣля, у коіой се припремамо за великій постъ, кои се назива царицомъ између добродѣтельій, и ковга свакій правый христіянинъ съ радошћу дочекуе. Због тога се на ютреню предъ великимъ славословіемъ пое дивна ова стихира:

Предочистимъ себе братіе царицею добродѣтелей: се бо пріиде богатство намъ благихъ подаюшти: страстей оутолитъ дменіе, и кладыцѣ примиритъ прегрѣшившыя. Тѣмже съ веселіемъ сію пріиземъ копіюще Христа Бога: воскресый изъ мертвыхъ, нешсаждени насъ сохрани, славословящыя та единаго безгрѣшнаго.

II.

После неделѣ у кою се држи споменъ о страшномъ суду одвикаванѣмъ од меса приводи насъ свята црква полагано къ правоме посту, да ни тѣло наше не бы у еданъ путъ осетило велику промену у рани, али насъ она целе ове неделѣ а особито у среду и петакъ у стихирама своима строго опоминѣ да ће постъ нашъ само онда Богу поволянъ и за насъ спасителанъ быти, ако се неподамо невалялымъ желяма нашима, и ако постояни у свакой добродѣтельи пребудемо. У среду и у петакъ беле неделѣ читаю се већъ у цркви предъ подне часови съ вечернѣмъ и чине се метанія као узъ великій постъ. У субату пакъ споминю се свети и преподобни постници и пустиньяци, кои су у прва времена христове цркве своимъ самопожртвованѣмъ и своіомъ ревношћу за угледъ служили. Споменъ ньиховъ држи се у ову суботу башъ

за то, да бы вѣрни на њиховъ подвигъ угледаюћи се постъ свесрдно и радо хранили.

На беле покладе или у неделю сиропустну правило црквено напоминѣ намъ како су праотци наши Адамъ и Ева заповѣдь Божію преступили и изъ раја истерани были. Живо се описује непослушность првыхъ праотаца' нашихъ у духовнымъ пѣсмама ове недељ, іоштъ живлѣ представља се ядикованѣ њихово за изгубленымъ раемъ, и овоме слично каянѣ душе наше надъ своимъ грѣсима, и свака се готово пѣсма свршује са понизнимъ признаванѣмъ паденія нашегъ, и съ молитвомъ за помилованѣ и спасеніе наше. На служби Божіой опоминѣ насъ Апостолъ Павао, да одбацимо дѣла таме, да се манемо свакогъ невалялства, и да се обучемо у оружіе светлости, да не угађамо тѣлу нашемъ, да незавидимо єданъ другоме, и да онай кои єде (кои мрси) неукорава онога кои пости; а кои пости да неосуђује онога кои мрси. *) У светомъ пак евангелію (Мат. зач. 17), кое се починѣ са рѣчма Христа спасителя: Аще ѿпꙋщаете человѣкѡмъ согрѣшенїа ихъ ѿпꙋститъ и вамъ Отецъ вашъ небесный: Аще ли неѿпꙋщаете человѣкѡмъ согрѣшенїа ихъ ни Отецъ вамъ ѿпꙋститъ согрѣшенїи вашихъ, слушамо мы найважніе савете о владаню нашемъ према ближньима, према себи и према Богу, и о сабираню богатства небесногъ, кое непропада, и по овомъ савету евангелскомъ полазили су на данашный данъ предци наши после подне єданъ другога, и помиривши се и опростивши єданъ другомъ увреде, хитили су предъ вече опетъ у храмъ Божій, гдѣ се после трикратногъ свима звонима звонѣня съ вечернѣмъ света четиредесетница започинѣ. **)

*) К' Римлян. зач. 112.

**) Данашньимъ даномъ редка є црква наша, у коіой се на беле покладе и у остале недельне дане ускршнѣгъ поста свечано

У олтару Божіемъ частна трапеза покривена є већъ угасито плаветнымъ покровомъ, а завѣсомъ одъ такове боѥ застрте су царске двери; црквени баряци, небо и сва остала украшенія већъ су на страну остављена, самъ служећи свештеникъ после вечернѣгъ входа скида са себе свѣтлу одежду и узевши на себе црный епитрахиль, кланя се предъ царскимъ двермa трипутъ до црне землѣ; вр҃ѣ є настало време каяня, време духовногъ подвига. То исто показуѥ се и у дивномъ пѣнію стихира' тріодскихъ на „Господи воззвахъ," кое се онымъ истымъ тужнымъ гласомъ као на великій петакъ: Єгда ѿ древа, умилно пою, и одъ коихъ ћемо мы овдѣ само прву наспоменути, коя овако гласи:

Воздержаніемъ тѣло смирити вси потщимсѧ, божественное прѣходѧще поприще непорочнагѡ поста, и молитвами и слезами Господа спасающагѡ насъ взыщемъ, и забвеніе злобы всеконечное соткоримъ, вопіюще: согрѣшиχомъ ти, спаси, ѩкоже нінеѵітяны Хрїсте царю, и общники ны соткори небеснагѡ царствіа благоѵ҃тробне.

За великій прокименъ узима се о овомъ вечерню врло сходно онай молбеный стихъ изъ псалтира: Не ѿвратн лица твоегѡ ѿ отрока' твоегѡ, ѩкѡ скорблю, скорѡ оуслыши мѧ, вонми дѹши моей и избави ю. Овай прокименъ повторава се петъ пута, и пое се сваке друге неделѣ ускршнѣга поста, а после нѣга слѣдуе вечерня молитва: Сподоби господи въ вечеръ сей безъ грѣха сохранитися намъ," и докле се та красна молитва чита служећи свештеникъ, као што смо већъ напоменули, за знакъ започетога поста узме на себе црнъ епитрахиль и започну се метанія. Но іоштъ єданпутъ на стиховнѣ опоминѣ насъ света црква по

вечерињ чита, а іоштъ є ређа у коіой люди на та вечерня долазе. Та лепа прилика за покаяніе пропушта се съ нехатости.

рѣчима апостола Павла да се оставимо свакога невалялства и да се у добродѣтельи упражнявамо, у оной красной стихири:

Козсїа благодать ткоа Господи, козсїа просвѣщеніе дш҃ъ нашихъ: Се крема благопрїатное, се крема покаанїа: ѿложимъ дѣла тмы, и шблечемсѧ ко орѫжїа свѣта: ꙗко да препливше поста великоу пѫчинѫ, къ триднєвное воскресеніе достигнемъ Господа и Спаса нашегѡ Іисоа Хрїста спасающагѡ дш҃и нашѫ.

Са смерномъ свечаношћу свршн се ово вечернѣ и побожни христіани пошто икону распетога Спасителя целиваю, и пошто другъ друга у знакъ братинске любави и миролюбивости полюби, разиђу се своима кућама, и предаю се тихомъ покою, докле за цркву немарећи люди у раскошію и веселю овай данъ, а особито ноћъ ову противно намѣри св. цркве проводе.*)

(Наставиће се.)

На празникъ Благовѣщенія Богородице 25. Марта.

Евангелие одъ Луки гл. 1 зач. 3.

Во днехъ онѣхъ, зачатъ Єлїсаветъ жена Захарїина, и шестаго мѣсацъ пать, глаголюши: Ꙗкш такш соткори мнѣ Господь во дни, въ нмже призрѣ ѿяти поношеніе мое въ человѣцѣхъ. — У оне данове, заче Елисавета жена Захарина, и криашесе петъ месецій, говорећи: Тако ми учини господъ у дане ове, у ков погледа на мене, да ме избави одъ укора међу людма.

Въ мѣсацъ же шестый посланъ бысть аггелъ Гаврїилъ ѿ Бога во градъ Галїлейскїй, емуже има На-

*) Веселѣ о Фаршангама обичай є язически, то є њиховоме Баккху посвећена свечаность, и мы смо ю са запада примили заедно са многимъ другимъ непристойностима; но языческій обичай тай св. црква наша нигда а найманѣ у овай светомъ размишљаваню посвећеный данъ неодобрава.

заретъ, къ дѣвѣ шбручённѣй мужеви, емуже има Іосіфъ, ѿ дому Давїдова: и има дѣвѣ, Маріамъ. — А у шестый месецъ посланъ беше анђео Гавріилъ одъ Бога у градъ Галилейскій, по имену Назаретъ къ девойки испрошеной за мужа, по имену Іосифа, изъ дома Давідова, и име девойки беше: Маріа.

И вшедъ къ ней аггелъ, рече: радуйсѧ благодатнаѧ, Господь съ тобою: благослокена ты къ женахъ. И ушавши къ њой анђео, рече: радуй се благодатна, господъ в съ тобомъ: ти си благословена међу женама.

Она же видѣкши смѧтисѧ ѿ словеси егѡ: и помышлѧше, какоко бѫдетъ цѣлованїе сіе. А она видевши га (анђела) поплаши се одъ речи нѣгови: и помисли, какавъ ће бити тай поздравъ.

И рече аггелъ ей: не бойсѧ Маріамъ: шбрѣте бо благодать ѿ Бога. И се зачнеши ко чревѣ, и родиши сына, и наречеши има емѹ Іисѹсъ. — А анђео іой рече: не бойсе Маріа! нашла си милость кодъ Бога. И ето зачећешъ, и родићешъ сына, и наређешъ му име Іисусъ.

Сей бѫдетъ велїй, и сынъ вышнягѡ наречетсѧ, и дастъ емѹ Господь Богъ престолъ Давїда отца егѡ: И коцаритсѧ къ дому Іакѡвли ко кѣки, и царствїю егѡ не бѫдетъ конца. — Онъ ће быти великій, и сынъ вышњега наређесе, и даће му господъ Богъ престолъ Давіда отца његовогъ. И зацариће се у дому Іаковљевомъ до века, и царству њговомъ неће быти края.

Рече же Маріамъ ко аггелѹ: какѡ бѫдетъ сіе, идѣже мужа не знаю. — А Маріа рече Анђелу: како ће то быти, кадъ я незнамъ за мужа?

И ѿвѣщавъ аггелъ рече ей: дѹхъ скатый найдетъ на тѧ, и сила вышнягѡ wсѣнитъ тѧ, тѣмже и раждаемое скато, наречетсѧ сынъ божій. — А анђелъ іой одговори и рече: Духъ светый наићиће на тебе, и си-

ла вишнѣгъ осѣниће те, зато и оно што ћешъ родити биће свето, и назваће се сынъ Божій.

И се Єлїсаветъ южика твоа, и та зачатъ сына въ старости своей: и сей мѣсацъ шестый есть ей нарицаемѣй неплоды. Шко не изнеможетъ ѿ Бога всакъ глаголъ. — Ето и Єлисавета твоя тетка, и она е зачела сына у старости своіой: и ето е местый месецъ ньой, кою зову неродкиньомъ, еръ у Бога е све могуће што рекне, (Богъ може сваштa учинити).

Рече же Маріамъ: се раба господня, бѫди мнѣ по глаголѹ твоемѹ, и ѿиде ѿ нея аггелъ. — А Маріа рече: Ево служкинѣ господнѣ, нека ми буде по речи твоіой. И отиде анђео одъ нѣ.

Апостолъ онай истый што и на празникъ Собора Богородице. Брой 44. стр. 693. Шк. Л. 1859. Сватай и шсвящаемїи:

Неколико задатака за рачунъ

изъ сшашисшике војводсшва.

1. Војводство е поделѣно на 5 окружия: темишварско са 6, логошко са 4, бечкеречко са 8, новосадско са 5, и сомборско са 6 срезова, колико е то срезова свега?

2. Темишварско има 103, логошко 91, бечкеречко 119, новосадско 81, сомборско 126 квадратне милѣ простора, колико е то простора свега? колико би падало на сваки срезъ, кадъ би сви еднаки били? колико пада на сваки срез темишварскогъ, логошкогъ, бечкеречкогъ, новосадскогъ, сомборскогъ окружия?

3. У темишв. има 193, у логош. 234, у бечкер. 168, у новосадск. 110, у сомборс. 77, кое села, кое варошица и вароши, колико е то свега места? са ко-

лико е места веће новосад. одъ сомборскогъ? бечкеречко, темишварско, логошко одъ свакогъ предреченогъ пособце?

4. У темишв. има 57537, логошк. 46545, бечкеречк. 62285, новосадск. 37725, сомборск. 58469 кућа; колико е кућа свега? са колико е веће логошко одъ новосадскогъ? темишварско, бечкеречко, сомборско одъ свакогъ предреченогъ пособце?

5. У темишв. има 294110, логошк. 230245, бечкер. 386055, новосад. 216475, сомбор. 379150 жителя, колико е то жителя свега? са колико е веће логошко одъ новосадског? темишварско, сомборско, бечкеречко одъ свакогъ предреченогъ пособце?

6. У темишв. има 179385, логошк. 188305, бечкеречк. 178155, новосад. 100804, сомборск. 39620 душа наше вере, колико е то свега наше вере? Колико е душа више остали вера? колико е пута веће логошко, темишварско, бечкеречко, новосадско одъ сомборскогъ броем душа наше вере?

7. У темишв. има 97192, логошк. 29570, бечкер. 193161, новосадс. 77781, сомборс. 288675 душа римске вере, колико е свега римске вере? колико е пута яче новосадско одъ логошкогъ римскомъ веромъ? темишвар. бечкер. сомборско одъ сваког предпоменутогъ пособце? са колико е душа наше и римске вере свако яче илъ слабие?

8. У темишв. има 6013, логошк. 9699, бечкеречк. 2159, новосад. 1137 сомбор. 6990 душа унията, колико ій е свега? са колико е манѣ новосад. одъ бечкереч.? ово свако одъ темишв.? ово свако пособце одъ логошк.? од сомборскогъ? колико пута има више римляна одъ унията? а православни више од унията?

9. У темишв. има 5572, логошк. 682, бечкереч. 4568, новосадс. 29483, сомбор. 15958 лутерана, колико ій е свега? колико пута има више у новосадскомъ,

у сомборскомъ него у темишв. бечкереч. илъ логошкомъ пособце? колико е више лутерана него унията, а манѣ него римляна, илъ православни?

10. У темишв. има 3416, логошк. 424, бечкереч. 3328, новосад. 3630, сомбор. 18208 калвина, колико ии е свега? са колико више одъ унията, а манѣ одъ лутерана, одъ православни одъ римляна?

11. У темишв. има 2393, логошк. 1497, бечкеречк. 4204, новосадск. 3578, сомбор. 9664 чивута, колико ии е свега?

12. Протопрезвитерата има у Архидиецези 4, што у войводство спадаю, у бачкой диецези 4, у темишварской 10, у вршачкой 6, колико е протопресвитерата свега?

13. Парохия има у Архидиец. 142, у бачкой 118, у темишв. 544, у вршачкой 392, колико е парохиясвега?

14. Римски парохия има свега 272, униятски 32, лутерански и калвински 61, чивутски 21, колико е ускупа парохия? колико пута има више православни одъ римски, униятски, реформатски и чивутски?

15. Школа србски има 222, влашки 523, римски 343, лутерански 37, калвински 18, чивутски 21, колико е свега школа? колико пута више влашки одъ србски, одъ римски, одъ лутер. калвински?

16. У вароши Темишвару има 22507, Сомбору 22436, Бечкереку 17510, Новомъ Саду 15822, у Суботици 53499, у Вршцу 19087, Кикинди 17462, у Баи 18621, у Сенти 16808, у старой Каньижи 11010, у стар. Бечею 11222, жителя, са колико е яча Суботица одъ Новогъ Сада, Бечкерека, Вршца, Сомбора?

17. Године 1850 било е у войводству свега жителя 1398997 а садъ има 1526105, са колико е за 10 година порастло? Мушки глава било е 701784, а садъ има 761214, са колико е садъ више? Жен-

ски глава било є 697213, а садъ има 764891, са колико є више?

18. Глава марве има: айгира 11149, кобила 164407, коня 186387, ждребади 67127, мазги 100, магараца 3078; бикова 2586, крава 220192, волова 128740, телади 129062; оваца 917167, коза 14530, свиня 394699, колико є то свега?

Іошъ єдна рачунска игра.

Изъ четиръ реда по четиръ ма коя броя дати четворици, да єваки изъ другогъ реда по єданъ брой запамти, и погодити, кои є ко брой запамтио.

За ово валя ма коя четиръ броя овако написати:

н. п.	А.	25.	36.	57.	4.
	Б.	81.	75.	11.	17.
	В.	3.	61.	24.	49.
	Г.	19.	20.	13.	1.

Кадъ є А. изъ реда А., Б изъ реда Б., В. изъ реда В., и Г. изъ реда Г. по єданъ брой запамтио, ти онда морашъ све ове броєве овако около єднога, на среду ставлѣногъ крста у наоколо написати, да у прво коло око крста броєви изъ реда А. дођу; у друго коло броєви изъ реда Б; у треће коло броєви изъ реда В. а у четврто илъ крайно коло броєви изъ реда Г. дођу.

Б.
20.
61.
75.
36.
А. 19. 3. 81 25. × 57. 11. 24. 13. В
4.
17.
49.
1.
Г.

и питай, нека садъ

сваки каже у коемъ е реду нѣговъ брой, и онда се зна кое е. Ако А рекне, да е нѣговъ брой и садъ у реду А. онда е 25. аколъ у реду Б. оно е 36. аколъ у реду В оно е 57. а ако у реду Г. оно е 4. дакле свакояко у првомъ колу около крста. Брой коегъ е Б. запамтио мора у другомъ колу, брой коегъ е В. запамтио мора у трећемъ колу стояти, а брой Г. у крайномъ колу.

Дописъ.

* У средоточномъ школскомъ листу, кои подъ насловомъ: „Аустрійскій Школскій Вѣстникъ“ на нѣмачкомъ езыку у Бечу изилази, налази се подъ бр. 6 ове године слѣдующе извѣстіе о србскомъ педагогійскомъ заведенію сомборскомъ и о практичномъ учительскомъ течаю, кои е летосъ у Сомбору држанъ:

„У србской препарандіи у Сомбору было е год. 1859. свега 28 препаранда, 13 у првой а 15 у другой години. Сви кандитати второлѣтни добыли су на основу положеногa испита свидѣтельство способности за званіе учительско, и то ньи четворица за главне, а еданаесторица за основне школе. Одъ прволѣтныхъ деветорица проглашени су као зрели за прелазакъ у другу годину. Окромъ тога су по дозволѣню ц. кр. Намѣстништва два приватисте испытана и дата су имъ свидѣтельства да могу учителъи у основнымъ школама быти. Обучаванѣ препаранда предавано е по цѣлисходномъ плану, и было е уобште сасвимъ задоволяваюће (recht befriedigend). Особито се привременый учитель препаранда' Вукићевићъ отликовао неуморнымъ прилѣжаніемъ, и тежньомъ да важномъ позиву своме сасвимъ одговори. Такође и привременый управитель и катихетъ Стойшићъ трудіо се дужности своe савестно испунити.

Кандидати званія учительскогъ были су, изузимаюћи

неке, прилѣжни, и у своме моралноме владаню безъ сваке мане.

Сполящня отношеня заведенія іошт су рђава; учительи уживаю сасвимъ малу плату, због чега се іошт нису стално намѣстити могли, школско зданіе є у рђавомъ оскуднома станю, а іошт є к' томе оскудица у спомоћнымъ книгама и у другимъ учебнымъ средствима. Али нуждно поболшанѣ скоримъ се очекуе, будући да се већъ око тога ради, да се пристойна плата учительима препарандіе одреди, и да се школско зданіе оправи. Исто тако ће се скоримъ и за набавлянѣ нуждныхъ средства' за предаванѣ постарати.

По свршетку школске године 1859. држанъ є у овой препарандіи изванредный четирнедельный течай за србске учителѣ гр. несаединѣне вере. На томе течаю было є 44 слушателя, кои су сви поготову у служби налазећи ее учительи. О испиту, кои є при свршетку течая држанъ, добыли су ньи петорица оцѣну: *Превасходно*; десеторица *задовољавајће* (befriedigend); а 26 *довольно*, (genügend); двоица нису испытъ кадри были положити, а єданъ є због болести одъ испыта изостао. Теоретично обучаванѣ простирало се на методичный поступакъ, на школскій занатъ, и на школске предмете, и држано є наизменце са практичнымъ вештбанѣмъ. Привременый директоръ и катихетъ Стойшићъ, и учитель препаранда Вукићевићъ држали су обучаваня, и управляли практична вештбаня са похваледостойномъ ревношћу."

Къ овоме мы іошт имамо примѣтити, да є учитель предуготовничкій Никола Вукићевић за свой трудъ и са успѣхомъ увѣнчано предаванѣ на практичномъ шестнедельномъ учительскомъ течаю, године 1858. писмену похвалу одъ высокогъ ц. кр. Попечительства просвѣте путемъ ц. кр. србско банатскогъ Намѣстништва, іошт Јануара мѣсеца прошле године добыо.

Имена гг. предплатника

на

ШКОЛСКИЙ ЛИСТЪ

за годину 1860.

А.) На целу годину.

Србска школа у Госпођинци; Србска школа у Локу; Србска школа у Надалю; г. Павле Натошевић трг. у Ст. Сланкамену; Читалиште у Иригу; Србска Обштина у Шиду; Србска Обштина у Темишвару (граду); г. Лука Давидовић учит. у Мокрину; г. Фрањо Коларић учит. у Сви Свети; О. Никола Шокчевић, свештеник босански у Вакову; г. Петар Вучковић прота у Војнићу; Православна Обштина у Чемерници; Дворана у Вуковару; г. Сима Добрић учит. у Братишковцима; Народна Библиотека у Београду; Читалиште у Београду; Србска Обштина у Будиму; Србска Обштина у Пешти; Србска школа у Брестовцу; Србска мушка школа у Сарајеву; Србска школа у Мошорину; Младеж старије школе у Ваљеву. — Свега 22.

Б.) На по године.

г. Михаило Крестић трг. у Тителу; г. Драгутин Дадић учит. у Ади; г. Гаврило Милаковић учит. у Бајши; г. Сима Маински ђакон у Петровом Селу; г. Марко Максимовић учит. у Бођани; г. Іован Вуић учит. у Сенти; г. Тимотеј Бранковић парох у Сенти; г. Ђорђе Петровић учит. у Ст. Бечеју; г. Никола Кирић учит. у Ади; г. Сима Іовановић парох у Товаришеву; г. Никола Максимовић учит. у Земуну; Србска мушка школа у Карловцима; г. Андрија Мирковић учит. у Лежимиру; Обштина Беркасово; г. Павле Николић прота у Карловцима; Старо-Бановачка компанија 4. екс.; г. Павле Терзић учит. у Ярку; г. Стефан Михаловић архимандрит у Сенђурђу; г. Константин Казер учит. у М. Бечкереку; г. Др. Тома Стефановић вар. физик у Темишвару; Читалиште у Фабрици; г. Іован Панић учит. у Падеју; г. Јосиф Теодоровић учит. у Чоки; г. Станимир Николић учит. у Вранћеву; преосв. г. Стефан Крагујевић епископ у Пакрацу; ч. консистория у Плашком: г. Никола Блидовић пар. адм. у Опатовцу; г. Андрија Север учит. у Добровићу; г. Максим Мармош, учит. у Маринци; г. Рафаило Кукић парох у Петриња; г. Свет. Поповић учит. у Будимцу; г. Тим. Миятовић учит. у Горњој Буковици; г. Яков Илијашевић учит. у Кистању; г. Іован Берић учит. у Дубровнику; г. Яков Ардалић парох у Дъверске; госпођица Јулијана Синобад у Скрадину; госпођа Кристина Београдчева у Алексинцу; преосв. г. епископ Прокопије Ивачковић у Араду; преосв. г. епископ Арсеније Стојковић у Сентандрији; г. Милош Бонлић јуриста у Пешти; г. Іосиф Левичник у Железници у Краљевској; г. Дим. Нинковић ђакон у Мокрину; г. Дионисије Стефановић учит. у срб. Чанади; г. Іован Явор парох у Скрадину. — Свега 47.

(Продужиће се)

Издаје Епископска књигопечатња у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 9. У Новоме Саду, 7. марта 1860. ГОД. III.

Света четиредесетница или Великій постъ.

(Нѣколико лекція за дѣцу, и за одраснию християнску младежь).

(Наставлѣно.)

III.

Наступило е време частнога поста, и христіяни, кои се труде, да заповѣсти црквене точно испуняваю, особито ову седмицу, коя се *чиста* зове, проводе у посту уздржаваюћи се одъ мрсныхъ ела, и едући постна ела врло умерено. Али ніе довольно да мы постимо само тѣломъ, него валя да постимо и духомъ, а духовно валя да постимо и у постъ и кадъ е мрсъ. Ко жели духовно постити, тай треба да се остави сваке неправде, и свакогъ рђавогъ друштва, да опрашта своима непріятельима, да у мѣсто што бы се самъ господски раніо, дѣли хлѣбъ свой са сиромашнима, да чини и остала дѣла милости, и онда ће текъ постъ нѣговъ быти предъ Богомъ міо и пріятанъ. Ову науку изражава св. наша црква особито у оной красной стихири, коя се на првой пређеосвећеной служби са страхомъ Божіимъ пое, и коя овако гласи:

Постмїесм братіе тѣлеснѣ, постимсѧ и дховнѣ; разрѣшимъ всакій союзъ непрадды, всакое писаніе неправедное ѿ себе ближнагѡ ѿимемъ: дадимъ алчбщимъ хлѣбъ, и нищыѧ безкровныѧ введемъ въ домы: да пріимемъ ѿ Христа Бога велію милость.

За цело време великогъ поста починюћи одъ

чистогъ понедельника у светой цркви нашой држи се сваки данъ у ютру ютренѣ; предъ подне часови съ вечернѣмъ, и у вече повечерје. Само суботомъ и недельомъ быва света Литургія обична, а средомъ и петкомъ у 11 сатій предъ подне држи се свечана прѣеосвећена служба, на кою и сва школска дѣчица долазе.*)

На ютреню свакій данъ частнога поста осимъ суботе и неделѣ чита се молитва: „Спаси Боже люди твоя и благослови достояніе твое, посѣти міръ твой милостію и щедротами," и пою се изъ тріода по три пѣсме у славу свете Троице, по чему се красна та књига Тріодъ или Тринѣснецъ назива. На првомъ часу, кои с ютреню придодатъ, пои свештенство красне оне стихове изъ псалтира:

Заѣтра оуслыши гласъ мой царю мой и Боже мой.

Стопы моа направи по словеси твоемѣ, и да не wвладаетъ мною всакое беззаконіе.

Избави ма w клеветы человекѣческіа и сохраню запwвѣди твоа.

Лице твое просвѣти на раба твоего, и наѣучи ма wправданіемъ твоимъ.

Да исполнятся оуста моа хваленіа твоегw Господи: wко да воспою хвалѣ твою весь день великолѣніе твое.

После првога часа чини се споменъ и молитва за мртве.

Трећій, шестый и деветый часъ држе се заедно, и на свакомъ осимъ прописаныхъ псалмова и молитава благогласно се по трипутъ пое кратка молитва,

*) Као што се у Сіону србскомъ прѣеосвећена служба у 11 сатій држи; тако бы требало да и по други места быва съ тымъ выше, што и св. црква забрануе вечернѣ пре петогъ сата (а то є єданаесть сатій) држати. Господу свештенике молимо да бы се у овомъ погледу Карловачкогъ рада свуда држали, те да дѣца по сатъ и по подругъ сата школскогъ сваке среде и петка негубе.

у коіой се значенѣ дотичнога часа показуе. Тако будући да се трећій часъ држи у споменъ долазка св. Духа, кои се у данъ петдесетнице у трећій часъ (деветъ сатій изъ ютра) на Апостоле сишао: то се на трећемъ часу уз' постъ пое: „Господи иже прѣсватаго твоего Дх҃а, къ третїй часъ Апостолшмъ твоимъ низпославый того благїй не ѿими ѿ насъ но wбнови насъ молащихъ ти сѧ.“ Шестый часъ држи се у споменъ Христовога разпетія; ербо е тада (око 12 сатій у подне) Христосъ распетъ быо, а и данъ страсти Христове, петакъ естъ шестый дан од недѣл. С' тога се и пое на овоме часу: „Иже къ шестый денъ же и часъ на крестѣ пригкождей къ раи дерзновенный адамовъ грѣхъ: и согрѣшенїи нашихъ рѫкописаніе раздери Хр҃исте Боже и спаси мѧ.“ На шестомъ часу чита се за време четиредесетнице свакій данъ изъ кньиге пророка Исаіе, кои е духомъ Божіимъ заданутъ, на 800 година пре Христовогъ земальскогъ роѣеня предсказао роѣенѣ, крштенѣ, науку, дѣла, страданѣ, смрть, воскресеніе и вознесеніе Христово, и распространенѣ цркве Христове по цѣломъ свѣту. Съ тога пророка овогъ називаю свети отци Евангелистомъ. На деветомъ часу кои се држи у споменъ смрти Христове, коя се у деветъ сатій, т. е. у три сата после подне догодила, пое се ова молитва: „Иже къ деватый часъ насъ ради плотїю смерть вкѹсивый, оумертки плоти нашеѧ мѹдрованіе Хр҃исте Боже и спаси мѧ.“

После деветогъ часа пое се духовна пѣсма сложена изъ деветъ блаженства' евангелскихъ, и изъ молитве благоразумнога разбойника: „Помени насъ Господи егда прїидеши ко царствїи твоемъ.“ Рѣчма св. евангелія опоминѣ насъ св. црква у оной пѣсми како валя да се владамо, ако желимо да славу небесну заслужимо. После тога быва вечерня, а средомъ и пет-

комъ на вечерньи преѣеосвећена служба. *) Како на вечерню, тако и на преѣеосвећеной чита се свакій данъ по єданъ одсекъ изъ књиге Бытія, и изъ Притчій Соломоновыхъ.

Субота прва великогъ поста посвећена є св. великомученику Теодору Тирону, и споменъ нѣгов, као и свакогъ светителя и праздника започинѣ се іоштъ на вечерню у петакъ, кое се тога дана съ преѣеосвећеномъ службомъ заєдно држи, а после преѣеосвећене освећуе се кольиво, и то изъ овогъ узрока:

Св. Теодоръ Тиронъ быо є войникъ (Тиронима називаху се официри войнички); нѣга су као христіянина поганици у граду Амазіи кодъ црног мора у Азіи, год. 297 мучили и у ватру бацили, у коіой се онъ скончао, али му тѣло ніе изгорело, него є пренесено и почитовано было одъ христіяна' у граду Евхаитскомъ. Много доцніе царъ Юліянъ, єдан одъ наслѣдника' великога Константина остави христіянску веру, и постане опетъ поганикъ те се почне кланяти идолима. Овай однадник хтео є да христіяне цариградске, кои су особито прву неделю поста строго постили, омрси, и да имъ се тако наруга, те заповѣди да се у све што є за єло на пазарима цариградскимъ продавано, крви успе, и да се лебови замесе, са оном крвлю, што є одъ идолскихъ жертава заостала была.

Но благій Богъ осуети ову намѣру богомрскога Юліяна, посредствомъ давно упокоєногъ мученика своегъ Теодора Тирона, кои се у сну явіо тадашнѣмъ Архіерею цариградскомъ и заповедіо му да христяне

*) Молитве на преѣеосвећеной служби, и на часовима разяснѣне су у Школскомъ Листу одъ године 1859, и то у бровима; 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, и т. д. Ове бровне валя дакле прегледати и проучити.

извести да съ піяце ело некупую, него да куваю пшеницу, те да се ньомъ потайно по кућама ране. Одъ тада е наредила св. црква да се ова помоћъ св. мученика сваке прве суботе великогъ поста споминѣ, и да се у споменъ тога кольиво освећуе и побожнымъ христіянима раздае. Іоштъ намъ валя и то знати да се тѣло св. великомученика Теодора Тирона у цркви свето Николаевской у фрушкогорскомъ манастиру Хопову съ десне стране предъ св. олтаромъ у ћивоту храни, а у оближньой србской варошици Иригу имаде између три парохіалне цркве една коя е посвећена овомъ великомученику и коя у ову суботу слави.

IV.

Прва неделя ускршњега поста зове се *неделя православія*, за споменъ кадъ су у деветомъ после Христа столѣтію свете Иконе, ков царъ Теофилъ изъ цркве избаціо беше, опетъ повраћене на сабору цариградскомъ, кои се као допуненѣ седмогъ вселенскогъ сабора сматра, и саборомъ православія назива. Овай споменъ изражава се у тріодскимъ духовнымъ пѣсмама ове недељ, у коима насъ света црква опоминѣ да будемо вѣрни светоме Уставу нѣномъ, да заповести и наредбе нѣне свесрдно испунявамо, и да образу спасителѣвомъ кланяюћи се просимо одъ Бога опроштенѣ нашихъ грѣхова. Служба, како ове, тако и у све остале недельне дане великога поста осимъ цветій, быва Василіева, на коіой се велико „Сватъ, Сватъ, Сватъ“ пое, и на коіой у мѣсто: „Достойно єстъ іако ко истинѣ,“ у похвалу матере Божіе поемо онай красный ирмосъ: „Ѡ тебѣ радуєтсѧ благодатная всѧкаѧ тварь.“

По уредби свете цркве, и по школскомъ обичаю, приступаю у овай данъ великога поста, као и прве недељ сваког другогъ поста, сви учитељи и ученици къ светой тайни тѣла и крви Христове т. е. къ светоме причешћу. За свето причешће треба да се сви христіяни, па тако и христіянска дѣца приуготове постомъ, молитвомъ и съ добри дѣли, а особито треба да се єданъ съ другимъ помири, да єдан другоме опрости све увреде, да свакій моли своє родитељ и све старіе за опроштенѣ, и да се у очи самогъ дана у кои ће се причестити, или на самъ тай дан, са светомъ тайномъ покаянія и съ молитвама за приступанѣ къ св. причешћу приуготови.

Іоштъ се овде има напоменути да се у дане ускршнѣга поста, осимъ субота' и неделя, свако вече држи у цркви велико повечерје, на комъ се покрай других красныхъ молитава' и псалмова смерно и побожно пое изъ пророка Исаіе: „Съ нами Богъ разумѣйте языцы, и покарайтеся, яко съ нами Богъ." На повечеріяма пакъ у понедельникъ, вторникъ, среду и четвртакъ чисте недељ пое се іоштъ са сладкопѣнівмъ великій канонъ св. Андріе критскогъ, у коме се душа наша съ примерима изъ светога писма старогъ и новогъ завѣта опоминѣ да добродѣтель люби, а одъ порока' да се клони, и на шестой пѣсми одъ овога канона пое се кондакъ:

„Дꙋше моа дꙋше моа, востани что спиши, конецъ приближаетсѧ и имаши смꙋтитисѧ. Воспрани оубо, да потщадитъ тѧ Хрїстосъ Богъ вездѣ сый, и вся исполнѧай."

Друге, треће и четврте суботе ускршнѣга поста држи света црква наша успомену свію мртвихъ, и на те дане пои се исто онако као и на задушнице. То

в узрокъ што се и у петакъ на пређеосвећеной служби на маломъ входу пое по една стихира за упокой душе мртвима.

(Продуживће се.)

Евангелія и Апостоли.

У суботу Лазареву.

Евангеліе одъ Іоанна гл. XI. зач. 39.

Во врема оно: Бѣ нѣкто болѧ Лазарь ѿ Виданіи, ѿ веси Маріини и Марды сестры єѧ. У оно време: Быяше некій боланъ Лазаръ изъ Витаніе изъ села Маріе и Марте сестре нѣзине.

Бѣ же Маріа помазавшаѧ Господа мѵромъ и штершаѧ нозѣ єгѡ класы своими, єѧже братъ Лазарь болѧше. А Марія беше она, коя помаза Господа миромъ и отре ноге нѣгове своіомъ косомъ; нѣзин братъ Лазаръ боловаше.

Посласте оубо сестрѣ къ немѹ глаголющѣ, Господи, се єгоже любиши, болитъ. Послаше дакле сестре къ нѣму (къ Исусу) говорећи: Господе, ето онай, кога ты любишъ, болуе.

Слышавъ же Іисѹсъ рече: сіѧ болѣзнь нѣсть къ смерти, но ѡ славѣ Божіи, да прославится сынъ Божіи єѧ ради. А кадъ чу Іисусъ рече: ова болесть ніе на смртъ, него на славу Божію, да се прослави сынъ Божіи због нѣ.

Люблаше же Іисѹсъ Мартѹ и сестрѹ єѧ и Лазаря. А Іисусъ любляше Марту и сестру нѣну и Лазара.

Єгда же оуслиша, ѩко болитъ, тогда пребысть на немже бѣ мѣстѣ два дни. А кадъ чу Іисусъ да е Лазаръ болестанъ, тада оста на ономъ мѣсту гдѣ е

бıо два дана (Iисусъ се тада бавıо съ оне стране Iордана.)

Потомъ же глагола оученикшмъ: идемъ ко Iудею паки. А потомъ рече ученицима: Хайдемо у Юдею опетъ.

Глаголаше же емў оученицы: раббı, нынѣ искаχў тебе каменıемъ побити Iудее, и паки ли идеши тамш. А рекоше му ученици: Учителю, садъ тражише тебе Юдеи да те каменѣмъ побıю, па опетъ хоћешъ да идеш тамо.

Шбѣща Iисўсъ, не дванадесатъ ли часовъ єсть ко дни; аще кто χодитъ ко дни, не поткнетсѧ: шкш скѣтъ мıра сегш видитъ. Одговори Iисусъ: Нıе ли дванаестъ сатıй у дану? Ко даню иде не спотиче се; єръ види свѣтлость овога свѣта.

Аще же кто χодитъ къ нощи, поткнетсѧ, шкш нѣсть скѣта къ немў. А ако ко ходи ноћу, тай ће се спотакнути, єръ нема светлости у нѣму.

Сїа рече, и посемъ глагола имъ: Лазарь дрўгъ нашъ оуспе: но идў да козбўжў єго. Ово каза Iисусъ и потомъ рече имъ: Лазаръ другъ нашъ є заспао, но идемъ да га пробудимъ.

Рѣша оубо оученицы єгш: Господи аще оуспе, спасенъ бўдетъ. Рекоше тада ученицы нѣгови: Господе, ако є заспао, бытће му болѣ, оздравит ће.

Рече же Iисўсъ ш смерти єгш: они же мнѣша, шко ш оуспенıи сна глаголетъ. А Iисусъ имъ рече за смрть нѣгову, Лазареву; а они мишляху, да говори за спаванѣ сна.

Тогда рече имъ Iисўсъ нешбинўсѧ, Лазарь оумре. Тада каза имъ Iисусъ неосврћући се, без околишења, управо: Лазаръ є умро.

И радўюсѧ васъ ради, да вѣрўете, шкш не бѣχъ тамш: но идемъ къ немў. И радуемъ се васъ ради, што нисамь био тамо, да вѣруете; али хайдемо къ нѣму.

Рече же Ѳома глаголемый близнецъ, оученикъ, идемъ и мы, да оумремъ съ нимъ. А рече Тома, прозваный Близанацъ другимъ ученицима: Хајдемо и мы, да помремо съ њиме.

Пришедъ же Іисусъ шбрѣте его четири дни оуже имуща во гробѣ А кадъ дође Исусъ у (Витанію), нађе га, а онъ има већъ четири дана како у гробу лежи.

Бѣ же Витанїа близъ Іерусалима, ако стадіи петнадесать. А Витанія бѣше близу Іерусалима око петнаестъ станица. *)

И мнози ѿ Іудей бѣхѫ пришли къ Мардѣ и Маріи, да оутѣшатъ ихъ ѡ братѣ ею. И многи одъ Јудеяца бяху дошли къ Марти и Марїи, да ихъ тѣше за братомъ њиховимъ.

Марда оубо егда оуслыша, ако Іисусъ грядетъ, срѣте его. Марта дакле кадъ чу, да Исусъ иде, изиђе му на сусретъ.

Маріа же дома сѣдяше. А Марія дома сѣђаше.

Рече же Марда ко Іисусу, Господи аще бы еси здѣ былъ, не бы братъ мой оумерлъ. А рече Марта Исусу: Господе, да си ты овдѣ био, не бы братъ мой умро.

Но и нынѣ вѣмъ ако елика аще просиши ѿ Бога, дастъ тебѣ Богъ. Ал' и сада знамъ, да штогодъ заиштешъ одъ Бога, датће ти Богъ.

Іисусъ же паки претя себѣ, пріиде ко гробу; бѣ же пещера и каменъ лежаше на ней. А Исусъ се опетъ сгрози у себи, и дође на гробъ, а быяше то пећина и каменъ лежаше на њой.

Глагола Іисусъ: возмите каменъ. Глагола ему сестра оумершаго Марда: Господи оуже смердитъ: четверодневенъ бо есть. Исусъ рече: Узмите каменъ! Рече

*) Десетъ стадія чине четврть сата хода; дакле 15 стадія в одприлике путъ одъ 22. и по минута; една стадія чини 100 хв. т. л.

нѣму сестра умрлога Марта: Господе већъ смрди; ѣръ су четири дана како е умро.

Глагола ѥй Іисъсъ: Не рѣхъ ли ти аще кѣроѣши: оузриши славѹ Божію. А рече іой Іисусъ: Ни самь ли ти казао, да ако узвѣруешъ, видиѣешъ славу Божію.

Кзмша оубо каменъ, идѣже бѣ оумершый лежа. Узеше дакле каменъ, гдѣ мртвацъ лежаше.

Іисъсъ же возведа очи горѣ, и рече: Отче, хвалѹ тебѣ воздаю, шко оуслышалъ мѧ еси. Азъ же вѣдѣхъ, шко всегда мѧ послѹшаеши: нон арода ради стоѧщагш окресть рѣхъ, да вѣрѹ имѣтъ, шко ты мѧ посла. А Іисусъ подигнувши очи горе, рече: Отче! хвала ти што си ме услышао, а я знадохъ да ѣешь ме свагда послушати, него народа ради, кои овдѣ стои рекохъ, да вѣрую, да си ме ты послао.

И сїѧ рекъ, гласомъ великимъ воззва, Лазаре гради вонъ. И ово рекавши Іисусъ велегласно повика: Лазаре изиѣи на полѣ!

И изыде оумершый шбязанъ рѹкама и ногама оукроемъ, и лице его оубрусомъ шбязано. И изиѣе мртвацъ увезанъ по рукама и по ногама покровомъ, и лице нѣгово убрусомъ покривено.

Глагола имъ Іисъсъ: разрѣшите его и шставите ити. Рече ньима Іисусъ: раздрешите га и пустите нека иде.

Мнози оубо ѿ Іѹдей пришедши къ Маріи и видѣкше, аже соткори Іисъсъ, вѣровашя къ него. Многи одъ Юдеаца, кои дошли бѣху къ Маріи, кадъ видише шта учини Іисусъ, вѣроваше у нѣга.

Нѣцый же ѿ ниҳъ идоша къ Фарїсеѧмъ, и рекоша имъ аже соткори Іисъсъ. А неки између ньихъ отидоше къ Фарисеима, и казаше имъ шта учини Іисусъ.

Апостолъ къ Евреима гл. 12. зач. 333. одъ иолакъ.

Братїе, царствко непоколебимо пріемлюще, имамы благодать, ѥюже слѫжимъ благоѵгодно Богѹ, съ благоговѣнїемъ и страхомъ: Ибш Богъ нашъ, огнь поѫдаи ѥсть. — Браћо! царство непоколебано примаюћи, да имамо благодать коіомъ служимо за угодность Богу съ поштованћмъ и са страхомъ: ѣръ е Богъ нашъ огань, кои спалюе.

Братолюбїе да пребиваетъ. Страннолюбїа не забыкайте: тѣмъ бо не вѣдаще нѣцыи страннопріаша аггелы. — Любавь братинска да остане међу вама. Гостолюбивости не заборављяйте: ѣръ неки незнаюћи изъ гостолюбивости приме анћеле на конакъ.

Поминайте юзники, аки съ ними сказани: ѡзлобляемыа, аки и сами сѫще въ тѣлѣ. — Опоминьите се сужныхъ, као да сте съ ньима свезани: и оныхъ, коима се неправда чини, као да сте и сами у тѣлу (ньиховомъ)

Честна женитва во всѣхъ, и ложе нескверно: блѫдникомъ же и прелюводѣемъ сѫдитъ Богъ. — Женидба да е свима у части, и постеля женидбена чиста; а блудницима и прелюбочинцима судиће Богъ.

Несребролюбцы нравомъ, доволни сѫщими; той бо рече: не имамъ тебе ѡставити, ниже имамъ ѿ тебе ѡстѫпити Ѩко дерзающимъ намъ глаголати: Господь мнѣ помощникъ, и не ѹбоюсѧ что сотворитъ мнѣ человѣкъ. — Не будите сребролюбци наравьомъ, будите задовольни съ онымъ што имате; ѣръ онъ (Богъ) рече: нећу те оставити, нити ћу одъ тебе одступити. Тако да смемо говорити: Господь е мой помоћникъ, и нећу се бояти, что ће ми учинити човекъ.

Поминайте наставники ваша, иже глаголаша вамъ слово Божїе: иѫже взирающе на скончанїе жителства,

подражайте вѣрѣ ихъ. Іисусъ Христосъ, вчера и днесь, тойже и во вѣки. — Опоминьите се ваших учителя, кои вамъ казиваше слово Божіе, гледайте на свршетакъ ньиховогъ живота, и угледайте се на веру ньихову. Іисусъ в Христосъ іуче и данасъ онай истый и навекъ. —

Єдна стварна игра.

Игра о полѕи и употребляваню ствари.

Учитель определи єдну ма кою али деци познату стварь, и позове іи да сваки друго што каже, на што се та стварь употреблява и употребити може. Н. п. „слама“; дете а. рећи ће н. п. за посипанѣ по соби на бадньи данъ; б. марви за подастиранѣ; в. за зимньи огревъ, где другогъ нема; г. за жаренѣ пећи при пециву леба и пр д. за спальиванѣ утучени крмади; е, за креветне сламняче; ж, за рану марви у нужди; з, за омутъ при рибаню судова, патоса и др. и. за мешанѣ у сечку и прираньиванѣ марве обзиму; і. за правлѣнѣ шешира; к. за плетиво асура радъ утираня блатнави ногу; л. за покриванѣ кућа; м. за правлѣнѣ гньизда лежећой живини; н. за седишта у колима, соницама и пр. о. за посипанѣ испредъ кућа на клизавици и поледици; п. за обмотаванѣ бунарски шмркова зими, да се водомъ несмрзну; р. за умотаванѣ младица зими на мразу, да непромрзну; с. за лакше правлѣнѣ ватре и подпальиванѣ дрва и пр. т. за умотаванѣ стакала, флаша, чаша и остали други разбитни ствари при принашаню; у. за умотаванѣ сваке смрзльиве ствари и пр.

Што учитель настояо буде, да се о єдной ствари што више наведе, тимъ є полезния игра, а на ово се

само и иде; а она игра не вреди ништа, где се само по штогодъ, по єданъ или два изказа наведу. Лакше изказе погађаю букварци, теже часловци, найтеже псалтирци, зато прво казую букварци, а псалтирци последньи.

Да би ова игра користние ишла, нуждно є, да учитель први премисли све могуће изказе и да іи себи обележи, да би деци, ако би запела помоћи могао, али ово не направце імъ казуюћи, него іи наводећи, докъ сама не погоде.

О єдной игри могу се две и три ствари предузети, а више не, єръ онда ние игра никаква, знакъ да се врло овлашно изтерує, а то ние никакво вечбанѣ по умне снаге.

За ове игре валя бирати све оне ствари, кое су намъ найпрече и найнуждние, н. п. вода, ватра, ваздухъ, киша, ветаръ, сунце, зима, пролеће, лето, єсень, дрва, животна, шума, и пр. и пр.

Іошъ єдна рачунска игра.

Замишлѣнъ брой погодити.

Подай коме нека єданъ маньи брой кои онъ воле замисли; после му заповеди нека га са *2.* мултиплицира; къ томъ продукту нека 4. адира; ту суму нека са 5 мултиплицира; томъ продукту нека іошъ 12 адира; ту суму нека са 10 мултиплицира; и одъ тогъ продукта нека 320 субтрахира, и нека ти каже рестъ; одъ коегъ имашъ ти само две последнѣ цифре одбацити, пакъ ће ти остати нѣговъ замишлѣни брой.

Дописи.

В. У Сомбору 20. фебруара. У нашой нормалной и дѣвоячкой школи држанъ є полгодишньи испитъ изъ науке Христіянске 25. јануара и то, подъ предсѣдательствомъ пречастногъ господина протопресвитера. Одъ 26. па до 30. јануара држани су испыти свакій данъ у ютру и после подне изъ осталыхъ предмета, и осведоченый успѣхъ ямчи намъ да се наша школа у обште узимаюћи у напредномъ станю налази. Велика є само штета, што народъ іоштъ ніе кадаръ увидити ползу одъ школскогъ воспитанія, па због тога а и због сиротинѣ своє не шилѣ дѣцу у школу, премда є ипакъ и у погледу посећиваня школе за ово две године знаменитый напредакъ учинѣнъ. — Высоко правительство послало є ове године за србске сомборске школе 387 кньига школскихъ, да се сиромашной дѣци поделе. Кньиге є те мѣстный управитель школскій 1. фебруара самъ своіомъ рукомъ дѣци сиромашной подѣліо у присуству свію ученика и ученица, опоменувши ихъ на велику милость, кою нашъ свѣтлый царъ доброй а сиромашной дѣци чини. Дѣца су после тога смерно се за здравлѣ свѣтлога цара Богу молила и народну химну одпояла.

Фебруара 11. оставіо є пречастный г. Димитріе Поповићъ парохъ и досадашньи многозаслуженый катихетъ срб. народныхъ школа ову свою дужность, кою є пуныхъ шестъ година съ похваломъ управляо и приміо є званіе катихете и учителя србскогъ єзика у овдашньой нѣмачкой реалной школи. Катихетско мѣсто у народной школи, по уредби частне консисторіе заступа садъ овдашньій парохъ г. Іованъ Момировићъ, а за стално попуненѣ тога мѣста, съ коимъ є плата одъ 460 фор. ср. скопчана, отворено є већъ явно стециште.

Л. Изъ тамишградскогъ предградія Фабрике. 18. фебр. т. г. изволіо є црквено србскогъ обштества отличанъ грађанинъ г. Мита Ристићъ овдашнѣмъ србскомъ првомъ раз-

реду поклонити на платну лепо израђенъ ликъ првогъ србскогъ просветителя св. Саве. Исти ликъ посвећенъ є 23. истогъ мѣсеца у училиштной соби споменутогъ разреда, одъ преч. г. пароха Стефана Дракулића. При посвети той присуствовао є осимъ дародателя и ц. кр. школски саветникъ г. Ђ. Натошевићъ, ђаконъ и неколико одлични грађана, — а осимъ оба учителя србска, учитель грчки и романски. По посвети, опоменуо є прво г. намѣстникъ училиштну дѣчицу на добро владанѣ, послушность учителя, родителя и свію старіи. По томъ благодаріо є дародателю прво г. парохъ а за овимъ г. ц. кр. школски саветникъ на усрдномъ дару, на кое є бруяло одъ присуствующе господе и училиштне дѣчице громко „живіо.“ После изявлѣне благодарности дародателю и одостале горе споменуте присутствующе господе грађана, одпевала су училиштна дечица са присутствующомъ господомъ умилну песму просветителѣву.

Овоме подобанъ примѣръ, указао є пре 5 година и г. Ная Арсеновићъ, такође грађанинъ горе наведеногъ обштества, поклонивши такође ликъ првогъ србскогъ просветителя св. Саве старіемъ србскомъ разреду. Оба ова дародателя заслужую, да имъ се на подражанія достойномъ примѣру, и предъ читаюћимъ свѣтомъ овога листа рекне: Живіо!!

Д. У Суботици 20. Фебр. Немогу пропустити, да не явимъ, како су се и овдѣ кодъ насъ испити школски држали. На испиту су присуствовали г. протопресвитеръ сегединскій, школскій управитель и остало свештенство са више грађана и грађанки, кое се свима особито допало; єръ овдѣ никадъ ніе обичай было, да женске на испитъ долазе. Овдѣ є г. протопресвитеръ кратко поученіе дао, да и у будуће тако долазе говорећи: да ће и дѣца већу волю ученю добити. Испити су врло добро испали, особито библиске приповедке су деца врло лепо своимъ рѣчма приповѣдала. Садъ виде, да су се яко преварили сви, кои су у почетку о новомъ начину предаваня

и о нашимъ младимъ учитељма негодовали. Дай Боже, да намъ гг. учитељи увекъ тако прилежни остану, као што су досадъ были, пакъ ћемо имъ и мы и наша омладина на вѣки благодарни быти. При испиту даровао е овдашњій купацъ г. Т. Радићъ за други разредъ ликъ Нег. Велич. цара и пок. маршала Радецкогъ, за кое му овдѣ явно благодаримо.

Имена гг. предплатника
на
ШКОЛСКИЙ ЛИСТЪ
за годину 1860.

Б.) На по године (Продуженъ). Г. Мат. Груићъ учит. у Башанду; г. Ант. Петровићъ учит. у Валѣву; г. Петаръ Іовановићъ учит. на тераз. у Београду; школа Врачарска у Београду; г. Мих. Новаковићъ проф. у Београду; г. Крист. Шифманъ, упр. доб. у Комлошу; г. Мат. Матићъ каснаръ у Комлошу; г. Іованъ Теодоровићъ каснаръ у Комлошу; г. Стеванъ Михайловићъ власт. чин. у Комлошу; г. Алекс. Микочевићъ каснаръ у Срб. Чанади. | Изъ Сомбора: г. Исидоръ Ніколичъ Сербоградскій, бывшій ц. кр. вел. Жупанъ; г. Павао Петровић, ц. кр. окр. нач.; г. Марко Поповић окр. суда предс.; г. Іован Ристићъ окр. ком.; г. Ђорђе Бирвалски, вар. предст.; г. Іованъ Вуић стар. вар. предст.; г. Яковъ Мразовићъ, дир. канц. кодъ окр. суда; г. Игнятие Николићъ вар. благайникъ; г. Петаръ Вукићевићъ вар. кап.; г. Стеванъ Чордаръ правдобранитель; г. Ник. Бикаръ вар. звап.; г. Іованъ Момировићъ парохъ; г. Урошъ Стойшићъ парохъ; г. Дим. Поповићъ намѣстникъ; г. Лазаръ Баићъ проф. препар., г. Ник. Вукићевићъ проф. преп.; србска препарандия; срб. нормална школа; срб. читаоница; г. Ник. Лалошевићъ адв.; г. Радославъ Арадски ком. адюнкт; г. Боголюбъ Костићъ трг.; г. Аронъ Бериħъ трг.; г. Исакъ Гргуровъ трг.; г. Урошъ Радовићъ трг.; г. Петаръ Маширевићъ лец.; гг. Дим. Груић и Петаръ Влашкалићъ трг.; г. Лазаръ Плавшићъ угоститель. (Продужиће се.)

☞ Управъ сада е печатанъ и Додатакъ Школского Листа за год. 1859. заедно съ насловомъ и садржаемъ одъ целе године. ГГ. предбройници за лаиску годину, кои га не буду добили, нека га изволе у отвореномъ писму рекламовати.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 10. У Новоме Саду, 16. марта 1860. ГОД. III.

Света четиредесетница или Великій постъ.

(Нѣколико лекція за дѣцу, и за одраснију християнску младежь).

IV.

(Свршетакъ.)

У другу неделю чини се споменъ светоме Григорію Архиепископу Тесалонійскомъ, кои е у еданаестомъ веку бранитель св. цркве противу еретика, и великій постникъ было. Неделя оза зове се у народу нашемъ *начиста*, ербо долази после чисте неделѣ.

Трећа недели ускршњега поста зове се *крстопоклонѣна*; зато што се о ютреню после великогъ славословія босилькомъ накићеный частный крстъ износи изъ олтара, и поставля се на средъ цркве ради поклоненія. Како о ютреню, тако и на служби у место трисветогъ, поимо у овай данъ: „Кресту твоемъ поклањаемсѧ Владыко, и святое воскресеніе твое славимъ.“

За узрокъ ове светковине, коя у средини поста быва, наводе свети отци овай: Кадъ путници уморени нађу гдѣгодъ на дрво съ дебелымъ хладомъ, они седну мало те се одморе, па онда имъ е лакше далѣ ићи: исто тако се у средъ постнога труда износи знаменѣ спасенія нашегъ частный крстъ, да бы се мы окрепили духомъ, и да бы намъ лакше было подвизавати се у посту и молитви сматраюћи образъ распетога насъ ради Христа Спасителя.

Четврте неделѣ поста држи се споменъ св. Іовану Лѣствичнику, кои є 90 година провео у побожномъ размишљању на гори Синайской, и кои є цркви Христовой много списанія оставіо. између коихъ є найзнаменитія књига коя се зове Лѣствица, и коя учи како ваља да свакій Христіянинъ са годинама возраста своґъ напредуе у добродѣтельима и у богоугодномъ животу. За св. Іоана Лѣствичника пише се да є онъ одъ свію дозволѣныхъ єла во, али да є врло умеренъ у єлу быо, и то є башъ узрокъ што се нѣговъ споменъ у овай данъ држи, да бы се мы у умерености, у колико намъ є могуѣно, на овога свеца угледали. Просторъ времена између треће и четврте неделѣ зове се неделя *средопосна*, а одъ среде средопостне починюѣи читаю се на свакой пређеосвеѣеной служби молитве за оне кои се припремаю за свето крштенѣ. *)

Пете неделѣ великога поста споминѣ се преподобна Марія Египѣанка, коя за образацъ каюѣихъ се грешника служи, и своимъ животомъ свѣдочи, колика є милость Божія надъ грешникомъ кои се одъ свеґъ срца искрено кае, и кои се одъ уобичаеногъ невалялства своґъ отети и поправити кадаръ.

Између четврте и пете неделѣ удвоява света црква читанѣ псалмова и молитава, да бы насъ іоштъ веѣма побудила къ покаянію и милостиньи, и на бдѣнію у очи четвртка пое се свечано савъ онай великій канонъ св. Андріе Критскогъ, кои се прве неделѣ поста на четири позечерія пояо.

У очи суботе те исте неделѣ држи се опетъ бдѣніе, и на нѣму чита се свечано акатистъ у славу матере божіе, и кои се свршуе са молитвомъ, у коіой се молимо нашой заступници пречистой дѣви Маріи, да бы она своимъ молитвама избавила насъ одъ сваке напасти, и одъ вѣчите муке. Управъ у то доба године

*) Види 10, и 11 брой Школ. Листа 1859.

у седмомъ после Христа столећу за владе цара грчкогъ Ираклія, и патріарха Сергія, нападали су были Сарацени и Скити на Цариградъ, и граћани тамошньи неуздаюћи се у свою помоћь прибћгли су были са свештенствомъ у храмъ матере Божіе Влахеранскій, кои е башъ у край мора, те су се тамо целу ноћь Богу молили, и препоручивали обрани майке божіе. Будући пакъ да целу ту ноћь нису седали нит' су се одмарали, зато су и ово правило црквено, кое е за споменъ избавлћня ньиховогъ, доцніе сачинћно, назвали акатистомъ, т. е. несћдалнымъ пћніемъ. Акатистъ пречистой Богородици садржи у себи красно описану тайну о воплоћеню спасителћвомъ, због чега се Христіянима препоручуе, да га често а особито предъ светымъ причешћемъ, у своіой соби побожно читаю.

Шеста неделя ускршњега поста зове се *цвећна*; она е као нћкій починакъ одъ трудова и као радостно припреманћ за дочекъ Христа спасителя, по томе и све пћсме црквене одъ понедельника па до суботе опоминю насъ да сретнемо Христа съ гранама добрыхъ дћла, и да одъ срдца свога одвалимо каменъ упорности, да бы господъ васкрсіо умъ нашъ, кои мртавъ лежи у гробу леньости и кои неосећа у себи страха божіега.

У петакъ у очи Лазареве суботе завршуе се света четиредесетница, и мы се праштамо съ ньомъ поюћи у тай данъ на прећеосвећеной служби ону красну стихиру: „Душеполезную совершивше четиредесетницу, и божественую седмицу страсти твоея сподоби насъ видћти Христе Боже," и т. д. На овой прећеосвећеной завршуе се читанћ изъ кньиге Бытія, и изъ притчій Соломоновыхъ; кое су обадве кньиге целе четиредесетнице свакій данъ осимъ суботе и неделъ читане.

*

У Суботу цветну чита се еванђеліе, како е Исусъ Христосъ четвородневногъ Лазара изъ гроба подигао, и одма за тимъ после подне по старомъ обичаю носи се литія на врбицу. Као што су се у прва времена Христіянска деца одраслія, изучивши се науци Христіянской на овай данъ или на велику суботу крштавала *), тако и садъ Христіянски родитељи чисто обучену дѣчицу свою за руку воде къ цркви и съ дѣцомъ своіомъ иду по врбицу угледаюћи се на дѣцу Єрусалимску, коя су предъ Христа изашла, и дочекала га съ финиковимъ гранчицама, поюћи: „Осана сыну Давидовомъ, благословенъ е онай кои долази у име господнѣ царъ Израилѣвъ. Заиста е красно видити како родитељи дѣцу на врбицу водећи, приводе ихъ за рана преблагомъ спасителю, кои добру дѣцу благосиля и кои е рекао: „Шстакитє дѣти приходити ко мнѣ, такоыхъ бо єсть царство небесное.“

И овай веселый празникъ Христіянскій, пада башъ у оно доба године, кадъ и сама природа сбацивши са себе одећу мртвила, на ново живити починѣ, и по томе и ово обновлѣнѣ цѣле природе, и зелени листићи и пупољци на врбици заедно са пѣсмомъ кою тада поимо ув раваю насъ о томъ да е овай животъ нашъ само путованѣ у другій больій животъ и да смрћу неумиремо, него прелазимо у животъ вѣчный. Доиста великога значеня е пуна она духовна пѣсма: *общее воскресеніе*, и као што и дѣца весело и радостно пою, тако валя да ю имъ и учитељи лѣпо разясне, и да оснаже у свима уверенѣ о воскресенію мртвыхъ, и о надежди на животъ вѣчный.

На цвѣтну неделю на ютреню свете се у Грчкой лаворове ил' масличне гранчице, а кодъ насъ се свети врбица у споменъ, како су дѣца юдейска Христа съ

*) За споменъ тога на обадва та дана пои се и сада: „Єлици во Христа крестистеся.“

финиковимъ или урмовимъ гранчицама дочекала, кадъ є предъ смрть свою у Єрусалимъ свечано улазіо, и за опомену да смо дужни мы као Христіяни добра дѣла Богу на жертву приносити, и по нѣговомъ светомъ закону живити. Лазарова субота и цвети есу два свѣтла и весела дана између велике четиредесетнице и између страстне или великє неделѣ, али св. црква дозволява у ове дане само духовно веселѣ, а инакъ поста непрекида сасвимъ да бы ми свагда на уму имали да до нѣколико дана наступа споменъ найвеће жртве, кою є любавь божія прикнела заради спасенія грешногъ рода човеческогъ.

Тропаръ како на Лазареву суботу, тако и на цвети, сва дѣца наша валя да знаду, съ ньиме завршувмо и мы кратку лекцію о светой четиредесетници:

Общее воскресеніе, прежде твоем страсти оувѣрѧ, изъ мертвыхъ воздвигль єси Лазаря Христе Боже: тѣмже и мы ако Отроци побѣди знаменіа носяще, тебѣ побѣдителю смерти вопіемъ: Осанна во вышныхъ, благословенъ градый во има Господне. *)

В.

Евангелія и Апостоли.

На Цвети.

Евангеліе одъ Іоанна гл. XII. зач. 41.

Прежде шести днїй Пасхи прїиде Іисусъ къ Киданїю, идѣже бѣ Лазарь оумерый, єгоже воскреси ѿ мертвыхъ. Пре пасхе на шестъ дана доће Исусъ у Ви-

*) Изясненіе види у 9. брою Школскога Листа године 1859. страна 137.

танію, гдѣ бѣше Лазаръ што умре, кога подиже изъ мртвихъ.

Сотвориша же емѹ вечерю тѹ и Марда слѹжаше: Лазарь же единъ бѣ ѿ возлежащихъ съ нимъ. Зготовише му вечеру ту (у Витаніи), и Марта служаше, а Лазаръ бяше еданъ одъ оныхъ кои сеђаху съ њимъ; Лазаръ и выше њи вечерали су съ Исусомъ заедно.

Марїа же пріемши лїтрѹ мира нарда пїстїка многоцѣнна, помаза нозѣ Іисѹсовѣ, и штре власы своими нозѣ его: храмина же исполнисѧ ѿ вони масти благовоннымъ. А Марія (сестра Лазарова) узевши литру — фунту, — мира нардова правога, *) помаза ноге Исусове, и отре косомъ своіомъ ноге нѣгове: а кућа се напуни мириса одъ мирисавога уља.

Глагола же єданъ ѿ оученикъ его Іѹда Сїмѡновъ Іскарїѡтскїй, иже хотѣше его предати: Тада рече еданъ одъ ученика нѣговыхъ Юда Симоновъ Искаріотски, кои га хотяше продати.

Чесѡ ради мѵро сїе не продано бысть на трехъ стѣхъ пѣнязь, и дано нищымъ. Зашто се ово миро не продаде за три стотине новаца (динара), и не даде сиромасима?

Сїе же рече, не яко ѿ нищихъ печашесѧ, но яко татъ бѣ, и ковчежецъ имѣяше и вметаемая ношаше. А ово рече (Юда), не што се за сиромахе стараше, него што беше татъ, **) и ковчежићъ имађаше, и ношаше што се меташе у нѣга.

Рече же Іисѹсъ: Не дѣйте ѥѧ, да въ день погребенїа моегѡ соблюдетъ ѥ. А рече Исусъ: Не дирайте ѥ, нека у данъ погреба мога сачува га; оставите ю, она ѥ купила то миро за данъ погреба мога. ***)

*) Правогъ, чистогъ, непомешаногъ, нардовогъ уља.
**) Крадљивацъ, али овде значи благајникъ.
***) Мртваце су кодъ Евреја и другихъ старыхъ народа уљемъ мирисавымъ мазали; съ тога се и садъ по обреду наше цркве преливаю мртваци уљемъ и виномъ.

Нищыѧ бо всегда имате съ собою, мене же не всегда имате. Єръ сиромахе свагда имате са собомъ, а мене немате свагда.

Разѣмѣ же народъ многъ ѿ Іѹдей, ꙗко тѣ єсть, и пріидоша не Іисѹса ради токмѡ, но да и Лазара видатъ, єгоже воскреси ѿ мертвыхъ. Дозна пакъ народъ млогъ између Юдея да є ту Исусъ, и дођоше не само ради Исуса, него и да виде Лазара кога Исусъ подиже изъ мртвихъ.

Совѣщаша же архіѣреє да и Лазара оубіютъ, ꙗкѡ мнози єгѡ ради идяхѹ ѿ Іѹдей, и вѣроваху въ Іисѹса. А првосвештеници договорише се да и Лазара убію єръ због нѣга иђаху многи Юдеи и вѣроваху у Исуса.

Во оутрїй же день народъ многъ пришедый въ праздникъ, слышавше ꙗко Іисѹсъ грядетъ въ Іерѹсалимъ, пріяша ваїа ѿ Фїнїкъ, и изыдоша въ срѣтеніе емѹ, и звахѹ глаголюще: Wсанна, благословенъ грядый во има Господне царь Ісраилевъ.

А сутра данъ многи одъ народа, кои бѣше дошао на празникъ, чувши да Исусъ долази у Єрусалимъ, узеше гране одъ финика (палмове или урмине гране) и викаху говорећи: Осанна *) благословенъ є онай кои долази у име господнѣ царъ израилевъ.

Wбрѣтъ же Іисѹсъ осла, всѣде на не, ꙗкоже єсть писано: Не бойсѧ дщи Сїѡнѧ, се царь твой грядетъ, сѣдѧ на жребяти осли. А Исусъ нашавши магаре уседе на нѣга, као што є писано: **) Не бој се кћери Сионова, ***) ево царъ твой долази седећи на ждребету магарећемъ.

* Осана єсть усклик радости, као кодъ насъ Слава! а значи спасеніе.

**) У пророка Исаіе, и Закаріе.

***) Кћи Сіонова, значи то што и Сіонъ; єръ су Юдеи варошы свое називали фигуративно: кћери.

Сихъ же неразѹмѣша оученицы егѡ прежде: но егда прослависѧ Іисѹсъ, тогда поманѹша, ѩко сїѧ быша ѡ немъ писана, и сїѧ сотвориша емѹ. Али ово неразумѣше ученици нѣгови пре: но кадъ се прослави Исусъ, тада се опомену̏е да ово беше за нѣга писано, а они му то учинише.

Свидѣтелствова же оубо народъ иже бѣ прежде съ нимъ: егда Лазаря возгласи ѿ гроба, и воскреси его ѿ мертвыхъ. А сведочаше и народъ, кои бѣше пре съ ньимъ, да е онъ Лазара избавио изъ гроба, и подигао га изъ мртвыхъ.

Сегѡ ради и срѣте его народъ, ѩкѡ слышаше егѡ сїе сотворша знаменїе. Тога ради и срете га народъ, вр̏ чуше да е онъ то знаменѣ, то чудо, учинїо.

Апостолъ къ Филипљанима гл. 4. зач. 247.

Братіе: Радѹйтесѧ всегда ѡ Господѣ, и паки реку радѹйтесѧ. Радуйте се свагда о Господу, и опетъ велимъ радуйте се.

Кротость ваша разѹмна да бѹдетъ всѣмъ человѣкѡмъ. Господь близъ. Кротость ваша, ваша благообразность, ваша смерность нека буде познана свима людма. Господъ е близо.

Ни ѡ чемже пецытесѧ, но ко всемъ молитвою и моленїемъ со благодарен̏емъ прошенїѧ ваша да сказѹютсѧ къ Богѹ. Ни зашто се не брините, него у свему молитвомъ и моленѣмъ са захвальиванѣмъ искања ваша да се являю къ Богу; обраћайте се у свакой потреби вашой съ молитвомъ, моленѣмъ и са захвалношћу къ Богу.

И миръ Божїй, превосходмй всякъ оумъ да соблюдетъ сердца ваша и разѹмѣнїѧ ваша ѡ Хр̏истѣ Іи-

сѣсѣ. И миръ Божій, кои превазилази свакій умъ, да сачува срдца ваша и мисли ваше у Христу Исусу.

Прочее же братіе моа, елика сѣть истинна, елика честна, елика праведна, елика пречиста, елика прелюбезна, елика доброхвална, аще каа добродѣтель, и аще каа похвала, сіа помышлайте. А у осталомъ браћо моя, што е годъ истинито, што е годъ поштено, што е годъ праведно, што е годъ пречисто, што е годъ прелюбазно (љубави достойно); што е годъ похвално; и іошъ ако има коя добродѣтель, и ако има коя похвала, то мислите, за тыиъ тежите.

Имже и наѵчистеса и пріасте и слышасте и видѣсте во мнѣ, сіа творите: и Богъ мира бѣдетъ съ вами. Чему се и научисте, и што примисте и чусте и видисте у мени, то чините и Богъ мира быти ће съ вами. *)

Неколико исторични знаменитости за рачунске примере.

1. Винова лоза донесена е у Европу 700 год. пре Христа; кодъ насъ се почела садити 270 год. после Христа. Прво е пиво направлѣно 1200 год пос. Хр.; прва комовица 1305 год. после Хр.; а комадара 1545. год. после Христа.

2. Шећеръ е у Европу донесенъ 1180 г. после Христа. Чоколада 1560. године. Кафа 1573. Дуванъ 1580. Кромпиръ 1544. Први шећеръ одъ репе начинѣнъ е 1747. Кромпиръ се почео овуда разсаћивати 1763. Свилева буба пренесена е 550 после Христа.

*) Славенскій текстъ овога апостола садржи у себи главна правила владања, и за то, пошто се разясни, ваља да га дѣца на паметь науче.

3. Писмо изнађено е 2000. год. пре Хр. Штампа 1436 после Хр. а брзотискъ 1803. год Арабске цифре 1000. год. после Хр.; а децимални рачун 1460. после Хр. Нашъ, или стари Јулијановъ календаръ 46 год. пре Хр. а римски или нови, или Григоријевъ 1582 год. п. Хр.

4. Стакло изнађено е 1700 год. пре Хр.; у прозоре почело се резати 250 год. после Хр.; први билюри правлѣни су 1270. после Хр.; први микроскопъ и телескопъ 1590. год. после Хр.; прва огледала год. 1591.; дагеротипија 1839.

5. Сатъ на точкове 996 год. после Хр.; први на цркви удараюћи сатъ год. 1288.; први џепни сатъ начинѣнъ 1510.; први сатъ са шеталицомъ 1656.; а први електрични сатъ 1845. године.

6. Барутъ е изнађенъ год. 1318. после Христа; први топови начинѣни су 1340. год.; прве пушке год. 1387. прве ракетле 1427. конгревске ракетле 1804. перкусиони 1815. револвери 1850. године.

7. Прва звона на црквама год. 400. после Хр. прве оргулѣ год. 657. прве егеде год. 800. хармоника 1653. клавиръ први 1717. год.

8. Компасъ е изнађенъ год. 1302. после Хр.; шеталица 1630. термометаръ 1638. барометаръ 1643. електрична машина 1650. муњоводъ 1752. балони 1783. телеграфъ 1791.

9. Парна машина изнађена е год. 1769. пароплов 1799. паровозъ 1814. год.

10. Прва воденица год. 1. после Христа воденица тестерећа год. 500. прва ветренѣча год. 1000. а парни млинъ год. 1800 после Хр.

11. Прва сеѣћа машина год. 1660. а вршаћа прва 1700. год. после Хр.

12. Велике богинѣ показале се у Европи први редъ године 1200. после Хр.; каламлѣнѣ богиња почело се год. 1782.; холера 1830. године.; куга 1348.

Парамития

друга збирка.

I.

Лабудъ изъ раја.

Одъ младости свое, тако казуе прича, бавляше се Єнохъ у души своіой съ Богомъ; онъ бияше тихи осматрателъ света, дела Божии. Іошъ дететомъ га проваћаше нѣговъ анђео по раю. Онъ читаше у књигама съ неба послатимъ, кое не бияху на земним листовима написане; онъ читаше у књизи звезди, зато га и назваше осматрателѣмъ, *идрисомъ*.

Єдаредъ сећаше онъ самъ подъ єднимъ кедронъ, и као да неко мановенѣ крозъ нѣга проће, виде онъ судбину света, кои ће наскоро потопомъ потоплѣнъ бити, виде данъ судньи. „О да би умео све ово — уздану у себи — потомству момъ явити!“ У тај мах сину съ неба єданъ лабудъ, и изнадъ нѣгове главе три кола учинивши, изгуби се опетъ у облацима. Єнох га позна; то бияше лабудъ изъ раја, коегъ онъ іошъ дететомъ гледаше и волеше, Изъ крила лабудова паде єдно перо предъ Єноха, и овай га узе, те ньим свое књиге будућности написа.

А кадъ Єнохъ свою браћу дуго али заманъ учаше и световаше, како имъ живити валя, и кадъ нѣгова душа на место определѣня своғъ поћи мораде, узе онъ сина своғъ Матузалу и рече му: „Не заборави ти наука мои; дани живота могъ ево проћоше и навршише се, три стотине и шесетъ и петъ година, као кратки дана; валяда в остале дане живота могъ свемилостиви теби одредио.“ Ово изрекавъ благослови га, а ту се показа ято лабудова изъ раја, кои га на своя крила узеше и однеше; Єноха нестаде.

А кадъ га Матузала у облацима на светой гори заманъ тражаше, указа му се едно пуно сяйности красно привиђенѣ: „Я самъ анђео твогъ оца — рече — кои самъ га чувао, и іошъ дететомъ по раю водио; онъ е садъ тамо; довольно е живео ту, савршенство е достигао, са тога Богу омиле, те га изъ тогъ живота себи позва.“

Ово изрекавъ дирну анђео землю, и изъ землѣ изађе цветнато бадем-дрво, рани вестникъ красногъ пролећа. Пре негъ што лишће потера, на голомъ граню уцвета мио цветъ, навешћуюћи мило доба.

Анђела нестаде, а Матузала, кои и своегъ оца године прими, и међу свима смртнима найвећи векъ доживе, пажаше и любляше то дрво, кое га одъ тада увекъ опоминяше на оца своегъ и нѣгове свете науке.

Една єзикословна игра.

(За букварце)

Игра родова и бројева.

Кадъ е учитель децу укратко обавестио, колико родова има, найлакше са местоименіемъ мой, моя, мое; онда иште да свако по реду дете по едну речь мушкогъ рода каже, свако другу речь, кою оће, или учитель одреди место, изъ когъ оће те ствари, н. п. изъ школе, цркве, авлие, поля, баште, винограда, воде, ваздуха и пр. види буквaръ: предмети за размишляванѣ.

Кадъ су сва деца свако по едну речь мушкогъ рода изрекла, онда иште, да му свако по єдну речь

женскогъ рода погоди; кадъ их е и овимъ обредио, онда нека свако каже по едну среднѣгъ рода.

У другой други редъ предузетой игри иште, да свако друго дете и другогъ рода речь каже, или да свако по три речи рекне сваку другогъ рода.

Са два триредъ предузетомъ овомъ игромъ сва ће се деца довольно о овомъ обавестити.

На исти овай начинъ предузимлю се и игре броева. Кадъ е учитель децу укратко обавестио о брою единственомъ и множественомъ, онда иште да му свако дете по едну ствар изъ определѣногъ места у единственомъ, а кадъ их е обредио, да онда свако по едну у множественомъ брою рекне.

Сдаредъ нека едно дете рекне едну речь у единственомъ, а друго ту исту у множественомъ брою; или исто дете исту речь у оба броя.

При овомъ може искати да и на родове пазе и ову игру броева са игромъ родова да спое. Одъ старие деце валя искати да пазе на речи, кодъ кои се у множественомъ брою понеки гласови изостављю, или, додаю, или изменюю.

Штица

за прво слаганѣ слогова.

і, и, й, —
п, — пи, ип,
т, — ти, ит, пт,
ш, — ши, иш, ишь, шт,
г, — ги, иг,
ч, — чи, ич, чт,
н, — ни, ин, гн,

ь, — ьи, гь.

с, — си, сп, ст, сг, сч, сн, сь, пс.

е, — ей, еп, ет, еш, ег, еч, ен, еь, ес, пе, те, ше, ге, че, не, ье, се,

є, — єт, єш, єг, єч, єн, єс,

о, — ой, оп, от, ош, ог, оч, он, оь, ос, іо, по, то, що, го, чо, но, ьо, со, єо,

а, — ай, ап, ат, аш, аг, ач, ан, аь, ас, ае, ао, іа, па, та, ша, га, ча, на, ьа, са,

л, — ли, ле, ло, ла, ил, пл, тл, шл, гл, чл, сл, ел, єл, ол, ал,

ль, — ьи, ље, ьо, ьа, пь, ть, шь, гь, чь, сь, ель, оль, аль,

м, — ми, ме, мо, ма, им, тм, шм, гм, чм, см, ем, єм, ом, ам,

ю, — юй, ют, юш, юг, юч, юн, юл, сю, ею, ою, аю

ж, — жи, жг, жн, жь, же, жо, жа, жл, жль, жм, иж, с'ж, еж, єж, ож, аж, лж, юж,

х, — хи, хт, хе, хо, ха, хл, хь, ох, ах, юх,

з, — зи, зг, зн, зе, зо, за, зл, зм, из, єз, оз, аз, мз,

я, — яй, ян, ят, ящ, яг, яч, ян, яь, яс, яє, яо, ял, ям, яж, ях, яз, ая, ия, тя, ся, ея, оя, ая, мя, зя,

у, — уй, уп, ут, ущ, уг, уч, ун, уь, ус, ує, уо, уа, ул, уль, ум, ую, уж, ух, уз, уя, пу, ту, шу, гу, чу, ну, ьу, су, лу, ьу, му, жу, ху, зу,

д, — ди, дн, дь, де, до, да, дл, дль, дж, ду, ид, гд, сд, ед, єд, од, ад, юд, жд, зд, яд, уд,

р, — ри, рп, рт, рш, рг, рч, рн, рь, рс, ре, ро, ра, рл, рль, рм, рж, рз, ру, рд, ир, пр, тр, гр, ср, ер, ор, ар, мр, юр, жр, хр, зр, яр, ур, др,

ц, — ци, це, цо, ца, цм, цу, цр, иц, ец, оц, ац, юц, яц, єц, рц,

ћ, — ћи, ће, ћо, ћа, ћу, ић, еће, оћ, аћ, юћ, яћ, ућ, рћ,

к, — ки, кт, кн, кс, ке, ко, ка, кл, кль, кь, км, ку, кр, кћ, ик, тк, шк, чк, ск, ек, єк, ок, ак, юк, як, ук, рк,

в, — ви, вт, вн, ве, во, ва, вл, вль, вз, ву, вд, вр, вк, ив, тв, шв, гв, чв, св, ев, єв, ов, ав, юв, св, ав, жв, хв, зв, яв, ув, дв, рв, цв, кв,

б, — би, бе, бо, ба, бл, бу, бд, бр, бль, иб, чб, сб, об, аб, зб, яб, уб, жб, рб,

ђ, — ђи, ђе, ђо, ђа, ђу, иђ, еђ, ођ, ађ, уђ, рђ,

ф, — фи, фе, фо, фа, фл, фр, фу,

брв, брд, брк, брж, брз, брљ, брч, брш,
врг, врб, врь, врд, врз, врл, врн, врс, врт, врц, врш,
грб, грд, ггг, грл, грн, грт, грц, грш,
дрв, држ, дрз, дрм, дрн, дрп, дрт, дрх, дрљ,
жвр, жрв, жрн,
звр, зрн, здр,
квр, крв, крч, крк, крљ, крм, крь, крп, крс, крт, крч,
прв, прж, прз, прљ, прс, прт,
твр, трб, трв, тгг, трч, трк, трљ, трс, тре,
цвр, црв, црк, црн, црћ, црт,
чвр, чрв, чрљ, чрн,

Све ове слогове ваља на три табле написати, једну съ рукописнимъ, другу съ грађанскимъ, трећу са славенскимъ писменима,

Чимъ деца ков писмо писати науче, одма га и са свима прошастимъ уедно спаяюћи изговараю, али нигде ове слогове голо, него одма погађаю и речь, у коима се гласови исти налазе, било на почетку речи, или на краю, или у среди. Н. п. чимъ учитель претом на цр, пружи, дете каже цр—црвенъ или црв, црква, црнъ и пр. али овомъ ін приучити мора; и кадъ ін в сваки данъ са новонаученимъ писменомъ у сва три вида слагаюћи ін измуштрао, онда по једну одъ ти погођени речи, ако све гласове написати умею, зада да в и пишу; само при писаню има пазити учитель и на краснописание, и задавати да оно писмо найвише пише, ков неуме лепо правити.

Овимъ начиномъ могу деца сваки данъ по једно писмо познати, у сва три вида нѣгова, рукописномъ, грађанскомъ и славенскомъ, и одма га са другимъ прошастимъ већъ познатимъ споити, и одма речи, у коима се исти гласови находе погађати, и одма те речи коихъ све гласове исписивати умею, исписивати. Овако науче одма и писати, и сва три вида слагати и после исчитавати. Кодъ сваког писма учитель свако

дете по два три задатка на рукописной, и толико на граћанской и на славенской штици изпита.

На штици овой ставлћни су само они слогови гласова, какви ји у речма нашегъ ѳзика има, и ставлћни су по реду не азбучномъ него калиграфичномъ.

На краю додати ѕу слогови са три гласа, свудъ са р, за ону децу особито, коя овогъ гласа изговарати неумею, да се вештбаю, само нетреба са овимъ навалћивати, да га за неколико дана чисто изрекну, еръ ѳ то мана телесна, съ коіомъ се мора стрплћня, имати, и сваки данъ помало крхати.

Кадъ ѳ учитель ева ова писмена прошао, онда има децу и остала познати и слагати научити: тако ѳ ѣ, ы, ѕ, ѵ, ѿ, ѽ, ц, ѯ, ѱ, ѧ, ѵ, ь, ѕ, ѧ, ц, и пр.

Велика писмена учи децу ѵѳдаредъ съ малимъ познати и изчитавати, само писати не.

Имена гг. предплатника

на

ШКОЛСКЙ ЛИСТЪ

за годину 1860.

Б.) На по године. Изъ Сомбора (Прод.) Г. Миша Теодоровићъ трговацъ; г Лаза Кроњићъ опанчаръ; г. Сима Тараньски опанчаръ и љуб. књиж.; Іованъ Чупићъ ученикъ; г. Константинъ Стойковићъ урб. суда помоћникъ; г. Милошъ Тешићъ угоститель; г. Михаило Деановићъ учит.; г. Ђорђе Глибонски изуч. препарандъ; г. Петаръ Веселиновић граћанинъ; г. Марко Бикаръ трг.; гг. учитељи: Павле Іорговићъ, Аронъ Михайловићъ, Алекс. Коњовићъ, Іованъ Настићъ, Михаило Јанковићъ, Теодоръ Іовановићъ, Прока Манойловићъ и Милошъ Симићъ; препаранди II. раз ѣда: гг. Милошъ Настасићъ, Живанъ Клаваговићъ, Мартинъ Якшићъ, Светозаръ Мештеровићъ, Радославъ Хрватъ, Павле Ташићъ, Милошъ Илачевићъ, Исидоръ Крецуловъ, Никола Кирякъ; преп. I. разреда: гг. Дим. Акимовићъ, Іованъ Белянски, Алекс. Станћъ, Алекс. Писаревићъ, Сима Величковићъ, Лазаръ Перићъ, Мих. Милетићъ, Миланъ Хаџићъ, Петаръ Малешевићъ, Вас. Бикаръ, Сим. Айвазъ, Ђорђе Медуриħъ, Риста Вукићевићъ, Сава Райковићъ, Ник. Грунићъ, Светозаръ Белеслия, Миланъ Живићъ; преч. г. Ђорђе Бранковићъ протопр. — ГГ. Петаръ Смиљанићъ и Емил. Милиновићъ учит. у Вуковару; г. Петаръ Шукићъ учит. у Негославци; г. Христофоръ Илићъ учит. у Штубику у Србіи; г. Прок. Видицки учит. у Бечкер. — Свега 135. (Свршиће се.)

Издае Епіскопска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ II. У Новоме Саду, 21. марта 1860. ГОД. III.

ПОЗИВЪ

на

ПРЕДПЛАТУ.

Съ концемъ овога месеца Марта или съ 12. броемъ свршује се прва четврть овогъ Школскогъ Листа за 1860. год. и истиче време за ону Г. Г. Пренумеранте, кои су се само на ову четврть пренумерирали. Съ почеткомъ пакъ Априла месеца почиње друга четврть истогъ листа.

У 7. брою овогъ листа одъ ове год. явлѣнъ е узрокъ, зашто е овай листъ доцние изилазио, него што е одређено; а укупно явлѣно е и то, да ће у напредакъ у свое време изилазити. — Ко е овай листъ до садъ съ пажньомъ пратио и читао, могао е лако увидити, да е онъ покрай найпоглавитиихъ препона, што е и у научнимъ стварма и у новцу слабо подпомаганъ био, опетъ тако удешенъ и раѣенъ, да е не само школской младежи и народнимъ учительима, него скоро за свако станѣ и узрастъ одъ велике користи и потребе. — За свештенство нужданъ е по томе, што су свештеници понайвише школски местни управительи и катихете; зато треба да су имъ све школ-

ске ствари, као: недостатци, нове уредбе, начинъ наставляня и т. д. све у прсте познате тако, да бы могли све оно што е годъ у школама неуредно уклонити, а оно што е добро и успешно увести; еръ онай свештеникъ, кои станѣ школе подробно не познае, и кои у начину наставляня нема довольне вештине: тай не може школи много користити; iошъ напротивъ може iой у чему као управитель и руководитель и шкодити; а овай школски листъ дае му правацъ да дозна, шта е правый задатакъ народне школе, и какви се у ньой предмети и коимъ начиномъ предавати имаю. — И за оне свештенике, кои нису школски управительи, такоѣеръ е овай листъ потребанъ и нужданъ, еръ у дужность своге свештенства спада, о просвети народной, побожности и моралу старати се, а овай е листъ пунъ побожныхъ ствари и морала. — Далѣ: да е за свакога учителя овай листъ потребанъ и нужданъ, ту башъ не треба никаквогъ доказиваня, како годъ што ние нуждно доказивати копачу, да му е потребна мотика, или кроячу ножице, и т. д. — Богословима е такоѣе нужданъ, еръ ѣе они и сами учительи, катихете и управительи школски временомъ быти. — Трговци, майстори и сви родительи, кои дечицу имаю, и по природномъ нагону желе ихъ валяну и добру видити, требало бы да овай листъ држе и децу свою съ ньимъ упознаду; па могу уверени бити, да су ихъ са честитимъ друштвомъ упознали. — Найпосле свакогъ станя и карактера човекъ, моѣи ѣе по кои чланакъ за себе у овоме листу наѣи кои ѣе га забавляти и интересати. Богатіи и имуѣніи люди, ако

ни зашто друго, баръ зато требало бы да га држе, да бы се овай за младежь нашу тако користный листъ обдржати могао!

Зато се сви приятельи младежи наше умоляваю и позиваю, да са свакимъ цѣли сходнымъ средствомъ, т. е. или душевнимъ или новчанимъ, овоме листу у помоћь притеку. А кадъ бы се хтело и о томе настоявало, заиста би се могло помоћи. Ето намъ живогъ примера: Изъ Обштества Сомборскогъ имамо преко 80 пренумеранта! Кадъ бы и изъ другихъ повећихъ обштина полутину или четвртину или баръ осми део пренумеранта у погледу предхваљеногъ Сомборскогъ Обштества имали, — кадъ бы се у мало већимъ селима бар њихъ неколико пренумерирало, и свако манѣ село по єдан ексемпларъ о обштинскомъ трошку држало, — съ тымъ бы овай за младежь нашу користный Листъ яко подпомогнутъ био.

Ко годъ га дакле имати жели, — а требало бы да сви то желимо, — нека изволи што пре Уредништтву Срб. Дневника приявити се. Цена му є она иста као и до садъ т. е. 1 ф. а. вр. на 3 месеца.

Уредништво Шк. Листа.

Награде и казни при воспитанію.

Свакій правый христіянинъ, кои є у духу свете цркве воспитанъ, и коега вѣра несастои се у споляшности самой, знаде добро и увѣренъ є подпуно,

да надъ свѣтомъ влада вѣчна правда, коя многопута іоштъ овдѣ доле на земльи добродѣтель награђује, а порокъ казни, и свакій такавъ христіянинъ живи у тврдой надежди, да има с' оне стране гроба за насъ другій далеко савршенія свѣтъу коме ће се све оно изравнати што намъ се овдѣ неправо и неразумльиво чини, и у коме ће свакій човѣкъ предстати морати са дѣли свои предъ Оногъ неумитногъ Судію, за кога писано стои, да ће судити живима и мртвима.

На при свемъ томъ увѣреню и при свой той надежди, виђамо мы опетъ да погрѣшни и найболыій христіянинъ, виђамо да и найваляніи, покрай све свое тежнѣ и труда, ніе кадаръ са дѣли свои себе свагда предъ Богомъ оправдати; еръ плотска наша воля непрестано воюе противу духовне и зароблява насъ подъ грѣхъ!

Кад е дакле тако кодъ одраслыхъ и савршеныхъ людій; то у колико се манѣ може одъ дѣце очекивати, да сама по себи савршено покорна буду закону моралномъ и доброме обичаю. Дѣчія воля іоштъ ніе толико снажна да може искушеніяма противстати и ньи побѣдити, и због тога е како у домаћемъ тако и у училиштномъ воспитанію нуждна награда, да бы се ньоме дѣца у добру утврдила, добро заволѣла и постояна у нѣму остала, — и казнь, да се ньоме дѣца одъ зла застраше, да увиде да зло дѣло рђаве послѣдице за собомъ повлачи, па да тако омрзну на неваляштво, и да се на добаръ путъ опетъ поврате.

Награду не валя сматрати као цѣль, него само као средство. Дѣца коя су кодъ куће христіянски воспитана, налазе награду за свое добро дѣло у самомъ срдцу своме. За такову дѣцу била бы вѣчъ велика каштига то, кадъ не бы смѣла добро какво учинити. Оваковой дакле дѣци нису нуждне награде, ван ако не за примѣръ другима. Умилятъ погледъ воспитателѣвъ,

припознаванѣ и изявлѣнѣ радости о добром дѣлу, а сврхъ свега изражай: „*То є дѣло Богу мило!*“ всу у врло млогимъ случаєвима найболѣ награде за такову дѣцу. Исто тако часть с учителѣмъ проходати се, или каква лѣпа приповѣдка, кою имъ учитель при свршетку дневнога или недельнога посла као у награду приповѣди, сасвимъ є сходна награда за дѣцу, и то по ньи више вреди него дарови. Одъ дарова опетъ кои се у награду даю, найбольи су лѣпе иконице и кньижице, и похвални листови, у коима се писмено изявлюе и као засведочава, да є дѣте доиста добро се владало, ил' трудолюбіемъ и пажльивошћу одликовало се. Овакови дари давани су у награду по смислу закона Константиновогъ и Іустиніяновогъ у Грчкой и у Србской држави добро учећой се дѣци (види: Срб. Лѣтописъ 1859. I. стр. 23.) да бы дѣца веселимъ сердцемъ к' учительима у школу долазила. Овакове даре и найславніи педагоги данашнѣга времена препоручую да се у награду доброй дѣци даю. —

При награђиваню има се воспитатель чувати одъ пристрастія. Само праву заслугу, само оно што є собственимъ трудомъ и прилѣжаніемъ заслужено, смѣ онъ наградити, а нипошто природне умне даре, лепоту или богатство дѣчіе.

При казненю валя да воспитатель свагда предъ очима има намѣру да каштигом дѣте поправи. Казнити дакле валя тако, да и казнѣно, а и остала дѣца изъ владаня воспитателѣвогъ лако увидити могу, да онъ казни по вольи и заповести найвышега, найправедніега судіе. Правый воспитатель неможе быти при казненю ладнокрванъ и равнодушанъ. Кад бы онъ такавъ было, то не бы было ништа друго него продуженѣ онога прута с коимъ казни. Изразъ неповольности, сажаленѣ о учинѣномъ злу, и праведанъ гнѣвъ на таково неваляло дѣло мора с' казнію здруженъ быти,

ако е воспитатель човѣкъ, кои отчинско и христіянско срце има, и башъ та околностъ, што се онъ на учинѣно казни достойно дѣло срди, и дае се познати како му е жао што се дѣте тако заборавило и погрешило, ямчи да ће казнь по дѣте користна бити. Напротивъ има се христіянскій воспитатель чувати одъ ярости и одъ подсмева и осветльивогъ заеданя кадъ дѣте казни; еръ у таковом станю казнь наличи на осветy и огорчава срце кривчево, умѣсто да га поправи. Честитъ и савестанъ учитель валя да казни с' таквим разположенѣмъ духа да се не мора уплашити одъ свога лица кадъ бы му тко у тай мах огледало поднео, и да се не мора упропастити и забунити, кадъ бы га нѣговъ старешина при казненю затекао.

Награде и казни у колико е више могуће валя да буду тако удешене, како ће дѣца из ньи лако увидити моћи добра или зла слѣдства свои добри или зли дела'. Тако на примѣр: Кое се дѣте чисто држи, кое е учтиво и благообразно, то ће воспитатель водити са собомъ у друштво отмѣныхь людій, и похвалит ће га предъ старіима; а прлявом и безобразномъ дѣчку нека закрати ову радость, и нека му башъ изяви зашто га у друштво повести неможе, и зашто га не може похвалити. То е врло чувствителна казнь за такову дѣцу. Коя дѣца пажльиво слушаю учителѣву науку, той нека при свршетку посла приповѣди какву лѣпу приповѣдку, или нека то приликомъ шетнѣ учини. Дѣца, коя не пазе и нерадо слушаю науку, нека се казни ради лише ове среће и части; кое дѣте свое кньиге и прописе чисто држи и радо чита, нека добые у награду при испиту лѣпу какву поучну кньигу на даръ. Побожноме валя дати лѣпе иконице, валя му дозволити да у олтару о служби Божіой послужуе, да се облачи, и да Апостолъ и Антифонъ чита. Миролюбивоме и услужноме треба дати прилику да се дружи са добромъ,

веселомъ и воспитаномъ дѣцомъ, а кавгацію одлучити одъ дѣце и отерати да самъ сѣди у последньой скаміи, да види и осети како є тешко у самоћи быти, па да се примири и другове свое выше невређа; тко туче ил гребе другу дѣцу томе валя дати да осѣти и самъ како боли кадъ бієнъ буде и. т. д. Кои воспитатель нази на радню дѣчію, и при награђиваню и казненю, као и при свакомъ другомъ послу своимъ наметно и разборито поступа, тай ће лако изнаћи награде и казни такове, по коима ће дѣца осетити моћи, да ихъ само ньихово рђаво дѣло казни, а добро дѣло ньихово да ихъ награђуе, а то є по ньи одъ велике важности.

Напоследку сматрати валя послѣдице кое є єдна ил' друга награда ил' казнь кодъ дѣце имала, и ако су послѣдице награде или казни рђаве, то ихъ с' места валя предупредити. Тако ако се похвалѣно, отликовано и награђено дѣте поневеди и похоли, то га за животъ главе не валя више награђивати, него бы му требало и добивену већъ награду одузети, те га тако одъ гордости сачувати; ако ли казнѣно дѣте, отврдне у злу, па после єдне ил' друге казни іонитъ горе постане, томе є казнь та на зло а не на поправлѣнѣ служила и зато му ни одъ помоћи быти неможе. Мора се дакле обуставити и друго средство покушати, коимъ ће се на морално поправлѣнѣ дѣтета тогъ већма дѣйствовати моћи. — У обште свакій родитель, воспитатель и учитель нека то има предъ очима да казнь дѣчія ніе освета, нити одмаштеніе невалялога дѣла, него средство, кое се само изъ те намере употреблява, да бы се ньиме дѣте одъ зла и нѣговыхъ послѣдица уплашило, и у владаню своме поправило.

Евангелія и Апостола.

На Великій Четвртакъ.

Евангеліе одъ Мат. гл. 26. зач. 107.

Рече Гдь своимъ оученикомъ: Вѣсте, ако по двою дню Пасха бѫдетъ: и сынъ человѣческій преданъ бѫдетъ на пропатіе. Рече Господь своим ученицима: Вы знате да ће до два дана Пасха быти, и сынъ човечій бытће преданъ на пропеће; До два дана быти ће Пасха, *) и мене ћеду предати да ме разапну. Сыномъ човечіимъ називао е свагда Исусъ Христосъ себе самога.

Тогда собрашасѧ архіереє и книжници и старцы людстіи ко дворъ архіереевъ глаголемагѡ Каіафы. Тада сабраше се, скупише се првосвештеници, и књижевници и старешине народне у дворъ (у палату) првосвештеника, кои се звао Каяфа.

и совѣщаша да Іисоуса лестію имѫтъ и оубіютъ. И саветоваше се, договорише се, да Исуса преваромъ ухвате и убію.

Глаголахѫ же: Но не въ праздникъ да не молва бѫдетъ въ людехъ. Говораху пакъ: Али не у време празника (неваля у време празника то чинити т. е. Исуса ухватити и убити); да небы какогодъ буне было међу людма,

Іисоусѫ же бывшѫ ко Виданіи въ домѫ Сїмѡна прокаженнагѡ, приступи къ немѫ жена, стклаицѫ мира имѫщи многоцѣннагѡ, и козливаше на главѫ Єгѡ возлежащѣ. А када Исусъ быяше у Витаніи у дому Симона прокаженога (губавога, краставога); Приступи къ нѣму жена стакленицу мира носећи скупоцѣнога, и изли на главу нѣгову, кои сеђаше **) за трпезомъ.

*) Пасха или празникъ безквасныхъ лебова држи се кодъ Евреа, у споменъ ослобођења из робства египатскога.

**) Возлежати значи седити за трпезомъ.

Видѣвше же оученицы Его негодоваша глаголюще: Чесо ради гибелъ сїа бысть: Можаше бо сїе мѵро продано быти на мнозѣ и дати са нищимъ. А када видише Ученицы нѣгови негодованье говорећи: Нашто е то разсипанѣ; нашто тай трошакъ? Та могло се то миро продати скупо, и новци дати сиромасима.

Разѹмѣвъ же Іисѹсъ рече имъ: Что трѹждаете женѹ; Дѣло бо добро сотвори ѡ мнѣ. Всегда бо нищыа имате со собою, мене же не всегда имате. А дознавши, примѣтивши Исусъ то, рече ньима, шта узнемируете жену, шта досађуете жени? Та сиромахе имате свагда са собомъ, а мене немате свагда.

Возлїавши бо сїа мѵро на тѣло мое, на погребенїе ма сотвори. Єръ ова изливши миро на тѣло мое за погребъ ме е приуготовила.

Аминъ глаголю вамъ: идѣже аще проповѣдано бѹдетъ Єѵаггелїе сїе во всемъ мірѣ, речетсѧ, и еже сотвори сїа, въ памать ѥѧ. Заиста вамъ кажемъ гдѣ се годъ успроповѣда Еванђеліе ово по свему свѣту, реѣи ће се, и што учини ова жена, у споменъ нѣзинъ.

Тогда шедъ єдинъ ѿ обоюнадесѧте глемый Іѹда їскарїѡтскїй, ко архїєрешмъ, рече: что ми хощете дати и азъ вамъ предамъ єго. Тада отишавши еданъ одъ дванаесторице (Апостола'), кои се зваше Юда Искарїотски, к' првосвештеницима, рече: Шта ћете ми дати, па ћу вамъ га я издати?

Они же поставиша ємѹ тридесѧтъ сребреникъ. А они одредише нѣму тридесеть сребрняка.

И ѿтолѣ искаше оудобна времене, да єго предасть. И одъ тада тражаше згодна времена, да га изда.

Въ первый же день ѿпрѣсночный пристѹпиша оученицы ко Іисѹсѹ глаголюще ємѹ: Гдѣ хощеши оуготовимъ ти ѧсти пасхѹ.

А у првый данъ праздника безквасныхъ лебова приступише ученици къ Исусу говорећи му: Гдѣ ћешъ да ти сготовимо да едеш пасху. (пасхално јагње.)

Онъ же рече: Идите къ граду къ онсицѣ и реците емў: Оучитель глаголетъ, врема мое близу есть: оу тебе сотворю пасхў со оученики моими. А онъ рече: Идите у градъ къ томе и томе, и реците му: Учитель каже: време е мое близо, кодъ тебе ћу учинити пасху (држати пасхалну вечеру) са ученицима моима.

И сотвориша оученицы, якоже повелѣ имъ Іисусъ, и оуготоваша пасхў. И учинише ученицы као што заповеди њима Исусъ и сготовише пасху (вечеру у спомен ослобођења израиљског народа изъ робства египатскогъ).

Вечерў же бывшў, возлежаше со обанадесате оученикома. Кадъ бы вече, сеђаше Исусъ са дванаесторицомъ ученика' (за трпезом). *)

Вѣдый Іисусъ яко вся даде емў Отецъ къ рўцѣ, и яко ѿ Бога изыде и къ Богў градетъ, востаєъ ѿ вечери, и положи ризы, и пріемъ лентіонъ препоасася. Знаюћи Исусъ да све даде њему Отац у руке, и да онъ одъ Бога изиђе, и да к' Богу иде: устане одъ вечере екиде хальине горнѣ, и узе убрусъ (пешкиръ), те се опаса.

Потомъ клі҃а водў во оумыва́лницў, и начатъ оумыкати нозѣ оученикшмъ и отирати лентіемъ, имже бѣ препоасанъ. Потомъ ули воду у умиваоницу, и поче умивати (прати) ноге ученицима, и отирати убрусомъ, коимъ беше опасанъ.

Пріиде же к сі҃мшнў Петрў и глагола емў той: Господи, ты ли мои шмыеши нозѣ; Тада доће къ Симону Петру и рече му овай: Господе! зар ты мое ноге да оперешъ?

*) Довде е читанѣ изъ Евангелія Матеовогъ, а одавдѣ из Іоанна гл. XIII.

Wкѣща Іисѹсъ и рече емѹ: Єже азъ творю, ты не кѣси нынѣ оуразѹмѣеши же по сихъ. Одговори Исусъ и рече нѣму: Што я чинимъ, ты незнащъ сада, али ћешъ дознати после.

Глагола ємѹ Петръ: Не оумыеши ногъ моею ко кѣки. Рече нѣму Петаръ: Никадъ ты нећешъ умити, опрати ногу моихъ.

Wкѣща ємѹ Іисѹсъ: Аще не оумыю тебе, не имаши части со мною. Одговори му Исусъ: Ако не умiемъ тебе, нећешъ имати дѣла са мномъ (Ако не дашъ да ти оперемъ ноге, нећешъ быти мой другъ, нећешъ имати учестія самномъ).

Глагола ємѹ Сiмѡнъ Петръ: Господи, не нозѣ мои токмо, но и рѹцѣ и главѹ. Речу му Симонъ Петаръ: Господе, не ноге мое само, но и руке и главу, т. е. кадъ мы Господе то за знаменѣ мое заеднице с тобомъ узимашъ; то не само ноге, него и руке и главу свою даем ти да умиешъ, оддаемъ се саевимъ вольи и заповести твоiой.

Глагола ємѹ Іисѹсъ: Измоκенный нетребѹетъ токмѡ нозѣ оумыти: Єсть бо весь чистъ, и вы чисти есте но не вси. Рече му Исусъ: Измивеноме нетреба до само ноге опрати, еръ в савъ чистъ, и вы сте чисти, али не сви *)

Вѣдашѣ бо предающаго Єго: сегѡ ради рече, ико не вси чисти есте. Исусъ знадiяше издаицу свога; за то рече: нисте сви чисти.

Єгда же оумы ноги иχъ, прiатъ ризы своя, возлегъ паки, рече имъ: Вѣсте ли, что соткорихъ вамъ; А када имъ опра ноге, узе хальине свое (узе на се горнѣ хальине), и седе опетъ за трпезу, и рече имъ: знате ли, шта я учинихъ вама?

*) Юдеи су имали обичай пре ела руке и лице опрати, а кадъ в кои с' пута дошао прали су му ноге. Исусъ в ученицима прао ноге, да имъ даде примеръ снисходителности, понизности, услужности.

Вы глашаете ма оучителА и Господа: и добрѣ глаголете, єсмь бо. Вы ме зовете учителѣмъ и Господомъ и право велите, єръ я и єсамь то.

Аще оубо азъ оумыхъ ваши нозѣ, Господь и Оучитель, и вы должни єсте дрѣгъ дрѣгѣ оумыкати нозѣ. Кадъ дакле я опрахъ ваше ноге, Господъ и Учитель, и вы сте дужни єданъ другоме прати ноге; кадъ самь се дакле я као вашъ Господъ и Учитель понизіо, те самь вами послужио: то сте и вы дужни єдан другоме службу любави указати; єданъ другога помагати; єданъ другога као брата любити; ниткога непрезирати.

Образъ бо дахъ камъ, да ѩкоже азъ сотвориХъ камъ и вы творите. Єръ угледъ дадохъ вамъ, да као што самь я учиніо, тако и вы да чините. Дао самь вамъ примеръ, како ѣете єдань другога с' любавлю и понизношћу предусретати.

Аминь, аминь, глаголю камъ: нѣстъ рабъ болій Господа своегѡ, ниже посланикъ болій послављегѡ єго. Заиста, заиста вамъ кажемъ: ніе слуга већій одъ Господина своега, нити є посланикъ већій одъ онога кои га є послао.

Аще сїА кѣсте, блажени єсте, аще творите А. Кадъ то знате, благо вама, ако и творите то.

*) И ѿдѣщымъ имъ рече: Аминь, аминь глаголю камъ ѩко єдинъ ѿ васъ предасть ма. И кадъ вѣаху, рече имъ: Заиста, заиста вамъ кажемъ, єданъ између васъ издаће ме.

И скорбѣаше сѣлѡ начаша глаголати єдинъ кїйждо ихъ: Єда азъ єсмь Господи; И тужећи врло почеше говорити сваки одъ ньи: Да нисамь я Господе?

Онъ же ѿвѣщавъ рече: Ѩмочивый со мною къ солило рѹкѹ, той ма предасть. А онъ одговарајући рече:

*) Одавдѣ се чита опетъ изъ Евангелія от Матея гл. 26.

Кои умочи са мномъ у чинію (у здѣлу) руку, тай ће ме издати. *)

Сынъ оубо человѣческій идетъ ꙗкоже єсть писано ѡ немъ: горе же человѣку тому, имже сынъ человѣческій предастсѧ: добро бы было ємѹ, аще не бы родилсѧ человѣкъ той. Сын дакле човечій иде, као што є писано за њега; али тешко човѣку оному чрезъ кога ће да се изда сынъ човечији; болѣ бы му было да се ніе родіо човѣкъ тай.

Ѡтвѣщавъ же Ігда, предаѧй єго, рече: Єда азъ єсмь Равві; Глаголaємѹ: Ты рекл єси. А одговараюћи Юда, кои га шћаше издати, рече: Єда ли самь я Учителю? Рече му Исусъ: Ты рече. Ты самъ велишъ да си тай, тако є као што ты рече!

Ядѹщымъ же имъ, прїемъ Іисъсъ хлѣбъ и благословивъ, преломи и даше оученикѡмъ глаголѧ: Прїимите, ядите: сіе єсть тѣло мое. И кадъ ѣаху, узе Исусъ хлѣбъ, и благословивши, преломи га, и даваше га ученицима своима говорећи: Узмите, едите; то є тѣло мое.

И прїем чашѹ, благодаривъ, даде имъ глаголѧ: Пїйте ѿ нея вси. Сїѧ бо єсть кровь моѧ, Новагѡ Завѣта; иже за многіѧ изливаема ко ѡставленіе грѣховъ. И узевши чашу, и давши хвалу, (благодаривши Бога), даде им говорећи: Пијте изъ нѣ сви. Єръ є ово крвь моя Новога Завѣта, коя ће се пролити за многе на одпуштенѣ грѣхова, (ради одпуштеня грѣхова). **)

Глаголю же вамъ, ꙗко не имамъ пити ѿ нынѣ ѿ сегѡ плода лознагѡ, до дне тогѡ, єгда є пію сь вами ново къ царствіи Отца моегѡ. А кажемъ вамъ, да нећу пити одъ садъ овога рода лознога, до дана оногъ кадъ ћу га пити съ вама новогъ у царству Отца мога.

*) Солило управо значи сланикъ, али и чинію. Овде значи чинію; тако є у свима преводима св. Писма, ков самь я у рукама имао.

**) Кадъ ове речи о Служби изговара Свештеникъ? Кою є Тайну Христосъ Спаситель овымъ рѣчма установіо? Шта мы примамо подъ видом леба и вина у тайни Св. Причешћа?

И воспѣвше изыдоша въ гору Елеонскую. И потомъ одпѣвъ хвалу (пѣсму хвале Богу) изиђоше (Исусъ и ученицы) на гору Маслиничу.*)

Тогда глагола имъ Іисусъ: Вси вы соблазнитеся о мнѣ въ ночь сію: писано бо есть: „Поражу пастыря и разыдутся овцы стада.“ Тада рече имъ Исусъ: Сви вы саблазниђете се о мени ове ноћи; єръ писано стои: „Удариђу пастира, и разиђи ће се овци одъ стада **)

По воскресеніи же моемъ каржу вы въ Галилеи. А по воскресенію моме, я ћу ићи пре васъ у Галилею; я ћу вас дочекати у Галилеи.

Отвѣщавъ же Петръ рече ємў: Аще и вси соблазнятся о тебѣ, азъ николиже соблазнюся. А одговори Петаръ и рече: Ако се и сви саблазне о теби, я се никада нећу саблазнити; ако и сви одустану одъ тебе, ако и сви помисле да ты ниси Божји Посланикъ; ако те се и сви одреку: я баш нећу.

Рече ємў Іисусъ: Аминъ глаголю тебѣ, яко въ сію ночь, прежде даже Алектора не возгласитъ, три краты отвержешися мене. Рече му Исусъ: Заиста ти кажемъ: ноћасъ пре него што пѣтао запѣва, трипутъ ћешъ се мене одрећи.

Глагола ємў Петръ: Аще ми есть и умрети съ тобою, не отвергуся тебе. Такожде и вси ученицы рѣша. Рече нѣму Петаръ: Да бы морао и умрети съ тобомъ, ипакъ нећу се одрећи тебе. Тако и сви ученици рекоше.

Тогда прійде съ ними Іисусъ въ весь нарицаемую Гедсиманію и глагола ученикома: Сѣдите тў, дондеже шедъ помолюся тамо. Тада дође съ њима Исусъ у село (маюръ) кое се зове Гетсиманія, и рече ученицима: Сѣдите ту, докъ я одемъ и помолим се Богу тамо.

*) Елеонска или Маслична гора лежи Источно одъ Єрусалима, и зове се тако због многих маслина, коима беше засађена. Види положај на мапи Палестине, и на плану одъ Єрусалима.

**) То стоји написано у 13. глави књиге Пророка Захарије.

И поемъ Петра и оба сына Зеведеова, начатъ скрбѣти и тѫжити. И узевши Петра и обадва сына Зеведеова*) поче скрбити и тужити.

Тогда глаголя имъ Іисусъ: Прискорбна есть дша моя до смерти: пождите здѣ и вдиге со мною. Тада рече имъ Исусъ: Жалостна е душа моя све до смрти; ночекајте ту, и будите будни са мномъ.

И прешедъ мало, паде на лицы своемъ молѧсѧ и глаголя: Отче мой, аще возможно есть, да мимоидетъ Ѿ мене чаша сїа: обаче не якоже азъ хощѹ, но якоже ты. И отишавши мало даље, паде на лице свое, молећи се и говорећи: Отче мой, ако е могуће, да ме мимоиће чаша ова; али опетъ, не како я хоћу, но како ты хоћешъ.

(Продужиће се.)

Имена гг. Предплатника

на

ШКОЛСКІЙ ЛИСТЪ

за годину 1860.

В) На I. четврт год. 1860: Г. Лазар Илић учит. у Н. Саду; г. Никола Димшић молер у Н. Саду; г. Павле пл. Михајловић учит. у Н. Саду; г. Васа Вучић учит. у Обровцу; г. Сим. Никовић учит. у Феудварцу; г. Арон Илић учит. у Мартоношу; г. Ник. Конћевић учит. у Суботици; г. Ђорђе Луданћ учит. у Суботици; г. Лазар Михајловић учит. у Сентомашу; г. Ђорђе Іовановић поштар у Бач; Српска школа у Бач; г. Сим. Станковић учит. у Бач; г. ВасаДимитријевић учит. у Кулпину; г. Тома Јанкићевић учит. у Товар ишеву; г. Іосиф Горановић парох у Иригу; г. Стефан Поповић Зарић учит. у Руми; г. Ђорђе Цвенћ учит. у Крушедолу; г. Коста Драгашевић учит. у Буковцу; г. Дим. Дожудић учит. у Митровици; г. Вас. Стефановић трг. у Митровици; гђа Драгиња Радовановића учителька у Митровици; г. Давид Кристић учит. у Лаћарку; г. Іован Плавшић

*) Сыновы Зеведеови су были Яковъ и Іованъ, а жена Зеведеова, и мати ове двоице Саломія была е кћи Іосифа Обручника, кои е Христа одранио.

учит. у Товарнику; преч. г. Дим. Марковић прота у Шиду; г. Игнат. Арсенијевић учит. у Бингули; г. Петар Малетић учит. у Сусеку; г. Илија Поповић учит. у Вранићеву; г. Софроније Јакшић пар. у Кикинди; г. Ђорђе Рус трговац у Кикинди; гг. Лазар Кирић, Григ. Јорговић, Стефан Петровић Павле Јовановић и Мих. Зарић учитељи у Кикинди; г. Јосиф Рогожарски учитель у Ярковцу; г. Ђорђе Икшић парох у Санади; г. Теофан Марковић учит. у Јозефову; г. Петар Луџић учит. у Н. Бечеју; преч. г. Василије Петровић протосинђел у Темишвару; г. Аркадије Косанић учит. у Бечкереку; г. Тома Хитрец учит. у Крашићу; г. Дим. Вуић учит. у Слатини; г. Мирон Икшић учит. у Вучину; г. Атан. Колунџић клирик у Задру; госп. Јован Миовић прив. у Скрадину; унуци г. Мише Анастасијевића у Београду; г. Трифун Влашић учит. у Сегедину; г. Максим Вучковић ђакон у Трсту; — У Сомбору: г. Павле Радовановић окр. суда сав.; ученице нем. школе Србкиње; г. Васа Димитријевић чизмар; Ђорђе Плачко, Божидар Станковић и Младен Лугумерски реалке ученици; г, Урош Јовановић официјал у Сомбору; Сава Бугарски ученик у Сомбору; — г. Урош Антић учит. у Рибици; г. Стефан Бугарски учит. у Пачиру; г. Еремија Мађаревић пар. у Кишфалуби; г. Илија Бачванин пар. у Дарди; г. Јован Тркуља ђакон у Далу; преч г. Мих. Трандафиловић прота у Вршцу. Свега 62.

Доцнии. Г. Мих. Божески учит. у Т. С. Миклушу на целу годину 22—23.

Свега: А) На целу годину 23. — Б) На по године 135. — В) На I. четврть 62. Свега 220, од кои из самога Сомбора 81.

Ако би кои одъ гг. предбройника какову годъ погрешку спазио, умолява се да насъ што пре о томе известити изволи.

ГГ. Предбройници, кои све броеве Школскога Листа одъ год. 1858., 1859. и текуће 1860. немаю, нека изволе исте у отвореномъ и неплаћеномъ писму рекламовати, докле смо их іош у станю съ подпуним броевима послужити.

Коима на њиову рекламацию дотични броеви до сад іош послати нису, нека изволе рекламацию поновити.

Издае Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 12. У Новоме Саду, 28. марта 1860. ГОД. III.

ПОЗИВЪ

на

ПРЕДПЛАТУ.

Съ концемъ овога месеца Марта или съ 12. броемъ свршује се прва четврть овогъ Школскогъ Листа за 1860. год. и истиче време за ону Г. Г. Пренумеранте, кои су се само на ову четврть пренумерирали. Съ почеткомъ пакъ Априла месеца почиње друга четврть истогъ листа.

У 7. брою овогъ листа одъ ове год. явљенъ е узрокъ, зашто е овай листъ доцнио изилазио, него што е одређено; а укупно явљено е и то, да ће у напредакъ у свое време изилазити. — Ко е овай листъ до сад съ пажньомъ пратио и читао, могао е лако увидити, да е онъ покрай найоглавитиихъ препона, што е и у научнимъ стварма и у новцу слабо подпомаганъ био, опетъ тако удешенъ и рађенъ, да е не само школской младежи и народнимъ учительнма, него скоро за свако станѣ и узрастъ одъ велике користи и потребе. — За свештенство нужданъ е по томе, што су свештеници понайвище школски местни управитељи и катихете; зато треба да су имъ све школ-

ске ствари, као: недостатци, нове уредбе, начинъ наставляня и т. д. све у прете познате тако, да бы могли све оно што є годъ у школама неуредно уклонити, а оно што є добро и успешно увести; єръ онай свештеникъ, кои станѣ школе подробно не познае, и кои у начину наставляня нема довольне вештине: тай не може школи много користити; іошъ напротивъ може іой у чему као управитель и руководитель и шкодити; а овай школски листъ дае му правацъ да дозна, шта є правый задатакъ народне школе, и какви се у ньой предмети и коимъ начиномъ предавати имаю. — И за оне свештенике, кои нису школски управителъи, такоѣеръ є овай листъ потребанъ и нужданъ, єръ у дужность своѣъ свештенства спада, о просвети народной, побожности и моралу старати се, а овай є листъ пунъ побожныхъ ствари и морала. — Далѣ: да є за свакога учителя овай листъ потребанъ и нужданъ, ту башъ не треба никаквогъ доказиваня, како годъ што ние нуждно доказивати копачу, да му є потребна мотика, или кроячу ножице, и т. д. — Богословима є такоѣе нужданъ, єръ ѣе они и сами учителъи, катихете и управителъи школски временомъ быти. — Трговци, майстори и сви родителъи, кои дечицу имаю, и по природномъ нагону желе ихъ валяну и добру видити, требало бы да овай листъ држе и децу свою съ ньимъ упознаду; па могу уверени бити, да су ихъ са честитимъ друштвомъ упознали. — Найпосле свакогъ станя и карактера човекъ, моѣи ѣе по кои чланакъ за себе у овоме листу наѣи кои ѣе га забавляти и интересати. Богатіи и имуѣніи люди, ако

ни зашто друго, баръ зато требало бы да га држе, да бы се овай за младежь нашу тако користный листъ обдржати могао!

Зато се сви приятельи младежи наше умоляваю и позиваю, да са свакимъ цѣли сходнымъ средствомъ, т. е. или душевнимъ или новчанимъ, овоме листу у помоћь притеку. А кадъ бы се хтело и о томе настоявало, заиста би се могло помоћи. Ето намъ живогъ примера: Изъ Обштества Сомборскогъ имамо преко 80 пренумеранта! Кадъ бы и изъ другихъ повећихъ обштина полутину или четвртину или баръ осми део пренумеранта у погледу предхваљѣногъ Сомборскогъ Обштества имали, — кадъ бы се у мало већимъ селима бар ньихъ неколико пренумерирало, и свако манѣ село по едан ексемпларъ о обштинскомъ трошку држало, — съ тымъ бы овай за младежь нашу користный Листъ яко подпомогнутъ био.

Ко годъ га дакле имати жели, — а требало бы да сви то желимо, — нека изволи што пре Уредништтву Срб. Дневника приявити се. Цена му е она иста као и до садъ т. е. 1 ф. а. вр. на 3 месеца.

Уредништтво Шк. Листа.

Велика Неделя.

(Єдна лекція за Псалтирце.)

Пошто се Света Четиредесетница сврши, и спомен Лазаровогъ васкресенія и побѣдоносногъ улазка

Христова у Єрусалимъ на Праздникъ Цвѣтоносія прослави, наступа последня неделя Ускршњега Поста, коя се Велика или Страстна Седмица назива, зато што се у њой држи споменъ найвеће милости Божіе према грешноме роду човечаскомъ т. е. споменъ искупленя рода нашегъ Исусомъ Христомъ, кои е своевольно страдао и найвеће муке претрпивши умро за спасенѣ наше.

Свакій е данъ Велике Недѣле као коракъ у вѣчност, єръ су тымъ данима означени последньи дани земальскогъ живота Спасителѣвогъ. С тога Света Црква найстрожіи постъ и велико уздржанѣ у ове дане заповеда намъ. Дивни су обреди, читаня, и пѣсме и цела Служба Божія ове недѣлѣ, и благо свакомъ ономъ човеку, кои се не леньи у ове дане, него прилѣжно у Цркву долази и ту се крепи молитвомъ, учи се добримъ дѣлима и слуша у Св. Евангелію последнѣ Науке и Завѣте Христове, и нѣгово страданіе.

Прва три дана Ютренѣ, Часови, Преѣосвећена и велико Повечернѣ быва на єданъ начинъ. Свакій данъ чуемо мы на Ютреню са благимъ и умилятымъ гласомъ онай красный Тропаръ ковега у почетку Часловца имамо, а то е: „Се женихъ грядетъ къ полунощи.“ Дивна е и красна то опомена души нашой, да се остави немарности, и да прене одъ сна и дремежа, па да се Богу моли и добра дела чини. И на опомену ову, мы сматраюћи величаство и светост Божію, а нашу ништету, слабость и грешность с' дрктаюћимъ гласомъ признаемо да смо наги одъ добри дела, да смо грешни предъ Богомъ, и за то се молимо нѣму, да онъ, кои дае светлость, просветли Одело душе наше и да насъ спасе.

На свакомъ Ютреню чита се Св. Еванѣеліе и предъ њимъ се пое одређеный Сѣдаленъ. На Часовима у место Пророштва Исаиногъ чита се Єзекилѣво; а

на Преѣеосвећеной чита се изъ кньиге Исхода о Младости Мойссовой, и изъ кньиге Многострадалнога Іова, кои намъ представля Слику страданя Христовогъ. Іоштъ се свакій данъ на Преѣеосвећеной Служби чита и Свето Евангеліе, и то у понедельникъ о томъ како е Исусъ рекао, те се осушила смоковница за то што ніе родила, и како е предсказао о свршетку света; у Вторникъ чита се Евангелска Притча о мудримъ и лудимъ девойкама, о талантима, кое е Господаръ полазећи дао слугама своима, и повторава се казиванѣ Христово о Страшноме Суду, кое е пре почетка поста у неделю месопустну читано; у Среду напоследку чита се Евангеліе како е жена нека Исуса на два дана предъ смрть Нѣгову миромъ помазала. По овоме читаню из Светога Еванђелія сачинѣне су и красне Стихире и остале песме духовне кое се за ова три дана у цркви пою, и кое бы требало да побожни Христіяни и на дому читаю, да се постараю разумети ихъ, и да животъ свой по савету у ньима изложеномъ проводе.*) Іоштъ се на великій Понедельникъ чини споменъ о прекрасномъ Іосифу, кои е одъ свое браће у яму баченъ, за новце проданъ, невино због свое добродетельи облаганъ и у тамницу међу два злочинца баченъ, од коихъ се еданъ избави а другій погибе, и кои напоследку ослободи се чудомъ Божіимъ изъ тавнице, постаде првый до цара и зарани люде лебомъ. Свеово зато се на овай првый данъ Страстне Неделѣ спомине, што е животъ Іосифовъ изъ старога Завѣта врло сличанъ страданю и Слави Спасителѣвой.**)

*) Врло бы добро было кадъ бы имали еданъ повећій зборникъ одъ найлепшихъ духовныхъ песама изъ Тріода, Пентикостара, Октоиха, Минея и Ирмологіе сачинѣнъ, и с' изясняваюћимъ примѣтбама снабдѣвенъ.

**) Ову слику валя да деца сама под упутством учителѣвимъ изнаћу, споредивши страданія Іосифова са Христовима.

Како жели Св. Црква да ми и у домаћемъ и грађанско дружевномъ животу свете дане, а особито ове дане страданя Христовогъ проводимо; то се особито види изъ ове Стихире, коя се на великій Вторник пое, и коя овако гласи:

„Пріидите вѣрніи дѣлаимъ оусердиш Владицѣ: подаваетъ бо рабшмъ богатство, и по равенствѣ кіижде да многоѳсѣгѣбимъ благодати талантъ: овъ оубо мѣдрость да приноситъ дѣлы благими, овъ же слѣжбѣ свѣтлости да совершаетъ: да приобщлется же словомъ вѣрный тайны ненаученномъ, и да расточаетъ богатство оубшгимъ дрѹгій: сице бо заимованное многоѳсѣгѣбимъ и ико строителіе вѣрніи благодати, Владычныя радости сподобимсѧ: тои насъ сподоби Хріс є Божє, ико человѣколюбецъ.“ А то на Србски значи: „Ходите вѣрни, да усрдно радимо Господару (Христу), ер онъ дае слугама богатство; сваки еднако нека умножи талантъ благодати (даръ милости Божіе). Єданъ нека принесе мудрость чрез добра дела; другій нека службу просветлѣня свршуе, (нека просвештава себе и друге); Верни нека казуе ономе, кои не зна, тайне; и нека опет богатство сиромасима дели другій. Тако ћемо умножити што намъ е у заямъ дано, и као верни извршители благодати удостоићемо се радости Господарове. Те радости удостои насъ Христе Боже као благъ и човеколюбацъ.“

На Велику Среду договорили су се књижевницы и првосвештеницы Юдейски да Исуса на превару ухвате и погубе, у тай е данъ и Юда с' овыма безаконицима договоріо се да имъ Христа изда. Због тога е у нашой Источной Православной Цркви свака Среда данъ постанъ, а на велику Среду завршую се Метанія, клечанѣ.

На великій Четвртакъ чини се споменъ Тайне Вечере Христове на коіой е Спаситель Свету Тайну При-

чешћа установіо и ученицима предао. На Ютреню већъ пое се Тропаръ „Єгда Славный Ученицы“ и у њему чуе се саветъ да бежимо одъ сребролюбія, кое е Юду навело да свогъ найболѣгъ Учителя за новце изда, и да се после самъ обеси. Изъ Евангелія одъ Луке чита се о томъ како е Исусъ Свето Причешће установіо, а на првоме часу чита се Пророштво Єреміино о страданю Христовомъ.

Василіева Служба у овай велики данъ служи се после подне на Вечерню, и на овой после читаня изъ старога завѣта, чита се изъ посланице Апостола Павла къ Коринћанима оно мѣсто, гдѣ о установлѣню Св. Причешћа говори, и где саветуе како ваља къ Св. Причешћу достойно приступати. Евангеліе у овай данъ саставлѣно е изъ Евангелиста Матея, Іоанна и Луке, и у њему слушамо мы, како се Юда с' Првосвештеницыма и старешинама Юдейскимъ договоріо, да имъ Исуса Христа изда; како е Исусъ у очи страданя свога ученицима ноге опрао, дававши имъ с' тымъ примеръ смирености; како е божаствену тайну Светога Причешћа установіо; како се моліо Богу у Гетсиманіи кодъ горе Елеонске; како Га е Іуда Искаріотски издао; како су га служительи Првосвештенички ухватили и Каяфи одвели, и како се Петаръ Исуса одрекао. На тако страшномъ месту стае Евангеліе и у место Херувимске Пѣсме пои се тада скромна молитва да насъ Спаситель удостои свое Тайне Вечере. Такође и у мѣсто обичне Похвалне Пѣсме къ Пресветой Богородици пое се у овай данъ Ирмосъ „Странствїя Владичня“, кои на Србски ово значи: „Части (гостбе), Господарове и безсмртне Трапезе на горњему месту, ходите верни да се узвишенымъ умовима насладимо, изъ речи (из Еванђелія) научивши се познати Слова кои узиће, (познати Христа кои се вознео на небо Богу Отцу), кога величамо.

На великій Четвртакъ освећује Владика, кадъ є нужно, Свето Миро, с' коимъ се Тайна Миропомазанія извршује. Іоштъ на тай истый данъ по гдекадъ Владика после Службе у цркви пере ноге дванаесторицы Свештеника', за споменъ како є Исусъ Христосъ Ученицыма своима ноге опрао. После Службе на великій Четвртакъ вежу се звона и одма већъ на павечернѣ призиваю се верни клепанѣмъ, да бы се с' тымъ означила жалость и туга Свете Цркве за Христомъ, кои є насъ ради страдао, и тишина с' коіомъ се Споменъ Страданія, Смрти и Погребенія Христовогъ проводити има.

Евангеліе на великій четвртак.

(Свршетакъ.)

Явися же*) емꙋ Ангелъ сѣ небесе оукрѣпляѧ его. А явіо му се (Исусу) Анђео съ неба крепећи га.

И быкъ въ подвизѣ, прилѣжнѣе молашесѧ. И бывши у подвигу, у смртной страви, у смртномъ бореню, прилѣжніе се моляше, іоштъ се већма моляше.

Бысть же потъ его ако капля кроке капающіѧ на землю. Зной нѣговъ такъ быяше, као капля крви, коя капле на землю.

И коставъ ѿ молитвы**) и пришедъ къ оученикомъ шбрѣте ихъ спащихъ и глагола Петрови: Тако ли невозмогосте єдинагш часа повдѣти со мною; И уставши одъ молитве, и дошавши къ ученицыма нађе ихъ где спаваю, и рече Петру: Заръ не могосте ни єдногъ часа будни быти са мномъ?

*) Ово є уметакъ изъ Еванг. одъ Луке гл. 22. ст. 43., 44. и 45.
**) Мат. гл. 26. ст. 40.

Бдите и молитеса да не внидете въ напасть: дѹхъ бо бодръ, плотъ же немощна. Будите будни (будите на опрезу), и молите се, да не паднете у напасть; еръ е духъ бодаръ, срчанъ, волянъ, ал' е тело не моћно.

Паки вторицею шедъ, помолиса глагола: „Отче мой, аще неможетъ сїа чаша мимоити ѿ мене, аще непїю ея, бѹди волѧ твоа. Опетъ по други путъ отишавши, помоли се говорећи: Отче мой! ако не може ова чаша мимоћи мене да е непіемъ; а оно нека буде воля твоя.

И пришедъ обрѣте ихъ спѧщихъ; бѣста бо имъ очи штаготѣнѣ. И дошавши наће ихъ опетъ где спаваю; еръ имъ быяху очи отешчале.

И шставль ихъ, шедъ паки помолиса третицею, гожде слово рекъ. И оставивши ихъ отиде опетъ и помоли се по трећи путъ, ту исту речь рекавши.

Тогда прїиде ко оученикшмъ своимъ и глагола имъ: Спите прочее и почивайте: се приближиса часъ, и сынъ человѣческій предаетса въ рѹки грѣшникшвъ. Тада доће къ ученицима своима и рече имъ: Спавайте само и одпочивайте! ево се приближи часъ, и сынъ човечій предае се у руке грешника!

Востаните идемъ: се приближиса предаи мѧ. Устаните да идемо; ево се приближи онай кои ме издае, изданца мой.

И еще емѹ глаголющѹ, се Ігда единъ ѿ шбоюнадесѧте прїиде и съ нимъ народъ многъ со орѹжїемъ и дреколми, ѿ архїерѣй и старѣцъ людскихъ. И докъ іошть онъ говораше, гле Юда еданъ одъ дванаесторице доће, и съ њимъ люди млоги съ оружемъ и колѣмъ одъ првосвештеника и старешина народныхъ изаслани.

Предаи же его даде имъ знаменіе глагола, егоже аще лобжѹ, той есть: имите его. А издайникъ нѣ-

говь (Исусовъ) даде имъ — людма — знакъ говорећи: кога я полюбимъ тай е Исусъ; тога ухватите.

И абїе приступль къ Іисусови рече: Радуйсѧ Раббі: и цѣлова его. И одма приступивши Юда къ Исусу рече: Здраво Учителю!*) и полюби га.

Іисусъ же рече емў, дрѹже, ткори на неже єси пришелъ. А Исусъ рече нѣму — Юди: — Друже! заръ си на то дошао?**)

Тогда приступше возложиша рѹцѣ на Іисуса и ѧша его. Тада приступивши дигоше — Юдеи — руке на Исуса и ухватише га.

И се єдинъ ѿ сѹщихъ со Іисусомъ, простеръ рѹкў, извлече ножъ свой и оударн раба архіереова и оурѣза емў оухо. И гле єданъ одъ оныхъ, кои бѣху са Исусомъ, простре руку, извуче ножъ свой и удари слугу првосвештениковогъ и уреза му уво.

Тогда глаголаше емў Іисусъ: возврати ножъ твой къ мѣсто его: Вси бо пріємшіи ножъ, ножемъ погибнѹтъ. Тада рече нѣму (том ученику, кои беше удариο слугу архіереова, Петру) Исусъ: Врати ножъ твой на мѣсто нѣгово; ер сви кои се лаћаю ножа, кои се машаю за ножъ, ножемъ ће погинути.

Или мнитсѧ ти, ѩко немогў нынѣ оумолити Отца моего, и представитъ ми ѩшше неже дванадесѧте легеѡна Аггелъ; Или мислишъ ты, да я немогу садъ умолити Отца мога, па ће представити мени више одъ дванаестъ легеона (чета) Анђела?

Какѡ оубо сбѹдѹтсѧ писанїѧ, ѩко такѡ подобаетъ быти. Али како бы се збыло писмо, како бы се испунило што стои у Писму Светомъ, да тако треба да буде.

*) Радуйся! Єсть речь с' коіомъ се поздравляху, као наше: Здраво! а латинско: Ave!

**) Овако толкованъ овога текста налази се у Библіи Слав., изданію Будимскомъ одъ 1804. године. Том. V. ст. 46.; а у томъ смислу е и у другимъ преводима, кое самъ я читао. Вук имаде: „Пријателу! шта ћеш ти овдје?“ В.

Къ той часъ рече Іисусъ народомъ: яко на разбойника ли изыдосте со оружіемъ и дреколми яти мя; по вся дни при васъ сѣдѣхъ уча въ церкви и не исте мене. У тай часъ рече Исусъ людма: „Заръ сте као на разбойнима (хайдука) изишли са оружіем (с' мачеви, ил' ножеви) и с' колѣмъ да ме ухватите, а свакій данъ самь кодъ васъ седіо учећи у цркви, и не ухватисте ме.

Се же все бысть, да сбудутся писанія пророческая. А ово све быяше, да се збуду писма пророчка.

Тогда оученицы вси шставлше его, бѣжаша. Тада ученици сви оставивши га (Исуса), бежаше, побегоше.

Воини же ємше Іисуса ведоша къ Каіафѣ архіереови, идѣже книжницы и старцы собрашася. А войницы ухвативши Исуса одведоше га къ Каяфи првосвештенику, гдѣ се књижевници и старешине сабраше, састаше.

Петръ же идяше по немъ издалеча до двора архіереова, и вшедъ внутрь, сѣдяше со слугами, видѣти кончину. А Петаръ иђаше за њимъ, — за Исусомъ, — изъ далека до двора првосвештениковога, и ушавши у нутра, сеђаше са слугама, да види свршетакъ (да види шта ће се свршити за Исуса)

Архіерее же и старцы и сонмъ весь искаху лжесвидѣтелства на Іисуса, яко да оубіютъ его, и нешбрѣтаху: и многимъ лжесвидѣтелемъ приступлшымъ нешбрѣтоша. А првосвештеници и старешине и савъ саборъ тражаху лажна сведочанства противъ Исуса, да га убію, и не нађоше. И премда млоги лажни сведоцы приступаше; не нађоше, (опетъ зато не нађоше довольно сведочанства, да бы га могли убити).

Послѣди же приступивше два лжесвидѣтеля, рѣша: сей рече, могу разорити церковь Божію и тремі денми создати ю. Напосле приступише два лажна све-

дока, и рекоше: „Овай є казао: я могу разорити цркву божію, и за три дана саздати ю.“

И костакъ архїерей рече ємѹ: ничесоже ли ѿкѣщаваеши, что сїи на тѧ свидѣтелствѹютъ И уставши првосвештеникъ рече му: „Заръ ништа неодговарашъ на то, што ови против тебе сведоче?“

Іисѹсъ же молчаше. А Исусъ мучаше, ћуташе.

И ѿкѣщакъ архїерей, рече ємѹ: заклинаю тѧ Богомъ живымъ да речеши намъ аще ты єси Хрїстосъ Сынъ Божїй; И опетуюћи првосвештеникъ рече му: „Заклинѣмъ те Богомъ живимъ, да намъ кажешъ, єси ли ты Христосъ сынъ Божїй?

Глагола ємѹ Іисѹсъ! Ты рекъ єси. Обаче глаголю камъ ѿселѣ оузрите сына человѣческаго сѣдаща шдесно́ю силы, и грядѹща на облацѣхъ небесныхъ. Рече му Исусъ: „Ты рече (тако є као што ты рече, я самь Христосъ Сынъ Божїй). Али я вамъ кажемъ: одсада ћете видити сына човечїега где седи с' десне стране силе (силе Божіе, Бога Отца). и где иде на облацима небескимъ.“

Тогда архїерей разтерза ризы своѧ, глаголѧ, ако хѹлѹ глагола: что єщѐ требѹемъ свидѣтелей, се нынѣ слышасте хѹлѹ єгѡ. Что камъ мнитсѧ; Они же ѿкѣщаше рѣша: повиненъ єсть смерти. Тада првосвештеникъ растрза хальине своє говорећи: „Онъ є хулу изрекао, Бога похуліо! Шта намъ требаю выше сведоци? Ето садъ чусте хуленѣ нѣгово. Шта мислите; кое є ваше мнѣніе; шта му судите?“ А они одговараюћи рекоше: „Заслужіо є смрть.“

Тогда заплеваша лице єгѡ, и пакости ємѹ дѣхѹ, овїи же за ланитъ оударишя єго глаголюще: Прорцы намъ Хрїсте, кто єсть оударей тѧ. Тада заплюваше лице нѣгово, и пакости му чинише, а неки га по образу удараху (ћушаху) говорећи: „Пророци намъ, погоди намъ, Христе, ко те є ударіо?“

Петръ же внѣ сѣдѧше во дворѣ, и приступи къ немȣ єдина рабыни глаголющи: и ты бѣ со Іисȣсомъ Галїлейскимъ. А Петаръ на полю сеђаше у двору (у авлїи), и приступи къ нѣму єдна служкиня говорећи: „И ты си было са Исусомъ Галилейцем!“

Онъ же ѿкержесѧ предъ всѣми, глаголѧ: не вѣмъ, что глаголеши. А онъ се одрече предъ свима говорећи: не знамъ шта говоришъ.

Изшедшȣ же емȣ ко вратѡмъ, оузрѣ его дрȣгаѧ, и глаголѧ сѣщымъ тамѡ: и сей бѣ со Іисȣсомъ Назѡреомъ. А ђадъ изиђе к' вратима, угледа га другa (служкиня), и рече оныма што быяху тамо: И овай бѣше са Исусомъ Назарянином.

И паки ѿкержесѧ съ клѧтвою, ꙗко не знаю человѣка. И опетъ одрече се с' клетвомъ: Не знамъ тога човѣка.

По малѣ же приступивше стоѧщїи рѣша Петрови: констинȣ и ты ѿ нихъ єси: ибо бесѣда твоѧ ꙗвѣ тѧ творитъ. А мало потомъ приступише они што стояху, и рекоше Петру: Ваистину и ты си єданъ одъ њихъ, єръ те и говоръ твой издае. *)

Тогда начатъ рогитисѧ и клѧтисѧ, ꙗко не знаю человѣка, и абїе пѣтелъ козгласи. Тада поче се Петаръ клети и приклинятн: „Доиста не познаемъ тога човѣка.“ И одма петао запѣва.

И помѧнȣ Петръ глаголъ Іисȣсовъ реченный емȣ, ꙗко прежде даже пѣтель некозгласитъ, три краты ѿкержеши сѧ мене: и изшедъ вонъ плакасѧ горкѡ. И опомену се Петаръ речи Исусове, што му рече: „докъ петао не запѣва, трипутъ ћешъ ме се одрећи,“ И изишавши на полѣ плакаше горко.

Оутрȣ же бывшȣ, совѣтъ соткориша вси архїєрєе и старцы людстїи на Іисȣса, ꙗко убити его. И сказакше его, ведоша и предаша его Понтїйскомȣ Пїлатȣ

*) Галилейци могли су се по говору одъ Юдеяца разликовати.

иремшнѣ. А кадъ бы ютро саветъ учиниште сви првосвештеници и старешине противъ Исуса, да га убію. И свезавши га одведоше, и предаше га понтійскомъ Пилату намѣстнику.

Апостолъ ка Коринѣанима I. гл. 11. зач. 149.

Братіе: Азъ пріахъ ѿ Господа, еже и предахъ вамъ, ꙗко Господь Іисусъ въ ночь, въ нюже преданъ бываше, пріемъ хлѣбъ, и благодаривъ преломи и рече: пріимите ядите, сіе есть тѣло мое, еже за вы ломимое: сіе творите въ мое воспоминаніе. Браћо, я примихъ одъ Господа, што вамъ и предадохъ, да Господъ Исусъ ону ноћь у кою бы преданъ, узевши хлѣбъ, и благодаривши, преломи и рече: Узмите, едите ово е мое тело, кое се за васъ ломи; ово чините мени за спомен.

Такожде и чашу, по вечери, глаголя: Сія чаша новый заветъ есть въ моей крови: сіе творите, елижды аще піете, въ мое воспоминаніе. Такоће и чашу, по вечери — узе — говорећи: Ова е чаша новый завѣтъ у моіой крви; ово чините кадгодъ пиете, мени за споменъ.

Елижды бо аще исте хлѣбъ сей, и чашу сію піете, смерть Господню возвѣщаете, дондеже пріидетъ. Єръ кадъ годъ едете хлѣбъ овай, и чашу ову пиете, смрть Господню обзнанюете, докгодъ онъ недоће.

Тѣмже иже аще иметъ хлѣбъ сей или піетъ чашу Господню недостойнѣ, повиненъ бѫдетъ тѣлу и крови Господни Тако дакле тко еде лебъ овай или пие чашу Господню недостойно, кривъ ће быти тѣлу и крви Господнѣмъ — сгрѣшиће. —

Да искушаетъ же человѣкъ себе, и такш ѿ хлѣба да иметъ и ѿ чаши да піетъ. Дакле, нека испыта себе човѣкъ па онда одъ овога хлѣба нека еде, и изъ ове чаше нека піе.

Ѣдый бо и пїй недостойнѣ, сѣдъ себѣ пєть и пїетъ, неразсѣждаѧ тѣла Господня. Єръ кои еде и піе недостойно, тай судъ себи еде и піе; єръ онъ неразсуѣуе тѣла Господнѣга, не разликуе тѣла Господнѣга. (Кои се усуди причестити се тѣла и крви Христове а ніе пред тымъ испытао свою савесть, и покаяо се, томе быва на осуѣенѣ Свето Причешће; тай греши, што се тако неприправанъ усудіо приступити къ Св. Тайни.

Сегш ради во васъ мнози немощни и недѹжлики, и спатъ доволни. За то су меѣу вама млоги слаби и болестни, и спаваю доста ньихъ.

Аще бо быхомъ себе разсѣждали, не быхомъ шсѹждени были. Єръ кадъ бы ми себе разсуѣивали, не бысмо осуѣени были.

Сѣдими же, ѿ Господа наказѣемсѧ, да не съ мі́ромъ шсѹдимсѧ. Али кадъ ѣе намъ се судити; то насъ Господъ наказуе, да са светомъ осуѣени небудемо.

Єдна стилистична игра.

(За псалтирце и недељошколце)

Квита.

Учитель напише єдну квиту на табли, н. п. из друге єзикословне читанке стр. 326. §. 156. и разложи деци, шта е квита, кад се издае, шта све мора садржати, како се мора све изписати, и кад им е све казао, онда прозива єдно дете за другим, да по той мустри, устмено и с места другу квиту начини, да само другу суму и други узрок смисли, или е учитель наговести.

Овимъ ће устменимъ начиномъ у једной ил две игре сва деца знати шта е квита, какав мора бити садржай и форма, и онда може задавати да б и писмено направе.

На исти овай начин може iи у једной ил' две устмене игре научити, како се признаница прави, по мустри у другой језикословной читанки на стр. 325. §. 155. а доцније iи може научити, како се и писма пишу, по мустри у истой читанки на стр. 321. у §. 148. задатака има у §. 142. и §. 149., 150., 151. Док се све ово пише ил преписуе, то дуго трае особито код неуке деце; устмено иде све много брже, и учителю е лакше исправляти; а кад деца знаю устмено, онда лако иде и писмено.

Iош єдан рачунски задатак.

На једном крсту стое 25. бисерови зрна; у глави и у свакомъ рамену по 8. а у нози 1. умештено тако, да зрна из ноге са онима из главе, ил са онима из десногъ рамена заједно здирано увек 9 изађе.

8 / 8 + 8 / 1

Ова се зрна могу и другчіе расположити, да их опет у нози с' главомъ, ил с' једним ил с' другим раменомъ по 9 буде, а да их свега небуде 25 него манѣ. На колико се начина даде ово разложити, и колко зрна одузети?

Молимо за решеня.

Издае Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 13. У Новоме Саду, 7. априла 1860. ГОД. III.

Мисли о школи и учитељима.

XXI.

Одређенѣ учитељска добродетель.

Ко ће учитель да будне, мора се многогъ одрећи много прегорети умети, и мора се овомъ зарана обвикнути, да му наравлю будне. Учитељска е служба увекъ и у найповольніимъ околностима служба трплѣня и одреченя; и когодъ за ово срца и снаге у себи неосећа, нека се службе ове остави, еръ му неће благослова донети. А снагу за ову службу неће нико добити овде ни одъ люди, него одозго, и изъ науке оногъ, што вели: я самъ путъ, истина и животъ, одъ оногъ, што е образацъ сви учителя био, и найвише претрпио.

И когодъ ће учителѣ да изображава, нека ово врло на срце прими, да неби тешку одговорность на себе навукао, и нека своимъ примеромъ огледало и светило ове добродетельи будне, да неби грехъ неопроштени на себе узео.

Са овимъ одрокомъ немисли се, да онъ свомъ срцу насилѣ чини, и да свою волю зароби; еръ са овимъ ние много поможено, него да своевольно и доброхотно прегорева све оно, што само споляшность а не єзгру живота сачинява, а да се држи само оногъ, што е вечно, никадъ неизгубимо, и да се радуе овим, да само овимъ себе срећна осећа и цени.

Одреченю нека се привикава штогодъ ранше бити

може, никадъ овимъ прерапити неће, а часком закаснити може, па тешко нѣму онда, ако необикне, а овамо трпити мора.

Кои човекъ о своіой вольи и власти живи, може многу волю и желю свою протерати, и много удовольство себи учинити; али ко є намештенъ, да друге учи и руководи, тай мора и кадаръ бити много прегорети и многогъ се одрећи, другчие никадъ благослова недочека, него све єдно зло за другимъ, и єдну беду за другомъ, докъ самъ себе неупропасти.

О Храму Божіємъ, о свештенымъ сасудовима и одеждама.

(Єдна лекція за псалтирце.)

Ова речь црква узима се у трострукомъ значеню. *Прво* значи скупштину свію людій, кои у єдинству вере любави и надежде живе подъ єдномъ главомъ Іисусомъ Христомъ, кои єднако у Бога верую, кои єданъ законъ любави испунявати паште се, и кои надежду на животъ вечный имаю. — У овомъ значеню узима се црква у деветомъ члену вере, где се она назива єдина, света саборна и апостолска црква. *Друго*, речь црква значи тело, или храмъ душе, тако є Христосъ Спаситель свое тѣло назвао црквомъ, кадъ є рекао: „Я могу разорити ову цркву и за три дана сазидати ю.“ — *Треће*, црква значи онай домъ где се Христіяни на обштy богомолю сабираю, где се св. служба божія свршуе, и где се света наука Спасителѣва людма проповеда. У овомъ смислу назива се црква и храмъ или домъ Божіи.

Црква се дели на три оделења на женску цркву, мушк цркву, и на олтаръ.

Олтаръ е найсветіе место у цркви, онъ е на источной страни цркве, а значи онай вертепъ где се Іисусъ родіо, и оно место где е распетъ, и онай гроб где е саранѣнъ было. — Частна трапеза стои на сред олтара и значи престолъ Божій, гробъ Христовъ, и ону трапезу на коіой е Іисусъ тайну вечеру са ученицима своима држао. Покривала на частной трапези значе плаштаницу съ коіомъ беше у гробу обавито тело Спасителѣво. Четири стуба на коима стои частна трапеза значе четири евангелиста. — Съ леве стране трапезе стои Жертвеникъ или проскомидія, коя представля Витлеемъ мѣсто роѣења Христовогъ, и самый онай вертепъ, у комъ се Іисусъ родіо, и Назаретъ мѣсто где е Христосъ одрастао. Покровцы на жертвенику значе пелене, у коима Спаситель као дете повіенъ лежаше, а звездица значи ону звезду коя е стаяла надъ местомъ где се Іисусъ родіо. — Сударъ или ваздухъ значи оно покривало, съ коимъ е лице Христово у гробу покривено было.

Кадіоница значи човечество Іисуса Христа; а ватра у ньой представля намъ божество Нѣгово. Димъ мирисавый значи духовный мирисъ дарова духа светогъ. Тамянъ е знаменѣ оныхъ дарова, кое источни мудраци Христу принесоше. —

Путиръ и дискосъ значе ону чашу и онай таньиръ што е на тайной вечери предъ Христомъ стаяо.

Амвонъ значи онай каменъ што е одъ гроба Христовогъ одвалѣнъ было, и на комъ е седѣи ангелъ мироносицама благовестіо васкресеніе Христово. Зато и данасъ ѣаконъ свето еванѣеліе чита на амвону, и зато и свештеникъ съ амвона проповеда слово Божіе.

Владика кадъ служи представля самогъ Христа

*

Спасителя. Свештеници представляю апостоле; а ђакони представляю ангеле.

Свака одежда свештеничка има свое значенѣ: *Сшихаръ* белый значи светлость Божіе благодати и радость и чистоту духовну, а црвеный и црный стихаръ значи страданѣ Христово.

Фелонъ значи ону црвену хальину у коіой су се Христу Іудеи ругали, кадъ су га мучили. *Епишрахилъ* значи благодатъ, кою Богъ свештенику дае. *Поясъ* е знакъ духовне крепости и непорочногъ живота, съ коимъ е мора быти украшенъ православный свештеникъ. *Наруквице* есу за споменъ оныхъ ужета с' коима е Христосъ одъ Іудея везанъ быо. *Набедреникъ* или прибедреникъ есть знаменѣ духовнога мача, т. е. снаге духовне и ревности проповедничке съ коіомъ треба да е свештеникъ наоружанъ. Набедреникъ е знакъ отличія, коега носе протосинђели, архимандрити и владике. —

У место фелона владике служе у *Сакосу*, кои е знаменѣ смирености. Главный знакъ владичиногъ достоинства есть *омфоръ* или *нарамникъ*, значи изгубљену природу човечію, кою е Спаситель обновіо и привео къ отцу небесномъ, као што пастиръ изгубљено ягнѣ тражи, па кадъ га нађе узима га на свое раме, и носи у стадо. Іоштъ значи омофоръ и благо иго Христово (ярамъ Христовъ), кое треба да на себе узме онай кои Христу слѣдовати жели. Митра архиерейска или круна есть знаменѣ найвыше власти свештеничке, а *жезалъ* или *шшака* у руци владичиной значи нѣгову пастирску дужность.

Владика благосиля народъ држећи у десной руци три а у левой две свеће. — Оне три свеће у едномъ свећняку означую тайну свете троице, а ове две о-

значую две природе у Христу божаствену и човеческу. *)

Податци

за повѣстницу града Сомбора, а одъ части и средиѣ Бачке.

Найстарія повѣстница области Бачке тамомъ неизвѣстности покривена е. Има ихъ кои држе да е у предѣлу Бачке или Баната было велико оно езеро, кое су римляни бѣлымъ моремъ (Mare album) називали и за владе Траянове у Црно Море пропустили. Іоштъ за римскогъ доба живили су у предѣлу између Дунава и Тисе Языги, противъ коихъ су Римляни ратовали и за обрану свое границе шанцеве оне, кои се одъ Чуруга па до Опатина простиру саградили.

За времена првыхъ Унгарскихъ кралѣва споминѣ се већъ область Бачка као жупанія те кралѣвине, и у ньойзи подъ кралѣмъ Соломономъ беше жупанъ Србинъ нѣкій по имену Видъ. Ово намъ дае мыслити да су већъ у то време Србльи у Бачкой живили За владе краля Сигисмунда доселили су се изъ Далмаціе и изъ осталыхъ србскихъ краѣва где Турчинъ владаше многи Србльи у Бачку, међу свою одъ старине овде стануюћу браћу. У устима србскогъ народа у Бачкой живи и сада споменъ Матіе Корвина краля Унгарскогъ подъ коимъ се Бачка све већма населявала дошляцима изъ Босне и Србіе, и подъ коимъ су предци наши чудеса

*) Ову лекцію нетреба овако приповедаюћи деци изговорити, него имъ валя показати свакій предметъ у цркви, или што се владичаскихъ одежда тиче на икони, па онда пытаня задавати и наводити да деца сама погоде где могу, значенѣ свакогъ повѣдногъ предмета. Што добро непогоде, или незнаю никако; то имъ треба казати.

храбрости починили біюћи боякъ подъ заставама Унгарскимъ, а подъ своимъ собственымъ храбримъ воћама.

Пре бытке кодъ Мухача споминѣ се у Лѣтописима Унгарскима кнежевска породица Czobor, или Соборъ коя е господарила у байскомъ спахилуку, и коя е може быти име носила одъ места Сомбора, за кои се ямачно знаде, да е пре нашастія турскога у ове землѣ постояо.

Име Сомборъ Маћари доводе одъ некаквога Маћарскогъ воће и брата ердельскога кнеза Буле, кои се Зомборъ звао, али ово е сасвимъ неосновано, већъ и по томе што се мѣсто то одъ старосѣдіоца неназива Зомборъ него Сомборъ или по старіимъ писмама Сонборъ. Сматраюћи на ту околность што у Сомбору одъ прастарыхъ времена Срби живе, и што е Сомборъ одъ постанка па до садашнѣга дана средоточніе многихъ унаоколо налазећихъ се селишта, држимъ да име то долази одъ Съборъ, Саборъ, или Соборъ, одъ куда е после постало Сонборъ, а на последку Сомборъ. Име Зомборъ првый путъ долази у писмама одъ вармеће Бачке год. 1746. писаныма. Данашньимъ даномъ Србльи и Бунѣвци зову ово свое мѣсто Сомбор, а Маћари и Нѣмци Зомборъ. *)

После несрећне бытке на мухачкомъ полю год. 1526, када е турскій царъ Соліманъ Угарску войску разбіо, и када се земля угарска на две странке подѣли, Србльи бачвани држали су страну законитомъ кралю Фердинанду I, и подъ нѣговымъ заставама били су боякъ како съ Турцима тако и са домаћимъ бунтовницима. Године 1541, после многогъ кровопролитія,

*) У горњемъ Банату недалеко одъ Сегедина има мало неко сеоце кое се зове Зомборъ. У Землинской жупаніи налази се такође варошица Зомборъ. У Хелічной имаде мѣсто Самборъ, а у Хрватской Самоборъ.

освое Турци Сомборъ, и одъ тога времена постане ово мѣсто турска утврђена варошь, у коіой беше столица пашина. Сомборъ є подъ Турчиномъ быо многолюдна и важна варошь. Средоточіе му є была велика кула коя и сада постои и коя є можда іоштъ одъ предтурскихъ времена заостала. Дворъ пашинъ быо є у тако названой пашиной улици. *) Тунедалеко была є и купка турска, а џамія имали су у Сомбору Турци шестъ или седамъ. Єдна є одъ тыхъ была на мѣсту гдѣ є светопредтечева црква наша. Стари люди казую, да є ту іоштъ пре Турака была црква православна, кою су Турци потурчили, а Србльи по изгнанію Турака опетъ посветили на славу Христову. Мѣста гдѣ су џаміе быле, знаю се и данасъ, и кодъ сваке налазе се силне кости одъ посараньиваныхъ тамо Турака. **)

Кадъ су Турци Сомборъ освоили Срби се разбѣгну и многи се разселе кокуда, а други остану у околини и настане се на селиштама. Ту су они Турцима радили и данакъ давали али притомъ имали су свое собствене кнезове. Сва є прилика да су іоштъ за владе Турске на источной страни дольнѣ вароши Србльи као занатліе и трговци становали и свою цркьвицу посвећену светоме Бурѣу ту имали. Они Србльи, коіи су изванъ шанца у околини сомборской живили, чинили су у време бурныхъ ратова вѣрне услуге своим законитымъ владаоцима Ћесарима. Тако се за владе Фердинанда II. са своихъ юначкихъ дѣла одликовао

*) Садашня кућа граћанина І. Марковића.

**) У рукопису латинскомъ сомборскогъ римскогъ пароха Слатковића одъ год. 1780. споминю се на ови мести џаміе: Гди є светопретечева црква; у садашьой поштанской улици; гди є школско зданіе; у главной улици гдѣ є Бузанићева кућа; на месту гдѣ є садъ вармеђска кућа, и гдѣ є Марковъ крижъ. По преданію была є и садашня капела св. Ивана Непомука турска текія.

у горньой Бачкой жупанъ Латиновићъ, и нѣгова юначка породица, а у средньой Бачкой знатанъ є было славный капетанъ србскій Стефанъ Путникъ, кои є одъ истога цара за племића припознатъ было. Породица Путникова у овой околини звала се Радуловомъ, одъ првога основателя своіъ Радула, кои се изъ Баната у ове краєве доселіо. По преданію, тай Радулъ было є господаръ тврдинѣ Ердутске, коя є съ оне стране Дунава у Славоніи; одатле управляо є онъ и нѣгово храбро потомство у то време са Србскимъ четама, кое су Турке узнемиривале, и чиніо многа добра изъ турскихъ земаля у Славонію и Бачку исељяваюћимъ се србскимъ породицама. Єдна грана ове породице настани се доцніе у Банату, и даде народу нашемъ знаменитогъ и славногъ митрополита Мойсея Путника, и владику пакрачкогъ Іосифа Путника; друга грана Путникове породице, коя се у Сомбору настанила была, прешла є около средине прошастога вѣка у римску вѣру.

По преданію, кое се у народу задржало прелазили су у разна времена овамо селећи се Србльи преко Дунава кодъ Ердута, и многи неимаюћи чамаца превозили су се на разастртыъ биволскимъ кожама. Неки одъ тыхъ доселѣника бавили су се найпре негдѣ у Славоніи за дуже времена, па текъ онда су одтуда прешли. Ово се преданіе међу жительима горнѣ вароши сомборске и буковачкогъ селишта налази. Приповеда се да є старогъ некогъ свештеника, кога є домаћа задруга, приликомъ сеобе, у Славоніи оставила была, кћи нѣгова, кою су Музомъ звали, на биволской кожи преко Дунава пренела. Єданъ одъ потомака тога свештеника, кои є такође свештеникъ было, имао є много ране, и у време глади и турскихъ збегова у другой половини седамнайстога вѣка, млео є на єдномъ жрваню своіомъ собственомъ рукомъ бунгуръ,

па е съ њиме свое хришћане прераньивао. Због тога се његова дѣца прозвала Бунгоровићи. Тога имена свештеничка породица давала е многе честите свештенике свето предтечевой цркви сомборской. Последньій мушкій потомакъ њенъ бьо е врстный учитель, катихета и парохъ свето Георгіевске цркве сомборске Атанасіе Зарићъ, о коме ће доцніе рѣчь быти.

За владе Турске постояла е на южной страни хатара сомборскогъ у предѣлу, кои се зове градина, на едномъ брежульку православна црква, коя беше шанцемъ обграђена. Место то познато е подъ именомъ *Клиса* (црква), а околна племена Радовићи, Вукићевићи и Жарковчани веле да е ту по казиваню њиховыхъ старыхъ некада црква была. *) Я самъ негдѣ читао или слушао, да е пре Чарноевићевогъ преселенія у средньой Бачкой у некомъ мѣсту постояла столица нашега владике, па зато усуђуемъ се нагађати, неће ли ова *Клиса*, то место быти? Исто тако са сѣверне стране на по сата одъ вароши има една њива кою народъ зове црквина и прича да е ту некада православна црква была.

Са онымъ доселѣницима кои су се изъ Босне овамо доселили дошло е и неколико фратрова босанскихъ, кои су свою цркву найпре у средини предѣла Градине, (гдѣ и сада бунѣвачке породице: Матарићи, Богишићи, Чувардићи, Марковићи и Пекановићи станую), а после у предградію Селенчи имали. Францишкани ови ишли су у народномъ одѣлу, и поучавали су люде идући одъ куће до куће и одъ стана до стана, а недельомъ после подне долазили су на састанке, гдѣ се коло играло, и ту су люде световали и учили Богу се молити.

*) И садъ е клиса баш на међи између њиве, кою уживаю наша и римска црквена обштина.

Около год. 1675-те сомборски Србльи и Бунѣвци сдруженымъ сылама нападну на свое угнѣтателѣ Турке, и борили су се съ ньима све до год. 1687. съ променьльивомъ срећомъ. То време борбе познато е у Сомбору подъ именомъ *Турскій збегъ*, и готово у свакой кући има сказкій о томе збегу. Борба съ домаћимъ Турцима морала е быти люта и жестока. Одъ южне и западне стране вароши налазе се као у некомъ полукругу высоке округле умке илити брежульци за кое се вели да су турски и хришћански шанцеви, или могиле погинувшихъ юнака. У време овога збега морила е овдѣ такође и куга. *) Пошто войска цара Леополда првогъ Будимъ освои, и Турци изъ горньихъ предѣла Угарске суновратъ бегати почну, ніе већъ выше было останка ни сомборскимъ Турцима, они буду одъ Србаля коначно потучени и принуђени да свою варошь оставе и преко Дунава и Саве беже. Приповѣда се, да су ихъ одавдѣ напоследку жене съ преслицама разтѣрале и развіяле. Београдске године (тако се у Сомбору зове ратъ цара Іосифа II. с' Турцима) кадъ су Сомборци у Београдъ храну и сено войсци царской носили, запыта еданъ старый београдскій Турчинъ Сомборца некогъ, одъ куда е, и кадъ чуе за Сомборъ, мане главомъ па рекне: Сомборъ е проклето ђаурско мѣсто, тамо су Србльи наше три паше обѣсили. Ово самъ у дѣтиньству своемъ одъ едне старице слушао, и за то непропуштамъ и то међу ове податке ставити.

*) У едной одъ отмѣніихъ породица сомборскихъ задржао се све до скора руконисеный твердо увезаный протоколъ прапрадѣда те породице, у коме е побиљѣжено было ратованіе съ Турцима и досельиванѣ, управо цела Хроника сомборска, али садашньи потомци те породице нису умели цѣнити тай записникъ, него су га некако изгубили! Колико ли се таковыхъ писама и у другимъ породицама погубило? Учитељи, скупљајте, обявљујте такове старе листине, да намъ не пропадну!

Наскоро после изгнанія Турака изъ сомборскогъ предѣла, на позивъ цара Леополда I. досели се до 39,000 србскихъ породица у ове землѣ подъ патріархомъ Арсенiемъ Чарноевиħемъ, а готово толико србскогъ народа служило е было већъ тада подъ заставама деспота свога Ђорђа Бранковиħа II. у войсци Нѣмачкогъ ћесара. Многи одъ овыхъ новыхъ доселѣника настане се и у Сомбору кодъ свое еднокрвне и единородне браће, и съ тымъ се брой жителя у овоме мѣсту знаменито умножи. Сомборъ е у то доба войничку управу имао, и было средоточно мѣсто многихъ селишта. Простирао се одъ Богчиноваца *) низъ Дунавъ до Даутова, Барачке и Бае са западне стране. Одъ сѣвера граничіо се са Суботицомъ; одъ истока са потискимъ мѣстима и са пустарама Тополомъ и Мушицомъ, а одъ юга са шанцемъ Брестовцемъ. На цѣломъ томъ великомъ простору небыяше човѣка одъ друге народности; еръ су сви жители тога предѣла были по народности Србьи, а по вѣри выше одъ две трећине источне, а една мања трећина западне цркве сынови. —

Године 1691. мѣсеца августа деветнайстога дана учествовали су сомборски войници подъ предводительствомъ свога капетана Доминика (вальда Неделька) Марковиħа, а подъ врховномъ управомъ подвоiводе србскогъ Iована Монастерлiе у бытки на Михалѣвци кодъ Сланкамена.

Као што е изъ повѣстнице познато, погинуло е тога дана 26,000 Турака и зароблѣна су три паше а

*) Богчиноваць, или Богшаново, было е шанацъ войничкiй, у садашнѣмъ хатару опатинскомъ. Кадъ е год. 1745 вармеђа подъ свою власть сва околна мѣста србске погчинила, Богчиноваць ніе хтѣо подъ нѣну власть подчинити се, и десетъ година одупирао се айдучки борећи се и одбіяюħи свакій нападай. Напоследку примире се Богчиновци, и добыю пардонъ, али су се моралу изселити изъ свога мѣста, те тако населе садашнѣ Стапаре.

27 баряка турскихъ отето е. У бою томъ Сомборци су се яко одликовали, и њиховъ капетанъ Марковићъ ту е погинуо. Год. 1697. септембра потукли су Србльи подъ предводительствомъ кнеза Евгенія Турке кодъ Сенте, и у той бытци отликовали су се Сорборци, и споменъ њзинъ и до данасъ се задржао у пословици: „Добыо ко царъ (Турскій) на Сенти“ коя се пословица у Сомбору и данасъ врло употреблява. Другій капетанъ сомборскій быо е сынъ Доминика Марковића Ђорђе. Да л' су ови Марковићи и надъ Србима источне вѣре управляли или су само бунѣвце предводили, управо се незна, али то се ямачно знаде да е после Ђорђа Марковића главный комендантъ сомборскога шанца быо сыновацъ последнѣгъ деспота србскогъ, грофъ Іованъ Бранковићъ, овдѣ познатый подъ именомъ *кнезъ Янко Бранковићъ*. Овай великій юнакъ и знаменитый мужъ управляо е као войничкій и граѣанскій повелитель подъ влашћу митрополита и главныхъ управителя войске србске найпре подвойводе Іована Монастерліе, а после врховногъ полковника славонске милиціе Мойсея Рашковића. Годына нѣговогъ избора за команданта и нѣгове смрти незна се, али е онъ морао по свой прилици одъ год. 1700, па до 1730 овдѣ господарити. На свакій начинъ год. 1723. іоштъ е онъ быо живъ и овдѣ е управляо; ер на требнику, кои се у моіой кньижници налази, и кои е 1720-те год. у Москви печатанъ, стои доле на листовима овай подписъ: „сай гл҃еми книга̀ требникъ или молитвословъ свѣщено иереја ишáна̀ станковића зовоми седоглавића̀ да се има знати каде е ѿзѐ мца̀ Марја̀ ај данъ ѵ шанцѵ̀ сомборскомѵ̀ за две фонте лета гдја̀ а҃ѱ кг (1723), при дрѣжакѣ гдна ариепископа̀ киръ

сопронија, и при благо-родномъ господарѣ князь Јанкѣ бранковићѣ. *)“

Князъ Янко Бранковићъ имао е свой дворъ на мѣсту гдѣ е сада варошка кућа, остатци одъ нѣговыхъ кућа іоштъ су до 1842. године у своме источномъ вкусу иззидани могли су се видити, и приликомъ кадъ е западньій део садашнѣ варошке кућѣ зиданъ на великимъ грднымъ опекама одъ развалѣныхъ зидина могао се читати жигъ латинскій Comes Ioannes Brankovich. Одма до двора Бранковићевогъ къ западу простирао се зверинякъ нѣговъ. Предхвалѣный князъ и комендантъ быо е човѣкъ благе и добре нарави, и управляо е са народомъ као правый отацъ, у ратовима быо е онъ храбаръ и мужественъ, у многимъ быткама предводіо е свое Сомборце противу Турака, и бунтовника Ракоцивыхъ, и быо е као и сви Србльи непоколебимомъ вѣрношћу оданъ свѣтломъ владаюћемъ царско-Хабсбуржскомъ дому. Године 1706 у рату противу маћарскихъ побунѣника, кое е Ракоція предводіо, потукли су сомборски и други околни Србльи бунтовнике кодъ Бае, и у слози са осталимъ Бачванима віяли су ихъ чакъ до Кечкемета, гдѣ су имъ се грозно осветили, за безаконя коя бунтовници починише надъ Србльима у околини байской запаливши свето преображенскій манастиръ Моноштаръ **) и потукавши калуђере у време бдѣнія.

(Продужиће се.)

---

*) Књига о коіой е рѣчь писана е на садашнѣмъ црквено-словенскомъ єзыку, али овай подписъ, и велико Достойно са истомъ рукомъ на корици написано е овымъ србско-словенскимъ или србульскимъ єзыкомъ. Осимъ тога налази се кодъ мене єдна печатана Србуля. и рукописна ѣаконства употребляванa овде за владе Карла IV. Дакле іоштъ пре 120 година служило се овдѣ на србско-словенскомъ єзыку. —

**) Кодъ тога манастира постояло е село Моноштарацъ, изъ кога су се люди наши, као и изъ Барачке и Даутова у половини прошлога вѣка у Станишиће доселили. Ту су и црквене књиге изъ тыхъ места донешене.

Песмица. *)

Любичица плава
У травици спава,
На іой неда травка
Сунчевога зрака.

Она млада пишти
У срдцу є тишти,
Што неможе байна
Угледати дана.

Девойчице мале
Туд' су се играле
Чепркнуле траву
Спазиле ню плаву.

„Весела намъ плавка
К'о мила намъ майка
И к'о што смо младе
Мы веселе саде!“

Ето сунце ярко
Огрея те жарко,
Росица те пои
У теб' мирисъ дои.

За прећашнѣ яде
Богъ ти радость даде,
Славя за то Бога
Благог' Творца свога !“

М. Настасићъ.

*) При шетньи пролетньой може се употребити. Арія као у Буквару предм. 23.

Снага молитве.

Младића некогъ, кои е вазда за правдомъ и истиномъ тежіо, спопадале су чешће мисли и желѣ противне тыма добродѣтельима, и никако ихъ се отрести ніе могао. Потужи се зато єдномъ на гласу побожномъ и мудромъ човѣку, и замоли га, да му покаже лекъ противу тихъ недопуштеныхъ мислій и желя. Побожный овай човекъ стисне га пріятельски за руку и рекне му: „Чимъ те нападну на зло мамеће желѣ и мисли, а ты таки прибегни молитви; єрбо она е найпречій лекъ. И заиста тако е и было, никакве намамне мисли и желѣ противне реченымъ врлинама; немогоше му наудити; єръ чимъ га обколу, таки га єрдачна Богу молитва одъ ньихъ одбрани.

превео Милошъ Настасићъ.

Іошъ неколико физикални игри.

1. *Начинити да неможе конацъ на ватри изгорети.*

Узми цезву, или ма кою другу одъ плеха или вожѣа или друге кое руде начинѣну ствар; намотай на ню конацъ, али притегни га да се свудъ узъ ту гвоздену ствар прилюби, и остави ихъ онда на пламенъ, конацъ неће изгорети.

Ова игра спада у науку *о топлоти.*

Неке ствари примаю топлоту врло алапльиво, тако су све руде, а неке врло леньо, међу тима е и конацъ; и кадгодъ оваке две ствари єдна за другу прилеплѣно на ватри стоє, она сву топлоту ватре на себе прима и отима, тако да е ова нимало добити на ни изгорети неможе.

2. Воду у папиру узключати.

Узми єданъ комадићъ папира, преви му руб тако, да ти остане папиръ као каква мала четвороуголна или округла тепсица; успи воде у ню, и држи надъ пламеномъ свећу; вода ће се угрејати и узаврети, а папиръ неће изгорети, докъ сва вода у пару неоде.

И овде є онай исти физикални узрокъ, кои є горе споменутъ.

3. Начиниши да ни го папиръ на свећи неизгоре.

Узми комадъ папира и држи га оберучке разширено на пламену свеће, али озго на оно место, где оздо пламенъ вата што већма можешъ на папир пири, и неће изгорети.

И ова игра спада у науку *о шопломи.*

Ни єдна ствар неможе на ватри горети докъ є ладна; свака се мора найпре загрејати докъ се толико неугрее, колко є за ню довољно, да у пламен букне. Некой ствари треба много а некой врло мало топлоте да се загрее. Папиру треба врло мало; али ти озго дуваюћи и разлаћуюћи га тимъ недашъ ни да се то мало загрее, зато неможе ни букнути.

☞ Съ овымъ 13-имъ броємъ настае друга четврть овогъ Шк. Листа. — Г. Г. пренумеранти, кои су само прву четврть предплатили, а и сви родителъи учтиво позываю се, да бы се на овай за школу и младежь *обштекорыстный* Листъ и на далѣ изволили пренумерирати.

Уредништво Шк. Листа.

Издае Епископска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 14. У Новоме Саду, 14. Априла 1860. ГОД. III.

Мисли о школи и учитељма.

XXII.

Учитељске радости и жалости.

Пре неки дан дође ми една књижица така, која учитељске радости и жалости претресаше. Ту бияше све радости и све злопате једно с' другим одмерено, и фацит рачуна бияше, да су учитељи сретни људи. Писатель исте књижице врло е лепо мислио, и потрудио се све могућне случавве у призрение узети, само што за доказ овогъ није баш толикогъ рачуна ни нужно. Сваки се човек држи онда за найсретния, кад ону службу има, коју найволие; тако е и код нас учителя, љубав звања и чина найглавнији извор радости наши. Без љубави служби нема за нас среће, па да би низ службу сва на свету блага имали, без љубави би намъ служба само терет била, а ништа више.

Љубав учитељскогъ чина има две основе; или чин наш зато волемо, што се осећамо рођени за њега, да смо већ с' рођенъмъ на свет таленте за овай чин донели, да нам е дакле суђено то бити, пак школа е поље, на коем се и до определјногъ савршенства изобразити, и свету у корист бити можемо; или чин овай волемо са његове велике важности, не по људскомъ умишлјењу него по Божіой наредби; ер служба Божія и благослов нјзин није само од овогъ света и

живота Неко е дакле учитель, што се осећа на то рођен, а неко, што важности учительскогъ чина почитуе и воли учитель бити. Обе су љубави лепе и свете, и учитель, кои е једномъ ил другомъ заданут мора се сретан осећати, не само што у чину живи, коіи найволие, него и зато ер о срећи и благослову целогъ потомства ради. Найсретніи е онай, кои ове обе љубави има; само е жалост, да е и овде као свуд много позвани а мало изабрани.

За човека, коіи е цел своегъ живота познао и прави делања правац нашао, неможе ништа повољније бити, него имати свое одлучено поље делања, где све кроз познае, превиди и наредити уме, где се речи ньегове не губе као онога вапиюћег у пустиньи, где добра дела не пропадаю и не губе се као каплѣ у мору.

Кад узмемо дела људска по правой важности мерити и оценьивати, я онда незнамъ има ли важнијега и светијегъ делања него люде с' нами живеће учити, особито у кругу маньем, где е увек успех найвећи и найизвестніи, и известан благослов чак до праправунука.

Найпосле да гледнемо и награде Я држимъ да љубави нема веће награде него љубав, и љубав е увек добие, у маломъ кругу пре и лакше него у великом, међу простимъ людма срдачније и безазленије него међу непростима, и у овом кругу мира и одлученя од немира великогъ света благословение него онамо. У тишини љубав љубав налази и већма се једна другой и с' другомъ радуе; зато и есте чин учительски и свештенички найлепши, нити я икоегъ на свету знамъ коі би се извесноћу успеха свога дела и трудова са ньима мерити и упоредити мого. Где ньи двое, љубећи народ и младеж у слоги и с' побожношћу делаю, ту ньини и оманьи труди найвећа добра и благослове изведу, ер они сваку главу своегъ паства кроз

и кроз познаю, до дна срца и душе знаю, оца и сина, матер и ћер, и њиово е село њиов свет, али свет найрођенији, наймилији, свет любави и радованя и задовольства, како га нико више нема. Гледните и потражите то у вишим службама, нигде тогъ наћи нећете. Што ко на вишем месту стоіи, и што би іош више любави и искрености требао, тим е манье има, и осамлъниіи стоіи; тамо се све само у папир пише, а не у срца; тамо єдан за другимъ долази и пролази, и круне и жезле прима и оставля, а люди и непитаю за њи; али кад добар свештеник ил учитель, после дужегъ времена благословеногъ деланя свое люде оставити мора, чисто све радости застану, у свакомъ оку жалост, као да би сви викали: остани код нас, док и ми сви с' тобомъ непођемо.

Великій Петакъ и вел. Субота.

(Єдна лекція за Псалтирце и за другу старію децу.)

Великій Петакъ е онай светій данъ, у кои мы држимо споменъ страданя, смрти и погребенія христовогъ. Света Црква и сва нъна православна чеда проводе овай данъ у найвећой жалости и у побожномъ разсматраню велике милости Божіе према роду човечіемъ, коя се у тай данъ сбыла. Милозвучный гласъ звона умукнуо е и место нъга за знак тишине и жалости тавный звукъ клепала позива насъ на Бденіе, Часове, Вечернъ и на Плачь Матере Божіе. Свештеници у црно обучени читаю страстна Евангелія; Пъвци пою тужне пъсме духовне о неблагодарности Юдиной, о безаконію юдейскихъ старешина, и о страданю христовомъ, и с' тимъ толкую, разясняваю и

іоштъ живлѣ предъ очи ставляю сакуплѣноме народу све оно што се у страстнымъ евангеліяма чита, а народъ с' упалѣнымъ воштаницама с' найвећомъ тишиномъ и смерношћу слуша света евангелія, и пое са пѣвцима у славу Сына Божіега, кои е изъ любави к' роду човечіемъ понизіо себе до саме горке смрти на крстноме дрвету, и чудећи се той великой милости и дуготрпељивости божіой, с' дубокимъ кланянѣмъ предъ Свемогућимъ излива свое прославлянѣ после свакога Евангелія вапіюћи: „Слава долготерпѣнію твоемъ Господи.“

Іоштъ у очи великогъ петка око 8 сатій у вече скупляю се вѣрни на свеноћно бденіе, кое садржи у себи ютренѣ одъ великога петка. Ту пошто се шестопсалміе очита и одпое трипутъ тропаръ у коме се описуе како е Юда своегъ найболѣгъ учителя Христа изъ неситога сребролюбія предао; започну се читати страстна евангелія, коихъ има на брою дванаестъ.

Прво е Евангеліе одъ Іоана. Оно садржи у себи погледню науку христову, и завѣт любави, кога Онъ даде ученицима своима после тайне вечере у горници (соби) на гори сионской, и завршуе се са молитвомъ Христовомъ к' Отцу своме небесномъ.

После овога найвећегъ и найдужегъ евангелія, чита се о страданію, распетію, смрти и погребенію Христовомъ по сва четири евангелиста, и читанѣ завршуе се са дванаестымъ евангеліемъ изъ евангелиста Матея, у коме се каже како су Юдеи изъ пакости према Христу запечатили гробъ Нѣговъ, и стражу покрай гроба поставили.

Докле се ова страстна евангелія читаю, у цркви найвећа тишина влада, са смерно к' земльи оборенымъ очима и управо стоећи, са страхомъ слушаю побожни Христіяни последнѣ догађае изъ Земальскогъ живота Спасителѣвогъ, држећи у рукама упалѣне свеће, кое са светлошћу своіомъ у средъ тамне и мрачне ноћи

светле, као што светли наука Христова коя светлошћу своіомъ све нас обасява.

Између првихъ шестъ евангелія пое се петнаестъ дивныхъ антифона изваѣныхъ изъ пророштва и псалмова старога завѣта о Христу и изъ самыхъ страстныхъ евангелія; предъ свакимъ евангеліемъ кади ѣаконъ цркву, а пѣвци полагано пою Сѣдаленъ, и то предъ свако евангеліе другій и другій. Ови антифони и сѣдални потресаю срдце и душу свакогъ побожногъ Христіянина у овай светый часъ и приводе га мисленно на само мѣсто страданія Христова, да умнымъ очима све оно гледа што о страданю Спасителѣвомъ чуе и знаде. Мы ћемо изъ овыхъ дивныхъ духовныхъ песама само ове две навести:

„Сїа глаголетъ Господь Ідешмъ: Людіе мои что сотворихъ вамъ, или чимъ вамъ стѫжихъ; слѣпцы ваша просвѣтихъ, прокаженныя шчистихъ, мѫжа сѫща на одрѣ исправихъ: Людіе мои что сотворихъ вамъ или что мнѣ воздасте; за манну, желчь: за воду, оцетъ: за еже любити ма, ко крестъ ма пригоздисте. Ктому не стерплю прочее, призову моя языки, и тіи ма прославлатъ со Отцемъ и Дѣхомъ и азъ имъ дарую животъ вѣчный.“

„Законоположницы Ісраилевы, Ідее и Фарїсее, ликъ Апостолскій копіетъ къ вамъ: Се храмъ егоже вы разористе: се агнецъ егоже вы распасте, и гробъ предасте: но властію своею воскресе. Не лститеса Ідее: той бо есть иже къ мори спасый и къ пустыни питакый. Той есть животъ и свѣтъ и миръ мїрови.

Овакови и овымъ подобни одъ найизреднїихъ духовныхъ пѣсника сачинѣни антифони и сѣдални пою се до шестога евангелія, затымъ долазе Блаженства евангелска, и после свакога тропара, у коима се казуе, како е првый човѣкъ пао у грѣхъ окусивши одъ воћа са запрећенога дрвета, и како е разбойникъ на

дрвету крстном покаяо се викаюћи Христу: Помени ме Господе у Царству твоме. Између следујућих евангелија пов се трипѣснецъ, и стихире на хвалитехъ, у коима се кори родъ израильскій за свою неблагодарность, рѣчма самога Христа Спасителя, кои ипакъ убицама своима прашта у часу самртномъ, ѳръ незнаю шта чине!

Напоследку пошто се на стиховнѣ страхотно ужасна появлѣня природе у часъ смрти Христове, безаконѣ, и злоћа неблагодарныхь Юдея према саздателю света, и туга преблагословене Дѣве Маріе за Исусомъ најживљимъ бояма опише; одпов се іоштъ и краткій тропаръ у коме се садржи са неколико речій изяснѣнъ догматъ искуплѣня нашегъ чрезъ Исуса Христа: „Искупилъ ны єси ѿ клятвы законныя честною твоею кровію на крстѣ пригвоздивсѧ и копіемъ проводсѧ, безсмертіе источилъ єси человѣкомъ, Спасе нашъ Слава Тебѣ.

И побожни Христіяни целиваюћи редомъ икону распетога Спасителя, кои Матер свою ученику Іоану препоручује, изилазе изъ цркве и по мрачной ноћи враћаю се своима кућама крепећи се у увереню да є Спаситель наш путъ, истина и животъ, коимъ се мы єдино спасти, и царство божіе заслужити можемо владаюћи се по нѣговой светой науцы.

У ютру на великій петакъ између трећегъ и шестогъ часа дана читаю се у цркви предъ гробомъ Христовимъ часови саставлѣни изъ Псалмова' Давидови, изъ пророштва, у коима се о страданю Христовомъ предсказује, изъ посланица' апостола Павла, у коима се о искуплѣню нашемъ чрезъ Христа учи, и изъ четири евангелія о страданю, распетію и смрти Христовой. На првомъ є часу читанѣ одъ евангелиста Матея, на другомъ одъ Марка, на трећемъ одъ Луке, а на четвртомъ одъ Іоанна.

Ове часове, на коима су у стара времена и саме окрунѣне главе побожно съ народомъ у цркви присуствовале, називамо мы, због тога, царскимъ часовима, и на њима се одъ св. отаца састављени тропари и стихире са умиленіемъ и сладкопѣніемъ пою, а найзнатнія е одъ свију последня стихира на деветомъ часу, кои овако гласи: „Днесь виситъ на древѣ, иже на водахъ Землю повѣсивый; вѣнцемъ ѿ терній шплагается, иже аггелшкъ царь: къ ложнѣю багряницѣ шплачится шдѣкаи небо шблаки: Заѣшеніе пріатъ, свободивый Адама: гвоздми пригвоздися женихъ церковный: копіемъ проводеся сынъ дѣвы: поклањаемся страстемъ твоимъ Христе, поклањаемся страстемъ твоимъ Христе, поклањаемся страстемъ твоимъ Христе, покажи намъ и славное твое воскресеніе.“

(Наставиће се.)

Податци

за повѣстницу града Сомбора, а од чести и средње Бачке.

(Настављено.)

Исто тако у варадинскомъ рату год. 1716 и 1717 одликовали су се Сомборци и после пожаревачкогъ мира због витешкихъ своихъ дѣла добыли су за знакъ отличія право войничке вароши, и грбъ на коме се види лавъ с' преднымъ шапама на косо положену књигу наслоњенъ с' круномъ на глави; на књизи стои написано латинско Sz. а у наоколо чита се Sigillum Commune Oppidi Szombor. Књевъ Іанко сахрањенъ е у цркви или чело цркве св. Ђорђа у Сомбору. Њговъ е гробъ у садашњой великой сомборской цркви с' леве стране између амвона и иконе св. Ђорђа. Када е год. 1805 блажене успомене епископъ бачкій Іоанъ Іоано-

вићъ у Сомбору умро, саранѣнъ е онъ у гробницу Бранковићеву. Вредно бы было да садашньи сомборски потомци овоме поглавару своме и сыну садъ већъ изумрле породице деспотске у своіой цркви спомениқъ и надгробну плочу подигну, ѳръ срамота е да му се готово ни гроба незна.

У архиви протопрезвитерата сомборскогъ налази се врло краткій на латинскомъ езыку списаный пописъ знаменитыхъ дѣла сомборскихъ сербскихъ предака. У попису томъ кои е у овомъ столећу списанъ за кнеза Іанка Бранковића стои ово: „Zomborino adhuc sub militari disciplina vigente, inter plures ex parte Gr. n. u. R. militares Commendantes celeberimus fuit Comes Joannes, vulgo Janko Brankovics, ex antiquissima ante 480 adhuc annos in Illyrico vigente Brankovicsiana Despotarum Familia oriundus, qui postquam strenue pluribus in pugnis contra hostem dimicando bellicosum suum animum, atque erga Summum terrae Principem fidelem ostendisset, Zomborini mortem occubuit, atque in Majori Ecclesia S. M. Georgii tumulatus est; ossa ejusdem occasione funeris Illustrissimi Episcopi Bacsiensis, in praefata Ecclesia, solidiori cripta imposita a. 1805 reperta fuere.

После смрти Янка Бранковића управляла су у Сомбору два капетана. Надъ Србльима быо е ученый и изображеный мужъ Іованъ Дамяновићъ,*) а надъ Бунѣвцима Матія Марковићъ сынъ преѣе бывшегъ капетана Ђорђа Марковића а унукъ Доминиковъ. Кадъ се год. 1737. за владе ћесара Карла II. ратъ с' Турцима започне, Сомборци су у стану ћесаревомъ имали свое коняние и пешаке и юначки су се у томъ рату показали, служећи са своимъ оружіемъ о свом лебу, у

*) Овай Дамяновићъ сачиніо е и у Венеціи год. 1751. печатати дао велику Аритметику на црквено-словенском езику одъ кое се єданъ примѣракъ у Библіотеки сомборске сербске читаонице налази.

своmъ одѣлу и безъ сваке плате. У томе рату предводіо е Србле горепоменутый Іованъ Дамяновићъ капетанъ сомборскій, а Бунѣвце предводио е капетанъ Марко Марковићъ сынъ оногъ Матіе, подъ управомъ суботичкомъ обр-капетана Якова Сучића. Официри сомборске войске у овоме рату были су ови: Гаврило Павловићъ, Михаило Плетикосићъ, Станов Радишићъ, Іованъ Лалошевић (овай е у рату томъ погинуо), Мартинъ Парчетићъ, Трифонъ Лукићъ, и други Одъ простихъ войника одликовали су се юначеством своимъ найвећма: Каралићъ, Мороквашићъ, Ковачићъ, Радишићъ, Коньовићъ, Белянскій, Иліа Чувардићъ и млоги други.

За време овога рата калуђери из намастира Язка пренесу тѣло светога цара Уроша у Сомборъ. Народъ сомборскій дочека с' великомъ чашћу ове свете мошти на капіи свога шанца, и оне су у Светопретечевой цркви годину дана обштемъ почитанію изложене, а по свршетку рата опетъ у Язакъ пренесене быле.

Године 1740. ступи на престолъ унгарскогъ кралѣвства и свію наслѣдныхъ земаля' аустрійскихъ на основу санкціе прагматичке единица императора Карла II., Маріа Терезія, у той надежди да ће супругъ нѣнъ Францъ Лотарингійски за нѣмачкогъ императора изабранъ быти. Али бурна времена по народе аустрійске наступе. Връ Баварска, Прусія и друге нѣмачке државе подигну ратъ противу царице Маріе Терезіе. Царица обрати се на народе у Унгарской живеће и поиште помоћъ одъ ньи, и великаши ове државе на своіой діети доиста сваку помоћ свѣтлой царици обреку обећавши се животъ и крвъ за законыту владѣтельку свою положити. На истои диети год. 1741. член. 18. заключе великаши и посланици Унгарске, да се укину сва воена србска окружія, и да предѣлъ поморишки, савъ Банатъ и Бачка у провинціално станѣ и подъ властъ

унгарскихъ вармеђа и спаіи подпадне. Услѣдъ овога заключенія имала е престати српска поморишка и потиска или бачка крапна, и народъ српскій имао бы изъ военогъ у провинціално, паорско станѣ прећи, али извршеніе ове дисталне одлуке до 1745. године у Бачкой ніе се у дѣйство привело. За тыхъ петъ година постояла е дакле и сомборска и цела остала бачка крапна. Она е стояла подъ управомъ сегединске военне команде, *и придворне сочленителне комисіе у Бечу*, кои су с' мѣстнимъ командантима военыхъ мѣста дописивали и ньима заповѣдали. Дописи, кое е поменута команда водила, были су на српскомъ езику. Цела крапна звала се већъ около 1745 Потискомъ, ако и естъ сва готово Бачка, подъ тымъ именомъ разумевала се. Главни шанцеви были су ови: Каньижа, Сента, Острово (Ада), Сентомашъ, Феудварацъ, Обровац, Товаришево, Богчиновацъ, Брестовацъ, Сомборъ и Суботица.

У ово време преселе се многи сомборски Србльи у Сремъ, и у шайкашкій баталіонъ, већій део официра, и сами потомци Бранковићеви у Сремъ су прешли. Села Голубинци и Лађаракъ у варадинской регементи, а Жабаль и Горньій Ковиль или Шанацъ населѣна су понайвише одъ Сомбораца. Архива крапне сомборске до 1745. год однесена е по свой прилици у Варадинъ или у Митровицу. Осимъ ове сеобе између 1740. и 1760. године многе породице сомборске одселиле су се у Южну Русію. Напротивъ у то исто време доселиле су се нѣке породице српске изъ Баранѣ и изъ горнѣ Унгарске у Сомборъ. Грци, и Цинцари, кои су као трговци овдѣ се између 1740 и 1790 населили, сасвимъ су се посрбили. — 1744. год. подпадне горня варошъ сомборска са селиштама Буковцемъ, Пиперошомъ и Браћевићемъ подъ властъ камералну и прозове се паорія за разлику одъ долнѣ вароши коя се милитаріомъ звала. Нѣмци те исте године из Аустріе,

Шлезіе и Чешке доселивши се настанили су се у камералной горньой вароши као пекари, месари, качари, бравари и друге занатліе

У седмогодишнѣмъ рату, кои е Марія Терезія противу выше потентата' водити морала за обдржати себе на престолу своихъ праотаца, учествовали су Сомборци последньій путъ као краишници, они су за време тога рата имали у царевой войсци непрестано по 400 пешака' а двеста коняника. Две трећине тыхъ войника были су Срби Источне вере, а една трећина Бунѣвци. Одъ стране Србаля были су ови чиновници воени: Іованъ Дамяновићъ капетанъ, Гаврилъ Павловићъ капитенъ-лајтнантъ, Теодоръ Стоячићъ аднаћъ, Трифунъ Лукићъ, Станое Радишићъ, и Радивой Вукићевићъ баряктари. Овай последньій погинуо е у Шлезіи. Одъ бунѣвачке стране споминю се ови чиновници: Иванъ Башићъ, Мишко Плетикосићъ, Мишко Абрамовићъ Бокеровићъ аднаћи; и Мартинъ Парчетићъ, Яковъ Горетићъ и Марцика Богишићъ баряктари. Као храбри юнаци одликовали су се у седмогодишнѣмъ рату ови Сомборци: Сима Регулашъ, Неделько Обушковићъ, Мія Ковачићъ, Іованъ Ковачићъ, Миливой Сенћанинъ, Миливой Коньовићъ, Пантелія Радоевићъ, Юриша Терзићъ, Вукъ Вукићевићъ, Груя Маширевићъ и многи други, коихъ се имена у архиви протопресвитерата сомборскогъ налазе.

Наредба, коіомъ су Сомборци последньій путъ као краишници год' 1744. у войску позвани ова е: „Ордеръ. Еіа кралевска величанства Господи капетаномъ и осталимъ находистимъ офицеромъ на знанѣ даіе се. Како отъ кралѣв. величанства заповѣстъ издата на к. генерала фелдмаршала Палфи, кою истъ заповестъ гг. фелдмаршъ Славной Потисской команди издаш, и мы овде находящисе въ Суботици тай исти ордеръ отъ господина Обершлайтмана Добре примисмохъ, да отъ

наше краинѣ що скоріе може 5 компаніа аѣзроковатъ, то є 600 глава хайдѣка и помаршировати горе къ бечу, и тако намъ стои ѣ ордерѣ, дати изъ Сѣботице хоће Гд. капетанъ Зако на Сомборъ, Брестовацъ и Сентомашъ, а Гд. капетанъ Петаръ Ћулинацъ низъ потисіе до жабља, и да ѣзмѣ люде собомъ до Сегедина. Того ради вамъ кр. Официрмъ заповеда се вамъ ощро и безъ свакога отговора, подъ изгубленє пощене, да имате люде такѣ наредити, и шправити да поѣзимаю себи гѣнце іапѣичета, и орѣжіе що имъ іе за потребѣ радъ марша, а що би дѣгачки пѣшака ексикъ било, то ће се дати ѣ Сегединѣ отъ магазина кр. А и мы от овѣд походимо ѣ Сегединъ команди, да гледамо що іе к' маршѣ потребито, и хоћете таки примити ордеръ отъ команде ѣ кои ћете данъ с' компаніами бити у Сегединѣ, а официри биће именовати кадѣе машырати, а колико люди потребито можете знати колико є кои шанацъ пролетосъ дао, отъ те сѣме трећи тал запада ѣ кога тамбѣръ нема, нека тражи гдегоде знаде, и тай маршъ како ми находимо до 10 дана машырати. Зато вамъ се Господо Официри заповеда савъ посао да оставите и затимъ найпре да гледате що скоріе. Ѣ Сѣботици 5 Октомврія 1744. Петаръ Ћулинацъ капетан."

Међутимъ Сомборци и остали Бачвани између године 1740. и 1745. добыяли су по свой прилици одъ новоуређене вармеђске власти у Бан позивъ, да се вармеђской власти подчине, али Сомборци нису хтѣли овоме позиву слѣдовати, и кадъ су год. 1745. одъ придворне ц. кр. сочленителне комиссіе налогъ добыли, да се или вармеђи подчине, или ако у войничкомъ станю заостати желе, да се одма у Сремъ селити имаю, онда се састану сомборски милитари и изберу за посланике своє Стефана Радоєвића, Атанасія Стойшића и Мартина Парчетића, коима даду пуномоћіе да кодъ придворныхъ власти у Бечу и предъ самомъ

царицом сомборске обштине желѣ предложе и како устмено тако и писмено доставляю. Пуномоћіе са близу 300 подписа издато е у два ексемплара, одъ коихъ е еданъ на србско-словенскомъ, а другій на садашнѣмъ црквено-словенскомъ језику, али су обадва едногъ и истогъ садржая, само што подписи неслѣдую едчымъ и истимъ редомъ. Овай споменикъ писменый храни се у архиви сомборскога поглаварства, а я га у своіой кньижници у доставѣрномъ препису имамъ, одъ куда га ево садъ саобштавамъ:

„Понеже всевысочайшимъ ихъ во Хѫнгаріи и Бохеміи цесаро кралевскаго величества именемъ ѿ высокославно установленія сочленителніа придворнія комисіи, намъ всѣмъ ѿбще и ѿсобитимъ жителемъ и милитаромъ Сомборскимъ предъ краткимъ временемъ ѿстрѡ заповедило и сице наложило се єсть, да кижди безъ найманшега изятия, нехотевый токмо комитатской юрисдикціи подчинити се, но Іакоже до нинѣ тако и въ бѫдѫщая всѣіаснѣйшемѫ домѫ Аѫстрискомѫ со ѡпрѫжіемъ и убо слѣдующе стопамъ прадедовъ ѿцевъ же своихъ слѫжити желающе, со ѡставленіемъ всѣго своего недвижимаго имѣніа и Сомбора собственою многѫю кровъ Ізлиявшою Силою ѿ Турскихъ рѫкъ истргнѫтаго, и ѿ насъ милитаровъ вещше со 70 лѣтъ ѫживавшаго, изити, и всѣмъ со всеми коликими преселивати се иматъ. Сіе же ѡбаче Іако противѫ всевысочайшаго интереса всѣіаснейшаго дома Аѫстрискаго, тако и противѫ тенора ѿ преставлших се трѣхъ римскихъ императоровъ и мажарскихъ кралевъ Леѡполда, Іосифа прваго и Карола шестаго все блаженнѣйшиа памети, всѣмилостивейше намъ дарованихъ ѿ нынѣ же Благополѫчно царствующаго цесаро кралевскаго величества Благодатнейше соѫтвержденихъ ѡбщенародныхъ привилегіахъ намъ быти видит се. Того ради, и за єже ѿ сюдѫ проистекшемѫ ѿчствѫ

нашемѣ шпщемѣ Сомборо-Милитарскомѣ при всѣіаснѣйшемъ Дворѣ Аѣстрискомъ надѣемою цесарокралевскою благодатію уврачевати се, вси шпще единогласно и единодѣшно Стефана радоевића, Аѳанасіа стойшића, николѣ парчетића за депотирте и полномощнике наше избрахомъ и таковымъ начиномъ таковіа наредихомъ и потврдихомъ, — Іако да они вся имъ ѿ насъ въ комиси данная всѣ высочайшемѣ интересѣ и ѡбществѣ нашемѣ ползѣемая, Іако высочайшымъ дикастеріамъ, тако по слѣчаю и самимъ цесарскимъ величествамъ во име всех насъ зде се подписавшихсѣ, словесно и писменно толико прилежнее предлагати и солицитовати имѣтъ елико покорнѣйше и нижайше преваходнія инстанци просимо, І слезимо. за еже не такмо предреченнаја лица за законнія ѿ насъ торжественно избратія и наименоватія депотирти и полномощніики признати, но такожде и вся ѿ ныхъ писменно и словесно предлагаемаы, аки ѿ собственныхъ устъ нашихъ милостивѣйше и всеблагодатнѣйше ѣслышати Благоволѣли бы. Якоже и мы вси болшаго ради вѣроятіа подписѣемо се и печати крестами же нашими собствено рѣчними потврѣждуемъ. Въ шанце въ потиской краинѣ ситѣиратомъ СомБорѣ.“ Подписано е као што рекосмо до близу 300 сомборскихъ жителя али сви єдномъ рукомъ, кодъ свакога имена стои крстъ, а кодъ неколицине у место тога ударени су печати

Изъ овога пуномоћія само се толико види, да Сомборци нису были ради селити се, нити подъ вармеђу подпасти, и да су на основу србскихъ народныхъ привилегія молили кодъ двора неке правице. Кое су те правице и повластице они искали изъ писма тогъ незна се, али изъ доцніихъ акта, види се да су Сомборци желили за свое воене заслуге или право слободнячко, као што га Іазиги и Кумани имаю, или пакъ право слободне и кралѣвске вароши. (Продужиће се.)

Парамитнє.

II.

Ноєв гавран.

Жељно изгледаше Ноє из пловећег ковчега, ће ли се где суво указати; а кад далеко негде преко вода врхове брда опази, он све птице позва говорећи: „Ко ће нам од вас вестник бити, дал' ћемо се скорим избавити?“ Одма се поче гавран са виком отимати, да он посланик буде, ер из далека осећаше, да ће тамо жељне за њега ране бити; и тек Ноє прозор отвори, а гавран прну и одлети, и никад више натраг недође, Неблагодарни, заборави на избавителя својъ, и на своє обећанѣ, паде и као прилеплѣнъ остаде на мрцини. Али га и каштига немимоѣе.

Воздух бияше іош пун загушљиви пара, и грдна испареня маглиште се изнад трулећи лешина; ове му замаглиште лице и оцрниште перо.

У каштигу оне неблагодарности и заборавности постаде му и памет тамна, те ни своє деце непознає, нити се радуе с њима, него устрашен од њиове ругобе бежи од њи и оставља іи. Неблагодарни раѣа неблагодарне, и никад оногъ сладкогъ радованя не дочека: благодарности своє деце.

III.

Ноєва голудица.

Осам дана изчекиваше отац новога света на повратак гаврана, а онда опет своя ята позва, да поузданиег посланика избере. Боязљива му слети голубица на раме, и прими се посланства.

„Ћери верности — рече іой Ноѳ — ти ћеш нам добру вест донети, ал како ћеш незнан пут учинити и посланство извршити, ако ти крила малакшу, а бура те увати и у мутне таласе смрти баци? Іош се твоѳ чисте ноге клоне од блата, а ѳзику ѳ твом нечиста рана отужна; па ко ће ти снаге дати?“

„Ко и другим уморнима снагу и немоћнима крепост даѳ, он ће ѳ и мени дати“ — рече голубица. „Пусти ме отче, да ти я радостнию вест донесем!“

Ноѳ ѳ пусти, и она одлети, и леташе на све стране тражећи а неналазећи ни своіим бистрим оком игде суву догледаюћи, док іой се на ѳдаред райска брда са своіом дивномъ зелени неуказаше. Брда ова немогоше потопске воде прелити. Радостна голубица полети к' њима; њойзи невиной небияше приступ закраћен; и дошав ту паде и одмори се; а ту ѳдна лепа маслина цветаше, и голубица одкр'а гранчицу ѳдну, и окрепљена врати се натраг, и постави ѳ спаваюћем Ною на недра. Ноѳ се пробуди од сна, и по мирису осети райску гранчицу. Његово се срце окрепи и сви се његови обрадоваше найпре той зеленой гранчици, а мало затим и суву, кое опазише у потврђенѣ радостне вести голубове.

Од то доба оста голуб вестник милости и мира; са перемъ, сяйносћу и невиносћу рая, когъ приликомъ овогъ посланства виде сиећи се одонда и данас и довека.

Издаѳ Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Сад

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му є на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврт. год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 15. У Новоме Саду, 21. Априла 1860. ГОД. III.

Мисли о школи и учительима.

XXIII.

Право понятє учишелъскогъ званя.

Я самъ се увекъ срдио, кадъ самъ овде или онде по коегъ човека слушати морао где говори: богме є учительска служба башъ жалостна служба, посао мучанъ и отужанъ какавъ само бити може; съ дана у данъ па довека све єдно те єдно малу децу учити и съ њима се гложити, та ту мора човекъ мртве стрпельивости имати.

Са овакимъ незналичкимъ и грубимъ мнѣниемъ о овой найважниioй и найсветниoй служби, нечини доиста нико, ни овомъ чину никое чести, а себи iошъ манѣ. Ово є мнѣние найвећа сведочба, како мало и плитко таковъ човекъ, па ма онъ одъ найвећи люди био, о цели и вредности воспитаня и науке знаде и мислити уме. Я самъ увекъ такове незналичке изражае са овомъ приметбомъ одбио, да никадъ неможе воспитанѣ и наука отужанъ посао бити, и да бавленѣ са животномъ и воспитаня и изображеня кадромъ децомъ ни наликъ онако све єдно те єдно ниє ни онако машинско и сувопарно, као што є кодъ сви остали заната и по свима звањима. Овде само до тога свои, да право понятие о важности учительске службе имамо, и праву любавь деци.

Найвећма ме є болело, кадъ самъ ово и одъ учителя и кадкадъ iошъ одъ млади учителя слушати

морао. Има ій млади учителя, кои текъ што су годину две дана у елементарной школи децу учили, а већъ себе за несретне сматраю и уздишу: кадъ би баръ старию класу имао, и са зрелиіомъ децомъ посла! Код ове мале деце мора се човекъ уплеснивити, неможе одъ свега своегъ знаня никоегъ употребленя правити, и мора у своемъ изображеню натрагъ ударити!

Кадъ би ми ово кои старии учитель рекао, кои е петнайстъ и двaестъ година у нижой класи провео, я би му и опростио; али би іошъ волио, кадъ би ми направце казао: я би волио у старию класу за учителя доћи зато, ербо осећамъ, да самь снагомъ и животности како іи за малу децу треба клонуо, и после толико година службе вальда заслужуемъ одлакшаня мало и мало више одмора.

Овако да ми каже, и да ми у власти стои, би му одма и свесрдно ову желю испунио; али младомъ учителю свакомъ би световао, да се башъ ту кодъ млађе деце найвећма огледа, колико снаге вештине и науке има, ту да покаже, шта е учинити кадаръ.

Великій Петакъ и вел. Субота

(Єдна лекція за Псалтирце и за другу старію децу.)

(Свршетакъ.)

После подне истогъ дана т. е. на вел. петакъ обично око два сата започне се вечернѣ али не као на великій четвртакъ са службомъ, еръ служба се на овай светый данъ несме држати, зато што е на тай данъ самъ Христосъ Спаситель себе принео на жертву ради спасенія целога света, и у той крвавой жертви

Спасителѣвой савршеной на Голготи есу жертве свію олтара усредоточене. **)

На „Господи воззвахъ“ повторе се оне тужне пѣсме кое су о ютреню на Стиховнѣ пояне, и између коихъ е прва ова:

„Вся тварь измѣнашеся страхомъ, зрящи та на крестѣ висима Христе. Солнце умрачашеся, и земли основанїа сотрясахуся. вся сострадахъ создавшему вся колею насъ ради претерпѣвый, Господи слава тебѣ.

На париміяма чита се найпре изъ књиге Мойсеове Изхода о слави божіой, коя се Њему на топлу молитву његову появила, и испредъ кое е сакріо онъ лице свое у камените разселине Синайске. Затимъ се чита изъ пророка Исаие у коме овай на 800 година предсказуе страданѣ Христово за грехе наше съ таквомъ точношћу и съ таквомъ ясности, као да очима гледа. „Сви мы — вели на концу бесѣде свое пророкъ заблудисмо као овци, човекъ заће съ пута свога, и Господъ га (Исуса) предаде ради нашихъ грехова. И онъ кадъ га мучише неотвори уста своя, као овца на закланѣ одводи се, и као ягнѣ, предъ онымъ кои га стриже ћути. У понизности његовой сврши се судъ његовъ, а родъ његовъ ко ће исказати.“

Докле се ове париміе и апостола Павла посланица о крсту и о проповѣданю распетога Спасителя прочитаю проћу намъ сати, у кое е Исусъ страдао и наступи девети сатъ то есть: три сата после подне, кадъ е Исусъ издачуо. У само то време предъ гробомъ Спасителѣвимъ чита ћаконъ евангеліе састављено изъ евангелиста Матея, Луке и Іоана, у коме се по реду описуе страданѣ, смрть и погребенїе Христово. Ако и есте данъ, али ипакъ у руци свакогъ Христі-

*) Само онда кадъ се догоди да великій Петакъ на Благовести падне служи се служба Златоустова, због овогъ великогъ празника, иначе никадъ.

анина свѣтли свећа, а побожне душе пратећи умнымъ очима свакій коракъ изъ страданя Христовога съ веромъ и любављу спремаю се, да споменъ погребенія Господнѣгъ съ великолѣпномъ тужномъ свечаношћу сврше.

Кадъ пѣвци започну пояти: „Єгда ѿ древа тѣ мертва Ариматеи снатъ всѣхъ царя“ тада се отворе царске двери и найстарій свештеникъ кадећи на частной трапези положену плаштаницу, на коіой е Христово у гробъ положеніе исписано, изпуни целый олтаръ благопріятнымъ мирисомъ. Затимъ четири свештеника, или у место овыхъ четири у стихаре обучена найпобожнія детета, обнесавши св. плаштаницу около частне трапезе, изнесу е на сѣверне двери у цркву, и положе на гробъ Христовъ. Докле се ово чини, дотле найстарій свештеникъ съ крстомъ у руцы иде за плаштаницомъ и пое съ народомъ надгробну пѣсму Христу Спасителю, коя овако гласи:

Тебе шдѣющагося свѣтомя ꙗко ризою снемъ Іосифъ съ древа съ Нїкодимомъ, и видѣвъ мертва, нага непогребена, болѣзненый плачъ воспрїимъ рыдаше: Оувы мнѣ сладчайшій Іисѹсе, егоже кмалѣ солнце на крестѣ зрацїи мракомъ покривашесѧ, и земля страхомъ колебашесѧ, и раздирашесѧ церковнаѧ завѣса: но се нынѣ вижѹ тѧ мене ради волею подѣмша смерть. Како погребѹ тѧ Боже мой, или коею плащаницею покрию тѧ; коима ли рѹкама прикоснѹсѧ нетлѣнномѹ твоемѹ тѣлѹ, или кїа пѣсни воспою исходѹ твоемѹ, щедре; — Величаю твоѧ страсти, пѣснословлю и погребеніе твое съ воскресеніемъ зовый: Господи, слава тебѣ.“

Као што полаганѣ плаштанице у гробъ знаменуе погребеніе Христово, тако и ова тужна пѣсма замењује опело Христово. У источнымъ предѣлима а наиме у Цариграду, у Грчкой, па и у Далматинской православной епархіи обноси се на некимъ местима плашта-

ница на великій петакъ крозъ найглавніе улице града са тихомъ побожномъ свечаношћу.

О свршетку вечерня свештеникъ са придикаонице или испредъ самога гроба Христовогъ дае народу поученіе о Христовомъ страданю, о искупленю нашемъ чрезъ Исуса Христа, и о томъ како смо се мы дужни владати, да жертва Христова за насъ спасаваюћа буде. После проповеди или мало доцніе целиваю свештеницы и народъ св. Плаштаницу и частный крстъ на гробу Христовомъ, а свештеницы съ тужнымъ гласомъ пою канонъ, кои се зове: „плачъ матере божіе.“

Одъ тада па до самога воскресенія Христова, изузимаюћи неколико ноћныхъ часова црква е по целый данъ отворена, и вѣрни на великій петакъ у вече и на велику суботу долазе у цркву да се помоле Спасителю свѣта кодъ живоносногъ за насъ гроба нѣговогъ, и да слушаю дѣла апостолска, коя одрастніе деца предъ гробомъ господньимъ наизменце читаю.

Права и покорна чеда православне цркве, коя целу велику седмицу у найстрожіемъ посту, у молитви и у добри дѣли проводе, каогодъ што на великій четвртакъ и на велику суботу, текъ по свршетку службе божіе около четири сата после подне ручаю; тако на великій петакъ, спріобштаваюћи се духовно страданю за насъ распетога Спасителя, неузимаю у уста своя ни мрве хлеба по васъ данъ, и текъ после захода сунчаногя подкрепе уморено тело свое съ мало хлеба и воде. —

На велику суботу у ютру врло рано држи се ютренъ, на коме свештеницы предъ гробомъ Христовымъ на свакій стихъ седамнайсте катисме изъ псалтира пою по едну кратку тужну духовну пѣсму као у име опела Христовогъ, а после великогъ славословія съ поянѣмъ трисвете пѣсме: „Святый Боже, святый крѣпкій, святый безсмертный помилуй насъ“ об-

носи се плаштаница около цркве съ литіомъ, за знак да є Исусъ и онда кадъ є као човекъ тѣломъ у гробу почивао, дѣлао као победитель смрти. Овомъ приликомъ зазвоне сва звона, и кадъ се, после обношења, плаштаница опетъ у гробъ положи, чита се пророштво Єзекійлѣво, у коме се живо описує васкресенѣ мртвыхъ, а затымъ чита се апостолъ и евангеліе, али већъ предъ апостоломъ излива се крепка надежда да ће Христосъ васкрснути изъ уста и срдаца свію притомныхъ хришћана, кои пою прокименъ: „Воскресни Господи помози намъ и избави насъ имене твоего ради.“

После подне на велику суботу служи се свечана служба Василиєва, на коіой се читаю париміе изъ старога завѣта о створеню света, о установленю пасхе юдейске, о прелазку израильтяна преко Црвенога Мора, о прелазку Израильтяна преко рѣке Іордана подъ предвођенѣмъ Іисуса сына Навина, о три младића, кои у ужареной пећи осташе неповређени, о пророку Иліи и Єлисею и Іони. Све ово чита се башъ данасъ зато, што су дела та была слике Христовогъ воскресенія. После читаня о прелазку Израильтяна преко Црвенога Мора, пое се благодарна песма Мойсеова: „Поимъ Господеви, славно бо прослависа,“ а после повѣсти о три младића у горећой пећи, чита се ньихова дивна молитва, при коіой се пое: „Господа пойте и превозносите єго во вса вѣки.“ Покрай овыхъ старозавѣтныхъ слика, кое бѣху преображенія или предсказанія славногъ Христовогъ изъ мртвыхъ ускрснућа, читаю се іоштъ и она мѣста изъ пророка Исаие, Єреміе и Софоніе, у коима се садржи пророкованѣ о воскресенію и прославленю Христовомъ, и о распространеню и утврђеню свете саборне и апостолске цркве Христове.

Будуħи пакъ да су се у старо време они кои се науци Христовой обучише и за време ускршњега поста за крштенѣ припремише, на овай данъ крштаваху, зато се у место трисветога пое: Єлыци во Хрїста креститеся во Хрїста шблекостеся," Тога ради е слично изабранъ за овай данъ и апостолъ, у коме насъ св. Павао светуе, да, саранивши се са Христомъ у води крштеня, воскреснемо у новомъ благодетномъ животу, као што е онъ изъ гроба воскресао, и да мртви будемо греху, а живи Богу о Христу Исусу Господу нашемъ. —

По свршетку апостола, докле се уместо алилуіа, читаю прописани антифони и узъ њи пое стихъ: „Востани Боже, сѣди земли, ико ты наслѣдиши вса языки"; дотле служеħи свештеникъ и ђаконъ, свукавши са себе црне одежде, обуку се у одежде беле; еръ се у св. еванђелію данашњемъ проповеда вечъ Христово изъ мртвыхъ васкресеніе и пошилянѣ ученика да уче и крсте све народе. —

У мѣсто херувимске пѣсме пое се една одъ найстариіхъ Христіянскихъ песама о страданю Христовомъ, коя е изъ Литургіе св. апостола Якова извађена, и коя овако гласи:

„Да молчитъ всѧкаѧ плоть человѣческаѧ, и да стоитъ со страхомъ и трепетомъ, и ничтоже земное въ себѣ да помышлѧетъ, Царь во царствующыхъ и Господь господствующихъ приходитъ заклатисѧ, и датисѧ въ снѣдь вѣрнымъ. Предходятъ семѹ лици аггелстіи со всякимъ началствомъ и властію: многоочитіи херѹвіими, и шестокрылати серафіими лица закрыкающіе и поющіе пѣснь: Алилѹіа. Пѣвающи ову химну о страданю Христовомъ, коя е іоштъ одъ апостолскихъ времена до насъ допрла, са страхомъ сматрамо гробъ Христовъ дивеħи се великомъ и безсмртномъ мртвацу, кои у нѣму лежи; али вечъ пошто се частни дари осврте у мѣсто наше похвале пречистой Дѣви

Маріи самъ Спаситель света изъ гроба тѣши своју матерь и речма свете цркве њојзи говорећи свима нама унапредъ каже, да ће воскреснути, да ће се прославити и да ће као Богъ прославити и све оне кои Нѣгову пречисту матерь веромъ и љубављу величаю. Пѣсма та овако гласи:

„Не рыдай мене Мати, зрѣвши во гробѣ, егоже во чревѣ безсѣмено зачала еси сына: востанъ бо, и прославлюся, и вознесъ со славою непрестанно яко Бога, вѣрою и любовію тя величающія.“

В.

Податци

за повѣстницу града Сомбора, а одъ части и средње Бачке.

(Наставлѣно.)

Међутимъ год. 1746. обрствахтмајсторъ царскій кодъ Сегединске команде (прије бывшій капетанъ Сомборскій) писмено опомене сомборске официре, кои су у царской служби остати ради, да траже службу у подунавской или у посавской краини а ц. кр. команда сегединска писмомъ своимъ одъ 28. августа 1746. заповеда свимъ Сомборцима да се пріяве кои желе остати овде као провинціалисте, а кои се желе у Сремъ као војници изселити. Заповесть та са српски слови и на српскомъ језику издата гласи овако:

„Ѿ славне цесарско кралевске команде Сегединске совимъ заповеда се свимъ и колицимъ племенито и часнородимъ Господаромъ ѿберъ и унтеръ официромъ. Такођеръ и свимъ Гемајнеромъ Шанца Сомбора и Брестовца такођеръ. да примивши сей најпоследни заповестъ имаю таки у писмѣ ѣчитоватисе, кои у на-

предакъ мисли подъ регуломъ милитарскомъ заостати и на ѿна места Где имъ уречено било ѿходити како, гласи висока заповесть; понеже у напредакъ ѿ ни (ньи) никаква Тужба како ѿ Милитаріе приматисе хоће, и на тако очекива одговоръ скорашни Славна команда Сегединска; Дано у Сегедину 28. Аѵгѵста по рим. 1746. de fabri.“ *)

Међутимъ су вармеђаши Бачки съ едне стране сомборце натеривали да се безусловно покоре вармеђи и власть нѣну припознаду, а съ друге стране опетъ туживали су кодъ двора Сомборце као разбойнике и съ тымъ пречили те се молба депутираца Сомборскихъ кои су выше одъ три године у Бечу стаяли одма испунити ніе могла. Къ депутаціи коя е у име Сомборскихъ жителя у Бечу радила придруже се доцніе послати Стефанъ Каралићъ одъ србске, и Аврамъ Бокеровићъ одъ бунѣвачке стране.

Депутирци ови писали су често, у Сомборъ осталымъ поглаварима о томе како имъ посао кодъ царскога двора напредуе, писма ньихова была су цѣломъ народу прочитавана. Стойшићъ и Парчетићъ писали су са србски слови, ако и есте овай другій употреблявао западно нарѣчіе, а Бокеровићъ писао е съ латиницомъ. Исто тако између 1740 и 1745. године рађена варошка акта сва су србска и ћирилицомъ писана, а текъ одъ те године понешто се съ латиницомъ радило. Ово ми дае повода мыслити да су и Буњевци сомборски до половине осамнайстога вѣка ћирилицу употреблявали. У едномъ писму Стойшићевомъ спомена е вредно то, што онъ светуе и приклинѣ Сомборце, да се чуваю одъ кровопролитіи и да се нетуку

*) Ово као и Буличево писмо писано е са старински србски слови, само е овдѣ подписъ обрштара de fabri съ латиницомъ писанъ. У обадва рукописа нигде надъ и нема слитне, а и запяте су врло редке.

са вармеђаши; еръ вели, кадъ смо неки данъ имали аудіенцію кодъ свѣтле царице, она намъ рече: Како ћу я дати тымъ людма слободу и правице, кадъ ми вармеђа Бачка явля да су то саме хараміе и разбойници! —

Молбеница поради ослобођеня, кою су сомборски депутирци на Латинскомъ езыку ц. кр. придворной комори у Бечу поднели, по томе є за насъ знаменита што се у ньой споминѣ, како су Сомборци за време последньи 70 година у свима ратовима и бунама о своме лебу служили и крвь проливали, како су за време последнѣгъ рата свагда по 600 войника у войски царевой имали; далѣ моле да свѣтла царица у призрѣніе узме заслуге *нашегъ србскогъ народа* (merita nationis nostrae Illyricae,) и ту околность што су Сомборци у многимъ ратовима тако ослабили и умалили се да до 300 удовица погинувшихъ войника у Сомбору има, а сирочадма ни броя се незна. Позиваюћи се далѣ на привилегіе, кое цареви Леополдъ Іосифъ и Карло VI Genti nostrae Illyrico Rasciauae дадоше и кое є М. Терезія 1743. год милостиво потврдила, изявлюю они да є земля сомборска ньихова собственость, и да бы найвећа неправда была, кадъ бы мы — речи су споменуте молбенице — за наше крвлю стечене заслуге, нашу варошь на ново ослобаћати, у паорско немило станѣ прећи, или съ места нашегъ селити се морали, особито садъ кадъ намъ толики храбри юнаци у ратовима изгинуше.“ И на основу тога моле да бы у онако станѣ поставлѣни были, у каквомъ се Язиги и Кумани налазе, да бы тако мѣсто ово съ народомъ населѣно остати и царскомъ дому како у време рата тако и у време мира вѣрне услуге чинити могло. У случаю ако имъ се то дозволити небы могло, то онда моле за Сомборъ право сл. кралѣвске варошци, и обе-

ћаваю уеданпутъ за свагда одређену суму новаца платити.

Царица М. Терезія у слѣдъ ове молбе, на посредствованѣ своїх свѣтлогъ супруга римско-нѣмачкога ћесара Франца Лотарингійскогъ год. 1749. 17. фебруара изда диплому, коіомъ се Сомборъ за слободну кралѣвску варошь у кралѣвини Унгарской проглашуе. У дипломи овой напоминю се воене заслуге сомборскихъ расціана Грчке несаединѣне вере, и римокатолика, и изявлюе се како су они осимъ свію заслуга своихъ іоштъ 150,000 форинтій у касу кралѣвску на подмиренѣ ратныхъ трошкова положили. Између 19 чланака у коима се излажу права ове нове вароши найзнаменитіи е по насъ чланакъ дванаестый, у коме се вели, да гр. несаединѣне вере расціани у Сомбору живећи у свима оныма правама, кое су по народнымъ привилегіяма досадъ уживали и убудуће имаю остати.

У пролеће године 1749. после трогодишнѣгъ отсутства поврате се посланици сомборски изъ Беча носеѣи диплому ослобођеня. Савъ народъ изиће предъ ньи съ великомъ радошћу и допрати ихъ у варошку кућу, гдѣ се диплома остави. На скоро затимъ доће кралѣвскій повѣреникъ Іованъ Коллеръ, и ц. кр. камералный саветникъ кои 23. априла 1749, пошто найпре Сомборци заклетву вѣрности поданичке свѣтлой царици и владаюћемъ царскомъ дому положе, Сомборъ за слободну кралѣву варошь инсталира и диплому царску на Латинскомъ єзику прочитати, а на Србски разтумачити даде.

Истый кр. повѣреникъ држао е томъ приликомъ првый поглаварственый и обштинскій изборъ, на коме првый судія или бировъ постане Мартинъ Парчетићъ; Капетанъ Іованъ Живойновићъ; сенатори: Никола Парчетићъ, Іосипъ Марковићъ, Мартинъ Кекезовићъ, Марко Богишићъ, Іованъ Дамяновићъ, Гаврило Павловићъ,

Стефанъ Каралићъ, Аврамъ Рашковићъ, Атанасіе Поповићъ *) и Атанасіе Стойшићъ; првый кассеперцепторъ быо е Василіе Лалошевићъ; првый заступникъ народа (Tribunus Plebis) быо е Станое Радишићъ, а првый коморашъ Мартинъ Зомборлія. (Овай се у рачунима до 1748 године найпре Сомборлићъ, па онда Зомборлія, а после добывши племство Zombory назива).

Будући да су Сомборци вадећи кралѣву варошь више новаца потребовали него што су имали, то су се они яко задужили. Варошица Маћарска Халашъ помагала ихъ е саветомъ и новцима, а они су заямъ одъ нѣ добывеный на свое време поштено вратили. У Бечу на препоруку ц. кр. придворногъ агента Іована Матолаи (Србина, кои е Сомборце свуда по господи бечкой водіо и на руци имъ быо) даде Сомборцима грофъ Адамъ Бачанія таверникъ кралѣвскій много хиляда новаца у заямъ, а кадъ ови то нису могли на време вратити, онда поменутый грофъ узме у залогу западну и сѣверну половину хатара сомборскогъ, разтера граћане са своихъ њива и винограда, и изъ самихъ кућа. Ово е врло жао было Сомборцима, одъ коихъ многима у рату за отачбину добывене ране іоштъ ни зарастле нису быле; они се обрате на царицу и измоле новца коморскихъ у заямъ; распродаду свою стоку, и тако врате Бачанію дугъ свой пре него што е онъ пожнѣвену и у камаре садевену рану сомборску оврћи могао. Чимъ Сомборци исплате повѣрителя своги, одма разтераю нѣгове люде, и уселе се у своя добра.

Пре ослобоћеня имали су Сомборци силне землѣ, и могли су све те задржати и іоштъ нове добыти, да су приликомъ кадъ се 1749 године хатаръ билѣжіо камари 800 ф. положили, али они то пропусте, и

*) Овай се споминѣ у рачунима одъ год. 1746. као Атанасіа Мещеръ или учитель.

тако силне пустаре свое изгубе. Суботичани, кои су се доцніе ослободили, были су већъ много мудріи и за мале новце силне су землѣ у хатару своґъ задржали. У рукописномъ лѣтопису, кои се у сомборской римской парохіи храни, назначено стои, да бы по гореизложену цену хатаръ сомборскій заузимао осимъ Сомбора іоштъ ова садашня села: Опатинъ, Безданъ, Купусине, Гаково, Крушевлѣ, Пачиръ, Оморовицу, Крнаю, Чоноплю, Сивацъ, Стапаръ и Дорословo, и неке околне іоштъ досадъ ненаселѣне коморске пустаре, и будуѣи да є сва та земля у рукама нашихъ людіи была, то се дае мислити, како бы напредніи данашньимъ даномъ у матеріалномъ погледу овдашньій народъ нашъ быо.

(Продуживе се.)

Парамития

IV.

Авраамово дешиньство.

У пештери єдной одрасте Авраамъ, єръ му тиранинъ Нимродъ иѣаше о глави. Али и у мрачной пештери бияше светъ Божіи уз-ань, єръ онъ непрестано о томъ мишляше, и о томъ се питаше: ко є мой творацъ!

После шестнайсте године изаѣе изъ пештере, и кадъ први путъ небо и землю опази, зачуди се и обрадова ньима, и иѣаше свимъ редомъ створењма питаюи: ко є вашъ творацъ.

Єдаредъ изаѣе; а башъ сунце у свой красоти и величанству своме на истоку изалазаше. Авраамъ над-

нувъ никомъ на землю викну: то е творацъ, само онъ тако дивотанъ бити може.

Сунце пође горе, и дође у найвише висине, и пође доле, и кадъ вече би, заће и нестаде га; а онда опетъ месецъ изаће, и оно небройно множство звезди, а Авраамъ видевъ ово рече: оно дивно светило што заће, ние творацъ неба и землѣ, него е вальда ово, еръ е небройнимъ множствомъ звезди обколѣно.

Али и месецъ и звезде заћоше, и Авраамъ све видевъ оде оцу своимъ и упита: кое творацъ неба и землѣ? а Тара му свое кипове показа.

Я ћу ии покушати, помисли Авраамъ у себи; и кадъ вдаредъ самъ кодъ куће остаде, поднесе найлепша ела киповима и рече: Ако имате живота и снаге, а ви примите ту жртву. — Али кипови осташе непокретно, немакавши се съ места.

Онда викну Авраамъ: и ове мртве ствари држи мой отацъ за оно животъ намъ даваюће божество. Да покушамъ, нећу ли га моћи правомъ Богу обратити и узе вданъ штапъ, и разби све кипове, до вднога найвећега, коемъ штапъ у руке стави, те онда своимъ оцу оде и рече: Отацъ! старешина међу твоимъ киповима, ено поби све остале.

Срдитъ Тара рече: ти се ругашъ са мномъ диете, како би онъ то могао, кадъ самъ га я моіомъ рукомъ отесао. — Несрди се отацъ! рече Авраамъ — ти дакле неверуешъ, да твой идолъ и оно учинити може, што я моіомъ детиньомъ руку могу, а да како би онъ могао мене и тебе, и землю створити. — Тара на ове речи детинѣ заћута, и немога ништа одговорити.

Тай часъ се чу' то дело до тирана Нимрода, кои Аврааму о глави и животу иђаше, еръ при роћеню Авраамовомъ сви жреци прорекоше, да ће тай идоле

оборити и кралѣвску владу уништити, те зато га Нимродъ гоняше.

Авраама изведоше предъ краля, и овай му срдито рече: моме ћешъ се Богу поклонити, или ћешъ ватромъ сажеженъ бити.

Ко е твой Богъ велики Господару, — упита неустрашимъ Авраамъ.

Ватра, найсилние суштество — рече краль.

Ватра? — привати Авраамъ — та ню вода гаси, вода е силния, а воду облакъ дае, облакъ е силніи, а облаке ветаръ разганя, ветаръ е силніи, а противу ветра обрани се сваки човекъ, и по томе би човекъ найсилніи био.

Я самъ найсилніи међу людма — придаде краль — а ти се кланяй мени као Богу, или ћешъ ватромъ сажеженъ бити.

Авраамъ погледа небу и показавъ на сунце рече цару; я юче видо, да сунце на истоку изаће, а на западу заће, заповеди господару, да на западу изаће а на истоку заће, и я ћу тебе за божество припознати.

Нимродъ се разлюти, и заповеди Авраама у ватру врћи.

Али снага ватре немога Авраму ништа наудити; еданъ Анђео Божіи браняше га, и пламенъ одъ њега одбияше. Лепши изаће Авраамъ изъ ватре, и ту му се указа отацъ небесни, кои га изъ Халдее изазва и себи за любимца изабра.

Тако постаде Авраамъ основомъ праве вере у еднога Бога, оца неба и землѣ, и свега видимога и невидимога за сва потоня колѣна и народе до конца света.

Іошъ єдна рачунска игра.

Више замишлѣни броева ко уме погодити.

Нека ко три четиръ или и више єдиничні броева запамти и скривено себи прибележи, да му ихъ све по реду погодишъ, кое су.

Задай му нека први брой свой са 2 мултиплицира; томъ продукту некъ 5 адира; ту суму са 5 нека мултиплицира; и к' том продукту нека іош 10 адира.

Къ той суми нека садъ свой други замишлѣни брой адира, и ту суму нека са 10 мултиплицира.

Къ томъ продукту нека свой трећи замишлѣни брой доадира, и ту суму нека са 10 мултиплицира.

Найпосле нека и свой четврти замишлѣни брой доадира, и нека ти садъ целу суму каже. Одъ те имашъ ти брзо у глави 3500 одузети, и остаћети оне четиръ цифре по реду, како ихъ є онай замислио.

Іошъ єданъ рачунски задатакъ.

Єданъ господаръ оће 12 петака на 13 просіяка тако да подели, да сваки по петакъ добие, само єдан не кои є здравъ и яки, и може радити те се равнити. Али господаръ ние радъ да му ово у очи каже, већъ као да ће судбина сама погодити тогъ леньога, заповеди имъ да стану у коло сви, и онъ ће по реду од 1 до 9 брояти, пакъ 9-ог изъ кола пустити и петак му дати, а онда далѣ брояти одъ 10. као садъ 1-ог пакъ тако єдногъ по єдногъ све изъ кола пустити, докъ сви 12 петака неизда. Питанѣ є: на коемъ месту треба онай леньи да стои, да онъ последньи остане? или ако онъ неби на томъ него на другоиъ коемъ месту стаяо, где валя онда почети брояти, да опетъ онъ последньи остане?

За решенѣ молимо да намъ се пошлѣ.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 16. У Новоме Саду, 28. Априла 1860. ГОД. III.

Мисли о школи и учительнма.

XXIV.

Учительи млађи класа.

Готово сви млађи класа учительи теже и чезну за стариимъ класама; а да би се добро испитали, и чак у дно срца завирили, я самь уверен, да би ту саму голу себичност ил и горе високоумие нашли, ни едно у свою похвалу. „Волио би науке у препарандии научене употребити“ ово е говор; а шта е то друго, него: „волио би на егзаменима и пред децомъ мою ученост просути; позван самь да науке и мудрост распростиремъ, а за ученѣ азбуке могу и други тупльи или и стариии учительи поднети, и доста добри бити.“ Іош при овомъ све из потае погледаю на публикумъ, и надаю се, као учительи старие класе више поштованя наћи, те у овимъ сладкимъ мислима већ се изнад остали учителя уздижу, и напуштаю ову свою луду желю и чезню све ячомъ бивати и мах отимати, док ій саевимъ необлада, те тимъ своегъ роѣеногъ посла све лошие извршую.

Я немогу нипошто допустити, да е учительованѣ у стариой класи ячим болѣ и претежние од оног у млађой класи; него то допуштамъ, да е учительованѣ у млађой класи много теже, и много живлѣга и окретнивга човека треба.

Само учитель млађе класе може се съ пунимъ уверенѣмъ и правомъ поносити, да деца све што знаю,

само нѣму благодарити имаю; ту више ни чиега дела ни труда нема; само се нѣму доводе и предаю деца са чистом памети, у коіой іош никое друге туђе и забунююће науке нема; и само он едини прилику има, детию нарав чисту гледати и познавати, и оно постепено извиянѣ и оснажаванѣ умни и душевни сила човечии гледати. А може ли за правогъ и валяногъ учителя већега и лепшега радованя бити, него овой малой деци небо отварати? Може ли га ишто већма радовати, него душу и умъ будити, и ньима прву рану и правац давати? Доиста, когодъ држи, да е ученѣ мале деце отужан и све едан и вечито едан те едан посао, и кои ни ученѣ мале деце са найоданиом любави израђивати не уме, тай и ние учитель, нити е за учителя.

Ускрсъ

или

Воскресеніе Христово.

(Една лекція за одрастнію децу.)

Изъ светога еванђелія дознаемо, да е Исусъ Христосъ трећій данъ после смрти свое, и то у првый данъ после суботе, врло рано у ютру, изъ мртвыхъ васкресао. Због тога е данъ тай сваке седмице данъ празничанъ, и због тога се света неделя назива у цркви „воскресенымъ“ даномъ, у кои се на целомъ правилу црквеномъ прославля христово васкресеніе, а о ютреню читаю се наизменце она света еванђелія, у коима се проповѣда васкресеніе, и являнѣ Христово ученицима после васкресенія. Но съ особитомъ и найвећомъ свечаношћу прославлямо мы годишньій празникъ васкресенія спасителѣвогъ т. е. Ускрсъ.

Одма после поноћи, око два или три сата, умилятый гласъ у трипутъ заедно звонећихъ звона, и пуцнява топова обяви намъ, да е време у цркву похитити. Сва е црква већъ осветлѣна и у ньой побожни христіяни целиваю гробъ Христовъ, а међутымъ пое се канонъ одъ велике суботе, пунъ очекиваня и утѣхе о томъ, да ће у гробу лежећій Исусъ своіомъ властію васкреснути. Свештеницы у найсвечаніе светле одежде обучени отвараю двери, и приступивши къ живоносноме гробу, и оддавши часть Христу Спасителю узимаю плаштаницу, и уносе е у олтаръ на частну трапезу, тихо поюћи како е благообразный Іосифъ у гробъ положіо тѣло спасителѣво, ал' одма затимъ пою, како се Анђео на гробу явио Мироносицама и казао имъ да е муро за мртве, а Христосъ трулежу неподпада.

На то настане за часъ тишина, и наеданпутъ се изъ Олтара зачуе сложно и умилно поянѣ збора свештеничкогъ:

„Воскресеніе твое Христе Спасе аггели поютъ на небесѣхъ и насъ на земли сподоби чистымъ сердцемъ тебе славити.“

Деца съ баряцима и рипидама, народъ са запаленымъ воштаницама, и свештеницы съ кадіоницомъ, Воскресномъ, Спасителѣвомъ, и Богородичномъ иконом, са светымъ еванђеліемъ и частнымъ крстомъ изилазе на то из цркве, и около нѣ сви трипутъ съ литіомъ обилазе, одъ свегъ срца и пуни радости поюћи ову стихиру. Међутимъ се звукъ свію звона на далеко разлеже по тавной тишини ноћной, и на све стране обявлюе свѣтло васкресеніе Христово.

Предъ западни врати црквени застане литія, и пошто звона умукну и народъ се стиша, найстарии свештеникъ покадивши надъ вратима находећу се икону васкресенія Христовогъ отда славу пресветой едносуштной и нераздѣльной Троици, на ков савъ народъ,

као изъ єдногъ грла одговара: Аминь. Садъ запое свештенство єдну одъ найлепшихъ црквеныхъ пѣсама: „Христосъ воскресе изъ мертвыхъ, смертїю смерть поправъ, и сѹщимъ во гробѣхъ животъ даровавъ.“ Ову найрадостнїю песму одною трипутъ свештеницы, а толико пута и народъ, и на многи мести постои тай красанъ обичай, да се песма ова за знакъ єдиноверне братске любави славенски, грчки и романски пое, све ако су у мѣсту томъ сынови православне цркве сви одъ єдне народности.

Ово троструко признаванѣ: Христовогъ васкресенія, Нѣгове побѣде надъ смрѣу, и тврде надежде на наше васкресеніе потреса у овай махъ душу и самихъ овыхъ Христіяна, кои су у друго време разсеяни ил' са житейскимъ бригама превеć забунѣни; на лицу свїю види се єднака радость, изъ чистогъ срца свїю извире побѣдна пѣсма, коя се ори крозъ тавный ноћный ваздухъ, и узлази предъ престолъ свемогућега Творца.

Али се на овай гласъ іоштъ неотвараю црквена врата: него се іоштъ зачуе и пророчко изреченіе Давидово: „Да воскреснетъ Богъ и расточатсѧ врази єгѡ, и да бѣжатъ ѿ лица єгѡ вси ненакидающіи єго. И свакій стихъ овога пророчства потврди пѣсма новозавѣтне цркве: „Христосъ воскресе изъ мертвыхъ.“ Напоследку найстаріи свештеникъ поюћи ту исту радостну пѣсму при речима „смертїю смерть поправъ,“ частнымъ крстомъ прекрсти врата црквена и наеданпутъ отворивъ ихъ, уће у цркву, а народъ улази за њимъ изъ гласа усклицаваюћи: „И сѹщимъ во гробѣхъ животъ даровавъ.“

Овай прелазакъ изъ споляшнѣгъ ноћногъ мрака у цркву трептећу одъ светлости ясныхъ свећа' представля васкресеніе нашегъ Спасителя, кои е изъ гроба васкресавши избавіо насъ и отворіо намъ улазакъ у славу небеску.

Цело ютренѣ ускршнѣ есть славопѣніе Христу Спасителю кои насъ е своим васкресеніемъ одъ смрти у животъ и одъ землѣ на небо превео. Правило то сачиніо е найславнїи пѣвацъ наше цркве Св. Іоаннъ Дамаскинъ бывши монах у лаври светога Саве осве-ћеногa недалеко одъ Єрусалима. Красота мислій у овомъ дивномъ правилу неда се описати. Свакій Христіянинъ, кои читати уме, треба да га често чита, и читаюћи и слушаюћи га, да се духовно сазидава. Особито су важ-ности пуне оне две духовне песме: „Предварившїа оутро“, и „Аще и во гробѣ снишелъ єси безсмертне.“ и молитва: „Воскресеніе Христово видѣвше поклонимсѧ сватомъ Господу Іисоусу.“ *) Цело правило завршуе се съ овомъ найкрасніомъ стихиромъ:

„Воскресенїа день, и просвѣтимсѧ торжесткомъ, и дроугъ дроугa обимемъ, рцемъ братіе и ненавидѧщимъ насъ простимъ вса воскресеніемъ, и такш возопіимъ: Христосъ воскресе изъ мертвыхъ, смертїю смерть по-прак, и сѹщимъ во гробѣхъ животъ дароваkъ.

Ове и овакове песме пою се целе светле седмице о ютреню и на вечерню, зато што се у старо време Ускрс целу неделю дана славіо, а и садъ бы валяло, да баремъ они Христіяни, коима послови допуштаю, целе те неделѣ, коя се зове Светла, прилѣжно у цркву долазе.

На место обичногъ свршетка ютреня, и сваке друге црквене службе, на Ускреъ и целе Светле не-делѣ, одпов найпре свештеникъ предъ частномъ тра-пезом: Христосъ воскресе, кою пѣсму завршя народъ поюћи: „И сѹщимъ во гробѣхъ животъ дароваkъ.“ Затимъ одчитавши свештеникъ одпустъ с' крстомъ благослови народъ у трипутъ, говорећи у свакій путъ: „Христосъ воскресе!“ На ков сви люди, као изъ ед-ногъ гласа, одговараю: „Воистинѹ воскресе“ а пошто

*) Песме те и молитве разасніене су у Шк. Листа год. 1859. бр. 13., стр. 197.

се ово и трећій путъ изговори, придода іоштъ свештеникъ ове речи: „И намъ дарова животъ вѣчный, покланяемся его тридневному воскресенію.“ Овымъ поздравомъ поздрављаю насъ на Ускрсъ о ютреню и о вечерню свештеници кадъ се идемо Христосати;*) тымъ истымъ поздравомъ поздрављаю се синови наше православне цркве целе Светле недељ, и дужность е наша овай светый и прекрасный обичай, где е престао или ослабіо због суемудрія и мниме цивилизације, опетъ и то посредствомъ школе и чрезъ сада учећу се младежь воспоставити.

На св. литургіи првый данъ Ускрса започну се читати у мѣсто апостолскихъ посланица, дѣянія апостолска, коя е списао светый евангелистъ Лука. Изъ ове се књиге свакій данъ све до Духова редовно чита о томъ шта су апостоли после Христовогъ васкресенія радили, каква су гоненя трпили, како су проповедали, и како е Савле примивши позивъ съ неба одъ самога Христа Господа, наведанпутъ одъ найжешћегъ гонителя найревностнін проповедникъ науке Христове постао. За евангеліе на овай данъ изабранъ е почетакъ изъ евангелія Іоана Богослова, у коме се тайна божаства Христовогъ одкрива, и одъ тада све до Духова изузевши трећій данъ Ускрса и Спасовданъ, чита се свакій данъ на литургіи евангеліе отъ Іоанна найлюбезнијегъ Христовогъ ученика. — Ради веће свечаности и да бы сви люди ускршње евангеліе чути могли, читаю на Ускрсъ сви служећи свештеницы, на различитымъ местима уздужъ цркве, едно и исто ева геліе, поделѣно на шестъ одсека, тако да свакій одсекъ най-

*) Као што се целиванѣ о другимъ празницима, при коме свештеникъ за знакъ духовне радости, и благослова божіегъ и онога светителя, кои се празнуе, на челу намъ назначуе крстъ съ улѣмъ изъ кандила, — зове мироносанѣ; тако се ово ускршње целиванѣ, — при коме насъ свештеник са „Христосъ воскресе« поздравля, зове Христосанѣ.

пре прочита у олтару найстарiи свештеникъ, а напоследку ђаконъ у женской цркви близу западныхъ врата црквеныхъ. Кадгодъ найстарiи свештеникъ читати почне, велико звоно на кули црквеной зазвони да бы тако и они кои у цркви нису, знали да се тада св. евангелiе чита.

Найрадостнiи и найвеселiи тренутакъ на ускршньой служби есть, кадъ се после освећеня частныхъ дарова у славу матере божiе запое красный Ирмосъ, кои овако гласи:

„Аггелъ копiаше Благодатнѣй, чистам Дѣво радуйсѧ, и паки реку радуйсѧ, твой Сынъ воскресе триднекенъ ѿ гроба, и мертвыѧ воздигнувый, людiе веселитесѧ. — Свѣтисѧ новый Iерусалиме: слава бо Господня на тебѣ возсiя: ликуй нынѣ и веселисѧ Сiоне, ты же чистам красуйсѧ Богородице, ѿ востанiи рождества твоегѡ.“

На вечерню првый данъ Ускрса чита се еванђелiе о томъ, како е Исусъ у вече на самый данъ васкресенiя свога дошао међу свое ученике, кои су боећи се одъ юдейскогъ нападаня у забравлѣной соби пребивали, и казавши имъ: „Миръ вамъ!“ дао имъ е даръ духа светога да могу опраштати грехе.

Као годъ што су ютреня целе Светле недељ еднака, тако су исто и вечерня, с' томъ само разликомъ што се сваки данъ о вечерню на Господи возвахъ и о Ютреню на хвалитехъ пою воскресне стихире по реду одъ свакога гласа, осимъ седмога, тако да се н. пр. у очи Ускрса и на Ускрсъ у ютру пою воскресне стихире првога гласа; на вечерню првый данъ Ускрса и другiй данъ на ютреню пою се стихире другога гласа, а у очи светле суботе, и у суботу на ютреню завршуе се свечаный васкресенiя празникъ са стихирама осмога гласа.

Другій данъ Ускрса, (или на неки мести у понедельникъ после младога Ускрса) иде се на гроблѣ, и ту сећаюћи се своихъ мртвыхъ, молећи се Богу за спасеніе душе ньихове, сматраюћи на обновлѣну природу, и поюћи духовне песме у славу божаственогъ побѣдителя смрти Исуса Христа, крепимо се мы, на самоме месту трулежи наше, христіянскомъ надеждомъ на безсмртіе душе, на обште васкресеніе, и на блаженый животъ кои насъ с' оне стране гроба очекуе, ако смо смо за овога живота по науци нашега искупителя живили. Тада свакій Христіянинъ одъ свога имања дели на гроблю милостиню за упокой душе преминувшихъ своихъ сродника; тада се нови гробови побусую, цвеће се на ньима сади, и крстови се надъ ньима подижу, а све то у знакъ духовне оне заеднице, у коіой овде живећи чланови Христове цркве, са оныма, кои су се у больи животъ преселили, без престанка стое. Састанакъ овай на гроблю, кои другій данъ Ускрса быва, зове се у некимъ краевима народа нашегъ *ружичало* или *дружичало*.

Целе Светле неделѣ отворене су непрестано све трое двери светога олтара, за знакъ, да е Христосъ своимъ славнымъ васкресеніемъ отворіо нама двери небеске и показао намъ путъ к' спасенію. И ако кои Христіянинъ ове неделѣ отиде Богу на истину, то се надъ ньимъ, по уредби св. цркве не држи обично опело, него се пое ускршньій канонъ, а само се неке найглавніе молитве и песме изъ обичнога опела томъ приликом читаю.

Ускрсъ е найрадостніи найвеселіи празникъ христіянскій, онъ е као што св. црква наша пое: „праздникъ надъ праздницыма и свечаность надъ свима свечаностима.“ Ускрсъ е іоштъ к' томе покрай Божића, и врбице на Лазареву суботу, наймилія дечія свечаность. И као што се о Божићу за знакъ роѣеня Хри-

стовогъ уноси у обитаће собе слама, а у очи цветне неделѣ съ литіомъ на врбицу иде, тако се о Ускрсу румена ускршня ја употребљују, као знаменѣ празника и найвећа радость дечія и родительска. Ускршнѣ је есть знаменѣ васкресенія Христовогъ, и нашегъ васкресенія; ер као што пиле проклюе љуску одъ јајта и живо изъ њега изиђе; тако се мы, угледаюћи се на Христово изъ мртвихъ васкресеніе, и веруюћи у Његову свету науку тврдо надамо, да ћемо у данъ страшнога суда сви васкреснути. Ја ускршня боядишу се на великій петакъ, и то башъ црвеномъ боіомъ, да бы се мы сећали страданя, и за насъ на крсту проливене крви нашегъ Спасителя.

Податци

за повѣстницу града Сомбора, а одъ чести и средиѣ Бачке.

(Свршетакъ.)

Имаде еданъ пописъ одъ год. 1748. изъ кога се види, кое су тада пустаре Сомборцима населѣне быле, и гдѣ е кое племе живило. Любительи старине србске и едно и друго ће читати, и зато имъ ево овдѣ у изводу пописъ тай ставлямъ:

По гореназначеномъ попису одъ године 1748., южно одъ сомборске вароши подъ Сивцемъ е пустара Кула или Кулица, коіомъ тече вода Колубара. У њой су племена Радоевићи, Попићи и Вукићевићи *). Затимъ долази Градина, у коіой су на источной страни племена бунѣвачка Богишићи, Чувардићи, Горетићи, Ковачевићи, Парчетићи, Марковићи, Башићи, Бокеровићи, Жулѣвићи, Печуіе, Зламеникови, Бошнякови, Плетикосићи

*) Данасъ е Кулица пустара коморска, а онай део њиъ где поменута племена живе спада подъ Сомбор.

и српско племе Бирвалско. Ова су племена и садъ на своме месту, придодавши іошт племе Пекановића или Зелковихъ. На западной страни пустаре Градине стаяли су у то доба у раштркани станови племена: Канурићи, Карановићи, Иђушки, Стеванчеви, Жарковачки, Утвићи, Макарићи, Мороквашићи. Ова су племена пре 100 година састала се сазидавши кућу до куће, и то е садашнѣ селиште Жарково, у коме има до 130 кућа.

3-ћа е пустара была Прерадовићъ — између Кулице и Градине, — ту су была племена српска Куряци, Ковачићи, Белянски, Сотинчеви и найбогатіи тадашньй граћанинъ и капетанъ Іован Дамяновићъ. *)

4-та пустара звала се Самотворица одъ источне стране Сомбора, ту се споминю племена српска: Мицићи, Жижићи, Репићи, Коньовићи, Лепопеви, Ференчевићи, Лугумерски, Боришевлћи и Гойковићи. Осимъ два последня племена сва друга и садъ постое у Сомбору, само се име пустаре изгубило.

5-та пустара е была Крная и Чонопля. Ту су живиле српске породице Стойшићи, Наћвински, Кишдобрански, Вукомановићи, Штрбачки, Обадићи, Продановн, Матарушки, Станивукови, Влашкалићи, Стричевићи, Богдановићи, Цинићи (овога презимена имаде данасъ и Србаля и Бунћваца) и Паштроевићи. Већій део овыхъ племена и данасъ са источне стране Сомбора живи, а те две пустаре данасъ су села Крная и Чонопля.

6-та пустара такође са источне стране вароши: Иваново село. Ту су племена: Крпежеви, Глибонѣ, Чапдарови, Ненадови, Машићи, Гарунови, Милостражићи, Цвеини, Тараньскій, Пушибркови, Ћосићи, Путникови, Вученови, Яићи, Берићи, Радгнови, Бугарски,

*) Сва ова племена и сад живе, само е Дамановићево изумрло. Овога Дамяновића сынъ Василіе пређе около 1770 годяне на унію, и на скоро пострада. Нѣгову землю около 900 ютара купила е изъ Пивница доселивша се породица Бикарска.

Пачирски, Кронићи, Зурковићи, Секулини, Судареви, Петровићи, Рајковићи, Илкићи, Коларићи, Бранковићи, Кобиларићи и Белянски. То су опетъ чисто србска племена и осимъ Гаруновића постое и садъ сва остала у вароши Сомбору и данашньимъ даномъ.

7-ма пустара Каракорія одъ сѣверне стране одма подъ вароши. Ту се споминю племена: Пушибркови, Браћевачки, Терзићи, Стокини, Шарчански, Мирковићи, Радишићи, Машићи, Лепоневи, Айдуковићи, Глибонѣ, Бабанћи, Бећини, Сенћани и Проини све сами Србльи, Мартинъ Зомборлія Бупѣвацъ, и Андрія Тотъ.

8-мо Шапонѣ са источне стране. Ту су србска племена: Чичовачки, Врсайковићи, Плавшићи, Груићи, Братићи.

9-то Билићъ, сѣверно одъ вароши са србскимъ племенима: Шашини, Стоядинови, Маширевићи (ово е найвеће племе у Сомбору, има га данашньимъ даномъ до 40 кућа), Терзићъ, Кусоницъ, Шиячићи, Миланкови, Обадићи, Братићи, Машићи, Лалошевићи иначе Аднаћеви.

10-то Ђурђинъ, са србскимъ племенима: Симендићи, Рельини, Обушковићи, Вечерковићи, Марковачки, Доброевићи, Петровићи, Павловићи. Ова пустара садъ се зове Обзиръ и стои према вароши сѣвероисточно.

11-то Миличићи с' племенима: Шарчански, Кикошеви, Вукадиновићи, Томићи, Вукомановићи, Василѣвићи, Стоячићи, Радуличићи, Топольци, Стойшићи. И ово су све србска племена, коя до данасъ своя стара презимена задржаше.

13-то *Ранчево*, сѣверно одъ вароши, с' племенима србскимъ: Крстићи, Тешићи, Градинци, Ракићи, Мирковићи, Радишићи.

14-то *Крушевлѣ*, садъ село, ту су была племена, Туцаковићи, Кельини, Кунићи. Ова су племена сада на Ранчеву.

15-то Ненадићъ. Овдѣ су была готово сама буњевачка племена: Фратрићевићи, Громиловићи, Столичићи, Ципріяновы, Дамянови, Алексићи, Гавранови, Лишчеви, Малбашићи, Кекезовићи, Чандареви, Цареви, Куюнџићи, Острогончеви, Цуцонѣ, Іосићи, Матићи, Глунћи, Иванчеви, Лукачеви, и Габач. И србска племена Цвеини и Ацићи. Пустара ова лежи сѣверозападно одъ Сомбора, на ньой осимъ гореизложеныхъ буњевачкихъ племена живе сад и ова србска племена: Остоићи, Єрковићи и Вуйковићи.*)

16-то Салашићъ, южно одъ Сомбора са србскимъ племенима: Бандобрански, Зоранови, Перкаћански, Радосављеви, Огнянови, Лугомирски, Булѣвићи, Седоглавићи, Шићани, Мразовићи, и Синаитови. Осимъ ове последнѣ све остале породице и садъ пустое.

17-то *Браћевићи* на югозападной страни вароши с' племенима: Мирковићи, Рацићи, Бузаџићи.

У горенаведеномъ попису неспоминю се іошт три велике са югозападне стране вароши пустаре, кое су год. 1748. к' горньой или коморской страни Сомбора подпадале, а то су Чичово и Петковацъ, Буковацъ, и Шикара. Ова последня звала се такође Пиперошъ. У Чичову и у Петковцу была су и сада су ова главна племена: Топалови, Влашкалићи, Благоеви, Настасићи, Радосављеви, и Буњевци Ранћи; на Буковцу су ова србска племена: Дедићи, Лазићи, Ковачићи, Луткићи, Міићи, Каралићи, Іанятовићи, и Чонџићи; а подъ Шикаромъ су племена: Іосићи, Рибарови и Ракини.

Ова овдѣ назначена племена несу по свой прилици найстарія у Сомбору, и готово сва и садъ се налазе на онымъ местима, или баръ на оной страни, гдѣ су

*) За ова три племена неспоминѣ пописъ одъ 1748. године, и то ми дае повода мислитя да су племена та из села Бездана доћи морала. Друга у селу томъ заоставша србска племена примила су, пошто се Мађари од некудъ у Бездань доселе, римску веру и са свим се помадарила, али и садъ имаю србска презимена.

пре 110 година била, но пошто су пустаре многе одъ Сомбора одцеплѣне и подъ коморску власть ставлѣне, то су млоги овдашньи жители іошт око половине прошлога вѣка разселявати се почели, тако се србска страна села Пачира готово одъ самихъ Сомбораца населила. Будући пакъ да се народъ овдашньій у прошастомъ вѣку врло мало са землѣдѣлствомъ, а млого вѣма с' скотоводством бавіо; то пошто се унаоколо лежеће пустаре Нѣмцима населе, млоги люди наши немогући држати стоку, почну пропадати. Пропасть ова ускорисе іоштъ раскошнимъ животомъ, злоупотребленѣмъ даће, сватова и другихъ обичая, а особито пиѣемъ коме се млоги люди оддаваху. Салашари сомборски имаю обичай, за свакога кои починѣ землю свою продавати и натрашке ићи, казати као у пословици: „Нема одъ нѣга ништа, скоро ће се селити у варошъ.“ И заиста кадъ кои салашаръ пропадне, онда се досели у варошъ, а одатле у Славонію. Тако су села славонска Негославци, Пачетинъ. „Миклушевци и Опатовацъ готово одъ самихъ Сомбораца населила се. И као што су се Србльи сваке године изъ Сомбора разсељивали, тако су се Словаци и Нѣмци амо іоштъ вѣма досељивали. Имаде у горньой вароши сомборской више сокака у коима су пре 50 година сами Србльи живили, а садъ нема у ньима ни єдне єдине србске куће. При свемъ томъ и данасъ се слободно узети може да є брой Србаля православне вѣре са єдномъ хилядомъ душа' надмашно брой Римляна'. — Кадъ узмемо да у Сомбору свега 22,000 жителя имаде; то одъ тога су 12,000 Србльи, 10,000 Римокатолици. Одъ овыхъ єдва ћешъ 1000 Нѣмаца наћи, а остали 9000 сви су Бунѣвци, єрбо су и Словаци овамо пре 60 година доселивши се сви србски єзыкъ примили, и садъ се већъ одъ Бунѣваца нимало не разликую. Маћари, па и Србльи их за такове сматраю. Србльи

источне вѣре употребљою у Сомбору као и у осталой Бачкой у говору нарѣчіе источно а Бунѣвци западно, и ова разлика нарѣчія сматра се овдѣ исто тако као и вѣрозаконска разлика, тако да Нѣмацъ или Маѣаръ кои србски научи редко ће казати бело, дете, вера, лепо; него било, дите, вира, липо. Будући пакъ да у Бараньи живећи Србльи источне вѣре южнымъ нарѣчіемъ говоре, то се свакога петка на седмичномъ пазару могу чути сва три србска нарѣчія.

У Сомбору има две православне парохіялне цркве: Саборна посвећена светоме велико мученику Георгію, коіой е темель положенъ 1759, на мѣсту гдѣ е пре тога маня стара црква была; друга парохіялна црква слави роѣенѣ св. Претече и крстителя Іоанна, и сазидана е на мѣсту, гдѣ е пре тога стара црква была год. 1786. Осимъ ове две парохіялне цркве има іошт една црква на великомъ гроблю у славу успенія Богоматере год. 1799 подигнута, и една капела у вармеѣской куѣи. Покрай саборне цркве имаде една протопресвитерска и 4 обичне парохіе; а кодъ св. Претечеве цркве су две парохіе.

Римляни имаю 1 парохіялну цркву коя слави св. Троицу. Темель іой е положенъ 1752, и кодъ нѣ е до времена цара Іосифа био фратарски намастиръ, кога поменутый царъ приликомъ повратка своѓъ изъ Земуна у Бечъ крозъ Сомборъ пролазећи укине и цркву у парохіялну преобрати.

Протопресвитери сомборски, за кое се зна, были су ови: *Мирко Поповићъ* у почетку осамнаестога вѣка; *Веселинъ Белянскій* око половине истога вѣка; *Христофоръ Попићъ*, знаменитый бранитель и ревнитель православія, кои е у Кіеву богословію учіо, и 40 година протомъ сомборскимъ био. Подъ ньимъ су обадве парохіялне цркве сомборске сазидане, и чело саборне лежи онъ саранѣнъ ал никакавъ знак гробъ му

не означава. Одъ последнихъ година прошлога вѣка па до 1830. те године управляо е црквомъ сомборскомъ протопресвитеръ Ефремъ Груић, а одъ 1830., до 1857. блажене успомене протопресвитеръ Василіе Ковачићъ.

Између старіихъ у 18. и 19. вѣку служившихъ свештеника и пароха сомборскихъ споминю се ови: Христофоръ Бандобранскій, Михаилъ Попићъ, Коста Коньовићъ, Симеонъ Мандићъ, Стефанъ Ференчевић, Теодоръ Николићъ, Іоанъ Маширевићъ, Михаиль Радовићъ, Сава Седоглавићъ (великій бранитель и заштитникъ православногъ народа, кои се и данасъ споминѣ подъ именомъ Сава Наместникъ), Іоанъ Тешићъ, и Стефанъ Ференчевићъ у великой цркви; а у горньой св. Претечевой цркви были су найзнатнии ови свештеници: Захарія Бунгуровићъ умро 1720; Іоанъ Мразовићъ, Субота Іаношевићъ, Кирилъ Бунгуровићъ; Гаврилъ Савић (отацъ Карађорђевогъ секретара Іована Іуговића); Димитріе Іосићъ (отацъ знаменитогъ пештанскогъ србскогъ учителя Косме Іосића), и Георгіи Мразовићъ, отацъ славнопознатогъ школскога мужа и списателя србскогъ Аврама отъ Мразовића. *)

Неколнко физикални игра.

1. *Начинити да празна чаша воду изъ чиние попие.*

Узми едну малу ал подублю чиницу; усипи у ню за едну чашу воде; узми сад ту празну чашу, и запали изподъ нѣ стрмоглавъ држане еданъ комадићъ папира да изгоре, и онда брзо чашу ту стрмоглавъ у

*) О школама сомборскимъ и о мужевима кои су се као заслужни у овымъ школама показали, ако да Богъ, следоваће у другом чланку.

чинију тури, она ће готово сву воду из чиније у себе увући.

Ова игра спада у науку физикалну *о тиски ваздуха*.

Са оним изподъ празне чаше сгорелимъ папиромъ ваздухъ е изъ чаше готово савъ наполе изтеранъ, и у чаши е осгала празнина; у ту мора вода оногъ часа у нутра да уће, ербо е споляшњи ваздухъ своимъ тискомъ и стегомъ у нутра утеруе

2. Прстенъ ил новацъ изъ воде прстима голимъ извадити а прстію неоквасити.

Т. се исто тако уради. Спусти у ту чинију воде прстенъ илъ новацъ, алъ нека на краю где стое, да не доћу подъ чашу. Са чашомъ исто то горе речено учини, она ће готово сву воду у себе увући, онда ће прстенъ илъ новацъ на суво остати, и онда ихъ можешъ извадити. У обкладу на ово можешъ одъ незналице прстенъ илъ новацъ добити.

3. Начинити да се за празну чашу комадъ даске тако прилепи, да е с' њомъ у висъ подигнути можешъ а да не одпадне.

И ово се овимъ истимъ физикалнимъ закономъ учини. Узми једну даску, коя може слободно више фунти тешка бити; притегни и залепи на ню парче коже; накваси ту кожу, и уради са чашомъ исто онако, т. е. изгори подъ њомъ парче артие пакъ е стрмоглавъ брзо на кожу ту пригнећи, и онда у висъ дижи, њи ће и даска у висъ, особито ако си пазио, да на средъ даске чашу пригнећишъ.

Ово су све игре о једномъ истомъ физикалномъ закону, о тиска ваздуха. У чаши е празнина; у ову би радъ ваздухъ ушао, ал му смета даска и кожа; зато онъ опетъ њи толико силно на чашу стискуе, да мораю за чашомъ њи, а да неодпадну од ње.

Ово све ваља покушати и уверити се. Безъ кушаня нема знаня у овой струци.

Издае Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — [illegible] год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 17. У Новоме Саду, 7. Мая 1860. ГОД. III.

Мисли о школи и учительнма.

XXV.

Учитель млађе класе.

При сваком предаваню наука имаю се два призрения непрестано на уму држати, едно е на децу, кою учимо, а друго е на науку, кою предаемо. Оно прво призрение найважние е за учителѣ елементарни школа, и едино условие благослову ньиоводъ труда; а ово друго призрение важно е за учителѣ на великимъ школама. Кодъ они е главния стварь изображенѣ деце, а код ови изображаванѣ наука. Они мораю непрестано децу на очима и на памети имати, а ови непрестано науку. А сви остали средньи школа учительи, мораю ова оба призрения пазити, ако ће свою дужност савестно да изврше. И отуда се види, колико е она тежня учителя млађи класа за учительованѣмъ у стариимъ класама оправдана, и немамо ли и сувише узрока сумняти се и подозревати на ньи.

Далѣ имамо и ово приметити: Учительи млађи класа далеко би се задовольние код свое деце осећали, кад би се потрудили науку писаня и читаня вештие, разумние и свестние по децу истеривати, и манѣ механично. Ко неспая науку писаня са наукомъ говора, и науку читаня с гледаньем и говоромъ и мишлѣнѣм, него науку и едну и другу сасвим одлучено едно од другогъ, голо и сваку насамо истеруе,

дакле само са голомъ азбукомъ оперира, ние онда ни чудо, те му се тай посао отужан и сувопаран свиди. Ал ту є кривица на нѣму, а не на класи и науци; нека є са се скине, нека научи посла своґъ вештачки истеривати, и имаће у нѣму већу забаву и различност, него што ће є игде наћи моћи, те и веће радованѣ него игде.

Єдно би одлакшанѣ овимъ учитељма желио, — манѣ деце. Обично су ови претоварени съ децом. Ако є н. пр. у єдной обштини 300 деце што у школу иду, онда є у стариой класи єдва 40 ил 50, а све остало у млађой. А требало би башъ противно да є; єръ што є већма нужно, да се учитель са свакимъ поединце дететомъ забавля, као што є то у млађой класи преко нужно, то би му требало и маньи бр̀ой деце. Зато є претовариванье млађи класа децомъ врло велика сметня напредку школе и само мученѣ учителя. Далеко є лакше дваред већу гомилу старие деце учити, деце вештие, бистрие, отворение и школи приучение. Ово и сви родитељи врло добро знаю, да є посао са децомъ од 5 до 8 година далеко мучнии него са децомъ стариомъ, и знаю како є ньима са само двое трое оваке мале деце, и шта га се реда люте и срде и псую и туку, и знаю да учитель низ гомилу оваке деце ни са ономъ стариомъ ни са овомъ баш ништа урадити неможе ни успети, и опет свою децу, коя iошъ ни за школу дорастла нису, у школу тераю и вуку, скидаю iй са своґъ врата, а товаре учителю на врат; ал' и учитель има у овомъ смотреню закон, коґа се држати има, те децу за школу недозрелу у школу не примати.

На вознесеніе господнѣ или Спасовъ данъ.

Евангелие одъ Луке гл. 24. зач. 114.

Во врема оно, воскресъ Іисусъ ѿ мертвыхъ, ста посредѣ учениkъ своихъ и глагола имъ: миръ вамъ. — У време оно: уставши Исусъ изъ мртвихъ, стаде посредъ ученика својихъ, и рече имъ: миръ вамъ.

Оубоившеся же и пристрашни быкше, мнѧхѫ дѫхъ видѣ́ти. — А они се уплашише и устрашени будући, помисле да виде духа.

И рече имъ: что смѫ́щени есте, и почто помышленіѧ входятъ въ сердца ваша; — И рече имъ: што сте смућени, и зашто (такве) мисли улазе у срца ваша?

Видите рѫ́цѣ мои и нозѣ мои, ꙗкѡ самъ азъ есмь, щупайте мѧ и видите, ꙗкѡ дѫхъ плоти и кости не имать, ꙗкоже мене видите имѣ́ща. — Видите руке мое и поге мое, да самъ я самъ: опипајте ме и видите, ер дух тела и костију нема, као што видите да ја имам.

И сїе рекъ, показа имъ рѫ́цѣ и нозѣ. — И ово рекавши, показа им руке и ноге.

Еще же некѣрѫ́ющимъ имъ ѿ радости и чѫ́дящымся, рече имъ: имате ли что снѣ́дно здѣ; — И док они још нису веровали од радости и чудили се, рече им: имате ли овде што за ело?

Они же даша Емѫ́ рыбы печены часть и ѿ пчелъ сотъ. И взем предъ ними яде. — А они му дадоше комад рибе печене, и од пчела саће (меда). И узевши еде предъ њима.

Рече же имъ: сїѧ сѫ́ть словеса, ꙗже глаголахъ къ вамъ, еще сый съ вами, ꙗкѡ подобаетъ скончати ся всѣмъ написаннымъ въ законѣ Моусеовѣ и пророцѣхъ и ѱалмѣхъ ѡ мнѣ. — И рече им: ово су речи које

самь вамъ говорио докъ самь іошъ съ вама быо, да све треба да се сврши што е за мене писано у закону Мойсеову и у пророцима и у псалмима.

Тогда ѿверзе имъ оумъ разѹмѣти писанїа. — Тада имъ отвори умъ да разуму писмо (свето.)

И рече имъ: ꙗкѡ такѡ писано єсть, и такѡ подобаше пострадати Хрїстѹ, и воскреснѹти ѿ мертвыхъ въ третїй день: И проповѣдатисѧ во има єгѡ покаанїю, и ѿпѹщенїю грѣховъ, во всѣхъ ꙗзыцѣхъ наченше ѿ Іерѹсалима. — И рече имъ: да е тако писано, и тако е требало да Христосъ пострада и да устане изъ мртвихъ трећій данъ: И да се проповеда покаянѣ у име нѣгово и опроштенѣ грѣха по свима народима почевши од Єрусалима.

Вы же єсте свидѣ елїе симъ. И се азъ пошлю шєтованїе отца моегѡ на Вы: Вы же сѣдите во градѣ Іерѹсалимѣ, дондеже шблечетесѧ силою свыше. — А вы сте сведоци овоме. И ето я ћу послати обећанѣ отца моега на васъ: а вы седите у граду Єрусалиму, докъ се не обучете у силу (не укрепите силомъ) съ висине.

Изведъ же ихъ вонъ до Виданїи, и воздвигъ рѹцѣ свои, и благослови ихъ. — И изведе ихъ на полѣ до Витание, и подигнувши руке свое благослови ихъ.

И бысть єгда благословлаше ихъ, ѿстѹпи ѿ нихъ, и возношашесѧ на небо. И кадъ ихъ благосиляше, одступи одъ њихъ, и узношаше се на небо.

И тїи поклонишасѧ емѹ, и возвратишасѧ во Іерѹсалимъ съ радостїю великою. И бѧхѹ выну въ церкви, хвалѧще и благословлѧще Бога, аминъ. — И они му се поклоните, и вратише се у Єрусалимъ, съ великомъ радошћу. И били су еднако у цркви хвалећи и благосиљујући Бога. Аминъ.

Перкое оубѡ слово сотвориχ ѡ всѣχ ѡ Θеѡфїле, ижε начатъ Іисоусъ творити же и оучити. — Прво самь слово *) написао о свему, о Теофиле **) што поче Исусь творити и учити.

Даже до дне, коньоже запокѣдавъ апостолѡмъ дχомъ сватимъ, иχже избра, кознесеса. До (оногъ) дана, у кои се узнесе, давши духомъ светимъ заповѣд апостолима, кое е изабрао.

Предъ ними же и постави себе жива по страданїи своемъ во мнозѣχ истинныχ знаменїиχ, денми четыредесатми ѩвлаѧса имъ и глагола, ижε ѡ царствїи Божїи. — Предъ ньима (апостолима) и по страданю своме показа себе жива у многима истинитима знацима, являюћи имъ се четрдесетъ дана и говорећи о царству божiему.

Съ ними же и ѣдый, повелѣ имъ ѿ Іерусалима не ѿлучатиса, но ждати шбѣтованїа отча, єже слышасте ѿ мене. — И едући съ ньима, заповеди имъ да не иду изъ Єрусалима, него да чекаю обећанѣ очино, кое сте (рече) чули одъ мене.

Ѩкѡ Іωаннъ оубѡ крестилъ єсть водою, вы же имате креститиса дχомъ сватымъ не по мнозѣχ сиχъ днеχъ. — Єръ е Іоаннъ крстио водомъ, а вы ћете се крстити духомъ светымъ не дуго после овыхъ дана.

Они же оубо сошедшеса вопрошахѹ єго глаголюще: Господи, аще въ лѣто сїе устроиши царствїе Ісраилеко. — А они онда, кои заедно беяху, запитаю га (Исуса) говорећи: Господе! хоћешъ ли (сад) ове године установити царство израилѣво?

*) Разумева се књига св. Евангелiе одъ Луке.

**) Теофилъ е био наместникъ одне државе. — Теофилъ значи Богољубъ, и зато се подъ тимъ именомъ разумеваю сви кои Бога и Христа верую.

Рече же къ нимъ: нѣсть ваше разумѣти времена и лѣта, ѥже отецъ положи ко своей власти. — А овъ имъ рече: ние ваше знати времена и лѣта, кое отацъ задржа у своіой власти.

Но пріимете силу нашедшу святому духу на Вы; и будете ми свидѣтели ко Іерусалимѣ же и во всей Іудеи и Самаріи и даже до послѣдниха земли. — Него ћете примити силу кадъ сиђе духъ светый на васъ, и биђете ми сведоци и у Єрусалиму и у свой Юдеи и Самаріи и чакъ до края земљ.

И сіа рекъ: зрящимъ имъ взятся: и облакъ податъ его ѿ очію ихъ. — И ово рекавши, видоше га где се подиже, и облакъ га подузе изъ очію њиовихъ.

И ꙗкѡ взырающе бахѹ на небо, идѹщѹ емѹ, и се мѹжа два стаста предъ ними во одежди бѣлѣ: Иже и рекоста: мѹжіе Галілейстіи, что стоите зряще на небо; сей Іисусъ вознесыйся ѿ васъ на небо такожде пріидетъ, имже образомъ видѣсте Его идѹща на небо. — И како су гледали где иде на небо, а оно два човѣка (анђела) стадоше предъ њима у белимъ хальинама: И рекоше: люди галилейски! што стоите и гледате на небо? овай Исусъ кои се узнесао одъ васъ на небо, тако ће доћи као што га видисте да иде на небо.

Тогда возвратишасѧ ко Іерусалиму ѿ горы нарицаемыѧ Єлеѡнь, ѥже єсть близъ Іерусалима, сѹботы имѹщіѧ пѹть. — Тада се вратише у Єрусалимъ съ горе коя се зове Елеонска (маслична), коя е близу Єрусалима, еданъ суботный данъ хода, (т. е. 2040 стопа, ер е Юдеима у суботу само толико слободно было ходити).

Петао и конопљ.

(Една природописна лекција за недељошколце.)

Петао е наша найлепша домаћа птица. Како му се сяе и блиста оно лепо перје, као да би одъ сребра

и злата ковано било, а прилива боѣ као бисер-праомъ обасуто! Оне угасито црвене кресте, што као три велика мерцана на челу и подъ грломъ стоѣ; онай лепо савиени поносну главу високо носећи врат, окићен онимъ сяйнимъ подужимъ као гривнатимъ перјем; она снажна као у найсветлиемъ оклопу блистаюћа се прса, и онай као найлепша злаћена перяница у висъ дигнутъ и повиенъ репъ; пак оне снажне, повише и съ якимъ мамузама оружане ноге; ал' особито оно ватрено, на све стране севаюће око, и онай поносни ал' и предосторожни ходъ нѣговъ, издаю га као нека накићена и поносна, ал' и срчана и мудра юнака, и чине га правомъ милиномъ погледа; и да само неби прилике имали толико га често и непрестано гледати, те огуглати, би нас онъ доиста задивлявао своіомъ лепотомъ и поносомъ.

Петао ѣ врло пажљива и чуварна птица у кући. Онъ ѣ као добаръ газда увекъ први одъ сна и на ногама, а последньи на санъ и седало. Као веранъ чуваръ на све стране своѣ оштро и позорљиво око и уво има, тешко му се што подкраде, ал' онако повиша места и найволие, ѣръ отуда далѣ догледати и више превидити може. Онъ по васданъ стражари, и штогодъ се око нѣга необично додеси, то одма ил' песмомъ ил' другимъ коимъ гласомъ обявлюе, и валяло би на то понешто и пазити, као и на лаянѣ пса, ѣръ ние увекъ бадава. Ако се одъ чега поплаши, он викне ил' пева; ако га ко повия, онъ мало утекне, те на плот ил' на друго повише место узлети и пева; ако ко странъ у кућу уђе, онъ пева и оглашуе; и кадъ га наши у кући седећи, на прагу певати чую, веле, предсказуе, а онъ обявлюе госте, ѣръ ій већ у авлии гледа; онъ пева и на промену времена, кою своіомъ осетльивомъ кожомъ осети, отуда ѣ свемъ свету као погађач времена познат. Исто тако и на многе друге

случаеве пева, опоминѣ, виче, и валяло би на ове опомене пазити. Само кадъ неби іошъ и узъ суседне петлове певао, би му сваки гласъ по кућу неки знакъ био; ал' чимъ изъ суседства кои запева, оногъ е часа и онъ съ нѣговомъ песмомъ ту, те зато и есте тежко, свакой му песми знака знати; али ко добро успази, моћи ће и овде шта дознати; сазнаће више различити гласова, не само они прости, као: кадъ црвића наће и обрадуе се, кадъ ваби, кадъ се поплаши и дрекне, или кадъ самъ друге плаши и т. д., него е башъ оно кукурекаюће певанѣ различито: другчие е на страву, другчие на победу, другчие обноћ, другчие на разне пригоде обданъ, другчие на време и т. д., само су ове разлике врло танке, те оштро и вешто уво треба, да ій сазна. Кадкадъ пре него што ће запевати крилма удари, и ако е близу где, већма овимъ човека тргне, него песмомъ, а други редъ опетъ неудара крилма.

Како обданъ, исто тако стражари и обноћ, и држи своіомъ песмом читаву кућу на опрезу, те чува; због тога е био у стари Римляна Ларима посвећен. Ноћу се іошъ болѣ чуе њиова судружност; кадъ еданъ запева, одма сви редомъ поћу колкогодъ ій у месту има, и кукуреканѣ иде као зевъ по њима, одъ краи до на край села. Спочетка иде певанѣ неудесно, ал' они брзо увате тактъ и ред, и тако вичу по читаву четврть сата и дуже, докъ не заћуте. Само младъ петлићъ оће да викне по кои путъ и преко реда као неукъ, ал тай се по гласу разликуе Ово њиово ноћно певанѣ ние случайно, као оно обданъ, него е башъ редовно. Обично запое око два сата по поноћи први пут, после некогъ времена почну опетъ, и после опетъ, и тако пое до дана по више пута, обично по тринут, што наши прве, друге и треће петлове зову. Само кадкадъ и у необично време запое, пре поноћи ил' съ

вечера, ил' у поноћ, и то е увек неки особитии знакъ, понайвише на промену времена.

Изъ свега овогъ види се, да му е певанѣ важно званѣ, отуда му и име петао ил' певацъ. Онъ е Богомъ одређени будилникъ и вестникъ; будилникъ, кои тежке окове и ланце сна разбия, и одморну снагу на радъ и на победу диже; вестникъ, кои окромъ горе поменутогъ іошъ и зору и данъ предсказуе; и почемъ е сваки санъ у неку руку умору и смрти, а сваки новонаступаюћи данъ новомъ животу подобан, то е он своіомъ песмомъ и као неки будилникъ на васкресение и вестникъ новогъ живота. Тако га и лутерани и калвини на свое цркве међу као вестника и првогъ певца Христовогъ васкресения. Његовомъ се гласу, кои се далеко чуе, сви добри люди радую: како се обрадуе путникъ, особито онай, кои у непознатомъ пределу, било на суву ил' води, у шуми ил' пустињи, у магли ил' ноћномъ мраку пута изгуби и залута, кад петле чуе; ово су му увекъ вестници питоме околине людске. Безъ петлова е предео баръ по люде пустъ и мртавъ и наши обично станъ смрти зову пределомъ, где петли непое. Петао буди своіомъ песмомъ вредне на посао, а ленѣ и неваљале на грижу савести; онъ диже брижљиве газде и радине газдарице на ноге; буди ученике на науку, зато е био Минерви и Аполону посвећен: буди богомольце на богомолю, те и у християнскимъ и нехристянскимъ црквама свудъ неко лепше значенѣ има; онъ навешћуе болномъ патнику наступанье тиіогъ ютра и дана, кадъ болови обично одуминюю, те већъ тимъ радованѣмъ напредъ болъ одлакшава и односи, зато е у стари Грка био Ескулапу посвећенъ. Исто му се овако и многи други добри радую, само зликовци и ноћни крадљивци не милую му песме, него зазиру и беже одъ нѣ, због тога е петао у стари Грка и Меркурию посвећенъ био. Ние

чудо дакле, што су га іош стари Грци и Римляни некада поштовали, а Турци іош и данас врло поштую; петли и пси, то су имъ две наймилие домаће животинѣ; они држе петла као некимъ божаствомъ заданута, и коранъ заповеда поштовати га као стражара, кои не само люде, него и небесне добре духове на свой спасоносни посао буди и диже, а зле духове разганя.

Петао е добар и нѣжанъ муж, и врло брижльивъ чуваръ свои челяди, куће и области; он свое кокоши води, чува, брани, зове, чимъ се коя подалѣ забуни; онъ помаже кокоши и гньиздо правити; ако коя какоће, и он іой се одма придружи, и учествуе свудъ; само што пилиће неводи; ову едину бригу и дужност ньойзи као матери оставля, кою она и найсавестние обвршуе. Онъ е непрестано међу своим кокошима, по васданъ за ньи ране тражи и купи, неће едногъ зрна без ньи повести, него чимъ кое наће, одма ій ваби, те обично оной, кою найволие, прво дае. Само кад се рана баци, онда опет као строгъ газда и старешина неда ни едной почети пре, докъ онъ не почне; самъ поглед нѣговъ доволян е, да им стра зада, ако би се коя полакомила, те усудила плашльиво и продрзльиво пре и испред нѣга грабити.

Петао е сила поносита птица; кроз найвиша врата пролазећи сагинѣ се, као да би му малена била, толико се осећа душомъ висока, и кадъ е туда прошао, текъ онда се издиже и поноси. Ели из тогъ природѣногъ поноса, или е из другогъ узрока, текъ он е пуни господаръ у своіой куће, нипошто страногъ петла ту нетрпи; толико много на свою част држи, да се одма са свакимъ покавци и покрви. Кое из любави свое части, кое изъ любави свои кокоши, а валяда и изъ чезнѣ за кавгомъ, чудо е срчан и таки насртачъ, да чимъ страногъ петла опази, ма где било,

одма удри у потеру за њимъ, и са раширенимъ крилма удара га; а ако се онай избезуми, те се међу овогъ кокоши помеша, онда е іошъ горе. Ал' убоице су сви колкогодъ ій има, те и онай овогъ едва дочека, и бой е готовъ. Оногъ часа ій крвь подиђе, те кресте напну као да ће крвь изъ њи сунути, очима закрваве, огрлице накостреше, мамузе запну, и као помамни едан на другогъ налете, тражећи найпре крилма и прсима едан другогъ да обори, и мамузама да исече, а найпосле се и клюнозима удараю, чупаю и крваве. При делѣню мегдана гледа сваки повише место да увати, као да зна, да е отуд лакше, и да се са већим маомъ полетати и ударати даде. Кадъ су се неколико реда ударили, они обое тосну натрагъ, и главе погнюре, те еданъ другогъ исподъ очию гледаю, докъ еданъ невикне и не скочи, ал' истогъ е часа и други скокомъ готовъ. Кадъ се уморе крилма, онда се почну мамузама као оно изъ потае ножима сећи и дерати, а кадъ се и ногама уклате, онда се оду и послѣнимъ оружјемъ, клюновима ударати, докъ и главе едан другомъ неокрваве. Битка трае кадкад по више сати, попадне ій пена бела и крвава, ал' исчупани и подерани, искрвављени и грдно исакаћени іошъ се несмирую, докгодъ еданъ ненадне ил неутекне. Само е беганъ ређе, и то е увекъ неваљо петао кои бежи; него се онако крвави мало подалѣ еданъ одъ другогъ повуку, где одану, па онда поново на мегданъ изађу. Ако кои међу тимъ ковгъ црвића наће и прогута, то му као оно чаша вина уморномъ войнику нову снагу даде. Ако слабии нема кудъ утећи, он као да призна оногъ за болѣгъ јунака, повуче се у крај, шћућури се, реп одпусти, главу покрие, и као да се преда; ал' победитель га непушта, него као пасъ изнадъ њега мало одане, те онда га клюномъ у главу клюца и извива, докъ се опетъ онай недигне, и опетъ се почну

бити, докъ оба одъ многе проливене крви неклону, и текъ ће онда слабии бегати, а победитель одма узлеће на плотъ или на друго кое повише место, те онако крвавъ свою победу кукуриканѣмъ свима суседнимъ петловима обявлюе, као у знакъ, да га се као юнака и мегданџие чуваю. Али се у овом оглашиваню победе многи много пута люто превари и осрамоти; еръ она друга іогуница овимъ као тешко осрамоћенъ скочи, и онда обично овог надбие, башъ као да овогъ радость веѣма умори негъ бой, а ономъ стидъ и іогунлукъ као да нове удвоене снаге даде. Само іошъ придодати имамо, да е редакъ петао, кои у туѣемъ стану мегдана одржи, како и пословица вели, сваки петао на своемъ буньишту ячи, као да му гледанѣ нѣгови кокошию, и гледанѣ своегъ права и свое власти двое снаге и силе даде.

Због ове силне срчаности и юнаштва био е у Грка и Римляна Марту посвећен, и узиматъ е за символъ юнаштва и юначке врсноће, и стари су юнаци носили ликъ петла на своим штитовима и шлемовима, и осталомъ оружю. Валяда е отуда и кресиво на нашой пушци име петла добило. Французи петла и данас тако носе, и у грбу га имаю, и свое име Гала отуда носе.

Због іогунства и убойништва радо су іош стари Грци и Римляни, као и данасъ Енглези, а особито источни народи петлове гледали и гледаю, кадъ се бию; іошъ іймъ и оштре челичне мамузе привежу, где немилостиво ове кукавне лепе и полезне птице, и то све оне найсрчание, што су за запатакъ найболѣ, овимъ биткама тамане. Само е онай славни грчки войвода Темистоклей битку ову на светию користъ употребио; онъ е умео Грке, у бою веѣъ клонувше поново заданути, показавши іймъ битку петлова и рекавши: „Гледните те животиньице, само за часть победе жрт-

вую животъ свой и непопуштаю; а ви се борите за ваше отачаство и веру, бранећи свете гробове дедова ваши, и колевке ваше миле деце, а преко свега вашу слободу, и ту очаявате.“ На ков се Грци као застићени дигну, и тада найславнию победу одрже, кою ће имъ сви народи и векови приповедати.

(Свршиће се.)

Парамитиє

V.

Гласи плача.

Три дана бияше Исакъ у срцу своґъ отца изгубльнъ, еръ пре три дана навести анђео Авраму, да Богъ Исака себи за жртву изабра. Четврти данъ поће Авраамъ ћутећи на брдо Морию, у найвећой жалости, докъ га наедаредъ весео гласъ детета нетрже: „Отацъ, ми носимо и ватре и дрва, а где ти е ягнѣ?“

Авраамъ му одговори: „Богъ се самъ састарао за ягнѣ.“ И обое одоше ћутећи далѣ. А кадъ доћоше на место, где ће жртву дати, и жртвеникъ дигоше, и све спремише, онда узе отацъ єдинца сина, и положи га на жртвеникъ везана, и диже ножъ надъ нѣга, и погледа небу; покорно дете трпляше ћутећи плачнимъ очима гледаюћи на небо.

Стиснути болъ и ћутећа суза обоице пробише облаке и доћоше до срца Богу вапиюћи.

У тай махъ викну анђео божи изъ облака: „Аврааме, поштеди дете, неучини му зла, Богъ е са жртвомъ твоґъ срца задоволян!“

Радостно прими отацъ поново поклонѣноґъ сина, божию жртву, и назва то страшно и радостно место „Богоглед.“

Богъ гледа сузе у очима страдалаца, онъ види тугу њиовогъ срца, коя га пре у помоћ дозове, него ма коя вика.

Трояка е людска молитва Богу, една снажния одъ друге.

Тия молитва мила му е, и онъ е милостно слуша и милостно прима са ецаю! и усана.

Молитва невольногъ вичући у помоћ продире облаке, на небо ваше и жари живо угљевлѣ на главу гонителя.

Ал найсилния е молитва и плачъ оставлѣнога, кои се тврдо у Бога нада и умире. Она разбия врата и окове, и достиже до срца божиега, те погледъ Милостивога доле своди.

Шта може єданъ єдиный човекъ добра учинити!

Карло Іосифъ Юренда приповедаше іошъ године 1830. о себи ово:

„Одъ свога детиньства врло самъ се радо бавіо са неговањемъ и подраньиванѣмъ воћака. То ми е моя наймилія забава была. Кадъ самъ постао управитель воспиталишта у К, купимъ ютро землѣ и год. 1807. засеемъ га коштицама одъ воћа, и то са еднымъ миліономъ и дванаесть хиляда' коштица'. Коштице су ми купила деца изъ десетъ околныхъ села'; за свакихъ 100 коштица плаћао самъ имъ само по 1 крайцару шайна, и опетъ самъ за све на 170 ф. шайна издао. Коштице те ученици су мои посеяли, и кадъ изникоше младе шибљике, они су около њи плевили и подраньивали ихъ. После неколико година изъ овогъ могъ усева расаћено е на источной страни Моравске и у Шлезии на сѣверной страни Карпата' две до три сто-

тине хиляда' дивљака', кое су данасъ већъ понайвише облагорођене и плодоносне воћке."

Али тай вредни и заслужный човекъ делао е и у струци воћарства и у другимъ своимъ пословима с' исто такомъ ревношћу све до свое смрти, коя се пре неколико година догодила.

Колико хиляда и хиляда людій ране се одъ тога воћа, колико њи живи и ужива плодове онога труда, коега е започео еданъ единый човекъ, Карло Іосифъ Юренда, моравски Славенинъ.

Ето примера, коме валя да подражавамо сви ми Србльи, а особито учительи и свештеници

Мало прилика' има, у коима може човѣк велику заслугу стећи и благодарность многобройногъ народа садашнѣгъ и потонѣгъ заслужити, као кадъ се с' воћарствомъ бави, кадъ трудомъ своимъ предео где живи питомимъ воћкама засади. Воћке те примамлюю к' себи птице пѣвачице, кое сву околину умилнымъ поянѣмъ услађую и развеселюю; оне испуняваю ваздухъ мирисомъ, и чисте га; увеселяваю очи пріятнымъ зеленилом и своимъ краснымъ цветомъ, и есу наймиліе ело дечице.

(Изъ „Nährstand" одъ Ф. Штама.)

Какавъ треба да є ђакъ?

1. Трудолюбный Миливое
У собици сеђаше,
И брижльиво кньиге свое
Прегледаше, учаше.

2. Нань весело осмену се
Крозъ прозорчићъ сунца зракъ,
К'о да чуе, чини му се,
Тога зрака шапатъ лакъ:

3. „Мило чедо од' наполѣ
Од' се са мномъ поиграй,
Амо брже, овде-ј болѣ,
Дон'о самъ ти ево Май!“

4. Неће, неће Миливое
Да послуша зрака гласъ;
Докъ задатке онъ све свое —
Докъ несврши пос'о васъ.

5. Ал' ето ти шар'не тице,
Где нацврката на прозоръ.
Чиьи му се, да речице,
Да тихъ чуе нѣнъ говоръ:

6. „Мило чедо айд' на полѣ
Айд' пошетай у нашъ гай,
Да ви'шъ цвеће, горе, долѣ,
Сад' када е приспео Май.“

7. Неће, неће Миливое
Да послуша тице гласъ,
Докъ задатке онъ све свое
Докъ несврши пос'о васъ.

8. С' зрелымъ плодомъ трешня сада
Над' прозоръ се надслони,
Чини му се, да му млада
Ове речи ромони:

9. „Брже амо, Миливое,
Сладакъ плодъ мой саврео,
Бери, еди, дете мое,
Па ми буди весео!“

10. Али неће Миливое,
Да послуша трешнѣ гласъ,
Докъ задатке онъ све свое
Докъ несврши пос'о васъ. М. Н.

Издае Епіскопска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 18. У Новоме Саду, 14. Мая 1860. ГОД. III.

Служба божія.

(Єдна лекція за псалтирце.)

Преблагій Христосъ Спаситель у очи самогъ оногъ дана, кадъ ће страдати и на крсту духъ свой испустити, држао е са своимъ ученицима тэйну вечеру, и на вечери той установіо е свету тайну причешћа, заповедивши своимъ ученицима да у споменъ Њговъ то исто чине. И то што е Спаситель тада учинио, чини се у св. цркви нашой на свакой светой литургіи.

Света литургія има три одделѣня. Прво е одделѣнѣ *проскомидія*, при ношеніеили приуготовлѣнѣ. Ово свршуе свештеникъ тихо у олтару на левой страни предъ св. жртвеникомъ, пошто се найпре предъ царскимъ дверима Богу помоліо, св. иконе целивао, у свештеничке одежде обукао, и руке опрао. У време проскомидіе свештеникъ улие у путиръ вина и мало воде за знакъ да е изъ ребра Христовогъ крвь и вода истекла; ту припреми и хлѣбъ за литургію, кои се зове Агнецъ илити агнѣ за знакъ агнѣта пасхалногъ, кое су Юдеи за споменъ ослобођеня изъ Египта ели, и зато што е Іованъ крститель Исуса Христа тымъ именомъ назвао. Хлѣбова при проскомидіи мора быти петъ,*) одъ коихъ се само изъ єдногъ узима Агнецъ, а изъ другихъ ваде се честице у спомен пречисте

*) У некимъ предѣлима на истоку узима се само єданъ великій лебацъ са петъ печата.

Богородице, свію светыхъ; за све живе, и за све мртве, те честице поставля свештеникъ на дискосъ около Агнеца. Све ово есть врло старый обичай и порекло свое води одгуда, што су у прва времена христіянске цркве, сами Христіяни доносили у цркву леба и вина за свето причешће; одъ коихъ приноса свештеникъ е еданъ цео лебацъ, а одъ другихъ само честице за свету тайну узимао, а остало су после службе Христіяни употребили за заедничкій обѣдъ любави, кои се у западномъ одделѣню храма божіегъ држао и при коме су сиромаси довольно имали одъ онога што богати доношаху. За знакъ тога и данасъ се дели после после службе у нашой цркви анафора. И данасъ кодъ насъ о задушницама и о свечарима свака домаћица меси поскурице и дели ихъ кодъ цркве или на гроблю сиромасима. На свакой просфори или поскурици (тако зовемо за службу приправлѣный правый лебацъ) имаде надпис:

ІС. ХС.
НІКА. а то значи: Исусъ Христосъ побеђуе.

Пошто свештеникъ св. даре приуготови покріе ихъ за знакъ да Исусъ Христосъ после роѣеня свога ніе се одма свету показао, него текъ кадъ е одъ 30 година био.

Другій део литургіе починѣ се са „Благословено царство“ и траје до ектеніе: Єлицы оглашени изидите. Овай део зове се *литургія оглашеныхъ*, и састои се изъ прошенія за свака добра, изъ појања псалмова и духовныхъ пѣсама и читаня изъ апостола и св. евангелія. На овой литургіи притомни су были у старо време и они, кои се справляху да приме веру Христову т. е. оглашеници, и они Христіяни, кои су се сбогъ великихъ грехова явно каяти морали. Главни делови литургіе оглашеныхъ єсу: Малый входъ и читанѣ св. евангелія. Малый входъ са св. евангеліемъ

значи явленѣ Христово къ людма, крштенѣ Његово на Іордану, и проповеданѣ. — Свето евангеліе чита се зато, да бы Христіяни чуюћи науку Христову паштили се да се по ньойзи владаю. — О маломъ входу и о св. евангелію треба да управо стоећи к' олтару гледамо, и са скрштеным рукама смерно, побожно и пажльиво свету науку примамо, и о милости божиой према роду човечіемъ с' благодарношћу да размишлямо.

Трећій део литургіе есть *литургія вѣрныхъ*. Она се починѣ са Ектеніомъ „Єлицы оглашени изидите", и траѥ све до свршетка. На овой литургіи найпре се читаю молитве за свако добро, затымъ се пое пѣсма херувимска, за време кое быва великій входъ, о коме служећи свештеникъ с' ђакономъ преноси приуготовлѣне частне даре изъ проскомидіе а частну трапезу и проносећи ихъ крозъ цркву споминѣ савъ благочастивый родъ христіянскій, начелнике светеке и духовне, основателѣ и приложнике храма божіегъ, и све присутствуюће на служби православне Христіяне. Овай великій входъ значи побѣдоносный улазакъ Христовъ у Єрусалимъ, а значи и снятіе Христово с' крста и положенѣ у гробъ. Великій входъ есть трећій главный део служби, на коме смо дужни мало главу спустити, и каюћи се своихъ грехова читати молитву благоразумнога разбойника: „Помяни мѧ Господи ко царствіи твоемъ." Томъ приликомъ са споменомъ, когъ свештеникъ чини, здружити валя молитву за здравлѣ и спасеніе своихъ родителя и старешина, и напоследку, кадъ свештеникъ све насъ спомене, валя да и свакій присутствуюћи за њега Богу се помоли, у себи говорећи: „Свѧщенство твое, да помянетъ Господь Богъ ко царствіи своемъ, всегда, нынѣ и присно и во вѣки вѣковъ Аминь.

После великога входа читаю се молитве за духовна блага, коя су свакомъ Христіянину нужна и

пошто символ вере православне одчитамо, слѣдує найглавнии део свете литургіе, у коме свештеникъ споменувши сва она блага, коя є Богъ роду човечаскомъ, одъ постања света чиніо, а особито избављнѣ и искуплнѣ наше чрезъ Господа Исуса Христа, говори тихо о томъ како є Исусъ на тайной вечери св. причешће установіо, и велегласно произноси речи самога Спасителя: „Прїимите ѣдите сіе єсть тѣло мое“, и „Пїйте ѿ нем кси, сіа єсть кровь моа и т. д.“ Ово се зато чини да бы мы сви разумети могли одъ куда є почетакъ служба божія добыла, и како ю є Христосъ Спаситель установіо.

После овыхъ речій приноси свештеникъ Богу св. даре за спасеніе свію людій говорећи: „Твоа ѿ твоихъ тебѣ приносаще ѿ всѣхъ и за вса“ и затымъ докле мы поемо: Тебе поемъ, моли се свештеникъ Богу Отцу, да пошлѣ светога Духа и да освети предлежеће частне даре и после се претвара хлѣбъ и вино у само тѣло и крвь Христову. За то кадъ свештеникъ у трипутъ прекрсти частне даре, найпре хлѣб, затымъ вино, и на последку обадвое, дужни смо сви до црне землѣ сагнути се и предъ величаствомъ славе божіе са смиренымъ и скрушенымъ срцемъ молити се. Ово є найсветіи часъ св. литургіе и найглавніи део нѣзинъ. Кадъ се частни дари освећую, тада служитель црквеный или ђакъ у олтару трипутъ звонцетомъ зазвони, да бы мы знати могли тай найсветіи часъ, и да бы се тада у светой тайни причешћа присутствующемъ Христу поклонити могли.

После освећеня частныхъ дарова споминѣ свештеникъ свете кои су Богу угодили а особито Матерь божію, а мы у славу Нѣну поимо ирмосъ. Тада смо и мы дужни у духу молити се за своя присне, кои су живи, и кои су умрли, за власть духовну и за све православне Христіяне, да бы се свима нама

греси опростили, и да бы мы напредовали у благодетномъ животу. — Одъ „Возлюбимъ другъ друга“ па до ектеніе „Вся святія помянувше“ есть опеть главный део литургіе, при коме са особитымъ благоговѣйнствомъ и са страхомъ божіимъ валя стаяти. Звоно о достойну зато звони, да би и они Христіяни, кои у цркву доћи нису могли, на дому своме или гдѣ се годъ налазе, молитве свое са молитвама у цркви налазећих се Христіяна Богу шиљати могли. Ил' дакле мы у школи, ил' кодъ куће, на улици или ма при каквомъ послу были, чимъ чуемо звоно на достойно звонити, дужни смо одма капу скинути и побожно и одъ свегъ срдца Богу се помолити, као да смо у цркви. То є обичай и света наредба наше православне цркве.*)

За достойнымъ слѣдуе опетъ молитва, да бы Богъ примивши у свой наднебесный и мисленый жертвеникъ освећене частне даре, послао нама благодать и даръ духа светога, да бы намъ грѣхе опростіо и полезне за душу дарове дао. После овога чита се молитва Господня „Отче нашъ.“

(Наставиће се.)

У неделю петдесетнице
или
на Духове.

Евангеліе одъ Іоанна гл. 7. зач. 27.

Въ послѣдній день великій праздника**) стоаше Іисѣсъ и вскаше глаголя: аще кто жаждетъ, да прїи-

*) Учитель нека у овомъ погледу у школи непропусти често савете давати, и кадъ се прилика нода с' децомъ Богу се помолити, оставивши на часъ свакій другій посао школскій на страну.

**) Три празника велика држали су Юдеи: Пасху, петдесетницу и скиноигію т. є. правлѣнѣ колиба.

дѣтъ ко мнѣ и пїетъ. — У последнїй великїй данъ празника стаяше Исусъ и зваше говорећи: ако ко жедни, нека доће къ мени и пие.

Вѣрѹай къ мѧ, ꙗкоже рече писанїе, рѣки ѿ чрева его истекѹтъ воды живы. — Кои ме верује, као што рече писмо (свето), изъ њега ће потећи рѣке живе воде.

Сїе же рече ѡ дх҃сѣ, егоже хотѧхѹ прїимати вѣрѹющїи ко нимъ его: не ѹ҃ бо бѣ дх҃ъ сватый, ꙗкѡ Іисѹсъ не ѹ҃ бѣ прославленъ. — А ово рече за духа, кога су хтели примити они кои верују у име нѣгово: еръ духъ светый іошъ не беше (на њима), еръ Исусъ іошъ не беше прослављенъ.

Мнози же ѿ народа слышавше слово, глаголахѹ: сей естъ во истинѹ пророкъ. — А многи одъ народа чувши ове речи, говораху: ово е заиста пророкъ.

Дрѹзїи глаголахѹ: сей естъ Хрїстосъ, овїи же глаголахѹ: Еда ѿ Галїлеи Хрїстосъ приходитъ; Не писанїе ли рече: ꙗкѡ ѿ сѣмене Давїдова, и ѿ Вифлеемскїа веси, идѣже бѣ Давїдъ, Хрїстосъ прїидетъ; — Други говораху: ово е Христосъ, а неки говораху: заръ ће Христосъ изъ Галилее доћи? Не каза ли (свето) писмо, да ће Христосъ доћи одъ семена Давидова и изъ села Витлеема, одакле беше Давид?

Распра же бысть къ народѣ его ради. — И распра бы у народу због нѣга (Исуса).

Нѣцыи же ѿ них хотѧхѹ ꙗти его: но никтоже возложи нань рѹцѣ. — А неки одъ њихъ хтеше га ухватити, ал' нико не метну руку на нѣга.

Прїидоша же слѹги ко архїереѡмъ и фарїсеѡмъ: и рѣша имъ тїи: почто не привеле сте его; — И слуге дођоше къ првосвештеницима и фарисеима*), и ови имъ рекоше: зашто га не доведосте?

*) Фарисеи су били учитељи закона Мојсеовог, и сполаштнѣ обреде строго испуњавали, ал' у самом дѣлу были су неваљали.

Ѿвѣщаша слуги: николиже такѡ есть глаголалъ человѣкъ, ѩкѡ сей человѣкъ. А слуге одговорише: никадъ ние тако говорио човекъ као овай човекъ.

Ѿвѣщаша имъ фарїсеє: еда и вы прелщени бысте; еда кто ѿ кнезь вѣрова конь или ѿ фарїсей; Но народъ сей, иже не вѣсть закона, проклати сѫть. — Одговорише имъ фарисеи: варъ и вы преварени бысте? Ел' га ко одъ кнезова или одъ фарисея веровао? Него народъ овай, кои не зна закона, проклетъ е.

Глаголя Никодимъ къ нимъ, иже пришедый къ немѹ нощїю, единъ сый ѿ ныхъ: еда законъ нашъ сѫдитъ человѣкѹ, аще не слышитъ ѿ негѡ прежде, и разѹмѣетъ что творитъ; — Рече имъ Никодимъ, кои долазаше къ нѣму (къ Исусу) ноћу, и кои беше еданъ одъ ньихъ: Еда л' законъ нашъ суди човеку докле га найпре не саслуша и дозна шта чини?

Ѿвѣщаша и рекоша емѹ: Єда и ты ѿ Галїлеи єси; испытай, и кыждь, ѩкѡ пророкъ ѿ Галїлеи не приходитъ. — Одговорише му и рекоше: варъ си и ты изъ Галилее? Испытай и види да пророкъ изъ Галилее не долази.

Паки же имъ Іисѹсъ рече, глаголя: азъ єсмь свѣтъ мірѹ: ходяй по мнѣ, не имать ходити ко тмѣ, но имать свѣтъ животный. — И опетъ имъ Исусъ рече, говорећи: я самъ светлость свету, ко иде за мномъ неће ићи по тами, него ће имати светлость живота.

Апостолъ изъ дѣла апостолскій гл. 2. зач. 3.

Ко дни оны, єгда скончакашасѧ днїе пятдесятницы бѣша вси апостоли єдинодѹшнѡ вкѹпѣ. — У оне данове: кадъ се навршиваше данови петдесетнице, (50 дана после ускрса), были су сви апостоли еднодушно заедно.

И бысть внезапѹ съ небесе шꙋмъ якѡ носимѹ дыханїю бѣрнѹ, и исполни весь домъ идѣже бѧхѹ сѣдѧще. — И беше на еданпутъ съ неба хука као кадъ дува олуя, и напуни сву кућу гди су были седили.

И якишасѧ имъ раздѣлени ѧзицы якѡ огнени: сѣде же на единомъ коемждо ихъ. — И явише (показаше) имъ се разделѣни ѕвици као ватрени, и седе (по еданъ ѕвикъ) на свакога од њихъ.

И исполнишасѧ вси дѹха свата, и начаша глаголати иными ѧзыки, якоже дѹхъ даѧше имъ провѣщакати. — И напунише се сви духа светога, и почеше говорити другима ѕвицима, као што имъ духъ даваше да говоре.

Бѧхѹ же ко Іерѹсалимѣ живѹщїи Іѹдеи, мѹжїе благоговѣйнїи, ѿ всегѡ ѧзыка иже подъ небесемъ. — А у Ерусалиму били су живећи Јудеи, люди побожни изъ свакогъ народа кои е подъ небомъ.

Быкшѹ же гласѹ семѹ, снидесѧ народъ и смятесѧ, якѡ слышахѹ единъ койждо ихъ, своимъ ꙗзыкомъ глаголющихъ ихъ. — А кадъ постаде овай гласъ (кадъ се то чуло за апостоле), скупи се народъ и смете се, ѣръ свакій одъ њихъ слушаше, где они (апостоли) говоре нѣговимъ ѕвыкомъ.

Дивлѧхѹсѧ же вси и чѹдѧхѹсѧ, глаголюще дрѹгъ ко дрѹгѹ: не се ли вси сїи сѹть глаголющїи Галилеане; — И дивили су се сви (люди) и чудили, говорећи другъ другу: нису ли сви ови што говоре, Галилејци?

И какѡ мы слышимъ кождо свой ꙗзыкъ нашъ, въ немже родихомсѧ; — Па како мы чуемо сваки свой ѕвыкъ, у комъ смо се родили?

Пардѧне и Мидѧне и Еламїте, и живѹщїи въ Месопотамїи, ко Іѹдеи же и Каппадокїи, въ Понтѣ и ко Асїи, ко Фрѹгїи же и Памфилїи, ко Еґѵптѣ и странахъ Ливѵи, иже при Кѵринѣи, и приходящїи Римлѧне, Іѹдеи же и пришелци, Критѧне и Аравлѧне, слышимъ

глаголющихъ ихъ нашими језыки величїа божїа. — (Мы, кои смо) Партяни а Мидяни и Еламите, и кои живимо у Месопотамїи и у Юдеи и Кападокїи, у Понту и у Азїи, и у Фригїи и Памфилїи, у Египту и у краевима Ливие кодъ Кирине, и кои су дошли изъ Рима, и Юдеи и дошляци, Критяни и Арапи слушамо где они говоре нашима езицима величине божіе.

Петао и кокошь.

(Една природописна лекция за недельошколце.)

(Свршетакъ.)

Кокошь е безазлена животиньица, никомъ никоегъ зла учинити ние кадра; и тако страшльива, да ако дете ил' пашче и маче међу ньи утрчи, оне се као поплашене разбегну тако непажльиво, да на зидове ил' каменѣ налете и себе изубияю. Кокошь е мирна и тако прпитомльива, да из руке и крила зрна вади и еде; другчие е животна, окретна и весела животиньица, коя е као оно вредна и валяна газдарица пре зоре на ногу, и непрестано тражи и шушка и ради, и ни єдной мрвици пропасти неда, а кад е тако по вас дан радила, и сунце седа, и она на сан и одмор иде, са мирном савести, да е данъ радећи како е найболѣ умела провела, а не у леньости и беспослици.

Она е непрестано код свое куће, нескита се као друге птице; незна ни за кое моде, свомъ од заманде завичаю верна, и свомъ мужу оддана и покорна, ал' што е на ньойзи найлепше, и найвећег поштованя вредно, то е нѣно материнство: волие децу више нег икоя друга животиня, већма нег себе саму, и любав іой ова тако сву паметь, срце и душу облада, да онда низашто друго незна, низашто немари, и за любавь

деце све е поднети кадра. Сва брига одраньиваня и чуваня деце пада само на ню, петао іой ту баш ни најманѣ непомаже; ал' ова најбрижльивия мати и непотребує ничиє помоћи, и кога би іой што помогао, само би іой посла кварио, а никад ни онако савестно, ни онако са одданѣм целе душе чинио и свршио као она Као што е онъ на гласу са свое пажльивости и срчаности, исто е тако ако не и више она са свое любави и одданости к' деци своіой. Како іи пажльиво води, како іи брижно све огледа и обилази, како іи нежно дозива, како непрестано за ньи тражи, како се обрадує, кад кою мрвицу ил' црвића наће, и како разгриза и ситни, да прогутати могу. По васдан се тако само за ньи брине. Другчие прождрльива животиньица, саевим се тада преобрази, на себе и непомишля, едне мрвице без ньи непоеде, него е у клюну држи, и зове док недотрче, те онда пусти да узму. Ни едне мрвице тада непревиди, толико іой буде око уз брижну душу оштро. Исто тако ни едне опасности непревиди, него іи одма са стравомъ ваби, па како іи брижльиво подасе сакрива и зашушкава. Али е и нѣни пилићи познаю и разумею: ако се од више квочака пилићи заедно помешани играю, и една викне, оногъ часа іой нѣни као мишеви дотрче; ако ли се кобац надлеће, ил ея и сврака, те све викну, сви се пилићи разбегну, свако своіой матери бежећи, и свако под свою крилоћи се, као под штит и заклон најсигурнии; али то и есте; ер ако ће е киша ил' лед, ил' снег и мразъ уватити, она іи скрива и згрева, и пре мртва остане, те и мртва іи іош доникле своіом топлотомъ загрева, ал' неоставля.

А гледни како іи од непријателя брани: другчие страшльива животиньица, саевим се тада промени, и бранећи пилиће ни од кога звера незазире, и небои се; любавь е толика, да ни за кои стра незна. Две

квочке браниле су своѳ пилиће противу оног најкрвниегъ звера, твора, тако очаяно, да ако су и пале, ал' и он ѳ ископани очию сав крвав и расклюцан ѳдва се мало отуд одвући могао, где ѳ и липсао. Другчие наймирния и найбезазленија, што газдарици из руке ѳде, скаче іой тада у очи, и крилма и клюномъ и прсима и ногама ѳ удара, ако се усуди пиле кое дирнути; удара на псе и на мачке од кои друкчие без трага бежи, и колико срца има, насрће на конѣ и на волове, да ѳ оноликшну малену чисто смешно и чудно гледати, и ове найвеће клюсине, као да іой виде срце, укланяю се.

Исто тако негуѳ и чува пасторчадъ, ћуриће и пачиће; іошъ са каквимъ мученѣмъ пачиће води, и какав ѳ стра увати, кадъ ови у воду уђу и онде се брчкати поћу; како око воде трчи, и плаши и вара и зове, чисто іи моли да наполѣ изаћу, срце дира у човеку, кои ѳ тада гледа, доиста почитаня вредна црта материнске любави. Казуѳ се за єдну пачиће водећу квочку, како ѳ умела любављу своіомъ єдну гуску, коіой су се пачићи прилюбили, до тога довести, да се сваки дан редовно на гуску пењала, и той на леђи стоећи, водомъ — найнемилнимъ елементомъ своимъ од коегъ се већма него одъ ватре ил' смрти страши и бежи, пловила; любав према деци свлада и найвеће стра. Єдномъ речи, воле и чува свою децу са ономъ найоддатиомъ найпримернюмъ любави, коя би и разумной матери лепо доликовала, и на славу и поносъ била.

Ние чудо дакле, да су ѳ толики многи старии и новии стихотворци песмомъ певали и прослављали. Арапи су ѳ толико поштовали, да су ѳ међу звезде дигли, отуда ѳ и у нас она на небу звезда квочка с' пилићима. Іош Плутархъ ставля ѳ људма за угледъ родительске особито материнске любави. И самъ Спаситель наш, любавь ове врле матере према своіой деци

толико цени и уважава, да свою према Єрусалиму и своме народу любавь овой уподобљава — Мат. гл. 23. ст. 37. и т. д. — и ово є едно од наймилији уподобљења у светомъ евангелију.

Чуванѣ своє куће дакле, частолюбие и єрчаност, и ова брижна любавь своє деце, то су красния свойства ове найлепше и найполезније домаће птице, баш — баш као да ій є Богъ на то створио и нама дао, да намъ за примеръ и углед ови први, найважнији и найлепши домаћи врлина буде.

И кокош є зацело прва птица била, коју су люди упитомили и удомаћили. Безазлена, коя никомъ зла учинити кадра ние, са слабимъ за летенѣ неудеснимъ крилма, одређена на суву и у ятама да живи, са оним лепимъ перјемъ, а оним ясно поюћимъ грломъ, све свойствама што човека навлаче, ние могла нигде дуго сакривена ни остати, да є люди нечую и невиде, нити се могла од люди одбранити ни од ньи утећи да є неувате. Али є по свой прилици дуго времена требало, док су є онако страшльиву толико упитомили, да є сасвимъ домаћомъ постала; и почем се опет ва то време ништа незна, и нигде о томъ никовгъ трага нема, то му є морало више иляда година протећи, те зато се ни порекла, ни правогъ отачаства незна, ма да є сва прилика, да є Азия отачаство, и управо источна Индия да є рай нѣзин, одкуда є изашла, и где су є люди прво усвоили, єр само ій тамо іош и данас дивльи има. Упитомлѣно има ій данас по целом свету, гдегод люди има; и будући да є она становна птица, коя іош при том ни летети ни пливати, а баш много ни далеко ни ходити неможе, то се ние сама по свету ни разпростирала, него су є баш люди собом као и остале миле домаће животинѣ носили

Кокошию има данас небројено врсти, има ій разнобойногъ перя: црни, мрки, црвенкасти, жути, пе-

пелясти и бели, и свакояко шарени; има ih различити креста: једноставни, двоструки сасвим одлучени или натраг сраштени; има ih различите величине и изгледа, и по томъ различни наименованя. Наше су најобичније окром обичне ил' просте, капорка, гаћаста, кунда и костра; а има погдешто и стамболки и гигана. Гигани су највећи, будну по 8 до 10 фунти тешки, као маньи ћуркови, имаю дуплу кресту, и яки грубъ као промукао глас. Стамболка има перје уско као длакасто, лице црвено, мало е крупния од обичне кокоши. Кунда нема репа ни мало, са свимъ е куса, отуда е и зову кусомъ. У костре е све перје напред повијено, костраво, сва е реява као кудрава, види ioй се гола кожа, отуда е зову реявомъ и кудравомъ; ова е на зими наймекша. Капорка е већа и крупния од обичне просте кокоши, има на глави округлу и како коя: већу ил' маню, високу ил' реяву, ил натраг повијену ил' на све стране расцветану капу; долнѣ су кресте сасвим перјемъ обрастле. Найлепше е видити капорке чисто беле, са чисто црномъ капомъ и репомъ. Гаћаста е найситния од свию, отуда е и зову кржа, обично су све беле, ноге су имъ до ноката перјемъ обрастле, ово су найсрчании петлови и найприлежние кокоши, како у ношньи яя, тако и у леженю, и найболѣ матере.

У свию е врсти петао за једну трећину већи и крупнии од кокоши, кресте су му веће круће и црвение, врат дужи, глава уздигнута, ноге више и са великимъ оштримъ мамузама утврђене, реп велики увек уздигнут, и све перје сяйние и живльи боя, него у кокоши, коя е много маня и ситния, маньи мекши и блеђи креста, краћегъ врата, спуштене главе, низки и неоружани ногу, незнатногъ спуштеногъ репа, ни близу онако сяйног перя, у свему неугледния Кокош живи по 10, до 12 и 15, а петао по 12, 15 до 20 година.

Школски часописи

кои у аустрійскомъ царству ове године излазе.

У царству аустрійскомъ излазе ове године слѣдующи повремени листови и часописи.

А) На словенскимъ езыцима:

Школа а живот. Чешки педагогички часописъ, с' додаткомъ. Излази у Прагу кодъ Рохличека и Сѣверса. Уредникъ е I. Резакъ. Одъ овогъ часописа изиђе сваких шестъ неделя по три табака. Стои на целу годину 3 ф. 40 нов. а ово е вечъ шеста година како излази.

Школникъ про учителство. Уредникъ е Іосиф Шротекъ. Излази у годишньой свезки кодъ Поспишила у Кралѣвскомъ Градцу (Königgrätz).

Сборникъ учителскій. Издае га сваке године у едной книзи уредництво листа „Школа а живот." Приходъ иде на подпомаганѣ учительскихъ сирочадій.

Пріятель школы а литературы. Словачкій школскій листъ излази у Будиму кодъ Мартина Багова свакогъ месеца тринутъ, на табаку у четвртини. Уредникъ е А. Радлинскій. Цена му е 3 ф. 20 н. (Година друга како излази).

Школскій Листъ. (Овай нашъ србскій) излази у Новом Саду у епископской печатньи четири пута на месецъ.

Напредакъ. — *Часописъ за учителѣ, одгоителѣ и све пріятелѣ младежи.* Излази у Загребу на нашемъ езыку са латинскимъ словима. Двапутъ на месецъ, на табаку у осмини. Уређуе га Стефанъ Новотни. Излази у Загребу кодъ Д. Албрехта. Цена му е 3 ф. на годину.

Б) На немачкомъ езыку:

Oesterreichischer Schulbothe. (Аустрійскій школскій вѣстникъ) У Бечу кодъ Сайдла. Уређую А. Кромбхолцъ, М. А. Бекеръ и А. Херманъ. Изилази едаиштъ на неделю на табаку у четвртини. Стои на годину 2 ф. 40 н. Десета година.

Zeitschrift für die österreichischen Realschulen. — Часописъ за аустрійске реалне школе. — Издаю Шмидтъ и Варханекъ у Бечу кодъ Салмаера. Изилази свакогъ месеца по една свезка, стои 5 ф. на годину.

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. (Часописъ за аустрійске гимназіе.) Уређуе Сайдлъ, Боницъ и Мозартъ. Изилази месечно у 4—6 табака, у Бечу кодъ Геролда. Стои на годину с' поштомъ 10 ф.

Oesterreichisches pädagogisches Wochenblatt. (Аустрійски педагогичный недельный листъ). Уређуе Кайзеръ. Изилази табакъ на неделю кодъ удове Пихлерке у Бечу. Стои на целу годину с' поштомъ 4 ф. 64 н.

Die Deutsche Volksschule. — (Немачка народна школа). — Изилази свакогъ месеца по $1\frac{1}{2}$ табака у Линцу. Уређуе Іосиф Фоглъ. Стои на годину с' поштомъ 1 ф. 5 новчића.

Blätter für Erziehung und Unterricht. (Листъ за воспитаніе и обучаванѣ.) Изилази сваке четвртъ године у свезкама одъ три табака, у Салцбургу. Стои на годину с' поштомъ 1 ф. 54 новчића.

Jahrbuch für Aeltern, Lehrer und Erzieher. (Лѣтописъ за родителѣ, учителѣ, и воспитателѣ.) Уређуе школскій савѣтникъ Марешъ у Златноме Прагу. Изилази сваке године една књига одъ 18—20 табака с' једномъ лепомъ икономъ изрезаномъ на челику. Стои за оне кои ю одъ уредника купе 80 новчића а у књижара 1 ф. 25 н. (Двадесетъ шеста година).

Mährischer Volksschulkalender (Моравски школскій календаръ.) Издае Патекъ, у Брну кодъ Виникера, стои 54 н.

Schlesischer Volksschulkalender. (Шлезкій народно-школскій календаръ). Издае Праузекъ у Тропави кодъ Х. Колика. Стои 54 н.

Kärntnerischer Volksschulen-Kalender und Schematismus. (Корутанскій школскій календаръ). Издае Др. Павишићъ у Целовцу.

В) На мађарскомъ језику.

Tanodai Lapok. (Школскій листъ). Уређује га Антоніе Лонкаія у Пешти. Излази сваке недеље на великомъ табаку. Стои на годину 6 ф. Ово му е трећа година одъ како излази.

Г) На романскомъ језику.

Амикулу Школеи. (Пріятель школе). Излази у Сибиню. Уредникъ е Висаріонъ Роману. Цена годишня 2 ф. Излази четири пута на годину, свагда по 6 табака.

Д) На таліанскомъ језику.

L' institutore. Излази двапутъ на месецъ у Венеціи Уредникъ е Кодемо. Стои 3 ф.

☞ Школски листъ за год. 1858. у другом изданю, везанъ, може се добити код уредништва и у књижари г. Карла Хинца по 1 ф. а. вр.; а поедини броеви по 12 новч.

Издае Епіскопска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 19. У Новоме Саду, 21. Мая 1860. ГОД. III.

Служба Божія.

(Една лекція за псалтирце.)

(Свршетакъ.)

После молитве господнѣ т. е. „Отче нашъ“ докле свештеникъ чита тиху молитву, дужни смо сви на позивъ чѣговъ или ђаконовъ главу приклонити, и о свакой потреби своіой Богу се молити. По свршетку ове молитве, на коя *возгласъ* одговарамо съ велико „Аминъ“ заклони се одъ насъ частна трапеза завесомъ, коя е надъ царскимъ дверма, и свештеникъ позвавши насъ најпре да пазимо, подигне тѣло Христово и *возгласи*: „Свата Святымъ,“ т. е. свето светима, или светиня највећа т. е. свето причешће само се оныма има дати, кои су свети, кои по вольи божіой живе. На овај возгласъ свештениковъ мы припознаваюћи слабость нашу, и у духу молећи Бога да намъ опрости грехе наше и да насъ достойнима учини примити свето причешће, одговарамо: „Єданъ е светъ, єданъ е Господъ Исусъ Христосъ.“ Ово е петый главный део службе божіе, и побожни Христіяни пошто су молитву господню управо стоећи одчитали, на возгласъ „Главы ваша Господеви приклоните“ сагибаю главу мало, молећи се у себи Богу за све што имъ е къ временомъ и вѣчномъ животу потребно, а о возгласу „Святая Святымъ“ учине великій поклонъ за знакъ самоме Богу приличећегъ служења и смерности, и припозна-

ваюћи грехе свое просе помоћи одъ Бога изговараюћи овай стихъ: „Помоћь наша во има Господа сотворшаго небо и землю.“

Тада свештеникъ спусти у частный путиръ мало пресветога тела Христовогъ, да бы се саединила оба вида едне тайне, и усце у путиръ мало топле воде съ речма: „Топлота вере пуна е Духа Светога.“ Ова топла вода значи светога духа, кои силази на оне кои се са веромъ и любави причешћую свете тайне, а значи іоштъ и споменъ тога, да е изъ ребра Христовога крвь и вода истекла. — Затимъ се служећи свештеници причешћую у олтару, а мы поимо за тай данъ прописано „причастно,“ или слушамо проповедь слова Божієгъ, коя се обично или у ово време или после евангелія говори.

Кадъ се двери опетъ отворе, самъ спаситель устима свештениковимъ или ђаконовимъ позива све вѣрне, да приступе са страхомъ божіимъ и съ веромъ ка светой трапези, да приме део у светоме причешћу, и мы учинивши великій поклонъ самоме Исусу у светимъ даровима присутствующемъ, радостно поздравлямо га онымъ речма, коима су га при улазку у Єрусалимъ деца еврейска дочекала. У старо време приступали су сви Христіяни у овай часъ св. литургіе къ св. тайни. Садъ по уредби св. цркве дужни смо мы само четири пута преко године причешћивати се, али ипакъ ча свакой служби треба да будемо достойно приуготовлѣни, да духовно можемо св. тайну примити; зато и хвалу и благодарность свою изливамо предъ престоломъ свевышнѣга, што насъ е сподобіо св. тайне примити, или само одстоявши св. службу духовно приобштити се св. тайнама, и молимо га да насъ удостои по светой вѣговой вольи целога живота живити. — Явлѣнѣ частныхъ дарова есть такође главный део св. литургіе, на коему особито дужни смо побожни быти

и кланяти се оддаваюћи Богу пристоћу часть самоме Христу, кои намъ се у светой тайни явля. Кадъ свештеникъ окади св. даре, и благословивши насъ с' ньима, однесе ихъ у проскомидію; съ тыме се означуе вознесенїе Христово на небо.

У последньой ектеніи захвалюемо Богу, што насъ є сподобіо примити св. причешће, а у заамвонной молитви свештеникъ изишавши изъ олтара и ставши на средъ цркве измећу народа, на гласъ Богу се моли о свему ономе, о чему се у олтару за време службе моліо.

Кадъ свештеникъ благослови са частныхъ дверій присутствуюћій народъ и даде одпустъ, тада се людма раздае анафора или антидоръ, т. є. онай лебацъ што є принесенъ на проскомидіи, и изъ кога є свештеникъ извадіо агнецъ и честице за св. службу. На анафору валя приступати смерно и целивати руку свештеникову, кои є служіо службу божію и кои рукама дотакнувши ся се светога тела Христовогъ раздае намъ овай освећеный хлѣбъ. Ово раздаванѣ анафоре есть споменъ оне трпезе любави, при коіой су први Христіяни єданъ другоме давали одъ оныхъ земальскихъ добара, кое имъ є Богъ дао, и зато смо и мы дужни о свакой служби по могућству милостиню дати св. цркви и оной браћи нашой, коя су у сиротиньи, и коя себи зарадити немогу. —

Овде намъ іошгъ треба знати ово: служба безкрвне жртве предана одъ Христа спасителя апостолима, а одъ ньи нама, кои сачинявамо цркву Христову. Жртва есть приносъ Богу съ коимъ мы Нѣму изявлюемо свою покорность и смиреность, приповнаемо Нѣгово найвише господарство надъ нами и надъ светомъ, и слазимо Нѣга, као найвыше, найсветіе суштество, одъ кога добиямо све штогодъ имамо. У старомъ

завету приносили су люди Богу на жртву животинѣ (Авель, Авраамъ, Ааронъ и т. д.); хлебъ, вино, воду, брашно, уље и со. Али покрай овыхъ жртвій нужно е было іоштъ и хвалѣнѣ и прославлянѣ Бога съ чистымъ и скрушенымъ сердцемъ: еръ е Жертка Богѣ дѣхъ сокрѣшенъ, и сердце сокрѣшенно и смиренно Богъ неѣничижитъ. — У новомъ завету има трострука жртва: крвна, безкрвна тайственна, и духовна. Крвна е жртва она, кою е свршіо самъ Христосъ Спаситель принесавши себе на крсту, и положивши животъ свой за спасеніе рода човечіегъ. Ова е жртва еданпутъ за свагда свршена и принесена на Голготи. —

Безкрвна тайственна жртва есть тѣло и крвь Христова, или света евхаристія (благодареніе; свето причешће), коя се подъ видомъ хлеба и вина Богу приноси на свакой светой литургіи.

Духовна жртва Богу, есть свака добродѣтель, коіомъ се Богу угаѣа, као смиреность, милосрдіе, любавь, чистота тѣлесна и душевна, уздржаніе, постъ, молитва и т. д. —

Света евхаристія ніе само жртва него и тайна и то найсветія тайна; еръ у ньой подъ видимимъ знацима примамо невидиму благодать божію и осветѣенѣ.

Света литургія у главноме свагда е и у найстарія времена была овака, каква е и данасъ, али су неке манѣ ствари на ньой меняле се. Пайстарія литургія, коя се одъ апостолскихъ времена написана налази, есть литургія св. апостола Якова првогъ епископа Єрусалимскогъ; она е врло дугачка, и пое се сада у Єрусалиму само еданпутъ на данъ спомена овогъ апостола. Ради слабости людске скратіо е св Василіе литургію мало, а св Іоаннъ Златоустъ іоштъ мало веѣма. Златоустова литургія чита се обично, а Василіева недельомъ узъ частни пость, на великій четвр-

такъ и суботу, на бадньи и крстовъ данъ, а ако ова два дана падаю у суботу и неделю, онда на самъ божићъ и на богоявлѣнѣ држи се служба Василіева. Іоштъ се пое она и 1. јануара као на данъ спомена св. Василія.

Узъ частный постъ само суботомъ и недельомъ бива права литургія, а у друге дане, особито средомъ и петкомъ држи се у место тога литургія преѣосвећеныхъ дарова, на коіой се света тайна тела и крви Христове износи, да бы іой се побожни Христіяни поклонити, и причестити се могли. На великій петакъ небива литургія, зато што е у тай данъ самъ спаситель себе на жртву принео.

На другій данъ Духова.

Евангеліе одъ Матеа гл. 18. зач. 75.

Рече Господь: блюдите да не презрите єдинаго (ѿ) малыхъ сихъ, глаголю бо вамъ: ꙗкѡ аггели ихъ на небесѣхъ кынъ видатъ лице отца моегѡ невеснагѡ. Прїиде бо сынъ человѣческій взыскати и спасти погибшаго. — Рече Господъ: пазите да не презрете єдногъ одъ малихъ овихъ, єръ вамъ кажемъ да анѣели ньихови на небу свагда гледаю лице отца мога небеснога. Єръ сынъ човечіи доѣе да изнаѣе и спасе изгубљногъ.

Что вамъ мнится: аще бѫдетъ нѣкоемѹ человѣкѹ сто овецъ, и заблѫдитъ єдина ѿ нихъ: не ѡставитъ ли девѧтдесѧтъ и девѧтъ въ горахъ, и шедъ ищетъ заблѫждшїа; — Шта вамъ се чини: кадъ има кои човекъ сто оваца, и єдна одъ ньихъ заѣе: не остави

ли онъ деветдесетъ и деветъ у планини, и оде да тражи ону што є зашла?

И аще бѫдетъ шбрѣсти ю, аминъ глаголю вамъ, ѥкш радѫетсѧ ш ней паче, неже ш деватидесатихъ и девати не заблѫждшихъ. — И ако є наће, заиста кажемъ вамъ, да се њой више радује него онима деветдесетъ и деветъ кое нису зашле.

Такш нѣсть волѧ предъ отцемъ вашимъ небеснымъ, да погибнетъ єдинъ ш малыхъ сихъ. — Таво ние воля отца вашега небеснога да погине єданъ одъ овихъ малихъ.

Аще же согрѣшитъ къ тебѣ братъ твой, иди и шбличи єго междѹ тобою и тѣмъ єдинѣмъ: аще тебе послѹшаетъ, пришбрѣлъ єси брата твоегш. — А ако ти згреши братъ твој, иди и покарај га међу собомъ и њимъ самимъ: ако те послуша добыо си брата свога.

Аще ли тебе не послѹшаетъ, пойми съ тобою паки єдинаго или два: да при устѣхъ двою или трїехъ свидѣтелей станетъ всѧкъ глаголъ. — Ако ли те не послуша, узми съ тобомъ опетъ єднога или два: да при устима два или три сведока стане свака реч.

Аще же не послѹшаетъ ихъ, повѣждь церкви: аще же и церковь не послѹшаетъ, бѫди тебѣ якоже ѩзычникъ и митарь. — А ако и њихъ непослуша кажи цркви (обштини), па ако и цркву не послуша, нека ти буде као незнабожацъ и цариникъ. (Сматрај га за грешника.)

Аминъ бо глаголю вамъ; єлика аще скажете на земли, бѫдѹтъ сказана на небеси: и єлика аще разрѣшите на земли, бѫдѹтъ разрѣшена на небесѣхъ. — Єръ заиста кажемъ вамъ: све што свежете на земљи, биће свезано на небу: и све што годъ раздрешите на земљи, биће раздрешено на небу.

Паки аминъ глаголю вамъ: ѩкѡ аще два ѿ васъ совѣщаета на земли, ѡ всякой вещи, еже аще просита, бѹдетъ има ѿ отца моегѡ иже на небесѣхъ. — Опетъ заиста кажемъ вамъ: да ако се два одъ васъ сложе на земльи, о свакой ствари, зашто узмоле, даће имъ отацъ мой кои е на небу.

Идѣже бо єста два, или трїе собрани во има моє, тѹ єсмь посредѣ ихъ. — Єръ где су два или три сабрани у име мое, ту самь я поредъ њихъ.

Апостолъ одъ Павла къ Ефесцима гл. 5. зач. 229.

Братїе: ѩкоже чада свѣта ходите: плода бо дѹховный єсть во всякой благостыни и правдѣ и истинѣ; Браћо! као деца светлости владайте се; а плодъ є (светлости) духовный у свакой доброти и правди и истини.

Искѹшающе что єсть благоѹгодно Богоки: изтражующи, шта е угодно Богу; —

и не пріобщайтеся къ дѣломъ неплодныма тмы, паче же и ѡбличайте. — И не пристайте на неплодна дела таме, него іошъ ихъ карайте.

Бываемаа бо отай ѿ нихъ срамно єсть и глаголати: єръ што у тай они раде, срамно е и говорити;

вся же ѡбличаемаа ѿ свѣта, являютсѧ; все бо являемое, свѣтъ єсть: али све што се кара одъ светлости, и обявлюе се; єръ све што се обявлюе, светлости припада.

Сегѡ ради глаголетъ, востани спаи и воскресни ѿ мертвыхъ и освѣтитъ та Христосъ. Тога ради говори: устани успавани и дигни се изъ мртвихъ и обасяће те Христосъ.

Блюдите ѹбо, какѡ опасно ходите, не ѩкоже немѣдри, но ѩкоже премѣдри: — настойте дакле, да уредно живите, не као немудри, него као мудри;

Искꙋпꙋюще врема, ꙗко днїе лꙋкави сѫть. — Хаснећи се временомъ, врбо су дани зли.

Сегѡ ради не бывайте несмысленни, но разꙋмѣвайте, что єсть волꙗ Божїа. — Тога ради не будите несмислени, него разумите што е воля Божия.

И не упивайтесꙗ вїномъ, въ немъ же єсть блꙋдъ: но паче исполнꙗйтесꙗ дꙋхомъ; — и не опияйте се виномъ, у коемъ е и блудъ; него се испуните духомъ.

Глаголюще себѣ во ѱалмѣхъ и пѣнїихъ и пѣснехъ дꙋховныхъ, воспѣвающе и поюще въ сердцахъ вашихъ Господеви. — Говорећи међу собомъ у псалмима и појању и песмама духовнима, певаући и поући у срцима вашима Господу.

Сократови разговори.

II.

О слоги и любави међу браћомъ.

Єдаредъ увати Сократъ Ерекрата, о коемъ знађаше, да са своимъ братомъ Ерефономъ у сваћи и неслоги живляше, и поведе овай разговоръ:

Ерекрате! заръ си и ти одъ они люди, што вмъ е пречe и милиѳ мртво благо, него живъ рођени братъ. Оно лудо, а овай разуманъ; оно што га непрестано чувати, крити и за нѣга се страшити морашъ; а овай што тебе и твое благо чувати и бранити може; преко тога е iошъ блага и новаца у свету тушта, а брата нигде и никадъ више ни єднога. Мени е за чудо, да има люди, што држе, да су са свое браће у штети зато єръ очино благо са њима делити мораю, и немогу и одъ оногъ господари бити; а што онда недрже,

да су и са сви сугрaђана и са свегъ света іошъ и у већой штети, еръ и њиово благо под-асе сломлѣно немаю. Али тако безуманъ нико ние, да неувиђа, да є много лепше, ма съ манѣ имања, али у дружини, и са милимъ кимъ, а ту є братъ найпречи, у миру, любави и радости, него са найвећимъ благомъ, а самъ, безъ друга и брата, те безъ любави и радости живети, іошъ у непрестаномъ страу, да намъ га ко неотме, или сбогъ нѣга и насъ не убие. А іошъ више ми є чудо, кадъ неке люде видимъ, где странце наимлю и плаћаю, да іи за помоћнике добию, и по туђини приятелѣ траже, да би іи у време нужде на руци имали, а овамо се одъ свое роѣене браће одгуђую, као да имъ небы ови и већи приятельи и больи помоћници бити могли; имаю више вере у туђину, него у своме найроѣениему; раде, башъ као да бы срамота и гриота было, са своимъ роѣенимъ слагати се и любити. А колико већъ то къ слови и любави приноси, те смо одъ єдногъ оца и майке роѣени, на єдни недри одоєни, заєдно одрастли и одранѣни. Ето и кодъ безумне марве и дивльи зверова видимо, да се тимъ већма єдно на друго научи, те єдно за другимъ тежи, што су дуже заєдно били; заръ уманъ човекъ да се тимъ одъ звера разликуе, што се са своимъ найроѣенимъ гложи и сваћа. Іошъ видимо и то, да оне, што више браће имаю и лепше међу собомъ живе, савъ светъ далеко већма поштуе и отликуе, него оне кои никогъ немаю, и да се редко ко на оне насртати усуђуе, а на самце и одметнике сваки.

Е. Све истина Сократе, и кадъ небы узрокъ сваће ни одъ какве важности био, била би лудость, сбогъ какве годъ ситнице раздваяти се; еръ како ти говоришъ, братъ є велико благо, кадъ є такавъ као што треба да є; али кадъ є онъ сасвимъ противно томъ,

ко би се онда и упуштао, око таковогъ човека и помучити се.

С. А шта е; заръ е Ерефонъ баш тако несгоданъ и немио, да се неможе, или невештъ да неуме никомъ угодити, или уме и гове, али само теби неће?

Е. Башъ то и есте, што ми е нѣга жао, онъ свакомъ другомъ угодити уме, а само мени гдегодъ може на штету иде.

С. А ниси ли и ти што у томе кривъ? я знамъ, да си ти више пута видео, како многи, кои се са валянимъ коньма послуживати оде, а ние пре научио, како съ ньима владати валя, страда и награише; а добро проће, ко вешто и лепо са ньима поступати уме. Ние ли и кодъ тебе тай случай? Или ти држишъ, да човекъ никои ћуди нема, и да никое вештине нетреба, съ ньиме живити умети?

Е. А како то и помислити можешъ Сократе, да би я невештъ био съ братомъ живити? Ко ми добру речь рекне, я ћу му е и болю одговорити; ко ми любавь учини, я ћу му е и лепшомъ вратити; ко ми е приятель, бићу му и больи. То е вальда довольно вештине и лепогъ владаня; али ономъ, кои се заверио, мене непрестано вређати, немогу ни лепо говорити, ни любави чинити, нити му приятель и братъ бити, нити маримъ око тога потрудити се.

С. Чуданъ говоръ одъ тебе Ерекрате; а я знамъ, кадъ би у полѣ изашао, да своя стада обићешъ, и кадъ би онай найбольи чобанскій пасъ, што га узъ овце имашъ, на тебе изъ незнаня насрнуо, да ти неби на нѣга ћинао, него би га комаћемъ заварао, и лепо око нѣга ишао, докъ га неби себи приволео; ели Ерекрате, тако би око пса радио, а око роћена брата нећешъ да се потрудишъ, а самъ припознавшъ да е братъ велика благодеть, и нећешъ да се потрудишъ: заръ

држишъ, да є користнив пса него роѣена брата за се имати?

Е То не, али се сумнямъ да ѣу ишто са њимъ успети моѣи.

С. Сумняшъ се; а я држимъ, да ти башъ никое вештине неће требати; та ние ни онъ гори одъ лудогъ звера; покушай то што знашъ, и я ти добаръ стоимъ, да ће ти се морати приволети.

Е Ти говоришъ као да би я какве чини имао, съ коима би часком люде себи примамити умео. Ако ты кое имашъ кажи ми ій, я ни за кое незнамъ.

С. Незнашъ да; а шта би чинио, кадъ би чуо, да ће кои одъ твои познаника славу славити, и зажелео, да и тебе къ себи позове?

Е. Я би пре нѣга къ себи на славу позвао.

С. А кадъ би намеранъ био куда на путъ поѣи, и желео когъ одъ приятеля приволети, да мѣу тимъ твое послове и кућу надгледа?

Е. Я би гледао, ако би како ту исту любавь нѣму іошъ и пре учинити могао.

С. А кадъ би зажелео, да те кои одъ странихъ люди лепо дочека и угости, ако би те посао кои тамо однео?

Е. Я би нѣга найпре у моіой кући угостио, и ако би радъ био, да ми онъ у момъ послу на руци буде, то би морао и я нѣму у нѣговомъ послу на руку ићи.

С. Пакъ велишъ, да никакви чини незнашъ, съ коима би люде себи приволео, а да куда би више? То би и за стране и непознате люде довольно било, а камо ли за роѣена брата. Іошъ самъ уверенъ, да за брата и више чинити знашъ, и съ братомъ много више прилике имашъ, и много већа те користь чека, а я незнамъ зашто се узтежешъ. Мислишъ ли, да ће гриота быти, са братомъ любавь поновити, или се боишъ, да

ћешъ постиданъ бити, ако првый започнешъ. Веруй ми Ерекрате, да би я на Ерефона више узданя имао него на тебе, и да би увиђао, да би онъ томе вештіи одъ тебе био, я би нѣга потражио био, те нѣму говорио, докъ га неби приволео; али у тебе више вере имамъ, и држимъ да ће по тебе лепше и дичније бити, ти млађи да започнешъ.

Е. Тако? Заръ я млађи да се начинимъ старіи? Валяда е у реду да старіи започне све, што му драго било, тако е обичай у свету.

С. Есте; и то е обичай у свету, да се млађи стариемъ съ пута уклони, ма где било, да места стариемъ учини, да речь пресече и стариемъ е пусти, и да му свудъ пристойно поштованѣ и часть даде; зато ти и опетъ приятельски кажемъ Ерекрате, немой оклевати, него иди и ублажи га, измири се и полюби съ ньимъ, и биће вамъ обоици то на велику користь и радость Ерефонъ е поноситъ али и мекъ и добросрданъ човекъ, онъ ће те едва дочекати. Уле и неваляле люде тешко е съ любави безъ плате и мита задобити, али валянимъ людма само искрена любавь валя, и они су за цело наши.

Е. Али ако я послушамъ тебе, а онъ се опетъ неузхте окренути?

С. Пакъ ту нећешъ ти, него ће онъ изгубити; нѣга ће светъ видети, да е невалялога срца, и невреданъ да се людски са ньимъ поступа; а тебе ће видити, да си добросрданъ и братолюбивъ. Али, я самъ увереиъ, да тога неће бити; колико я нѣга познаемъ, нѣговъ ће поносъ приморати га, чимъ види са коимъ га оружѣмъ иззивашъ, іошъ са већомъ любавлю и искреносћу тебе дочекати и обгрлити. Како васъ двоя садъ живите, то е башъ као кадъ би те обе руке, што ти іи Богъ дао, да една другу у свачемъ помаже, предузеле све една другой сметати и

прокосити, или кадъ би те обе ноге, што ти ін Богъ дао, да една другой помоћь и подпора буде, непрестано се изпречале, те една другу спотицале. Неби ли то найвећа лудость била, оно што намъ е на помоћь, радость и срећу дато, обртати на свое зло, пакость и несрећу; то неби нико ни рекао, да е людско дело, него би сваки држао да е ту ма кои зли духъ помешанъ. А да колико е веће и жалостније зло, кадъ рођена браћа то своимъ чине, кое е доиста Богъ на далеко већу помоћь и радость едно другомъ дао, него руку руци, и ногу нози, и око оку, и сви остали уди, што су намъ по двое као браћа дати. Та руке немогу ни на єданъ хватъ далеко една другой у помоћи бити, а ноге нису кадре ни толико; и саме очи, кое врло далеко допиру, опетъ ни толико едно другомъ помоћи неможе, докъ едно кою стварь съ едне, да е међу тимъ друго съ друге стране гледа; али сложна браћа могу съ найдаљи места, съ краја до на крај света єданъ другомъ у помоћи бити, и ако се пазе и любе, и съ краја света єданъ другомъ любави и радости чинити.

Поштуй своє родителѣ.

Богданова се мати бяше поболела и лекаръ препоручи іой хладећа воћа; изъ когъ се узрока малый Богданъ спреми, и оде у шуму, да любазной своіой и болесной матери свежихъ ягода набере. Данъ бяше врло топалъ, онъ се до шуме яко угрее, и жаркость му сунчана изгони многу капљицу зноя на челу; но радость, кою онъ осећаше, што ће съ накуплѣнымъ лепымъ ягодама болестной своіой матери умилити се, крепляше га, и купећи прилежно напуни онъ свою ко-

таричицу брзо. Смешећи се погледаше онъ на ню, и полимъ е подъ некимъ растомъ на землю метне, спусти се и самъ поредъ нѣ, подъ дебелимъ хладомъ густога лишћа, на зелену траву, да мало одпочине и затымъ путъ куће предузме. Али га онако уморна хлађаный ветрићъ и шуштанѣ шумскогъ лишћа наскоро успава; и гле! на еданъ путъ подиже се западный ветаръ, кои за кратко време ваздухъ облацыма напуни, и сунце сакріе. Мунѣ почну севати, и грмлявина изъ дубљине све яча и яча бывати; но о свему овомъ незнађаше успаваный Богданъ ништа, и текъ кадъ ячій северный ветаръ гранѣ њиняти, и по гдикоя крупна капля кише на лице му падати поче, прене се онъ иза сна. Ово га, тако у шуми усамлѣногъ яко уплаши; онъ стаяше подъ истымъ растомъ, и незнађаше шта да чини. Но наскоро опомене се учителѣвыхъ рѣчій, да е на грмлявини опасно подъ высокымъ дрвама стояти, и онъ се, узевши свою котарицу съ ягодама уклони брзо оданде и упути се кући. — На еданпутъ се садъ тако засветли сва околина одъ мунѣ, да е кукаванъ Богданъ чисто заслепіо быо; одма се затымъ и громъ иза нѣга грдно зачуе, и кадъ се у страху на ово обазре, види онъ растъ, подъ коимъ е стаяо савъ громомъ опалѣнъ и изцепанъ. „О! великій Боже,“ говораше онъ садъ у себи, „чимъ самъ я кодъ Тебе толику милость заслужіо, да ми бедномъ тако чудеснымъ начиномъ животъ, кои е заиста у опасности быо, спасешъ! — „Я самъ се,“ говораше онъ даљѣ, „и досадъ свагда трудіо, да животъ свой по светой вольи Твоіой проводимъ; но одсадъ ћу устостручити силе мое, да само Тебе, створителя, хранителя, и руководителя могъ не увредимъ!“ — У самой води стигне Богданъ дома, и обрадуе свое родителѣ, кои су су яко забринули были, да му се на таквомъ хрђавомъ времену, зло каково не догоди; и

кадъ имъ онъ приповеди, шта се съ дрветомъ подъ коимъ е онъ стаяо сбыло, падну сви на колена и благодаре са сузама радости Богу, на нѣговомъ о ньима промислу. Мати се опорави мало са уживанѣмъ красныхъ ягода, и благосиляше своегъ любимогъ сына, славећи и хвалећи Бога, кои іой е тако доброгъ и послушногъ сына даровао.

Словомъ и деломъ поштуй отца твога, да дође на те благословъ нѣговъ. Благословъ отчинъ утврђуе домове дѣчине, а клетва материна разорава ихъ до основанія. Тко отца свога и матерь свою поштуе, тай ће быти услишанъ, кадъ се Богу помоли.

А М.

Дописи.

*** Одавна писмо имали прилику чути, у каквомъ се станю налазе наше Србске школе у Угарской. Аустрійскій Школскій Листъ напоминѣ у извѣстію о станю свію школа у шопроньской области, да се год. 1858. у истой области, у 32. православне парохіе налазило 37. србскихъ основныхъ школа. Деце за школу способне было е 1331, а оне што иду у школу 979. У овыма се школама држи недельомъ повторно обучаванѣ за одрастнію младежь. Све школе те стое подъ управомъ едногъ срезкогъ школскогъ управителя (у лицу пречастногъ господина Драгутина Груића проте мухачкогъ и пароха качвалскогъ). Мѣстни управительи су дотични пароси. Катихета има 30; учителя има 28, а светскихъ надзирателя школа има 30. Школскихъ зданія има 33, одъ кои се 19. у добромъ; 11. у средњемъ, а 3. у рђавомъ станю налазе. Мухачка и шиклошка школа имаю свое мале библіотеке. Све ове школе есу у будимской диецези, а у барањской и толнанской жупанiи. —

*** У аустрійскомъ школскомъ вѣстнику читамо ове новости школске: преосвештеный епископъ ђурскій Іосипъ Шиморъ, стараюћи се съ апостолскомъ ревношћу о благу народне школе, коя се съ пунымъ правомъ предворѣмъ свете цркве назвати може, — одредіо є за оне питомце у ц. кр. шопроньской препарандіи, кои се у прилежанію и добромъ владаню одликовали буду, четири стипендіе, сваку одъ 25. фр. а. вр. Одъ тыхъ стипендія две ће се издавати питомцима првога, а две питомцима другогъ препарандскогъ течаја. — Покойна Терезія Пеирхуберка удовица у Найцайгу у Горньой Аустріи оставила є на школску библіотеку 100. фр. ср. — Обштина пожунска сазидала є лепу школу у предградію названомъ Блументалъ и ту школу, коя є досада основна была учинила є главномъ школомъ са четири мушка и два девоячка разреда — Столнобеоградска обштина подигла є мѣстнымъ учительскимъ спомоћницима плату одъ 210. на 420. фр. а. вр. и одредила є свакоме 63 фр. за обиталиште и 4 хвата дрва за огревъ. — У Буковини у месту Петруцу заведена є трошкомъ обштине, и помоћу буковинскогъ епархіалногъ фонда опетъ єдна нова народна школа. — Племенита породица Ердедина, приликомъ кадъ се съ обштиномъ мезитурскомъ поради некихъ земаля пріятельски поравнала, поклонила є на тамошню школу 5000 фор. —

☞ **Школски листъ за год. 1858. у другомъ изданю, везанъ, може се добити кодъ уредништва и у књижари г. Карла Хинца по 1. ф. а. вр; а поедини броеви по 12. новч.**

Издае Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му є на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 20. У Новоме Саду, 28. Мая 1860. ГОД. III.

Евангелске науке *)

(за писанѣ, ученѣ на изустъ и владанѣ по њима).

1. О владаню ирема другима людма.

Ѩкоже хощете да творѧтъ вамъ человѣцы, творите и вы имъ такожде.

Л.

Тою мѣрою єюже мѣрите, возмѣрится вамъ.

Л.

Не сѫдите да не сѫдими бѫдете.

Мт.

Имже сѫдомъ сѫдите сѫдѧтъ вамъ.

Мт.

Нешсѫждайте, и нешсѫждени бѫдете.

Л.

Дайте и дастъ вамъ.

Л.

Ѿпѹщайте и ѿпѹстятъ вамъ.

Л.

Аще ѿпѹщаете человѣкомъ согрѣшенїѧ ихъ ѿпѹститъ и вамъ отецъ вашъ небесный: Аще ли неѿпѹ-

*) Іошть на учительскомъ практичномъ течаю у Сомбору године 1858. казано є учитељима, да бы добро было, да се найглавніе науке евангелске, ков деца на србскомъ єзыку пишу и на паметь уче, и у славенскомъ тексту одъ речи до речи науче. Науке ове, изложене су у 19. брою Школскога Листа год. II. Овде садъ стављаю се и у славенскомъ тексту съ томъ примѣтбомъ, да ихъ деца у псалтирской школи на изустъ научити имаю.

щаете человѣкомъ согрѣшенїя ихъ, ни Отецъ вашъ w̃пѹститъ вамъ согрѣшенїй вашихъ.

Мт.

Вся елика аще хощете, да творатъ вамъ человѣцы, такѡ и вы творите имъ: се бо есть законъ и пророцы. *)

Мт.

2. *Люби и непріятеля.*

Любите враги ваша, благословите кленѹщыя вы, доброе творите ненавидящымъ васъ и молитеся за творящихъ вамъ напасть, и изгонящыя вы. Ꙗко да бѹдете сынове Отца вашегѡ, иже есть на небесѣхъ, такѡ солнце свое сїяетъ на злыя и благїя, и дождитъ на праведныя и на неправедныя.

Мт.

Аще любите любящыя вы, кая вамъ благодать есть; ибо и грѣшницы тожде творятъ. И аще взаимъ даете w̃ нихже чаете воспрїати, кая вамъ благодать есть; ибо и грѣшницы грѣшникомъ взаимъ даютъ, да воспрїимѹтъ равная. Обаче любите враги ваша, и благотворите и взаимъ дайте ничесоже чающе: и бѹдетъ мзда ваша многа, и бѹдете сынове Вышнягѡ: ꙗкѡ той благъ есть на безблагодатныя и злыя. Бѹдите оубо милосердїи, якоже и Отецъ вашъ милосердъ есть.

Л.

3. *Живи у миру.*

Бѹди оувѣщаваемъ съ соперникомъ твоимъ скорѡ, дондеже еси на пѹти съ нимъ: да не предастъ тебе

*) Србски ова изреченія овимъ истимъ редомъ исписана су у Школ. Листа год. II. брою 19. стр. 293.

соперникъ сѫдіи, и сѫдіа та предасть слѫзѣ, и въ темницѫ вверженъ бѫдеши. Аминь глаголю тебѣ, неизидеши ѿтѫдѫ, дондеже воздаси послѣдній кодрантъ.

Мт.

Блажени миротворцы, ѩкш тіи сынове Божіи наречѫтсѧ.

Мт. *)

4. Не злоби.

Какш можеши рещи братѫ твоемѫ, брате ѿстави, да измѫ сѣчецъ иже есть въ очеси твоемъ, самъ сѫщагш въ очеси твоемъ бревна не видѧ; лицемѣре, изми первѣе бревно изъ очесе твоегш, и тогда прозриши изѧти сѣчецъ изъ очесе брата твоегш.

Л.

5. Не говори зла.

Благій человѣкъ ѿ благагш сокровища сердца скоегш износитъ благое, и злый человѣкъ ѿ злагш сокровища сердца скоегш износитъ злое.

Л.

Всѧко слово праздное еже возглаголютъ человѣцы, воздадѧтъ ѿ немъ слово въ день сѫдный.

Мт.

Ѿ словесъ твоихъ ѡправдишисѧ, и ѿ словесъ твоихъ ѿсѫдишисѧ.

Мт.

Не входѧщее въ ѹста сквернитъ человѣка: но исходѧщее изъ ѹсть то сквернитъ человѣка. **)

Мт.

*) Све ово налази се на стр. 294. Школ. Листа год. II.

**) Србски: Оно што улази у уста не скрнави човека, него што излази изъ уста то скрнави — погани — човека.

6. Чувай се одъ зла, чини добро.

Ничтоже покровенно єсть, єже не ѿткрыется: и тайно, єже не оуразѣмѣется.

Л.

Всякъ дѣлаай злаа, ненавидитъ свѣта, и не приходитъ къ свѣтѹ, да не шєличатся дѣла єгѡ, ѩкѡ лѹкава сѹть: Творай же истинѹ, градетъ къ свѣтѹ, да ѩватся дѣла єгѡ, ѩкѡ ѿ Бозѣ сѹть содѣлана.

I.

7. Чувайше се одъ злыхъ людій.

Се азъ посилаю вы, ѩко овцы посредѣ волкѡвъ: бѹдите оубо мѹдри ѩко змїа, и цѣли ѩко голѹбїе.

*) Внемлите ѿ лживыхъ пророкъ, иже приходятъ къ вамъ въ кожахъ овчихъ, внѹтрь же сѹть волцы хищницы. ѿ плодѡвъ ихъ познаете ихъ. Єда ѩбемлютъ ѿ терніа грозды, или ѿ репіа смоквы. Такѡ всако древо доброе плоды добры творитъ: а злое древо плоды злы творитъ. Не можетъ древо добро плоды злы творити, ни древо зло плоды добры творити. Всако оубо древо, єже нетворитъ плода добра посѣкаютъ є, и въ огнь вметаютъ. Тѣмже оубо ѿ плодѡвъ ихъ познаете ихъ.

Мт.

Шставите ихъ, вожди сѹть слѣпи слѣпцемъ, слѣпецъ же слѣпца аще водитъ, оба въ ѩмѹ впадѹтъ. **)

Мт.

*) Значи: Чувайте се одъ лажныхъ пророка, кои долазе къ вама у овчіимъ кожама, а изнутра су грабљиви вуци, и т. д.

**) Овде се разумеваю фарисеи и узъ њи еви неваляли люди, кои се чувати валя.

8. Старајте се за се.

Просите и дасть са вамъ: ищите и ѡбрѧщете: толцыте и ѡверзетсѧ вамъ. Всякъ бо просаи пріемлетъ, и ищай ѡбрѣтаетъ, и толкѹщемѹ ѡверзетсѧ.

Мт.

9. Чувај свакъ своє.

Иже иматъ дасть са є҃мѹ и преизбѹдетъ є҃мѹ, а иже неиматъ, и єже мнитсѧ имѣѧ козметсѧ ѡ̃ него.

Мт.

10. Буди милостивъ.

Блажени милостивїи, ꙗкѡ тїи помиловани бѹдѹтъ.

Мт.

Иже аще напоитъ єдинаго ѡ̃ малыхъ сихъ чашею стѹдены воды, токмѡ во има оученика, аминь глаголю вамъ, непогѹбитъ мзды своєѧ.

Мт.

Єгда твориши милостиню не востръби предъ собою, ꙗкоже лицемѣри творатъ въ сонмищахъ и въ стогнахъ, ꙗкѡ да прославлатсѧ ѡ̃ человѣкъ: Аминь глаголю вамъ, коспріемлютъ мздѹ свою.

Мт.

Тебѣ творѧщѹ милостыню, да не оувѣсть шѹица твоѧ, что творитъ десница твоѧ, ꙗкѡ да бѹдетъ милостына твоѧ въ тайнѣ: и отецъ твой видай въ тайнѣ воздасть тебѣ ꙗвѣ.

Мт.

(Наставиће се.)

У (Х.) прву Неделю после Духова, т. є. у Неделю свію светыхъ.

Евангеліе одъ Матвеа гл. 10. зач. 38.

Рече Господъ своимъ ученикомъ: всакъ иже исповѣсть ма предъ человѣки, исповѣмъ его и азъ предъ отцемъ моимъ, иже на небесѣхъ. — Рече господъ своимъ ученицима: свакій кои ме призна предъ людма, признаћу и я нѣга предъ отцемъ моимъ кои е на небу.

А иже ѿвержется мене предъ человѣки, ѿвергѹся его и азъ предъ отцемъ моимъ, иже на небесѣхъ. — А кои се одрече мене предъ людма, одрећиће се и я нѣга предъ отцемъ моимъ кои е на небу.

Иже любитъ отца или матерь паче мене, нѣсть мене достоинъ: и иже любитъ сына или дщерь паче мене, нѣсть мене достоинъ. — Кои люби отца или матерь веѣма него мене, ніе мене достоянъ: и кои люби сина или кћерь веѣма него мене. ніе мене достоянъ.

И иже не пріиметъ креста своего, и въ слѣдъ мене градетъ, нѣсть мене достоинъ. — И кои неузме креста свога и за мномъ не поће, ніе мене достоянъ.

Тогда ѿвѣщавъ Петръ рече емѹ: се мы оставихомъ вся, и вслѣдъ тебе идохомъ, что убѡ бѹдетъ намъ; — Тада одговори Петаръ и рече му: ето мы све остависмо и за тобомъ идосмо, шта ће дакле быти нама?

Іисѹсъ же рече имъ: аминь глаголю вамъ: ижѡ вы шедшіи по мнѣ, въ паки бытіе, егда сядетъ сынъ человѣческій на престолѣ славы своея, сядете и вы на двоюнадесате престолѣ, сѹдяще обѣманадесате колѣнома Ізраилевома. — А Исусъ имъ рече: заиста кажемъ вамъ, да ћете вы кои за мномъ идете, у

другомъ роѣеню, кадъ седне сынъ човечіи на престолу славе свое, сешћете и вы на дванаестъ престола и судити надъ дванаестъ колена Израилевихъ.

И всакъ иже шставитъ домъ, или братїю, или сестры, или отца, или матерь, или женѹ, или чада, или села, имене моегш ради, сторицею прїиметъ, и животъ вѣчный наслѣдитъ. — И свакій кои остави кућу, или браћу, или сестре, или отца, или матерь, или жену, или децу, или землю због могъ имена, по сто пута примиће (то) и добиће животъ вечный.

Мнози же бѹдѹтъ первы, послѣдніи: и послѣдни, первїи. — Ал' многи ће први быти последньи, а последньи први.

Апостолъ къ Еврeима гл. 11. зач. 330. писанъ и истолкованъ у 5. брою овогъ Шк. Листа одъ ове године, страна 72. почевши га одъ: „Иже кѣрою побѣдиша царствїа“ и додавши іошъ ово: Тѣмже ѹбш и мы толикъ имѹще шблежащь насъ облакъ свидѣтелей, гордость всакѹ шложше, и ѹдобъ шбстоятелный грѣхъ, терпѣнїемъ да течемъ на предлежащїй намъ подвигъ: Взирающе на началника вѣри и совершителя Іисѹса. — Зато дакле и мы окружени толикимъ облакомъ (толикомъ гомиломъ) сведока, одбацивши сваку гордельивость и грехъ кои в за насъ прионуо, трплѣнѣмъ да трчимо на предлежећи намъ подвигъ: (трудъ или радъ) гледаюћи на начелника вере и свршителя Исуса.

Животописанія србскихъ училиштныхъ мужева.

I.

Теодоръ Ивановићъ Янковићъ Мирієвски.

Теодоръ Ивановићъ Янковићъ родіо се у Каменици близу Варадина год. 1741. одъ поштеныхъ и

*) Види Срб. Лѣтописъ год. 1826. Ч. I. и Гласникъ Свезка I.

имућныхъ родителя, кои су порекло свое одъ старе србске породице Янковића изъ Србіе доводили. Пошто е прво воспитаніе у дому родительскомъ и у месту своегъ роѣеня добыо, отиде у Карловце, где е гимназіялне науке съ великомъ ревношћу учіо, и подъ надзираніемъ професора Несторовића, — отца доцніегъ врховногъ управителя свію нашихъ школа Уроша Стефана Несторовића, — тако красанъ успехъ учиніо, да е пажльивость многихъ знаменитыхъ у роду нашемъ мужева на себе обратіо, и любавь и благонаклоность тадашнѣга владике темишварскогъ Викентія Іоанновића Видака себи задобыо. Овай штедрый покровитель учеће се младежи, пошлѣ младога Янковића о своемъ трошку у Бечъ где онъ мудрословне и правдословне науке съ врло добрымъ успехомъ сврши, радећи при томъ и кодъ царскихъ дворскихъ агента у канцеларіи и упражняваюћи се у одправляню званичныхъ послова. По повратку своемъ изъ Беча одправляо е онъ за неко време у Темишвару дужности секретара кодъ свога благодѣтеля.

Међутимъ велика царица Марія Терезія у споразумлѣню са своимъ сыномъ и престолонаследникомъ Іосифомъ стараюћи се о уређеню народныхъ школа у своемъ пространомъ царству, призове у Бечъ знаменитога педагога Фелбигера архимандрита саганскогъ изъ Слезске, и нѣму преда врховно управлянѣ и уређиванѣ свію народныхъ школа у наследнымъ државама аустріискимъ.

На предлогъ овогъ великогъ мужа уведе се новъ начинъ предаваня, кои се Саганскимъ или Табеларнымъ називао; заведене буду у свакой провинціи школске комисіе, и поставлѣни у свакомъ окружію врховни и подчинѣни школски управителъи или директори. У Бечу у нормалной школи кодъ свете Анне — недалеко одъ саборне цркве св. првомученика Стефана, — самъ ар-

химандритъ Фелбигеръ, и прота Киндерманъ предавали су новымъ директорима изъ свію краева царства методъ учительскій. Банатъ тада іоштъ ніе было Мађарской подчинѣнъ, него е ньиме управляо дворскій военый саветъ, кои године 1773-ће Янковића за управителя србскихъ и романскихъ народныхъ школа у Банату постави. Онъ е одъ Србаля првый было кои е у Бечу методъ учительскій изучіо и то съ таковымъ успехомъ да е год. 1776. издао врло важну за исторію наше школе кньигу на црквено славенскомъ єзыку, — кои е тада было кодъ насъ кньижевный или покньишки єзыкъ. — Кньига ова зове се „Ручная книга потребная Магістрωмъ Іллурїческихъ неунитскихъ малыхъ школъ.“ Посвећена е была самой царици Маріи Терезіи и изишла е у две кньиге. До године 1782-ге бавіо се Янковићъ съ подизанѣмъ и уређиванѣмъ школа и съ обучаванѣмъ учителя србскихъ и романскихъ у Банату. Те године по заповести велике царице Маріе Терезіе састала се у Пожуну комисія, коя е имала школске ствари у Угарской, у Банату и у Хрватско-Славонской кралѣвини у редъ довести. Председатель ове комисіе было е грофъ Балаша; чланови су были одъ римске стране: кралѣвскій саветникъ Скерлецъ; архимандритъ Фелбигеръ, каноникъ Ердельия, управитель пожунскихъ школа Шоберъ, епископъ загребачкій и тамошныій школскій управитель Мандићъ, и Піяриста Клигеръ; одъ наше стране было е самъ *Теодоръ Янковићъ*; одъ стране протестаната было е пожунскій сенаторъ Бензуръ; а одъ реформатске стране были су Домокошъ и Хатванія. Нашъ ревностный Янковићъ учини предлогъ овой комисіи, да се постара србске и романске школе умножити и у больій редъ довести; на кое загребачкій бискупъ Мандићъ предложи да Србльи и Романи приме латинска писмена, и да се школске кньиге за обадва та народа съ латин-

ски писмени печатаю. Ученый нашъ и родолюбивый Янковићъ противіо се свомъ предлогу съ особитомъ ревношћу и речитошћу, да бы роду свомъ драгоцѣнна и са животомъ народнымъ скопчана писмена одъ пропасти сачувао; онъ доказиваше да латинска писмена за нашъ єзыкъ довольно гласова немаю, да су кирилска писмена за єзыкъ нашъ са свимъ згодна, да су она са црквенымъ животомъ народа нашегъ тако тесно скопчана, да бы народъ изгубивши ньихъ, држао да є и веру променіо, и због тога до крайнѣгъ очаянія дошао. Противникъ Мандићъ предлогъ свой жестоко є браніо, али га є Янковићъ своимъ красноречіемъ сасвимъ победіо, тако да онай ни речце ніе могао выше прословити и морао є на последку ућутати. Пошто є Янковићъ у скупштини пожунске комисіе три беседе у обрану нашихъ кирилскихъ писмена држао, преда онъ комисіи и писмено свое предлоге са доказима подкрепљене. Али при свемъ напрезаню Янковићевомъ, ипакъ комисія заключи: да се одсада само црквене кньиге съ кирилскимъ писменима и у црквеномъ єзыку издаю, а школске и све светске кньиге да се изображенымъ славонскимъ наречіемъ (овде се мисліо србскій єзыкъ онако као што су на нѣму тада браћа наша римске вере писала), и латинскимъ писменима печатаю. Заключеніе ово буде на найвышемъ месту одобрено и како митрополиту, тако и школскимъ управительима србскимъ саобштено. Текъ после две године, кадъ се митрополитъ Мойсей Путникъ за обрану писмена нашихъ кодъ двора царскогъ яко заузео быо, допусти поменута комисія до далѣгъ времена употребљенѣ кирилице у нашимъ народнымъ школама.

Год. 1782. бавіо се у Бечу рускій великій кнезъ и престолонаследникъ Павле Петровићъ. Митрополитъ Путникъ посети овога кнеза, кои га у разговору запыта, да ли има у Бечу кои Србинъ, кои бы нову

норму школску, што се у Бечу у школи св. Анне учи, добро знао. Митрополитъ каже за Янковића, кои се тада у Бечу бавіо, и нѣга кадъ е другій путъ великога кнеза походіо са собомъ поведе. Ту на предложенѣ великога кнеза цесаревића склони се нашъ Янковићъ отићи у Русію, гди е у то време Екатерина II. народне школе заводила и уређивала. Међутимъ е Янковићъ наименованъ быо за врховногъ школскогъ управителя у округу Великоварадскомъ, али очъ на томъ захвали и съ препорукомъ самога цара Іосифа II. отиде у Русію, гди е школе заводіо и уређивао, и тако не само у роду своме, него и кодъ сродногъ народа рускогъ велику заслугу у распростираню просвете задобыо.

Іоштъ докъ се овде бавіо, узвишенъ е быо Янковићъ одъ царице Маріе Терезіе у редъ племићскій съ насловомъ „Мирієвскій.“ У Русіи добыо е онъ наследно благородство, и многе части и отличія. Умръо е као државный саветникъ и членъ одбора школскогъ у Петрограду, 22. мая 1814. године, и саранѣнъ е у порти Александро-Невске Лавре.

Янковићъ е быо човекъ здравога састава, покрупанъ и онизакъ; живіо е умерено и паметно; доброта и поштенѣ быле су особене црте карактера нѣговогъ; быо е ученъ, и любіо е свой родъ и свою православну цркву. Осимъ књиге, кою е за потребу српскихъ учителя г. 1776. у Бечу на српскомъ и немачкомъ језыку издао, писао е онъ у Русіи сравнителный словаръ и радіо на словару руске академіе. Оставіо е после себе супругу Юліяну, коя е была Србкиня родомъ изъ Будима. Сынъ му Іоанъ умръо е као генералъ Рускій год. 1811.

Шестдесетъ жетава.

Побожанъ нѣкій землѣдѣлацъ сребрнобѣлимъ власима украшенъ изиђе у време жетве са своимъ унукомъ у полѣ, и шалећи се са жетеоцыма говораше имъ, како су они само деца према нѣму, кои є божіомъ милосћу већъ шестдесетъ жетава преживіо. „Та да," одговори некій одъ ньихъ, „деда! но тко бы вамъ старима толике усеве порадіо, да вамъ ове деце ніе?" — „То є све истина," рече старина, „но зато опетъ неверуемъ да бы се, и овако старъ ма коемъ одъ васъ осрамотити дао." — „Да видимо!" проговори на то єданъ и пружи му косу. Ал' како се зачуде сви, кадъ старацъ косу узе и као нѣкій младићъ одкосе одвальивати поче. „Урра! Живіо!" повичу сви у гласъ, као изъ єдногъ грла, и стану у часть му свое косе оштрити. „Али како си ты, любазный деда," запита га садъ унукъ, „до тако снажне старости дошао?" —

„Я самъ, сыне" одговори му старацъ, „одъ младости мое и у добрымъ и злымъ данима надежду свою на Бога полагао, и тымъ самъ у себи постоянство одржао; трудіо самъ се свагда дужностима своима задоста учинити, и радіо самъ прилѣжно, пакъ самъ тымъ, съ божіимъ благословомъ телесну снагу задобіо; я самъ предъ Богомъ свагда побожно, а са людма миролюбиво живіо, и тымъ самъ себи задовольства и радости набавляо; и све се ово у мени годинама укоренило и утврдило. — Чини и ты, сыне, свагда тако, пакъ ће и твоя старость быти као богатороданъ снопъ, кои жетелацъ съ радошћу у свое гумно сбира."

А. М.

Дописъ.

У Шиду. Одъ времена, како се нашъ србскій народъ исподъ ига турскога бежећи у већимъ гомилама, изъ свое

отачбине у државу аустрійске царевине населіо и сместіо, увекъ е ако не башъ свуда, а оно већомъ страномъ по главніимъ местима свое народне школе имао, кое е онъ самъ издржавао, и о коима е бригу водіо и води. Школе наше звале су се и зову „Србско-Народне основне школе.“ Оне су у први махъ стаяле подъ управомъ духовне власти, а касніе подъ почившимъ Несторовићемъ бившимъ школа наши врховнимъ управителемъ, пале су подъ управу мирске власти. У овимъ нашимъ школама покрай молитава учило се и предавало читанѣ, писанѣ и рачунъ. Одъ сѣю овихъ предмета найглавние е было читанѣ, и то безъ икаковогъ разумеваня; а религіозно воспитанѣ у последнѣ време тако е занемарено и запуштено было, да е школа као права кћи св. матере цркве са свимъ одъ нѣ отуђила се была. Писанѣ е наопако предавано, и дете никадъ ніе знало нитъ му се казивало, одъ кое ће стране кое слово почети писати. Єдни су учителіи свакомъ детету найпре на папиру плайвазили и по овомъ су се писати учила, други су опетъ неке прегледалице деци списали, и одатле су се писати учила; ово писанѣ траяло е найманѣ годину и по дана, и опетъ покрай свегъ тако дугогъ времена истомъ да су само слова написати научила, а задату на изустъ речицу само са два слога одъ стотине єдно ако е написати знало. Тако е и рачунанѣ наопачке ишло, оно на тактъ 1. и 1. — и 1. путъ 1. ни найманѣ деци умъ развіяло ніе, но іошъ е већма децу забуњивало. Єдномъ речи: све е наопачке рађено, да се данасъ сами гадити и чудити морамо, како смо поредъ данашнѣгъ овако лака и напредна начина, око другогъ ядногъ и чемерногъ толико година дангубили!“ Књижица, кое су деца учила ти Боже знай какови у школи было ніе; какву е кое дете кодъ куће нашло, онаку е и у школу донело, изъ коихъ су безъ свакогъ смисла запеваюћи читала; и то су намъ были прописани учебни предмети! Овай нередъ тако е учителю посао отешчавао, да самъ знао ніе шта ће да ради, и отуда е изишло да колико е годъ деце у школи,

сва уста повикали да е то све *ништа*, и да е немогућно онако неяко детенце кое истомъ у школу ступи, найпріе писати и за 3—4 месеца читати научити. Ево осведочисмо се да е башъ можно. Данасъ намъ деца коя су истомъ ове године у школу пошла лепо пишу, читаю, рачунаю умно и писмено, молитве све знаю, библичне приповедке своимъ родительима кодъ куће приповедаю, и о свему више мисле и доказую, него гдекои одрастни човекъ. Многи мисле, да се само овай новый начинъ у томъ састои, што дете найпре гласъ писмена, а не нѣгово име познавати учи, н. п. бъ — а не: *буки*; — въ, а не: *вѣди*, — гъ, а не: *глаголь*, и т. д. али ние тако. Ово е таковый начинъ, съ коимъ се дете како у воспытанію боговерномъ и моралномъ, тако и у изображеню научномъ постепено руководи, да намъ е чисто мило чути, како намъ овака неяка наша дечица о свему знаю мислити, разлагати, и приповедати. Запитаймо ма кога нашегъ простака, ма и научногъ: Каквый е праздникъ „Сретеніе?“ заиста ће намъ одговорити: „срела се зима и лето,“ шта су „Благовести?“ одговориће: „приповести,“ — шта су „Цвети?“ — „воће цвета,“ — и т. д. Али запытаймо наше мале ученике, на све ће намъ одговорити као што треба, тако да се све дивимо и чудимо. Знаду шта е то: „весели се и ты старче праведни.“ — Знаду ко е био тай старацъ, како се звао, шта е говоріо кадъ е Христа на своя руке приміо и т. д. Дакле не састои се новый начинъ само у *бъ*, *въ*, *гъ*, *дъ*, *жъ*, и т. д. него у пространомъ смислу школскихъ предаваня.

Напредакъ овай увиђаю већъ и родитељи дечіи, а и остали люди, па радіе своју децу у школе шалю него досадъ што су. Ево да наведемъ само єданъ примеръ кои се при мени ове године десіо: Єсенасъ доведе ми простакъ єданъ дете одъ 6 година у школу, кое радо примимъ. Ово е као и остала деца 3 месеца саму таблицу у школу носило и писати учило. Отцу овогъ детета не допадне се то, што му сынъ већъ єданнутъ кньигу не учи, но само по таблици нешто

шара, заустави дете одъ школе башъ у онай паръ, кадъ су граѣанска писмена познавати и слагати учила, и опреми га за свинѣ. Не проѣе ни пуни 5 дана, али опетъ дете доѣе у школу. На питанѣ мое, где е до садъ было? одговори ми: да га е отацъ послао было да свинѣ чува, а садъ опетъ у школу да киьигу учи. Тай истый данъ десимъ се са родителѣмъ тогъ детета, и приповеди ми шта е было са нѣговимъ дететомъ. „Едно вече," рече ми: „седили смо у соби за столомъ и случайно иза иконе падне нека артія коя е веѣъ пожутила; дете спопадне ю и размота и стаде читати све по реду умрле. Я се зачудимъ, и запытамъ га: заръ ты знашъ шта е ту исписано? Знамъ, одговори ми дете. — Я му опетъ не повераемъ но дозовемъ суседово старіе дете кое е веѣъ псалтиръ изучило, да ми право каже знал' мой малый, шта у оной артіи пише. Кадъ ме овай осведочи, и увери да зна, таки онай часъ наймимъ ко ѣе ми оно свиня чувати, а нѣга таки у школу пошлѣмъ. Садъ дакле видимъ, да мое дете ніе бадава ишло у школу, а нисамь знао да се и изъ оне камене таблице научити може."

Позніе, докле нашъ народъ увиди користь своихъ народнихъ школа и сазна кадъ и у кое време године децу у школу доводити и уредно у ньи слати ихъ треба, іошъ ѣе ихъ болѣ омилити и децу свою радо у школу давати. И онда ѣе истомъ семе на благи комад землѣ пасти, кои ѣе стострукимъ плодомъ уродити, и чиста и одъ плеве извеяна пшеница быти.

Ньива намъ е сада прокрчена, коя е до сада трнѣмъ и коровомъ на савъ махъ обузета была; само сеятельи семена треба да буду усталци и прилѣжни радини. И макаръ да имъ е за тай ньиовъ трудъ и посао, мала, незнатна и неуредна награда одреѣена; опетъ нека се потруде да се баръ удостое овыхъ божаственихъ речи Христа Спасителя: „Радуйтеса и веселитеса, ико мзда ваша многа на небесѣхъ." —

Младенъ Бошняковиѣъ
учитель.

Издае Епіскопска киьигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му є на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 21. У Новоме Саду, 7. Юния 1860. ГОД. III.

Евангелске науке.

(За писанѣ, ученѣ на изустъ и владанѣ по њима.)

(Продуженѣ.)

11. Поштуй родителѣ.

Богъ запокѣда глаголя: Чти Отца и Матерь, и иже злословитъ Отца или Матерь смертїю да оумретъ.

Мт.

12. Моли се Богу.

Дѹхъ естъ Богъ и иже клањетсѧ ємѹ, дѹхомъ и истиною достоитъ клањатисѧ.

I.

Єгда молишисѧ, не бѫди ѩкоже лицемѣри, ѩкш любятъ въ сонмищахъ и въ сторнахъ пѹтей стоѧще молитисѧ, ѩко да ѩватсѧ человѣцемъ: Аминь глаголю вамъ, ѩко воспрїемлютъ мздѹ свою. Ты же єгда молишисѧ книди въ клѣтъ твою, и затворивъ двери твоѧ, помолисѧ Отцѹ твоемѹ иже въ тайнѣ: и Отецъ твой видѧй въ тайнѣ воздастъ тебѣ ѩвѣ.

Мт.

Молѧще сѧ не лишше глаголите ѩкоже ѩзычницы: мнятъ бо, ѩко во многоглаголанїи своемъ оуслышани бѫдѹтъ. Неподобитеса оубо имъ, вѣсть бо Отецъ вашъ ихже требѹете, прежде прошенїѧ вашегш.

Мт.

Не вскѣхъ глаголай ми, Господи, Господи, внидетъ во царствіе небесное: но творяй волю Отца моегѡ, иже есть на небесѣхъ.

Мт.

13. Не куни се.

Азъ глаголю вамъ: Не кленитеся всякѡ: ни некомъ, якѡ есть престолъ Божій: ни землею, якѡ есть подножіе ногама егѡ: ни главою своею, якѡ неможеши власа единаго бѣла или черна сотворити.

Мт.

14. О жертви.

Аще принесеши даръ твой ко олтарю, и тамо помянеши, яко братъ твой имать нѣчто на тя: Шстави тамо даръ твой предъ Олтаремъ, и шедъ прежде смирися съ братомъ твоимъ, и тогда пришедъ принеси даръ твой.

Мт.

Блажени чистіи сердцемъ, якѡ тіи Бога оўзрятъ.

Мт.

15. О любови.

Возлюбиши Господа Бога твоего всѣмъ сердцемъ твоимъ, и всею дўшею твоею и всею мыслію твоею. Сіа есть первая и болшая заповѣдь. Которая же подобна ей: Возлюбиши искреннаго твоего, яко самъ себе. Въ сію обою заповѣдію весь законъ и пророцы висятъ.

Мт. и Л.

Ш семѣ разумѣютъ вси, ако мои оученицы есте, аще любовь имате междѹ собою. *)

I.

Аще любите мѧ заповѣди моѧ соблюдите. **)

I.

Всякъ иже слышитъ словеса моѧ сїѧ, и творитъ ѧ, оуподоблю его мѹжѹ мѹдрѹ, иже созда храминѹ свою на камени: И сниде дождь и пріидоша рѣки, и возвѣѧша вѣтри и нападоша на храминѹ тѹ, и непадеса: шснована бо бѣ на камени: И всякъ слышай словеса моѧ сїѧ, и не творѧ ихъ, оуподобится мѹжѹ юродивѹ, иже созда храминѹ свою на песцѣ: И сниде дождь, и пріидоша рѣки и возвѣѧша вѣтри и ѡпрошасѧ храминѣ той, и падеса, и бѣ разрѹшеніе ем келіе

Мт.

Ова и она у прошавшемъ брою изреченія самогъ Христа Спасителя служеће за правило живота свакоме Христіянину пошто су деца у букварскомъ и у часловскомъ разреду диктандо писала, смисао њиховъ разумела и на паметъ ихъ научила по ономе србскомъ тексту, кои се у бр. 19. Школскога Листа одъ год. 1859. налази; нуждно є да псалтирци и на славенскомъ єзыку упознаду и на паметъ науче. То є узрокъ што су изреченія та овде по ономъ истомъ реду као и тамо изложена, съ придаткомъ іоштъ некихъ найглавніихъ еванђелскихъ изреченія. Учитель ће сваке недељ у часу за толкованѣ евангелія и апостола одређеномъ пошто є еванђеліе и апостолъ одъ

*) По томе ће познати сви, да сте вы мои ученицы, ако имали будете любавь међу собомъ.

**) Ако ме любите, а вы чувайте, — извршуйте — моє заповести.

доидуће неделѣ разтумачіо; по едно веће или два три маня изреченія славенска, — коя е већъ пре школе на табли правилно написао, — овымъ редомъ предузети:

Найпре едно дете прочита написано изреченіе. Затимъ сва деца препишу га съ табле у свое на то одређене књижице и еданъ другомъ поправи преписано, да се небы погрешке, кое смисао вређаю, подкрале. *) После тога учитель испытуе децу знадул' изреченіе то србски казати, и ако кою речь или речцу неразуму, разясни имъ; опомене ихъ да се по томе правилу владаю, и пыта знаду л' кою заповесть Божію; іошть кое изреченіе изъ св. писма; или кою пословицу, коя исту ту науку у себи садржи, коя то исто заповеда ил' забрањује; сећаю л' се и какве приповедке, у коіой се та иста врлина хвали и узвишуе, ил' тай порокъ куди и коре. — Овако исписано и разговорено еванђелско изреченіе имаю сва деца кодъ куће на паметь научити и утубити, пакъ после себи за правило живота узети и по томе се строго владати. О овоме дакле нека свакій учитель децу обавести и одъ ньихъ обећанѣ узме да ћеду се красне те Божіе науке целога живота своѓъ постояно држати, и нека при погрешкама децу на дато обећанѣ сећа, и дотично еванђелско изреченіе изговорити даде. У славенскомъ тексту научено, ал' пре тога добро разяснѣно изреченіе светога писма има двоструку важность: прво, што ће сва та изречения дете за живота свога у цркви на томе езыку слушати; а друго, што е то езыкъ нашъ и за насъ лако разумльивъ, али ипакъ не свакидашньій, па съ тога што на нѣму само свете науке слушамо, и онъ е самь за свакога одъ

*) На краю свакога изреченія стои означено име еванђелиста изъ кога е књиге изваѓено, кое валя да и псалтирци у књижици своіой прибележе.

насъ светъ, и наука еванђелска на нѣму исказана, чини намъ се много светія, него кадъ се у нашемъ србскомъ језику искаже. —

В.

У 3. Неделю после Духова.

Евангеліе одъ Маш. гл. 6. зач. 18.

Рече Господь: свѣтилникъ тѣло̀ есть око: аџе убш бу̀детъ око твое просто, все тѣло твое свѣтло бу̀детъ. — Светилникъ (свећа) телу есте око: ако дакле око твое буде чисто (здраво), све ће тело твое светло быти.

Аџе ли око твое лу̀кавo бу̀детъ, все тѣло твое темно бу̀детъ. аџе убш свѣтъ иже къ тебѣ, тма есть, то тма колми. — Ако ли око твое кварно буде, све ће тело твое тамно быти. Ако е дакле светило (видело) што е у теби, тама, то тама колика е. (у колико е већа?)

Никтоже можетъ дв҃кма господинома работати любоединаго возлюбитъ, а дрѹ́гаго возненавидитъ, или единагш держитсѧ, ш дрѹ́зѣмъ же нерадѣти начнетъ. не можете Богу̀ работати и мамшнѣ. — Нико неможе два господара служити: еръ или ће еднога любити, а на другога мрзити, или ће се еднога држати (служити га свесрдно) а за другогъ не марити. Не можете Богу служити и маммону. (богатству.)

Сегш ради глаголю вамъ: не пецытеса дш҃шею вашею что шсте или что пїете, ни тѣломъ вашимъ во что шблечетесѧ. не дш҃ша ли болши есть пищи, и тѣло шдежди. — Зато вамъ кажемъ: не брините се душомъ вашомъ, (за животъ вашъ,) шта ћете сети или шта

ћете пити, ни за тело ваше, у што ћете се обући. Ние ли душа (животъ) више (претежније) одъ ране, и тело одъ одела?

Воззрите на птицы небесныѧ, ꙗкѡ ни сѣютъ, ни жнѹтъ, ни собираютъ въ житницы, и отецъ вашъ небесный питаетъ ихъ, не вы ли паче лѹчши ихъ есте; Погледайте на птице небесне како (оне) ни сею, ни жнѣду, нити сабираю у житнице, па отацъ вашъ небесный рани (пита) ихъ. Нисте ли вы много больи, (претежнији, важнији) одъ њихъ?

Кто же ѿ васъ пекійсѧ можетъ приложити возрасту своемѹ лакоть єдинъ; — А ко одъ васъ бринући се може приложити (примакнути) узрасту своме лакатъ еданъ?

И о ѡдежди что печетесѧ: смотрите крїнъ селныхъ, какѡ растѹтъ, не трѹждаютсѧ ни прядѹтъ. — И за одело што се бринете: погледайте польске кринове *) како расту, не трудесе нити преду.

Глаголю же вамъ: ꙗкѡ ни Соломонъ **) во всей славѣ своей ѡблечесѧ, ꙗкѡ єдинъ ѿ сихъ. — А кажемъ вамъ, да ни Соломонъ у свой слави своїой не обуче се као еданъ одъ њихъ. (одъ тихъ крйнова или љиљана.)

Аще же сѣно селное днесь сѹще, и утрѣ въ пещь вметаемо, Богъ такѡ ѡдѣваетъ, не многѡ ли паче васъ маловѣри; — А кадъ польско сено, кое данасъ есте а сутра се у пећь баца, Богъ тако одева, не много ли већма васъ (одева) маловерни?

Не пецытесѧ оубѡ, глаголюще: что имы, или что пїемъ, или чимъ ѡдеждемсѧ; всѣхъ бо сихъ ꙁыцы ищѹтъ: вѣсть бо отецъ вашъ небесный, ꙗкѡ требѹете сихъ всѣхъ. — Небрините се дакле, говорећи: шта ћемо вести, или шта ћемо пити, или чимъ ћемо се о-

*) Кринъ, љиљанъ или богородично цвеће.

**) Ко в био Соломонъ — све о њему може се читати.

денути. Єръ све то народи ишту; (зато моле,) а отацъ вашъ небесный зна да вамъ све то треба.

Ищите же прежде царствїа Божїа, и правды єгѡ, и сїа вса приложатсѧ вамъ. — Него иштите найпре царства Божієгъ, и правде нѣгове, и ово све придодаће вамъ се.

Апостолъ къ Римлянима гл. 5. зач. 88.

Братїе, шправдавшесѧ вѣрою, миръ имами къ Богѹ, Господемъ нашимъ Іисѹсомъ Хрїстомъ. — Браћо! оправдавши се веромъ, миръ имамо ка Богу (съ Богомъ) кровъ Господа нашега Іисуса Христа.

Имже и приведенїе шврѣтохомъ вѣрою во благодать сїю, въ нейже стоимъ и хвалимсѧ упованїемъ славы Божїа. — Кровъ когъ и приступъ нађосмо веромъ у благодать ову, у коіой стоимо, а хвалимо се наданћмъ (узданћмъ) славе Божіе.

Не точїю же; но и хвалимсѧ въ скорбехъ, вѣдѧще ꙗкѡ скорбь терпѣнїе содѣловаетъ. — И не само (то) него се хвалимо и у неволяма, знаюћи да неволя трпљенѣ чини. (твори, прави.)

Терпѣнїе же искѹство, искѹство же упованїе: Оупованїе жене посрамитъ: ꙗкѡ любы Божїа излїасѧ въ сердца наша, дх҃омъ скатымъ даннымъ намъ. — А трпљенѣ (чини) искуство, а искуство наданѣ: А наданѣ неће посрамити, (осрамотити,) єръ љубавь Божія излила се у срдца наша Духомъ светымъ кои намъ е датъ.

Єщѐ бо Хрїстосъ сѹщымъ намъ немощнымъ, по времени за нечестивыхъ умре. — Єръ Хрістосъ іошъ кадъ смо немоћни (слаби) были, у време (свое) за безбожнике умре.

Єдва бо за праведника кто умретъ: за благаго бо негли кто и дерзнетъ умрѣти. — Єръ єдва ће за

праведника ко умрети; за благогъ (доброгъ) може быти да бы се ко и усудіо умрети.

Составлѣетъ же свою любовь къ насъ Богъ, ꙗкш еще грѣшникшмъ сѫщымъ намъ, Христосъ за ны умре: — Али Богъ саставля свою любавь съ нама, (показуе любавь свою къ нама,) да іошъ кадъ смо грешници были, Христосъ за насъ умре.

Многш же ѹвш паче шправдани быкше нынѣ крокїю егш, спасемсѧ имъ ѿ гнѣва. — Много ѣемо дакле веѣма, оправдани будуѣи садъ крвлю нѣговомъ (Христовомъ,) спасени быти крозъ нѣга одъ гнѣва.

Ащe бо крази быкше, примиришомсѧ Богѹ смертїю сына егш, множае паче примиривкшесѧ, спасемсѧ къ животѣ егш. — Єръ іошъ непріятельи бывше, (докъ смо іошъ были непріятельи Богу) помирилисмо се съ Богомъ смрѣу сына нѣговогъ, много ѣемо се веѣма, помирени будуѣи, (кадъ смо се помирили) спасти у животу нѣговомъ.

Младежъ и цвеѣе.

I.

Некій любитель цвеѣа добые єданпутъ одъ свога пріятеля єдну усаѣену ружу на даръ. На ружи той бияше много пуполяка, али е одъ свію, єдавъ пуполякъ быо найлепшій и найедрій, и новый господаръ ружинъ веѣъ се унапредъ радовао, како ѣе красну ружицу одъ пуполька тога имати. У своіой радости ніе могао да дочека онай часъ, кадъ ѣе се пуполякъ самъ одъ себе развити, и зато е свакій данъ выше пута у вртъ ишао те загледао, ел' се веѣъ нѣгова ружица развила. Напоследку постане нестрпельивъ, па

узме перочникъ и засече мало пупољкъ, да бы се само што пре развіо.

Жеља нѣгова после краткогъ времена испуни се и пупољкъ се тай развіе, али развіена ружица была є бледа, и могао си на ньой яко познати она места где ю є, кадъ є іоштъ у пупольку была, перочникъ додирнуо и повредіо. У место дакле пуне и лепе румене ружице, кою бы овай човекъ добыо быо, да ю є пустіо да се сама развіе, имао є онъ садъ предъ собомъ бледый и осакаћеный па съ тога болестный цветъ, кои се до душе пре времена развіо, ал' башъ зато и прецветао пре времена.

Реѣи ћешъ, драгій читателю, тай любитель цвећа быо є права нека будала. За свою несмотреность и преухитреность самъ є себе онъ найвећма казніо и лишіо се оне милине, за коіомъ є чезнуо! И заиста, ты право имашъ, тако и есть. Али погледай само наше србеке граћанске отмѣніе куће, па ћешъ се уверити, да и у ньима много, врло много овake несмотрености, и претеране хитнѣ има. Ево како:

Младежь є наша цвеће, кое се изъ пуполька своегъ полагано развія, да на свое време светой нашой православной цркви, миломъ роду нашемъ и друштву граћанскомъ на ползу буде. Али треба времена да се сви они дари, кои су у нѣжномъ младости пупольку сакривени, развію; треба животне стихіе и воспитательске неге, коя горнѣмъ задатку одговара. Не треба одъ деце пре времена изчекивати велике и сяйне успехе; нетреба потраживати одъ ньи онакове плодове за кое ни духъ ньиховъ ни тело ньихово іоштъ дозрело ніе! Не треба ихъ пре времена са огньишта народне просвете одводити и туђинству прилюбливати; єръ таковымъ поступанѣмъ узбунюе се природный развитакъ уроћеныхъ и у пупольку іоштъ налазећихъ се дарова дечіихъ! Но има на жалость ро-

дителя, коима се природный путъ што къ правомъ воспитанію дечіемъ води, чини да є врло полаганъ; они бы ради были, свою децу прекимъ путемъ просветити, изобразити и до зрелости и савршенства довести, па у той претераной ревности и неопазе, како имъ због њихове хитнѣ, деца теломъ и душомъ окржляве, за граѣанскій животъ неспособна, за родъ и цркву свою изгубљена и у свакомъ погледу занемарена, забаталѣна и заблуѣена постану.

Наши граѣани, коима є Богъ дечицу поклоніо, а къ томе и средства матеріялна дао, да могу ту свою децу болѣ воспитавати, пре свега стараю се како ће децу свою изъ блаженогъ райскогъ детиньства што пре истиснути, како ће ихъ одъ свое цркве и свое народности одвикнути, а туѣинству прилюбити, и нечему што превазилази родительско граѣанско станѣ за рана привикнути. У ономъ узрасту, кадъ треба да се іошъ цела наука и сво обучаванѣ на наочигледномъ сматраню оснива и у разговору на своме матернѣмъ езыку предае, желе граѣани наши, да имъ деца њихова оно уче, на што волѣ немаю, што неразуму, одъ чега ће слабу користь имати. Дете мушко, едва ако є до седме ил' осме године у србску школу ишло, то є већъ за нѣга доста и крайнѣ є већъ време, да у маѣарску ил' немачку школу иде, где ни речи ніе кадро разумети одъ свега што му учитель предае, и где є предаванѣ тако устроено, да за децу онога народа чія є школа приличи, а не за наша два три единца и самовольца. Девойчице жалибоже кодъ насъ садъ већъ найпре уче туѣе езыке, па текъ у петой, шестой години почну учити србски, а у седмой години престаю ићи у србску школу, — или неиду башъ ни мало. — „Шта ће моіой кћери рацки езыкъ, — вели милостива госпоя мамица — кадъ на нѣму нити ће се моћи нобљ унтерхолтовати, нити ће моћи лепе романе читати;

мени е до тога стало да ми ћерка што пре научи играти и мађарски и немачки говорити, па да з могу, кадъ одъ 12. година буде на балове водити, а да ми образъ предъ светомъ нецрвени!“

Неће да мисле овакови родительи да претерана хитня ньихова и ньихово отвећъ погрешно и ядно мнѣніе о воспитанію, чини децу ньихову овлашъ изображенима, лакомисленима, непотребнима и несходныма за онай кругъ у комъ су позвани да живе; са собомъ самымъ и станѣмъ своимъ незадовольнима и несрећныма! Ахъ родительи! родительи! кудъ хитите? заштъ неоставите пупольку времена да се самъ подъ благимъ упливомъ природногъ своегъ поднебія развіе? заштъ не дате деци времена да се до дванайсте своѳ године у народной школи, у светой цркви и у вашемъ србскоме дому природи сходно воспитаю, и да за то време на очигледно и на миломъ своемъ матернѣмъ ѳзыку обшта знања себи прибављю? Као што се сунце свако ютро полагано надъ зреникомъ указуе, и мало по мало пенюћи се до найвыше своѳ точке доће, а мы готово и не приметимо кадъ брже све то буде; исто тако е промисао Божій нѣжный цветакъ у пуполякъ затворіо, да се тамо крепи и негуе, докъ време не доће, кадъ ће своіомъ собственомъ снагомъ развити се и у пуной красоти своіой указати се. Што се овде за цвеће вели, то и за младежь важи. Деге треба да се найпре воспитава у своіой вери, у своме миломъ матернѣмъ ѳзыку, ако хоћемо да буде достоянъ сынъ свога рода; срдце детинѣ, нѣгова воля па и саме умне снаге нѣгове никада неће се како ваља развити, нити ће човечаству на користь служити, ако се овай природный редъ прескочи. Нити е дете кадро науку, као науку схватити, ма ты шта радіо, и ма се како мучіо и натезао; вр оно іошъ ніе за тай посао сазрело. Али

шаљи ти децу у народну школу где ће учитель њима различите ствари предъ очи стављати, о њима се разговарати съ децомъ, њи испытивати, упућивати, сећати, доводити до тога да себи одпре виђене предмете представљаю, и споређую; гди ће чути библичне и друге моралне приповедке, гди ће научити кои стотинакъ изреченія изъ св. писма и пословица кое ће имъ за правило владаня у животу служити, гди ће научити појати и разумевати наше красне црквене песме, па се съ тымъ црквеномъ животу, као главноме елементу нашега бића, прилюбити; где ће научити рачунати, србски правилно говорити, читати и писати; разумевати по мало црквеный єзыкъ, и у свое време приправити се за ученѣ нама нуждног немачкога єзыка. То све уради родителю! па ћешъ дочекати обилный благословъ Божій на милой децы, на красномъ подмладку твоме.

Кое дете одъ шестъ или седамъ година у народну школу пође, па до свое дванајсте године у ню иде, и подъ управомъ мудрогъ учителя воспитаніе и основно образованѣ получи, то є чврстый и постояный темель положило за животъ у свакомъ стаю; томе ће лако быти у наукама, у занатыма, у ученю другихъ єзыка и у свачему, чега се латіо буде напредовати, ако само у свакоме послу разборито, паметно и съ вольомъ поступало буде.

Наша народна школа садржи у себи довольно градива за развіянѣ, вештбанѣ и изображаванѣ духа дечіега у узрасту одъ 6—12 година. Предмети су у ньой тако разређени, обучаванѣ є тако удешено, да се одъ лакшега на теже, одъ ближега на далѣ, одъ познатога на непознато прелази. Све што се годъ предае удешено є за развіянѣ дечіихъ дарова и стои у найтешнѣмъ савезу са узрастомъ дечіимъ и са животомъ ньиховымъ. — Приповедке, разговори, предмети

за читанѣ и писанѣ, задатци у рачуну умномъ и писменомъ, мелодіе и текстови за поянѣ, ученѣ и разумеванѣ молитава, ученѣ народныхъ песама, па и само ученѣ немачкога єзыка у старіимъ разредима, све то дае найболю душевну рану за нашу у тыма годинама налазећу се децу. Само васъ родитељи, и опетъ опоминѣмъ, сетите се онога пуполька, о коємъ почесмо говорити, и не хтите съ децомъ своіомъ; не желите да вамъ се дете премести у старіи разредъ, докъ найпре млађій разредъ съ добрымъ успехомъ не сврши; слушайте у овомъ погледу саветъ учителѣвъ, катихетинъ и директоровъ, а особыто чувайте се да децу свою пре времена изъ народне школе не извадите; єръ ћете проћи као онай любитель цвећа, кои є пуполякъ свой перочникомъ засекао, да му се пре времена развіе.

(Продужиће се.)

ИЗЪ ПСАЛТИРА.

Песма 1. *)

Блаженъ мужъ є, кои безбожника
Зле савете свагда избегава,
И нестои на путу грешника,
С' клеветници нити заседава:

Већъ сву свою волю покорава
Свог' Господа закону узнетом':
Па се у том' дан' ноћ поучава
У свом' уму на Бога пренетом'.

*) Овде у овомъ листу само ће се неколико овихъ песама ставити; у Ср. Карловци цео се Псалтиръ овако у стиховима штампа. — Ур. Шк. Листа.

Тай ће бити као дрво снажно,
Усађено крај извора вода,
Ков носи на време издашно
Сладко воће крај сви непогода.

Коме никадъ листъ одкинут' неће
Бурногъ ветра насртанѣ силно,
Коме срећа одсвуда долеће,
И благословъ вишњи изобилно.

Ал' безбожни никадъ ни довека
Ова блага задобити неће;
Већъ ће бити ко пра', безъ запрека
Што са землѣ съ олуіомъ одлеће.

С' тога неће безбожници клети
Вечанъ животъ добити на суду,
Нит' ће грешни к' праведнимъ с' узвети,
Кои дружбу неподносе худу.

Єръ Господа безгранично знанѣ
Праведника зна сва дела права:
А безбожни грешно путованѣ
Вечну пропасть тима ускорава.

Іосифъ Горяновићъ,
парохъ ирижкій.

Дописи.

*** За доказъ како се единовѣрна браћа наша у Буковини труде о подизаню школа и снабдеваню учителя, служити намъ могу не давно у аустрійскомъ школскомъ вестнику изишавша известія, коихъ є садржай ово: У Мамаєшти сеоцу у Буковини, православный свештеникъ Зурковићъ завео є одъ собствене волѣ школу, у коіой онъ самъ без-

платно децу обучава съ великомъ ревношћу и съ добрымъ успехомъ. У месту Стипеници има православна школа великога добротвора у лицу тамошњега властелина Костина; съ његовомъ матеріалномъ помоћи, и подъ његовымъ надзираніемъ школа та яко напредуе. У месту Васкуцу поклониo е властелинъ Петрино школи православной кућу и вртъ, а честитый протопресвитеръ Луческулъ купио е и поклониo школи еданъ празанъ милякъ башъ до школскога зданія налазећи се. Истый тай ваљаный пастиръ поклониo е обштини сеоской 5000 ф. ср. у државнимъ обвезаницама подъ тымъ условіемъ да се одъ лихве на ту главницу припадаюће, плаћа учителю издае, и школа съ огревомъ снабдева. Особыту похвалу као любительи школе и просвете заслужую господа свештеници Буковински Халипъ, парохъ у Карабежи на Черемошу, и Носіевићъ парохъ Кливодинскій. — У селу Драгоешти заведена е не давно школа, кою е помоћу православногъ Буковинскогъ религіозногъ фонда обштина местна сазидала и учителя пристойно съ платомъ снабдела. У месту Раваници подигла е обштина лепу школску кућу са нуждымъ за учителя обиталиштемъ и са стаяма, и одредила на издаванъ школе фонд одъ 5000 фр. Кнезъ Михаилъ Стурдза поклониo е овой школи две обвезанице, сваку одъ 100 фр. а. вр. — У месту Вами подигла е такође обштина помоћу предпоменутог религіозног фонда школу, и на издржаванъ ове жртвовала е нешто землѣ и 4000 ф. ср. Покойный парохъ Драгоешкій Константинъ Воробкіевићъ, поклониo е на местну школу 50 фор., парохъ Ђорђе Дашкіевићъ 60 фор., кнезъ местный Ђураћъ Котларчикъ и невацъ Хурзуинъ сваки по 25 фор. на ту исту свету цель жртвовали су.

*** Знамъ да ће за читателѣ Школскога Листа занимльиво быти чути, колико се одъ ков вере жителя у нашемъ аустрійскомъ царству налази. Аустрійскій Школскій Вестник

на основу државногъ найновіегъ пописа, доноси намъ о томе занимльиво известіе, кое непропуштамо у нашемъ листу са-обштити.

По вери има у царству аустрійскомъ:

Римляна латинскога обреда	23,541,482.
Уніята	3,468,259.
Саединѣныхъ Ермена	9,323.
Православныхъ	2,877,457.
Ермена кои нису съ Римомъ саединѣни	3,003.
Протестанта (Лутерана).	1,202,445.
Реформата (Калвина).	1,926,528.
Унитараца.	49,207.
Еврея.	1,040,578.

Одношенъ людій по вери у процентима овако стои: Римляни съ Уніятима и са саединѣнымъ Ермениma износе одъ целога людства: 80.7 0|0; православни и несаединѣни Ермени: 7.9 0|0; протестанти и реформатори уедно чине: 8.5 0|0; Унитарци: 0.1 0|0 а Евреи: 2.8 0|0.

У источной Галиціи већина жителя є уніятске вере; у Ерделю, у Буковини и у воєной граници већина є православне вере; а у свима осталимъ круновинама Римляни чине вышество народа. Протестанти живе по найвыше у Угарской и у Ерделю, а найманѣ ихъ има у Млетачкой. Еврея има свуда а найвыше у источной Галиціи. — Осимъ овыхъ вера има у Буковини іоштъ Липована (ово су Руси старообредци или Расколници кои су вредни и побожни люди; има ихъ єдно 4000 у Буковини), и Менониte. Ово є єдна секта протестантске цркве.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 22. У Новоме Саду, 14. Юния 1860. ГОД. III.

Теме за учительске зборове.*)

I.

О недостатцима и манама школе, и коимъ начиномъ могу учителъи помоћи да се недостатци и мане те одклоне.

Шта могу учителъи радити да се станѣ школскихъ зданія' побольша.

Шта могу учителъи радити да се выше класса школскихъ отворе.

Шта могу учителъи радити да се недельна школа свуда заведе.

Шта могу учителъи чинити да се девоячка школа заведе.

Шта могу учителъи чинити да се у већимъ варошима и местима нашымъ главне школе установе.

Шта бы се имало све у недельной школи, и како предавати, да народу што е выше могућно користна буде.

Предлози и начини за негу воћака, свилене бубе, пчеле и осталихъ економичныхъ струка'.

Како може учителъ помоћи да народъ добые волю на воћарство, свилодѣліе, и на пчеларство.

---

*) Будући да ће се, као [illegible] самъ изъ поузданогъ извора чуо, на годину и кодъ насъ учителъски зборови — конференціе — започети; то ставлямъ овде неке педагогичне теме, — о коима ће се по свой прилици на конференціяма разговоръ водити, нарочито тога ради да господа учителъи сврху овихъ предмета размишляваю и искуства нуждна себи прибираю! —

Како може учитель помоћи да народъ разумніе и болѣ землю обдѣлава.

Предлози за установлѣнѣ разныхъ по просвету и благостанѣ народа полезныхъ друштва.

Предлози за установлѣнѣ едногъ фонда за учительске удовице и сироте.

Шта има учитель чинити, да свое матеріялно станѣ побољша.

Средства и начини за далѣ изображаванѣ учителя.

Кое су узроци непоштованя учителя у обштини.

Шта има учитель чинити да љубавь и поштованѣ обштине придобіе.

Шта има учитель чинити, да га деца поштую и љубе.

Шта има учитель чинити да га родитељи дечіи поштую и љубе.

Шта има учитель чинити да га свештенство поштуе и љуби.

Шта има учитель чинити, да га власти поштую и љубе.

Како се и коимъ начиномъ могу библіотеке школске завести.

Како ће учитель збирке различити семена, различита лишћа, цветова, дрва, кожа, птичіи ая, шкодљиви буба и лептирова за школу набавити.

Огледало вретногъ учителя.

Огледало ваљане школе.

Огледало вретногъ школскогъ управителя.

Огледало ваљаногъ обштинскогъ старешине у погледу школе.

Огледало вретногъ свештеника у погледу школе.

Огледало вретногъ отца и матере у погледу школе.

Шта све има чинити ваљанъ учитель да му школска деца напредую.

Шта све има чинити школскій управитель.

Шта све има чинити обштинскій старешина, да наука и воспитанѣ у мѣсту напредује.

Шта има добаръ свештеникъ чинити да школа и воспитанѣ напредује.

О пороцима учителя' и како се ови одклонити могу.

II.

Кое су найглавніи узроци и кривци, што деца у школу неиду, и чимъ се може томе доскочити.

Чимъ су криви учительи, што деца у школу неиду, и шта имаю они чинити да се ово зло одклони.

Чимъ су криви свештеници, што деца у школу неиду, и шта имаю они чинити, да се томъ помогне.

Чимъ су криве обштинске власти, што деца школу непоходе, и како бы могле оне склонити люде, да децу у школу шалю.

Коимъ ће средствама учитель деци долазенѣ у школу омилити.

Шта се има употребити, да сва деца у школи мирна и пажльива буду.

Начинъ како може учитель сва три оделѣня деце непрестано користно занимати.

Коя су средства нуждна за одржати ванъ школскій.

Коимъ начиномъ може учитель на владанѣ дечіе изванъ школе пазити.

Шта има учитель чинити, да му деца у време одмора школскогъ (о вакаціи) незадивляю и незаборave, што су научила. Кое су найудесніе награде, да с' ньима учитель децу на прилѣжанів побуди.

Шта има све награди предходити.

На што има учитель пазити, кадъ хоће да кое дете похвали.

Кое су каштиге посведочене као найудесніе.

Кое су све каштиге педагогично забранѣне у школи мале деце.

На што мора учитель пазити при телесномъ каштигованю деце.

Шта има свакой каштиги предходити да користна буде.

Како се има учитель пре каштиге, и при каштигованю и после каштигованя са каштигованымъ дететомъ а и са осталомъ децомъ владати.

Коимъ ће средствама учитель учинити, да му никадъ не буде нужде децу каштиговати.

Како се имаю држати недельни испыти да цѣли своіой одговара.

Како се имаю држати месечни испыти.

Како се имаю држати полгодишньи испыти.

Како се имаю држати годишньи испити.

Шта се има чинити о свечаности кадъ се школа започинѣ.

Шта се има чинити о свечаности, с' коіомъ се школска година завршуе.

Како бы валяло Свето-Савску свечаность држати.

(Наставиће се.)

У 4. Неделю после Духова.

Евангеліе одъ Матеа. гл. 8. зач. 25.

Во врема оно, вшедшѹ Іисѹсѹ вѣ Капернаѹмѣ, приступи кѣ немѹ сотникъ молѧ его, и глаголѧ: Господи, отрокъ мой лежитъ вѣ домѹ шслабленъ лютѣ страждѧ. — У време оно, кадъ е ушао Іисусъ у Капернаумъ, приступи къ њему капетанъ молећи га и говорећи: Господе! отрокъ мой (дете мое) лежи у дому узетъ лютo страдаюћи.

И глаголa є҃мꙋ Іисꙋсꙋ: азъ пришедъ исцѣлю его. — А Іисусъ му рече: Я ћу доћи и исцелиђу га.

И ѿкѣщавъ сотникъ рече є҃мꙋ: Господи, нѣсмь достоинъ да подъ кровъ мой внидеши, но токмѡ рцы слово, и исцѣлѣетъ отрокъ мой. — И одговори капетанъ и рече му: Господе! нисамь достоянъ да подъ кровъ мой уђешъ, него само реци речь, и исцелиће се отрокъ мой.

Ибѡ азъ человѣкъ єсмь подъ властїю, имый подъ собою воины, и глаголю семꙋ, иди, и идетъ, и дрꙋгомꙋ пріиди и придетъ, и рабꙋ моемꙋ: сотвори сїе и сотворитъ. — Єръ и я самь човекъ подъ власти, и имамъ подъ собомъ войнике, и кажемъ овоме: иди, и иде; и другоме: доћи и доће, и слуги моемъ: учини то, и учини.

Слышавъ же Іисꙋсъ, удивисѧ, и рече грѧдꙋщымъ по немъ: аминъ глаголю вамъ: ни во Ізраили толики вѣры ѡбрѣтохъ. — А Іисусъ чувши, удиви се и рече онима, кои за њимъ иђаху: заиста кажемъ вамъ: ни у Ізраилю толико вере не нађо.

Глаголю же Вамъ: ѩкѡ мнози ѿ востокъ и западъ пріидꙋтъ и возлягꙋтъ со Авраамомъ, и Ісаакомъ и Іаковомъ во царествїи небеснѣмъ. — И (то) вамъ кажемъ: да ће многи одъ истока и запада доћи, и сешће съ Авраамомъ и Ісаакомъ и Іаковомъ у царству небесномъ.

Сынови же царествїа изгнани бꙋдꙋтъ во тмꙋ кромѣшнюю: тꙋ бꙋдетъ плачь и скрежетъ зꙋбꙋмъ. — А сынови царства биће изгнани (истерани) у таму најкрајню: ту ће быти плачъ и шкргутъ (шкрипанъ) зуба.

И рече Іисꙋсъ сотникꙋ: иди, и ѩкоже вѣровалъ єси бꙋди тебѣ: и исцѣлѣ отрокъ єгѡ въ той часъ. — И рече Іисусъ капетану: иди, и како си вѣровао нека ти буде: и исцели се (оздрави) отрокъ нѣговъ у тай часъ.

Апостолъ Римлянима гл. 6. зач. 93.

Братіе, свобождшеся отъ грѣха, поработистеся правдѣ. — Ослободивши се одъ грѣха, подчинисте се правди (постасте слуге правди).

Человѣческо глаголю, за немощь плоти вашея: якоже убѡ представисте уды ваша рабы нечистотѣ и беззаконію въ беззаконіе, тако нынѣ представите уды ваша рабы правдѣ во сватыню. — Као човекъ говоримъ за немоћь (слабость) тела вашега: еръ као што оддасте удове ваше за робове (на службу) нечистоти и безаконѣ, (на беззакона дѣла) тако садъ отдайте удове ваше за робове (на службу) правди у светиню (на дела света).

Єгда бо робы бѣсте грѣха, свободни бѣсте отъ правды. — Єръ кадъ сте были робови греха, слободни сте были одъ правде.

Кій убѡ тогда имѣсте плодъ, ѿ нихже нынѣ стыдитеся; кончина бо онѣхъ, смерть. — Какавъ дакле тада имасте плодъ (родъ) за кои се садъ стидите? еръ в край онога (плода) смрть.

Нынѣ же, свобождшеся ѿ грѣха, поработившеся же Богови, имате плодъ вашъ во сватыню, кончинѫ же, жизнь вѣчнѫю. — А садъ, ослободивши се одъ греха, и подчинивши се Богу, (поставши слуге Божіе) имате плодъ вашъ светиню, (светость) а край (имате) живогъ вечный.

Оброцы бо грѣха смерть; дарованіе же Божіе животъ вѣчный, ѿ Христѣ Іисусѣ Господѣ нашемъ. — Єръ в плата за грѣхъ, смрть: а даръ в Божій животъ вечный, чрезъ Христа Іисуса Господа нашега.

Младежь и цвеће.

(Продужено.)

II.

Шта є лепше, шта л' краснів, него цвеће у пролеће! Како га є мило погледати! Али лепота и красота ніе єдино преимућство у цвета, има нешто што му іоштъ већу важность дає, и што га особито одликує. А то є чудесна нѣгова и многовидна разлика по бои, изгледу и по мирису. Око бы се наше уморило, и кадъ бы сво цвеће єднако было, и досадило бы намъ се гледати га. Природа не бы намъ се ни издалека тако дражестна и байна чинила, да у ньой невлада найвећа разновидность, и у той найвећой разновидности найскладніе сугласіе. Єданъ те цветъ забавля своіомъ боіомъ; другій те услађує пріятнымъ мирисомъ; трећій, ако и ніе башъ лепъ по изгледу, али има у себи лековиту снагу, или намъ на другу какву ползу служи. Хоћемо л' желити да нестане са света лале, зато што у нѣ нема мириса; или ћемо презирати любичицу с' тога што є она скромно у трави сакривена па се готово и невиди, ал' ипакъ пріятанъ мирисъ свудъ унаоколо распростире. Или хоћемо л' украсити негу и землю житу, лану и конопльи, и другой користной по насъ растиньи, што намъ недає мириса као ружа, што намъ недає лепа цвета као што є зумбулъ и карамфилъ. Не ваиста не. Све є добро што є благій Богъ створіо, све су биљке нѣму єднако миле, све су на нашу ползу, и на нашу потребу одређене.

Као што є међу растиньма разновидность и различность нуждна; тако є нуждно да и у дружевномъ людскомъ животу међу члановима човечаства разлика влада по стању, па и по народности, по єзыку и племену. Тело се састои изъ многыхъ и различитыхъ

удова, и свакій удъ има свое опредѣлнѣ, с' коимъ служи за обстанакъ, користь и красоту целога организма и целога живота човечіегъ. Ето, исто тако нуждна е и разлика станя у друштву човечіемъ да бы свакій на своме месту и у своимъ околностима обште благо целога човечаства своіомъ радньомъ подпомагао и к' благостаню целога друштва човечіега по могућству своихъ богоданыхъ сила доприносіо.

Света е дакле дужность ваша о родительи и воспитательи сматрати, испытивати и познати наклоности и свойства поверене вамъ дечице, и размишлявати кои е найбольи начинъ живота за едно и друго дете по нѣговой тѣлесной и душевной каквоћи и по околностима, у коима ће дете негда по свой прилици живити. Вы бы погрешили, кадъ бы допустили деци, да по своіой вольи и ћуди избираю себи будућій начинъ живота, еръ деца суде по сяйности и споляшньости овогъ или оногъ званія, и немисле, ели оно за ньи сходно, и хоће л' они быти за то званіе ил' за тай занатъ. Али не валя опетъ нипошто ни натеривати децу на онай начинъ живота, за кои они ни мало волѣ немаю, или имъ се мрзакъ чини.

Наши богатіи люди ради су, да имъ деца иду у велике школе и да се уче, и то бы было доиста похвално, кадъ бы се само она деца изъ богатіихъ кућа на науку давала, коя дара за науку имаю. Али на то се слабо пази. Имало дете дара или не; ели изгледъ да ће се дете моћи наукомъ своіомъ издржавати, и човечаству на ползу быти, или не, — о томе се родительи млого небрину; ньима е доста што имаю кою крайцару да могу деци киньиге куповати и издржавати ихъ за кою годину, па ако е тако, одма ихъ на веће школе даю. Занати су, мисле они, за сиромашку децу, а за богату су школе и науке.

Кодъ нашихъ варошана уобште, па већъ и кодъ самихъ богатіихъ селяна све већма изчезава златна простота. Свако ти то тежи за сяйношћу и великолѣпіемъ. Суета, и гордельивость преотела е ма'. Млоги су са своимъ станѣмъ незадовольни, и држе, да су они за нешто веће и выше створени. Єдна породица угледа се на нобилитетъ и споляшню сяйность друге; свако бы то желіо да се покаже у богатству и раскоши већи и больи одъ свога суседа. О, кадъ бы се тако старали у добродѣтельима єданъ другогъ превазилазити! — Отацъ, ако е занатлія и трговацъ, презируħи оно станѣ у коме се налази, кое му часть даe, и у коме е можда и стекао, неће да синове и кћери свое воспита сходно своме станю, него се угледа на богатоше и спаіе, па шта ови раде, было добро ил' зло, то све онъ прима и тако и децу свою воспитава. Све ти се то дало у ноблесъ. Синови се шилю у Академіе и у друге високе школе подъ именомъ да уче, макаръ и неучили ништа само нека се господски знаду владати, лепо носити, и одъ свога рода поносити. Кћери мораю се за фрайлице припремати. Србска школа, женски домаћи послови, то су за паорске девойке, а граħанске мораю учити туће єзыке, туће обичаe, мораю хотимице кварити Србски єзыкъ и речи наопако извртати, мораю се у леньости и цифраню вештбати ма како было отцу дугове сносити; ер тако хоће bon ton; то изискуе духъ времена; то е воспитаніе одъ садашнѣгъ света. Радити е срамота. то е посао за слушкинѣ и за паоре. Ноблъ люди несмеду радити. Тако мисле родительи, тако и у томъ духу воспитаваю свою децу, и већъ виħамо ядне плодове таковога воспитанія.

Коя се породица тако погосподи, а зараза та млоге е кодъ насъ већъ окужила, у той све иде натрашке. Ако е домаћинъ свештеникъ ил' учитель, мала му

е плата и неможе с' њомъ да на крај изиђе, пакъ се еднако као што ніе другій начинъ живота изабрао. Ако е трговацъ ил' занатлія, онъ се жали, што му његовъ дућанъ, игла, шило ил' чекићъ ніе у стању све потребе господина сына и фрајле кћери подмирити, те у место да се опамети, а онъ прави дугове да му се сынъ због своге лепог и господског држања болѣ ожени, а кћи да болю партію добые; ер има и выше людій кои на споляшню сјайность млого држе, па мисле може ихъ баръ у томе срећа послужити. Мати, у место да іой одрасла кћи на помоћь служи у оправляню кућевныхъ послова, хтела бы да има іоштъ едне руке, само да може савъ посао сама урадити, да іой ћерца ручице с' посломъ неквари; ер после небы могла њима у клавиръ ударати. Па шта буде одъ тако воспитане младежи? — Сынъ сврши ковкако школе, ал' недобые одма званіе, и ако добые, то му плата едва залегне трошакъ на дуванъ и цигаре, а отацъ мора опетъ давати и трошити іоштъ выше на сына кавалера. За кћерцу се неявля ни една богата партія, а сиромахъ богословъ, учитель и занатлія лудъ бы было кадъ бы е запросіо, ер она за њега по своме нобл-воспитанію и не приличи. Неприличи зато, што незна радити и што се стиди радити; неприличи зато што выше троши, негъ што бы и она и мужъ іой привредити кадри были; неприличи зато што е суетна, горда и высокоумна, а то ніе за жене грађанскогъ реда и свештеничкогъ реда; неприличи напоследку ни зато што бы временомъ по своме начину и децу свою воспитала, па с' тымъ и њи упропастила. Ето тако видимо мы у отмѣниме нашимъ и имућнијимъ породицама одрасле и здраве сиове и кћери, кои се нису кадри ни хлебомъ ранити, кои неуму ни оно парче хлеба што га изеду заслужити, а овамо су на велико наврнути, и хтели бы силомъ да се предъ све-

томъ издаю за оно што нису. Тако и тымъ начиномъ пропада и упропашћује се една фамилія за другомъ и богатство и иманѣ праотаца прелази изъ руку погоспођеныхъ нашинаца у руке вредныхъ туђинаца, а све због тога што родитељи неуму децу како ваља своме станю сходно воспитати, и што оно држе за воспитаніе што є за люде њиховога стања найвећа лудость и найгоре невоспитаніе. —

(Продужиће се.)

Три мала безпосленика.

Три детета пођу у училиште и путемъ рекне једно: „Зашто да идемо у школу, шта ће намъ ученѣ помоћи? — Болѣ да идемо у шуму, тамо има различныхъ животиньица, пакъ ћемо се съ њима играти.“ „Право велишъ;“ одговоре прочи, и предузму путъ шуме.

Кадъ стигну у шуму, позову они найпре бубице да се съ њима играю; но ове летећи и зујећи имъ око главе нехтедоше, већъ једна одговори: „я морамъ дрва сецкати и немамъ се кадъ играти.“ Друга рече: „я морамъ себи у земльи станицу правити.“ Іоштъ друге говориште: „Мы морамо себи одъ гранчица и траве колебице спраляти, єръ су намъ се старе поквариле.“

Садъ дођу деца къ мравињаку. Овдѣ є множина трудољубивыхъ мравій тамо амо трчала, и свакій є по што у свою кућицу унети имао, и кои небы могао самъ што свладати, тай є и друге у помоћь призивао. Кадъ деца виде, да су и сви у послу, оставе ихъ и пођу далѣ.

Они наиђу садъ на силне пчелице, кое по цвећу летиште. Но ове су тако хитно одъ цвета на цветъ прелетале, медъ и восакъ купиле, и у свою га кош-

ницу односиле, да на ове бадаваџіѳ ни погледати нису хтеле.

Снуждена пођу деца далѣ, врбо ни ѳдна животињица не пристае съ њима у игру. Но садъ се врло обрадую, кадъ чую где нѣка птичица, радостно по гранчицама скакутаюћи, весело пева. Они іой притрче брзо и рекну: „Ты намъ, мила, врло лепо певашъ, безъ сумнѣ ћешъ и волю имати съ нама се мало поиграти.“ Ал' имъ она смешећи се одговори: „Заръ вы мислите да я немамъ посла? — Я морамъ моимъ малима мушица хватати, и певаюћи успављивати ихъ; къ томе морамъ іоштъ и съ другимъ се птицама надпевати и путнике веселити.“ И съ тымъ се удали одъ њихъ.

Изненада зачуе се неко шуштанѣ на страни у некомъ чбуну; они погледе уплашено на ону страну, али несмотре ништа. Садъ имъ далеко не бяше шума онако мила као пре, и ѳдно одъ њихъ проговори: „О! кадъ бы баремъ коя веверица изишла, и хтела се съ нама поиграти!“ И гле! изъ нѣкогъ чбуна истрча ѳдна и пужаюћи се на ѳдно дрво говораше: „Я тражимъ ораха и лешњика!“ „Веверице мила,“ говорише іой деца, „ходи пакъ донеси и нама ораха!“ Но она скакаше и пужаше се съ дрвета на дрво и негледаюћи на њихъ. „Ха! ево съ кимъ ћемо се мы играти!“ рече ѳдно одъ њихъ, кадъ смотри жуборно текућій поточићъ; и потрче весело сви къ нѣму. Али имъ онъ проговори: „Яо, лѣне и неваляле деце! Заръ вы мислите да я немамъ посла! — Та я морамъ и данъ и ноћь да радимъ. Докъ самъ малый, напаямъ я поля и животинѣ; а кадъ оснажимъ, онда терамъ воденице, носимъ лађе и друге ствари. — Одлазите неваљлцы! Заръ се нестидите, што сте међу толикимъ Божіимъ створеняма, сами вы безпослени?“

Деца се на ове речи застиде и пођу кући; али се іоштъ већма посраме кадъ примѣте, да ихъ кукавица, подсмеваюћи имъ се, до иза шуме испрати, пакъ се договоре и зареку, да нигда више ни најманѣ времена у безпослицы нећею проводити, него да ћеду прилежно школу посећавати, где се свему што е добро, полезно, Богу и людма по вольи обучаваю.

А. М.

ИЗЪ ПСАЛТИРА

Песма 2.

Ахъ, зашто се ти неверни
Сад' народи узруяше?
Зашт' се люди ти сметени
Суетама сви предаше?

Гле! земальски сви цареви,
И кнѣзеви саставшесе;
Те на Бога са мачеви,
И Христа му дигоше се:

Говорећи: ланце ньине
Сад' за свагда раскинимо,
И од наше све дружине
Ярамъ ньиовъ одбацимо.

Ал' тим' ньинимъ намерама
Богъ с' небеса смеяће се,
И неправим' тим' претняма
Вишньи Господъ ругаће се.

На ће тад' у гнѣву своме
Карати и' громогласно,
И с' жестиномъ своіомъ ктоме
Онъ ће смести ньи ужасно.

Брз Онъ мене избрао е
Ту за цара свр' Сиона,
Свр'у свете горе свое,
Да му являмъ строй закона.

Мене рече Господъ силни:
Ти си накитъ мени мио:
Ти си синъ мой преумилни:
Данасъ самъ те я родио.

Ишти, — па ћу теби дати
У наслѣдство све народе,
Нек' ти влада обувати
Све краеве земне овде.

Гвозденъ штапъ ће твой владати
Ту надъ свима народима;
С' тим' ћеш главе размрскати,
К'о судъ земни, неверним.

Сад' цареви, разборите
Речи мое разумите;
И на земльи што судите,
Саветъ мударъ утубите.

На Господу скупа своме
Сви са страомъ тад' служите:
Радуйте се свагда томе,
Ал' одъ Њега и стрепите.

Ту науку сви примите,
Да с' нелюти Богъ никада;
На да тако изгубите
Праведника путъ насвагда.

Брз гнѣвъ божи кад' на злима
Скоро плане, те с' сурваю,
Благо добрим' тад' и свима,
Што с' у Бога свог' уздаю.

Песма 3.

О Господе, зашт' одвише
Ти се тако умножише,
Кои кинѣ животъ мой?
Многи на ме ев' устаю,
И злобно ме потвараю,
Гнѣвъ лиюћи на ме свой?

Слушамъ мое садъ злотворе,
Са поругомъ гди говоре
Души моіой сви у гласъ:
Нема, знамо, нема томе
Там у Богу нѣговоме
Сад' спасеня испредъ насъ.

Али Ти си, о Господе,
Мой бранитель свагда овде
Са висине твое там':
Ти си моя слава стална,
Понижену Ти зарана
Уздижешъ ми главу самъ.

Я самъ тако с' лицемъ сувнимъ
Вик'о моимъ гласомъ тужнимъ
Тад' Господу Богу мом':
И Онъ зачу яде мое
Са пресвете горе свое,
У блаженомъ стану свом'.

Я самъ засп'о и спавао,
И сладко се одмарао;
Єръ си био самномъ Ти:
Па самъ ложу оставио,
Єръ Ти си ме одбранио
Одъ злотвора мои' сви.

Мене неби заплашили,
Ма да би ме обколили
Тисућ' люди као рој:
Подигнисе и устани,
На ме спаси и одбрани,
О Господе Боже мој!

И порази Ти све оне,
Безъ повода што ме гоне,
И што траже животъ мој:
Ти отровне овде свима
Смрви зубе грешницима,
Да нелију ту ѣдъ свој.

Ѣръ спасенѣ наше овде
Текъ одъ Тебе, о Господе,
Свагда слази свише к' нам':
А благословъ твој безмерни
На твој цео народъ верни
Ти обилно шилѣшъ самъ.

І. Горяновићъ, пар. ирижкій.

Дописъ.

Покойный митрополитъ бечкій Едвардъ Милде, коій е за живота свога великій пріятель школе и покровитель учителя био, оставіо е пре неколико година у завету своме врло знамениту сумму новаца на ту найблагороднію цель, да одъ лихве коя на главницу припада, сваке године 80 учителя изъ круновине Долнѣ Аустріе по 100 фор. поклона добыю: но свакій кои жели учестникомъ овога поклона быти, мора быти добаръ, прилѣжанъ и ревностанъ учитель, и владанѣ нѣгово треба да подпуно одговара светомъ званію кое одправля. Ове године добыли су поклоне изъ заснова Милдеовогъ 78 учителя и то неки одъ рьихъ и више одъ 100 фр. ѣръ е на ньи 8242 фр. и 50 новч. а. в. раздано. Овогодишньи приходъ одъ главнице састои се изъ 325.500 фр. а. вр. — И мы као учительи треба да рекнемо великомъ благодѣтелю учительскомъ, блаженопочившемъ митрополиту бечкомъ Едварду Милде: „Богъ да му души прости,“ и да се одъ срдца молимо Богу да и нашемъ роду а особиту нашой цркви и нашой школи таковыхъ штедрыкъ и милостивыхъ основателя и приложника даде!

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му је на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 23. У Новоме Саду, 21. Юния 1860. ГОД. III.

Теме за учителске зборове.

(Наставленио.)

III.

Средства и начини за буђенѣ и изображаванѣ дара мишлѣня у деци.

Средства и начини за изображаванѣ снаге памтеня.

Средства и начини за изображаванѣ моћи представляня или уображаваня.

Средства и начини за изображаванѣ моћи стваряня.

Средства и начини за изображаванѣ разума.

Средства и начини за побуђенѣ любави обштега блага.

Средства и начини за побуђенѣ отачаствољубия.

Средства и начини за побуђенѣ частољубия.

Средства и начини за побуђенѣ къ умерености.

Средства и начини да деца старіима покорна буду и њи поштую и љубе.

Средства за сачуванѣ деце одъ лажи.

Коимъ ће начиномъ учитель надзиранѣ кодъ деце у корысть дечіе науке и воспитания употребити?

Веселость є дечія одъ велике помоћи учителю, да деца у воспитаню напредую; коимъ ће начиномъ учитель веселость деце одржати?

Средства и начини за приученѣ деце на пристойность.

Средства и начини за приученѣ деце на редъ.

Средства и начини за приученѣ деце на чистоту.

Средства и начини за приученѣ деце на точность.

Шта може учителька у воспитаню школске деце своме мужу учителю помоћи.

Шта све има учитель за ради телеснога здравља дечіега учинити и чинити?

Кое су узроци да све веѣма неморалность и неверіе меѣу людма овлаѣуе, и шта има учитель противу овомъ чинити?

Шта има учитель чинити, да народъ у моралности и у страху Божіемъ напредуе.

Коима ће средствама учитель учинити, да му деца и ванъ школе по улицама и у полю небуду разкалашна.

Шта се има чинити, да се ни едно невалялство меѣу децу неувуче.

Школа ніе само училиште него и воспиталиште.

Како се има учитель као воспитатель владати.

Коя свойства мора учитель као воспитатель деце имати.

IV.

Како има учитель молитву съ децомъ у школи свршавати.

Саобштенѣ искуства о найбржемъ научењу молитвица, да ихъ сва деца разумеу и употреблюю.

Саобштенѣ искуства о найудесніемъ поступку са толкованѣмъ и ученѣмъ св. евангелія.

Саобштенѣ искуства о найудесніемъ поступку са читанѣмъ, разлагањемъ и ученѣмъ апостола.

Саобштенѣ искуства о найудесніемъ поступку са толкованѣмъ ектенія, и служби божіе.

Саобштенѣ искуства о згодномъ поступку при толкованю обреда црквеныхъ.

Саобштенѣ искуства о згодномъ поступку при приповеданю житія светыхъ.

Саобштенѣ искуства о предаваню библискихъ повѣстій.

Саобштенѣ искуства при ученю текстова за поянѣ.

Саобштенѣ искуства о изученю мелодіе.

Предлози ради поболшаня црквенога пѣнія.

Єданъ примеръ изъ науке гледаня практично представлѣнъ.

Саобштенѣ искусва о гласаню.

Саобштенѣ искуства о ученю писаня.

Предлози, да деца лепо писати науче.

Єданъ примеръ практично истеранога диктанда.

Єданъ примеръ практично истеране едне езыкословне игре.

Єданъ примеръ практично истеране стилистичне игре.

Примеръ практично истеране стварне игре.

Примеръ практично истеране рачунске игре.

Примеръ практично истераногъ читаня едне приповедке изъ буквара.

Примеръ практично истеранога читаня едне приповедке изъ прве езыкосл. читанке.

Примеръ практично истеранога читаня едне приповедке изъ друге езыкословне читанке.

Примеръ едногъ практично истераногъ географскогъ предмета.

Примеръ едногъ практично предаваногъ природописногъ комада.

Примеръ практичнога читаня едногъ предмета изъ часловца.

Примеръ практичнога читаня єдногъ предмета из псалтира.

Примеръ практичнога предаваня єднога одсека изъ немачкогъ практичногъ езыкословія.

Како ће се учинити да деца смислено и лепо читаю.

Кое є главна цѣль рачуна, и како се има с' њимъ поступати да се цѣль та постигне.

Єдна рачунска лекція на рачуналки.

Єданъ примеръ практично истеранога рачуна са свимъ средствама одъ напаметнога до писменогъ.

Єданъ примеръ предаваня одъ сваке струке науке, да по сва три отделѣня школска користно буде, практично представлѣнъ.

Єданъ примеръ механичногъ и невештогъ поступаня при ученю успоредъ са разумнымъ и вештымъ предаванѣмъ.

Єданъ примеръ одъ сваке науке практично представлѣнъ тако да религіозность єзгра буде. —

На рождество Іоанна предтече (24. Юніа.)

Евангеліе одъ Луке гл. 1. зач. 1.

Понеже оубѡ мнози начаша чинити повѣсть ѡ изкѣствованныхъ въ насъ вещехъ: якоже предаша намъ, иже исперва самовидцы и слѹги бывшїи словеси. — Будући да многи почеше описивати догађае, кои се испунише међу нама: као што намъ предаше кои испрва очевидци и слуге речи (слова) бише.

Изволисѧ и мнѣ послѣдовавшѹ выше всѣхъ испытнѡ, порадѹ писати тебѣ, державный Θеофїле: Да

разѣмѣеши, ѡ нихже наѹчилсѧ еси словесѣхъ, оутвержденїе. — Намисли и я, испитавши све одъ почетка по реду писати теби државный Теофіле! Да разумешъ (познашъ) утврђенѣ (темель, истину) оныхъ речій, коима си се научио.

Бысть во дни Ирѡда царѧ Ꙗдейска, ієрей нѣкїй именемъ Захарїа, ѿ древныѧ чреды Авїани: и жена егѡ ѿ дщерей Ларонѡвѣхъ, и имѧ ей Єлїсавеѳ. — У време Ирода цара юдейскогъ, беше некій свештеникъ по имену Захарія одъ старогъ реда Авіина; и жена нѣгова одъ кѣрій (племена) Ааронових, и име іой (беше) Елисавета.

Бѣста же праведна оба предъ Богомъ, ходѧще во всѣхъ заповѣдехъ, и ѡправданїихъ господныхъ безпорочна. — И беху обое праведни предъ Богомъ, ходећи (живећи) по свима заповедима и уредбама господньима безъ порока (безъ мане).

И не бѣ има чада, понеже Єлїсавеѳ бѣ неплоды, и оба замлторѣвша во днехъ своихъ бѣста. — И нису имали деце, єръ Елисавета беше неродкиня, и обое беяху остарили.

Бысть же слѹжащѹ емѹ въ чинѣ чреды своеѧ предъ Богомъ: По обычаю свѧщенїчества: ключисѧ емѹ покадити вшедъ въ церковь господню. — И догоди се, кадъ онъ служаше по реду чреде свое предъ Богомъ: по обычаю свештенства доће на нѣга да изиће у цркву господню да кади.

И все множество людей бѣ молитвѹ дѣѧ внѣ въ годъ ѳѹмїама. — И све множство народа беше молећи се (Богу) на полю у време каћења.

Явисѧ же емѹ ангелъ господнь, стоѧ ѡдесн҃ю олтаря кадилнагѡ. — А нѣму се яви анђео господньи стоећи съ десне стране олтара кадионогъ.

И смѧтисѧ Заχарїа видѣвъ, и страχъ нападе нань. — И уплаши се Захарія видевши га (анђела) и страхъ га нападне.

Рече же къ немѹ аггелъ: небойсѧ Заχарїе: зане услышана бысть молитва твоѧ: и жена твоѧ Єлїсаветъ родитъ сына тебѣ, и наречеши имѧ емѹ, Іωаннъ. — А Анђео му рече: небойсе Захарія, єръ е била услишана молитва твоя: и жена твоя Елисавета родиће ти сына, и нарећешъ му име Іоанинъ.

И бѹдетъ тебѣ радость, и веселїе: и мнози ѡ рождествѣ єгѡ возрадѹютсѧ. — И биће ти радость и веселѣ, и многи ће се обрадовати о нѣговомъ рођеню.

Бѹдетъ бо великїй предъ господемъ, и вїна и сїкера не имать пити: и дχа сѵатаго исполнитсѧ ещѥ изъ чрева матере своеѧ. — Єръ ће быти велики предъ Господомъ (Богомъ) и неће пити вина и сикера, *) и духа светога напуниће се іошъ у утробы матере своѳ.

И многи ѿ сыновъ Ізраилевыχъ шбратитъ ко Господѹ Богѹ иχъ. — И многе ће синове Израилѣве обратити ка Господу Богу ньиховоме.

И той предидетъ предъ нимъ дχомъ и силою Илїиною, шбратити сердца отцемъ на чада, и противныѧ къ мѹдрости праведныχъ, оуготовати Господеви люды совершены. — И онъ ће напредъ доћи предъ ньимъ, у духу и сили Илиином, да обрати срдца отаца къ деци, и противнике (невернике) къ мудрости праведника, и да приправи Господу люде савршене.

И рече Заχарїа ко аггелѹ: по чесомѹ разѹмѣю сїе; азъ бо есмь старъ и жена моѧ заматорѣвши ко днеχъ своиχъ. — И рече Захаріа анђелу: по чему ћу познати то? єръ я самь старъ и жена е моя остарила у данима своима.

*) Яко пиће.

И ѿвѣщавъ аггелъ рече къ немѹ: азъ есмь Гавріилъ предстоай предъ Богомъ: и посланъ есмь глаголати къ тебѣ, и благовѣстити тебѣ сїа. — И одговори му анђелъ и рече: я самь Гавріилъ што стоимъ предъ Богомъ, и посланъ самь да ти кажемъ и да ти благовестимъ то (да ти явимъ ту радость).

И се бѹдеши молча, и не могїй проглаголати, до негѡже дне бѹдѹтъ сїа: Зане не вѣровалъ еси словесемъ моимъ, ѥже сѹдѹтсѧ во врема свое. — И ево онемићешъ и нећешъ моћи проговорити до оногъ дана докъ се то не збуде: еръ нисси веровао моима речма, кое ће се збити у време свое.

И бѣша людіе ждѹще Заѳарію, и чѹдѧѳѹсѧ коснѧщїѹ емѹ въ церкви. — И люди чекаше Захарію, и чуђаху се што се забави у цркви.

Изшедъ же не могаше глаголати къ нимъ: и разѹмѣша ѩкѡ видѣніе видѣ въ церкви, и той бѣ помавая имъ: и пребыкаше нѣмъ. — А онъ изишавши не могаше да имъ говори, и разумеше да е виђенѣ (явлѣнѣ) видіо у цркви, и онъ мане, (дао имъ е знакъ разумети да е тако,) и оста немъ.

И бысть ѩкѡ исполнишасѧ дніе слѹжбы егѡ, иде въ домъ свой. — И кадъ се испунише данови службе негове отиде своіой кући.

По сихъ же днехъ зачатъ Єлїсавеѳа жена егѡ: и таишесѧ мѣсѧцъ пать, глаголющи: Ѩкѡ такѡ мнѣ соткори Господь во дни, въ нѧже призрѣ ѿяти поношеніе мое въ человѣцѣхъ. — А после овихъ дана заче Елисавета жена негова: и крияше се петъ месецій говорећи: тако ми учини Господь у дане (ове) у кое погледа (на мене) да одузме укоръ мой (да ме избави одъ укора) међу людма.

Єлїсавеѳи же исполнисѧ врема родити ей: и роди сына. — А Елисавети испуни се време да роди, и роди сына.

И слышаша окрестѣ живѣющіи, и ужики ѥѧ, ꙗкѡ возвеличилѣ ѥсть Господь милость свою сѣ нею: и радоваахѹ сѧ нею. — И чуше около живећи и тетке нѣне (нѣна родбина), да ѳ узвеличіо Господь милость свою на њој, и радоваху се съ њом.

И бысть во осмый день прїидоша ѡбрѣзати отроча, и нарицахѹ ѥ именемѣ отца ѥгѡ, Заѳарїю. — И у осмый данъ дођоше да обрежу дете, и назваше га по имену отца нѣговогъ, Захаріа.

И ѿвѣщавши мати ѥгѡ рече: ни, но да нарѣчется Іѡаннѣ. — И одговоривши мати нѣгова рече: не, него да се назове (да му се да име) Іоаннъ.

И рѣша кѣ ней: ꙗкѡ никтоже ѥсть вѣ родствѣ твоемѣ, иже нарицаетсѧ именемѣ тѣмѣ. — И рекоше іој: никога нема у родбини твоіој, кои се зове тимъ именомъ.

И помаваахѹ отцѹ ѥгѡ, ѥже какѡ бы хотѣлѣ нарещи ѥ; — И мануше отцу нѣговомъ, (т. ѳ. знацыма запитаю га) како бы онъ хтео да га назове (да му надене име).

И испрошѣ дщицѹ, написа глаголѧ: Іѡаннѣ бѹдетѣ имѧ емѹ, и чѹдаахѹсѧ вси. — И заискавши дашчицу, написа говорећи: Іоаннъ биће му име, и чудишесе сви.

Ѿверзошасѧ же уста ѥгѡ абїе, и ꙗзыкъ ѥгѡ: и глаголаше благословѧ Бога. — А уста се нѣгова одмахъ отворише и говораше благосиљаюћи (хвалећи) Бога.

И бысть на всѣхъ страхъ живѹщихъ окрестѣ ихъ: и во всей странѣ Ꙋдействѣй покѣдаеми бѧхѹ вси глаголи сіи. — И беше (нападе) страхъ на све кои су около њихъ живили, и по свој страни юдејској разгласише се речи ове.

И положиша вси слишавшіи вѣ сердцѣ своемѣ, глаголюще: что ѹбѡ отроча сіе бѹдетѣ. и рѹка господ-

на бѣ съ нимъ. — И метнуше ихъ (те речи) сви кои чуше у срдце свое говорећи: шта ће быти изъ овогъ детета, и рука господня беше съ ньимъ.

И Захарїа отецъ єгѡ исполнисѧ дх҃а свѧта, и пророчествова, глаголѧ: Благословенъ Господь Богъ Ісраилевъ, ꙗкѡ посѣти и соткори избављеніе людемъ своимъ. — И Захарія отацъ нѣговъ напуни се Духа света и прорицаше говорећи: Благословенъ Господъ Богъ Израилевъ, што посети и избави люде свое.

И ты отроча пророкъ вышнягѡ наречешисѧ, предидеши бо предъ лицемъ господнымъ, оуготовати пѫ́ти єгѡ. — И ты дете, пророкъ вышнѣгъ нарећи ћешъ се (називаћешъ се) ѳръ ћешъ напредъ ићи предъ лицемъ господньимъ, да приправишъ путъ нѣговъ.

Отроча же растѧше и крѣплѧшесѧ дх҃омъ: и бѣ въ пѹ́стынѧхъ до дне ꙗвленіѧ своегѡ ко Ісраилю. — А дете е расло и ячало духомъ, и было у пустињи до дана явлења свога Израилю.

Апостолъ къ Римлянима гл. 13. зач. 112.

Нынѣ ближайшее намъ спасеніе, нежели єгда вѣровахомъ. — Садъ намъ е ближе спасеніе него кадъ постадосмо вѣрни, кадъ почесмо вѣровати.

Нощь оубо прейде а день приближисѧ, ѿложимъ оубо дѣла тѣмнаѧ и ѡблечемсѧ ко орѹ́жіе свѣта. — Ноћь већъ проће а данъ се приближи; одбацимо дакле дела таме (свако невалялство), и обуцимо се у оружіе, у оправу, свѣтлости (чинимо добра дела).

Ꙗко во дни благообразно да ходимъ, не козлогласованіи и пїанствы, не любодѣанїи и стрдодѣанїи, не рвеніемъ и завистію. — Да као на дану пристойно ходимо, да живимо поштено, не у ждераню и пїянству, не у невалялству и нечистоти, не у инату и зависти.

Но шблецытеса Господемъ нашимъ Іисусъ Христомъ, и плоти оугодїя неткорите къ похоти. — Него се обуците Господомъ нашимъ Исусомъ Христомъ, и тѣлу угађаня нечините по желяма.

Изнемогающаго же къ вѣрѣ пріемлите, не къ сомнѣнїе помышленїй. — Слабога у вѣри примайте, а не препирите се о мнѣняма.

Овъ бо вѣруетъ исти вса, а изнемогай зелїа да исть. — Єръ данъ вѣрув да сме єсти еваша, а кои з слабъ зелѣ еде.

Ядый не ядѣщаго да не оукоряетъ: и не ядый ядѣщаго да не шсѫждаетъ: Богъ бо єго пріятъ. — Кои еде нека неукорава онога кои нееде, и кои нееде нека не осуђуе онога кои еде; єръ Богъ га є приміо (єръ и нѣга є Богъ приміо, и онъ є Богу по вольи.)

Ты кто єси, сѫдай чюждемъ рабу; своемъ Господеви стоитъ или падаетъ, станетъ же: силенъ бо єсть Богъ поставити єго. — Ко си ты, кои судишъ туђемъ слуги? Онъ своме Господару стои или пада; али ће онъ стаяти; єръ є Богъ кадаръ нѣга поставити, одржати. —

Изборъ црквеныхъ песама на данъ

св. Кнеза Лазара.

1. Тропаръ. Красотѣ возжелѣвъ славы Божїа, во земнѣй Томъ благоугодилъ єси. — Красоту зажеливши славе Божіе, у земальской слави Богу угодіо си.

и порѫченный ти талантъ добрѣ коздѣлавъ оусугубилъ єси. и поручены, повѣрены теби талантъ добро обделаваюћи, удвостручіо си. Ты си даръ, кои

теби Господъ даде, прилѣжно обраћивао и на ползу своихъ ближныхъ употребљавао. Каква е кнезъ Лазаръ добра чинио? (види житіе). Кои знаде притчу Христову о талантима? —

ѿ немже и подкизавсѧ до крове. — О коемъ дару ти си се подвизавао, трудіо, боріо до крви. За сачувати вѣру православну и народъ Србски боріо се Кнезъ Лазаръ са Турчиномъ.

ѿ онѣдѣже и мздѣ болѣзней твоихъ ꙗко мученикъ пріялъ єси ѿ Христа Бога. — И зато си и награду болова твоихъ као и мученикъ приміо одъ Христа Бога.

егоже моли спастисѧ поющымъ та Лазаре, кога, т. е. Христа моли Лазаре, да се спасу они кои тебе пою, кои тебе славе и у твою славу пою.

2. Кондакъ. Козбранника благочестіа всеизрадна. Ратника за благочастіе, за веру, найизредніега.

и мученика ѿ истиннѣ непостидна, и мученика за истину непостидна.

честнѣ и по долгѣ косхваляетъ та стадо твое Богомѣдре. Частно и како валя, хвали те стадо твое, о Богомъ умудреный светче.

но, ꙗко имѣя дерзновеніе къ Христѣ Богѣ, тебе славящимъ смиреніе испроси. Но ты, имаюћи дрзновенѣ, слободу, къ Христу Богу, испроси смиреность, смерность, побожность, онима кои тебе славе.

да зовемъ ти: Радуйсѧ Лазаре присншпаматне. да ти зовемо, да ти поемо: Радуйсе Лазаре, кои се свагда споминѣшъ.

3. Стихира. Кто тебе неблажитъ бодраго дѣлателя запокѣдей божіихъ. Тко да не прослави тебе бодрога извршителя божіихъ заповестій.

или кто непохвалитъ всекрасное твое житіе. Или тко да не похвали твое найкрасніе жиће.

собралъ бо єси ꙗко пчела любодѣлнаꙗ многоцвѣтнымъ добродѣтели. Єръ си сабрао, као трудољубна пчела, многоврстне добродѣтельи.

бѫдѫщѹю славѹ искїй пріобрѣсти земнѣю славѹ измѣникъ. будућу славу тражећи задобити, земаљску славу изменіо си, оставіо си.

око слѣпыхъ, нога хромыхъ, жезлъ старости, и всѣмъ всѧ былъ єси милостивною рѫкою. Око слепыхъ, нога ромыхъ, штака старости, и свима све бьо си милостивномъ твоіомъ рукомъ.

мѹченїѧ же вѣнцемъ главѹ твою оукрасилъ єси. И мученичкимъ вѣнцемъ твою главу украсіо си, постао си мученикъ за веру.

Хрїстѹ Богѹ предстоиши. Ты стоишъ предъ Христомъ Богомъ. Твой е духъ на небу са блаженымъ дусима праведника и мученика.

Ємѹже молисѧ, молимъ тѧ Лазаре мѹдре, трѹдомъ твоимъ вѣчноватн въ тишинѣ, и спастисѧ дѹшамъ нашимъ. Коме, т. е. Христу моли се, — молимо те Лазаре мудрый, — да твоимъ трудомъ мы вѣкуемо у тишини, у миру, и да се спасу душе наше.

Младежъ и цвеће.

(Свршетакъ.)

Чуо самъ где се овако туже неки родитељи: Мы смо за нашу децу све могуће чинили, да ихъ добро воспитамо, трошили смо на њихъ, давали смо ихъ у школе и на науке, ал' савъ коликій трудъ нашъ узалуданъ бяше, кадъ намъ немаю деца среће. — Єсть драги родитељи! я признаемъ да сте вы многе жртве принели ради деце ваше, ал' коя фаида, кадъ сте ихъ

ст. тымъ башъ на зло наводили и давали прилике да се покваре и пропадну. — Вы сте много чинили, што ніе требало чинити, а пренебрегли сте оно што є найвеѣма на потребу. Духъ правога христіянскогъ благочестія, духъ любави къ цркви и црквеномъ животу; смерно о себи мнѣніе, простота у животу, у ношньи и у рани, радиность и друге добродетельи требало є да су были главни предмети у коима сте вы децу вашу воспитавати имали. Савъ вашъ трудъ и тропакъ съ коимъ сте децу вашу нобилирали, было є не само узалуданъ, него є іоштъ служіо на найвеѣу погибію ваше деце. Да сте вы уштедили савъ тай новацъ, могли сте ньиме деци лепо иманѣ оставити, ал' іоштъ веѣе, многовеѣе и неисцрпимо благо оставили бы имъ, да сте ихъ своме станю сходно воспитали, деца ваша небы знала за излишне потребе, и была бы свагда съ малимъ задовольна, па и срећна. Овако свой несрећи и вашой и ньиховой узрокъ є суемудрено и неваляло воспитаніе, што сте имъ га дали.

Жулѣви на руци раженогъ човека выше поштеня доносе, негъ драго каменѣ на рукама богато-раскошнога леньивца. Свако є станѣ добро, ако смо само мы за нѣга. Шегртъ занатлійскій є исто тако благонадежданъ, као и ученикъ гимназійскій, па іоштъ и веѣма ако є онъ вреданъ и радозналый, а онай леньствуе и новце толико година у ветаръ троши и распируе, што му є отацъ горко стекао. Христіянски воспитана девойка, ако є притомъ вредна, ако зна кувати, хлебъ месити, шити, ткати, прести, и све послове домаће радити, бытће и срећнія и будућегъ супруга ће своегъ усрећити, и децу свою, кою іой Богъ даде, добро ће воспитати. Ал' све то неће быти ни издалека тако са помодарскимъ фрайлицама, кое само за балове и романе, за етикете и комплименте, за соарее и ассемблее, а ни за што друго незнаду.

Гдекои младићъ на школама толико троши, да своіомъ разкошношћу упропасти богатога отца, а и самъ себе. Да га е отацъ дао было да изучи какавъ честитъ занатъ, остала бы му сваке године коя стотина, за десетакъ година едно на друго имао бы главницу одъ 5—6 хиляда форинтіи, съ коіомъ бы синъ могао отворити свою радіоницу и започети за себе радити и тећи. А новци што фрайла кћи на тобожнѣ воспитаніе, на моду и раскошъ за четири петъ година изда, болѣ бы было да су сачувани, па да се узъ ню даду.

„Ніе свашта за свакога.“ То су одавна рекли наши стари. Али рећи ће ко: „мой сынъ има даръ за науку, па бы гріота было даръ тай закопати; зато га морамъ на науку дати, ако ми то и пада врло тешко!“ То е све лепо. Мы допуштамо да твой сынъ има дара, да е бистаръ и разуманъ; али даръ ние нужданъ даръ и за занатлію. Кадъ има човекъ дара, то му у сваком станю добро падне. Што е рукоделацъ вештіи; то е у толико по нѣга болѣ. Вештина нѣгова служиће и нѣму и околини у коіой живіо буде, на ползу. Где бы стаяли мы са вештиномъ и са богатствомъ да кодъ насъ коіомъ срећомъ сынови изъ богатіи кућа, и талентирани младићи занате уче.

Свако е станѣ добро, свако станѣ служи целости, и на узаймномъ сугласію различитыхъ станя оснива се благостанѣ целога друштва, и сваког повдиногъ човека. Жито е исто тако нуждно у домостроительству природе, као и цвеће. Ако намъ цветъ нѣговъ и непада у очи, то инакъ служи оно съ друге стране нама на велику користъ, и одъ веће е важности, него оно растинѣ што лепо цвета и пріятно мирише.

Докле у већимъ варошима и званый и незваный хоће да учи велике школе, дотле на селу многи таленти остаю сакривени, кои бы заслужили да се от-

крію. Учителю и свештениче! Васъ двоица можете овде доста помоћи. Вы треба да упућујете родитеље, како ће при воспитанію свое деце поступати. Вы треба да имъ у сгодныхъ приликама пріятельски одкријете, и кажете на што деца њихова дара имаю, и кои бы начинъ живота по децу ту найболый было, па да се за тай приуготовляваю. Вы сте дужни у овомъ погледу саветовати, поощтравати, и одговарати родитељ, како е гди нуждно. Да вы само около людій пріонете, многій бы отацъ и многа майка свое дете паметніе воспитали и срећнымъ га човекомъ учинили; али овако, вы ћутите, и чините се свему невешти, а родитељи, покрай найболе волѣ и намере, често воде децу свою къ пропасти и онда кадъ ихъ найболе воспитаваю. Ваша ће быти заслуга ако люде наше одъ суете и гордости, одъ чезнѣ за помодаренѣмъ, одъ раскоши и одъ другихъ порока, кои махъ отимаю, кадри будете сачувати ослободити.

Има у народу нашемъ мужева, кои су одъ сиромашныхъ родителя роћени, па су ипакъ до великогъ степена достоянства црквенога, граћанскогъ и войничкогъ дошли. Многима су: великій добротворъ народный Стратимировићъ своимъ „Благодѣяніемъ“; безсмртне успомене Сава Текелія са своимъ пештанскимъ и бечкимъ заведеніемъ; штедри Марко и Ђорће Сервицки са своима штипендіяма средства дали да се у вышимъ наукама изобразити могу. Іоштъ бы требало да се наше обштине црквене, особито оне богатіе, као земунска, темишварска, панчевачка, новосадска, сомборска, бечкеречка, кикиндска, осечка и остале свойски постараю, па да одреде штипендіе за добре богословце и препаранде, и за децу коя браварски, столарски, усмоћски (lederer), коларски и остале занате учити желе. — Учителъи и свештеници имали бы онда обштинама децу за поводине струке заната ил' за на-

уку способну препоручивати, а родитељ упућивати, куда се, зарадъ нуждне подпоре своіой деци, обраћати имаю.

Ето видишъ учителю, какавъ великій задатакъ ты и у овомъ погледу имадешъ. Ако и ніе твое званіе предъ светомъ славно, нити ти доноси богатство сяйно, али инакъ можешъ ты благословъ Божіи у кругу онога народа, гди те є благій промисао Божій поставіо, распростирати, и срећу како поєдиныхъ людій, тако и целыхъ обштина оснивати и утемељивати. Ты си наликъ на вртара, кои деци, — овой нѣжной растиньи, овомъ разсаднику рода човечіегъ, — саветомъ, примеромъ и деломъ помажеш, да оно место у животу заузму, на коме ће найболѣ напредовати и по своима даровима и прибавлѣнымъ способностима плодове приносити моћи.

ПОЗИВЪ НА ПРЕДПЛАТУ.

Съ почеткомъ юлия т. г. настає трећа годишня четврт Школскога Листа.

Учтиво позивамо сву гг. предплатнике, коима рокъ предплате истиче, да се изволе благовремено явити. Предплате шилю се у плаћеномъ писму на уредништво Срб. Дневника, а могу се и кодъ свію познати скупителя Срб. Дневника положити.

Уєдно являмо, да се сви досадъ изишавши броєви Школскога Листа за год. 1858. 1859. и 1860. добити могу. Цена є поєдинимъ броєвима 12 новчића, а свака четврть године (12 броєва) стои 1 ф. а. вр. Ово се особито препоручити може за школске библиотеке, кое ће се валяда и кодъ насъ већъ єданпутъ у свима обштинама завести, а кое преко требаю, да имаю подпунъ ексемпларъ Школскога Листа.

Єданъ ексемпларъ Школскога Листа у папирне корице везанъ съ насловомъ и садржаемъ за 1858. стои 1 ф. а. вр. за 1859. 4. ф. а. вр.

Уредништво Школскога Листа.

Издае Епіскопска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. сзр

БРОЙ 24. У Новоме Саду, 28. Юния 1860. ГОД. III.

ПОЗИВЪ НА ПРЕДПЛАТУ.

Съ овымъ 24. броемъ навршуесе друга четврть Школскогъ Листа, и истиче рокъ за ону Г.Г. Предплатнике, кои су се илъ на по године, почевши одъ 1. Января — или само на ову другу четврть, т. е. одъ 1. Априла до конца Юния, — пренумерирали. Зато се садъ сви приятельи младежи, народне просвете и напредка за идуће по године — или само за трећу четврть на предплату овогъ Листа учтиво позиваю, и умоляваю да се што скорие приияве уреднишитву Србск. Дневника на кое и позната цена обичнимъ путемъ послати се има.

уредн. Шк. Листа.

Педагогично питанѣ.

Шта има учитель чинити, да га деца заволу, да га поштую и да се радо одъ њега уче?

Єдномъ запитахъ мало Букварче: Волишъ ты твога отца, а оно ми одговори: Волимъ. А зашто га волишъ, упитахъ га даље, и оно ми рече: Зато, што онъ мене воли, што ме рани и одева. — Питамъ

садъ: не бы ли овай детиньій одговоръ могао нешто важити и за то наше питанѣ? — Я уверено држимъ да бы; еръ природно е, да ко воли насъ и мы нѣга. А што се тиче ране и одела, истина, учитель нит' рани нит' одева школску децу, као што ихъ нѣови родительи ране и одеваю, али онъ ихъ рани раномъ душевномъ, са кое цвати срећа и напредакъ како поединымъ людма, тако и васцеломъ народу; онъ ихъ одева — место вештаственыхъ хальима — у све врлине, кое су свакомъ христіянину, граћанину, отцу, сину, брату, господару и слуги нуждне и пробитачне. — Само треба настояти, да деца взгру те душевне ране схвате, и да чисто осете любавь учителя свога, коя ихъ све еднако грли, коя не гледи на богатство ни на благородіе, на пріятельство ни на какавъ собственый интересъ, него само на валяность и заслугу. Све то моћиће само онай учитель изпунявати, кои е своимъ душомъ и своимъ снагомъ оданъ къ найвећемъ благу дечіемъ, кои е правый пастиръ, не наемникъ; у кога е любавь чиста — отачка любавь, а не улагиванѣ илъ слабость, и кои не хае ни за трудбу, па ни за само здравлѣ и животъ свой, колико за срећу поверене му омладине народнѣ. — Буде л' све тако, онда га мораю волити ученици нѣгови. —

Но ніе доста, да учителя ћаци нѣгови само золу, него валя, да га и поштую, а ту е мислимъ найболѣ сетити се оне пословице: „Поштивай се самъ, па ће те и други поштовати.“ — Све дакле подле страсти, што су у саданѣмъ времену у моди, све сквернаве обичае, што ти, ако и нису по себи башь опаки, ма найманѣ цену. аукторитету побити могу, све слабости, кое бы те предъ децомъ за слаба издавале, све то учителю преври, све одбаци, све ненавиди! Само тымъ начиномъ држаће те ученици твои за найболя за найвалянія, па и поштовати; само тымъ начиномъ гово-

риће о теби и непріятельи твои са некимъ поштованѣмъ и тайно и явно! —

Да бы пакъ довео децу и на то, да радо уче све што имъ се у школи говори и задаѳ, то се мора учитель постарати, да му сваку науку ученици найпре добро разуму, па онда, да имъ е омили, олакша и награду обећа; инако бы деца изгубила волю и стрпленѣ. Поредъ тога треба іошъ пазити, да се никада много незадаѳ. — Будел' и то све, о! онда веруй учителю, да ће ти се ученицима, дуга чинити ноћь са пламтеће желѣ да тебе што пре виде; увериће ш се, да ће на свакій ти мигъ пазити, сваку речь за свету истину држати, свакій налогъ радо и весело испуњавати и сваку науку, као изъ уста некогъ надземногъ суштества, слушати и по ньой се владати! —

М. Настасићъ.

На св. апост. Петра и Павла. (29. Юния.)

Евангеліе одъ Мат. гл. 16. зач. 67.

Ко врема оно, пришедъ Іисѹсъ ко страны Кесарїи Фїлїппокы, копрошаше оученики скоѫ, глаголѧ: Кого мѧ глаголютъ человѣцы быти, сына человѣческаго; — У време оно, дошавши Исусъ у околине Кесаріе Филипове, пыташе ученике свое, говорећи: шта говоре люди, ко самъ я сынъ човечіи?

Они же рѣша: оки оубѡ Іѡанна Крестителѧ, инїи же Илїю, дрѹзїи же Іеремїю, или єдинагѡ ѿ пророкъ. — А они рекоше: вдни (говоре) да си Іоаннъ Кститель, а други да си Илія, други пакъ да си Іеремия, или кои одъ пророка.

Глагола имъ Іисѹсъ: Вы же кого мѧ глаголете быти; — Рече имъ Исусъ: а шта вы говорите (мислите) ко самъ я?

Wвѣщавѣ же Сїмѡнѣ Петрѣ рече: ты єси Хрїстосѣ, сынѣ Бога живагѡ. — А Симонъ Петаръ одговори и рече: ты си Хрістосъ, сынъ Бога живога.

И wвѣщавѣ Іисѹсѣ речеЄмѹ: блаженѣ єси Сїмѡне карѣ Іѡна, ꙗкѡ плоть и кровь не ꙗви тебѣ, но отецъ мой иже на небесѣхѣ. — И одговоривши Іисусъ рече му: срећанъ си Сімоне сыне Іонинъ, єръ тело и крвь не яви то теби, (т. є. ни су ти то люди явили) него отацъ мой кои є на небеси.

И азъ тебѣ глаголю: ꙗкѡ ты єси Петрѣ, и на семъ камени созиждѹ церковь мою: и врата адова не wдолѣютъ єй. — И я ти кажемъ: да си ты Петаръ,*) и на овоме камену савыдаћу цркву мою, и врата паклена неће є надвладати.

И дамъ ти ключи царства небеснагѡ, и єже аще свѧжеши на земли, бѹдетъ сказано на небесѣхѣ: и єже аще разрѣшиши на земли, бѹдетъ разрѣшено на небесѣхѣ. — И даћу ти ључеве одъ царства небеснога; и што свежешъ на земьли биће свезано на небеси, и што раздрешишъ на земьли, биће раздрешено и на небеси.

Апостолъ одъ Павла Коринћанима изъ друге посланице гл. 11. зач. 193.

Братїе, wнемже аще дерзаетъ кто, (несмысленнѡ глаголю,) дерзаю и азъ. — Браћо, ако ко сме о чему хвалити се, (несмисленно говоримъ) смемъ и я.

Євреи ли сѹть; и азъ: їсраилтѣ ли сѹть; и азъ: сѣмѧ авраамле ли сѹть; и азъ: — Єсу ли Євреи? и я самъ: есу ли Израилћани? и я самъ; есу ли семе Авраамово? и я самъ.

Слѹжителїе ли Хрїстовы сѹть; (не вѣ мѹдрости глаголю,) паче азъ: вѣ трѹдѣхѣ множае, вѣ ранахѣ

*) Петрѡ, значи камень.

преболѣ, въ темницахъ излиха, въ смертехъ многаѭи. — Єсу ли служителѣи Хрістови? (не говоримъ по мудрости), я самъ іошъ више: трудно самъ се више, боя самъ више поднео, у тавницама сувише и много пута при смрти быо самъ.

Ѿ їюдей пѧтькраты четыридесѧть, разкѣ єдиныѧ прїѧхъ. — Одъ Іудея петъ пута четрдесетъ, осимъ (безъ) єднога ударца примио самъ.

Трищи палицами бїенъ быхъ, єдиною каменми наметанъ быхъ, трикраты корабль шпровержесѧ со мною: нощь и день во глѹбынѣ сотворихъ. — Трипутъ палицама биенъ самъ быо, єданпутъ каменѣ бацаше на мене, трипутъ се лађа са мномъ разбіяла, ноћь и дань у дубини морской провео самъ.

Въ пѹтныхъ шествїихъ множицею: вѣды въ рѣкахъ, вѣди Ѿ разбойникъ, вѣды Ѿ сродникъ, вѣды Ѿ ѩзыкъ, вѣды во градѣхъ, вѣды въ пѹстыни, вѣды въ мори, вѣды во лжебратїи. — Много самъ пута путовао; трпио самъ беде (опасности) на рекама, беде одъ разбойника, (хайдука) беде одъ сродних, беде одъ незнабожаца, беде у градовима, беде у пустиньи, беде на мору, беде међу лажномъ браћомъ (лажљивцима).

Въ трѹдѣ и подвизѣ, во бдѣнїихъ множицею, во алчбѣ и жажди, и въ пощенїихъ многаѭи, въ зимѣ и наготѣ. — У труду и послу бивао самъ, често нисамъ спавао, гладовао самъ и жеднио самъ. Више пута постио самъ, зиму и голотиню трпио самъ.

Кромѣ внѣшних: нападенїе єже по вся дни, и попеченїе всѣхъ церквей. — Осимъ споляшньих неволя, нападаше ме людій свакій данъ, и бригу за све цркве имао самъ.

Кто изнемогаетъ и не изнемогаю; кто соблажнаетсѧ, и азъ не разжизаюсѧ; — Ко ослаби и я да

не ослабимъ? Ко се саблазни, и я да се не распалимъ?

Аще хвалитися ми подобаетъ, ліже ѡ немощи моей похвалюся. — Ако ми се ваља хвалити, моіомъ ћу се немоћу хвалити.*)

*) Остало нам одъ овогъ Апостола налази се у 33. брою Школ. Листа одъ 1859. год. страна 518. последня врста: »Богъ и Отецъ:« и т. д.

Житіе светога Кнеза Лазара.

Светый Кнезъ Лазаръ роћенъ е одъ богате Српске властеоске породице Грбляновићеве. Отацъ му е био храбаръ и чувенъ због свога юнаштва, а Мати му е была побожна госпоћа, коя е свога сына у страху Божіемъ воспитала. Добывши добро воспитаніе у дому родительскомъ примљенъ буде Лазаръ у дворску службу код Српскога Цара Стефана Душана. Ту се онъ као младићъ међу царевымъ дворяныма своіомъ кротошћу, благимъ обичаемъ и храброшћу тако одликовао да га е Царъ првымъ своимъ дворянином учиніо, и нему доцніе управительство надъ Сремомъ и Мачвомъ повѣріо био. Лазаръ ступи у бракъ съ Евгеніомъ, — другчіе проваваном Милица. Ова е била кћи великогъ Жупана Вратка, кои се другчіе Югъ Богданъ звао. Югъ Богданъ было е еданъ одъ наймудріихъ царевыхъ саветника и доводіо е порекло свое одъ Стефана Немањ. У домаћемъ породичномъ животу био е Лазаръ образацъ доброга супруга и чедолюбивогъ Отца. Имао е три сына Стефана, Вука и Лазара и петъ кћерій, одъ коихъ е четири за живота удомио био, а пета Милева после нћгове смрти морала е поћи за Турскогъ Цара Баязита.

Кадъ се Царъ Стефанъ у вѣчность пресели, сту-

ни на престолъ Царства Србскогъ сынъ нѣговъ Царъ Урошъ, кога после краткогъ времена старатель нѣговъ Вукашинъ Мрнявчевићъ убіе и учини себе Кралѣмъ Србскимъ, ал' казнь Божія наскоро затимъ постигне гаднога цареубицу, кои одъ свога слуге убіенъ буде.

Пошто се Србскій народъ крволочнога Вукашина опростіо, буде одъ свештенства и велмужа за Цара изабранъ Кнезъ Лазаръ. Примивши благословъ и круну изъ руку Србскога Патріярха, Кнезъ Лазаръ почне управляти Царствомъ Србскимъ као самодржавный Господаръ, али се изъ велике смирености нехтеде називати Царемъ, него Кнезомъ. Кнезъ Лазаръ е тако владао надъ народомъ, когъ му Богъ повѣріо беше, као што добаръ Отацъ с' децомъ своіомъ влада. Старіе и искусніе одъ себе слушао е и добре савете њихове примао, средовѣчне люде пазіо е као свою браћу, а млађе као свою дѣцу. О благу своихъ поданика бринуо се и старао неуморно; настоявао е да се свакоме правица учини, да нитко незажали на нѣга; сиромахе е гледао и подизао болнице за старе и немоћне; подпомагао е, понављо, и изнова градіо Цркве и Манастире не само у своіой држави, него и у другимъ околнымъ земляма. По савету свое супруге Милице подигао е онъ изъ темеля и саградіо Цркву Раваницу у Ресави на воду Равану. Дивна е то и красна задужбина утврђена на четири стуба и снабдѣвена са седамъ торњева. Блаженый основатель нѣнъ ніе жаліо трошка, него е довео найискусніе живописце и златаре, те е сву цркву живописати и светительске ликове позлатити дао. Цело житіе Іисуса Христа, одъ роћеня па до Вознесенія, а особито страданія Христова была су у Раваничкой цркви на зидовима вешто насликана. Іоштъ и найглавнія дела изъ живота Матере Божіе, и избраныхъ божіихъ угодника быяху ту у иконама предста-

влѣна. Златне путире и дискосе; сребрне кадіонице, кандила, рипиде, чаше и чиніе; иконе велике и мале оковане сребромъ на позлаћене даривао е Кнезъ овой своіой главной задужбини. Іошъ к' томе поклоніо е одежде и завѣсе одъ златоткане свиле и кадифе цркви Раваничкой. Около цркве саградіо е Манастиръ, довео у нѣга многе калуђере, и поставіо надъ ньима игумна Арсенія мужа дубокогъ знаня, мудра, и добродѣтельна. За издржаванѣ цркве, и црквеныхъ мужева и служителя, препише Кнезъ задужбини своіой многа поля, ньиве, винограде воћняке и друге доходке, што е све онъ одъ богомъ дарованога иманя прибавіо праведно и поштено, да нитко на нѣга заплакати ніе могао. Близу Раванице подъ планиномъ подигне Кнезъ Лазаръ другій Манастиръ и у нѣму болницу за болестнике. Све ово тако уредивши радовао се духомъ добрый Кнезъ, што му е Богъ дао да може по жельи ердца свога и по примеру своихъ предшественика задужбине градити и дѣла милости чинити. Онъ е быо, — као што св. црква наша о нѣму пое, — око слѣпихъ, нога хромыхъ, жезалъ старости, и сабрао е себи многоврстне добродѣтельи, као што трудолюбива пчелица са разнога цвећа сокъ купи и у медъ претвара.

Докле се тако побожный овай владалацъ о благостаню цркве старао, и съ народомъ праведно и по божіемъ закону управляо, Турци, кои су се недавно предъ тымъ изъ Азіе у Европу преселили и Христіянске државе узнемиривати почели, нападну и на южне покраине Србскога Царства и почну ихъ едну за другомъ осваяти и себи покоравати. Већъ су многе цркве Христіянске у пламену изгореле; већъ су се неки погранични властели за любавь земальске таште славе одрекли были свога закона и потурчили се или само Турскомъ Цару подчинили. Кнезъ Лазаръ као Отацъ народа и покровитель православне Цркве ніе могао рав-

нодушно гледати ове неволѣ, и за предупредити већа зла искао е мира одъ Мурата Турскога цара поручујући му да се окане крвопролитія; єръ Господъ Богъ свію насъ нерадује се проливаню крви човечіе. Али Муратъ нехтеде послушати овай добаръ саветъ, него е съ војскомъ све ближе ступао къ срдцу землѣ Србске.

Видећи кнезъ Лазаръ, да съ Турчиномъ мира быти неможе сазове свое велмуже и поглаваре народне у саборъ, и представивши имъ беде, кое бесни Турци светой цркви и земльи Србской наносе, позове ихъ у бой противу непріятеля имена Христовогъ са овымъ речма: „Браћо и чеда моя! болѣ да насъ све еданъ гробъ у себе прими, него да гледамо очима, како намъ крвникъ родителѣ и сроднике у туђу землю као роблѣ одводи. Мы уживасмо досада блага земальска, ево садъ неможемо избећи нужданъ ратъ. Положимо дакле животъ свой за свое другове по речма и по примеру Христа Спасителя, принесимо себе на жертву за спасеніе наше и наше дечице, и Богъ ће се смиловати на потомство наше и избавити га одъ свакогъ зла, и сачувати га одъ пропасти.“ Саборъ саслушавши речи Лазарове одговори, да ће све чинити што е за спасеніе цркве и државе одъ Турскога ярма нуждно. Косово полѣ одређено буде за место бытке. Лазаръ распошлѣ на све стране кньиге и позове све Србле на полѣ Косово, да у пресвето име Исусово съ невѣрницима бой бію. Пошто се до 100,000 војске изкупи царъ причести се самъ и даде целу војску причестити у Самодржи цркви, и ту се сви војници излюбе цѣливомъ братске Христянске любави, и опрости се еданъ съ другимъ. Тако окрепљна војска удари се са Турчиномъ на данъ Амоса пророка 15. юния 1389-те године. Кнезъ е на Видовъ данъ славіо свое крстно име, и тога ради и на самъ данъ бытке одстояо е

најпре побожно свету литургію у воѣномъ стану, и текъ по свршетку богослуженія предъ войску се ставіо. У битки своимъ речма и своимъ примеромъ одушевлявао ѳ онъ войску, да се храбро држи, ѳръ се бори за крстъ частный и за свету веру православну. Тай данъ паде Турскій царъ Муратъ одъ руке храброга зета кнежевогъ Милоша Обилића. Битка ѳ была врло жестока. Мртва телеса Србска и Турска лежаху као снопљѣ по земльи; крвь ѳ изъ рана потокомъ текла; јукъ ранѣныхъ продирао ѳ до небеса. Турака ѳ у бытки овой было 300,000, а Србаля ѳдва 100,000, али бы ипакъ Кнезъ Лазаръ тада победу одржао быо, да га ніе невѣрный издаица Вукъ Бранковићъ у одсудномъ тренутку изневеріо быо. Издая Вукова порази войску Србску, и она духомъ хлоне. Кнезъ ѳ међутимъ на коню своимъ обилазіо войску съ ѳднога края на другій и храбріо ю, али кадъ конь подъ ньимъ одъ тешкога умора малакше, принуђенъ буде и онъ за часъ на страну уклонити се, да другогъ одморногъ коня узяше. Войска невидећи предъ собомъ кнеза даде се у бегство, Кнезъ ю ніе могао выше изкупити, и тако мораде и самъ испредъ непріятеля бѣжати, но у бежаню упадне у неку яму, ту га Турци ухвате и у свой воѣный станъ одведу, где са многимъ похватанымъ Србльима погублѣнъ буде предъ вече тога истога несрећногъ дана, 1389.

Тако Кнезъ Лазаръ, кои се за живота о благу цркве и народа свога старао, прими вѣнацъ мученичкій и приведе са собомъ многе тисуће за веру и отачаство изгинувшихъ мученика у блажена небесна насеља ка Христу Богу, кои ѳ крвь свою изліо на крсту за грешный родъ човечіи.

Тело Лазарево буде частно саранѣно близу Косова у митрополитской цркви.

После бытке Косовске Турци се разсну по околни предели палећи, убіяюћи и у робство одводећи. Была є то голема жалость и нечувена неволя по бѣдный народъ Србскій. Турци су разставляли матеръ одъ деце, отца одъ синова, сестре одъ браће, и браћу єдногъ одъ другога и везане одводили чакъ преко мора, где су ихъ као роблѣ продавали. Чинило се као да є наступила коначна пропасть света.

Међутимъ царица Милица и Высокій Стефанъ деспотъ сынъ Кнеза Лазара учине уговоре съ Турскимъ царемъ Баязитомъ, и сѣча престане, а миръ се за неко време поврати земльи Србской, коя є садъ већъ Турчину данакъ давати морала. Стефанъ деспотъ са братомъ своимъ Вукомъ и съ матеромъ Милицомъ (Евгеніомъ) узму благословъ одъ светогъ патріярха Србскогъ, да могу пренети тело покойнога кнеза у нѣгову задужбину Раваницу цркву. Раскопавши гробъ нађу тело цело и неиструло, за знаменѣ да се Лазаръ посветіо. Съ великомъ дакле свечаношћу у пратньи архіерея, игумана, калуђера и свештеника, царске породице и многога народа, пренешено буде свето тѣло Лазарево у манастиръ Раваницу, и одъ то доба света православна црква слави споменъ угодника Божіегъ св. великомученика Кнеза Лазара сваке године 15. юнія, кои се данъ кодъ насъ назива Видовъ данъ.

Кадъ є год. 1691. патріархъ Србскій Арсеніе Чарноевићъ на позивъ Немачкога цара Леопольда I. много хиляда србскихъ породица изъ Србіе у ову землю, извео, тада пренесу Србльи и целокупно тело светогъ кнеза Лазара на ову страну у манастиръ фрушкогорскій Врдникъ, кога є по преданію такође кнезъ Лазаръ основао, іоштъ када є управителѣмъ Срема было. Манастиръ овай зове се другчіе Раваница, за споменъ велике задужбине светога Кнеза у Србіи. Ту у великолѣпной Вознесенію Спасителѣвомъ посвећеной цркви

съ десне стране предъ иконостасомъ почиваю нетлѣнне мошти овогъ угодника Божіегъ, а съ десне стране у притвору црквеномъ чува се и данасъ у ћивоту она хальина кою е светацъ на себи имао, кадъ е мученичку смрть приміо.

Сваке године 15. юнія скупля се побожанъ народъ изъ околныхъ предела у Нову Равяницу, где се тада свечаный споменъ светогъ великемученика Кнеза Лазара држи.

ИЗЪ ПСАЛТИРА.

Песма 18.

Кругъ небесни, поносни и сяйни,
Бож'ю славу казуе и гласи,
И надъ сунцемъ сводъ небесни байни,
Кои звезда скупъ безбройни краси,
Дела руку божии предивна
Величествомъ своимъ навешћива.

Ту данъ учи и казуе дану
Бож'ю славу, и мудрость безмерну;
А ноћь ноћи представля уздану
Вечног' Бога вестницу и верну:
Па данъ с' ноћу наизменце явно
Явля бож'е свемогућство стално.

Али говоръ тай ньиовъ предивни
Ние сличанъ нашим' беседама;
Бръ свуда се чуе гласъ им' силни,
И продире у скровишта сама: —
По свой земльи, па до края света,
Ньини речи свуда гласъ пролета.

Гледай сунце, како то изгледа!
У ком' Господъ и Богъ несаздани —
Да се свуда гласно проповеда —
Са своимъ славомъ вечно се настани;
Сунце, украсъ васцелога света,
Светли угледъ Творца му узнета!

Сунце, што се одъ истока креће,
Па отуда ютромъ излазећи,
Међ' звездама поносно се шеће,
К'о младъ женикъ, вес'о полазећи,
Кадъ излази іошт'ъ за ютра рана
Изъ премилогъ свое любе стана.

Исполинског' к'о што є корака
На свом' путу тай весело шири,
И разганя таме ноћног' мрака,
С' єдногъ края неба чимъ провири:
И с' тог' края докле светъ пролета,
На другомъ се срета и излета.

Одъ светлости тога благотворне
Нигди ништа сакрити се неће;
А с' топлоте тога плодотворне
Све скрив(но изъ землѣ се креће: —
С' њега с' ствара, безъ икаквогъ труда
Сяйногъ злата пребогата руда.

Прекрасно є оно небо байно,
Кои плоди сваку светлость драгу;
Ал' є инакъ лепше сунце сяйно,
Кадъ излазећ' проспе светлость благу:
Ал' іошт'ъ лепше одъ неба и сунца.
Сия законъ превечнога судца

Законъ чисти, кои причинява,
Одъ зла пута духъ да намъ с' окрене:

Законъ веранъ, што засведочава,
Богъ да люби свое слуге верне:
Законъ мударъ, невине младенце
Што умудри, те стекоше венце.

Законъ божи свакомъ правду дае,
Да намъ срце с' те веселѣ црпи;
А заповесть вишня нама сяе,
Да намъ душа у мраку нетрпи;
Већъ к'о зора да намъ се данъ бели
Предъ умнима очима забели.

Стра е божи чистъ одъ свию скверни,
И награђенъ довека е стално;
А судова и завета верни,
Ништ' истини ние овде равно;
Єръ у тима непремено влада
Са добротомъ истина и правда.

И нѣгове те судове славне
Душе чисте, рад' своѓъ просвећеня,
Волу, траже и већма и хране,
Нег' скупъ злата и драгогъ каменя;
Єръ сладость им' надмаша и скраћа
Знану сладость и меда и саћа.

Я све ово знамъ по мени самомъ,
Што самъ реко, да е то безспорно;
Зато чувамъ у мом' срцу правомъ
Облюблѣне законе ти вольно;
Єръ ме чека с' тог' чуваня сталногъ
Брой нечувенъ твогъ уздаря славногъ.

Мислимъ, духъ ми по закону твоме
Да се влада, за Тобомъ чезнући: —
Ко знат' може, да л' у срцу моме
Я нескриви, али незнаюћи?

С' тог' Те молимъ, к'о Господа силна,
Очисти ме одъ тайни кривина.

Ах! опрости, ако кадгодъ прека
Дружба коя к' себи ме примами: —
Непорочанъ бићу я довека,
Чистъ одъ греха, што душу тамани,
Ако примеръ и саветъ іой тамни
Власть надамномъ свою неразграни.

На, ако ме грехъ кадгодъ неспречи,
Твоме лицу тад' би свагда биле
Мисли срца и уста ми речи
Преугодне, драге и умилне,
О Господе, мой одкупе стални
Помоћниче свагда поуздани!

Іосіфъ Горяновићъ,
парохъ ирижкій.

ПОУЧНА ПРИПОВЕДЧИЦА.

Изворъ.

Єдногъ врло топлогъ летнѣгъ дана спусти се малый Груя на ливаду да си вата лептирове. Одъ тежка трчаня и сунчане припеке зажаре му се образчићи као жеравица, и зной, ко' пра' потече са ведра му чела, а што е найгоре, люта га жеђца тако мучити почне, да е едва корачати могао. Срећомъ наиђе на малый некій изворъ, кои быя ладанъ к'о ледъ, а чистъ к'о сребро, и лакомо се напіе ладне те водице. — Али наеданпутъ почне Груя дрктати, ноге му клону, те

приморанъ буде мало сести на траву. И кадъ га та незгода попусти, отиде коекако кући ал' съ лютомъ грозницомъ! „Ахъ! уздишући проговори Груя, „ко бы игда и помислити могао, да у онако красномъ извору тако опасанъ отровъ лежи.“ Отацъ му на то одговори: „Мой синко! ніе теби онѣ вода болесть нанела, него твоя несмотреность и неумереность.“ —

М. Н.

☞ Неке штампарске погрешке, кое су и после коректуре непоправлѣне остале, као: у бр. 6. страна 96. изостао е читавъ последньи редъ или фірма: „Издае Епіскопска кньигопечатня у Новом Саду.“ — страна 223. стои: „голудица“ у место: „голубица,“ — страна 247. врста 14. изоставлѣно е іошъ едно: „свѣтися.“ на страни 310. у првой врсти додато е: (Х.) а нетреба, — на истой страни врсти 4. стои „Господъ“ у место: „Господь.“ — страна 311. врста 10. „нута“ у место: „пута“ стр. 340. врста 14. „рокы“ у место: „рабы.“ — стр. 341. „sѣвшмz,“ место: „sѣвшмz.“ стр. 360. врста 26. кодъ речи: „уста се нѣгова“ треба додати: „и езыкъ,“ — страна 362. врста 9. „данъ“ место „еданъ.“ — стр. 367. врста 33. „усмоћскій“ у место „усмарски“. На више места стои мало слово место великогъ или велико место малогъ, а такође и танко ѣръ (ь) место дебелога ѣра (ъ) и обратно; — ніже (и) место ѣры (ы) и обратно, — ѣсть (е) место ѣ, и обратно, — на много е места дебело ѣръ (ъ) изостало, и друге штампарске погрешке, нека изволе г. г. читатели овогъ листа сами поправити.

Уредништво Шк. Листа.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 25. У Новоме Саду, 7. Юлия 1860. ГОД. III.

☞ Съ овымъ 25. бр. починѣ *Трећа Четврть* Шк. Листа за 1860. год. — Кои овай Листъ и у напредакъ имати желе, нека што пре изволе кодъ уредн. Српск. Дневника пріявити се, и познату већъ цену послати. —

Овомъ приликомъ умоляваю се сународници наши, да бы и знанѣмъ своимъ своме Листу у помоћь притекли, особыто пакъ на оне у 22. и 23. брою Шк. Листа одъ ове године задате „Теме за учительске зборове“ кои имаю вештине и знања нека изволе своя мнѣнія послати, да бы се у овомъ Листу штампати и после приликомъ конференція као помагаюћа средства служити могла.

уредн. Шк. Листа.

Методичный поступакъ при предаваню науке Христіянске у народной школи.

Благочестиво и благонравно воспитаніе деце и у деци народа есть найглавнїи задатакъ народне школе, па због тога е наука Христіянска не само найглавнїи предметъ, него управо средоточіе, око кога се сви предмети у народной школи врзати имаю. Ніе доста, да се наука ова сама за себе у народной школи предае,

него духъ благочестія и светинѣ треба, да крозъ целу школу проникне, да се цело воспитаніе и ученѣ у томе духу води. Голе науке ни у старіой школи много невреде, а у овой малой башъ ни мало. Безъ наука и было е и быће красныхъ людій, ал' безъ вере и морала никадъ ни до века.

Средства за воспитаніе у духу благочестія и благонравности есу: Говоръ о Богу, молитве, приповедке библичне и друге моралногъ садржая, разтумаченѣ цркве и службе Божіе; чуванѣ добре деце одъ неваляле, и предходенѣ доброгъ примера учителѣвогъ. Учитель валя, да казуе деци о Богу, и да ихъ учи познати Бога, гдегодъ му се прилика к' томе пода. При олую и плюску, бури, муньи и грому покаже имъ да е Богъ свемогућь, и увери ихъ да Богъ може учинити што хоће и да намъ може сваку помоћь дати; тымъ се побуди и утврди у деци надежда у Бога, голема стварь у беди и невольи. На пролећу, сунцу, лепомъ дану, сласти и богатству плодова, о жетви и берби, на исцеленю одъ болести, избавленю одъ беде покаже имъ да е Богъ свемилостивъ; тымъ побуди у срцу њиховомъ благодарность и почитанѣ. На срећи добрыхъ людій а ухваћеню и каштиги невалялыхъ, покаже, да е Богъ свезнаюћъ и свевидећь, да зна све желѣ, све мисли и намере наше, па, да се нитко одъ нѣга сакрити неможе; ту уедно покаже, да е Богъ праведанъ, кои добре награђуе а зле каштигуе; тымъ утврди у деци мораланъ карактеръ, люблѣнѣ свакога добра и на непріятелю; мржню свакога зла и на самомъ себи, было деломъ илъ мислію, на яви и на само. Свакій догађай у свету и животу людскомъ особито дечіемъ, учитель своди децу у зависимость с' Богомъ: „Тако е воля Божія, тако е Богъ хтео.“ Ове речи треба често предъ децомъ казивати и овай светый обичай валя изъ школе онетъ у фамилію пренети. Добри га люди кодъ свію

народа имаю и на благословъ имъ є, а они кои светый обичай тай изоставляю, или га текъ речма држе пропропадаю и нестае ихъ.

Учитель є дужанъ децу не само у вери воспитавати, него башъ и науку вере самь предавати и то му є найглавнїи нѣговъ посао. Свештеникова є дужность само пазити и надзиравати учителя, да у духу православне Цркве децу учи и воспитава и унуѣивати га и отечески наставляти у овомъ погледу.

Предмети кои спадаю у ову науку есу: Молитвице, Катихизисъ, Библична Повѣстница, Толкованѣ св. Евангелія и Апостола, Толкованѣ Ектенія, службе Божіе и обреда црквеныхъ и житія светыхъ.

Часловацъ, Псалтиръ и Појанѣ ако и припадлеже у погледу на школско предаванѣ у друге струке, али инакъ у самой ствари спадаю такође у науку вере.

Начинъ за ученѣ молитвица є овай:

1. Коракъ. Учитель позове сву млађу децу да пазе и слушаю, а єдно одъ старіе деце (часловацъ) — или ако овыхъ нема, онъ самь — изговори єданъ одсекъ изъ одређене молитве н. п. „Отче нашъ иже єси на небесѣхъ.“ Ово учитель или прозвано старіе дете изговори два — тринутъ полагано правилно и разговетно.

2. Коракъ. Учитель прозове єдногъ Псалтирца, да свакy ту речь изтолмачи, да каже шта значи свака поєдина речь и целый смисао. Часловци то исто повторе за псалтирцемъ да и млађа деца схвате и разуму. А ако се класа изъ самыхъ Буквараца састои онда учитель самь толмачи речи и казуе њихово значенѣ, алъ найпре наводи децу да сама погоде значенѣ оныхъ речій кое су лакше и србскоме сроднїе. (Овай є коракъ одъ свію найглавнїи, зато єръ се молитва пре свега разумети и осећати мора. Разумъ є богомољацъ и срце а

не уста, и ко се ненаучи изъ малена на смисао молитава пазити, тай се као одъ беде моли и управо се Богу руга. — Одъ овога гнусногъ порока чувайте се Учитељи у школи и у цркви и чувайте одъ нѣга невину школску дечицу!)

3. Коракъ. Опетъ прозове неког старіе дете (часловца) да одсекъ молитве повтори или га онъ самъ на ново изговори.

4. Коракъ. Прозива букваре, найпре найбыстріе, па онда среднѣ и найпосле найлошіе, да повдинце тай протолмаченый и выше пута чувеный одсекъ молитве одъ речи до речи чисто правилно, и природнымъ ударанѣмъ гласа изговоре. Међутимъ по некога прозове те каже шта значи то што се садъ учило.

То є посао єдног дана изъ молитвица, и то є лекція деци за сутра данъ. Деци валя дакле за дужность ставити, да ово научено изреченіе кодъ куће повтораваю и да размишляю о томе шта значи, па да сутра данъ лепо изговорити знаю. Добро є и пре него што пођу изъ школе кући, и после подне пре и после предаваня ову задату лекцію баръ двоицу троицу испытати, да се незаборави. — Сутра данъ испыта учитель юче научены одсекъ молитве тымъ истимъ начиномъ. Тако ради све до края. Суботомъ повтори се све што є те неделѣ научено, а за понедельникъ зададу се све досадъ научене молитве да ихъ деца преко неделѣ повторе. Па да бы се то и извршило, у понеделякъ, пре него што се далѣ учити почне, препита найпре учитель неколицину изученыхъ молитава.

Нипошто се несме у єданъ данъ выше одъ єдног одсека учити, нити сме учитель допустити, да старія деца у гласъ молитве говоре да с' тымъ и млађа науче.

Букварци мораю изучити све молитве кое се у маломъ Катихизису наласе у оно време и онымъ редомъ

као што е у брою 10. школског Листа год. 1858. подъ насловомъ: „Попись свакидашньихъ лекція у Срб. народнымъ школама“ назначено с' томъ приметбомъ да се Божіе заповеди у Славенскомъ тексту имаю научити, онако као што су у великомъ Катихизису за Бачку Дієцезу и у Синодалномъ Катихизису написане. Іоштъ се имаю научити: Три добродѣтельи Христіянске; четири добродѣтельи Евангелске; седамъ главныхъ добродѣтельій, кое су смртнымъ гресима противне, и четири послѣдня.

Ово се све за 30. неделя научити може, а остало време остае за повтораванѣ.

Часловци уче Катихизисъ, али не напаметъ као што су одъ пре у многимъ школама учили. За ученѣ на паметъ су само молитве, а Катихизисъ е само толкованѣ и изясниванѣ молитава и изводенѣ науке, вере и благонравности изъ оныхъ наученыхъ молитава. —

(Продужиће се.)

Св. Апостолъ Павле.

Светый Павле, Апостолъ и учитель незнабожаца родіо се у Тарсу знатномъ граду области Киликіе у Малой Азіи. Отацъ нѣговъ быяше Іудеанинъ изъ племена Веніаминова, по науци и вероисповеди Фарисей, а по своме станю граѣанинъ Римскій. Право свое Іудейско име Савлъ т. е. Измолѣный, променіо е онъ доцніе у саобраѣеню съ Грцима, съ именомъ Павлосъ, кое долази одъ Латинскога Паулусъ (Маленко). У младости учіо е Св. Павле шатре*) правити, и с' тимъ

*) ћилимове за шатре.

занатомъ е и после као учитель и Благовѣстникъ спасенія себе раніо и издржавао, нехотећи ни коме на досаду быти, нити за духовно благо, кое људма даваше, какву годъ награду примати. Отацъ желећи воспытати свога сына Савла у Божіемъ закону пошлѣ га на науку у Іерусалимъ къ знаменитомъ законоучителю Гамаліилу. Даровитый младићь врло се добро учіо, и напредовао како у познаваню закона, тако и у извршиваню Іудейскихъ обреда већма него сви остали вршняци нѣгови, и постане за кратко време найвећимъ ревнителѣмъ отачаскихъ преданія. (Галат. 1. 14.) Одъ ревности те превелике породнее у срдцу нѣговомъ мрзость према послѣдовательнима распетога Іисуса, за кое е чуо было, да неку нову веру заводе, и да измишляваюћи новъ законъ Бога хуле. Кадъ су Іудеи Св. Архидіакона Стефана каменѣмъ побіяли, тада е међу гледаоцима овогъ ужасногъ позорія было и Савле, и чуваюћи горнѣ хальине оныхъ лажныхъ сведока, кои Св. Првомученика каменоваху, саизволявао е тымъ самимъ на ово грозно убиство.

Съ напредованѣмъ у возрасту, растла е и мрзость Савлова противу Христіяна, и онъ постане найжешћимъ гонителѣмъ миролюбивыхъ и побожныхъ ученика Христовыхъ. Нѣму ніе было доста што е у Іерусалиму и у околини той многе невине люде, кои Христа вероваху натраживао, затварао, и суду предавао, него изиште дозволенѣ одъ Іудейскихъ првосвештеника, да може съ оружаномъ пратньомъ ићи у Дамаскъ, и тамошнѣ Христове последователѣ похватати и везане у Іерусалимъ дотерати. Кадъ се Савле с' пратньомъ своіомъ ка граду Дамаску приближи, наеданпутъ у по подне обузме га нека необична светлость. Уплашенъ падне на землю, и чуе гласъ, кои му рече: „Савле, Савле, зашто ме гонишъ?“ „Тко си ты Господе,“ запыта уплашеный Павао; а гласъ му одговори: „Я самъ Іисусъ,

кога ты гонишъ; теби е тешко противу бодила одупирати се.„ Тада дрктаюћи запыта опетъ Павао: „Господе, шта да чинимъ?“ а Господь му одговори: „Устани и иди у градъ тамо ће ти се казати, шта имашь чинити.“ Люди кои су съ Павломъ были, стояху ту чудећи се и дивећи; и они гласъ чуше, ал' никога невидише. Павле устане са землѣ, ал' с' отвореным очима ніе могао ништа видити. Пратіоци одведу га у Дамаскъ, где пребуде три дана нит' шта вдући нит' піюћи. Трећій данъ, по Божіой заповести дође нѣкій побожанъ и Христа веруюћій Іудеанинъ изъ Дамаска именемъ Ананія к' Павлу, и рекне му: „Савле брате, Господъ Іисусъ, кои ти се на путу явіо, шиљѣ ме да прогледашъ и да се испуншъ Духа Светога.“ И одма спадну одъ очію Павловыхъ као неке крлюшти, онъ прогледа, крстисе и одъ найвећегъ гонителя постане найревностніи ученикъ Христовъ. Неколико дана проведе Павао у Дамаску у друштву с' вѣрнымъ Христовымъ ученицима, и проповедаше у зборницама Іудейскимъ показуюћи Іудеима да е Іисусъ завста Месія. Доказиваше пакъ ово тако валяно, да га Іудеи немогаху опроввгнути. Одатле отиде у Аравію, где е такође проповедао Христа, и изъ Аравіе поврати се опетъ у Дамаскъ, гди га Іудеи хтедоше убити, и тога ради позатвараю градске капіе, да бы га лакше ухватили, али га ученици ноћу спусте крозъ прозоръ у кошници низъ градскій бедемъ, и тако се онъ одъ смрти избави.

Одатле отиде у Іерусалимъ, да се састане и упозна са Апостоломъ Петромъ и съ другимъ Старешинама Христіянске Обштине, али Іерусалимски Христіяни, незнаюћи за нѣгово обраћенѣ, нехтедоше се съ ньиме дружити. Павао се састане са св. Варнавомъ, съ коимъ е одпре заедно у школу ишао, приповеди му о милости Божіой, коя се надъ ньимъ збыла. Варнава представи га Апостолу Петру; кодъ кога остане Павао

15. дана. Апостоли и Старешине Христове цркве у Іерусалиму, и сви тамошньи Христіяни обрадую се кадъ дознаду, да є негдашньій ньиховъ гонитель приміо веру Христову, и постао проповедникомъ и благовестникомъ слова Божіега. Но Іудеи Іерусалимски почну му о глави радити и зато се онъ уклони за неко време у Киликію.

Међутимъ се Наука Христова распростре по Финикіи, на острову Кипру и у малой Азіи. У поглавитомъ граду Сиріе Антіохіи постояла є велика и знатна обштина вѣрныхъ, кои чистимъ срдцемъ примаху слово истине Евангелске, и животъ свой по нѣму управляху. С' почетка се Обштина Христіянска у Антіохіи изъ самыхъ Іудея састояла, али и многи незнабожци слушаюћи у Іудейскимъ Сінагогама науку Христову прінме ю, и за кратко време у Антіохіи знаменито порасте брой язичника (Грка) кои се Христу обратише. Іерусалимски Христіяни пошлю Варнаву у Антіохію, да се преко нѣга известе о стаю тамошнъ цркве. Варнава дошавши у Антіохію обрадуе се духомъ гледаюћи успѣхе, кое є Евангелска проповѣдъ у томъ великомъ граду учинила, и видећи, да се ту за благовестнике Христове науке велико полѣ деятелности отворило сврати се у Тарсъ где наће Павла и доведе га са собомъ у Антіохію. Ту су ньи двоица целу годину дава с' неусипномъ ревношћу проповедали и учили народъ, и око тога времена послѣдовательи Христови, кои се пре ученици звааху, прозовусе найпре у Антіох:и Христіянима, кое име и данасъ сви Христа веруюћи люди на себе носе.

По истеченію єдне године догодисе гладъ у Іудейской земльи. Тада Христіяни Антіохиски, скупе милостиню и пошлю у Іерусалимъ своіой єдноверной браћи преко Варнаве и Павла. Варнава и Павао извршше повѣрену имъ дужность, и враћаюћи се изъ Іеру-

салима поведу са собомъ у Антіохію и св. Марка. На скоро затимъ светый духъ умудри обштину Антіохійску, да Варнаву и Павла пошлѣ, да међу незнабожцима св. евангеліе проповедаю. Њи двоица дакле найпре оду у Селевкію, а одатле доплове на островъ Кипаръ у средземномъ мору, гди су у граду Саламину проповедали. Проповедаюћи слово Божіе прођу и друге околне острове, и на острову Пафу (Патосу) обрате у веру Христову наместника ћесарскога Сергія Павла. Дошавши у Антіохію Писидіиску (ово место ваља добро разликовати одъ равноименога града у Сирији) проповедали су тамо найпре Юденма, а после Язичницима. Юденма се то недопадне и зато ихъ изтераю изъ свога града. У Иконіи приме такође многи жители Христову веру научени одъ овыхъ св. апостола; али они кои у слепоћи своіой заосташе, договоре се да ихъ каменѣмъ побію, и зато се апостоли одатле удале, и дођу у Листру Ликаонску. Ту беше некій хромъ човекъ, кои одъ мале малоћи имаћаше немоћь у ногама. Овай слушаше проповедъ Павлову, а Павао опазивши га, и упознавши да онъ има веру да ће се исцелити, рече му крепкимъ гласомъ: „Теби велимъ, у име Господа Исуса, устани на свое ноге правъ!“ И тай часъ скочи хромый и поче лепо ногомъ ићи. Жители тога града видећи чудо іоштъ ни кадъ дотле невиђено, помисле одъ апостола да су богови, кои се съ неба сићоше да међу людма ходе, и Варнаву држаху за найвећега Бога Дія (Юпитера), а Павла за Ермія или Меркурія. И самъ жрецъ изъ юпитеровога храма доведе юнце и донесе венце, да жртву принесе Павлу и Варнави као боговима. Чуюћи за то апостоли ожалосте се яко и дошавши међу народъ стану га уверавати о нѣговомъ заблуђеню, и приводити къ правомъ Богопознанію. Єдва су тада съ

тешкомъ мукомъ могли люде зауставити, да имъ жртве не приносе. (Дѣян. гл. 14.).

(Продужиће се.)

Милана

приповедка за младежь и родителѣ.

I.

Примеръ доброгъ воспитанія домаћегъ.

На врлетнымъ стенама юначке Црне Горе, виде се неке маховинномъ обрастле стародревне зидине, кое юначкой браћи нашой Црногорцыма за обрану противу Турскога нападаня много пута служише. Зидине те зову се „Бранисловацъ“ не само зато што су много помогле те се сачувала слобода Србска у овымъ горама, него и зато што су то остатци некадашньихъ сяйныхъ дворова кнеза Србскогъ Бранислава. Оштрый зубъ све прождирућега времена, и честа непріятельска нападаня одавна већъ у развалине преобратише дворове ове, али споменъ честитога кнеза и нѣгове врле породице іоштъ и данасъ живи у устима околнога народа; нѣгова се дела у песмама узъ гусле певаю, и у приповедкама съ похваломъ приповедаю. Кадъ бы путникъ у околини той запытао: „Тко е было тай кнезъ Бранисловъ?“ одговорили бы му: „Кнезъ тай было е обрана несрећныхъ, отацъ сиротинѣ, юнакъ надъ юнацима, и човекъ каквога редке раћаю майке.“

Кнезъ Бранисловъ живіо е у време цара Душана Силногъ. Нѣгова породица брояла се међу прве и најстарће у целоме царству. Онъ быяше поглаваръ едне мале области царства Србскогъ. По ондашнѣмъ оби-

чаю бьо е Браниславъ уедно и войвода, и предводіо е себи подчињено людство противу непріятеля, кадъ е годъ отачбина сынове свое на оружіе позвала. Али подъ челичнымъ оклопомъ његовымъ куцало е добро и човечно срдце. Онъ е себи повереный народъ тако пазіо и любіо, као што добаръ отацъ децу своју пази и люби; онъ е простоту поучавао, унуђивао, на добаръ путъ изводіо, и помагао, и особито се старао да се люди къ радњи и умерености привикну и да се у свему онако владаю као што Богъ заповеда. Иконія верна люба кнежева бьла е узоръ честитости женске, ню е сва околина добромъ своіомъ майкомъ називала, и као рођену матеръ одъ срдца поштовала. Она е съ своимъ мужемъ у найбољой слоги и любави живила, и Богъ благослови ихъ съ једномъ ћеркомъ, кою они одъ милине „Миланомъ“ назову.

Но ніе се дало кнезу Браниславу задуго уживати милине среће домаће. Једва е Милана шесту годину живота своіъ навршила бьла, кадъ бойна труба позове кнеза да съ храбромъ своіомъ четомъ похити цару у помоћь, и да се достоянъ покаже велезначећегъ имена своіъ! — Тко е у наше доба видіо дивотный призоръ онай, како се юначкій нашъ граничаръ съ родбиномъ своіомъ опраштa кадъ у бой полази, тай е текъ кадаръ представити себи оно тренуће, у комъ се кнезъ Браниславъ са своіомъ верномъ љубомъ и съ своимъ јединчетомъ опростіо и седаюће на кони „Съ Богомъ“ имъ рекао!

Одъ тога часа кнезъ Браниславъ само е текъ кадкадъ и то на неколико дана кући доћи и свою жену и дете видити могао. Жестокій ратъ траяо е выше година, и Браниславъ, као једанъ одъ већихъ войвода морао е по заповести царской, чакъ на граници и изванъ границе Србске воевати.

У одсутству својъ драгогъ супруга Иконія сву бригу на то обрати, да малу Милану свою добро воспита. Главный задатакъ њенъ бияше, у њежно срдашце своє ћерке детиньску љубавь къ отцу небесномъ улити. Иконія є была одушевлѣна чувствомъ чисте и нелицемѣрне побожности. Наймилія забава њена была є сматранѣ дела Божіихъ, сматранѣ дивне природе. Са великогъ прозора њене обитаѣ собе могло се врло лепо на далеко видити, и тако є добра мати имала често згодну прилику, да свою кћеръ упозна са благошћу, милошћу, премудрошћу и свемогућствомъ отца небесногъ показујући іой дела његова, коя су пуна величаства и дивоте. Тако на примѣръ, єдно ютро у лето пробуди Иконія свою Милану врло рано, и рекне іой: „Погледай ћери моя како се небо одъ истока румени, како се злаћени облаци тако хватаю. Гле, садъ се сунце раћа, и први његови зраци позлатише већъ ено врхове тананыхъ єла, иза коихъ се мале селячке кућице беле. Тежаци укреплѣни санкомъ излазе на посао свой; весели пастири изводе своя стада на цветне ливаде; косіоци траву косе, а до кои данъ ће и жетеоци златно класѣ на њивама пожнѣти и руководати. На све стране види се богатый благословъ Божій. О, како є добаръ отацъ нашъ небесный. Онъ све люде єднако воли, живили они у сяйнымъ дворовима или у сиромашкимъ кућицама! Па тко небы тако доброга, тако милостивога отца любіо, и њега одъ свегъ срдца славіо. Ове речи добре майке, кое она изъ средине срдца кћери своіой у овомъ светомъ тренутку изговори, косну се срдца мале Милане, и она са склопленымъ рукама и съ подигнутымъ къ небу очима изрекне: „Хвала теби Боже на твоіой великой милости; слава теби благій нашъ отче небесный!“

На истый начинъ казивала є добра мати єдиници своіой, да све штогодъ мы на свету видимо, одъ яр-

кога сунца до росне капљице, и одъ разумногъ човека, до пузећегъ црва, све то ясно проповеда благость и премудрость Божію. Промене годишњихъ времена са многострукимъ красотама и даровима богате природе, даваху матери довольно прилике, да науку свою оживотвори и наочигледно дѣтету покаже. Тако е Милана учећи познавати ствари, учила познати и самога Творца и Господа надъ свима тварима. Кадъ е годъ она мирисала и гледала пролећно цвеће, и кадъ е годъ брала и ела слатко воће, кое намъ жарко лето и богата есенъ дае, свагда е захвалила чистымъ своимъ срдцемъ благоме Богу кои намъ тако велика добра на услађенѣ и рану нашу дае.

Кнегиня е врло добро знала приповедати свештене повести изъ светота писма, и зато е често за послеными своимъ столомъ седећи приповедала малой своіой ћерки, оне догађае изъ свештене повестнице, кои су за нѣне године сходни были. Милана е слушаюћи матеръ како приповеда, и сама научила и умела лепо приповедати о створеню света, о првымъ людма, о ньиховомъ блаженст.у у раю, о ньиховой непослушности и казни, кою претрпити морадоше због непослушности; о жертви Авраамовой, о путованю Израильтяна преко пустинѣ, о земльи у коіой течаше медъ и млеко. Често е она слушала одъ свое матере, како е Богъ свагда быо съ оныма людма, кои су были добри, и кои су се по нѣговымъ заповестима владали. У невалялымъ людма, за кое се у светомъ писму говори, гледала е она страховите примере греха, а у добрима найлепше узоре добродетельи, коіой срце доброга детета радо тежи. Али е Милана найрадіе слушала житіе преблагога Христа Спасителя. Она е славила съ анђелима, радовала се съ пастирима Витлеемскимъ, клаияла се са источнымъ мудрацима у вертепу рођеноме цару, кога е звезда на небу сіяла, и

приносила е Нѣму изъ невиногъ ердашца свога славу и хвалу, коя више вреди одъ злата и пріятногъ мириса, што данашньимъ даномъ многи люди Богу приносе мислећи да ће му тымъ угодити, па ма како неваљало и раскошно животъ свой проводили. У детиньской своіой глави представляла е себи Милана тако живо као да очима гледи, како младићъ назорейскій слуша и почитуе свою добру майку, како прилѣжно учи дрводельскій занатъ кодъ свога одранителя праведнога Іосифа, како напредуе духомъ и премудрошћу предъ Богомъ и людма. Она е мислено пратила божественога учителя на нѣговомъ путованю по земльи обећаной, и духомъ слушала нѣгову науку, коју онъ часъ на полю и у гори или кодъ езера Генисаретскога, часъ опетъ у великолепиномъ храму Іерусалимскомъ и у поместнымъ зборницама Юдейскимъ проповедаше. Често се она слушаћи прекрасне науке Спасителѣве изъ уста свое миле майке, предъ ньомъ обећала, да ће науци той следовати, да ће се по ньой увекъ владати. Найвећу и неописану радость осећаше она у млађаномъ срдцу своемъ чуюћи како е Исусъ малу децу радо имао, къ себи призивао и благосиляо; како е мртву девойчицу ожавио; и како е сына удовичиногъ, кога су већъ на гроблѣ носили да га саране изъ мртвыхъ воскресіо, и матери повратіо. У усхићеню своемъ заверн се Милана, да ће се одсадъ увекъ тако владати да достойна буде оногъ благослова съ коимъ преблагій Спаситель и данасъ добру децу благосиля. Чуюћи напоследку, како е Исусъ Христосъ изъ любави къ човечіемъ роду на крсту умръо и умирући убицама своима праштао и за ньи се отцу своемъ небесномъ Богу молио, и како е страданьемъ и смрћу своіомъ смрть победио, насъ одъ вечите смрти избавио и къ себи привео; ніе се могла Милана одъ суза уздржати, и заветовала се предъ икономъ распе-

тога Христа Спасителя, да ће Нѣму, кои е себе насъ ради жртвовао, препоручити савъ животъ свой и онако се владати као што намъ Онъ у светомъ евангелію своме заповеда. Тако е добра мати учила своју ћерку да Бога и Спасителя свога позна и люби.

Иконія е добро знала да само онай човекъ Бога люби, кои свое ближнѣ люби, и зато се зарана постарала у млађано срдашце свое кћери улити любавь къ свима людма, а пре свега любавь къ родительима. Материномъ своіомъ любави према кћери, придобила е она себи детиньску любавь нѣну. Отца е Милана редко виђала, ербо е онъ понайвыше у войски бывао, али е мати често о нѣму говорила, и зато га е Милана исто тако као и матеръ волила. Кадъ бы іой мати рекла: „Уради то и то, да се могу съ тобомъ отцу похвалити, кадъ куѣи дође,“ то е Милана наша срдцемъ и душомъ радо урадила посао тай, да само отацъ съ ньоме задоволянъ буде. Предъ дворцемъ была е една бресквица, а кнезъ Бранислав радо е во бресака. Кадъ ова бресквица роди, Иконія обере съ нѣ прекрасне бресквe и подели ихъ на трое, себи мужу и кћери, придодавши ове речи: „Я ћу мой део отцу поклонити!“ На кое Милана весело рекне: „И я ћу мой део отцу дати!“ и съ великомъ радошћу поређа она све бресквe у котаричицу и пошлѣ отцу.

Кнегиня е имала обичай сиромасима и невольнима у новцу и у рани милостиню давати. Често е она преко свое кћерце ово богоугодно дело милости извршивала, зато да се ова зарана научи осећати оно блаженство кое обузима сваку милостиву душу, и свако милосрдно христіянско срдце. Кнегиня е умела свою Милану побудити на сажаленѣ према беднымъ страдалницыма, и ню до тога довести, да свое угодности радо и драговольно жртвуе за одлакшати и утолити бѣду и яде страдалаца. Єданпутъ на данъ

роћеня своґъ добые Милана одъ отца єдну златицу на поклонъ, и запыта свою майку, шта ће чинити съ тымъ новцемъ. Мати іой рекне да купи себи хальинцу или какве играчке; Милава є премишляла, али никако ніе могла стално да смисли на што бы новацъ тай найболѣ было употребите. У тай паръ приступи нека сирота удовица, коіой є недавно крава одъ реднѣ манькала была, и замоли кнегиню за помоћь. Кнегиня се стане изговарати, да є и сама при слабомъ новцу, али да ће ипакъ гледати да іой помогне, колико може. „Ево“ изброивши новце рекне іой, „толико ти могу дати съ благословомъ, да ти є іошть єдна златица, могла бы себи другу краву купити и съ ньоме свою децу ранити.“ Чимъ ове речи кнегиня изговори, а Милана притрчи къ ньой и съ веселимъ срдцемъ пруживши златицу свою рекне: „я имамъ доста хальина и играчкій, а овой жени нуждніа є крава, него што су мени нове хальине и безполезне играчке. Зато ево ти сладка мати мое златице, подай ю той жени, нека себи краву купи.“ — Удовица є одъ радости плакала и благосиляла свою малу добротворку. Пошто она отиде, Иконія загрли Милану и рекне іой: „Тако се увекъ владай мила кћери моя! То з Богу по вольи! Твое милоство срце више вреди него сво злато и сва сяйность светска! —

(Продужиће се.)

☞ Сви до садъ изишавши броєви Шк. Листа, т. є. за 1858. 1859. и 1860. год. могу се добыти. Цена є поединимъ броєвима 12. новчића, а свака четврть године (12 броєва) стои 1. Ф. а. вр. — 6-данъ екземпларъ Шк. Листа у папирне корице везанъ съ насловомъ и садржаемъ за 1858. (у другомъ изданю) стои 1. Ф. а. в. а за 1859. год. 4 Ф. а. в.

Уредн. Шк. Листа.

Издае Епископска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 26. У Новоме Саду, 14. Юлия 1860. ГОД. III.

Методичный поступакъ при предаваню науке Христіянске у народной школи.

(Наставлѣно.)

Да бы учитель могао како валя Катихизисъ предавати, мора онъ самь найпре знати и разумевати све оно што се у великомъ Катихизису налази и мора и иначе познавати Науку Христіянску, а пре свега мора добро знати и разумевати све за ученѣ у народной школи прописане молитве и заповеди. Осимъ тога има се онъ свагда пре него што поѣе у школу, приправити за предаванѣ и добро смислити, шта ѣе деци говорити, и како ѣе учити, да га они лагко разумети и науку нѣгову примити могу.

Ако су букварци съ часловцима у едном разреду, то ѣе у зданъ махъ обадва та оделеня Катихизисъ учити; часловци ѣе букварце учити текстъ, а псалтирци — или ако овых нема, самъ учитель — разясняваѣе часловцима смисао, и на последку ѣе учитель Катихетична питаня давати да часловци погађаю, одговоре, и с' тымъ до болѣгъ разумеваня наученогъ текста изъ молитве или изъ заповедій доѣу. Где су сами часловци тамо се држи при предаваню онай редъ, кои е у среднѣмъ и у Синодалномъ Катихизису, т. е. найпре се толкуе Символъ Вере, затимъ Заповеди Божіе па онда молитва Господня, али се при томъ и све остале Молитве, Заповеди, Тайне, Дарови и Плодови дарова

Духа светогъ, добродѣтели, греси, и Евангелска Блаженства разясне іоштъ вѣма него што е то у првомъ разреду учињено. Коя деца имаю Катихизисъ — књигу, — мораю имати онай, кои е одъ духовне власти за ту Епархію прописанъ, али се іоштъ еданпутъ овдѣ напоминѣ, да се изъ Катихизиса ништа неучи на изустъ, него се онъ само за приватно домаће читанѣ, и као спомоћна књига за домаће повтораванѣ употреблявати може. Цело предаванѣ Катихизиса у школи састоисе у томе, да учитель ученика испитуе, шта значи свако поодино отделенѣ молитвице или заповедій и осталыхъ за правило вере и богоугодногъ живота служећихъ и напаметъ наученыхъ изреченія и да сваку науку у сношеніе доведе са празницыма и обредима црквенымъ, са изреченіяма изъ Светога Писма и с' Пословицама, кое се при писаню диктандо уче; са библичнымъ дотле већъ познатимъ и згоднымъ за то моралнымъ приповеткама и с' наученымъ дотле црквенымъ песмама.

Кодъ сваке добродетели треба децу побудити, да се тако владаю, и чимъ дете противанъ порокъ учини одма га укорети валя са ономъ заповеди, противъ кое е урадіо. И ово треба чинити не само кадъ се Катихизисъ предае него и у свако доба, при свакомъ предмету, кадъ се годъ згодна прилика къ томе нода.

Свакій учитель мора имати за себе књигу: „Православнога восточнога Вѣроисповѣданія Катихизисъ за вышше ученичке разреде. Књига та служиће му као спомоћно средство за толкованѣ молитава и остали текстова што се напаметъ уче; осимъ тога мора онъ имати и за часловце прописаный Катихизисъ (Синодалный у Срему и Банату, а у Бачкой средный), и мали Катихизисъ. — Изъ Свештене Повестнице при-

поведа се у школи сваке неделѣ само по една библична приповедка, и то свагда у понедельникъ.

МЕТОДЪ Є ОВАЙ:

1. Учитель приповеда приповедку просто, ясно, и разговетно наводећи свуда, гди є годъ могуће дѣйствующа лица да сама говоре, и удараюћи особито гласомъ на оно дело, кое є у целой приповедци найважніе, и съ кога деца за свое владанѣ и за свой животъ примеръ узети могу.

2. Покаже Икону на коіой є представлѣна слика приповеђеногa догађая, и испитуе децу да му кажу гди є шта. Што неуму да погоде, то имъ онъ самъ каже, и показиваюћи поедине на икони исписане предмете испыта одъ деце по реду сзе оно што имъ є мало часъ приповедаюћи приповедку, казао.

3. Прозове едно дете да целу приповедку ту приповеди и при приповеданю, где штогодъ небы знало казати, изводи га сгоднымъ питанѣмъ, да научи како валя. Іошъ прозове и друго и треће дете да приповедку приповеди.

4. Пыта децу: о коме є у приповедки речь? Ко имъ се найболѣ допада? Зашто? Єли онъ добро радіо? Бы л' и они у той прилици тако радили? И светуе ихъ да узму примеръ одъ тога и да се и они тако добро владаю пакъ ће срећни и одъ Господа Бога благословени быти.

5. Позове учитель да му деца погоде какво изреченіе изъ Светогъ Пиема у коме се то исто хвали ил' куди што у приповедци; илъ кою песму црквену у коіой се о томе пое, што се у приповедки садржи.

Тай данъ кадъ се приповедка овако приповедила после четири сата после подне, одведе учитель децу у цркву и ту пошто се смерно прекрсте и одчитаю

*

молитву Господню, покаже имъ икону на коіой е живонисана она повесть, кою су тай данъ слушали, да ю виде, па знаюћи шта е на ньой написано, да ю одсада кадъ годъ у цркву дођу пазљиво сматраю.

За лекцію изъ библичне повести имаю деца то, да научену приповедку одма тай данъ отцу и матери кодъ куће приповеде, и да свакомъ познанику, коме то противно небы было, често и радо приповедке, кое знаю приповедаю.

У понеделякъ приповедаю само она деца коя на позивъ учителѣвъ дигну руку за знакъ да знаду и да су се рада показати, осталой се деци заповеди да пазе и науче. У вторникъ питаю се средня а у среду лошія деца, у петакъ се питаю такође лошія деца ал' найпре и по неко болѣ, да бы и она найслабія научити могла. У суботу и у неделю на каталогу питаю се по неке одъ одпре наученыхъ приповедака, ал' скупа и она найновія се незаборави. Где има више разреда заедно, ту се свима у еданпутъ приповеда у понедельникъ после подне између полъ четири и четири сата и ту се у понедельникъ и у вторникъ испитую само псалтирци; у среду часловци, а у петакъ и по неки буквархъ. Где е свакій разредъ на обашка, ту се буквархима и часловцима приповеда после подне одъ пола четиръ до четиръ сата; а псалтирцима у понедельникъ у ютру за прва по сата, али за испитивање ту се мора и оно послѣдня по сата одъ после подне употребити.

Кое се библичне приповедке у народной школи имаю предавати, то е назначено у Школскомъ Листу 1858. год. брой 10. страна 152. и 153. и брой 11. стр. 162. — Гди су сва три отделеня заедно тамо се само найглавніе приповедке сваке године изъ нова приповедаю, а остале се едне године приповеде, а друге само повторе.

По томе у овакимъ школама о Рути, Самуилу, о Давиду, о Иліи, Єлисею и Іони, о Товіи, Данилу, и Естири изъ Старогъ, а изъ Новога Завета чудеса Христова наизменце се една приповедаю на ново, а друга коя су лане приповедана, само се испитую да ихъ деца незабораве.

Іоштъ се овде особито препоручуе Учительима да у мушкой школи найвише важности полажу на оне приповедке, у коима се мушке добродетельи описую и препоручую; а у девоячкой школи опетъ валя да найвише важности полажу, на оне приповедке у коима се женске врлине хвале и показую. У смешанымъ школама имаю се изъ оныхъ првыхъ приповедака найвише мушка, а изъ овихъ другихъ опетъ женска деца испитивати. Приповедке Библичне за мушку децу найизабраніе су ове:

Изъ Старога Завѣта: бр. 8. и 9. 12. 13. 14. 16. 17. 29. 30. 34. 37. 43. 72. 74. 76. 77. 79. 80. 81. 96. 117. 119. 127. 129. 132. 141. и 142.

Изъ Новогъ Завѣта: бр. 15. 17. 18. 19. 20. 23. 29. 30. 39. 40. 41. 42. 51. 53. и све до 67. одъ 70. до 78. 81. 103.

По девойчице су найважніе ове приповедке:

Изъ Старогъ завѣта: 4. 5. и 6. 10. 11. 19. 20. и 25. 47. 49. и 50. 59. 69. 70. 71. 82. 87. 97. 105. 106. 113. 114. 122. 124. 129. 130. и 133.

Изъ новогъ завѣта: 1. 2. 4. 8. и 12. 16. 23. 28. 30. 37. 39. 42. 46. 53. и 59. 65. 66. 68. 80. 87. 88. 96. 97.

Предъ свакій празникъ има се приповедати деци о томе празнику, или житіе свеца, кои се празнуе, и то се на самый празникъ на каталогу повтори и у сношеніе доведе са самимъ тропаромъ и осталымъ

црквенымъ песмама и апостоломъ и еванђеліемъ, што се на тай данъ чита.

(Наставиће се.)

Св. Апостолъ Павле.

(Свршетакъ.)

После краткогъ времена Юдеи наговоре жителѣ града Листре Ликаонске противу Апостола тако, да су Павла каменѣмъ побили, и држећи га за мртва, тело му изванъ града избацили. Съ тужнымъ срдцемъ стаяху около тела верни ученици Павлови држећи да е онъ доиста умръо, али онъ доће къ себи и съ ньима се у градъ поврати. Сутра данъ отиде съ Варнавомъ у Дервію, и одатле врати се у Антіохію Сиріиску, поставивши при повратку своемъ у свима местима презвитере, т. е. свештенике, или црковне старешине. У Антіохіи скупе ньи двоица све Христіяне у цркву и обяве имъ, какву е милость благій Богъ ньима учиніо, и како се отворише незнабожцима двери свете вере. Тако съ пунымъ задовольствомъ, и съ срдачномъ благодарношћу према Богу могаху ова два света благовестника на успехе своихъ трудова погледати.

Некій изъ Єрусалима у Антіохію дошавши Юдеи почеше учити у месту томъ, да е нуждно да се и язичници, кои веру Христову примаю, обрежу. Павао и Варнава много се оъ овима препираху, на последку обштина пошлѣ ньи двоицу са іоштъ неколициномъ друга у Єрусалимъ да питаю апостоле и старешине, како се у овомъ погледу владати имаю. Павао и Варнава буду одъ апостола лепо примлѣни, и тада на апостолскомъ сабору у Єрусалиму бы решено, неподъ-

чинявати у Христову веру обративше се язичнике закону Мойсеовомъ.

Изъ Єрусалима св. апостолъ Павао и Варнава поведу са собомъ у Антіохію два отлична међу Христіянима мужа, Варсаву и Силу, съ писменымъ известіемъ о заключенію апостолскога сабора. После некогъ времена Павао съ Силомъ предузме на ново путованѣ и обилазећи пре тога основане цркве, у Листри наѣе се съ Тимотеемъ своимъ ученикомъ, кои му е одъ тога времена сапутникъ и сатрудникъ быо. На овоме путу проѣе апостолъ Павао Фригію, Галатію, Мисію, и Македонію. Овде у граду Филипи буду Павао и Сила затворени, но одма сутра данъ пуштени. Потомъ су прошли кровъ Амфиполъ и Аполонію и дошли у Солунъ, гди су неке у веру Христову обратили, али због тога ненависть упорныхъ и непокорныхъ жителя на себе навукли. Изъ Солуна отиде Павао у Берію, а одатле у Атину. Овде тешко бяше апостолу гледати пунъ градъ идола, и зато проповедаше истину евангелску у зборници юдейской и на тржишту градскомъ обавешћујући у правой вери Юдее и Елине. И филозофи долажаху да се съ њимъ препиру. Атиняни одведу Павла предъ Ареопагъ (врховный саветъ), гди, на захтеванѣ да науку свою проповеда, Павао ставши посредъ Ареопага овако почне говорити: „Люди Атиняни! по свему васъ видимъ да сте врло побожни; еръ пролазећи и мотрећи светинѣ ваше, наѣохъ и олтаръ, на коме беше написано: „Непознатоме Богу.“ Кога дакле вы незнаюћи поштуете, тога вамъ я проповедамъ. Богъ кои е створіо светъ и све што е на њему, онъ будући господаръ неба и землѣ, не живи у рукотворенымъ храмовима, нити прима угађаня одъ руку човечіихъ, као да бы ономе требало исто, кои самъ дае свима животъ и диханѣ и све. И учиніо е да одъ едне крви савъ народъ човечіи живи по свему

лицу земальскоме, и поставіо е напредъ одређена времена и границе њиховога живленя: да траже Господа, небы ли га баремъ опипали и нашли, премда ніе далеко ни одъ еднога одъ насъ; єръ крозъ нѣга живимо, и мичемо се и есмо, као што и неки одъ вашихъ књижевника рекоше: єръ смо и родъ нѣговъ. Кадъ смо дакле родъ Божіи, нетреба да мислимо, да е божество наликъ на злато, сребро, или на каменѣ вешто нацртано и израђено одъ людій. Не гледаюћи дакле Богъ на времена незнаня, садъ заповеда свима людма да се покаю; єръ е поставіо данъ, у кои ће судити целоме свету по правди, преко мужа, кога одреди, и даде свима веру, васкресивши га изъ мртвыхъ." Кадъ Атиняни чуше за васкресеніе мртвыхъ, неки му се почну ругати, а други желише, да на ново говори о томъ предмету. Тако Павао отиде између ньи, а неви Атиняни приставше узъ нѣга и вероваше у Христа, међу коима е быо и мудрый Дионисіе Ареопагитскій, чланъ врховнога савета Атинскогъ.

Изъ Атине отиде Павле у Коринтъ гди пробави годину дана проповедаюћи у зборницама сваке суботе, а тежетникомъ радећи на своме занату и съ тымъ се ранећи. Изъ Коринта преће моремъ у Ефесъ, одкуда преко Єрусалима врати се у Антіохію и поживи неко време ту. После тога одважи се по други путъ путовати и посећивати цркве Христове. Съ томъ намеромъ обиће Галатію и друге области Мало-Азійске и пробави у Ефесу три године дана. Изъ Ефеса оде у Македонію и Грчку, и доће чакъ до Илирика. (до земаля у коима Срби живе). При повратку посети неке острове Грчке, и призове Ефеске презвитере у Милитъ, кое отачаски посаветуе да пазе на себе и на словесно стадо Христово, и да пасу цркву Господа и Бога. Опростивши се съ пастирима цркве ефеске, навезе се на море, и одпутуе у Єрусалимъ. На путу

овомъ у кесаріи у дому Филипа благовестника, кои беше єданъ одъ седморице првыхъ діакона, некакавъ пророцатель изъ Юдеє по имену Агавъ, предскаже да ће Юдеи Єрусалимски Павла ухватити и язичницима предати. Ученици Павлови почну га на то съ плачемъ одвраћати, да неиде у Єрусалимъ; али се онъ недаде намолити, него имъ одговори: „Шта чините те плачете и цепате ми срдце; єръ я не само свезанъ быти хоћу, него самъ готовъ и умрети у Єрусалиму за Христа.“ На ове речи Павлове умире се ученици и рекну: „Нека буде воля Божія.“

Што є апостолъ рекао, то є и самимъ деломъ осведочіо. Дошавши у Єрусалимъ отиде у цркву да се Богу помоли. Ту га Юдеи нападну, извуку изъ цркве и почну га тако немилостиво бити, да бы га ямачно ту и убили были, да ніе у помоћь дошао сотникъ съ войницима, кои га силомъ изъ ньиховыхъ руку изтргну, и у Кесарію наместнику ћесаревомъ Филиксу пошлю.

Овай пронаће Павла за невина, али га ипакъ нехтеде слободна пустити. Предемникъ нѣговъ Фистъ, хтеде га натрагъ у Єрусалимъ послати да му се тамо суди но Павле, као граћанинъ Римскій позове се на Кесара, и замоли да му самъ Кесаръ суди; у слѣдству тога Фистъ пошлѣ га моремъ у Римъ. На путу овомъ у острову Малти у Адріятскомъ Мору уеде Павла аспида, но то му никаква вреда непричини, и онъ ту многе болестнике исцели. У Риму проведе апостолъ две године проповедаюћи слово Божіе.

Дѣянія апостолска ништа намъ неказую о другимъ трудовима и делима св. Апостола Павла. Свештено ипакъ преданіе саобштава, да є онъ добывши савршену слободу, предузео изъ Рима свое четврто путованѣ и проповедао по свой Италіи, Галіи (Француской) и Шпаніи, а после є посетіо наново неке цркве

на истоку, и основао цркву на острову Криту. На последакъ поврати се у Римъ, гди е на заповесть крволочногъ тирана Нерона у тавницу баченъ, и на смрть осуђенъ. Као римскогъ граћанина нису га разапели, него су му изванъ града Рима главу одсекли у онай истый данъ, кадъ су Петра на крстъ разапели. То се догодило 67-ме године после Христа, 29. юнія.

Св. апостолъ Павле одъ свию се апостола найвыше трудіо у проповеданю слова Божіегъ, и распростираню науке Христове међу невнабожцима, зато се и назива онъ „сасудъ избраный и апостолъ язычника.“ Одъ нѣга имамо 14. посланица, кое у саставъ светога писма Новога Завета принадлеже, и садрже у себи науку о томъ, како се свакій Христіянинъ владати има кои жели вечно спасенія получити. Посланице апостола Павла есу ове: къ Римлянима една, ка Коринтянима две, Галатянима една, Ефесцима една, Филиблянима една, Колосанима една, Солунянима две, Тимотею (Ефескомъ епископу) две; Титу (Критскомъ епископу) една; Филимону една, и Евреима една. Изъ овыхъ светыхъ посланица види се каквомъ е небесномъ красноречивошћу было обдаренъ овай св. апостолъ, и како е велику любавь имао ка Христу Господу и къ людима. Свакій добаръ Христіянинъ ваља да те посланице у цркви пажљиво слуша, и на дому особито у недельне и праздничне дане съ побожношћу прочитава, и да свету науку Христову, кою е овай великій апостолъ людма проповедао: — прима, и по њой свой животъ управља.

Милана

приповедка за младежь и родителѣ.

(Наставлѣно.)

Добра мати привикавала е кѣерцу свою изъ малена къ покорности и послушности. Дечія своевольность — тако мышляше она — есть найвећа препона напредованя ньиховогъ у добродѣтельи. Дете треба да се зарана навикне свою волю вольи родительской покорити; еръ кое дете неће да слуша родителѣ, кое увекъ види, како ће слушати Бога кога неможе видити. Напраситость, іогунлукъ, и друге неваляле наклоности мораю родительи изъ срдца свое деце што раніе изкоренявати, да изъ њега цвеће лепшегъ и племенитіегъ осећаня изникне. Ако е дакле Милана што желила, а то іой се ніе могло дозволити, — мати іой е одма запретила да то ніе слободно искати. Милана е съ почетка, као и свако дете, покушавала съ молбомъ и съ сузама оно исплакати што е искала, али се на скоро увери, да е речь материна света, а сузе њене узалудне, и остави сасвимъ тай неваляли обичай. Мати е ньойзи свакій данъ давала прилику да се у покорности и послушности вечба, и да се учи свое желѣ и склоности побеђивати. Што е мати заповедила, то е Милана съ места учинити морала. Она ніе смела ни цвећа ни воћа узабрати, докъ іой мати ніе то допустила. Али Иконія ніе марила за много забраньиванѣ, съ коимъ гдекое матере децу свою муче. Она имаћаше обичай рећи: „Нема много заповестій, али ихъ валя точно и строго извршивати. Благій Богъ само е десетъ заповестій дао, па кадъ бы се сви люди по ньима владали, то бы мы іоштъ овде на земльи

рай имали.“ Ова паметна мати знала е свою единицу по заслуги наградити, ал' и за преступленя казнити. Найлепше воће изъ врта добывала е Милана одъ матере, али га е морала найпре заслужити. Мати бы іой одъ прилике казала: „Ако задатакъ овай изъ рачуна добро израдишъ, добыћешъ трешаня, ако ми ово или оно изъ свештене повестнице по реду лепо приповедишъ, даћу ти мирисавке.“ Милана се на то съ удвоенымъ силама трудила да свой задатакъ добро изради, и онда іой е воће и грожће много слаће пало, него да га е онако забадава добыла. Исто тако кадъ бы Милана у чему погрешила, па ю съ тога мати не бы у вртъ повела, или бы іой озбильно казала: „кћери моя! томе се одъ тебе нисамъ надала.“ — то онда све дотле мира имала ніе, докъ ніе опетъ своіомъ послушношћу и прилћежаніемъ заслужила была, да ю мати къ срдцу своемъ пригрли, и да іой погрешку опрости.

Кнегиня е была врло вредна жена, па е настоявала да іой се и кћи на ню угледа и да вредна буде. Кадъ е мати при посленомъ столу своемъ радила; и кћи е морала покрай нѣ седити и радити. „Твой посао кћери моя — рекла бы іой мати — за садъ невреди много, али ћешъ се узъ нѣга научити радити, и привикнути послу и труду, па ћешъ онда задовольно моћи живити у свакомъ случаю. За кратко време научи Милана одъ свое матере плести и прести, шити, везти и ткати. Исто тако научи она мало по мало и све куйнске послове; єръ е мати нѣна сама свою чисту куйну, по лепомъ тадашнѣмъ обичаю, нагледала, и ньойзи показивала, како се шта ради. Предъ дворцемъ быо е малый єданъ вртъ, у комъ е Иконія лети свакій данъ по кои сатъ проводила радећи вртарске послове. Милана съ матеромъ заєдно у вртъ долазаше, и угледаюћи се на ню зажели и сама у врту радити. Мати

іой купи грабљице, кантицу и остало оруђе вртарско, и одреди за ню неколико лепца. Ту є садъ было за малу Милану доста посла одъ првога пролећнога дана, кадъ бадемъ и дренъ цватати поче, па докгодъ у есенъ лишће съ дрва опало ніе. Она є съ веселимъ срдцемъ семенѣ прибирала и сіяла, брижљиво заливала и плевила свое лепце, и грашакъ на тачке пуштала. Али се Милана найрадіе съ цвећемъ забављала, и матери є нѣной то врло мило было, єръ є она сматрала цвеће за знакъ врлина девоячкихъ. Милана се веома обрадує, кадъ види, да іой нѣжный рукосадъ нѣнъ љубка љубичица, овай првый даръ красногъ пролеца, цвета. Плавый зумбулъ, бела лала, шареный карамфилъ и румена ружица, све то иза руке нѣне као обаяно напредоваше. Іоштъ се већма обрадує Милана наша кадъ є грашакъ, когъ є сама своіомъ ручицомъ посіяла, на столу видила и єла. Томъ приликомъ мати ю похвали за трудъ нѣнъ и поклони іой єдну лепу иконицу, на коіой су подъ образомъ матере Божіе, ови стихови написани были:

„Радиность є благо дѣвоячко,
Благословъ є труда плодъ.
Некъ се кити съ чимъ є коме драго,
Ты се дичи с' съ зноємъ труда своєгъ.“

Као што се добра мати старала да іой кћерца увекъ у послу буде, и као што є умела послове менѣти, да небы се све єданъ те єданъ посао малой Милани досадіо, исто тако знала є она добро да є за децу и за све люде нужданъ и одморъ. Два—трипутъ сваке неделѣ смела су на уречено време добре сеоске девойчице у дворацъ доћи и съ Миланомъ се сиграти, а Любица кћи єдногъ старогъ дворскогъ служителя была є Миланиної найболя другарица. Милана бы свагда другарице свое найпре єломъ послужила, па

онда бы мало преле, ил' бы имъ кою библичну повесть приповедала, па бы се после у врту или зими у соби сиграле. Кнегиня є децу непрестано предъ очима имала, на ньи мотрила, и разговоръ ньиховъ неприметно слушала. Она є ньи и у сиграню упућивала, и знала є саму игру тако уредити да деци на користь служи. На овай начинъ израдила є она то да іой є кћи увекъ весела, животна, окретна, добро расположена и свагда на добро склонћна была, а то є при воспитанію одъ врло велике важности.

Кадъ є Милана већъ дванайсту годину навршила была, поручи єданпутъ изъ войске кнезъ Браниславъ своіой супруги, да ће о Ђурђици съ многомъ господомъ Србскомъ доћи да свеца своіъ у своме двору прослави. Икония се томе одъ срдца обрадує. У дворцу бяше єдна стародревна црквица светога Ђурђа. На позивъ кнегиньинъ у очи самога праздника дође старый владика Теофанъ съ многимъ свештенствомъ те одслужи свеноћно бденіе, на комъ є и Милана съ своіомъ матеромъ одъ почетка па до края стаяла и свете песме съ побожношћу слушала. Касно у вече приспе и кнезъ са сяйномъ господомъ Србскомъ, кою позвао беше на славу свеца свога. Сутра данъ пошто се служба у црквици свечано одслужи сви гости съ домаћиномъ отиду у дворану обедницу, гди є на поставлћномъ столу горела воштаница, а предъ ньоме бяше колачъ и свечарско кольиво. Браниславъ изведе кнежевскомъ станю слично обучену єдиницу свою, и представи є своимъ гостима. Свима се она особито допадне. Войводе и другови Браниславлѣви жаляху што ніе мушко, да временомъ юначкогъ своіъ бабайка на бойноме полю замени: младићи се дивляху виткомъ стасу и лепомъ узрасту нћномъ, а госпоће похвальиваху умилятость и учтивость съ коіомъ ихъ Милана предусреташе, и немогаху се довольно начудити, како іой руво и драгоцћный на-

китъ лепо доликује. — Свечаность се сврши и гости се разиђу, а мало после отиде и самъ кнезъ натрагъ у цареву војску; еръ е одъ светлога цара само на толико времена одпуста добыо быо, да може на своме дому свеца прославити.

Пошто се гости разиђу, мати боећи се да се небы како суетный поносъ у млађаномъ срдцу Миланиномъ удворіо, зовне ю къ себи, и овако іой говорити почне: „Драго дете мое, мени се те лепе речи, кое господа и госпоће теби о слави нашой изговорише, нимало недопадаю. Госпоће се дивише бисеру твомъ, когъ си само за време свечаности на врату носила, и скупоценымъ ободцима, кое садъ ево у ово кутицу оставлямъ; господа хваляше твой стасъ и узрастъ и чудише се лепоти твога лица, а то су текъ найманѣ и последнѣ врлине твое. Они похвальиваху лепоту, што за мало трае, и што ће се пре или после у прахъ и пепео претворити! Сладка кћери моя, я бы една жалостна и несрећна мати была, кадъ бы знала да на теби ништа болѣга и хвале вреднѣега одъ лепоте нема! Зато старай се добро дете мое, да прибавишъ себи онакова свойства, коя ће ти одъ праве ползе быти и коя ће ти на часть и дику служити.“ Слагаюћи свое и кћерине украсе у спретну кутицу жалостиво ихъ погледи, па продужи: „Шта е савъ овай накитъ и адиђаръ на спрамъ доброга срдца? Єсу л' кадре ове драгоцѣности мене усрећити? О, заиста нису! Кадъ я умремъ, и кадъ ме у гробъ сахране, ова ће кутица овде остати, и я выше никакве користи одъ нѣ имати нећу. — Само племените тежнѣ и добра дела есу прави бисеръ и право драго каменѣ, кое намъ и овде докъ смо іошъ на земльи на ползу и задовольство служе, а кадъ умремо, онда насъ прате на другій светъ и излазе съ нама предъ лице Божіе. Запамти дакле драга Милано моя ову кратку ал' свету песмицу:

„Ой човече праведниче, еданъ Божій службениче,
Ако мислишъ Божій быти чини добра за живота.
Поштуй свога старіега, и тебе ће млађи твои,
У добру се непонеси, а у злу се непоништи;
Єръ човече праведниче, кадъ човека самрть наће,
Ништа собомъ непонесе, већъ скрштене беле руке,
И праведна дела своя.“

(Продужиће се.)

Школске новости.

Преузвишени г. Іосифъ Кунстъ митрополитъ римске цркве у Калачи, — кои є недавно врло знаменитымъ трошкомъ подигао велику гимназію у Калачи, и основао намастиръ єзуитскій, ковга чланови ће у истой гимназіи професорско званіе одправляти, — постарао се и за воспитаніе девойчица са особитомъ ревношћу и великимъ пожертвованѣмъ. Онъ є сазидао великолѣпно зданіе и цркву потрошивши на то 200,000 ф. а. вр. У зданію томъ обитаваће воспитателке девойчица, кое су римске калуђерице изъ реда школскихъ сестара. Ту ће се одма на есенъ завести: четворокласна главна школа за девойчице; препарандія за учительице, и конвиктъ за 50—70 девоика изъ грђанскога реда. При воспитанію ићи ће се поглавито на то, да се девойчице приправе за добре, побожне, поштене, радине и штедљиве домаћице. У заведенію овомъ приуготовляваће се и искушенице за побожный редъ школскихъ сестара. На издржаванѣ главне школе и препарандіе поклониo є великодушный основатель Фондъ одъ 100,000 ф. сребра, коимъ ће капитолъ саборне калачке цркве управляти.

Аустр. Шк. Вѣстникъ.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му је на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. алр

БРОЙ 27. У Новоме Саду, 21. Юлия 1860. ГОД. III.

Методичный поступакъ при предаваню науке Христіянске у народной школи.

(Наставлѣно.)

За приповеданѣ Библичныхъ приповедака и житія, мора се учитель напредъ, у очи дана кадъ ће приповедати, приправити и приповеду добро научити, да деци лепо своимъ речма слободно казати може. Изъ књиге читати или на изустъ одъ речи до речи, онако као што у књиги написано стои изрецитовати ніе слободно.

За Псалтирце е прописана књига: „этитка Свештена Исторія.“ Ню дакле треба и да имаю, али не за ученѣ на паметъ, него за читанѣ кодъ куће, или болѣ рећи за упамтенѣ историчногъ реда, имена и садржая онога, што су приповедати научили.

Учитель за свое приправлянѣ мора имати књигу: „Училиштна и Домашня Библія“ старый и новый Завѣтъ. Две части. Но овой су књизи у горњемъ попису приповедака у Школскомъ Листу означене главе те књиге с' бројевима подъ коима се у дотичной књиги налази.

Будући пакъ да су у овой књизи приповедке врло обширне то имамо пажльивима учинити Господу Учителѣ да та обширность њи нимало невеже, шта више, башъ се одъ њи управо иште, да укратко али живо и подпуно сваку приповедку приповеде.

Валяло бы, да учитель имаде іошт: „Свештену Повѣстницу одъ Н. Беговића“ и ону малу књигу што е пре неколико година у Бечу подъ насловомъ: „Приповедке старогъ и новогъ Завѣта“ изашла.

Псалтирци уче іошт Недельне и Празничне Апостоле и Евангелія.

Начинъ е овай:

1. Учитель позове децу да пазе; ер ће се сад читати и разяснявати Апостолъ ил' Еванђеліе, што ће се доидуће неделѣ у цркви читати, и каже одъ кога е Евангеліе ил' чія е посланица.

2. Єдно дете чита изъ књиге еданъ стихъ или едну точку, а остала деца пазе.

3. Учитель пыта децу, шта то на србски значи, а деца погађаю речи, кое су налик, онымъ редомъ као што е у Славенскомъ тексту, ако што неумеду погодити, Учитель имъ каже право значенѣ те речи, а они уписую и речь и нѣно србско значенѣ у свой Славенскій речникъ

4. Учитель прозове едно или два детета, да смисао целогъ прочитаногъ изреченія на Србски кажу.

5. Пошто се овако са свакимъ стихомъ поступаюћи, цео Апостолъ ил' Евангеліе изчита, онда ако е садржай прочитанога повесть или приповедка, то на позивъ учителѣвъ едно или два детета приповеде ю; аколи е садржай Апостола ил' Евангелія наука, то се одбере два или три найславнія изреченія, да Псалтирци одъ речи до речи по славенскомъ тексту на паметъ науче. Ако су то одпре научили саде само повторе. Часловци уче само по едно изреченіе на паметъ славенски, а Букварци то исто србски. — Изреченія Евангелска коя псалтирци на славенскомъ єзыку на паметъ учити имаю, налазе се у Шк. Листу одъ године 1860. Брой 20. и 21. страна 304. и т. д. — Добро бы было да учитель пре часа за толкованѣ Евангелія

одређеногъ по два три маня или едно веће таково изреченіе на табли напише и пошто се редовно Евангеліе и Апостолъ прочита и протолкуе; то онда ваља да прозове едногъ псалтирца кои ће написано изреченіе Евангелско прочитати, затымъ пыта Учитель како то исто изреченіе у србскомъ езыку гласи. На пытанѣ то ямачно ће деца одговорити моћи, єръ су га іоштъ као Букварци и Часловци учили и диктандо писали. После тога деца препишу себи с' табле то изреченіе и добію га за домаћу лекцію.

Изъ Апостола наређено е да се неколико целыхъ зачала на паметъ уче, и то пошто се найпре у школи протолкуе. Сва Евангелска изреченія што су у школскомъ Листу исписана мораю знати сви Псалтирци а притомъ е свакій дужанъ преко године баремъ 4 Апостола на паметъ научити.

Апостоли за ученѣ на паметъ одређени су ови:

1. Госпоинскій Апостолъ: „Сїе да мѣдрствѣетсѧ во васѫ“ Филип. зачало 240.

2. У Суботу седме неделѣ: „Всѧка дѹша властемѫ придержащымѫ да повинѹетсѧ.“ Римл. зач. 111.

3. У неделю 18. „Сѣмїи скѹдостїю.“ Коринтяномъ зач. 188.

4. У неделю 27. „Козмогайте о Господѣ.“ Ефес. зач. 233.

4. У неделю 29. „Єгда Хрїстосъ ѥвитсѧ животь вашъ.“ Колос. зач. 257.

6. У неделю 30. „Облецытесѧ ѩко избранїи Божїи.“ Колос. 258.

7. На Никольданъ. „Повинѹйтесѧ наставникомъ вашимъ.“ Евр. зач. 335.

8. На Богоявленѣ. „Ѩвисѧ благодать Божїѧ“ Титу зачал. 302.

9. На беле покладе. „Нынѣ ближайшее намъ спасеніе.“ Римл. зач. 112.

10. Преподобнима. „Плодъ дѹховный єсть.“ Галат. зачало 213.

11. На Цвети. „Радѹйтесѧ всегда о Господѣ.“ Филипис. зач. 247.

12. На великій Четвртакъ: „Азъ пріѧхъ ѿ Господа.“ Коринт. 149.

13. Другій данъ Духова: „Ꙗко чада свѣта ходите.“ Ефес. зач. 229.

14. На Преображенѣ. „Потщитесѧ изкѣстно.“ II. Петр. зач. 65.

Читанѣ, разясняванѣ и ученѣ на паметъ Апостола и Евангелія ніе за голо знанѣ и рецитиранѣ, него за владанѣ по ньима. Те свете науке, треба да деца честимъ сећанѣмъ, повтораванѣмъ и вештбанѣмъ тако присвое, да имъ оне за правило живота служе. Чимъ кое дете погреши, одма у место каштиге треба га сетити на изреченіе св. Писма противу когъ є сгрешио, и дати му да изреченіе то изговори. — Тако ће се свако дете найболѣ усаветовати и одъ дана на данъ у добродѣтельномъ Христіянскомъ живленю напредовати.

Єкшеніе и значенѣ цркевныхъ обреда уче такође Псалтирци. Єктенія се предаю онако и онымъ начиномъ као Апостоли и Еванђелія, и то сваке неделѣ по три или четири прошенія. Обреде цркевне и значенѣ Храма Божіегъ и свештенюхъ сасудова разяснява Учитель даномъ приликомъ на каталогу и у школи предъ дотичне Празднике. Валя упознати децу и са цркевномъ годиномъ и казивати имъ и понешто дати и читати одъ предмета у ову струку спадаюћыхъ као што су у школ. Листу год. 1860. Брой 8. 9. и 10. Света Четиредесетница; такође бр. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 18. и 19.

Єктеніе и обреди цркевни толкую се у обичнымъ школама недельомъ на каталогу.

Житія Светыхъ приповедаю се као и Библичне приповедке свакога петка после подне, и испытую се на недельнымъ и праздничнымъ каталовима. Овде има Учитель найвећма на то иђи, да свакій свечаръ житіе свога Свеца научи, и да се свако житіе са Тропаромъ и Кондакомъ дотичнога Свеца ил' Праздника у сношеніе доведе.

Найглавнія су Житія ова:

Житіе матере Божіе. Житіе Св. Іована Крстителя. (изъ Библичне Повѣсти.) Константинъ и Елена (види шк. Листъ о изнашашћу частнога Крста година друга брой 11. стр. 164.) — Света Софія и нѣне кћери. Св. Стефанъ Штиляновићъ. (Шк. Листъ год. II. брой 34. 35. и 36.) Света Петка. Св. Лука. Св. Димитріе. (види брой 33. шк. Листа II. год.) Св. Стефанъ Дечанскій. — Св. Евангелистъ Матей. — Првозваный Андрія — Св. Іоанъ Златоустъ. (шк. Листъ год. II. брой 27.) Св. Никола. — Св. Стефанъ Првомученикъ. (види Апостолъ тога дана.) Св. Василіе Великій. — Св. Григоріе Богословъ. — Св. Сава. (шк. Листъ год. II. брой 47. 48. и додатакъ. — Св. Симеонъ Мироточивый (шк. Листъ год. II. брой 41. и 42.) Св. Теодоръ Тиронъ. Св. 40. Мученика. Св. Ђорђе. (види шк. Листъ год. II. брой 14. и 15.) — Св. Марко. (шк. Листъ год. II. бр. 14.) Св. Іованъ Еванђелистъ. — Св. Петаръ и Павле. — Косма и Дамянъ. — Св. Пантелія. — Св. Илія (изъ Библіе) Майка Анђелія, — Светый Кнезъ Лазаръ. —

И ова Житія неуче се текъ само да знаю, него зато да деци за образацъ богоугоднога живота служе. Учителъи дакле ваља да овако децу и обавесте и да одъ ньи обећанѣ узму, и на ово ихъ свакомъ приликомъ сећаю. —

В.

Животописаніе Србскихъ Училиштныхъ Мужева.

II.

Стефанъ отъ Вуяновскій

Управитель Србскихъ Народныхъ Школа у Округу Загребачкомъ.

Овай многозаслуженый за нашу Школу мужъ роди се у Хрватской Краини, у првой Банской регименти, у селу Брѣанима одъ прилике године 1740. одъ простихъ родителя, кое є онъ свагда високопочитовао и особито велику и неограничену любавь к' матери своіой имао. Мѣстный Свештеникъ научи га читати и писати и опазивши у нѣму красне умне дарове, даде га своимъ трошкомъ у немачку школу. Пошто се ту немачкомъ єзыку извикне и за гимназію приправи, отиде у Сремске Карловачке велике Школе, гди є подъ управомъ Славнога Ранѣа Латински єзыкъ и гимназійске науке с' врло лепымъ успехомъ изучіо. Архимандритъ Крушедолскій Богдановићъ видећи у нѣму честитогъ и трудолюбивогъ младића помагао га є с' новцемъ те се у Карловцы издржавати и науке свршити могао. Свршивши гимназію добыє Учительско место у Вуковару, и ту учећи децу неколико година проведе. Званіе свое одправляо є онъ тако ревностно, да є тымъ любавь и поштованѣ граѣана Вуковарскихъ у пуной мери придобыо. Отличный трговацъ Вуковарскій Ђорђе Димићъ узме га за воспитателя своме сыну, и пошлѣ га с' овымъ у Шопронь гди Вуяновскій филозофію сврши. После тога с' питомцемъ своимъ отиде у Бечъ, и ту о трошку поменутогъ Србина Димића права сврши. Своимъ добрымъ владанѣмъ прилѣжаніемъ и успеванѣмъ у наукама заслужи онъ любавь и наклоность своихъ Професора, кои га тада у Бечу бавећемъ се Митрополиту нашемъ Викентію Іоанновићу Видаку,

као ревностногъ ученика особито препоруче. Митрополитъ призове Вуяновскогъ къ себи, и по дужемъ съ њиме разговору, рекне му: „Я самъ ти одъ данасъ отацъ!“ Одъ овога времена Митрополитъ е на Вуяновскога трошіо, њему мудре савете давао, и покровительствовао га е гди е требало, а Вуяновскій опетъ бію е своме добротвору благодаранъ и до смрти свог свагда е о њему съ почитанѣмъ и са захвалношћу говоріо. Трошкомъ овогъ великогъ добротвора своегъ Вуяновскій проће се по Чешкой, Саксоніи, Слезкой, Моравской, Польской, Малой Русіи, Бесарабіи и Влашкой, и поврати се съ пута у Бечъ год. 1775. Те године изда онъ Немачку граматику за Србску младежь. Год. 1776. царица Марія Терезія потврди на молбу народа нашегъ све дотле постоявше школе, и нареди да се и по они мести, гди іоштъ школа было ніе, нове школе заведу. Томъ приликомъ Србска — Илирска — придворна канцеларія наименуе за управителя Србскихъ школа Вуяновскога, Мразовића и Янковића. Вуяновскій те године у Бечкой нормалной школи изучи прописаный методъ добывши одъ државе подпору за свое издржаванѣ. Пошто течай свршн и испытъ съ похвалнымъ успехомъ положи, постане управителѣмъ Србскихъ школа у округу Загребачкомъ год. 1777; но будући да се те године Србска придворна канцеларія *) укине, и акта њена Унгарской калцеларіи предаду; то е текъ 1. јануара 1778. Вуяновскій декретъ на званіе свое добыо. Съ овымъ отиде онъ у свой округъ, кои се изъ Срема, Славоніе и Хрватскогъ провинціяла састояо, обиће све школе и свойски пріоне да ихъ у болыій поредакъ доведе, и да нове школе гди е годъ нуждно было заведе. Учителскій методъ, коегъ е онъ израдіо, ніе на светъ

*) Я мислимъ да се звала дворска Илирическа депутація, а канцеларія е была оно, што ю е царъ Леополдъ II. установіо.

изданъ, али су га ученици нѣгови еданъ одъ другога преписивали и учили. Године 1780. скупи до шестдесетъ Српски младића къ себи и постара се приуготовити ихъ за учительско званіе. Ово е предузеће врло нуждно было и приноси велику похвалу овомъ мужу. Друге године скупи опетъ 50. младића к' себи. између коихъ су были Алексіе Везилићъ, Теодоръ Авраамовићъ, и Василіе Николићъ. Њи троица тако су се у педагогичной струци извештили, да су после покрай свидѣтелства Вуяновскогъ и сами управители школски постали и званіе то съ похвалномъ ревношћу одправляли. — Године 1788. изда Вуяновскій „Библичну Исторію," и „Руководство къ правоглаголанію и правописанію". Іоштъ е списао онъ и Славенску граматику, читанку, рачуницу, и земльописаніе, али због оскудице у новцу ніе могао дѣла ова печатати. У старости своіой бавіо се са сачиненѣмъ енциклопедіе свію наука, ал' му е то дело са многимъ другимъ рукописима приликомъ пожара изгорело.

Колико се Вуяновскій трудіо око тога да намъ се учители народныхъ школа за свое званіе изобразе; толико се двапутъ вѣма старао о томе да се школе у Срему, у Славоніи и у Хрватской подигну. У овоме послу велике су му препоне чинили неке мађарске спаіе, коима наша школа и просвета нашегъ народа ніе у рачунъ шла. Године 1799. некаквый арендаторъ румскога спахилука почео е нашу децу силомъ у римску школу терати, као што е то ученый римскій архимандритъ у околини печуйской чиніо. Вуяновскій противу овогъ самовольногъ поступка потужи се самоме цару и насиліе одма престане. Кодъ вармеђа и кодъ другихъ властій чињене су такође многе препоне подизаню и напредку нашихъ школа, и готѣни су бывали одъ нечовечныхъ вармеђаша наши учителы, али е Вуяновскій свагда и у свакой прилици

за благостанѣ школа и учителя старао се, њи браніо, и помоћи противъ нападача кодъ самогъ најмилостивіегъ двора царскогъ тражіо и налазіо. При свима великимъ и многостручнымъ препонама инакъ е у округу своме сто и десетъ србскихъ школа подигао и обстанакъ њиховъ обезбедіо.

Кадъ е на предлогъ бискупа Мандића комисія школска у Пожуну год. 1782. за добро нашла да се у школе наше латинска писмена уведу, и кадъ е одлука комисіе директорима обявлѣна, онда Вуяновскій о своме трошку отиде у Бечъ, кодъ высокихъ властій писмено, а цару Іосифу II. устмено разложи и докаже да то быти неможе. Изъ Беча отиде онъ у Карловце, и ту митрополита Путника приволи, да у обрану нашихъ писмена устане, кое овай и учиня, и стварь до тога доведе да е комисія Пожунска дозволила, да се до неизвестногъ времена могу паше школске књиге са кирилицомъ печатати.

Год. 1790. быо е Вуяновскій посланикъ на народномъ сабору у Темишвару и ту е са славнымъ нашимъ Мразовићемъ найвыше допринео къ томе, да е младый епископъ Будимскій Стефанъ Стратимировићъ за Митрополита и хранителя народныхъ права избранъ быо. Год. 1792. добые одъ Леополда II. за заслуге свое при подизаню и уређиваню школа, унгарско племство. Год. 1803. ожени се, али нѣе деце после себе оставіо. Год. 1811. после тридесетъ петогодишнѣ службе ставлѣнъ е у пензію. Быо е тако несрећанъ да му е двапутъ кућа надъ главомъ изгорела; првый путъ у Карловцыма а другій путъ у Новомъ Саду год. 1823. Многи важни рукописи тада су му пропали, и заслуженый старина морао е последнѣ године живота своегъ у туђой куће и у доста оскудномъ станю провести. Умро е 19. јануара 1829. године у Номъ Саду.

Главна черта значая Вуяновскогъ была е жарко родолюбіе. Оно га е у младымъ годинама къ труду и ученю побуђивало; оно га е у мушкомъ возрасту за свое свето званіе одушевлявало; оно га е и у старости крепило и оживлявало. Просвета и душевный напредакъ Србскога рода свагда му е была предъ очима; па и онда кадъ е већъ тело нѣгово подъ бременомъ година и трудова ослабило, то е найслађа забава духа нѣговогъ была. Онъ е за родъ свой живіо, роду се своимъ жртвовао, и у напредку рода свое задовольство налазіо. Особито е бію великій любитель наука; учене е мужеве уважавао: младиће къ ученю побуђивао; о воспитаню младежи своимъ снагомъ старао се. Истину е любіо, уважавао и говоріо; на лажь и притворность мрзіо; беду и несрећу трпељиво носіо, и тымъ праву свою веру у Бога и у законъ Божіи, найболѣ засведочіо.

Великіи овай мужъ заслужуе спомена и подражаня у Србскомъ народу, а особито међу наученицима Србскимъ. *).

ИЗЪ ПСАЛТИРА.

Песма 8.

О Господе, кои владашъ
Мудримъ зракомъ знаня твог',
И одъ века насъ управляшъ,
И све твари света тог'!

*) Ове живописне черте изваћене су изъ Лѣтописа год. 1829. части II.

Чудно ли є Име твое,
Што се свуда гласно пов!
Єр прекрили цео светъ
Славе твое величина
Са златнима своим' крил'ма,
И свр' неба диже летъ!

На да б' єдномъ већъ престала,
Злобног' пакла горда моћь,
И суетна тога хвала,
Кою труби данъ и ноћь,
Ты подстаче деце мале
Млечна уста, да Те хвале:
И рибара мали брой
Ти просвети зракомъ твоимъ,
Те разпростре гласомъ своимъ
По свой земльи законъ твой.

Ево гледамъ садъ небеса,
Дела твои руку плодъ:
Гледамъ звезде, та чудеса,
И месеца дични одъ:
Шта є човекъ, питамъ себе,
У спомену те і' кодъ Тебе?
Шта ли людски овай створъ,
Да га често са твоима
Ти по'одишъ милостима,
И уводишъ у твой дворъ?

Ти си нѣга, благъ и мио,
Одъ анђела мало текъ
У нечему понизио,
И скратио овде векъ: —
Славомъ си га окрунио,
И са чешћу испунио,
И благословъ дао твои;

Те си нѣму покорио,
И подъ ноге подложио
Руку твои цео строй: —

Овце скупа и волове,
И са њима стадо све:
Іоштъ и пољске све скотове,
И небесне птице те:
Рибе мора изъ пучине,
Што прелазе тог' дубљине:
О Господе, Господъ нашъ!
Чудно ли ти Име лети
По вселеной, те се свети,
Коіомъ мудро владат' знашъ!

Іосіфъ Горановићъ,
парохъ Ирижкій.

Поучна приповедчица.

ЂУРЂИЦЪ.

Некогъ надничара девойчица, по имену Десанка, разболи се яко. Єлена — кћи єдногъ званичника, што е надъ робови — знала е добро да Десанкини родитељи не могу ћери своіой избирати ела, и доносити іой понуде, па е зато свакій данъ шиляла іой мало полевке. За кратко време оздрави Десанка са свымъ, и начне мислити, съ чимъ бы она своіой добротворки благодарити могла. Сети се, да Єлена врло воли Ђурђицъ, па отиде у оближню шуму, да га набере. По дугомъ траженю нађе подъ грднымъ ладовитымъ растомъ, где се све бели цвеће, па се сагне и почне га брати. Кадъ ал' — чуе она, да се близу негди два

човека разговараю! „Сеи л' чуо! говораше еданъ, данасъ се можемо осветити ономъ званичнику, што ми е брата у бувару стрпао. „Ево вишъ у мене е ключъ одъ нѣгове собе; оставила га служкиня у врати, а я ти га лепо дочепао! Него айдмо довече, па ћемо нѣга, жену му и кћерь убити, а касу му поарати."

Кадъ е то Десанка чула, досети се одма да су то какви зликовци, зато брже болѣ уклони се она одатле, однесе ђурђицъ Єлени, и приповеди іой, шта е у шуми чула. Єлена таки изкаже то своме отцу, а овай нареди наоружану стражу, да ихъ како годъ повата. — Кадъ око поноћи, ето ти два човека на врата да ихъ одключаю! Али у тай часъ навали стража на њихъ, повата ихъ и свеже и у судъ одтера, где сутра данъ заслужену казнь прiйме. — „Видишъ Єлка! рекне отацъ кћери, ты си сироту Десанку у болести нѣној неколко путiй са полевкомъ наранила, а она нама, ето свима животъ сачувала! Буди и одсада така! —

по Х. Шмидту посрбio

Милошъ Настасићъ

второлѣтни предуготовникъ.

Дописъ.

В. *У Сомбору*, 21. юнiя. Испити у главной народной школи сомборской започети су на Видовъ данъ. Тай данъ у ютру на ютреню и служби Божiой у саборной цркви была су сва мушка и женска школска деца. Господинъ Прота одслужio е службу, а деца су по свршетку службе врло лепо појала песму св. кнезу Лазару. „Израилевъ коль благъ Богъ есть сердцемъ правымъ." Скромной овой свечаности присутствовао е приличанъ брой побожнихъ Христiяна, и на лицу свiю при излазку изъ цркве могла се видити велика

духовна радость, што е света успомена Кнеза Лазара овде прьвый путъ тако лепо прославлѣна, и што смо доживили и мы оно време, у коме се баремъ погдекои Србинъ налази, кои се нестиди своихъ народныхъ Светителя. У горньой цркви одпояли су ту исту песму Српски ученици изъ овдашнѣ реалне школе. У осамъ сатій започео се испитъ у четвртомъ разреду главне школе, и траяо е васъ целый данъ тай. До подне испытивана су деца изъ науке христіянске, библичне повѣсти и толкованя евангелія, изъ рачуна и изъ стварныхъ знања, коя су узъ Читанку научена. Особито су се одликовали неки ученици у землѣописанію обштемъ, и понаособъ у познаваню Европскихъ земаля, и у рецитираню народныхъ песама. Испитъ пре подне заключенъ е съ поянѣмъ, кое е овой деци г. учитель. I. разреда Іованъ Настићъ съ успехомъ предавао. Пояли су намъ ту ученици врло вешто неколико тропара; ирмосъ благовештенскій, ускршньій и духовскій, и песму Кнезу Лазару. Напоследку смо се молили Богу за нашегъ пресветлогъ императора слушаюћи великолепну песму: „Боже живи, чувай Боже нашегъ цара и нашъ домъ,“ кою песму предъ образомъ нашегъ премилостивогъ владаоца ученици красно и складно одпояше. После подне полагала су деца испитъ изъ Славенскогъ читаня, и изъ Немачкогъ езыкословія, и читаня съ разясняванѣмъ и превођенѣмъ, у комъ су такође доста добаръ успехъ засведочили. Ученика е было 26. одъ коихъ су 4. са стране, а остали одавде родомъ.

16. юнія у ютру држанъ е испитъ у трећемъ разреду нормалне школе. Деца су се особито отликовала у приповеданю библичныхъ и другихъ приповедака, у рецитираню и сходномъ употребляваню изреченія изъ светогъ писма и народныхъ пословица, у рачуну, у стварномъ разясняваню, прочитаныхъ природословныхъ, природописныхъ, и землѣописныхъ предмета, *) и у разпознаваню различитыхъ семеня и бубица, одъ коихъ се две мале збирке у школи овой налазе. — Немачко читанѣ и езыкословлѣ ишло е и у овомъ разреду доста добро. Ученика было е 36.

*) Свако дете у четвртомъ и трећемъ разреду, има збирку одъ осушеногъ цвећа и лишћа.

Тай истый данъ после подне држанъ є испытъ у другомъ разреду гди є такође успехъ изъ предаваныхъ предмета добаръ, и деца се одликую у механичномъ Србскомъ и Славенскомъ читаню, у разумеваню читанога, и у знаню немачкога буквара. — Ученика было є 58.

После испыта сви Србски ученици и предуготовници са своимъ учительима одпратили су земне остатке покойнога, родолюбивогъ Србина и списателя Іована Янковића адвоката кои се на Видовъ данъ у вечность преселіо.

17. юнія у ютру држанъ є испытъ у првомъ основномъ разреду. Успехъ є кодъ оне деце, коя су редовно у школу долазила врло добаръ. Особито су се одликовали ученици у знаню пословица, у пояню, у приповеданю библичныхъ и другихъ приповедака, у разумеваню ученыхъ песама и молитава, и у механичномъ читаню, и то не само изъ буквара, него и изъ другихъ књига као што є: Бисеръ и драго каменъ, Часловацъ, Церковное Пѣніе, и прва Єзыкословна Читанка. Ученика у овомъ разреду было є свега 140.

17. юнія после подне испытиване су девойчице изъ старіега разреда девоячке школе, т. є. псалтирице и часловице. У о войшколи было є успехъ у обште узимаюћи добаръ. Ученица є у обадва оделења было само 50.

18. юнія у ютру држанъ є испытъ у првомъ девоячкомъ разреду. Ове су се ученице особито показале съ лепымъ писмомъ, и добрымъ правилнымъ читанѣмъ. На молбу господина учителя читанъ се ніе предузимало изъ буквара, него изъ другихъ србскихъ и славенскихъ књига, и опетъ су све редовне ученице врло добро и безпогрешно читале. У пояню су се такође ове мале ученице врло одликовале. И оне старіе ученице врло су умилно пояле, о чему смо имали прилику уверити се не само садъ о испыту, него іоштъ већма пролетосъ, у цркви на пређеосвећенымъ и другимъ службама, вечерняма и бденіяма. Ово дечіе пояне было є почело изъ мртвила пробуђивати духъ побожности у овдашньимъ жительима, особито у отменымъ госпоя, коє су

дотле докле су девојчице у цркви пояле често у цркву долазиле, и съ духовнымъ наслађенѣмъ умилно поянѣ то слушали. Све девојчице учио е пояти г. Теодоръ Іовановићъ учитель првога разреда. У првомъ девоячкомъ разреду было е 120. ученица.

Будући да мы кодъ девоячке школе іоштъ досада немамо редовну и одъ варошке обштине цлађену учительку радиности, то се есенасъ месеца септембра постарао местный школскій управитель завести покрай девоячке школе приватну школу радиности. — Учителька госпоѣа Софія Іорговићева, супруга г. учитеая IV. разреда, и сномоћница нѣна госпоћица Лойда Райковићева, училе су децу различите женске послове радити као: плести наногвице, и различите чипке, и тасове одъ хараса за чаше съ цвећемъ; промаляти или мрежити — хекловати —; капе, струке (реклице), уметке за узглавнице, убрусце, чипке, кесе за новце, огрлице и т. д. Іоштъ су училе ове девојчице и везти, шлинговати, правити одъ артіе тасове и венчиће на свећняке, и врло лепе котарице за плетиво одъ граната, и друге красне послове. Нека честь овыхъ лепо урађеныхъ послова изложена е была на испытима, и прегледана одъ родолюбивыхъ госпоѣа, кое су милость ямале овымъ испытима присуствовати.

У неделю 19. юнія пре службе божіе испытани су ученици найстарівгъ оделења недельне повторне школе, затымъ е држано у цркви благодареніе. Тай данъ после подне држанъ е испытъ у две школе на селиштама Жарковцу и Буковцу.

20. юнія, започетъ е практичный учительскій течај, за оне учителъ, кои іоштъ до сада нису были положили испытъ изъ новога метода. Ютросъ е было тога ради у цркви призиваніе светога духа, и одъ данасъ предае се сваки данъ из ютра од 7—10, и после подне одъ 5—7 сатій. Учительима и предуготовницима методъ, и сродне педагогичне науке.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 Ф. на по године 2 Ф. на четврть год. 1 Ф. а.вр.

БРОЙ 28. У Новоме Саду, 28. Юлия 1860. ГОД. III.

Молитва Господня:

Отче. наше:

Кадъ читамо ову божанствену молитву, не говоримо у єдноброю: Отче Мой, — хлѣбъ Мой, — остаки Мнѣ долги и т. д. него у вишеброю: отче Нашъ — хлѣбъ Нашъ, — остаки Намъ долги Наша, — а то за то, што се мы не молимо за себе саме и само у име наше, већъ за све люде и у име целе цркве, као што стои и у деветомъ члану символа вере.

Молитва господня починѣ се „призываніемъ“ и садржи у себи седамъ прошенія, одъ коихъ три прва односе се къ Богу, а последня четыри къ собственимъ нашымъ нуждама. У „призыванію“ називамо мы Бога „Оцемъ нашимъ“ по томе што и мы и отцеви отцева нашихъ одъ Нѣга имаю почетакъ, животъ, тело, душу, дарове духовне и телесне, єдном речи: све, што єсмо и што имамо. Осимъ тога онъ є отацъ нашъ и силомъ благодати дароване намъ у св. крштеню, коимъ мы, бывши донде као раби и твари руку Нѣговихъ, добисмо право быти и назвати се чадама божіима, као браћа єдинородногъ сына Нѣговогъ Исуса Христа, кои є постао быти човекомъ насъ ради.

Име отца значи іошъ надежду и уверенѣ, кое насъ мора одушевлявати у време молитве равно деци, коя моле зашто съ пунимъ увереньемъ свога доброга и любазнога родителя. — Мы говоримо: „иже єси на не-

бесѣхъ“ не зато, што онъ ние по свуда и на свакомъ месту: онъ е бо све саздао и све храни и обдржава своимъ свемогућствомъ; него тимъ желимо показати, да небеса особито, по слову Давидовомъ, являю Нѣгову величину и славу, да тамо сія благость и богатство благодѣянія Нѣговихъ, и да се тамо избрани наслађаваю гледаюћи Нѣгово лице. Іошъ намъ се тима речма заповеда, да бы мы, приступаюћи ка молитви, на страну оставили све земальско и телесно, пакъ подизали умъ и срце наше къ небу, где царуе небески отацъ нашъ, и камо смо сви мы дужни спремити се свима силама нашима призываюћи у томе помоћь са више.

У првомъ прошенію говоримо: „да сватится има твое“; другимъ речма: да бы све ствари давале Нѣму дужну хвалу, да бы се не само Христяни но уобште сви люди кланяли Нѣму, любили Га и служили Му найдостойнiимъ начиномъ. Име се божие ружи не само богохуленѣмъ и незнабожнымъ разговоромъ, већъ и свима тешкима гресима Християна. За то е и рекао Спаситель „тако да просвѣтится свѣтъ вашъ предъ человѣки.“ (Мат. 5. 16.).

У другомъ прошенію молимо „да пріидетъ царствіе твое“; т. е. да бы Богъ извео неверне изъ заблуђеня, кои иду путемъ разврата, обратио ихъ ка добродетельи и каяню, те да бы тимъ начиномъ умножио царство свое на земльи, т. е. свету цркву, а уништио царство греха. Далѣ молимо, да бы запалио у срцу нашемъ веру, любавь и надежду, пакъ средствомъ тихъ царовао у душама християнскима. О томъ царству говори Спаситель: „царство е божие унутра у Вама“, Лук. 17. 21.; а то изяснява св. Ап. Паво говорећи: „царство божие ние ело и пиће, него правда и миръ и радость у духу светоме.“ (римл. 14. 17.). — Напоследку молимо овде Бога, да бы онъ, после

овогъ временогъ живота, примио насъ у царство небеско, и допустио да се наслађуемо Нѣговимъ лицезрениемъ. Дакле молитва та неће быти чистосрдачна, ако смо заузети срцемъ и душомъ за овай временый животъ и овога усладе. И по томе е за насъ веома нуждна благодать божия, коя е една текъ кадра подчинити срце и волю нашу къ Богу и распространити међу нама царство свое.

Говорећи у молитви: „да бѫдетъ волѧ твоѧ, ꙗко на небеси и на земли“ — изявлюемо Богу, да се мы коначно одричемо ићи по вольи нашой, ако е она противна вольи божиой. И тако приносимо волю нашу на жртву Господу и желимо да онъ ради съ нама што е Нѣму угодно, по Нѣговой премудрости, да смо мы готови покорити се Нѣговой уредбы — у срећи и несрећи, у здравлю и болести — и на последку да ћемо у свако време испунявати свету волю Нѣгову, као што ю испунюю анђели и праведницы на небу. „Неће свакій кои ми говори: Господе, Господе! ући у царство небеско, но кои чини по вольи отца моега, кои е на небесима.“ (Мат. 7. 21.).

„Хлѣбъ нашъ насѫщный“, о коме молимо у четвртомъ прошенію, показуе све ствари, кое су намъ нужне за храну и сачуванѣ наше. Богъ хоће, да свакій ише свой насущный т. е. свакидашный хлебъ: великій и малый, богатый и сиромахъ, да се покаже, да хлебъ тай сви добывамо одъ Нѣга, као подателя свію блага, да Онъ дае богатима иманѣ и свако изобилѣ, даруюћи намъ богате родителѣ и предке, или дававаюћи ньима самима средства, да се обогате; далѣ да Онъ обдржава и храни сироте даваюћи имъ средства къ томе потребита и укрепляваюћи ньихову снагу, или уливаюћи богатима християнску любавь и желю,

да оныма помажу по могућству своме. Исусъ Христосъ учи насъ молити се Господу Богу за єданъ само хлебъ; т. є. Онъ жели, да небы мы у овомъ маловременомъ животу чезнули за богатствомъ и чести и раскошности, но задовольни были съ малимъ, єръ знамо, да мы као што ништа не донесосмо собомъ на овай светъ, тако и оставляюћи га ништа нећемо собомъ ни понети.

(Наставиће се.)

Животописаніе Србскихъ Училиштныхъ Мужева.

III.

Авраамъ отъ Мразовићъ.

Великій овай и у роду нашемъ многозаслуженый мужъ родіо се у Сомбору 12. марта 1756. године, изъ свештеничке породице коя се Поповићъ, иначе: Мразовићъ звала. Отацъ нѣговъ Георгіе Мразовићъ био є примеранъ свештеникъ и пуна по столѣтія парохъ свето-предтечеве цркве сомборске. Мати му се звала Анна и была є роѣена изъ породице Бранковићеве. Родительи ови имали су три сина, коима су дали имена старозаветныхъ патріараха: Авраамъ, Исаакъ, Яковъ. Найстаріи био є Авраамъ, коега животъ и дела овде за угледъ ставлямо. Воспитанъ у дому родителъскомъ и подъ сѣнію олтара господнѣгъ у духу чистогъ православія, изучи онъ славено-србску школу у Сомбору. По свршетку ове, даде га отацъ у латинску школу, кою є у то време црквена србска обштина у Сомбору своимъ трошкомъ и зарадъ свое деце држала. Изучивши латинску синтаксу посланъ буде одъ родителя свога у Сегединъ гди поезисъ и

реторику изучи, а одатле съ благословомъ родитељскимъ отиде на свеучилиште бечко, гди трогодишнѣ филозофійско теченіе съ врло добрымъ успехомъ сврши. у то доба предавао е школскій методъ у бечкой нормалной школи знаменитый свога времена педагогъ архимандритъ Фелбигеръ. Царица Марія Терезія нареди да изъ свакога народа аустрійскогъ по неколико младића прописаный методъ у Бечу изуче, како бы га после и сами у своме отечеству учительима предавати и школе уређивати могли. Између троице Србаља, кои су методъ у Бечу учили, было е нашъ Мразовићъ. Подпора, кою е одъ царице добыяо, одлакша му пребиванѣ у Бечу, те тако изучивши прописаный методъ за годину дана, положи съ похваломъ учительскій испытъ и наименованъ буде год. 1776. за кралѣвскогъ директора надъ свима србскимъ школама у учебномъ округу печуйскомъ. Добывши у почетку године 1778. декретъ на ово важно званіе доће у свое место роћеня, кое га као свога отличногъ, изображеногъ и милостію царскомъ увенчаногъ сына съ радошћу дочека и прійми.

Одма по долазку своме у Сомборъ започне Мразовићъ велико дело поправляня, осниваня и уређиваня србскихъ народныхъ школа у округу своме, коме су све у Бачкой и у Будимской дієцези налазеће се школе србске припадале. Врло е мало было србскихъ места, у Бачкой и Бараньи у коима су се пре Мразовића уредне школе налазиле. Учитељи были су слабо награђени, слабо уважавани, а притомъ редко е кои за свое званіе довольно изображенъ было. Мразовићу припада та слава, што е онъ у своме округу израдіо те су се плате учительске знаменито повисиле. Онъ е и свештенство и обштине и богатіе люде наше убедіо, да учительима пристойно почитаніе отдаю; онъ е самъ своимъ трудомъ и настояванѣмъ учителѣ и учитель-

ске приправнике за свето званіе то припремао и изображавао; єдномъ речію: онъ є школу нашу преобразіо и обновіо, а съ тымъ къ просвети рода србскогъ, выше него ма кои одъ нѣговыхъ сувременика допринео. У свакой парохіи, па и у некимъ филиалнымъ местима Бачке и Баранѣ неусипнымъ трудомъ и настояванѣмъ Мразовићевимъ заведене су србске народне школе; све обштине обвежу се, да ће школе издржавати и учительима уредну плату издавати; покрай плате у готовомъ новцу свуда добыю учителъи и депутатъ у рани и у осталымъ за ужитакъ нуждымъ средствима, а у Бачкой на велику утеху нашу, добыше учителъи у свакомъ селу покрай тога іоштъ и половину сессіе землѣ.

Кадъ є Банатскій директоръ Теодоръ Янковићъ Миріевскій године 1782. у Русію за управителя и уредителя народныхъ школа отишао, тада є до попуненя директорскогъ места у Банату, шестъ година дана тамошнѣ школе Мразовићъ управляо, и зато време обично по године у Сомбору, а по године у Темишвару становао. Будући да є Янковићъ само започео у своме округу школе уређивати, а посао свой збогъ скорашнѣгъ у Русію преселеня свршити ніе могао; то се по свой прилици и уређенѣ Банатскихъ школа и снабдѣнѣ тамошньихъ учителя неусипномъ труду многозаслуженогъ и врстногъ Мразовића приписати има.

Да бы обучио учителѣ у прописаномъ школскомъ методу, и приправио младежь за учительско званіе завео є Мразовићъ одма у почетку свога деланя практичный учительскій течай, кои се звао: „Норма,“ и кои се сваке године у Сомбору по неколико месецій држао. У Норму су съ почетка морали долазити сви учителъи, и посештавали су є сваке године о феріяма све дотле, докъ нису испытъ съ добрымъ успехомъ положили. Нитко ніе подъ Мразовићемъ за учителя

поставлѣнъ пре докъ ніе учительскій испытъ предъ њиме положіо. У Норми предавао е самъ директоръ учительскій методъ, рачунъ и Славенску грамматику, а у трудномъ овоме делу имао е за спомоћника трудољубивогъ и ревностногъ найпре учителя а после свештеника и пароха сомборскогъ Атанасія Зарића, кои е првый катихета сомборскій быо и нормалистама науку Христіянску, обширну библичну повесть, толкованѣ евангелія, типикъ и поянѣ црквено предавао. Учительи, кои су изъ Мразовићеве школе изишли имали су довольно практичне вештине за одправлянѣ свога званія, и одликовали су се одъ пређашньихъ учителя своіомъ изображеношћу, и побожношћу, тако да су преосвештени архіереи многе нормалисте за ђаконе и свештенике у Бачкой, у Банату и у Бараньи рукоположили. Іоштъ се и данасъ налази у животу гдѣкои свештеникъ и учитель, кои е изъ Мразовићеве школе изишао, и кои садъ после пол' столѣтія живымъ речма хвали и преузноси доброту, ученость, ревность, неусипный трудъ и доброчинство великогъ и безсмртногъ овогъ мужа. Особито и лично старао се Мразовићъ да Сомборска школа у добромъ поредку буде. Найболѣ одъ своихъ ученика поставляо е онъ за учителѣ Сомборске. Између многихъ питомаца Мразовићеве Сомборске школе спомењуемо само Епископе: Гедеона Петровића, Платона Атанацковића, и Самуила Маширевића; славногъ србскогъ училиштногъ мужа Іована Берића; покойнога проту Сомборскогъ В. Ковачића; архимандрита Самуила Илійћа; славногъ списателя Србскогъ І. Хаџића и т. д.

Пошто е тако Мразовићъ 35. година мудро и ревностно са школама нашимъ управляо, даде онъ године 1811. оставку на своме званію, предавши свой учебный округъ надзиранію новоуређеногъ врховногъ

управительства свію Србскихъ и Романскихъ школа у Будиму.

На полю Србскога књижества имаде Мразовићъ такође превелике заслуге. Пре нѣговогъ времена быле су врло редке Србске књиге. Онъ е не само школске него и многе друге полезне књиге списао, и на светъ издао. Найзнаменитіе му е дело Славенска Граматика, кою е онъ за нашъ народъ прьвый списао, и коя се выше одъ 60. година у нашимъ нормалнымъ школама предавала. Књига е та прославила име нѣгово међу ученима людма другихъ народа; за ню знадоше учена друштва Руска, Немачка и Енглеска. Осимъ Славенске Граматике списао е онъ Аритметику или рачуницу за народне школе, Польско Домостроительство; Поучителный Магазинъ за децу, коме равне, за воспитаванѣ девойчица наменѣне књиге іоштъ до данасъ немамо; превео е съ Латинскогъ на Славено-Србскій езыкъ Овидіеве књиге печалныхъ и посланице одъ Понта. Списао е и нека театрална дѣла, и напоследку предъ саму смрть за неколико година издао е на црквено-Славенскомъ езыку Риторику. До саме смрти радіо е неуморно на полю књижества, и оставіо после себе многа за печатню приуготовлѣна дела, између коихъ ћемо наспоменути 8. частій Магазина за децу, и Метафизику књижевнога Мезимца Мразовићевогъ, на комъ е онъ у последнѣ дане живота своегъ старческомъ рукомъ своіомъ радіо. *)

За такове и толике заслуге, кое е Мразовићъ своме роду и цркви, држави и цару чиніо, быо е онъ како одъ светлыхъ царева: Маріе Терезіе; Іосифа II. Леополда II. и Франца I. подъ коима е служіо отли-

*) Дела ова са многимъ важнимъ рукописима и књигама, кое су се у домаћой књижници благородне породице Мразовићеве хранила, утаманили су мађарски бунтовници године 1849.

кованъ; тако и одъ народа свога высокопочитованъ и уважаванъ. Блажене успомене императоръ Леополдъ II. подигао га е у редъ благородства унгарскогъ заедно са потомствомъ нѣговымъ, а императоръ Францъ I. украсіо е вѣрне и родолюбиве прси Мразовићене златномъ колайномъ, кою му е епископъ Бачкій Іоаннъ Іоановићъ, као на то одређеный царскій повереникъ године 1792. свечано предао. Бачка и Сремска жупанія због заслуга нѣговыхъ примили су га у число своихъ судейске табле присѣдателя, а Сомборска избрана обштина повѣрила му е званіе сенатора, кое е онъ до смрти свое найточніе одправляо, стараюћи се о благостаню овога Србскогъ града, и праведно и мудро свакоме судећи. Као поглавитый членъ цркве обштине Сомборске трудіо се онъ о украшенію и благолѣпію црквеномъ; настоявао е да се избираю побожни, добродетельни и учени свештеници за духовне пастире овогъ великогъ Србскогъ места, и толико е повереньe кодъ своихъ единоверныхъ сограђана уживао, да су га год. 1792. за свога посланика на Темишварскій народный саборъ послали были. У делима овога найзнаменитіегъ црквено-народногъ сабора, учествовао е врло много нашъ Мразовићъ, и допринео е найвыше къ томе, да е блажене успомене Стефанъ Стратимировићъ Кулпинскій, тадашньій Будимскій владика за митрополита православне цркве у аустрійскимъ земляма изабранъ био.

То су у кратко изложена дела, труди и подвизи нашегъ Мразовића, возобновителя нашихъ народныхъ школа, ревностногъ књижевника Србскогъ, правогъ родо- и човеколюбца, кои е духомъ тежіо да лучъ просвете у роду србскомъ зажеже и светлость нѣну по свима краевима рода нашегъ распростре; кои е цео животъ свой, одъ ране младости па до тавногa гроба роду свою жртвовао; кои е самимъ деломъ за-

сведочіо да му обште благо много веѣма на срдцу лежи, него матеріално благостанѣ свое, и свое собствене породице. Онъ е доиста за родъ свой живіо, ал' съ тымъ и своима такавъ споменъ оставіо съ каквимъ се редко коя породица Србска дичити може, и себи вечитый споменъ благодарности у срдцу народа Србскогъ оставіо.

Умръо е великій овай мужъ у 70. живота своѓъ годіни, 8. фебруара 1826. оставивши после себе супругу Софію роѣ. Павловићъ, кѣери: Анну, Александру, Іосифу и Єлену, и единца сына Якова. Тело нѣгово было е одъ свію Сомборскихъ свештеника у саборной Свето-Георгіевской цркви, у присутству тадашнѣгъ кралѣвскогъ повѣреника за Сомборъ Андріе Форане Соборсинскогъ и многобройногъ народа опоѧно, коіомъ е приликомъ парохъ Сомборскій и катихетъ Србскогъ педагогійскогъ заведенія, садашнѣій Высокопреосвештеный Епископъ Новосадско-Бачкій, и Несторъ Србскихъ педагога Платонъ, говоріо надгробно слово у похвалу покойника, сврху текета: „Премѫдрый во своихъ людехъ наслѣдитъ вѣрѫ, и имѧ єгш жико бѫдетъ во вѣкъ.“ Слово ово, изъ коега е и ово животописаніе изваѣено, печатано е у Срб. Лѣтопису год. 1826. Части III.

Тело безсмртногъ Мразовића сахранѣно е на великомъ гроблю Сомборскомъ предъ западны врати свето-Успенске црквице съ десне стране. Благодарный сынъ и кѣери подигли су своѓъ незаборавлѣномъ родителю каменитый крстъ, кои означава место где земни остатци блаженоупокоеногъ великогъ мужа овогъ почиваю.

Петао и Кокошъ.

(Єдна економична лекция за недельошколце.)

Кокошъ є найполезния домаћа живина; она врло мало неге потребує, и мало трошка, а носи, особито близу вароши, много добитка.

Одъ кокоши имамо яя и месо; ал' ние ни перѣ ни ђубре за одбацанѣ.

Кокошие є яе найпитавие а найлакше те найздравие ело, особито ровито ил' пресно, и дае оздравляюћемъ болестнику више снаге, него иков друго ело, кое га часомъ отерети и поквари.

Пилеће є месо найнежние и найвкусние, и подноси за многогъ болесника; а одъ маторококошиега даде се врло снажна чорба начинити, коя є и за многогъ болестника пробитачна.

Ко много кокошию колѣ, нетреба ни перя да одбаца; ако ово и ние онако валяно као гушчие или пачие, опетъ суво одчупано и одма на вреломъ месту осушено, даде се као и оно употребити, неулоптава се као мокро чупано; а перѣ одъ петлови репова и оно око врата валя скупляти и за перяничаре чувати, кои га требаю и купую.

Кокошие є ђубре врло ватрено, и после голубиега найвредние, прече одъ кравлѣгъ и свакога другогъ марвенскогъ, особито за ливаде, детелину и шпаргле, пакъ чистећи кокошиняке нетреба га разбацати. Са кокошіимъ ђубретомъ води се по северной Француской, где люди кокоши у великимъ ятама негую, права трговина; баштовани изъ дальнихъ предела долазе, и по скупе га новце купую и односе; кодъ насъ ако и неће новаца за нѣга падати, ал' може оне исте користи одъ нѣга по баштама бити, као и тамо.

Колико є кокошъ полезна живина валя видити северне Француске, где по селима близу вароши и гвозденій путова многи люди по три до шестъ иляда кокошию пате, и само одъ тога живе, и богате се, ни на што друго и немислећи. Оћеш' ли да видишъ, колико є користно у већемъ мноштву кокоши патити, узми на рачунъ две или три стотине, метни одъ сваке само по стотину яя на годину, и продай ихъ у згодно доба само по три новца паръ, а остави једну или две иляде яя за легло, и одрани одъ сваке иляде само по осамъ стотина пилића, те ихъ у згодно доба продай само по четрдесетъ или педесетъ новчића паръ, и метни ма читаву трећину тогъ новца на трошкове, видићешъ и учудићешъ се колики є добитакъ само одъ те две три стотине, а да коликій є одъ иляде и више иляда кокошию? Тешко ћешъ једне економске струке наћи, коя толико големе интересе доноси.

По варошима, где ние ни простора, ни траве и добре воде, и где се сва рана куповати мора, ту врло скупо стає кокоши патити. У затвору држана кокошъ пождере много више, него што є вредна. Варошанина кошта свако пиле кое онъ одрани, и свако яе, кое онъ одъ свои варошки држани кокошию добие, десетъ пута скуплѣ, него што ихъ на пияци бираюћи добити може; али по селима и домазлуцима, где има траве довольно, и гумни, где є марве и ђубрета и помия довольно, где кокоши цело пролеће, лето и есенъ шта чепркати имаю и са онимъ се ранити, што би другчие пропало, ту є сасвимъ други есапъ. Само валя и овуда множину кокоши умерити по величини домазлука, а найвећма пазити, дал' є и згодно место за продаю. Когодъ ихъ толико много држи, да рану куповати мора, одма є много трошка, іошъ ако ихъ и више запати, него што ій продати може, онда є тешко съ добиткомъ. —

Ко е радъ да кокоши негуе, валя и добру и неге вредну пасму да одбере; ние свака врста за негу валяна.

За ношню яя болѣ су капорке, особито жуте и беле; оне носе и више и крупния яя. И кунда носи врло прилѣжно, исто тако и гаѣаста кржа, само су врло ситна.

За раненѣ пилиѣа на месо найболя е врста капорка, особито бела, ти су пилиѣи найкрупнїи, и месо е наймекше и найделикатние.

Одъ новіи врсти кокошию найзнатния е кокинкинска, та буде за едну годину по осамъ фунтій тешка, а носи велика и многа яя, по сто петдесетъ, двеста, и двеста петдесетъ преко године. У Француской су найзнатние врсте норманска и лефлешка, те буду по дванайстъ фунтій тешке, а меса найделикатниега. Ове би врсте валяло свудъ запатити, а све оне друге ситние утаманити, еръ нису вредне ране и неге.

Ал' и одъ овій найбольій врстій нису ни сви петлови ни све кокоши валяне, има ій больи и лошій, а за пасму валя найболѣ одабрати.

Найбольи е за пасму онай петао, што е найвеѣи и найсрчаніи, у коегъ е перѣ найсяйние, око найватрение, клюнъ краѣи и дебльи, кресте веѣе, црвение и круѣе, груди шире, мамузе веѣе, репъ веѣи и савиенїи, перѣ око врата дуже. Больи су петлови са едноструким него съ двоструким крестама. Жуте бледе и увеле кресте, знакъ су болести или слабости Рапаве кресте и люскаве ноге знакъ су маторогъ петла и кокоши, и ови за пасму неваляю. Петао валя за пасму само до четврте године, а после не. На тако валяна петла, може се петнайстъ кокошию оставити.

Валяна за пасму кокошъ треба да има деблю и веѣу главу, краѣи и ячи вратъ, црвене висеѣе кресте и модрикасте ноге.

За ношню яя најболѣ су оне кокоши, што на глави иза ува повећа гола црвена брадавичаста места имаю, а шире и већма наполѣ пропале и доле отоболѣне турове. Између иляда кокошию одъ часа ћешъ погодити најболю носилю, ако само на ово двое узпазишъ.

Све угаситіи боя кокоши, особито мрке и црне држе се да су плодније и да више яя носе, а беле даю слаће и вкусније месо.

Ко е радъ да чисто беле ил' црне колоши запати, треба да чисто белогъ ил' црногъ петла и кокошъ за пасму наће, и одъ ньи яя за легло сачува.

Кокошъ е до пете године за ношню яя и за легло најболя, после неваля. Матора кокошъ нит' яя носи, нити іи леже, него постане као мушкобана, нарасте іой кресте и мамузе, и почне кукурикати. Нису ни сувише ранѣне кокоши за ношню яя, и што снесу, све будну меколюска, кожната. —

Кокоши почну носити већъ о Сретению и пре, па носе све до перушаня, а то е до мале Госпоине, тада за пуни шестъ неделя пресеку, а после пронесу опетъ, докъ яча зима нестегне, и онда пресеку сасвимъ.

Валяна кокошъ носи све по два дана застопце а трећи прескочи; редка е коя сваки данъ носи; матора кокошъ прескаче по два и више дана узастопце. Најлошия кокошъ снесе по 70, а валяна по 170. до 200. и више яя на годину. Младице носе најприлѣжније. Кокоши носе яя и безъ петлова, само су та ялова, и нису за легло, ал' су за ело боля нег' она.

Пре него што ће кокошъ яе снети, она кречи, и тражи скривено место, ако гньизда намештеногъ нема; а кадъ га е снела, она га одма и одкакоће у знакъ да га е снела.

Яя валя изъ гньизда вадити, да кокошъ на ньима нележи, еръ се укваре и мућци постану; ал' увекъ валя по едно у гньизду оставити за пологъ, другчие неће кокошъ у то гньиздо више да носи, него тражи друго место, и крие іи. За пологъ е найболѣ бело дрвено или одъ креча или одъ гипса начинѣно яе; а ко тогъ нема, мора пазити, да увекъ последнѣ снешено за пологъ остави, мора га обележити, а пре снешено извадити, еръ кадъ кое два три дана у ньизду остане, и кокошъ више пута на нѣму полежи, уквари се, и тако много пропадне.

Ко е радъ да му кокоши и зими яя носе, треба да іи у топломъ месту држи и добро рани. Зарадъ топлогъ држаня, мећу неки подъ патосъ кокошіи штала таванъ коньскогъ ђубрета, подругъ стопе дебео, кое своимъ вриенѣмъ и узреванѣмъ топлоту одае. То ђубре валя свако четиръ неделѣ дана едаредъ променути, а то е триредъ преко зиме. Іошъ болѣ е цевъ одъ топле пећи ил' оџака туда пропустити, да стаицу ту угрева. Найглавния рана, коіомъ ранѣне кокоши рано пронесу, то е прженъ и топло даванъ ечамъ, кувана и вруће давана зобъ, съ мекиняма помешано; іошъ особито кадъ се у ту рану помеша мало кудельногъ семена, или семе одъ коприва, или мало осушене и у прахъ стрвене ма кое естивне печурке, или суво и вреломъ водомъ попарено лишће одъ коприве, или стученъ и у мекинѣ помешанъ жиръ; све су то надраживе ствари, одъ кои младе кокоши у топломъ држане већъ око Божића и пре пронесу, и редовно сваки данъ носе. Само неваля ни овомъ раномъ меру претеривати, еръ одъ превише добре ране угое се и ослепе, и сасвимъ носити престану. Све ове ствари даю се кокошима после перушаня, у найячу зиму, да онда више и већа яя носе, а после ние нуждно. И са овимъ стварма валя менати, сваке не-

делѣ другу давати, већма ін дражи рана, кадъ се њомъ свако седамъ дана меня. Іошъ валя у ову рану увекъ помало стученогъ малтера или стучени пужића или школьки помешати или љусака одъ ја радъ креча, другчие носе ја безъ тврди кречни љусака.

(Продужиће се.)

Дописъ.

*** Познато є да у буковинской православной епархіи постои єданъ црквеный фондъ. Колико главнице тай фондъ притяжава незнамъ, али да велакій мора быти заключуемъ одатле што се изъ фонда тога плаћа епископъ, издржава конзисторія и выше намастира; подпомажу сиромашніе цркве и школе; и што є найважніе, издржава се са знаменитымъ трошкомъ велико богословско заведеніе и семениште духовно у Черновицу; препарандско заведеніе и велика гимназія тамошня такође одатле издржава се. У Аустрійскомъ Школскомъ Вєстнику недавно читали смо да є Высоко ц. кр. попечительство просвете дозволило да се на ц. кр. православно источне вере узорной школи Черновицкой шестъ учительскихъ места попуне и то са оваковомъ платомъ: главный учитель 550 ф. а. вр.; другій учитель 500 ф.; трећій учитель 450 ф.; првый подучитель 250 ф.; другій подучитель 200 ф.; учитель пояня, кои ће и препаранде у пояню обучавати има 200 ф. награде. За попунити мѣсто главногъ препарандскогъ учитеља у Черновицкой православной препарандіи, са особомъ, за то велеважно званіе валяно приуготовљеномъ и способномъ посланъ ће быти єданъ за учительско званіе способанъ кандидатъ, родомъ изъ Буковине и православне цркве сынъ на годину или на по године дана у Златный Прагъ да се тамо упозна са устройствомъ народныхъ школа и препарандіе, и да прибави себи сва она знаня и вештине, кое су за учителя препарандіе нуждне. Таковомъ кандидату одређена є годишня подпора одъ 400 ф. а. вр. и путный трошакъ одъ 100 ф., изъ црквенога или религіозногъ фонда Буковинскогъ. Одъ кандидатовогъ прилѣжанія и успѣшногъ бављеля у Пражкой узорной школи, и одъ тамо задобивене способности зависиће после наименованіе нѣгово за учителя препарандіе.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му є на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год 1 ф. а.вр

БРОЙ 29. У Новоме Саду, 7. Авг.ста 1860. ГОД. III.

Молитва Господня:

Отче наш:

(Свршетакъ.)

Хлебъ тай, за кои смо дужни молити небеского оца, есте двоякій: духовный и телесный. Духовный є хлебъ: слово божіе, спасителна наука, проповедь, унутрашня духновєня божія, свете тайне, а особито тайна причешћа, као што насъ самъ І. Христосъ уверава говорећи: „не живи човекъ о єдномъ само хлебу, већъ о свакой речи, коя излази изъ уста божіихъ.“ — Телеснимъ пакъ хлебомъ назива се све, што є крайнѣ нужно за суштествованѣ или биће наше; као: храна, одело, станъ; иштемо хлеба за данашньій само данъ, безъ да се бринемо за сутра и за даље, єръ такова брига била би противна надежди и уфаню на Бога. Мы смо дакле дужни испуњавати наше дужности и трудити се колико годъ кои можемо, а све будуће нама неизвесно оставити на промысао божіи. Спаситель говори: „Не брините се за сутрашньій данъ“; доста є, да се за свакій данъ бринемо.

У петомъ прошенію признаємо себе за грешне, кадъ говоримо: „И остави нама долги наша, ікоже и мы оставляемъ должникомъ нашымъ“. И доиста,

ако говоримо да немамо греха, то варамо сами себе и нема истине у нама. (I. Іов. 1. 8.). Нема човека, кои не бы было грешанъ, па нека бы было и у некимъ малимъ свакидашньимъ слабостима; дакле свакій е дужанъ смирено у духу каяня и са скрушенимъ срцемъ предъ свевишньимъ изговарати речи те, да бы му Онъ опростио грехе.

Осимъ тога мы признаемо у томъ прошенію, да се само онда можемо надати, да ће намъ се опростити, кадъ сами радо опраштамо другима, неправедно бы бо было, да нама Богъ праштa дугове наше т. е. грехе, коима смо нарушили законъ Његовъ, а да мы другима не праштамо. Као годъ што мы свакій данъ имамо потребу и нужду молити се Богу, да намъ милостивъ буде, те да намъ опрости, што смо згрешили, исто тако дужни смо готови быти опраштати увреде и слабости ближньихъ нашихъ. Таковымъ само начиномъ можемо умекшати правосудие божие. „Ако опраштате людма грехе ньихове, опростиће и вама отацъ вашъ небескій.“

У шестомъ прошенію: „и не введи насъ во искушеніе,“ молимо Бога, да бы онъ укрепио духъ нашъ и благодати Своіомъ помогао намъ победити искушенія света, ђавола и тела, или да бы ихъ коначно удалио одъ насъ, ако превазилазе снагу нашу. — Подъ именомъ света разумеваюсе люди лакомыслени, грешни и безбожни, съ коима смо обвезани живити и имати сношеня, и кои не редко стараю се са своима лажнима мыслима и правилама одвратити насъ са пута добродетельи. То е тай светъ, кои не хтеде познати и примити „свѣтъ истины“, т. е. Іисуса Христа.

А подъ именомъ тела разумева се похотъ наша; то е законъ, кои мы осећамо у удовима нашима, и кои се противи закону равума и духа. (Рим. 7. 23.). Дела тела или плоти есу по слову А. Павла: страсть

любави, идолослуженѣ, зависть, сваѣа, убиство, сувишность у єлу и пићу и сви греси, кои по слову истога Апостола искључаваю човека изъ царства небескога, (Галат. 5. 19.). — Найболя средства противу тихъ искушенія есу: клонити се леньости, бегати одъ невалялихъ друштва, познати свою собствену слабость, уфати се на Бога и молити се. Самъ Спаситель учи насъ: бдите и молите се, да не уѣете у напасть.“

А победити коначно искушенія та, валя имъ стати на путъ у самомъ почетку ньиховомъ єръ ако имъ и найманѣ попустимо и надъ душомъ су и надъ срцемъ нашимъ: „Благо, говори А. Яковъ, благо човеку, кои претрпи напасть, єръ кадъ буде кушанъ, примиће венацъ живота, кои Богъ обеѣа онима, кои га любе.“

У седмомъ прошенію молимо Бога: „Избави насъ ѿ лукаваго.“ т. е. одъ свакога зла духовногъ и телесногъ, временогъ и вечногъ, особито одъ *греха*, кои е найвеће зло на свету, єръ овай насъ може упропастити на веки. Напоследку тима речима молимо Бога, да удали одъ насъ, ако е воля Нѣгова, сваку несрећу и беду, као: болесть, сиротиню, гладь, рану смрть, оговаранѣ, безчестіе, и т. д. Дакле у свима опасностима и искушеніяма найболѣ е средство и найизвестнія заштита: молитва господня; само треба молити се са живомъ веромъ и истиннимъ уфанѣмъ на помоћь Свевишнѣга. Изъ тога узрока мы смо дужни молитву господню као найболю одъ свію молитава свагда имати ю у срцу и устима нашима, подражаваюћи у томъ св. цркви, коя повторава ту молитву више пута у свакомъ делу службе свое, при свршаваню тайни и при одправляню свакога свештенодѣйствія. И доиста, нема молитве, коя се небы садржавала у молитви господнѣй; ню е могуће назвати: сакраткошћу свію осталихъ молитава, по томе што у

свима молитвама изражава се једно и исто, само другимъ речма.

Молитва господня завршује се славословіемъ: „ибо твое јесть царство, и сила, и слава во вѣки. Аминъ. (да буде тако).

С.

На Преображенѣ Господнѣ. (6. Августа.)

Евангеліе Мат. гл. 17. зач. 70.

Во врема оно, поятъ Іисусъ Петра и Іакова и Іоанна брата его, и возведе ихъ на гору высоку єдину. — У време оно узме Исусъ Петра и Іакова и Іоанна брата његова, и узведе их саме на гору високу.

И преобразисѧ предъ ними: и просвѣтисѧ лице его ако солнце: ризы же его быша бѣлы ако свѣтъ. — Пакъ се преобрази предъ њима: лице Му сине као сунце, и хаљине побеле као светлость.

И се явистасѧ имъ Моусей и Иліа, съ нимъ глаголюща. — И гле! Мојсеј и Иліа појаве имъ се съ Њимъ беседећи.

Отвѣщавъ же Петръ рече ко Іисусоки: Господи, добро јесть намъ здѣ быти: аще хощеши, соткоримъ здѣ три сѣни, тебѣ єдину, и Моусеови єдину, и єдину Иліи. — А Петаръ проговоривши рече Исусу: Господе! добро намъ е овде быти; да начинимо, ако хоћешъ, три сенице, Теби једну, и Мојсеју једну, и једну Иліи.

Єщє же емоу глаголющоу, се облакъ свѣтелъ осѣни ихъ, и се гласъ изъ облака глаголѧ: Сеи јесть Сынъ мой возлюбленный, о немже благоволихъ: того послоу-

шайте. — Докъ іоштъ онъ говораше, гле! сіянъ облакъ засени ихъ, и гле! гласъ изъ облака говорећи: Ово є Сынъ Мой вазлюблѣный, на комъ благоволѣнѣ имамъ; Тога послушайте!

И слышавше Оученицы падоша ницы, и оубоашасѧ сѣлш. — Чувши пакъ Ученицы падоше ничице, и уплашише се врло.

И пристѹпль Іисѹсъ, прикоснѹсѧ ихъ, и рече: востаните, и не бойтесѧ. — А Исусъ приступивши додирне ихъ се, и рече: Устайте и не бойтесе!

Возведше же очи свои, никогшже видѣша, токмш Іисѹса единаго. — Они пакъ, подигнувши очи свое, не видише никога, осимъ Исуса самога.

И сходящымъ имъ съ горы, запокѣда имъ Іисѹсъ, глаголѧ: никомѹже покѣдите видѣнїѧ, дондеже Сынъ человѣческій изъ мертвыхъ воскреснетъ. — У силазку съ горе заповеди имъ Исусъ говорећи: Не казйте никоме, што сте видили, док не буде Сынъ човечій изъ мртвыхъ васкресао.

Апостолъ Петр. II. посл. гл. 1. зач. 65.

Братіе, потщитесѧ извѣстно ваше званіе и избраніе творити. сїѧ бо творящіе не имате согрѣшити никогдаже. Сице бо обильш приподастсѧ вамъ входъ въ вѣчное царство Господа нашегш и Спаса Іисѹса Хрїста. — Браћо! паштите се свое извѣстно званіе и изборъ изпунявати; ер то чинећи нећете никадъ грешити, пакъ ће вамъ се тако придодати обилно улазакъ у вечно царство Господа нашега и Спаса Исуса Хрїста.

Сегш ради не шблѣнюсѧ воспоминати присно вамъ ш сихъ, аще и вѣдите, и оутвержденни есте въ

настоящей истинѣ. — Тога ради нећу занемарити увекъ васъ опоминяти на то, ако и знате, и утврђени сте у той истини.

Праведно же мню, донелѣже есмь къ семъ тѣлеси, возставляти васъ воспоминаніемъ: кѣдный шкш скоро есть ѿложеніе тѣлесе моегш, шкоже и Господь нашъ Іисусъ Христосъ сказа мнѣ. — Држимъ да є и праведно, докле самь у овомъ телу, ободравати васъ опоминянѣмъ; еръ знамъ, да ћу скоро скинути тело мое, као што и Господъ нашъ Іисусъ Христосъ казаше.

Потщюся же и ксегда, имѣти васъ по моемъ исходѣ, єже ѡ сихъ памать творити. — А и свагда ћу паштити се, да и по растанку момъ такви будете, како ћете опоминяти се тога.

Не оухищренымъ ко баснемъ послѣдовавше, сказаховъ вамъ силѫ и пришествіе Господа нашегш Іисуса Христа, но самовидцы бывше величествію онагш. — Еръ ниемо по слично измышлѣныма баснама вамъ казывали силу и долазакъ Господа нашега Іисуса Христа, него сами быемо очевидци прославлѣня Нѣговога;

Пріемъ бо ѿ Бога Отца честь и славѫ, гласѣ пришедшѣ къ немѫ таковѣ ѿ велелѣпныма славы: сей есть Сынъ мой возлюблѣнный, ѿ немже азъ благоизволихъ. — Будући є приміо отъ Бога Отца честь и славу, кадъ Му є дошао гласъ отъ великолепне славе овай: Ово є Сынъ мой вазлюблѣный, на Комъ Я благоволенъ имамъ.

И сей гласъ мы слышаховъ съ небесе сшедъ, съ нимъ сѫще на горѣ святѣй — И тай съ неба дошавшій гласъ мы чусмо находећи се съ Њимъ на гори светой.

И имамы извѣстнѣйшее пророческое слово, емѹже внимающе шкоже свѣтилѹ сіяющѹ въ темнѣмъ мѣстѣ,

добрѣ творите, дондеже день ѿзаритъ, и десница возсіметъ въ сердцахъ вашихъ. — И имамо найизвестнію пророчію речь, на кою пазећи, као на свећнякъ сіяюћій у тамномъ месту, добро чините, докъ данъ осване, и даница засія у срдцама вашима.

Петао и Кокошъ.

(Наставлѣно.)

Има понека кокошъ, што яя и своя и туђа клюе и ждере, ту валя одма заклати; аколи би ко радъ био одучити е одъ тога, валяло би да іой кувано ил' у пепелу печено и мало разбивено ал' врело яе даде; докъ га неколико пута клюне и ожеже се, проћиће е воля клювати іи и ести.

Има по нека кокошъ, те яя на сакривеномъ месту носи. Ово чини или зато, што нема чистогъ гньизда, него пуно вашию одъ кои бежи, или іой се неоставля у гньизду пологъ, или е гньиздо на месту немирномъ. Очешъ ли да е довребашъ где носи, а ти е ютромъ рано увати, опипай имали яе, и ако има намажи іой црево са соли, онога часа добие напоне као преносе, и трчи безъ обзирке брже болѣ гньизду своимъ; онда трчи и ти за ньомъ и увребаћешъ е.

Очешъ ли яя за зиму да чувашъ, скупляй она изпредъ или одма после перушаня снешена. Прлява и калява нечувай, та се немогу одржати. Исто тако ни она нечувай, што су два три дана у гньизду лежала, и та ће се сва укварити, ако іи одма непотрошишъ. Найболѣ ћешъ сачувати яя у великимъ сандуцима у пепелу тако у таване намештено, да се не додираю,

држећи ји на умереномъ месту, ни на мразу, ни на сувише топломъ. На место пепела може поднети и сувъ песакъ, плева, мекинѣ, или загашенъ и смрвљенъ кречъ, што при руци имашъ, а може и брашно или ситна со, кое опетъ после потрошити можешъ. Iошъ болѣ се сачуваю, кадъ свако сланиномъ помажешъ; тимъ се рупице на љуски запуше, те неможе ваздухъ унутра улазити и кварити ји. Данасъ ји најболѣ чуваю у ћупама кречномъ водомъ напуњенимъ; најпре се метну ја у ћупове или велике лонце рукомъ лагано, после се на њи налие она изнадъ гашеногъ креча пливаюћа вода. Оћешъ ли ову воду самъ да начинишъ, узми на две оке воде єдну фунту креча. —

Кадъ є кокошъ петнајстъ или двајестъ ја у гњиздо нанела, она се разквоца и оће да леже. Познае се кокошъ, коя ће да се разлеже по овомъ: непрестано квоца, и крила шири, и дуго на гњизду лежи, по трбуу се лиња, трбу іой є врео, те зато многа тражи по авлији ладне камичке, пакъ се на њима мешкољи и разлаћуе.

Оћешъ ли да іой покваришъ волю къ лежаню, а ти є затвори у мракъ, али на ладно место, недај іой ести, и умачи іой трбу у ладну воду; или є тако умочену тури у џакъ и обеси на ладномъ месту, и помало ранећи држи є два три дана тако, проћи ће є воля къ лежаню. Ово ваља са свима онимъ кокошима учинити, кое прилежно ја носе, єрбо су те пошњомъ ја одъ много веће користи по кућу, него лежанемъ; а на лежанѣ воля оне кокоши натеривати, кое неносе прилежно. Оћешъ ли да кою натерашъ на лежанѣ, а ти іой очупай перѣ съ трбуа, и изнали є туда съ копривомъ, или є помажи туда солю, биберомъ ил' паприкомъ и насади є на ја у мраку, іошъ іой подай у лебу вина ил' ракије да се опије; ако ли се іошъ

сумняшъ, да ће лежати ктети, привежи іой єдну дашчицу озго преко леђа и за гньиздо тако, да се неможе изподъ нѣ извући, а притомъ є кодъ гньизда добро рани и пой, да нема нужде силазити съ яя, и за два три дана остаће драговольно на ньима лежећи.

Найболѣ є време за насађиванѣ пролеће и лето, лакше є тада пилиће сачувати и одранити; зими излежени скапаю одъ зиме.

И за насађиванѣ валя кокошъ одабрати, ние свака за насадъ добра. Капорка невреди за насађиванѣ ни за квочку башъ ништа, и нетреба є никадъ насађивати. Исто тако неваля ни кунда, ни босанка. Найболя є проста кокошъ и гаћаста, штета є само те є онако ситна и мало яя покрие. Кокоши што кукуричу неваляю за насадъ, єръ су бешнѣ и дивлѣ. Исто тако неваляю ни оне, што се съ другима туку и сваћаю, єръ кодъ такве матере пилићи страдаю. Неваляю ни врло страшльиве, єръ часомъ, докъ што шушне или мимо гньизда проће утекну съ гньизда и одъ пилића. Найболя є за насађиванѣ кокошъ мирна, и што є питомия то боля, та се неће ни на гньизду плашити ни одъ пилића лако утећи. Матория є боля за насадъ єръ мирние лежи и пилиће болѣ чува него млада, коя є и плашльивия и несташния, те сваки часъ са гньизда устае. Найболѣ су за насадъ оне кокоши што шире трбу имаю и више перя, єръ више и болѣ яя и пилића покрию. Кокоши пепељасте и мрке бое болѣ леже, и сигурние су одъ грабльиви тица, него кокоши ведріи и живльи боя, кое издалека у очи упадаю, и на кое већма грабльиве тице насрћу. Найпробитачние є ћурку на кокошия яя насадити, ова іи много више излеже, по 25. до 28. а ћурка є исто онако добра мати, іошъ може по три гньизда преко лета излећи,

те тимъ се кокоши за ношню яя уштеде на много већу корисћ газдарици.

Гњиздо за насаћиванѣ кокоши валя ставити на место мирно, где ние вике ни лупе ни пролаженя, кое кокошъ плаше; на место мрачние, ту радие леже; на место сигурно одъ мишева пацова, мачака, вашака, творова и пр. на место чисто, да ваши лежећу кокошъ неколю, и на место суво и топло, да е ни влага ни зима нестеруе съ гњизда.

И яя за легло валя одабирати, ние свако за легло добро. Яя има свакояки, ситнїи и крупнїи, округлїи и шилястїи; има гдекое ситно као голубие, а кокошие е; око тога се одма све бабе покупе, те свашта гатаю, и за насрећно по кућу прогласе, пакъ брже болѣ комшїи преко плота ил' преко куће баце, да тимъ несрећу одъ свое куће одбию; ал' исто се тако и у комшие наће, те и онъ нѣму любавь врати. Та ситна яйца, то су одъ млади кокица прва снешена, и неваляю за легло, еръ су обично ялова; исто тако неваляю яя одъ кунди, еръ су и та понайвише ялова. Найболя су за легло яя одъ дво—ил' трогодни кокошию и исто тако стари петлова. Крозъ прсте на сунце или на свећу гледано яе нека е чисто, а не мутно, и нека у води тоне, тимъ е за легло болѣ. За легло яе нека е скорашнѣ, ако е пре дваестъ дана снешено неваля, биће мућакъ. Исто тако яя одъ матори петлова буду мућци. Каже се да изъ шилясти яя петлићи, а изъ округласти кокице изаћу. Исто се тако држи, да у яету крозъ прсте на сунце или на свећу гледаномъ на врху стоећа бешика петлића, а на страни стоећа, кокицу означуе. За гњиздо скупляна и одабирана яя валя на ладномъ и сувомъ месту и на чистомъ ваздуху држати, еръ на топломъ, влажномъ и нечистомъ месту држана укваре се. За насаћиванѣ валя увекъ непаръ узети, болѣ се сложи подъ квоч-

комъ. Зими неваля на више одъ деветъ до дванайсть, а лети се може и на петнайстъ насадити зато, єръ є лети више врућине, пакъ се и она наполе покривена излегу, а зими, ако се сва добро непокрију, мућци буду. Пре него што се яя у гньиздо ставе, валя ій обележити углѣномъ ил' плайвазомъ, да се разазнаю одъ они, што ій иста кокошъ у исто гньиздо други трећи и далѣ данъ снесе, и коя валя извадити и потрошити, а нипошто у гньизду оставити, єръ само узалудъ место запремаю, и не само што сама мућци буду, него у среду међу остала падну, и друга на крај изтиснући учине и она друга мућцима, чимъ ій кокошъ непокрива добро. —

Добра квочка лежи тако прилѣжно, да ће одъ глади скапавати, а съ яя несиħи; зато є валя надгледати, и на гньизду є ранити и поити. Ал' има гдекоя, што сваки часъ са гньизда устае и по полю трчка, той треба видити, нису ли у гньизду ваши, ил' мишеви, пацови, мачке, и пр. што є са гньизда плаше, и ако то ни єдно нис, него само сбогъ ране устае, то ій валя узъ гньиздо довольно и добре ране и воде давати, а наполю ій ништа недати; ішъ є валя виномъ ил' ракіомъ опияти, и око ħ мракъ начинити, или є башъ дашчицомъ преко леђа на кои данъ за гньиздо привезати, и ту ранити, особито зими, єръ тада у часу, докъ съ яя сиђе, яя озебу, и цело гньиздо пропадне.

Кадгодъ кокошъ съ яя сиђе, валя гньиздо надгледати, и развиена ил' ладна яя уклонити, єръ изъ ови небуде пилића; али остала яя нетреба дирати ни превртати, то кокошъ чини и сама, и нетрпи да ій ко яя дира и преврће, оће гньиздо да остави.

Леженѣ трае управо три недѣл дана; али већъ дванайсти данъ може се видити изъ коегъ ће яста пиле изаħи, єръ є то према сунцу гледано мутно, и

и на ситу се миче; кое е сасвимъ бистро, то се може одма избацити, еръ изъ тога небуде ништа, то е ялово.

Кадъ се пилићи проклювлюю мораю сами клюномъ љуску изнутра куцкаюћи пробити, кокошъ іимъ ту ништ' непомогне. Кадъ се проклювлюю, найпре се укаже на яяту пукотина, а после по комадићъ љуске одпада, кошульица стои іошъ доникле цела, докъ найпосле и ова пукне и пиле се извуче. Яче пиле извуче се и опрости брзо, а слабие треба по два и три сата, гдекое по пол' дана, докъ се курталиште, а неко се неможе само опростити, еръ е или врло слабо, или е за кошулю и љуску зарастло, и томе се мора помоћи. На коемъ яяту пукотина по шестъ и више сати стои, знакъ е да ће помоћи требати. Само неваля съ помоћи пренаглити, болъ е по читавъ данъ почекати, еръ, докъ е пиле у яяту неће пропасти, ал' пре времена на светъ извучено пропадне зацело. Помагаюћи валя видити, где е зарастло, пакъ не ту, него около тогъ места ключићемъ ил' ножићемъ љуску лагано куцкати и разбити, потомъ кошульицу врло пажљиво иглицомъ раздерати, ал' само притомъ нипошто пилета непозледити, еръ ће пропасти. Млакомъ водомъ оквашено то место одлепи се много реди одма; али ако и неће, ако ће по коя крпица кошульице и љуске на пилету и остати, нечини ништа, болъ оставити е на пилету негъ силомъ одирати, одпашће за данъ за два и сама, а одиранћемъ ћешъ часкомъ пиле огулити и убити.

Први дана валя пилиће у топлой соби съ квочкомъ или безъ нѣ подъ ситомъ и на топломъ подастирачу држати, да неозебу. Први ім данъ нетреба ранити, еръ нит' ране требаю, нит' икое свладати могу; само ако би врло слаби били, валя имъ клюнъ у вино умочити, то ім окрепи.

Најболя е рана за прво неколико дана кувана и ситно изсецана яя, са изтученомъ ситномъ проіомъ и лебомъ ситно надроблѣно. После 14. дана еду зрно одъ прое цело, кришъ, изсецану цигерицу, срце, црева, изсецану траву и салату ил' куванъ грахъ, ечамъ и друго жито помешано са сиромъ; а после месецъ дана и наквашенъ ечамъ, зобъ и друго зрно. Ситно изсецано пелена помало у рану помешано, држи се да е за мале пилиће врло пробитачно. Прво 14. дана валя ии по триредъ и чешће обданъ ранити. Воду имъ валя у плиткимъ тепсицама давати, где могу ићи и изаћи, да се неуквасе нити даве. Први 14. дана нетреба ии на полѣ пуштати, еръ су ситни, те часомъ западну и пропадну, а и прозебу; а после могу по полю ићи, ако ние ладно и влажно. Ноћу ии валя на топлие место са квочкомъ затварати. Прво е дана пиле врло мекимъ павулѣмъ одевено, текъ после месецъ дана израсте право пере и кресте; квочка ии води по шесть и осамъ неделя дана. На краю другогъ месеца петлићи већъ оће да певаю и да се бию, а кокица погдекоя већъ у четвртомъ месецу пронесе она ситна бабиа яйца; сасвимъ израсту кокице текъ у петнайстомъ месецу.

(Продужиће се.)

Огледало за матере.

Права е истина, да човекъ чимъ на чію кућу погледи, одма може познати какавъ домаћинъ у њой живи; дакле већъ и по самомъ изгледу куће познае се радинъ човекъ.

Тако исто кадъ уђешъ у чію кућу, и погледишъ децу, одма ћешъ познати каква имъ е мати домаћица. Ви матере, веруйте ми, деца ваша, што по сокацыма трче, показую ясно какве сте вы.

Ако су деца прлява, неопрана, и неочешљяна, вашљива, шугава и крастава, то показуе да ім вы као што треба не негуяте; ако су вамъ деца сурова, неучтива, дурљива, кмезава, мазна, то она показую да одъ васъ болѣ нису научили; дакле деца показую явно вашъ образъ.

И ако се деца коме ругаю, или подсмеваю, вы сте ім на то научиле, или се баръ оправдати не можете, што ім нисте одъ тога одучиле.

Ако деца подерана иду по сокаку, то е дело майкино; еръ она ако ће како сирота быти, баръ толико постарати се може, да іой се деца на подеране альине не навикаваю.

Єданъ немачкій списатель вели: „подерана альина, подерана душа.“ Само што то лакоумне матере неће да верую.

Да домаћица добро и чисто кућу држи, то ю отличномъ чини.

Чисту кућу погледати, свакоме е мило, а у чистой кући живити, здраво е и пріятно.

Добра домаћица има посла у кући одъ зоре па до мркла мрака, и свакадъ ће наћи шта ће радити; али коіой радъ немирніи, она тумара по мали.

Гди е домаћица нерадина, алькава, неуредна, а дечица пренебрегнута, ту ће кућу сиротиня скоро постићи.

Ако е домаћица леня, суетна и незналица, съ њоме ће и найбольи човекъ пострадати, ако ће онъ

ма како радинъ быти. И зато се често чуе: човекъ е бio добаръ, али жена га е упропастила.

Гдикоя е жена човеку воденичный каменъ, кои га, кадъ бы онъ пливати хотео у висину не пушта, него га на дно привлачи, докъ га не удави.

Сремацъ.

Поучна приповедчица.

КУКАВИЦА

Лицемъ на Видовъ данъ отиде Станко и Голубанъ у шуму да ватаю тице. Кадъ тамо, чую они, где кукавица кука. „Ха!“ проговори суеверный Станко, та тица прориче мени срећу и пунъ џепъ новаца.“ „Зашто баш теби,“ рекне Голубанъ, кои е такође врло суеверанъ бio, „заръ си ты болыій одъ мене? Мени она прориче срећу и новце а не теби.“ И тако нехтеде еданъ другомъ попустити, докъ найпосле и до разбіеныхъ глава не доће.

Сутра данъ састану се обоица кодъ лекара, и приповеде му, шта се међу њима сбыло, па га запитаю, да имъ онъ право каже, коме е одъ њихъ двоице кукавица срећу наговестила; а лекаръ се насмее, па имъ рече: „луде едне! ніе вама ни едномъ него мени; зашт' васъ е обадва съ крвавымъ главама кући послала, а мени новаца набавила.“ — М. Н.

ОБЯВА.

Књига подъ насловомъ: „Апостоли и Евангелія у Праздничне и Недельне дане преко цѣле године съ

преводомъ Србскимъ одъ Епископа Платона за училиштну и домашню потребу," изишла е ово дана изъ печатнѣ, и може се везана добыти у Новомъ Саду по 70 новчића кодъ Іосифа Каролье Типографіе Епископске Фактора.

Изъ наслова ове књиге види се, да е она и за школску и домаћу потребу, а покрай тога додае се іоштъ и ово:

Будући да се до садъ онима већима ученицима, кои су за читанѣ Апослола у цркви опредѣлени, црквеный Апостолъ, кои е обычно у великомъ формату у скупоценъ, давао, те су га у школу доносили а често и своіой кући носили, и изъ нѣга се приправляли и учили онай апостолъ, когъ ће следующе недѣлѣ или праздника у цркви читати; и томъ су га приликомъ обичествовали испрляти, изшарати и подерати тако, да су после изъ онако изпрляногъ, изшараногъ а често и безъ корица у цркви читати морали, или се опетъ другій тако исто скупоценъ изъ црквене касе купити морао: Зато се речена књига свима нашима обштинама препоручуе, да свака по єданъ ексемпларъ на ту цѣль купи, да се сирѣчь изъ нѣ приправляю деца за читанѣ апостола; црквеный пакъ апостолъ само у цркви да стои, и изъ нѣга недѣльомъ и празникомъ у цркви да се чита.

А и свакій родитель требало бы за свое дете по єданъ ексемпларъ да купи, єръ изъ речене књиге може дете изъ Славенскогъ текста за читанѣ апостола у цркви приправляти се, а онай преводъ на Србски како у школи тако и кодъ куће на свою корысть употребыти.

Уредн. Школск. Листа.

Издае Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 30. У Новоме Саду, 14. Августа 1860. ГОД. III.

Учитель треба да є побожанъ човекъ.

Свето и важно званіе народнога учителя састои се у томъ, да онъ младежъ изобрази, т. е. да ю съ помоћу родителя и ньиховыхъ местозаступника воспыта и приправи како за овай временный, тако и за вечный животъ. Родительи и обштине предаю учителю свое найдрагоценіе благо, свою милу дечицу. Деца та или ће быти временомъ на радость, подпору и дику своима родительима и задруги, или ће служити себи и другима на пропасть, на срамоту и на безчестіе. И едно и друго одъ домаћегъ и одъ школскогъ воспитанія зависи. Што виде деца одъ старіихъ, то ће и сама радити. Ако се добро воспитаю, сва є прилика да ће быти добри и честити люди; ако ли имъ се рђавъ примеръ и рђаво воспитаніе даде, быћеду временомъ невалялци и никакви люди.

По овоме дакле добро треба да пазе обштине и власти кадъ избираю своіой деци учителя, да изберу таковогъ мужа, кои има свойства учителю нуждна. Одъ учителя се иште да знаде оне науке и вештине, коима ће децу учити, да знаде вештину обучаваня, да има велику любавь къ своме званію и деци своіой; да є кадаръ снисходити деци и съ ньима се забавляти; да є благе и тихе нарави, да є трпельивъ, прилѣжанъ и штедльивъ; да е покоранъ власти и своима старешинама. Ова и іоштъ друга лена свойства треба да учитель притежава, али одъ свію свойства най-

већма му е нуждна права и нелицемерна побожность; зато, еръ е главнѣй задатакъ нѣговъ децу воспитати, да побожни и добродетельни Християни буду.

Сви найславнїи Христіянски педагоги тога су мнѣнія да е побожность едно одъ найнуждніихъ свойства доброга учителя, и ню данашньимъ даномъ препоручую, као едино средство, коимъ ће се многе беде, кое тако названый *духъ времена* са собомъ доноси, одклонити. — Побожность е за душу то, што су чувства за тело. Побожанъ човекъ верује у снагу, милость и премудрость Божію; онъ познае Бога изъ сматрања природе и догађаи као целога човечаства, тако и поединыхъ людій. Звездама обасуто небо, нѣму е огледало премудрости, любави и свемогућности Божіе; сунце му служи за слику любави и милости Божіе; плодоносне њиве, и воћемъ обтерећена дрва предъ очи му стављаю благость Створителѣву. Побожанъ човекъ види у себи самомъ найвеће чудо, найчудніи дивотворъ Божіи; сви дари и милости, кое му Господъ даде, побуђую га на благодарность, и на велико поузданѣ къ милостивомъ своме Отцу небесномъ, али притомъ са смиренымъ и сакрушенымъ срдцемъ признае онъ, како се своима страстима и слабостима удаліо одъ Бога, и осећа за себе и за све људе велику потребу спасенія и помоћи Божіе, коя е вѣрнимъ христіянима дарована чрезъ божественога Спасителя нашегъ Исуса Христа. У светой цркви сматра побожанъ христіянинъ одъ самога Христа основано заведеніе ради спасенія нашегъ; сматра найболю майку, коя децу свою по клизавой стази живота приводи къ вечномъ блаженству. Поянѣ птичица незабавля само нѣговъ слухъ, него и срдце нѣгово услађуе, и побуђуе га да и онъ слави преблагога Творца, коега свака тварка слави, коега, све што дише и живи, хвали и велича. Но іоштъ већма услађуе душу по-

божнога човека, поянѣ црквеныхъ у славу Бога, пречисте дѣве Маріе и Светителя красно сачинѣныхъ песама, и зато радо иде онъ у свету цркву на богослуженіе, да тамо срдце свое облагороди, и да чуе савете и науке, кое су свакомъ човеку одъ свега на свету найнуждніе Заиста е страхъ господань почетакъ мудрости, и права побожность побуђуе насъ къ свакоме добру, освећуе насъ, чини насъ срећнима.

Притворанъ или лицемеранъ човекъ, у коега срдцу мрзость, злоба, пакость, завистъ, себичность и гордость влада, бадава се претвара да Бога почитуе и люби, у срдцу нѣговомъ нема ни єдне искре праве побожности. И онай, кои само изъ обичая и изъ мораня прописане молитве и псалме чита, кои се безъ мислій и безъ осећаня Богу моли, кои брзоплетно молитве чита, кои прескачући Богу се руга и Бога и људа вара, далеко е одъ побожности. Чувай се дакле учителю, да непаднешъ у ове погрешке, одъ коихъ данашњимъ даномъ, многи твога реда люди болую!

Но да видимо сада, зашто е побожность необходимо нуждно свойство доброгъ учителя?

Само онда може быти учитель са своимъ станѣмъ подпуно задоволянъ, и само онда може съ ревношћу дужности свое одправляти, ако е побожанъ. Богатство, сполящня сяйность, и велико достоянство немогу сама по себи човека срећнымъ и задовольнымъ учинити, премда му сваке угодности и пріятности подаю. Учитель нема се надати ни єдноме, одъ ова три добра; єръ е нѣгово станѣ скромно и сиромашно; шта выше: има много людій, кои га само зато презиру и слабо уважаваю, што е учитель. У таковымъ дакле околностима, гди ће учитель наћи задовольства, гди ће подпоре на путу свое по друге люде користне, али одъ людій слабо припознате а іоштъ слабіе награђене раднѣ? Нигди на другомъ месту, него кодъ Бога,

предъ коимъ е званіе учительско одъ свію најважніе; кои е у своме откровенію обећао, да ће они, кои люде къ добродѣтельи наставляю, у блаженой вечности, онако светлити, као што звезде светле на небу.

Што су многи наши учитељи са своимъ станѣмъ незадовољни, што богатіи и даровитіи младићи наши неће да се на учитељско и свештеничко званіе отдаю, томе ніе толико узрокъ неповољно станѣ учитељско, колико недостатакъ побожности, и велика себичность и своелюбіе, а малена вера и љубавь къ добродетельи, коя се кодъ садашнѣга млађегъ света због рђавогъ воспитанія опажа. За учитељско званіе потребна е велика љубавь къ званію и одреченѣ себе самога, а те две врлине само се у чистой побожности заметнути и изъ нѣ произићи могу. Было е кодъ насъ прошастога столећа добрыхъ и валяныхъ учителя и свештеника, кои су, са неравнѣно слабіимъ средствима за издржаванѣ, задовољно живили, и свое званіе съ највећимъ одушевленѣмъ и съ жаркомъ љубави одправляли; ер су были побожни и зато имъ се у дѣлу ньиховомъ благословъ одозго ніе узкратіо.

(Свршиће се.)

На Рождество и на Успеніе Богородице. (8. Сент и 15. Авг.)

Евангеліе одъ Луке гл. 10. зач. 54.

Ко врема оно, вниде Іисѹсъ въ весь нѣкѹю: жена же нѣкая именемъ Марѳа пріатъ его въ домъ свой. — У време оно, уђе Исусъ у село неко, а жена нека по имену Марта, прими га у свою кућу.

И сестра ей бѣ, нарицаемаѧ Маріа, иже и сѣдши при ногѹ Іисѹсовѣ, слышаше слово егѡ. — И у нѣ беше сестра, по имену Маріа, коя седнувши кодъ ногу Іисусовыхъ слушаше науку нѣгову.

Марда же молваше ѡ мнозѣ слѹжбѣ: ставши же рече: Господи, не брежеши ли, ꙗкѡ сестра моѧ единѹ мѧ ѡстави слѹжити: рцы ѹбо ей да ми поможетъ. — А Марта се тужаше на многу службу, (посао) и ставши рекне: Господе! Заръ немаришъ, што ме сестра моя остави саму да служимъ? реци іой дакле да ми помогне.

Ѿвѣщаꙗ же Іисѹсъ, рече ей: Мардо, Мардо, печешисѧ и молкиши ѡ мнозѣ: едино же есть на потрѣвѹ. Маріа же благѹю часть избра, ꙗже не ѿимется ѿ нея. — А Іисусъ одговоривши рече іой: Марто, Марто! бринешъ се и тужишъ на многій посао, а едно е потребно. Маріа е пакъ добру часть (део) изабрала, коя се неће одузети одъ нѣ.

Бысть же егда глаголаше сіѧ, воздвигши нѣкаѧ жена гласъ ѿ народа, рече емѹ: блажено чреко носившеѧ тѧ и сосца ꙗже еси ссалъ. — А кадъ то говорише, нека жена изъ народа подигнувши гласъ рече му: блажена е утроба, коя те е носила, и сисе кое си сисао.

Онъ же рече: тѣмже ѹбо блажени слышащіи слово божіе и хранящіи є. — А онъ рече: Зато дакле блажени су они, кои слушаю слово божіе, и чуваю га. (кои слушаю науку божію и држе е се.)

Апостолъ Филипис. гл. 2. зач. 240.

Братіе, сіе да мѹдрствѹетсѧ въ васъ еже и во Хрїстѣ Іисѹсѣ. — Браћо, ово да се мудруе (да се мисли) међу вама, што е и у Христу Исусу.

Иже во образѣ Божіи сый, не восхищеніемъ непщева быти равенъ Богу. — Кои у образу Божію будући, не по занешеню помисли да е равань Богу.

Но себе умалилъ, зракъ раба пріимъ, въ подобіи человѣчествѣмъ быв, и образомъ обрѣтесл якоже человѣкъ. — Него е себе умалио, (понизио,) узевши обликъ слуге, бивши подобанъ човеку, и образомъ нађе се као човекъ.

Смирилъ себе, послушливъ быв даже до смерти, смерти же крестныя. — Понизио е себе, послушанъ бивши до саме смрти, а смрти крстне.

Тѣмже и Богъ его прекознесе, и дарова емѹ имя, еже паче всякаго имене. — Зато и Богъ нѣга преузнесе и дарова му име, кое е више одъ свакога имена.

Да во имени Іисусовѣ всако колѣно поклонится, небесныхъ и земныхъ и преисподныхъ. — Да се у име Іисусово поклони свако колено (оныхъ, кои су) на небу и на земльи и у преисподньима. (подъ земльомъ.)

И всякъ языкъ испов'ѣсть, яко Господь Іисусъ Христосъ во славу Бога отца. — И сваки народъ да исповеда, да е Господь Іисусъ Христосъ на славу Бога Отца.

Петао и Кокошъ.

(Наставлѣно.)

За продаю одређене пилиће валя одма после месецъ дана одъ квочке одлучити и у кавезу ранити. Найболя е рана помше са помешаномъ ил' ечменомъ и кукурузномъ крупомъ. Пилиће ове треба по триредъ на данъ ранити, и увекъ после ране по єданъ сатъ

сасвимъ у мракъ затворити, исто тако нека су и обноћь сасвимъ у мраку, онда се болѣ уране. Зарадъ овогъ нуждно су на кавезима капци, кадъ се затворе да сасвимъ у кавезу мракъ буде.

Найбольи су за гоенѣ пилиѣи они одъ четиръ месеца; и одабрати валя оне са модримъ ногама, еръ е тихъ месо найбелѣ и наймекше; али ии само пре одлучити валя него што су се парити почели. На гоенѣ затворенимъ пилиѣима треба кадкадъ зелени давати: особито коприва, траве, салате, и помало у рану пелена, маiорана, жалфие или руте насецкати; врло е добро помало и венѣ помешати; ово iимъ сачува здравлѣ, и начини месо вкусние, деликатние.

Зарадъ гоеня валя и петлиѣе и кокице поштрои ити. Ово се чини обично после 12 неделѣ. Уштроене кокоши и петлови нису за легло и ношню яя, ал' се врло угое, силно месо набацаю, и месо е много вкусние него што е обично кокошие ил' пиле!е. Уштроене кокоши зову се пулари, а петлови копунови. Штроенѣ е лакъ посао, ко вдаредъ види, научи; али видити се мора, изписати се неда, ни изъ писма научити.

Копунъ се даде на воденѣ пилиѣа научити и вдаредъ томе приученъ, чини то довека, чимъ му се пилиѣи даду; и са овимъ се кокоши за ношню яя уштеде. Кадкадъ се деси, да по коя квочка манька, ту онда и сви пилиѣи пропадну; и за окаке случаеве имаю добре газдарице увекъ по коегъ овако приучена копуна у приправности, особито оне, што много квочака насаѣую. Копуна овомъ приучити ние мучно: затвори га два три дана у мраку везана, найболѣ у повеѣемъ сандуку, и ту га по триредъ на данъ нарани и напои. Мракъ и самоћа додияму. Онда му метни два три пояча пилета у друштво. Ако ии нетрпи и туче, остави га iошъ кои данъ сама у мраку, и по-

слеће ји зацело трпити; а онда му сваки данъ по једно ил' два више додаји, и кадъ видишъ, да ји све прима, онда му подмети читаво ято маньи, и пуштай га, онъ ће ји као и добра квочка водити, чувати, закланяти, и имаћешъ у нѣму навекъ чувара пилића, коемъ можешъ свакогъ месеца друго ято подметати, онъ ће ји безъ разлике примати и водити. Овимъ ћешъ многу кокошъ за ношню яя уштедити. Ако гдекое пиле съ почетка, докъ копуна на ово приучишъ, и страда, ние толика штета, колика е асна одъ копуна довека. Само валя и ове као и све остале копунове одъ петлова чувати и бранити, еръ петлови на копунове за чудо мрзе, и гдегодъ коегъ виде, вияю, на мртво име туку, и убию. —

За негу кокошию нуждно су сгодни кокошиняци и кавези. Ови, као и све остале стае, где се кокоши држе, треба да су суве, топле, чисте, добро затворене и одъ грабльиви зверова сачуване. Кокошиняци и кавези треба да су истоку окренути, да одма први зраци ютренѣгъ сунца на ньи падаю; треба да су поуздигнути одъ землѣ, да се неможе творъ, лисица ни пацовъ у ньи попети: врата да су добро затворена, да немогу ови непријательи унутра ући; прозори да су са гвозденомъ жицомъ ситно изплетени, да се немогу ови провући, и треба да има по нека свако преплетена рупа озго на зиду, радъ промае воздуха и ноћу, кадъ су прозори затворени. Кавези мораю повисоко стояти, и простране бити, најбольи су они на ситна оканца поделѣни, да свако пиле за себе буде. Патосъ кавеза треба да е изнадъ летвица тако удешенъ, да се вадити може и ђубре чистити. Кавези валя да су съ леђа и ребара даскама сасвимъ озго само са якимъ платномъ радъ промае воздуха, спреда летвама затворени, само толико раздалеко, да пилићи само главе къ валову промолити могу. Iошъ валя озго

и спреда капке наместити, да се могу кавези у вече, ал' и после свакогъ нараненя на чаеъ затворити и пилићима сасвимъ мракъ начинити.

Унутри у кокошиняцима, кавезима и осталимъ стаяма треба пречага, седала. Седала треба да су подебля, и не као мотке округла, него као летве угласта, на овима се кокоши болѣ држе. Седала несмеду єдно изнадъ други стояти, да се кокоши некаляю. Седала треба нижи и виши, да се могу и пилићи на ньи попети. У већимъ стаяма треба и мердевинице кое, да се кокоши на висока седала, коя су имъ наймилия попети могу.

У єдномъ краю, или свудъ унаоколо у той стаи ставе се гньизда за ношню и леженѣ. Найболя су гньизда утврђене корпе или сандуци, сеномъ ил' сламомъ напунѣни, и у свакомъ по єдно яе за пологъ. Гньизда треба мало повише да стое, да немогу пси на ньи доћи, али и подалѣ изподъ седала, да ии кокоши некаляю.

За здравлѣ и приянѣ кокошию чистъ е воздухъ прва и найглавния потреба; у затвору и нечистоти часомъ оболу и поскапаю; зато треба кокошиняке, кавезе и остале стае обданъ по васданъ ил' кадгодъ е могућно ветрити, а и ноћу по неке одушке радъ ветреня отворено држати.

Чистота е после воздуха прва потреба; одъ нечистоте разболеваю се и силне скапаваю; зато е нуждно патосе и седала свакогъ месеца баръ єдаредъ вреломъ водомъ, цеђомъ ил' сирћетомъ орибати, сено ил' сламу у гньиздама променути, кадкадъ стае веньомъ окадити, и увекъ патосе чистимъ сувимъ пескомъ посуте држати.

Кокоши найболѣ приюю у топлоти, ту и више и већа яя носе, и болѣ ии легу и пилиће одране. Зима е кокошима непријатель, нит' яя носе, нит' легу, iошъ

и саме скапаваю. Зато е нуждно да стае и зграде за кокоши низъ кравлѣ ил' коньске штале стое, ту е увекъ зими топлие нег' на другомъ месту; іошъ ако е близу тій стая коя соба што се грее, то би валяло єдну цевъ одъ пећи туда пропустити, да стае те помало угрева.

У авлияма за кокоши треба да има по кое ладовно дрво ил' по кои чбунъ и шипрагъ, да се имаю где лети одъ врућине и жеге сунца сакрити, коя имъ такођеръ чимъ е претерано жестока шкоди. Найболя су дрва дудови, коихъ плодъ кокоши као и остала живина радо єду. Далѣ треба да у тимъ авлияма и траве има, кою кокоши радо єду, и одъ нѣ у яйма велике жуманьке даю.

У авлияма тимъ треба на по некомъ месту песка да има, ил' самогъ, ил' іошъ болѣ са пепеломъ помешано; туда се кокоши найрадие ваљаю, те одъ вашию и другога гада чисте, кои се у ньима часомъ залеже и силно іи мучи и мори.

Кокошима е нуждно и креча. Кречъ требаю зарадъ љусака на яйма. Сбогъ креча клюцаю малтеръ и дуварове. Найбољи е кречъ одъ изтучени и смрвлѣни школьки, пужића, яйни љусака ил' смрвлѣногъ малтера, коегъ имъ треба и по стаяма свуда посипати.

Чисте пияће воде требую кокоши много и непрестано. Зими имъ ваља воду сваки данъ по двареду менати, и пазити да се не смрзава. За воду найболѣ е у землю углављно корито, озго са покретнимъ и избушенимъ заклопцемъ покривено, кровъ кое ће се рупе кокоши воде напити моћи, а воду неубрляти. Воду ту ваља сваки данъ баръ єдаредъ променути. Безъ чисте воде и песка нико весели кокошию незапати.

Што се ране тиче, кокоши су свеживе, оне єду сва жита и зрневлѣ, сва лишћа и плодове, све црве

бубе и свако месо, све било ладно ил' топло, суво ил' мокро, безъ бираня.

За рану подноси ечамъ, зобь, кокурузъ, ражъ, шеница, проя, елда, мекинѣ, остружнице; кромпиръ, мрква, кель, купусъ, салата, киселякъ, коприва, свака трава, све бобе, ягоде, воћа, сва семена особито воледу кудельно, и свако лишће што изъ куйне ил' баште одпада; еду све црве, гльисте, бубе, пужиће, жабице, свако месо, сва кувана ела, све помие.

Пролећемъ, лети и есени, ране се кокоши већомъ страномъ саме, гдегодъ е прилике те горепоменутогъ налазе, и у таквой прилици довольно е здаредъ ји на данъ ранити, ютромъ; а зими се мора по дваредъ ране давати, ютромъ и вечеромъ. О жетви, где е прилика, нетреба ји ни здаредъ ранити, еръ тада се силно зрно свуда по авлји и улици и гумни проспе, што кокоши све нађу.

Много зрно уштеди онай, ко га прекрупи, пакъ натапа ил' кува, и живину рани, особито ко е ечмомъ ил' кукурузомъ приранює. Осамъ фунти натоплѣногъ ечма даде двадесетъ фунти, осамъ фунти натоплѣногъ кукуруза, даде двадесетъ и шестъ фунти. Ово двaестъ и шестъ фунти неизда онолико ране, као што би толико фунти сувогъ, ал' много више негъ осамъ фунти сувогъ зрна. Рачуномъ нађено е, да то двaестъ ил' двaестъ и шестъ фунти толике ране даде, као дванайстъ фунти сувогъ зрна, ербо се натоплѣно зрно све до мрве у рану претвори, а суво ранѣно не. Натапанѣмъ дакле ил' куванѣмъ половина се ране уштеди, а то много износи, где се многе кокоши држе. У свакой кући, сваки данъ готово ватра горе и толико многа, да се узъ ню лако и онай котлићъ кукуруза ил' ечма скувати може, а натапанѣ е iошъ маньи посо, и само ће леня и немарна газдарица немарити за ово. Зобь, ражь и елду ние нуждно ната-

пати, еръ ова зрна ил' врло мало ил' нимало више ране не издаду.

Живини силно зрно поеде друга птица; зато е валя на онакомъ месту ранити, где неможе друга птица доспети.

(Свршиће се.)

ИЗЪ ПСАЛТИРА. *)

Песма 110.

О Господе, хвалићу Те сваки часъ,
И славити са свимъ срцемъ я у гласъ
У савету и скупштини
Праведника твои мили
Прилѣжно.

Велика су безбройна ти дела сва,
Еръ предивно удешена сва су та,
По вольи ти изведена,
И по реду саставлѣна
Подпуно.

Свако славно, и лепо е, Боже мой,
У природи дело твое, тог' и строй: —
Твоя правда довекъ трае,
Нити ова кадъ престае
Траяти.

*) Цео Псалтиръ овако у стиховима штампа се садъ у Новомъ Саду у Епископской книгопечатньи, а не у Ср. Карловци, као што е у 21. брою Шк. Листа явлѣно.

Уредн. Шк. Листа.

Ево, смртни, и чудеса своїй' нам'
Успомену свуд' остави Господъ самъ, —
Господъ силни, Господъ штедаръ,
И милостивъ, и праведавъ
У свему.

Онъ и райску рану даде свима тим',
Са страомъ Му кои служе срцемъ свимъ:
Онъ ће свагда преко тога
Довека се сећат' свога
Завета.

Онъ показа, осимъ тога, явно съ тимъ
Свои дела снагу своимъ людма свимъ,
За наслѣдство неизмерне
Кадъ им' даде те неверне
Народе.

Истинна су дела руку Тог' и судъ,
И верне су заповести Тога свудъ,
До векъ века утврђене,
У истини учињне
Праведно.

Онъ за одкупъ людма своимъ посла с' тогъ
Єднородногъ са небеса сина своѓъ,
И нареди, да се туда
Сви свети му хране свуда
Завети.

Онъ излива стално свою милость сву
Са небеса на све верне свое ту;
Ал' е ипакъ Тога свето
Име страшно, и узнето
Свр' свега.

Зато нека одъ срца се сваки свогъ
Неизмерне величине бои Тогъ;
Єръ стра божи свести здраве
Почетакъ є, и све праве
Мудрости.

Па у себи кои има божи стра,
Добаръ разумъ прибавиће, то некъ зна,
И хвала ће стог' његова
Пребивати сви векова
Невела.

Песма III.

Само онай мужъ є сасвимъ блаженъ,
Кои свогъ се Господа бои,
Тай насладомъ чистомъ бива снаженъ,
Кадъ му налогъ сврши' настои.

Ту на земьи свагда биће силно,
Па и снажно племе његово,
И благословъ примаће обилно
Родъ праведног' свагда наново.

И на домъ се његовъ ту излива
Са богатствомъ славе наслада,
И правда му довека пребива,
Съ кое њга чека награда.

Єръ милостивъ Богъ и штедаръ равно,
И праведанъ при свой строгости,
Послаће му свиће поуздано
Зракъ у тами свое светлости.

Благо мужу, кои к' свима людма
Милостивъ є, па и беднима,
Кои свагда подпомаже удна,
И у заямъ да є нуждним.

Онъ ће бранитъ и бедне на суду,
И разумно за њи с' борити,
Нит' ће кадгодъ у несрећу удну
Посрнути, нити склизити.

Праведника славу ништ' непречи,
И довекъ ће онъ се споминят';
Нити ће се бояти зли речи,
Кое ће се къ нѣму простират'.

Па и срце тога є преправно,
У Господа свога уздат' се;
Нит' ће с' боят' то узъ срце стално,
Докъ невиди враге сурват' се.

Онъ и свое иманѣ раздели,
И раздаде беднимъ потребнимъ,
И правда му одъ нѣга с' недели,
Те ће с' дићи къ славамъ невелимъ.

Лютиће се грешникъ, кадъ узгледи,
И копниће, шкрипећ' зубима;
Єръ зле желѣ вишњи и негледи,
Нит' испунит' те ће грешнима.

Іосіфъ Горяновићъ,
парохъ Ирижкій.

Поучна приповедчица.

РУМЕНА ЯБУКА.

Милици поклони нѣнъ крштеный кумъ на имендањ єданъ дукатъ. Докле су се родитељи нѣни са кумомъ разговарали, изиђе она на улицу, да се коме пофали, шта є одъ свога кума добила. У тай ма наиђе туда пилярица съ пуномъ котарицомъ крупныхъ па руменыхъ ябука. „Гле гле! рекне ньойзи Милица, како имамъ лепу крайцару.“ „Е,“ одговори іой пилярица, мое су ябуке іошъ лепше. Види само како су велике и румене! Дай ты мени ту малу крайцару, па ћу ти дати ову найлепшу ябуку.“ Милица єдва дочека ту понуду, даде іой дукатъ свой, а узме ябуку па весело одтрчи отцу и матери: „вид'те вид'те, шта самъ за ону крайцару, што ми є кумъ дао, добила! Отацъ и мати полете на улицу, ал' естъ — жене нема!

Међу тымъ отиде и кумъ у дућанъ свой. Предъ вече, дође жена нека съ празномъ котарицомъ у дућанъ, купи три марамице, игала и конца, па извади дукатъ да плати. Трговацъ узме дукатъ, па є оштрымъ погледомъ погледа и запита: „Одъ куда теби тай дукатъ? онъ є быо ютросъ у мене; ево по овой загреботини га познаемъ. Чекай мало варалицо! садъ ћу я тебе научити како се мало дете вара! Задржи є кодъ себе, докъ му момакъ власть дозвао ніе, коя є свеже и у затворъ одпрати. Сутра данъ обесе іой плочу неку на прси, па є проведу по целомъ граду. На плочи є било написано: „Плата лажи и варки есть срамота.“ —

по Хр. Штидту посрбіо

Милошъ Настасићъ,
второлѣтн. предуготовникъ.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 31. У Новоме Саду, 21. Августа 1860. ГОД. III.

Учитель треба да є побожанъ човекъ.

(Свршетакъ.)

Право почитаніе и поуздано повереніе обштине у коіой служи, кадаръ є само онай учитель задобыти, кои є — покрай осталыхъ своме званію приличећих свойства и способностій — побожанъ и скроманъ. Света є дужность учителѣва децу воспытавати да буду добри и побожни Христіяни, у цркви читаюћи молитве и псалме и пояюћи духовне песмѣ све Христіяне къ вери и испуненю закона Божіегъ побуђивати; на свакомъ месту и целога живота своіъ добре примере дѣци и людма давати, и ньима делима своима тако светлити, да се на нѣга угледаюћи у добру постояно одрже, ил' одъ зла одступе и поправе се.

Свакій човекъ знаде, и треба да знаде, да є учитель за то поставлѣнъ, да буде учитель добродѣтельи, учитель Божіега закона, учитель свакога добра. Садъ, кадъ опазе люди, да учитель за цркву немари, да у ньой непристойно стои; да безъ осећаня и страха Божіегъ, безъ смисла и разума механично чита и пое; да нема страхопочитованя према крсту, литіи, икони, и према другима светымъ стварима; да непристойне речи говори, и неупутна и скаредна дела твори: могу ли они таковога учителя поштовати, могу ли му поуздано свою дѣцицу на воспитаніе поверити? Доиста немогу, єръ є онъ наємникъ и гори одъ наємника, — будући да нема у срдцу своме побожности, а овамо

е башъ постављенъ за примеръ и за учителя побожности.

Пытаю неки, шта е узрокъ томе, што чувство вере и благонравности међу людима, све слабіе быва? Узрокъ е томе, што многи одъ оныхъ кои су позвани да децу и люде вери и добрымъ наравима уче, сами неосећаю у срдцу своме вере, нити се владаю онако како законъ Божій заповеда. Бадава су имъ безъ тога све речи, бадава имъ е сва наука, бадава сви споляшньи обреди. Само онай учитель, кои е одушевлѣнъ живомъ веромъ у Бога, кои е изабрао законъ Божій за путъ живота свога, кои е єдномъ речію побожанъ, кадаръ ће быти веру и благе нрави найпре у срдце нѣжне дечице, па посредствомъ овыхъ у срдце целога народа пресадити.

Напоследку побожность е и зато учителю необходимо нуждна, што она дае свакой науци право осветленѣ. — Ня єданъ предметъ у школи неваля механично само предавати и учити, него тако, да се посредствомъ ученя душевне снаге детіе развію, извечбаю и оснаже, да се учеће се дете духомъ своимъ све веѣма и веѣма уподоблява Богу Створителю своме. Деца, коя у школу иду, неиду само зато, да прибаве себи неке вештине и основъ знаня, него много веѣма зато, да постану побожнія, разумнія, боля и валянія. Али ову цѣль постиѣи може са децомъ своіомъ само онай учитель кои е духомъ свеспасаваюће и свеосвећуюће науке Христове, духомъ чисте побожности заданутъ. Такавъ ће учитель кадаръ быти при предаваню свакога предмета употребити сгодне прилике, да децу са милошћу, благошћу, премудрошћу и свемогућношћу Отца небесногъ упозна. Кадъ се деца уче ил' вечбаю у читаню, кадъ уче познавати предмете изъ природе, кадъ познаю землѣ и народе, кадъ уче приповедке и повѣсти, — при свакомъ томъ послу

дае се прилика врло сгодныхъ, у коима се на веру у Бога, на чувство любави према Богу и ближњему, на крепку и постояну надежду у Бога, дете довести и тымъ добродѣтельима утврдити може, али само чрезъ побожнога учителя. При вечбаню у писаню задаватће побожанъ учитель изреченія изъ светога Евангелія, и изъ другихъ књига светога писма. Изреченія та вешто изабрана, и одъ деце списана и научена служиће свакоме детету за правило богоугодногъ живота; може быти да ће свако поедино изреченіе то, по неко дете, сачувати одъ зла, а по неко на добро побудити. При рачуну иѣи ће разуманъ учитель на то да дечію снагу мишленя и разумеваня вечба, али ће онъ, ако е побожанъ, умети и у овомъ предмету задавати такове примере, съ коима ће се дете на штедльивость, радиность, умереность, на подпомаганѣ црквій, школа, болница и другихъ користныхъ заведенія привикнути, а одъ неситости, неумерености, раскошности, преваре, и сребролюбія предохранити моћи. —

Школе у коима се само разумъ и остали умни дари детіи изображаваю, а срдце детіе у духу правога благочестія невоспитава, непринозе никаква добра плода по народъ; еръ изъ ньи излазе люди сумньичари и неверници, люди невалялога владаня, люди коихъ е сва важность у досеткама, съ коима безобразно нападаю на све оно што е добро и свето.

Само е она школа добра, у коіой се покрай просвештенія разума, и срдце детіе у духу Христомъ Спасителѣмъ проповеданога св. Евангелія, у духу чисте Христіянске побожности изображава, и облагороћава. Само е онай учитель достоянъ тога имена и тога найсветіегъ званія, кои е духомъ праве вере, любави и надежде заданутъ, коме е Христосъ путъ истина и животъ. Такове школе, и такове учителѣ дай Боже

нашемъ православномъ Србскомъ роду, кои ће децу нашу млекомъ Христіянства напоити, кои ће млађаный нараштай нашъ побожнымъ, благонравнымъ и добродѣтельнымъ учинити и съ тымъ необоримый основъ къ благостаню и правой сређи народа нашегъ положити.

На данъ рођења, Тезоименія и пр. Нѣг. ц. кр. Ап. Величества.

Евангеліе Маш. гл. 22. зач. 90.

Во врема оно, совѣтъ пріаша вси Фарісеє на Іисуса, ꙗкѡ да ѡболстатъ его словомъ. — У време оно, советоваше се и договорише сви Фарісеи противу Іисуса, како да га преваре речма.

И посилаютъ къ немъ ученики своѧ со Иродіаны, глаголюще: учителю, вѣмы ꙗкѡ истиненъ єси, и пѫти Божію воистинѫ учиши, и не радиши ни ѿ комже: не зриши бо на лице человѣкѡмъ. — И послаше къ њему ученике своје съ Иродіанци, говорећи: учителю! Знамо да си истинитъ, и путу Божію заиста учишъ, и немаришъ ни за кога, вр̀ъ не гледишъ на лице људій.

Рцы убо намъ, что ти сѧ мнитъ; достойно ли есть дати кинсонъ кесареви, или ни; — Кажи намъ дакле шта ти се чини, ел' право дати данакъ ћесару, или не?

Разумѣвъ же Іисусъ лукавство ихъ, рече; что мѧ искушаете, лицемѣри; покажите ми златицу кинсонную; — А Іисусъ разумевши лукавство њихово, рече: што ме искушавате, лицемери! покажите ми златицу данка.

Они же принесоша емъ пѣназъ. — А они му донесоше новацъ.

И глагола имъ: чій образъ сей и написаніе; — И рече имъ: Чіи є образъ овай и надписъ?

И глаголаша ємꙋ: кесарєвꙋ. — И рекоше му: ћесаревъ.

Тогда глагола имꙋ: воздадите ꙋбо кесарека кесарєви: и Божіа, Богови. — Тада имъ рече: подајте дакле ћесарево ћесару, и Божје Богу.

И слишакше дивишасѧ, и шставише єго ѿидоша. — И чувши дивише се, и оставивши га отидоше.

Апостолъ къ Римл. гл. 13. зач. 111.

Братіе, всѧка дꙋша властємъ придержащымъ да повинꙋєтсѧ, нѣсть бо власть аще не ѿ Бога: сꙋщыа же власти ѿ Бога ꙋчинены сꙋть. — Браћо! свака душа властима владаюћимъ да се покорава, еръ нема власти да ніе одъ Бога, а што су власти одъ Бога су поставлѣне.

Тѣмже противлꙗйсѧ власти, Божію повелѣнію противлꙗетсѧ: противлꙗющіи сѧ же себѣ грѣхъ пріемлютъ. — Зато ко се противи власти, Божіой се заповести противи: а кои се противе на себе грехъ примаю.

Кнази бо не сꙋть боꙗзнь добрымъ дѣлмъ, но злымъ, хощеши же ли не боꙗтисѧ власти; благое твори: и имѣти бꙋдеши похвалꙋ ѿ него. — Еръ кнезови нису страхъ добрыма делма него злима, хоћешъ ли дакле да се не боишъ власти, чини добро и имаћешъ похвалу одъ њега.

Божій бо слꙋга єсть тебѣ ко благое, аще ли злое твориши, бойсѧ: не бо безъ ꙋма мечь носитъ: — Еръ е Божій слуга теби за добро, ако ли зло радишъ, бој се; еръ не носи мачъ узалудъ.

Божій бо слꙋга єсть, ѿмститель ко гнѣвъ злое творящемꙋ. — Еръ е слуга божій отмаститель на гнѣвъ ономе кои зло чини.

Тѣмже потреба повиноватиса не токмѡ за гнѣкъ, но и за совѣсть. — Зато треба покоравати се не само због гнѣва него и због савести.

Сегѡ ради и дани даете: слѫжители бо Божіи сѫть ко истое сіе пребыкающе. — Єр зато и данке дате; єр су слуге Божіе ков су зато исто поставлѣне.

Воздадите убѡ всѣмъ дѡлжнаѧ: ємѹже убѡ урокъ, урокъ: а ємѹже дань, дань: а ємѹже страхъ, страхъ: и ємѹже честь, честь. — Подайте дакле свима шта сте дужни: коме дакле плату, плату: а коме данакъ, данакъ: а коме страхъ, страхъ: а коме честь, честь.

Петао и Кокошъ.

(Свршетакъ.)

Кокоши еду врло радо месо ситно исецкано, било то пресно ил' кувано. У Француской изранює многи свое кокоши зими са месомъ пали клюсади. У едномъ паломъ клюсету има по шестъ до седамъ центи меса; то кодъ насъ вране и друге птице ил' црви пождеру, а у Француской уштеде люди са свакимъ палимъ клюсетомъ по двадесетъ и више форинти кокошие ране.

Рано ютромъ има по баштама много буба, црви, глисти, пужића и другогъ гада, што онде многу штету чини. Веште газде пусте рано ютромъ свое кокоши у нутра, кое тада едногъ листка дирнути неће, а савъ ће онай гадъ отребити и ньимъ се наранити. После ій треба на полѣ изтерати, єр доцние у дану оће да чепркаю, и штету да чине.

Найрадие еду кокоши црве, и буду одъ тога веселе, снажне, плодне, носе многа яя, добию лепше сяйние перъ и угов се, и колико се досадъ виђало,

ни болести и реднѣ на ове црвима ранѣне кокоши ненавалюю онако, као на друге. При томе є ово и найефтиния рана и силну другу многу скуплю уштеди. То є узрокъ, те данасъ сви люди, што кокоши одранюю, црвиняке држе. Оћешъ ли црви да запатишъ, изкопай у земльи рупу одъ три четиръ стопе у дубльину и ширину, и метни у ню найпре єданъ таванъ ражне сечке, на ню таванъ коньскогъ ђубрета, на нѣга таванъ землѣ, сваки таванъ полъ стопе у висъ, и озго наспи неколико котлића крви; іошъ бацн и црева и све труло и укварено месо, ковгъ ћешъ у месара наћи, пакъ рупу ту озго даскама затвори тако, да немогу кокоши чепркати, али да могу муве долазити. За две неделѣ дана закотиће се ту милионима црва одъ различни мува и пр. одъ кои ћешъ сваки данъ по єдну лопату, ил' како кокошию имашъ, тима бацати. Рупе ове треба на таквомъ месту да стое, да іи съ пролећа мразъ невата и црве неутамани; и тада іи валя обноћъ сламомъ покривати и одъ мраза закланяти; несмеду ни на онакомъ месту стояти где ће се кишна ил' друга вода у ньи цедити, те црве давати; исто тако неваля ни крви превише доливати, да се црви недаве.

Ко неће црвиняке да држи, валя све помие и остало изъ куйне и баште одпадаюће, сва црева, меса, крвь, и укварена єла на ђубре да баца, али нека се ђубриште зна где є, а не данасъ овде сутра онде. И ту се црви закоте и кокоши іи нађу, зато се туда найрадие баве, по васданъ ту чепркаю, и три асне чине; рану штеде, што би се другчие на ньи потрошила; црве поеду, кои би съ ђубретомъ извежени на ньивама зрно єли, — и заоставше у ђубрету семе поеду, кое би на ньивама у траву и коровъ израстло.

Найефтиние би било кокоши на штрньикама држати, ту силно зрно и семе остане, ту силна буба и

црвъ живи, и кокоши су по те землѣ врло полезне, што и та заостављена зрна поведу, коя би другчие иструнула, те се іошъ више бубе и црва накотило, и поведу сва остала семена, што би на њиви траву и коровъ правили, и поведу све црве и бубе, кои би њиву ели, а при томъ њиву іошъ и нађубре. Свака кокошъ нађубри сваки данъ по једну стопу землѣ. Ово се мало чини, ал' многе кокоши, и крозъ више месеца нађубре болѣ него икоя друга стока; зато су кокоши и на салашима врло пробитачне, и найболѣ туда приняю, само ім треба и туда удесно држати и чувати.

Овако држанѣ и чуванѣ кокоши, да су по васданъ слободне, ноћу у чистимъ стаяма склонѣне, у суву и топломъ, у чистомъ воздуху, на удесной рани и чистой води, буду све здраве веселе и плодне, а другчие се разболеваю и угину.

Чимъ се кокошъ кострешити поће, лагано и невесело ходити, неести, и кресте іой побледе, знакъ е болести, и валя одма помоћи гледати.

Найглавние су кокошие болести: проливъ, затворъ, чиръ, пипа, отокъ ногу, кашаль, балабанъ и богиня; ал' много пате и одъ вашию, и силна страда при перушаню.

Проливъ ил' водено торенѣ добию одъ влаге, ил' многе влажне ране, обично пролећемъ ил' есени, тада имъ е савъ туръ и ноге мокре одъ бала. На ту болесть валя имъ неки данъ сувлю рану давати, у топлимъ и сувимъ стаяма ім држати, помалко црна вина у рану помешати, особито у скуванъ грахъ или ечамъ.

Затворъ добию лети на врућини, ил' зими одъ многе суве ил' ватрене ране. Тада се сваки часъ напиню као на торенѣ, ал' ништа одъ ньи непада. Ту имъ валя влажну рану давати, помие, зелѣ, лишћа, особито са зейтиномъ помешано, и у зейтинъ замоченимъ перцемъ црево мазати и прочагольити.

Чиръ надъ тртицомъ добию одъ нечисти стая, кавеза и кокошиняка. Болованѣ одъ чира неможе се другчие познати, докъ се болестна неувати и неразвиди ели одъ чира. Ако чиръ іошъ загноѣнъ ниѳ, треба га машћу ил' зейтиномъ мазати; и почемъ тада увекъ и одъ затвора пате, то валя и црево зейтиномъ мазати. Ако ли ѳ чиръ загноѣнъ, треба га просећи, изцедити, млакомъ водомъ изаправи, и сваки данъ виномъ ил' ракіомъ, сирћетомъ ил' сланомъ водомъ ошкропити; іошъ треба кокоши той, ако ѳ врло слаба, снажнию рану давати.

Пипа ѳ болесть, где имъ ѳзикъ отекне, носъ се, загуши, те зияюћи дишу, докъ се не загуше. Пипу добию на якой врућини, одъ жеђе ил' одъ неваляле воде. Ту имъ валя ону съ ѳзика кору што се тада увати, игломъ ил' ножићемъ лагано сгулити, рану сирћетомъ опрати, ил' машћу, масломъ ил' скорупомъ намазати, кокошъ после неколико часа салатомъ или кельомъ наранити, и неки данъ у затвору влажнимъ мекиняма ранити.

Отокъ ногу добию одъ влаге са зимомъ. Тада іи валя неки данъ у топломъ и у сувомъ држати.

Кашаль, балабанъ и богиня, то су реднѣ. Све три болести прилѣпчиве су, зато валя болестне што пре одъ здрави одучити, докъ се нису све испоганиле.

Противу кашля найболѣ ѳ мешати имъ у ѳло куваногъ пелена, и съ истомъ одъ куваногъ пелена водомъ іи поити.

Противу балабана найболѣ ѳ у топломъ іи држати.

Богинѣ изаћу найвише по трбуу и по крилима. Туда іи валя млекомъ прати ил' машћу мазати. Найвећма се хвали мастъ одъ катрана съ ловѣмъ помешана. Тада имъ валя и изсецкане салате съ пепеломъ посуто за ѳло давати.

У свима редняма хвали се, да є куванъ кисели купусъ и по оне здраве кокоши врло пробитачанъ, єръ іи одъ редньи сачува. Лети є пробитачно кисело млеко съ мекињама помешано кадкадъ давати. Исто се тако хвали бели лукъ съ путеромъ и чађи замешанъ. Све ово валя и кадъ нема редньи кадкадъ давати.

Ваши су кокошима особито лежећима врло досадне, многе се само одъ овогъ осуше и угину, или и пилиће напуне, те и ови изгину. Ваши се закоте одъ нечистоте, и кадъ немаю кокоши песка и пепела, да се у њему проваляю и отребе. Коя кокошъ сувише одъ вашию пати, валя є рибњомъ масти или трпетиномъ или са масти одъ живе по глави врату изподъ крила и око репа намазати, єръ се туда ваши найрадиє баве; а после неколико сати цеђомъ іи или сапуномъ туда изапрати.

Много страдаю кокоши у време перушаня, кадъ перъ меняю, и будући да то подъ зиму бива, кадъ су дани, особито ноћи сила ладне, а кокоши голе, то іи валя тада непрестано у топломъ држати; и будући да за израштенъ новогъ перя многу рану требую, то іи тада и најболѣ и највише ранити валя.

Милана*).

Приповедка за младежь и родителѣ.

(Наст: влѣно.)

Свако ютро и вече ишла є Иконія съ ћеркомъ своіомъ у црквицу и съ прекрштенымъ рукама тихо се Богу молила, а сваке недељѣ и праздника водила є она Милану у сеоску цркву, а гдекои путъ и у оближньій намастиръ на службу Божію. Милана се у цркви на служби Божіой тако побожно Богу молила, да су

*) Види бр. 25. и 26.

се и друге девойке на ню угледати и побожне постати морале. После службе кнегиня е съ ћеркомъ своіомъ делила богату милостиню клястима и слепима, и благословъ овыхъ сиромаха пратіо ихъ е обадве кудъ су годъ пролазиле.

Єданпутъ разболи се у оближнѣмъ селу нека сирота надничарка, коя седморо мале деце имаѣаше. Чимъ то чуе кнегиня, одма учини наредбу да се болестница о нѣномъ трошку лечи. Али то іоштъ небыяше доста племенитомъ срдцу нѣзиномъ. Она е выше пута сама болестницу походила, лекове іой своіомъ рукомъ давала, и храбрила ю. И Милану е са собомъ водила къ сиротой овой жени, да се зарана упозна са сиротиньомъ и неволяма людскимъ, и да се приправи и за оне часове живота, у коима човекъ трпити и патити се мора. Кадъ се болестница придигне, и кадъ неяка дечица нѣна на заповесть свога отца, клечећи благодарише кнегиньи за изцѣленѣ свое наике; тада се Милана немогаше уздржати, да сузе радости непроліе, што іой Богъ тако добру матеръ даде, и угледаюћи се на свою майку, предъ Богомъ се у срдцу своемъ завѣшта, да ће по нѣнымъ стопама свагда слѣдовати.

Добро воспитаніе, кое е кнегиня Иконія своіой кћери давала, принесе найлепше плодове. Милана бяше образацъ добродѣтельне дѣвице. Одушевлѣна чистомъ любави према Богу и према людма, налазаше она свою найвећу радость у томе, кадъ е другима какво добро учинити могла. Нѣна смерность и скромность чиняше ю іоштъ лепшомъ него што е одъ природе была. Просто бяше одело нѣно одъ платна, кое е она сама себи откала, руменый пуполякъ одъ руже бяше наймиліи нѣзинъ накитъ; али према невиной румени устница нѣныхъ изчезаваше руменило развіяюће се ружице. Тко ю е годъ познавао, казао е: „единица кнеза

Бранислава е найлепша дѣвица у целоме царству Српскомъ, али нѣно добро воспитаніе, кое іой е мати дала, іоштъ већу хвалу заслужуе и выше вреди него сва лепота нѣна.“

II.

Смрть добре майке.

Ніе се дало Милани да за дуго ужива срећу доброга воспитанія подъ мудромъ управомъ и надзоромъ тако добре родительнице. Єданпутъ, кадъ е Милана четрнайсту годину живота своѓъ навршила была, мати іой се тешко разболи. Отацъ е іоштъ єднако у войски быо. Кнегиня Иконія осећаше да е болесть нѣна врло опасна, и да се конацъ приближуе земноме животу нѣномъ. Тихимъ гласомъ проговори она своіой кћери: „Сладка Милано, добра єдинице моя! пошльи часъ пре єдногъ коняника у воены станъ по отца, и яви, да га іоштъ єданпутъ за овогъ живота видити желимъ. Другога вестника оправи старомъ владици Теофану. Онъ ме е крстіо, и при долазку на овай светъ Богу посветіо, я бы врло желила, да онъ и на самрти моіой буде, да ме исповеди и причести, и да своимъ светимъ молитвама душу мою спроведе у болыій животъ къ моме Створителю и Искупителю. Я добро знамъ, — по краткомъ одмору продужи она, — да бы садъ већъ касно было за смрть се спремати; єръ савъ животъ нашъ на земльи треба да е приправлянѣ за вечитый животъ, али инакъ самъ тврдо уверена, да у овако важномъ и последнѣмъ часу земальскогъ быћа своѓъ неможе човекъ ништа болѣ чинити, него све грехе свое предъ духовнымъ отцемъ самоме Богу исповедивши покаяти се и причестити се частнога тела и крви Христове, па тако съ христианскомъ утехомъ и съ спокойномъ савешћу на истину

отиђи.“ Владика Теофанъ, сребровласный старина, дође, и пошто се предъ њимъ болна кнегиня исповеди, призове мати свою Милану, да при последњемъ делу побожности материне притомна буде. Тихимъ али изъ дубљине срца извируђимъ гласомъ изговори болестница за владикомъ ону дивну молитву: „Вѣрую Господи и исповѣдую, яко ти еси воистину Христосъ сынъ Бога живаго,“ и затимъ изъ његове свете деснице прими хлѣбъ небесный и чашу жизны. Пламенъ побожности болне матере обузме чувствителну душу Миланину, и поублажи мало превелику тугу њену. Преосвештеный владика очита опетъ благодарителну молитву после светога причешћа надъ главомъ болестнице, и природнымъ своимъ сладкорѣчіемъ потанко разложи утеху Христіянску и науку о безсмртію душе и о животу вечномъ.

Милана неодступаше одъ постелѣ свое добре майке. Као анђео хранитель бдила е она надъ њомъ свесрдно дворећи и лекове пружаюћи болной родителькн своіой. Сутра данъ предъ вече стигне и кнезъ Браниславъ изъ военогъ стана. Милана га съ сузнымъ очима на двору дочека и уведе у собу свое болне матере. Кнезъ дубоко ожалошћенъ приближи се къ постельи свое супруге, и видећи ю тако бледу и променѣну немогаше се и самъ одъ суза уздржати. Съ друге стране покрай постелѣ стаяше Милана съ тужнымъ и сетнымъ лицемъ. Смртнобледа болестница пружи едну руку кћери а другу мужу своме, и съ дрктаюћимъ гласомъ проговори: „Милый друже, сладка единице моя! Последњій часъ мога живота већъ се приближіо. Я већъ нећу више зору дочекати, нити ћу ово сунце, што садъ заилази овде на земльи видити. Али васъ заклинѣмъ любави моіомъ неплачите, нетужите за мномъ. Мени ће у дому Отца небесногъ добро быти, тамо ћемо се мы, ако Богъ да, опетъ

видити, и блажену вечность заедно проводити!“ На то умукне, еръ е већъ тако ослабила была, да е едва говорити могла.

„Драгій Бранославе, верный друже мой, — одморивши се продужи говорити, — ово е наша една кћи, наша добра Милана. Я ти неоставлямъ ни едне живописане слике свое, али ти у овой нашой кћерци оставлямъ живу слику, истоветно подобіе мое. Она нека ти буде найболыій споменъ мое къ теби любави. Я самъ се старала да ю добро воспитамъ. Садъ ю теби предаемъ. Ты іой буди одсадъ и отацъ и майка. Ты е одсадъ воспитавай у духу свете евангелске науке, и довръши нѣно воспитаніе. Поклони іой отачаску любавь у оной мери, у коіой си досадъ мени указивао супружеску любавь, за кою ти ево садъ на самрти моіой одъ срдца благодаримъ.“

„Ты си сладка кћери моя досадъ свагда была добро дете свое майке, буди и одъ селе добра. Люби Бога, живи по науци Спасителѣвой, чини добро и клони се одъ свакога зла. Поштуй отца свога. Онъ е у ратовима често великой опасности изложенъ; ако се кадъ по несрећи догоди да рана допадне, ты га сама двори и надгледай, кадъ я то одъ садъ више нећу моћи чинити. — Боже благій! саслушай мою последню молбу, чуй последню желю материћга срдца! Сахрани ю Господе одъ свакога зла, и настави ю на онай правый путъ, кои приводи къ Теби, источнику свакога добра.“

Отацъ и кћи огрезну у сузама. Умираюћа састави мужевлѣву и кћерину руку заедно, и држећи ихъ съ своимъ ладнымъ рукама проговори: „Насъ трое были смо на овоме свету едно срдце и една душа. Богъ ће дати, па ћемо то исто и на другомъ свету быти. Смрть ніе кадра раскинути свезу любави наше. Мы ћемо се на небу опетъ видити, и тамо ћемо,

ако Богъ да, заедно живити где нема болести ни туге, ни уздисаня, но где е животъ безъ края.“

Іоштъ еданпутъ управи она усахнуле очи свое на мужа и единицу свою. На лицу нѣномъ видити се могло съ каквимъ спокойствомъ оставля она милине овога краткогъ и за мало траюћегъ живота. „Боже хвала ти, шго си ми на самртномъ часу спокойну савесть даровао — говораше самртница. — Милано, сладка единице моя! Я спокойно умиремъ, и радуемъ се што ти могу показати и примеромъ своимъ доказати како е лака смрть свакомъ ономъ, кои у Бога и у безсмртіе душе тврдо верує. Исусъ Христосъ нашъ божаственый Спаситель улива у срдце наше утѣшителный балзамъ надежде на животъ вечный особито онда кадъ ю найвећма потребуемо. Онъ насъ неоставля сиротне. Смрть предъ моима очима ніе ништа друго, него прелазакъ съ овогъ света у другій, у коме добре люде очекує царство славе небесне.“

После тога баци она погледъ на распетіе, кое е при постельи стоећи владика у руци држао, и съ изнемогломъ десницомъ прекрстивши се побожно га целуе тихо говорећи: „Спасителю благій! Ты си на крсту издисаюћи духъ Твой у руке твогъ небесногъ Отца предао, и я садъ у Твое свете руке предаемъ мою грешну душу.“ — На то умукне, спусти главу на узглавницу, и очи на веки затвори. Милана обнесвешћена падне на мртво тело свое найвеће благодѣтельке. Бранислављ ецаюћи изусти: „Покойница е живила побожно, а преставила се у болый животъ тихо и блажено. И садъ слави вечъ победу надъ смрћу у царству Онога, кои е своіомъ смрћу смрть сатръо, и нама смртнима путъ къ спасенію показао! Вѣчна іой будь међу нама успомена! Нѣнъ примеръ учи насъ найболѣ како умире онай кои се Бога бои и нѣгове свете заповеди испунява. — Владика метне у скр-

штене руке кнегињине распетіе Христово, а Отацъ и кћи по побожномъ Християнскомъ обичаю прикрстивши се целиваю найпре ово, па онда ледено чело покойничино.

Туга и жалость целе околине за добромъ кнегињомъ Иконіомъ была е неописана. Сви су ню као свою рођену матеръ оплакивали. Сутра данъ мало и велико врвило е у Бранисловацъ, да покойницу целива и да іой последню почасть отда. Съ великомъ свечаношћу пренешено буде тело покойнице у оближньій намастиръ и ту у цркви опояно и саранѣно. При укопу намеравао е владика Теофанъ надгробно слово говорити, и у нѣму обширно разложити добродѣтельи блаженопочивше кнегинѣ, али нити е онъ самъ одъ суза говорити могао, нити су слушательи кадри были, због превелике туге и плача у тай паръ речи нѣгове схватити. Замоливши дакле слушателѣ да се за еданъ часакъ стишаю ове речи къ скупленомъ сабору изговори: „Црной земльи предаемо мы усеве наше, у той надежди, да ћемо по Божіой наредби у свое време обилне плодове труда нашегъ пожнѣти. Исто тако предаемо мы садъ тело добре майке и милостиве благодѣтельке наше обштой свію нашъ матери земльи, съ пуномъ надеждомъ, да ће ю Творацъ оживотворити и за добра дела нѣна славомъ небесномъ увенчати. Живимо браћо моя тако, као што е покойница овде на земльи живила; сеймо усеве добрыхъ дела, пакъ ћемо и мы негда тамо горе у правой отачбини нашой пожнѣти жетву вечите награде и велике милости Божіе.

(Продужиће се.)

Издае Епископска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му є на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 32. У Новоме Саду, 28. Августа 1860. ГОД. III.

Коя су средства, да сва деца у школи мирна и пажљива буду? —

Свако обучаванѣ у нашой народной школи оснива се на сматраню, да тако деца оно што уче и науче, сасвымъ темељно знаю, и у животу сгодно употребити могу. Но тай начинъ обучаваня само онда желѣный плодъ принети може, ако у школи за време предаваня тишина и пажљивость влада, коимъ ће пакъ начиномъ учитель то двое одржати моћи ставля се овде:

1, Треба децу одма съ почеткомъ године, навикнути на миръ и пажню, а то ће се моћи са умереномъ строгошћу и правомъ мушкомъ озбильношћу и са краткимъ бавленѣмъ око єднога предмета, особито при комъ самъ разумъ ради; єрбо деца се не волу дуго бочити съ єдномъ ствари, брзо є се насите, брзо имъ разумъ задрема, умори се, клоне; и онда нема ништа одъ науке.

2, Треба децу у ономъ обучавати, што имъ є мило и пріятно; зашт' зацело ће свако оно радо слушати и пазити, што воле. У оне пакъ предмете, кои су деци мили ал' само са обширности свое отужни, валя умешати честа питаня, да съ њима унилость съ деце оджене.

3, Нигда не валя у єдно време два три предмета показивати; єрбо деца су рада све уєданпутъ

видити, и то буде, ал' овлашъ, а одъ овлашногъ гледаня, овлашно е знанѣ, а то е зло, горе скоро одъ никаквогъ. Зато и све оне ствари, кое би иоле пажню дечію на себе привлачиле, нуждно е у онай ма са видика имъ уклонити, да тако единствено на оно, што имъ се показуе, пазе.

4, Треба децу у ономъ обучавати, што се слаже са ньіовымъ душевнымъ снагама, што е природи ньіовой сходно, еръ само тако моћи ће ону науку разумети, па оволети, и пазити. Ту іошъ много помаже красноречивость учителѣва.

5, Мирну и пажльиву децу треба у свачемъ одликовати, да се тымъ она несташна и ветреняци, на миръ и пажню побуде. Догоди л' се да већа честь ученика клоне, и уленьи се; то одма валя употребити каква средства, коя бы имъ унилость разтерала и ону дечію живость покренула, тако е гимнастика, поянѣ, приповеданѣ, загонетанѣ, и умне игре.

6, Настояти треба, да сва деца непрестано у послу буду, ербо онда неће быти места несташности. При препитиваню треба найпре задати питанѣ, пакъ казати, ко ће га решити, да тако сви мисле, „садъ ћу я.“ — Наће л' се опетъ кое немирно и непажльиво, то га валя съ коіомъ пословицомъ, приповедкомъ ил' седенѣмъ на само казнити.

7, Гледати валя, да деца на брзо увиде плодъ пажльивости свое, а то ће быти, кадъ ихъ учитель наводи, да оно што науче, одма и употребе. Такоће добро е често имъ саветовати, да се свакомъ похвале, шта су лепогъ и доброгъ у школи научили; ербо то осимъ што има и другу свою добру страну, има и овде места, зашт' они, коима се дете похвали, хвале га (дете) іошъ већма, и оно се той хвали радуе, те се стара, да іошъ више научи, па тако већма и радіе пази. —

М. Н.

Преподобныма.

Евангеліе одъ Маш. гл. 11. зач. 43.

Рече Господь своимъ ученикомъ: Вса мнѣ предана сѫть отцемъ моимъ: и никтоже знаетъ сына, токмѡ отецъ: ни отца кто знаетъ, токмѡ сынъ, и емѫже аще волитъ сынъ ѿкрити. — Рече Господъ своима ученицима: Све е мени предао отацъ мой, и нико незна сына, само отацъ: нити отца ко зна, само сынъ, и ако ме хоће сынъ одкрити (казати.)

Пріидите ко мнѣ вси трѫждающіися и ѡбременіи, и азъ упокою вы. — Ходите къ мени сви кои се трудите и кои сте обременѣни, (обтереѣени,) и я ћу успокоити (одморити) васъ.

Возмите иго мое на себе, и наѹчитеся ѿ мене, ѩкѡ кротокъ есмь и смиренъ сердцемъ: и ѡбрѣщете покой дѹшамъ вашимъ. — Узмите ярамъ мой на себе и научите се одъ мене; еръ самъ я кротакъ и смиренъ срдцемъ, и наћи ћете покой душама вашима.

Иго бо мое благо, и бремя мое легко есть. — Еръ е ярамъ мой благъ, и бреме е мое лако.

Апостолъ Галат. гл. 5. зач. 213.

Братіе, плодъ дѹховный есть: люби, радость, миръ, долготерпѣніе, благость, милосердіе, вѣра, кротость, воздержаніе, на таковыхъ нѣсть закона. — Браћо! плодъ е духовный любавь, радость, миръ, трпљење, доброта, милость, вера, кротость, уздржанѣ: на то нема закона.

А иже Хрїстови сѫть, плоть распяша со страстми и похотми. — А кои су Хрістови, распеше тело са страстима и жељама.

Аще живемъ дѹхомъ, дѹхомъ и да ходимъ. — Ако живимо духовно, духовно и да ходимо.

Не бывамъ тщеславни, дрѹгъ дрѹга раздражающе, дрѹгъ дрѹга забидяюе. — Не тражимо таште славе, еданъ другога раздражујући, еданъ другоме завидећи.

Братіе, аще и въ падетъ человѣкъ въ нѣкое прегрѣшеніе, вы дѹховни исправляйте таковаго дѹхомъ кротости, блюдый себе, да не и ты искѹшенъ бѹдеши. — Браћо! ако и упадне човекъ у какавъ грехъ вы духовни исправљајте таковога духомъ кротости, чувајући себе, да и ты искушенъ не будешъ.

Дрѹгъ дрѹга тяготы носите, и такш исполните законъ Хрїстовъ. — Еданъ другога теготе носите, и тако ћете испунити законъ Христовъ.

Милана.

Приповедка за младежь и родителѣ.

(Наставлѣно.)

III.

ОСВЕТА.

После погреба добре супруге свое кнезъ Браниславъ поврати се опетъ у цареву войску. Милана проведе цело лето у жалости за своіомъ добромъ майкомъ сама у замку. Међу тымъ кнезъ допадне лютыхъ рана, и мораде се са ратногъ позорія удалити. Прерану смрть добре майке оплакиваюће срдце Миланино овымъ се догађаемъ іоштъ веѣма уцвили. Она е отца своегъ сама дворила, сама му безъ сва-

когъ устручаваня ране привіяла, и надъ ньимъ као анђео хранитель лебдила. Ту зиму проведе кнезъ кодъ куће. Њему быяше врло тешко што своіой дужности за садъ немогаше одговарати. Милана е настоявала, да га развесели и време му прекрати. Више пута кадъ е Бранивлавъ суморанъ покрай пећи седіо, Милана бы му при ђерђеву своме седећи приповедала о добри дели свое матере, и казивала све што е одъ нѣ научила, и Бранивлавъ е са задовольствомъ слушао много коешта изъ живота свое покойне супруге што му дотле непознато быяше. Часъ бы опетъ Милана пытала отца за воена дѣла нѣгова и осталыхъ Србскихъ витезова. Међу приповеданѣмъ и запытиванѣмъ послужила бы га по гдекадъ съ виномъ изъ сребрне чаше, кою е онъ одъ свога таста, деде Миланиногъ, некада на поклонъ добыо. Овымъ бы начиномъ Бранивлавъ непримѣтно дошао у разговоръ, заборавіо бы на свою тугу, — и тако га цела зима у пріятномъ друштву са своіомъ ћеркомъ проће.

Пролеће наступи и чета кнежева, коя е изъ военогъ стана на зимницу кући одпуштена была, мораде опетъ на боиште полазити. Бранивлаву е было врло жао што ю ніе могао предводити; еръ оклопа ніе могао носити да рану на грудима непозледи, а мачемъ махати ніе смео, да другу рану, кою на десници имађаше, неповреди. Чета се кнежева у Бранивлавцу сакупи. Сродници допрате любиме срдца свогъ. Кнезъ ихъ све три дана почасти. Четвртый данъ одређенъ е быо за полазакъ. Бранивлавъ у войводскомъ оделу и са златномъ колайномъ на прсима, али безъ мача и оклопа изиће на поляну, где войска у редъ ставлѣна на знакъ полазка изчекиваше. Првомъ и найстаріемъ чиновнику своме преда кнезъ управу надъ своме четомъ и опомене войнике на храбрость, уредность и човеколюбіе. „Борите се противу непріятеля кано ла-

вови, а према миролюбивымъ жительима будите благи као яганьци.“ — быяху речи, съ коима є кнезъ беседу свою завршіо. Садъ се изъ стотину грла заори: „Съ Богомъ, съ Богомъ,“ и чета се на предводителѣво „ступай“ крене путъ ратнога позорія. Сузни благослови сродныхъ сердаца пратили су є, и самъ кнезъ пратіо є свою чету очима, докъ годъ ніе за гору заишла.

Целый тай данъ быяше кнезъ Бранислављ забринутъ и невесео. После вечере сеђаше онъ замишлѣнъ у своіой соби на дивану. Време є было врло ружно. Страовита олуя беснила є на полю, и ваљала дрвлѣ и каменѣ. Милана напуни сребрну чашу съ виномъ и послуживши съ ньоме отца свога, посади се до нѣга и и проговори: Сладкій отацъ! Ютросъ є было кодъ насъ старый Марко, кои є одпре у нашемъ двору живіо, и коєга є кћи Любица моя найболя другарица была. Покойна мати често ми є казивала да є Марко за младости врстанъ юнакъ было, и да се свагда своіомъ према теби верношћу одликовао. Молимъ те дакле приповеди ми штогодъ изъ живота Марковога, и кажи ми: зашто онъ и садъ не живи овде кодъ насъ?“

„Съ драге волѣ кћери моя — одговори отацъ — я ћу ти све по реду казати. Добрый старина зато ме є данасъ походіо, што зна да ће ми тешко быти безъ моихъ войника. Онъ є доиста у младости своіой храбаръ войникъ было. Но пре него што бы ти почео о њему приповедати, морамъ те упознати са еднымъ теби досадъ непознатымъ кнезомъ, а то є суседъ мой Страшимиръ, господаръ Брестовачкій, коєга се двори са велике куле наше малко видити могу. Ты га као што рекохъ непознаешъ, еръ онъ мени нигда недолази. Насъ двоица провели смо младость заедно у двору светопочившегъ краля Стефана Дечанскогъ. Іоштъ као детићъ было є Страшимиръ несмотренъ, нагао, на-

праситъ, и завидіо є свакоме, кои га є у чему годъ превазишао бio. Кадъ смо предъ краљемъ првый путъ вештину у владаню съ оружіемъ показивали, добыемъ я за награду мачъ съ позлаћенымъ држкомъ и надписомъ „за отличіе“ а Страшимиръ добые найманю награду, две сребрне надпетице. Изъ тогъ се у срдцу нѣговомъ заметне гадна мрзость према мени, коя є одъ дана на данъ све већма растла. Кадъ є после неколико година садашньій царъ нашъ мене приликомъ крваве едне бытке за храбрость мою одликовао, а Страшимира, за учинѣну неку погрешку због кое у мало бытку неизгубисмо, явно изобличіо; тада се мрзость Страшимирова према мени претвори у заклето непріятельство. Овъ ми є у очи рекао: Осветићу ти се, па ма се непосветіо!“

„Тамо где се моя область са Страшимировомъ граничи живіо є Марко, комъ самъ я за нѣгове воѣне заслуге кућу сазидати дао, и нешто земльице поклоніо. Страшимирова дивлячъ често є упадала у ньиву Маркову и потирала нѣгове усеве. Марко дође мени на тужбу, и я му допустимъ да штогодъ дивячи на своіой ньиви нађе, поубія и мени у Браниславацъ донесе. Єдно вече дођемъ я изъ лова кући. Сунце є башъ седало, и последньи нѣгови зраци чаробно осветляваху танано борѣ. Предъ дворомъ застанемъ я Смилю жену Маркову, коя ми изъ гласа јукаюћи каже да є Страшимиръ пре єдногъ часа кућу ньихову съ оружаномъ четомъ обколіо, мужа іой оковао и у Брестовацъ однео. Съ еклоплѣнымъ рукама тражила є Смиљана кодъ мене помоћи. И мала Любица клечећки ме є молила да избавимъ отца нѣкогъ изъ руку душманскихъ. Марко мора быти іоштъ данасъ ослобођенъ, повичемъ я, ако никако другчіе, а оно ће Брестовацъ ноћасъ у пламену буктити, и разбойникъ тай скупо ће свою продрзльивость платити.

Одма издамъ заповесть да сви момци на ногу буду, да се іоштъ тогъ вечера кренемо къ Брестовцу, а напредъ пошлѣмъ двоицу да извиде задржава л' се Страшимиръ гдегодъ на путу. Ови ми донесу повольни гласъ да се Страшимиръ съ друштвомъ у некой поточнячи недалеко одъ мое ханте весели. Похитимъ дакле съ моима тамо, обиђемъ поточнячу и заседнемъ у крај пута, коимъ е Страшимиръ съ своима проћи имао. Мало затимъ ови добро наквашени съ великомъ викомъ и певанкомъ крену се. Мы ихъ са свію страна нападнемо. Пунъ месецъ быо е већъ високо одскочіо и нама лепо светліо, те смо добро могли люде Страшимирове разпознати. Страшимиръ, кое због тога што се овомъ изненадномъ нападаю надао ніе, а кое због тога што су му люди піяни были, врло се хрђаво држао, и по краткомъ одпору принуђенъ буде у бегству спасеніе тражити. Я самъ га съ нѣговимъ людма заедно ухватити и потући могао, али се смилуемъ на ньи и пустимъ ихъ некъ беже.

Међутимъ мои момци раздреше узице съ коима е Марко везанъ быо, скину га съ непріятельскихъ тальига, на коима е дотле лежао, и даду му одногъ непріятельскогъ коня, кои е своге госу сбаціо быо. Съ ускликомъ вратимо се у Браниславацъ. Радость добре Смиляне и мале Любице неда се описати; но я самъ се іоштъ већма радовао. О та найвеће блаженство осећа човекъ, кадъ ближнѣга свога одъ незаслужене беде избавити може!

„Да небы Страшимиръ у будуће Марка злоставити могао, задржимъ га я при себи. Ты се добро опоминешъ драга Милано моя, да е онъ съ женомъ и кћеромъ све до пре две године овде кодъ насъ у Браниславцу живіо. Преклане добые онъ у бытки рану и постане за воену службу неспособанъ. Но ипакъ нехотећи безполезно живити изнађе онъ у шуми неку

прикривену долину. Я му дамъ сазидати онде кућицу и изкрчити нешто мало землѣ, коя га лебомъ рани, а узъ то пали онъ у моіой шуми углѣвлѣ. Место где Марко живи одстои одавде на добре две милѣ, али ніе узъ путъ, па се редко догоди да когодъ онуда наиђе, а чаѣъ е Марка тако прерушила, да га нитко живый небы могао познати, и тако се онъ садъ тамо изванъ сваке опасности налази.“ Бранославъ дода іоштъ неке примере верности и юначства Марковогъ, и разговоръ се продужи готово до саме поноћи.

Вечъ и глуво доба наступи. Милана слушаюћи пажльиво отчево приповеданѣ, и не примети да е чаша нѣгова праздна, и да се ватра у пећи сасвимъ угасила. —

На еданпутъ подигне се страховита вика у замку. Сведени ходници у дольнѣмъ спрату оддаваху екъ одъ звеке оружія. Топотъ и вика силнога людства вечъ се и у горнѣмъ спрату зачуе, и све се веѣма приближаваше соби, у коіой е кнезъ съ своіомъ единицомъ седіо. „Майко Божія! буди намъ у помоћи“ повиче Милана, и као крпа пребледивши хитро забрави врата. Ал’ еднымъ ударцемъ врата се распадну, и еданъ зверскогъ облика човекъ съ голимъ у руци мачемъ у собу упадне. Множина наоружаныхъ четника за ньимъ уђе.

„Бранославе, — громкимъ гласомъ продере се нечовекъ, — часъ освете приспео е. Я самъ Страшимиръ, коме си ты вечъ толико пута у супротъ ишао. Садъ ево ме да ти се осветимъ, и тако ми среће осветиђу ти се, као што се іоштъ нитко досадъ осветіо ніе. У ланце га окивайте мое верне слуге; у найдубльой тавници Брестовачкой трунути мора крвный душманинъ и убица среће мое! Овай замакъ и све драгоцености нѣгове, одъ садъ мени припадаю. Остало штогодъ наѣете оплячкайте и поделите међу собомъ.

Само журно, еръ пре него што се звезда Даница укаже, валя да смо у Брестовцу.

Милана падне на колена предъ свирепимъ кнезомъ, просећи милости отцу своме, али е нечовекъ овай не хтеде ни свога погледа удостоити, него е немилостиво одъ себе отури, и изиће изъ собе. Четници се разиђу по замку да плячкаю, само два стражара остану у ходнику предъ собомъ, у коіой е био окованый кнезъ Бранислављ са своіомъ кћерцомъ.

Страшимиръ е одавна тражіо прилику да се Браниславу освети. У двору овога налазіо се еданъ служитель, когъ е Бранислављ више изъ милости нежел' изъ корысти држао. Несрећникъ овай стаяо е потайно у договору са Страшимиромъ, и являо му све што се у Браниславцу догађа. Кадъ е чета кнежева у войску отишла, Страшимиръ е знао да у замку никакве посаде остало ніе. Тавну помрчину и непогоду употреби онъ као згоду за извршенѣ свое намере, и ту ноћь довуче се до самыхъ зидова замка Бранисављевогъ. Подплаћеный служитель пропусти га потайнымъ ходникомъ у замакъ. Остале слуге касно опазе непріятеля, и одъ навалившe чете кое на спаваю кое бранећи се савладани и потучени буду, и тако пре него што е кнезъ Бранислављ на претећу опасность и помислити могао, Страшимиръ у собу нѣгову допре и даде га оковати.

(Продужиће се.)

Чти отца твоєго и матеръ твою!

О великомъ Енглезскомъ ученомъ мужу Џонсону приповеда се ово:

Беше Новембра месеца 1776. године при хрђавомъ времену, еръ е киша падала са снегомъ, па ду-

вао хладанъ оштаръ ветаръ. Сви отмени люди изъ вароши Лихфилда и околине скупили су се кодъ Грофице Л . . . да ручаю са др. Џонсономъ, кои е дошао у походе у свое место рођеня.

Одређено време проће а Џонсона нема, чекаше га бадава два часа па напоследку ручаше безъ њега. Већъ попише чай, смркло се и дружство се хтеде разићи, кадъ пріявише Доктора.

Онъ уђе и свима паде у очи њговъ необычанъ изгледъ. Не беше то више онай поноситый, сировый мужъ, кои е съ тога многе непріятелѣ имао, ако е и быо иначе честитъ. Онъ изгледаше бледъ, слабъ и уморанъ; одело му беше неуредно и покривено снегомъ и ледомъ. Сви га гледаше ћутећи. Онъ приступи Грофици и рече:

„Милостива госпоћо, молимъ васъ извините ме. Кадъ самъ вамъ обећао да ћу къ вама доћи, ни да самъ помислио, да е данасъ 21. Новемберъ. Вы незнате шта ће то рећи? Ево ћу вамъ приповедити, нека и то иде у покаяние. Данасъ пре 40. година, 21. Новембра, рече мой старый болестный отацъ: „Самуило, узми кола, я самъ болестанъ, отиди на вашаръ у Велстелъ, па продаи кньиге место мене у буди.“ Я, милостива госпоћо, надувенъ са знаня коя ми онъ даде; я, кои самъ ео само хлебъ нѣгове раднѣ, я, кои донде неимадо свога хлеба, я му одреко. Отацъ навали на мене са немилошћу на кою се и садъ са найвећомъ больомъ опоминѣмъ, па рече: „Самуило, слушай отца, штета бы была, кадъ бы смо вашаръ пропустили.“ Лудо поноситъ никако га не хтедо послушати, онда оде мой отацъ самъ собомъ, а време беше исто као данасъ; отацъ оде и умре, умре на неколико дана за тымъ.

Ту покрие Докторъ обема рукама сузе, кое му преко лица текоше. Онда настави:

„То беше пре 40. година и одъ 4 године долазимъ свакога 21. Новембра у Лихфилдъ. Онай путъ што га тада не хтедохъ на колима прећи, прелазимъ сада пешке ништа неокусивши; на вашару Вестелскомъ стоимъ четыри часа гологлавъ на ономъ месту, где ми е отацъ тридесетъ година имао буду што е нѣга и мене ранила. Одъ то доба проће 40. година, я самъ старіи постао к'о што ми е отацъ био кадъ е преминуо, пакъ опетъ немогу да умремъ.“

Нико се не усуди Џонсона тешити, али ни едно око не остаде безъ суза при казиваню каюћегъ се старца.

Како се прозва светый Іоаннъ „Златоустымъ.“

Светый Іоаннъ, овай великій светилникъ цркве, кадъ бы годъ проповедати имао, савъ бы народъ околный съ великомъ радости трчао у цркву, оставляюћи све свое послове, само да чуе нѣгове речи; и свакій бы за велику свою штету држао, кадъ неби могао чути што нѣговъ медоточный езикъ говори; ради чега, различна и похвална наименованія придавали су му: тако неки су га звали: уста Божія и Хрістова;“ други су га именовали: „сладкорѣчивимъ;“ а неки опетъ „медоточнимъ.“ — Обичествовао е притомъ св. Іоаннъ више пута, кадъ бы проповедао у дубоко се упуштати, а особито у почетку свештенства своегъ, и високимъ стиломъ говорити тако, да га ніе сваки лако разумети могао. Тако едномъ високимъ стиломъ проповедаше у Антіохиской цркви, а жена нека слушаюћи га, шта и како говори, но немогући га добро разумети, подиже гласъ свой између народа и рече му: „О учителю црковный! не, — но болѣ да

речемъ: Іоанне *Златоустый*! издубіо си бунаръ свете твое науке, а ужа ума нашегъ кратка су и немогу докучити.“ Тадъ мноштво народа, кое ту бяше рече: ако и есть жена ову речь „*Златоустый*“ изговорила, но Богъ є име то вѣму надео; и ту заключе да у-напредакъ „*Златоустымъ*“ буде званъ. — И одъ тогъ времена до дан-данасъ тако се одъ свете цркве именуе. А светый Златоустъ увидевши да ніе корисно народу високимъ стиломъ говорити, одъ тогъ времена поче старати се простима и нравоучителнима речма своє беседе украшавати, како бы и найпростіи слушатель разумети и користовати бы се могао.

У Скрадину.

І. Яворъ.

ИЗЪ ПСАЛТИРА.

Песма 137.

Славићу Те, о Господе,
Одъ свегъ срца мога овде,
Певаћу Ти и предъ свима
Светимъ твоимъ анђелима;
Єръ ти чу одъ горе
Речи ми одъ доле.

Средъ светога храма твога
Кланяћу се Теби с тога,
И пресвето Име твое
Благодарно срце мое
Славиће захвално,
И хвалити стално.

Єръ милости къ мени твое
Тронуле су срце мое,

Што помоћь ми обећана
Истинно е мени дана,
Чимъ си Име славно
Надъ свим' узн'о стално.

Кадъ Те зовнемъ, и одсада
Ти саслушай мене свагда,
Да с' умножи с' моћи твое
Тад' и снага душе мое
Спрамъ мои злобника,
И люти крвника.

Нек' Те славе, о Господе,
Сви цареви земни овде;
Єръ су чули и видили,
Да су твои свагда били
Сви говори давни
Истинни и стални.

Нек' певаю у радости
Путове ти и милости,
Єръ е твоя превелика
Дична слава сваколика
Яко се узнела,
И свуда пронела.

Ти си високъ, о Господе,
Па све видишъ Ти евовде
Са висине неизмерне
Твое люде понижене,
И познаешъ равно
Горда срца стално.

Ти ћешъ мене спроводити,
И сред' туге оснажити,

И простреѣешъ руке твое
На душмане гнѣвне мое
И десна ти стална
Спасѣе ме тог' дана.

Заямъ моим' душманима
За мене ѣешъ вратит' свима;
Твоя милость еръ стална е,
И спрам' верни навекъ трае: —
Ахъ, не презри само
Дела т' руку амо!

Іосіфъ Горяновиѣъ,
парохъ Ирижкій.

Поучне приповедчице.

ТРЕШНѢ.

Мала Милева — кѣи чиновника некогъ — имала е за себе лепу спретну собицу, ал' е нигда ніе хтела спремити, па зато е врло ружно изгледала. Мати е ню често опоминяла и световала, да собу валя чисто и у реду држати, ал' бадава, „што дикла навикла". — Єдномъ башъ у св. неделю обуче Милева нову белу хальину, да съ матеромъ у шетню иде, и управъ кадъ хтедоше поѣи, донесе суседова кѣи Милеви пуну котарчицу зрелыхъ црныхъ трешаня. Она се дару томе яко обрадуе, прійми га са захвалношѣу, па утрчи брже болѣ у свою собицу да га остави. Али есть, гди да остави, кадъ по целой соби леже разметнуте кое хальине, кое играчке, овде плетиво, онде везъ, тамо шавъ, онамо кньиге. Но да е небы мати оставила, метне котарчицу на свилену столицу, па брже болѣ за матеромъ. — Кадъ се веѣъ сумрачакъ уватіо, доѣу

њихъ две куће. Милева, уморена одъ дуга ходаня спусти се на трешнѣ, сгнѣчи иха, и осетивъ нешто мокро подъ собомъ, уплаши се, па викне: Ю! шта е то мокро? На то мати унесе свећу, ал' има шта видити! хальина и свилена столица покварена е сасвымъ: „Ахъ Милева, Милева!“ рекне она, толико самъ ти говорила да собицу спремишъ свакій данъ, па ме ниси хтела послушати! Ето видишъ, шта ти е неуредность твоя дала!“ — Дала ти е изкварену хальину!

ХЛЕБЪ И ВОДА.

У време велике скупоће сиђе сирото шумарско дете у село, да проси милостинѣ. Уђе у двориште некогъ богатогъ тежака, и смотри му сина, где предъ кућомъ седећи држи у руци великій комадъ хлеба. „Дай ми мало хлеба,“ замоли га гладно просіяче, „дай ми! да не умремдъ одъ глади!“ — „Иди одатле! обрекне се нань Велько (тако му е име было) „немамъ я за тебе хлеба.“ — На Илин-данъ, пошалѣ отацъ Велька у шуму, да потражи едну овцу, што имъ се изгубила, и онъ тумараюћи тамо амо изгуби правый путъ, и никако се чистине дочепати. Садъ га почне и жеђь мучити тако яко, да е едва корачати могао. — Срећомъ опази дечка едногъ, где у хладу подъ брестомъ седи, а поредъ нѣга зеленъ крчагъ стои. Приступи ближе, па га замоли: Дай ми мало воде, рече му, дай! да не умремъ одъ жеђи. — Иди одатле, одговори му дечко, немамъ я за тебе воде. Велько садъ позна, да е то онай дечко, кога е онъ негда онако немилостивно одбіо, па бризне у плачъ, и стане га молити, да му воде даде. А дечко му рече: Нисамъ я немилостивъ као ты, ето ти воде па піи, ал' одселе буди и ты милостивъ; єръ „Блажени милостиви јако ти помиловани бѫдѫтъ.“ М. Н.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. в.вр

БРОЙ 33. У Новоме Саду, 7. Септемб. 1860. ГОД. III.

Изясненіе Молитвица

изъ малога катихизиса.

1. Молитва ютреня.

Ѿ одра и сна воздигли ма еси Господи. — Съ постеле и одъ сна подигао ме еси Господе. Ты си ме Господе Боже подигао съ постеле и ты си дао да се одъ сна пробудимъ.

Умъ мой просвѣти и сердце. — Умъ мой просветли и срдце. Молимъ ти се благій Боже! просветли мой умъ, мою паметь, мой разумъ; — и мое срдце и душу просветли такође. Дай Боже, да я само оно чинимъ што е теби по вольи.

и устнѣ мои ѿверзи, ко еже пѣти Ти сватам Троице, — и устне мое отвори, да пѣвамъ Тебе свето Троице, да тебе славимъ св. Троице.

Сватъ, сватъ, сватъ еси Боже Богородицею помилуй насъ. — Светъ, светъ, светъ еси Боже, чревъ Богородицу, молитвама Богородице, помилуй насъ. — Кои ми знаде едну црквену песму коя се почине са „свят, свят, свят“. Зашто се каже трипутъ: светъ еси Боже? Колико имаде лица свете Троице? Знашъ ли ишто кою малу молитву къ св. Троици? (Святый Боже — Пресвятая Троице — Слава Отцу).

2. Молитва пре ручка.

Господи Іисусе Христе Боже нашъ, благослови намъ пищу и питіе сіе. — Господе Іисусе Христе Боже

нашъ, благослови намъ ѣло и пиће ово. Дай Боже да намъ буде ово ѣло и пиће на здравлѣ. —

Молитками пречистыѧ твоеѧ матере и всѣхъ скатыхъ твоихъ. — Молитвама пречисте твое матере и свію светыхъ твоихъ. — Шта мы овде Бога молимо? Мы овде Бога молимо да намъ благослови ѣло и пиће заради молитава Матере Божіе и свію светыхъ, кои' се непрестано Богу моле за насъ грешне.

3. Благодареніе Богу после ручка.

Благодаримъ тѧ Хрїсте Боже нашъ, ꙗко наситилъ єси насъ земныхъ твоихъ благъ. — Благодаримо тезахвалюемо ти Христе Боже нашъ, што си наситіо насъ земальскихъ твоихъ блага. Каква су то земальска блага? Шта намъ све треба да можемо овде на земльи живити? Є ли дакле ѣло и пиће земальско благо? Ко намъ даѥ ѣло и пиће? Шта смо мы Богу зато дужни чинити што намъ онъ даѥ земальска блага? Како ћемо найболѣ Богу захвалити на земальскимъ благама коя уживамо? Ако одъ тога и сиромасима даемо. —

Нелиши насъ и небеснаго твоегѡ цароствїѧ, — не лиши насъ и небеснога твога царства, неускрати намъ и небесно твое царство, дай намъ и небесно твое царство. Єсмо ли іошть у коіой молитви молили Бога да намъ дође нѣгово царство? Кажи ми ту молитву? Може ли быти у нама царство Божіе? Кадъ є царство Божіе у нама? Кадъ се ми Бога често сећамо, на Бога мислимо, и онако се владамо као што Богъ заповеда. —

но ꙗко посредѣ ученикѡвъ твоихъ пришелъ єси Спасе миръ дал имъ. — Но као што си посредъ ученика твоихъ дошао Спасителю, миръ дававаюћи ньима. Кадъ є Іисусъ Христосъ казао ученицима: *Миръ вамъ?*

Приповеди ми, библичну приповедку о томъ како се Исусъ на данъ васкресенія свога у вече своима ученицима явіо?

Прїиди и къ намъ и спаси насъ. — Оди и къ нама и спаси насъ. — Шта све мы потребуемо за тело наше? Морамо ли се мы старати и за душу нашу? Како нам се ваља старати за спасеніе душе наше? Єли доста само молити се Богу? Ніе него ваља да добра дела чинимо. — Кажи ми ты єдно добро дело, дедъ и ты другій, и ты трећій!

4. Молитва пре вечере.

Ідатъ убози и наситатсѧ, и восхвалатъ Господа взискающіи его. — Єду сиромаси и наситиће се, и похвалиће Господа они кои га траже. — Коме дели твоя майка милостиню? А ко свима нама дае рану, пиће, одело и све што намъ треба? А да намъ благій Богъ све то неда, были мы могли живити? Шта смо дакле сви мы предъ Богомъ? убоги сиромаси. — Жива бѫдѫтъ сердца ихъ ко вѣкъ вѣка. — Живити ће сердца ньихова увекъ и до века. — Ко Бога хвали и добра дела чини томе ће Богъ дати сваку срећу, тога ће душа увекъ живити у царству Божіемъ.

(Продужиће ће.)

Светый Милутинъ

српскій краль одъ 1275 до 1321.

Светый првовенчаный краль српскій имаћаше синонове: Радослава, Владислава, Уроша и Предислава. Радославъ и Владиславъ умреше безъ мушкогъ порода, Предиславъ се покалуђери, и доцние поста српскій

архиепископъ; па тако на Урошу оста, да одржи и племе Неманьино у мушкомъ колену, и српску државу у единству.

Одъ Неманѣ па до времена, кадъ є Урошъ великій преузео владати српскимъ земляма, догодише се у српской држави разне промене. Српскій є народъ до тогъ доба променио више владаоца; па ма да ние био на миру нити одъ спольни непријателя, нити самъ на своме огньишту, опетъ є зато безъ престанка напредовао, крепио се, и спремао не само да се одржи у земляма, одъ кои є св. Немања оставио српску државу, него да свою владу и далѣ разшири, и яче развие.

Краль є Милутинъ био шести после св. Неманѣ владалацъ српскій; а владао є дуже српскимъ народомъ, него ни икои српскій владалацъ до и после нѣга. Онъ ние дошао на виду по реду, него случайно. Краль є Урошъ имао два сина: Драгутина старијегъ, и млађегъ Милутина. Драгутина Урошъ ожени ћеркомъ мађарскогъ Кралѣвића Стефана, Катариномъ, па му тада обећа уступити српскій престо, и владу надъ српскимъ народомъ. Прошло є неколико година, а Урошъ се чињаше невештъ своме обећаню. У томъ дође на мађарскій престо Стефанъ тасть Драгутину, па му даде у помоћь войске, да устане на своегъ оца Уроша. Драгутинъ одржа победу, и Урошъ умре у Драгу као сужань невольникъ (1272). Проће две године одъ то доба; Драгутинъ беше сѣтанъ невесео; каяше се за оно, што є оцу учинио. Єдномъ яхаше, и башъ подъ градомъ Єлегомъ у Рашкой поплаши му се конь, те онъ паде съ нѣга, и сломие ногу. Ту свою несрећу гледао є Драгутинъ као казань одъ Бога, што є згрешио оцу; раскае се за свое грехе; дође онако боланъ у Дежево, дозове къ себи своегъ брата Милутина, метне му на главу кралѣвску круну, преда му тиме срб-

скій престо, и сву краљевску власть, на нареди, да га српскій архиепископъ венча краљевскимъ венцемъ. Тако дође на српскій престо Милутинъ 1275. — Драгутинъ е после тога іошъ дуго живео, у граду Добрацу недалеко одъ савске обале, и еднако се каяо за свое грехе, па се напоследку и покалуђерио, и умръо као калуђеръ Теоктистъ 12. Марта 1361; у петакъ треће неделѣ ускршњегъ поста.

Чимъ преузе владати српскимъ народомъ Милутинъ, почне се озбилно, и изъ свію сила старати, да подигне у народу напредакъ одъ сваке руке. Онъ утврди съ Дубровчанима миръ найпре на неколико година (1275—1280.) а после вечито допусти имъ, да могу слободно по српскимъ земляма трговати, али да мораю плаћати српскимъ владаоцима на годину по 2000 дуката.

Милутинъ радъ беше и съ осталимъ своимъ сусединма бити на миру, али немогаше. Іошъ за владе краля Уроша водише се преговори съ Грцима, да се Милутинъ ожени ћеркомъ грчкогъ цара Палеолога. Но одъ свадбе не би ништа, еръ се Урошу недопаде раскошность, кою спази кодъ Грка, кои дођоше у Србію, и доведоше грчку кнегиню, Милутинову несуђеницу. Палеологъ, радъ осветити се Србима, пошлѣ своегъ сина Константина съ војскомъ на Милутина. Но Срби юначки дочекаше Грке; и Царевићъ војвода мораде се побеђенъ са срамотомъ вратити своме оцу. (1280).

Одъ ово се доба Милутинъ више пута мораде пуштати у бой съ Грцима, кои су понекадъ и друге народе подизали на Србе. Милутинъ е био срећанъ у овимъ грчкимъ ратовима, и отео е одъ Грка: оба Полога, Скопље, Овче Поље, Златову, Пиянацъ, Струмицу, Серъ, Добрско, Кичаву, Поречъ, опустио е многе земље, и допръо е до Солуна и св. Горе. (1283). Ра-

тови су съ Грцима текъ онда престали, кадъ се Милутинъ оженио (1300) са младомъ ћеркомъ грчкогъ цара Андроника Симонидомъ.

Осимъ Грка Милутинъ є имао и друге непријателѣ, али му и ови ништа ненаудише. Србска є држава подъ Милутиномъ расла съ дана у данъ, и српски се народъ све већма снажио. Милутинова влада била є зора дану славе, кои є после подъ Душаномъ Србству настао.

Милутинъ є велику жалость дочекао одъ свога сина Стефана. Кадъ се оженио са Симонидомъ, у српскомъ се народу почеше ковати плетке. Грчка царица Ирина зажели, да на српскій престо дође еданъ нѣнъ синъ, па зато стаке Милутина пресипати даровима. Србима то не бы по вольи, побое се, да неовладаю у Србии Грци; па стану наговарати Милутинова сина Стефана, да отме одъ оца на силу кралѣвскій престо. Стефанъ нектеде на то найпре пристати, али му српски воликаши почеше претити, да ће за свагда изгубити кралѣвску круну, ако непристане узъ њи. У томъ се наће людій, кои су и Милутина подбадали на сина Стефана. Отуда се роди найпре неповерењ, и после непријательство међу оцемъ и синомъ. Обоица се спремаху на ратъ; и већъ су обе войске стаяле єдна према другой, кадъ се Стефанъ покае, и дође оцу, молећи га, да му опрости. Милутинъ опрости каюћемъ се сину, али га одмахъ затимъ даде уватити, и ослепити, па га онако слепа пошлѣ своме тасту Андронику, да га чува. Милутинъ є после неколико година опростио Стефану нѣгову погрешку, позвао га изъ Цариграда натрагъ, и дао му Будимлѣ, да тамо живи.

Милутинъ се у своме животу борио съ млогимъ непријликама, и поднео є многе жалости; али є имао доста снаге, те є савладао сва зла, коя га налазише.

Свое е непријателѣ нешто победио, а нешто уклонио одъ свои граница; а у своіой земльи старао се да заведе редъ, и правду. На неколико година предъ нѣгову смрть умре му мати Єлена (1314.) и пуница Крына; (1316.) кое га обе волеше, но кое му у животу учинише доста зла.

Међу млогимъ делима, кои ма се одликує Милутинъ, знаменито е, што е онъ и изъ своегъ срца любио свой народъ, и православну веру. Іошъ се одъ прошли времена налазило у Србіи люди, кои су одустали одъ православне вере, и пристали узъ различне ереси. Милутинъ прогна изъ свое државе еретике, и да би у србскомъ народу подигао и утврдио науку православне вере, подигне по своіой држави многе цркве и манастире, и обдари и многомъ земльомъ, и великимъ приходима. Онъ е преко 40 свети храмова подигао у своіой земльи, а међу свима е найзнатния црква Бањска, кою е царски украсио. По своіой великой побожности онъ е и ванъ Србие подигао свете храмове, и манастире, и обдаривао и царскимъ приходима. У св. Гори изнова е и лепше сазидао манастиръ св. Неманѣ славну србску лавру Хиландаръ; а свою е штедроту распространъо и на Цариградъ и Єрусалимъ, где е такође начиниo свете задужбине. На све се стране чуло тада за врсна дела побожногъ србскогъ краля Милутина.

Милутинъ е єданъ одъ найважнии србски владалаца; био е храбаръ войвода, мударъ и вештъ државникъ, коме е главна мисао била, да утврди државни животъ србскомъ народу, и да му прокрчи путъ лепшой будућности. Милутина су пријательи поштовали, а непријательи бояше се одъ нѣга: онъ е Србию увећао, србски народъ оснажио, и поставио е тврдый темель оной слави и величини, до кое е србскій народъ довео нѣгов достойный унукъ силный цар Душанъ.

Милутинъ е дуго владао србскимъ народомъ, и то пуни 45 година. Умръо е у дубокой старости 29. октобра 1321. Са нѣгове велике побожности, и са нѣгове любови према цркви и православной вери. Срби поштую Милутина за божиегъ светителя, и славе га сваке године 30. октобра.

Милана.

(Наст: влѣно.)

IV.

Растанакъ.

Вика и праска піяныхъ плячкаша' орила се по целомъ замку. Само у соби, где смо мало часъ окованога кнеза Браниславa и нѣгову единицу оставили, бяше тихо и мрачно као у каквой гробници, у коіой тиняюћа светлость гасећегъ се кандила светли.

Милана уздане, погледи на отца, кои е у гвожђе окованъ на своме дивану седіо, и тужнымъ гласомъ проговори: „О! шта я гледати морамъ, руку коя невиность браняше, у тежки окови, па іошъ за отачаство ранѣну десницу Кнеза Войводе Србскогъ, Отца мога! — Боже благій! ты еданъ чуешъ вапай, ты знашъ за уздисае мое; ты еданъ помози и избави сваке помоћи и обране лишеногъ Отца могъ". Више ніе могла говорити, само с' уздисаи изявльиваше превелику тугу свою."

Отацъ пресече ћутанѣ и овако ю почне тешити и храбрити: „Буди при себи сладко дете мое, и немой тако безмерно тужити! Да се мы у беде пуномъ положаю находимо, то се неда утаяти, али зато нетреба да очаявамо, веръ е страданѣ ово одъ Бога. Покораваймо се светой вольи Нѣговой и будимо Нѣму

благодарни и онда кадъ насъ онъ кара. Часове искушенія и све патнѣ само зато шиљѐ на насъ благій нашъ Отацъ небесный, да се мы поправимо, и да се навикнемо постояни у добродѣтельи остати. Я се надамъ, да ће се и овай тежкій ударацъ, кои насъ тако изненада постиже, на наше добро окренути. Мы смо у божіой руци, безъ свете нѣгове волѣ неможе ни еданъ власъ с' главе наше одпасти, и кадъ злотвори наши држе да насъ найвеѣма кинѣ и муче, онда намъ тымъ самымъ нехотице найвеће добро учинити могу. Мени се чини любезна кѣери моя, да срећа моя іоштъ никада на овако якомъ темелю ніе положена была, као што е садъ у овомъ беде пуномъ тренуѣу. Одъ пре самь се я много уздао на заштиту силнога цара нашегъ, а любавъ и верность браће мое кнезова' и войвода' србскихъ; я самь млого зидао на тврде стене, на шанчеве и на утврѣене капіе замка тогъ; а садъ кадъ ме све ово сачувати, кадъ ми нико помоћи неможе, предаемъ се я свимъ срдцемъ и своимъ душомъ у милость Божію. Онъ е садъ сва моя обрана и прибѣжиште; онъ е найтврѣій градъ мой".

„Мы се морамо растати любезно дете мое" — после краткогъ одмора продужи кнезъ пригрливъ Милану с' левомъ рукомъ, еръ му оковъ рану на десници тако повредіо беше, да ю немогаше подиѣи.

„Отче мой! неговори о растанку, — повиче уплашена Милена и падне му око врата, — нема тога, кои бы ме одъ тебе раставити могао; с' тобомъ у мрачну тавницу, с' тобомъ и самой смрти на суретъ иде Милана твоя!"

„Ніе тако дете мое, — спокойнымъ гласомъ одговори Отацъ, — Страшимиръ неће допустити да ты самномъ идешъ, зато ти іоштъ еданпутъ кажемъ; мы се растати морамо. Али чуй кѣери моя, и послушай речи отца твогъ: Ты овде никога немашъ, ко бы на

тебе навіо, и за тэбе се старао; зато остави ово место, да не бы у дому праотаца своихъ бедно, а можда и безчестно младость свою проводити морала.

„Замакъ овай и све што е у нѣму, ніе више наше. Ты си одъ кнежевске кѣери постала наеданпутъ убого сироче, млого сиротніе одъ кѣери последнѣгъ надничара. Али нимало нетужи, што оставляшъ сяйне дворе отчине, и што си изгубила савъ здиѣаръ и сву раѣевину матере свое. Времена добра незаслужуе, да за губитком ньиховым яко тужимо и да се с' тога у очаяніе предаемо. Та мы управо и неможемо рѣи да су добра та сасвимъ наша и была. Ето видишъ, како смо ихъ сада брзо за тилый часакъ изгубили. Па све да смо сабрано благо наше до смрти уживали, зацело га небы са собомъ на другій светъ понети могли. Веће благо, драга моя Милано, треба да мы овде за живота себи прибавлямо и благо, кое ће и после смрти наше быти: благо према коме злато, бисеръ и драго каменѣ ништа ніе, а то благо есу врлине срдца и душе. Ты си ово найдрагоцѣніе благо с' майчинымъ млекомъ посисала, ты си га одъ свое добре майке у пуной мери наслѣдила. Сачувай благо то па ћешъ и у найвећемъ сиромаштву богата, и найлюћой невольи срећна бити.

„Кадъ се изъ овыхъ зидина' ослободишъ, потражи мога вернога Марка, за когъ самъ ти синоћъ приповедао. Онъ и нѣгова Смиляна примиће те драговольно и стараће се за те. Кодъ ньи ћешъ ты у тайности моћи пребывати све дотле, докле Марко моимъ добримъ пріятельима за тебе не яви, а вальда ће се одъ млогихъ еданъ наћи, кои ће тебе као свою кѣерь примити и за твою будућность старати се. Ал' све ако узморашъ и васцелый животъ твой у пустиньи Марковой провести, опетъ зато нимало немой тужити. Ты ћешъ се скоримъ уверити, да човекъ у низ-

кой колебици исто тако срећанъ и іоштъ срећніи може бити нежел у найвеликолѣпніимъ дворовима.

„Нестиди се одъ польскихъ послова. Жулѣви на рукама прилѣжнога радина заслужую веће почитаніе, него драго каменѣ на рукама богатогъ леньивца. Ты ћешъ текъ одсада бласиляти свою покойну матерь, коя те є добро воспитала и трудолюбивости навикавала у онымъ нѣжнога детиньства годинама, у коима млоге матере женску децу свою уче да сву срећу у суєномъ кићеню, у забавама и безпослицама траже.

„У почетку свакога посла моли се Богу. Посломъ и радиношћу набављамо мы себи рану за ужитакъ и обдржаванѣ тела нашегъ, а топла молитва пита душу нашу хлѣбомъ небеснымъ. Боже помози! вели свакій правый Србинъ кадъ српъ у руке узима; Боже помози! говори честита Србкиня кадъ преслицу за поясъ задева, илъ за разбой седа. И ко тако мисли, као што те речи изговара и посао свой одправля съ тврдымъ уверенѣмъ да ће га Богъ благословити и помоћи, томе ће српъ, преслица и разбой злато донети,

„Ты остаешъ садъ безъ отца и майке, безъ старателя и хранителке твоє. Буди дакле сама себи Анђео хранитель. Знай да су предъ Богомъ све намере и све тайне наше одкривене; знай да за сачувати невиность свою, ніе доста само зло избегавати, него ніе слободно ни зло помислити.“

(Продужиће се.)

Афоризми.

Децо! будите милостиви, скромни, покорни и добри, будите єданъ другоме колико годъ више можете и гдегодъ можете услужни не тражећи при томе никакве користи.

Ко свагда чини оно што є право и пристойно, то є благонараванъ човекъ, и заслужує да га свакій поштує и люби.

Сила є болѣ и паметние, да се чувамо да не погрешимо, него доцние да се извинявамо; такође сила є леше и корыстние, ништа да пренебрегнемо, него доцние то пренебреженъ да надокнађавамо.

Кадъ оно што вамъ се заповеди таки, радо, точно и у свако доба испунявате: онда сте послушни и заслужуете да васъ свакій воли и люби.

Природне радости єсу найбезазлене, найчистие и найдуготрајуће, съ коима се неприродне никако сравнити не могу.

Предлози за установленѣ єдноъ „пензионалногъ фонда“ за србске народне учителѣ и ньнове удовице и сироте.

I.

Уобште познато є, да су наши србско-народни учителѣи већиномъ тако слабо и неуредно годишње плаћени, да само докле служе, на-уштный свой хлебъ имати могу, а за будућность ньихову, и после ньихове смрти за ужитакъ ньиховихъ удовица и сирота, іошъ до данасъ нитко и ни откуда заузео се и састарао се ние. Ньихово матеріялно садашѣ станѣ кодъ млогихъ и премлогихъ, ядно є и чемерно, а будуће бит'ће іошъ горе одъ горега. Шта ове ядние у старости друго очекує, доли „штапъ просячкій“, а ньихове удовице и неячь, велика зла и неволя, а и сама погибель. Бацимо само погледъ у будућность ньихову, и шта друго кодъ овихъ старихъ и изслужених ядника данасъ видити можемо, доли покрай сиротинѣ саму жалость. Овде є право место нашой посло-

вици „младъ воякъ, старъ просякъ“. За њихъ се нико несећа ни на самртној постељи своїой, па да имъ од' богомданогъ свога имотка ма најманьомъ честицомъ у помоћь притече, као што кодъ сретнїи народа быва.

И кадъ є башъ тако и ние иначе, ништа друго неостае, већъ уколо слоге сви учительи да се ухватимо, пакъ сами како и колико знали будемо, єданъ „фондъ“ што прїе можемо да подигнемо, кои би се имао звати *„Пензионалный фондъ“ србско-народнихъ учителя и њиовыхъ удовица и сироша.*“ — Овде є садъ прво питанє како ћемо? и одъ куда ћемо? кадъ су намъ матеріялна наша учительска средства одвећъ слаба, пакъ єдва єдвице да се хлебомъ ранимо. — То є сушта истина, и кои то незна и не осећа, тай є безъ разлога, безъ свести, и безъ икаквогъ далећъ смишляня. — Али тко ће за нашу и наши породица будућность да се заузме, ако ми сами хтели небудемо? Знамо, а и видимо, да насъ є благїй Богъ баремъ съ тымъ подаріо, што намъ є на врху управе школа нашихъ, тако ревнива, разборита, неуморна, срцемъ и душомъ за просвету заузета, и красногъ мужа Господина Натошевића дао, а премилостивый га царъ нашъ школскимъ саветникомъ поставіо, съ коимъ смо за благостанє и напредакъ нашихъ школа, и насъ саме, кадри оно учинити, што бы целомъ Србству на поносъ и дику, а нама одъ найвеће корысти, а и самемъ Богу угодно было. Одъ насъ само се єдна добра валя и братска слога иште, на да покрай све наше матеріялне оскудице, ипакъ благородной овой цели достигнемо.

Свештеници у Архидіецези Карловачкой на предлогъ и позивъ Г. Патриярха прие неколико година за свое удовице и сироте оваквый „фондъ“ подигоше, изъ кога већъ њиховихъ неколико удовица и сирота

сваке године пензіе уживаю. Како? и откудъ они могоше? и њихово матеріялно станѣ ніе богъ зна какво, но единый само гласъ св. Патріярха, њихова слога и добра воля, учинити ово кадра е била. Зашто да и мы не бы могли? Одзовимо се и мы гласу и позиву онога кои насъ е у 22. брою „Школскога Листа“ на то опоменуо, — прионимо око тога, па ће мо заиста и мы кадри быти учинити. Све се може, само кадь се хоће. — Брой учителя у „войводству Србіи“ надмашуе брой свештенства у архидіецези карловачкой, пакъ іошъ кадъ би се учительи изъ Славоніе, Хрватске, и Мађарске нама придружили, и кадъ се свойски тогъ посла латили, безъ сваке сумнѣ да бы кадри были предпоменутый „фондъ“ найдуже кровъ 5 година, ако не башъ пріе, сасвымъ подиѣи, и то на овай начинъ:

1., Свакій учитель *) у фондъ да уложи као главнице или капитала не више а не опетъ манѣ одъ 100 до 200 фор. а. в.

2., Кои небы кадаръ био обећаный свой „улогъ“ у еданпутъ или у двапутъ издати, таковый найдуже кровъ 5 година безъ икаквогъ далѣгъ отезаня да поднамири.

3., Колико кои одъ завештеногъ своегъ „улога“ у фондъ положіо буде, одъ дана кадъ е платіо, на исте новце годишнѣ интересе 6 фор. на 100. а на заоетавшій іошъ као непраћен:й улогъ, 12 фор. одъ 100. дотле, докле савъ улогъ неподнамири, а после 6 фор. одъ 100 интереса, сваке године на умноженѣ овога фонда точно издавати бы дужанъ био.

4., Они учительи, кои бы се съ манѣ штаціе на већу премештали, а дотле су обећаный свой „улогъ“ савъ са припадаюћимъ интересомъ поднамирили, или

*) разумеваюсе само они учительи кои су свршени препаранди Сомборски.

нешто одъ таквогъ у фондъ платили; такви учителъи приликомъ томъ зато што веће штаціе добіяю свакій 10 фор. а. в. єданпутъ за свагда, треба на умноженѣ фонда да даю.

5., Учителъи, кои іошъ никаквогъ „улога“ у фондъ обећали или дали нису, а премештаю се съ манѣ штаціе у већу, ово премештанѣ требало бы имъ ускратити дотле, докле годъ у фондъ улога нешто или све не плате, а осимъ тога и ови по 10 фор. томъ приликомъ на умноженѣ фонда єданпутъ за све платити бы морали.

6., Препаранди, кои бы првій путъ учителъске штаціе добили, и као дѣйствуюћи учителъи наименовани были, осимъ што бы улогъ обећати морали, но покрай тогъ іошъ 10 фор. као учителъи одлазећи съ манѣ штаціе на већу, на умноженѣ фонда єданпутъ за све платити бы морали.

7., Учителъски спомоћници, до годъ као такови служе сваке године по 2 фор. а. в. на умноженѣ фонда давати бы морали.

8., За умножити и подпомагати овай обштекористный учителъскій фондъ, осимъ свегъ досадъ предложеногъ, добро и цѣлисходно было бы, кадъ бы се у време школскихъ светковина, и другихъ веселихъ забава, сваке године томъ приликомъ добровольни прилози крозъ саме учителѣ скупляли, и савъ тай скупљени новацъ на страну фонда на рачунъ точно издавати непропуштали.

9., Овимъ прилозима, кадъ бы се іошъ додали и они, кои би се одъ издавани и продавани иконица изъ фонда „Школск. Листа“ на цѣль учителъскогъ фонда сваке годоне обраћали, онда мислимъ толико бы матеріяла имати могли, съ коимъ бы безъ сумнѣ тврдъ темель учителъскомъ фонду подзиданъ быо. А вальда

бы се у Србству и кои родо-и просветолюбъ нашао, кои бы насъ чимъ тимъ подпомогли, еръ овакавъ фондъ толико бы добра принео, да бы се знаменитіи и богатіи србскихъ кућа младићи учительства свойски латили, а остарелимъ было бы рана и обрана.

Фондъ бы се овай одъ времена нѣговогъ постања кровъ пуни 5 година множіо, еръ крозъ толико година никаква издаваня и трошка трпіо небы, и крозъ цело то време одъ прилике стаяо бы овако:

У войводству Србіи до данасъ има 229 србскихъ учителя, овыма кадъ додамо славонске, хрватске, и изъ Мађарске, было бы ихъ одприлике најманѣ 300.

Од' овихъ 150 нека бы уложили свакій по 100 фор. а. в. износило бы 15,000 фор. А одъ 150 учителя, кад' бы свакій уложіо по 200 фор. чинило бы 30,000 гор. Дакле одъ 300 учителя дошло бы саме главнице или капитала 45,000 фор.

На ови 45,000 фор. интереса годишнѣгъ 6 фор. одъ 100 одъ самихъ учителя, осимъ другихъ доходака, износило бы сваке године 2,700 фор. и тако за пунихъ 5 година цео овай фондъ, осимъ свію другихъ састране прилога, имао бы готовине 58,500 фор. аустр. вредн.

Овай новацъ кадъ бы се на добра и сигурна места подъ интересъ 6 на 100 дао, доносио бы сваке године у фондъ чиста прихода 3,510 фор. Овомъ приходу додатъ сваки годишньи интересъ учительскій 2,700 чини свега сама чиста прихода, осимъ свію другихъ, 6,210 фор. сваке године. Одъ овогъ прихода, давале бы се пензіе и други трошкови подмиривали, а оно што бы претекло, додало бы се капиталу, кои бы сваке године све већій бывао.

(Свршиће се.)

Издае Епіскопска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му є на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 34. У Новоме Саду, 14. Септемб. 1860. ГОД. III.

Изясненіе Молитвица

изъ малога катихизиса.

(Наставлѣно.)

5. Благодареніе Богу после вечере.

Возвеселилъ ны єси Господи къ твореніихъ твоихъ. — Развеселіо си насъ Господе у твореняма твоима, у тварима твоима, у ономе што си ты створіо.

и къ дѣлѣхъ рукъ твоею возрадуемся. — и у дѣлима руку твоихъ радоваћемо се. — Єли вама мило дечице кадъ седнете за вечеру, па се наједете? А ко вамъ то све дає што є за єло? Ко є све то створіо, што намъ за єло служи? — Коме дакле треба да захвалите на свему томе?

Знаменался на насъ свѣтъ лица твоегѡ Господи. — Указала се надъ нама светлость лица твога Господе; сія на насъ светлость лица твога Боже; ты насъ благій Боже љубко погледашъ, и насъ, као добрый отацъ, са свачимъ угледашъ.

далъ єси веселіе въ сердцѣ моемъ. — Дао си веселѣ у срдцу моме; дао си да ми є срдце весело; Ты си Боже дао срдцу моме задовольство.

ѿ плода пшеницы кѵпа и єлея своегѡ умножишася. — Одъ плода пшенице, — жита — вина и зейтина свога умножише се люди. — Чиме се люди ране? А ко све то дає?

Въ мирѣ вкѹпѣ *) усну и почію. — Я ћу у миру и заспати и почивати.

*) Вкупѣ значи скупа, уедно, али овде мислимъ да є згодніе превести овако са *и*.

Ꙗкѡ ты Господи, единаго на упованіи вселилъ мѧ єси. — Ербо Ты Господе Боже на ухванѣ уселіо си мене единога. Ти си Боже допустіо мени да се могу на тебе ухвати, да могу у теби надежду имати. Какву надежду имамо мы у Бога, кадъ хоћемо да лежемо спавати? А надамо ли се мы на штогодъ после смрти наше? Ко намъ е дао надежду да ће душа наша и после смрти живити?

6. Молитва предъ спаванѣмъ.

Господи Боже нашъ єже согрѣшихъ ко дни семъ словомъ дѣломъ и помышленіемъ, ꙗко благъ и человѣколюбецъ прости ми. — Господе Боже нашъ што самъ сагрешіо у дану овомъ речію, деломъ и помишленѣмъ, као благъ и човеколюбацъ опрости ми. Кадъ греши човекъ речма; а кадъ деломъ? Како греши онай кои краде, а како онай кои пеуе и кои се богми? Можели се и помишленѣмъ грешити? Ко греши мислима? Коя заповедъ Божія забраиюе грешно мислити и желити?

мирень сонъ и безмятеженъ даръй ми. — Миранъ санъ и безъ метежа, безъ узнемираваня, даруй ми; дай Боже да мирно спавамъ и да ме ништа у сну неузнемируе.

Ангела Твоего Хранителя посли, покрывающа и соблюдающа мѧ ѿ всѧкаго зла. — Ангела твога Хранителя пошльи кои ће ме покривати и сачувати одъ свакога зла.

Ꙗкѡ ты єси Хранитель дшамъ и тѣлесемъ нашимъ. — Ербо си Ты Боже хранитель душа и тѣлеса нашихъ.

И тебѣ славу возсилаемъ Отцу и сыну и свѧтому Дху. — И теби славу шилѣмо Отцу и сыну и светоме Духу; тебе Бога трисветога славимо.

нынѣ и прⷭно и во вѣки вѣкѡвъ аминь. — Садъ и свагда и у векове векова аминъ.

7. Молитва Ангелу Хранителю. *)

Аггеле Божій хранителю мой скатый, животъ мой соблюди ко страсѣ Хрїста Бога. — Анђеле Божіи хранителю чувару мой светый, животъ мой сачувай у страху Христа Бога; сачувай ме анђеле Божіи, да се увекъ боимъ Бога и да се онако владамъ као што Богъ заповеда.

умъ мой утверди ко истинѣмъ пѫти. — Умъ мой утврди у истинитоме, правоме путу; дай да ме паметь моя увекъ на добро води, да увекъ идемъ правимъ путемъ.

и къ любки горней ѹмзки дшѹ мою. — И къ любави горньой нагони душу мою. Молимъ ти се анђеле Божіи! натерай душу мою да іой буде оно по вольи што Богъ заповеда, и што е Богу по вольи.

да тобою направлѣемъ полѹчѹ ѿ Хрїста Бога келїю милость — Да тобомъ упућиванъ получимъ одъ Христа Бога велику милость; да ме ты анђеле хранителю упућуешъ да живимъ по Божіой вольи, и да добыемъ одъ Бога велику милость, т. е. царство Божіе и вечно блаженство. В.

Житіе и страданіе свете Софіе, и три нѣне кћери Вѣре, Надежде и Любве.

Света София**) живила е у граду Риму.***) У супружескомъ животу роди три кћери: Вѣру, Надежду

*) Ова се молитва у ютру и у вече моли.

**) Софія е грчко име и значи мудрость.

***) Где е Римъ? — Наћите га на мапи. — Шта е ту найзнатніе? — Црква Св. Ап. Петра.

и Любовь. *) Скоро за тимъ оставши удова, живила є побожно молећи се Богу, постећи и милостиню творећи; а найвише се трудила, да кћери свое добро воспита и у свакой добродетельи утврди. Ове три сестре као што су теломъ расле, тако су исто и духомъ расле у свакой добродетельи христианской. Оне су читале свето писмо, отправляле кућевне послове, и у свачему су се своіой мудрой матери покоравале. Красота њиова како телесна тако и душевна и мудрость прочуе се по целоме Риму. Чуе зато и Антіохъ царскій намесникъ па зажели да их видн, и видивши их дозна да су хрістіанке, єръ оне ни су свою веру криле, него су явно исповедале Христа, а ідола се гадиле. Овай намесникъ каже то све ондашнѣмъ Римскомъ цару Адріяну, а овай таки пошлѣ свое слуге да дођу оне къ нѣму. Кадъ слуге дођу у кућу Св. Софіе, а они є застану где она свое кћери поучава, и слуге є позову съ кћерма къ цару. Оне су се већъ сетиле зашто њихъ царъ зове, па онда се помоле свесрдно Богу, да их утврди у вери, да им пошлѣ помоћь да се не уплаше одъ мучителя, ни страшногъ мученя, ни горке самрти. Кадъ су се тако помолиле Богу, изиђу све четири увевши се за руке. Оне су погледале често на небо, молећи се Богу тайно, и препоручуюћи му се. Дошавши тако до цареске палате, прекрете се и рекну: „*Помози намъ Боже Спасителю нашъ, славы ради имене святаго твоего.*“ Предъ царемъ стояле су неустрашене тако, као канда нису дошле на судъ него на какву гостбу. Видећи их царъ да се нису уплашиле, запита матерь (Софію) о роду њиховомъ, о имену и о вери, а она є тако мудро и смислено одговарала, да су се сви дивили нѣномъ разуму. Она ние о своме роду и имену много гово-

*) Где сте іошть што слушали и учили о Вѣри, Любави и Надежди?

рила, него о свемогућности истиногъ Бога, хвалећи се именомъ Іисуса Христа, и што е и сама Христіанка, дошавши къ томе, да е и кћери свое у вери Христіанской воспитала. Чуюћи царь нћну мудру беседу, ние хтео тогъ дана далѣ съ ньомъ говорити нити какавъ судъ изрећи, него ихъ преда некой благородной жени Палладіи да ихъ чува, и после три дана да ихъ доведе на судъ.

Докъ су ту у кући те жене Палладіе пребывале, мати е кћери свое и даню и ноћу поучавала у закону Божіемъ и утврђивала ихъ у вери христіанской, говорећи: „Кћери мое любазне! садъ е време да покажете вашу тврду веру у Христа, садъ е куцнуо часъ, да примите венацъ мученя за Христа, и да се уселите у дворове, кое е онъ за васъ на небу приправио. Кћери мое! нештедите младости ваше због Христа, не жалите красногъ цвета младости ваше због оногъ кои е красніи добротомъ одъ свию людій на земльи, нити жалите за овымъ краткимъ животомъ због вечногъ живота и славе небеске. Іисусъ е Христосъ вечно здравлѣ, неисказана красота и животъ безсмртанъ, вы ћете због нћга на смрть мучене быти, ал' телеса ваша неће пропасти, еръ ће ихъ онъ обући у альине кое никадъ не труну. Ваше ће красоте због мука нестати, ал' онъ ће васъ накитити небескомъ красотомъ, какву іошъ ничіе око ние видло. Вы ћете овай земскій животъ изгубити, ал' онъ ће васъ обдарити вечнымъ животомъ, и прославиће васъ на веки предъ Отцомъ своимъ кои е на небу, и предъ светима своима анћелима; и сви божіи угодници примиће васъ у свое друштво. — Чеда моя сладка! царь ће вамъ много ласкати, и велике даре обећавати, сваку славу, богатство, часть, и сваку красоту и сладость овогъ кратког и таштогъ света; ал' не дайте се нипошто преварити, еръ све то као димъ нестае, и као прах одъ

ветра разметесе и као цветъ и трава увене. Не мойте се страшити одъ лютихъ мука; муке ћете за кратко време претрпити, а после ћете се довека наслађавати вечне славе. Іисусъ Христосъ неће на васъ страдаюће заборавити, као што е и рекао: да ако и заборави жена дете свое, ал' онъ неће заборавити оне, кои због њега страдаю, него ће непрестано съ вьима быти. — О кћери мое добре! опомените се они моій боля, докъ самь васъ родила, и труда мога докъ самь васъ одранила и страху Божію научила, па ме утешите вашимъ мушкимъ трплѣнѣмъ и Іисуса Христа исповеданѣмъ. То ће быти мое веселѣ, радость и слава, кадъ васъ видимъ да за Христа страдате и умирете. Тада ће се узвисити и зарадовати душа моя и укрепиће се старость моя. Онда ћете быти праве и истине кћери мое, кадъ науку мою послушате, и за Господа свога пострадате и свесрдно умрете."

Слушаюћи кћери овакве речи матере свое, зарадую се срдцемъ, и жељно чекаху часъ мученя, и утврђуюћи една другу у вери, обећаюсе матери своіой, да ће се по нѣной науци владати.

Кадъ е наступіо трећій данъ, доведу ихъ на судъ предъ цара, а царь видећи ихъ младе помисли, да ће послушати нѣгове ласкателне речи, па имъ овако поче говорити: „Децо! гледећи я лепоту вашу, и штедећи младость вашу саветуемъ васъ као отацъ, да се поклоните боговима*) кои влад'ю надъ васцелимъ светомъ, и ако ме послушате и учините што вамъ заповедамъ, быћете моя деца. Дозваћу намеснике и судие и све саветнике мое, и предъ свима узећу васъ за мое кћери, па ће васъ свакій поштовати и хвалити; а ако ме не послушате, и моіой се заповести непокорите, онда ћете до велика зла доћи, и вашу ћете стару матерь у беду и неволю бацити, и погину ћете

*) А то су били ти идоли или кумири.

башъ у оно доба, кадъ бы требало найвеће радости и сладости овога света да уживате. Я ћу васъ люто погубити, и телеса ваша псима дати. Зато послушайте ме, па ће вамъ добро быти; я васъ волимъ као мою децу."

А Свете као еднима устима одговоре: „Мы имамо отца на небу кои се за нашъ животъ брине и кои насъ воли као свою децу. Мы хоћемо нѣгова права деца да будемо, а зато га любимо одъ свегъ срдца и кланямо му се и нѣгове заповеди чувамо; а на твое лажльиве богове плюемо, твое се претнѣ не боимо, него іошъ желимо да страдамо и да горку муку трпимо због сладкогъ Іисуса Христа Бога нашегъ." Чуюћи то царь, запыта матерь ньихову Софію за имена ньихова и године; а она рече: „прво дете мое зове се *Вѣра*, и има дванаесть година; друго е Надежда, и има іой десетъ година, а трећа се зове Любовь, и има іой деветъ година." А царь се зачуди таквомъ ньиховомъ великодушію и слободномъ одговору у тыма младима годинама, па онда поче едну по едну одъ благочестія одвраћати и на злочестіе наговарати, говорећи прво найстаріой сестри Вѣры: „принеси жртву великой богиньи Артемиди"*) а она не хтеде. Онда царь заповеди, да е што већма туку, и мучительи тукоше е люто и безъ милости, а она тако трпляше и ћуташе, као канда по туђемъ телу туку. А кадъ видоше мучительи да биенѣмъ ништа не успеше, почеше е ножемъ сећи. И сви кои су видли нѣно мученѣ дивишесе нѣномъ трплѣню, и машући главомъ тайно укораваху царево безумлѣ и лютину, говорећи: „шта е скривила ова девойчица, те тако страда? о, тешко безумлю царевомъ и зверской нѣговой лютини,

*) Артемида грчки, а латіньски Діана, была е код старій незнабожаца Грка и Римлана богиня лова, покровителька рѣка и потока, мале деце, дивлячи и пр.

што не само старе људе него и младу децу безчовечно прождире.“ — После донесу гвоздену решетку, метну є на велику ватру те се угрее као живо угљевлѣ тако, да є ватрене искре избацала, и на ню метну свету девойчицу Вѣру, на коіой она два сата лежећи и Богу се молећи ни найманѣ се ние повредила, тако, да су се сви чудили. Онда є баце у казанъ, кои є на ватри стаяо, пунъ кипеће смоле и зейтина, но и тако іой ништа не досадише, єръ она ту сеѣаше као годъ у разлаѣеной води и Богу пояше. Мучитель незнаюћи вешъ шта ће съ ньомъ да ради да є одъ вере Хрістове одврати, заповеди да є мачемъ посеку. Чуюћи то света девойчица Вѣра, врло се обрадуе и рекне матери сроіой: „моли се за мене Богу мати моя! да што пре умремъ и видимъ любимога Господа и Спаса мога, и да се насладимъ нѣгове божанствене красоте.“ А сестрама рекне: „Любезне сестре мое! Знате да смо се обећале Христу Богу да служимо, зато због нѣга треба и да сваку муку претрпимо. Єдна насъ є мати родила, една насъ є мати воспитала и научила, єдну волю као єдноутробне сестре треба да имамо, и єднакъ край живота треба да примимо. Ево я ћу вамъ быти образацъ, а вы поћите за мномъ ка Христу Богу, кои насъ къ себи зове.“ Ово рекавши, полюби матерь и сестре, и оде подъ мачь. Мати пакъ ни мало не пожали са своіомъ кћери, єръ тугу и жалость материню за децомъ победила є любавь къ Богу. Само є о томе тужила и бринула се, да небы се коя одъ кћерій нѣнихъ устрашила мука, и да се одрече Господа свога. Па онда рече Вѣри: „я самь те кћери моя родила, и болѣ због тебе претрпила; ал' ты ћешъ ми то све тако наплатити, ако у вери Христіанской умрешъ и за Христа пролиешъ твою крвь, кою си одъ мене примила. Иди ка Христу вазлюблѣна утробо моя! сва у крви као хальиномъ оденута, и на

мене твою сироту матерь не мой заборавити, и за сестре се твое помоли Богу, да их укрепи у трпљењу као и тебе.“ — Садъ мучитель светой Вѣри честну њену главу одсече, а мати узме тело њено, и люблећи га радоваше се и славляше Христа Бога, кои є примио кћерь њену у царство свое небесно.

(Свршиће се.)

Милана.

(Наставлѣно.)

„Моли се за мене Богу; продужи отацъ, онъ єданъ може беду нашу на добро окренути; онъ ће то зацело и учинити, ако буде Његова света воля, и ако смо мы достойни Његове милости. За мене се небрини, Богъ ће свагда самном быти, єр нема тыхъ брава', кое бы кадре биле њему путъ препречити. Онъ є свагде и на сваком месту, само не у срдцу зликоваца'. Зато се с' пуномъ надеждомъ ослони на Његову милость, онъ насъ ямачно оставити неће, нити ће допустити да правда и невиность страда, а злоба и накость коначну победу отдржи.

„Я се надамъ у Господа Бога, да ће онъ мене іоштъ за овога живота изъ сужанства избавити. Али све ако я до смрти у тавници останемъ, и ако суђено буде да овде на земльи твога лица на яви више невидимъ, то остави ми баръ ту утеху, да у невольи моіой помислити могу: Милана моя ние заборавила савете отца своґъ, она иде по стопама свое покойне матере, она є достойна своихъ родителя и своихъ прадѣдова'. Па кадъ онда у усамлѣной тавници последньій часъ живота мога куцне, и никога небуде тамо, кои бы последньій уздисай мой чуо, кои бы ми с' любави очи за-

твориo; то ћу ипакъ с' томъ утехомъ на истину отићи, да оставлямъ после себе овде на земльи кћеръ с' коіомъ ћу се на небу опетъ видити.

„Последнѣ речи твое матере, Богъ да іой душу прости, садъ ти опетъ повторавамъ. Оне ће быти и мое последнѣ речи, ако да Богъ те ми на самрти будешъ: „Буди побожна, добродетельна, невина и трудолюбива. Люби Бога, люби Спасителя нашегъ, и клони се одъ свакогъ зла.“ Пакъ ако чуешъ да е смрть окове мое за навекъ растргла помисли, да си ове материне речи и одъ мене на самрти моіой чула. Владай се по тима речма, па ће Богъ, — кои е по неиспитанимъ судбама своима твою матеръ тако рано к' себи приміо, и кои ти отца садъ одузима, — насъ еве трое на небу опетъ саединити.

„Погледай драга кћери моя ову колайну на златноме ланцу, кою ми е нашъ светлый царъ за мое заслуге дао. Я самъ е сакріо овде у мой поясъ кадъ су непріятельи врата изставили, и садъ е немогу погледати а да непомислимъ, како е непостояна среća земальска. Онда ме е царъ са златнымъ ланцемъ наградіо, а садъ морамъ као какавъ злочинацъ гвоздене ланце носити! — Узми ову колайну као споменъ одъ отца твогъ. Чувай е добро, и немой е ни у найвећой нужди продати. Она ти може после мое смрти одъ велике потребе быти. С' ньоме ћешъ ты доказати моћи да си кћи кнеза Браниславa!

„Колайна е ова одъ злата али изрезане на ньой иконе и речи више вреде него оно злато, одъ когъ е сакована. Гле, на єдной страни представлѣно е врацима окружено око Божіе с' подписомъ „*Съ нами Богъ.*“ Сећайсе дете мое увекъ да е Богъ свагда с' нама, да Божіе око види сва дела, све мисли и саме найтайние умишляе душе наше; буди уверена да докле се Бога боимо, дотле насъ и Богъ чува, и нико намъ на-

удити неможе; еръ в с' нама Богъ. — С' друге стране види се на колайни крстъ с' подписомъ „*Симъ побѣждай.*“ Кадъ годъ видишъ овай знакъ спасеня нашегъ частный крстъ, сети се Онога, кои е изъ любави к' човечеству на крсту умръо. Мы люди морамо за живота много патити и трпити, али ко има тврду и постояну веру у распетога Спасителя, ко се влада по нѣговой светой науци, кои све беде и увреде трпељиво сноси и за ньи непріятельима сноима любавь указуе, тай ће кадаръ бити све неволѣ и свако зло победити, и тако себи венацъ славе у Божіемъ царству заслужити. И мы садъ морамо много трпити и подносити, али трпленѣ то ніе ништа према оной слави коя насъ на небу чека ако мы при свемъ томъ Богу верни, и у добродѣтельи постояни пребудемо, и ако сва искушаня и све муке наше до края трпељиво издржимо. О, онда ће насъ сладкій гласъ Спасителѣвъ предусрести: Радѣйтеся и веселитеся, ꙗко мзда ваша многа на небесѣхъ.

„И садъ клекни кћери моя да те благословимъ.“ — Милана клекне, склони руке, и спусти главу побожно и жалостиво. Отацъ іой метне оковану руку на главу и благослови е овымъ речма: „Свемогућій Богъ да те благослови добро дете мое, и благодатъ Господа и Спаса нашега Іисуса Христа да буде с' тобомъ на веки.“ Милана бризне плакати. Отацъ ю іоштъ єданпутъ загрли и рекне: „Я те нигда заборавити нећу сладка моя Милано, и у самой найдубльой тавници молићу се Богу за здравлѣ и спасение єдинице мое. Обећай ми се само да мое савете нигда с' ума сметнути нећешъ, и да ћешъ се по ньима свагда и у свакомъ случаю владати.“

„О све, све ћу радо испунити добрый мой отче, само єдно не. Я нећу, я не могу тебе оставити. Можда ће сузе мое свирепога кнеза Страшимира умилостивити, па ће ми допустити да те до тавнице пратити и тамо послуживати могу.“ —

Садъ се зачуе на ново вика у двору. Страшимиръ е издао заповесть да се полази. Неколико четника уђу у собу и поведу овованога кнеза. Милана се была ухватила за отца и молила да и ню с' сьиме у тавницу поведу, али е они непослушаю него кнеза силомъ изъ руку нѣныхъ одтргну, изведу га у двориште, кое е горећимъ бакляма страховито осветлѣно было. Велика капія была е већъ отворена. Четници быяху сви на коньи, и свакій држаше за узду іошъ по едногъ оседланогъ коня. Двоя велика кола быяху напунѣна с' поплячканымъ стварима. Кнеза Браниславa баце на неке тальиге, и добрый овай старина мораде на зими и мразу дрктаюћи очекивати судбину свою. Браниславa гордо узяше своегъ оседланогъ зеленка, и да заповесть да се крену. Коняници обколе тальиге, и с' ускликомъ и неванѣмъ кренусе у Брестовацъ. Капія се одма за ньима узвуче.

С' брега се полагано силазило, и Милана могла е нузъ кола отчина трчати. Плачући и с' подигнутимъ рукама замоли она Страшимира да іой допусти покрай отца сести, али нечовекъ овай нехтеде ю ни погледа своегъ удостоити. Кадъ се с' брега сиђу, Страшимиръ заповеди да се брже иде. Коняници ободу конѣ, кочіяши ошину бичевима, и наѣданпутъ ихъ у мраку и дивлѣмъ трку нестане. Милана е по мраку и на киши за ньима трчала, докъ ніе одъ тешкогъ умора изнемогла и пала на землю.

(Продужиће се.)

Предлози за установленѣ єдноъ „пензионалногъ фонда“ за србске народне учителѣ и ньнове удовице и сироте.

(Наставлѣно.)

II.

Садъ се раћа друго питанѣ: Дал' бы изъ тогъ фонда саме учительске удовице и сироте пензіе добцвали?

и колику? или бы и остарели учитељи кои служити више небы могли?

Колико намъ є стало за учитељске удовице и сироте, толико треба намъ се старати и за саме учитељ, т. є. за њихову старость и будућность, єръ у годинама живота неки ће остарити, неки оболети, а неки безъ жене и деце самъ самцитъ остати, и доживити іошъ више коекаквихъ зала и неволя. Дакле и овима є као годъ и њиховымъ удовицама и сиротама преко нуждна матеріална помоћь и треба ихъ пензіомъ осигурати. То њихово, њиховій удовица и сирота осигуранѣ было бы одъ прилике оваково:

1., Свакій учитель, кой бы у станѣ мира или пензіе дошао, морао бы имати подпуни 35. година службе.

2., Учитель приложникъ фонда, кадъ бы 35. година у званію учительскомъ, было у єдномъ или више места, служіо, и због велике старости, болести или друге ма какве телесне слабости служити више небы могао, крштенимъ и лекарскимъ свидетелствама доказати бы то морао. Такови бы само учитељи у станѣ мира и покоя ставлѣни были, и пензію бы толику, колико є кои улога у фондъ дао, до свое смрти сваке године уживали. Изузимаюсе они учитељи, кои су до постаня фонда већъ 35. година служили дотле, догодъ іошъ 5. година одслужили, и „улогъ“ са интереси сваке године подмиривали не бы.

3., Они учитељи кои 35. година због старости, болести, и слабости служити небы могли, дотле у пензію доћи немогу, докле годъ подпуне године службе не навршe, а да бы и то кадри были, требало бы имъ помоћнике дати, и то на трећій део плате учитељске.

4., Догодили се коме учителю раніе смрть него што бы 35. година учитељске службе навршіо, а крозъ то време улогъ є дао, и пуни 5. година на то интересе плаћао: такихъ учителя жена или деца у пензію до-

лазе. Но акобы и за покойника нешто интереса не исплаћена заостало, да не бы фондъ штету трпио, нуждно бы было остатакъ овогъ интереса одъ покойниковихъ пензіо-наследника и то не у еданпутъ, но мечесно по нешто обуставляти, докле годъ се дугъ савъ не подмири.

5., Ако бы се догодило, да кои учитель одъ дана оногъ кад' е „улогъ“ дао, пріе 5. година умре, онда бы се покойниковой жени и деци савъ „улогъ“ осимъ донде издатогъ интереса, натрагъ вратити морао, слѣдователно, да овакови на пензію свако право губе. Не остане ли иза покойника ни жене, ни деце, ма и было другогъ каквогъ сродства, онда савъ донде уложени новацъ, фондъ наслеђуе.

6., Учительске удовице, ков бы у пензію дошле, такву само донде уживати бы право имале, докле бы годъ као удовице живиле. А чимъ бы се коя по ново удала, пензію одъ оногъ дана наувекъ губи.

7., Учительска деца, после смрти отчине, ма гди живила догодъ 24-ту годину старости свое не достигну, пензію беру. Женско дете, ако се пріе 24. године уда, а мушко ожени, као пунолетна, пензію на векъ губе.

III.

Садъ долази треће и найглавніе питанѣ: Где? и у комъ месту фондъ овай да постои? Коме да се повери? Ко съ ньимъ да управля? и ко сву бригу и рачуне годишнѣ да води?

Ова питаня, колика намъ се лака чине, толико е теже на ньи правогъ и зрелогъ одговора дати. За ово се, као и за све досадъ речено, болѣ знанѣ и вештина ште. — Но допустиће ми се да и о овомъ колико знао будемъ овде пробеседимъ.

1., Место, гди бы фондъ овай постояти могао, я мислимъ да е найболѣ и найприличніе ц. к. слоб. градъ

„Сомборъ“ и баш зато: што є ту наша србска препарандія где се народни учитељи изображаваю, за кое се фондъ овай и оснива.

2., Овай фондъ, да буде подъ управомъ ц. к. срб. школа саветника, препарандіе местногъ управителя и професора. Даље: за чланове фонда, да се изаберу неколико изъ међу србск. народнихъ учителя, и то изъ Срема 3. — Бачке 3. — Баната 3. и толико изъ Славоніе, Хрватске и Мађарске. (ако буду фонда приложници) Осимъ овихъ 2. или 3. одъ второлетнихъ препаранда за перовоће, кои бы имали све нуждне протоколе и рачуне преко прихода и расхода подъ строгимъ надзоромъ гг. местногъ препарандіе управителя и професора, точно водити. Сви колики ови за благостанѣ и подизанѣ фонда безплатежно бы служили.

3., Ако бы кое место одъ ГГ. фонда-управителя, и чланова, было своевольно, было пакъ смрћу, или каквимъ тимъ другимъ начиномъ, упразнѣно остало: таки бы се други на таково место поставити морали. И све ове, учитељи и приложници фонда, да бираю.

4., После препарандскихъ испита и съ концемъ Юліа, будући томъ приликомъ и у то време сваке године ц. к. школскій Саветникъ у Сомбору се дуже време бави, у то исто време сви наименовани чланови фонда, да се у Сомборъ стеку, како бы подъ председаньемъ г. Саветника у име фонда свое седнице држати могли, и све оно, што бы се годъ више и болѣ знало и могло, за благостанѣ и напредакъ фонда да се уводи; а напротивъ све што бы овоме сметало, савестно укланя. Даље: да се рачуни годишньи преко прихода и расхода точно прегледе, и нашавши ово у своме подпуномъ реду, подписима потврде, и явности предаду.

Не пропуштамъ приметити и то: Добро бы было и хасновито, кадъ би се са овымъ фондомъ, и фондъ „Школскогъ Листа“ споно, єрбо оба готово єдно су, и

едну цѣль имаю — съ маломъ разликомъ, и с'тимъ бы оба снажніе и сигурніе постояла.

Штатути, и проекти сврхъ тогъ сочинѣни, имали бы се поднети Њиов: царскомъ Величеству на одобренѣ, и у найвећой покорности молити, да се овай „фондъ“ подъ насловомъ: „Пензіоналный фондъ Србско-Народи. учителя, њиховихъ удовица и сирота,“ явнымъ и сталнимъ учини, и милостиво потврди.

Браћо! 'у коло слоге хајд'те
У фондъ, што кои може дајте,
Онъ намъ є нужданъ, пренужданъ.
Єръ хлеба треба свакій данъ. —

Свакій пріятель Србскогъ рода, био онъ учитель, или ма каквогъ другогъ станя и званія, а нарочито они, коима свако добро и напредакъ народа на срцу лежи, најучтивије умоляваю се, да о предлогу овомъ кои є изъ незнатна и невешта пера, само изъ єдногъ родолюбія произишао, безпристрастно суде. У нѣму ће се много и премного несавршенихъ и недотупавшихъ изражая наћи, но и пакъ молимъ да ме зато ни најманѣ не осуђую као продрзљивца, незналицу, и уплеташа оваковихъ важнихъ стварій: но нека ме извине, єръ чисто исповедамъ, да є моя єдина само намера та была, пробудити успаваный и запемареный духъ браће и садругова моихъ србскихъ учителя. Зашто време є близу дошло, кадъ треба да и мы єданпутъ изъ нашегъ сна и мртвила устанемо, и єданъ другогъ зовемо и одзивамо се, и да радимо докле можемо и прилику имамо. — Признаємъ самъ, да овай мой предлогъ ни съ єдне стране не може се узети као савршено дело. Я га само у толико явности предаємъ, да ученія класа людій и больи вештаци, о овомъ кою добру и паметну речицу прозборе, и своя мнѣнія даю, кое ће ми одвећъ мило быти, и све ћу као добродошло одвећъ радо примити.

М..... Б.....ћ.

Издае Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 35. У Новоме Саду, 21. Септемб. 1860. ГОД. III.

Мисли о школи и учтельнма.

XXVI. Неуредно походенѣ школе.

Многій се учитель на децу тужи, да неуредно школу походе; и многій бы радъ было, да се деца боемъ у школу теraю, и да се непрестано радъ овогъ заповести издаю; а неће да виде, да радъ овогъ пуне књиге заповестій и наредбій има, и опетъ непомаже, и неће да се сете, да е свака сила за кратко, и да премисле, да ако игде сила и примораванѣ приличи и вреди, овде башъ ништа. А кадъ бы свакій оно начело узео: „помози се самъ“ уверио бы се, да бы му далеко веѣма поможено было, него свима силама и приморавањма.

У овомъ погледу могу и свештеници много учинити да се само свойски заузму, сматраюћи школскій радъ као оранѣ и спреманѣ за оно семе, кое ће они доцние сеяти, те дужность ову неотискуюћи текъ одъ реда, нечекаюћи одъ простогъ света више памети него што има, и немислећи: на њихову се користъ говори, пакъ довольно е єдаредъ рећи; него светуюћи и учећи свакомъ приликомъ, знаюћи да проста глава ни оне найлепше и по себе саму найполезние науке несхвата лако, а срце се іошъ теже њойзи приволева, кое дакле много реда дирнути валя, докъ се и на свое собствено добро склоне.

Али іошъ више могу учителъи у овомъ учинити. Кои годъ се учитель потруди, да оно буде, што треба да е, и школу онакомъ начини, као што треба да е:

то може уверенъ быти, да ће врло редко узрока имати, на неуредно походенѣ школе тужити се!

Невештогъ учителя и невалялу школу осете оногъ часа и они последньи простаци, и онда ние ни чудо кадъ рекну: ние вредно у такву школу деце слати. Ал' исто тако одъ часа осете и валяногъ учителя и валяну школу; и онай духъ, коіи ту школу изпунява допре брзо и до оне крайне колебице, и виче крозъ децу съ савести старешина и родителя.

Коіи учитель деци школу омилити уме, и школске часе часима веселя и животногъ душевногъ рада начинити, коіи уме детиня срца съ любави себи приволети: томе се деца радую и отимлю, и моле родителѣ, да ихъ пуштаю у школу, и ова молба непрелазя срце родителя на празно, већъ помаже више него све заповести и силе, претнѣ и каштиге.

Іошъ кадъ се учитель самъ собомъ на родителѣ и старие обраћати поће и њима стварь свойски и свесрдно представляти, и свою имъ искрену намеру и любавь къ деци открие; онда може пуно уверенъ быти, да то неће безъ успеха чинити.

Кои годъ е учитель више година у едномъ месту, пакъ се іошъ и онда тужи, да деца немарно школу походе: ту пуно узрока има, на нѣгову волю и вештину сасвимъ се сумняти.

Житіе и страданіе свете Софіе, и три нѣне кћери Вѣре, Надежде и Любве.

(Свршетакъ.)

После погубленя св. *Вѣре* доведе нечастивый царь другу нѣну сестру свету *Надежду* преда се и

рекне іой: „добро чедо мое! молимъ те, послушай мой саветъ, као отацъ люблѣи те саветуемъ ти, да се поклонишъ великой богиньи Артеміди, да не погинешъ као твоя старія сестра. Ты си вид'ла нѣне люте муке и нѣну горку смрть, не мой да страдашъ као и она. Веруй ми чедо мое! я жалимъ твою младость, и узео бы те за кѣрь кадъ бы се покорила моіой заповести.“ А света *Надежда* одговори: „Заръ я, царе! ни самь сестра оне, кою си ты убио? Заръ я ни самь одъ те исте матере роѣена, као и она? Заръ нисамь тямъ истимъ млекомъ оддоена? Заръ я нисамь примила свето крштенѣ као и моя сестра света? — Заедно самь съ ньомъ расла, еднако насъ є мати воспитала и научила закону Божіемъ, да веруемо еднога Бога и Господа нашега Іисуса Христа, коме єдноме само кланяти се пристои. Не надайсе дакле, царе! да я исто тако не мислимъ као и сестра моя *Вѣра*, и нѣнимъ путемъ иѣи готова самь. И не дангуби дуго трудеѣи се да ме твоима речма съ правога пута одвратишъ, веѣъ чини шта си наумио, па ѣешъ видити да я исто тако као и моя сестра мислимъ.“ Чувши царь овакавъ одговоръ, предаде є да є муче. Слуге є свуку као и *Вѣру*, па є безъ милости тако дуго тукоше докле годъ нису сустали; а она ѣуташе као и да не осеѣа болъ, и само гледаше на матерь свою блажену Софію, коя є ту стояла, и на страданѣ чеда своегъ гледеѣи Бога моляше, да да кѣери нѣной крепко трплѣнѣ. После тога на заповесть цареву баце є у ватру, у коіой она као и она три отрока*) неповрѣена хваляше Бога. После буде обешена и гвозденима гребенима стругана тако, да іой є одпадало месо съ тела, а крвь потокомъ текла. И при свемъ томъ оста она веселогъ а светлогъ лица, и іошъ се ругаше мучителю, где ню тако малу девойчицу не може да по-

*) Коя су то три отрока? — Ко зна што о ньима да приповеда? —

беди. „Я, рече, помоћу Христовомъ не маримъ за муку него е іошъ волимъ, еръ у њой райску сладость налазимъ: сладка ми е мука кою подносимъ за Господа мога. А тебе мучителю! очекуе вечита мука у паклу.“ На ове речи іошъ горе разсрђенъ мучитель заповеди приправити казанъ пунъ смоле и лоя и подпалити огнѣмъ и у кипећій казанъ бацити свету Надежду. А кадъ су у кипећій казанъ хтели Свету бацити, казанъ се растопи као восакъ, па се разлие у нѣму кипећа смола и горећій лой, и све около стоеће опече. Ал' мучитель све ово видећи опетъ не хтеде веровати истинога Бога; еръ му е срдце већъ отврднуло было у заблуђеню, и видећи себе маломъ девойчицомъ посрамлѣна и изсмеяна, и не могући више стыда и срама трпити, заповеди да е погубе. Чуюћи девойчица свой врай живота, отрчи радостно къ матери своіой говорећи: „Здрава буди мати моя! и опомениисе мене чеда твога.“ А мати е загрли и любећи е говораше: „Надеждо кћери моя! да си благословена Господомъ Богомъ Вишњимъ, на кога се уздашъ и за кога крвь свою нештедишъ. Иди дакле къ сестри твоіой *Вѣри*, и съ њомъ стани предъ лице Господа Бога истинога.“ Полюбивши се *Надежда* са сестромъ своіомъ *Любови*, рече іой: „немой сестро, остати после насъ, већъ све три заедно да предстанемо предъ свету Троицу.“ Онда приступи къ мртвомъ телу посечене свое сестре свете *Вѣре* и любезно загрлише га, по естеству плакаше а по любави ка Христу врто се радоваше. Затымъ приклони главу подъ мачь и буде посечена. Мати пакъ узме тело нѣно, славляше Бога, и радујући се о таквомъ постоянству свое двое дечице, и трећу кћерь свою сладкима и мудрима речма на трплѣнѣ и муку ослобођаваше.

Садъ дође редъ и на трећу девойчицу *Любовь*. И њой почне мучитель ласкати као и оныма првима,

да одступи сиречь одъ распетога Іисуса, и да се поклони Артемиди; ал' бадава се трудио, єръ ко є имао више за любавь Господа свога противстати нѣму него *Любовь*? А тако є и писано: „Крѣпка ѥкш смєрть любы; вода многа не можетъ угасити любве, и рѣки не потопатъ єѧ.“ Огань любави къ Богу у той девойчици никакве преваре светске ни су могле угасити. И у томе познаваше се велика нѣна любавь, єръ готова беше душу свою за Господа Іисуса Христа свога положити; а одъ те любави веће нема него кадъ ко за кога душу свою положи. Кадъ є видио мучитель да неможе преваромъ ни мало да успѣ, почне є мучити, хотећи тако разномъ мукомъ разлучити *Любовь* одъ любави Христове. Ал' она исто тако као и апостолъ Павао говораше: „Ко ће мене разставити одъ любавы Божие? неволя ли или туга, или гоненѣ, или гладъ, или голотиня, или страхъ, или мачь? Све ћу то я радо претрпити за могъ возлюблѣногъ Христа!“ Нѣно мученѣ овако є было: Заповеди мучитель да є растегну на коло и штаповима да є туку; и тако су є растегли, да су іой се сви зглавци на младомъ нѣномъ телу разставили, и дотле є была бьена, докъ ние сва у крви огрезла тако, да се земля нѣне крви као кише напила. После тога яко ужаре пећь, кою показуюћи мучитель св. *Любови* рече: „о девойчице! реци само: „*велика є богиня Артеміда*,“ па ћу те пустити; а ако то не рекнешъ, одмахъ ћешъ у той пећи изгорети. А света рече: „великій є Богъ мой Іисусъ Христосъ, а Артеміда и ты да погинете.“ Онда мучитель опако срдитъ заповеди да є баце у пећь. Ал' она ние чекала да є ко баци, него сама уђе, и ходећи по средъ пећи каогодъ по каквомъ хладовитомъ месту пояше и благосиляше Бога. А изъ пећи изиђе ватра и многе около стоеће опали па и самога цара. А кадъ се угасила пећь изиђе изъ нѣ св. *Любовь* са свимъ здрава

и светла, коіой мучитељи по заповести царевой зглавкове са сврдлама проврте, но божія помоћь и у тыма мукама сачува ѳ те не умре. Ко бы то све могао претрпити па да остане живъ? али Іисусъ Христосъ ню сачува, и мучитељи нѣяи іошъ се горе осрамоте. Најпосле мучитель разболевши се због тогъ што га ѳ ватра опалила, заповеди да Свету мачемъ погубе. А кадъ ѳ она то чула зарадуесе и рекне: „Славимъ и хвалимъ име твое Господе Іисусе Христе, кои любишъ мене *Любовь* слушкиню твою, и са сестрама моима саединявашъ ме, и кои си ме удостоио за име твое исто тако да пострадамъ као што су и сестре мое пострадале.“ Мати пакъ нѣна Софіа непрестано се молила Богу и о овой трећой кћери своіой, да ѳ Богъ обдржи у стрплѣню и рекне іой: „трећа гранчице моя, чедо мое прелюбезно! добрымъ си путемъ пошла, претрпи све до конца, ето и теби се венацъ оплео, и отворила ти се райска врата, и стои Христосъ и чека те да те загрли и съ твоима сестрама упокои. Помените се и мене матере ваше у царству небескомъ, и молите Бога за мене да ми милостивъ буде, и да ме не лиши небеске свое славе.“ За тимъ и св. *Любовь* мачемъ посеку. А мати узме нѣно тело метне га у сандукъ заедну съ телесама *Вѣре* и *Надежде*, и украсивши телеса ньихова као што ѳ требало, метне ихъ на кола, одвезе ихъ иза града на неколико миля и тамо ихъ на ѳдномъ узвишеномъ месту сарани са радостнима сузама. Сама пакъ седила ѳ кодъ ньиховогъ гроба три дана молећи се свесрдно Богу па онда и она умре, и буде погребена одъ верныхъ на томъ истомъ месту заедно съ кћерима, съ коима и царства небесногъ наслађава се, ѳръ ако и ние теломъ као кћери іой, инакъ ѳ срдцемъ ва Христа страдала. Тако премудра Софіа доврши свой животъ давши све-

той Тройци на даръ три добродетелне своє кћери: *Вѣру, Надежду и Любавь.*

Милана.

(Наставлѣно.)

V.

Прибежиште.

Милана, коя досадъ ніе никада сама изъ замка излазила, наће се на єданпутъ ноћу на великой киши и олуи сама самцита у полю подъ мрачнимъ небомъ. Она сирота ніе знала шта да ради. Задуго є тражила какво суво место, где бы се склонити и зору дочекати могла. Напоследку се склони у єданъ густый шипрагъ, и ту до зоре остане мислећи на свога отца, плачући за њимъ, и Богу се за нѣга молећи. У зору извучесе изъ шипрага и погледа около себе. Раћаюће се сунце башъ є было осветлило крстъ на великой кули Браниславачкой, и погледъ на ову кулу и на дворацъ свой понови яде Миланине. „Како бы радо я — мисляше она у себи — іошъ єданпутъ походила оно место где самъ одрасла и толико добра уживала; можда бы тамо нашла, когъ верногъ служителя, кои бы ме знао упутити угляру Марку. Ал и дворацъ нашъ за мене є неприступанъ, нити є саветно штогодъ распитивати и тражити у томе садъ већъ непріятельскомъ замку.“ Овако размишляюћи пуна туге и жалости упути се к' шуми, у коіой є Марко живіо.

По синоћнѣмъ отчиномъ приповеданю знала Милана да Марково обиталиште одъ южне стране, своя два сата хода одстои одъ Браниславца, и да се налази у долини између два велика шумомъ обрастла

брда. Упути се дакле управо тамо, све еднако у очима држећи она брда, али у шуми не бяше пута ни стазе, и она се мораде часъ крозъ трнѣ и шипрагъ провлачити, часъ бару газити, ил' преко потока прелазити. Подне већъ превали, а она никако іошъ до оныхъ брда допрети ніе могла. Наеданпутъ на свои 10 корачаій одъ нѣ у шипрагу шушне нешто. Милана се обазре и погледа на ту страну. То е быо єленъ, кои како ю опази, окрене се на страну и хитро утече. Милана поѣе далѣ, кадъ ал' наеданпутъ опази она предъ собомъ у блату вепра (дивіе свинче) и учини іой се као да іой овай са своимъ страшнымъ зубима прети. Она се яко уплаши и стане бежати. Тако е задуго бежала, а све іой се чинило, као да ю вепаръ вія. Уморена напоследку заустави се кодъ єдногъ дрвета, съ намеромъ да се на нѣга попне, ако бы ю вепаръ стигао. Обазре се, погледа на све стране, ал' вепра нит' где чути нит' видити. Али ево друге беде. Милана е у шуми заишла, и изъ очію изгубила она два брда, а сунце се већъ к' западу клонити почело. Ахъ бедна я, — помисли у себи Милана — та я ћу у овой страховитой пустиньи међу дивіи зверови преноћити морати."

Гладъ, кою досадъ одъ туге за отцемъ ни осетила ніе, почне ю наеданпутъ яко мучити, али она ипакъ неизгуби сасвимъ надежду, него пошто се мало одмори, устане, и призвавши Бога свемогућега у помоћь, поѣе дадѣ, и попне се на єданъ брежулякъ, с' кога се могло свудъ у наоколо на далеко видити. Црни облаци са црвеномъ као жеравица окраиномъ сакриваху залазеће сунце. Милана клекне и помолисе Богу овако: „Благій Боже! Ты си у светомъ писму казао: Призови ме у данъ скорби твое, па ћу те я избавити, и ты ћешъ ме прославити. — Дай, Боже, да се ове твое свете и пуне утехе речи сада на мени

сиротой испуне.“ И гле, докле се она овако молила, наеданпутъ помоли се сунце крозъ облаке, и своимъ сяйнымъ зрацима позлати димный стубъ, кои се у дальини надъ шумомъ горе уздизаше. — Милана то опази и с' радошћу повиче: „Боже милостивый! Ты си молитву мою услишао; ты си ме избавіо! Ено, тамо пали углѣвлѣ честитый нашъ Марко. Да, за цело е то нѣгова угляна, еръ другога угляра на овой страни нема.

Милана е погодила. Марко е недалеко одатле имао свою угляну гди е углѣвлѣ паліо. У тай паръ седіо е онъ на едномъ обореномъ паню и певао неку юначку песму тако громкимъ гласомъ да се сва околина орила. Милана га по гласу позна, и сакупивши последнѣ силе свое похити к' нѣму.

Марко опазивши страну девойчицу, зачуди се одкудъ тако касно овуда крозъ шуму иде, али чимъ ю упозна скочи са свога седишта, и пунъ радости поздрави ю са добродошлицомъ, па онда чудећи се нѣномъ долазку запыта ю за отца.“

„Ахъ мой отацъ, — крозъ плачь одговори Милана, — заръ вы незнате за страховитый догађай, кои се кодъ насъ ноћасъ случіо.“

„Вашъ отацъ, кнезъ Браниславъ! — уплашенъ повиче Марко, и одъ страха савъ бы бio пребледіо, да ніе быо гаравъ одъ дима и чађи. — Милостива кнегиньице, говорите за име Божіе, шта е, шта се то ноћасъ у Браниславцу догодило.“

Милана тужнымъ гласомъ одговори: „Кнезъ Страшимиръ ноћасъ е с' оружаномъ силомъ у нашъ замакъ продрео, отца мога у ланце оковао и с' собомъ у Брестовацъ однео.“

„Тай проклетый орятинъ, — повиче угляръ и спопадне свою сикиру, — да ми га е само ухватити! Али не, нећу га грдити, — оставивши сикиру, продужи

онъ. — Мой добрый кнезъ ме є свагда световао, да неваля быти напраситъ, на зло брзъ, ни псовачъ. Богъ види што є право, онъ ће быти у помоћи моме кнезу и судиће нѣговомъ злотвору! Али приповедите ми молимъ васъ, како се то догодило. Я чисто немогу да веруемъ, како є могао Страшимиръ за єдну ноћь Браниславацъ освоити.

Милана седне на пањ покрай Марка и приповоди му све по реду, што є нама изъ прећашнѣга већъ добро познато. Марко мећутимъи знесе іой хлеба и сира и понуди ю найусрдніе. Она се с' еломъ подкрепи, и напіе се бистре изъ извора водице, па онда захвали угляру, придодавши, да іой іоштъ нигда ніе ело тако добро пріяло. „Веруемъ — одговори іой Марко — гладъ є найболя зачина, кою богати ни за кое новце немогу купити, а мы ю сиромаси имамо и забадава. — Тако се благій Богъ за свакога стара, и свакомъ по неко добро дае!“

Пошто се Милана опорави и Богу на нѣговымъ даровима одъ свегъ срдца благодари, приповеди она Марку, како се с' отцемъ растала, и како ю є онъ нѣму упутіо. Марко бяше силно тронутъ тымъ великимъ повереньемъ свога кнеза, и саслушавши речи Миланине овако іой проговори: Милостива кнегиньице! Я самъ тврдо уверенъ да свеблагій Богъ неће у беди и невольи задуго оставити тако доброгъ и честитогъ господина, као што є вашъ родитель. Знаге како се оно у цркви пое: „Господь возводитъ низверженныя, Господь любитъ праведники.“ Молите се само Богу, онъ ће га скоро избавити. А што се васъ тиче кнегиньице моя, видите ли ову гомилу углевля што гори. Заповедите само, па ћу одма у ню скочити. За васъ и за мога кнеза готовъ самъ и у ватру и у воду. — Али пре свега вы одмора потребусте. Моя є кућа одавде подалеко, а већъ се ето сасвимъ смркло, па зато

васъ немогу до сутра тамо одвести, него ено тамо мое колебице, што самъ ю одъ еловых гранчица оплео. У ню се склоните и одпочините. Постеля е у колеби одъ найлепше суве маховине, али я васъ уверавамъ, да се на ньой, кадъ е човекъ уморанъ и кадъ има чисту савесть, може исто тако добро спавати, као у свиленымъ меканымъ перинама.

Милана отиде у колебу спавати, а Марко се намести близу свога углѣвля на клупу одъ бусеня, подъ две високе еле, али целу ноћь ніе могао очію свести. Све му е еднако предъ очима была несрећна субина кнеза Браниславa, а найвећма га е мучила мысао, да е онъ свой несрећи кнежевой узрокъ. — Милана е одма заспала и спавала е сладко све до зоре, ако и есть на полю готову сву ноћь олуя беснила и плаха киша падала.

VI. *Угляровъ станъ.*

Предъ зору ветаръ се утиша; облаци се разиђу, и киша престане падати. Све е тихо, све е мирно было, и напоследку байна зорица позлати врхове тананыхъ ела. Марко прислушкиваше на врати одъ колебе ели кнегиньица будна, и мило му беше што е іошъ спавала. „Боже мой! — помысли онъ у себи, — како е то великій благословъ твой, што си намъ дао санъ и спаванѣ. Санъ учини да за часъ заборавимо сваку беду коя насъ тишти, и дае намъ нову снагу, да ю можемо и на далѣ подносити. Хвала ти Отче небесный на овомъ твомъ великомъ дару. Као што е и са овымъ сномъ, тако валя да ће быти и съ онымъ дугимъ самртнымъ сномъ когъ ћемо сви подъ зеленымъ бусенѣмъ боравити. Заиста е овай самртный санъ іоштъ веће благодѣяніе Божіе за насъ люде; еръ насъ онъ опраштa одъ сваке патнѣ и свакогъ страданя, и за ньимъ слѣдуе, ако смо овде на земльи дане живота

нашегъ као што ваља проводили, вора найлепше, найкрасніе будућности.

Мало часъ изкрсне Любица кћи Маркова. Она носаше на руци котарицу, у коіой є спремлѣнъ бію Марковъ доручакъ, ручакъ и вечера. Она опази да іой є отацъ невесео, и да му некакавъ теретъ на срдцу лежи, и зато га запита шта му є. Марко мане рукомъ на ню да лакше говори да се небы кнегиньица Милана пробудила, па онда є одведе на клупу одъ бусења и приповеди іой целый несрећный случай, кои се прошасту ноћь у Браниславцу догодіо. Девойчица є єднако плакала, тако, да іой є суза сузу достизала.

Међутимъ се пробуди и Милана. Светлость сунчана допре крозъ маленый позорчићь у колебу, и обасія нѣно нѣжно лице. Разбудивши се и видећи где є, сети се своихъ яда и на ново почне плакатя. Са сузама на образчићи изиће она изъ колебе. Марко и Любица устану са свога седишта, и пођу предъ ню.

„Неплачите, добра кнегиньице!“ — поведе речь Марко, — немойте ово красно ютро са сузама поздравляти. Видите, како је небо после ноћашнѣ кише и олуе, ведро и чисто, како се бисерне капльице на лишћу и цвећу сіяю, како топло и умилято сунце сія. Тако ће исто и ова невгода, коя васъ и вашегъ светлогъ родителя постиже, брзо проћи. После кише долази сунце, после жалости радость. Уздайте се само у Господа Бога, одъ кога сунце и киша, одъ кога жалость и радость долази.

Милана и Любица поздраве се као старе познанице и другарице. Оне сео давно видиле нису, па имъ бяше зачуду, како су велике нарастле.

Любица извади изъ свое котарице крчагъ с' млекомъ, и саспе млека у чинію, па онда извади хлеба и сира и све постави на столъ, па понуди Милану да доручкуе. Милана удроби хлеба у млеко и с' дрвеномъ

жлицомъ у друштву с' Маркомъ и Любицомъ поеде га, па онда іоштъ укусно изеде кришку сира с' хлебомъ.

Пошто се Милана єломъ опорави и Богу благодари рекне іой Марко: „Садъ кнегиньице идите с' Любицомъ моіой куhи, и будите тако докъ є Божія воля. Чимъ узмогу гледаhу да и я куhи доhемъ. Међутимъ будите здрави, и немойте плакати ни тужити. Погледайте како птичице на дрвеhу умилно пою. Благій Богъ се за ньи стара; па су с' тога тако веселе. За васъ и за вашегъ отца кнегиньице, ямачно се іоштъ много веhма стара Отацъ небесный. Зато се утешите и будите добре волѣ. А ты Любице, кадъ до оне стрмени доhете, пружи кнегиньици руку да непадне, и поздрави м иматерь. Тако, садъ у име Божіе поhите, и благословъ Божіи нека васъ прати.

Милана и Любица крену се на путъ у дивлю скоро непроходну пустиню. Найпре су читавъ сатъ ишли крозъ шуму. На то доhу до єдне велике с' маховиномъ обрастле камените стене узъ кою се узацка путаня у висъ подиже. Дуго є времена прошло, докъ су се по овой стази горе узпужале. Дошавши до врха узка стазица водила ихъ мимо страшне провалiе, коя є с' єдне и с' друге стране покрай ньихъ зіяла. Мало часъ почне се стаза низъ гору стрменито савіяти. Милана погледа горе, и єдва могаше измеhу горостасныхъ стена мало ведра неба угледати, и са ужасомъзапыта она свою другарицу: „Куда ме водишъ Любице, мени се чини као да никадъ края неће быти овой страшной провалiи.“ Текъ што она ово изговори, ал' наеданпутъ измеhу стена' укаже се мала єдна долина, коя є наликъ была на цветуhіи вртао.

„О како є ту прекрасно! — повиче Милана, — мени се чини као да долазимъ изъ пустинѣ у землю обеhану.“ Погледъ на ову долину доиста учини те іой одлане срдцу, и у души нѣной породи се сладка на-

дежда, да ће Богъ на истый начинъ край учинити страданю нѣномъ, и да ће ю по стрменитой стази беда и неволя' довести до праве и савршене среће.

У средъ долине, коя предъ њима лежаше, стаяла е углярова кућа, окружена лепымъ воћкама, кое су цветати почеле. Бистрый поточићь тихо е покрай куће журборио. Сва долина была е травомъ и разнобойнымъ польскимъ цвећемъ испунћена. Высоке планине и дрва, коя у наоколо бяху, браниле су ову долину одъ великихъ ветропа, те се с' тога овде пролеће свагда пре починяло, него на други мести. На ливади пасло е неколико крава, а по шикарю на брдима брстиле су несташне козе. Плетеромъ обграђеный вртъ покрай куће пунъ е было сваковрстне зелени за кућу. У ѳдномъ углу врта овогъ бяше Марковъ пчелнякъ с' кошницама, и пчеле бруяху около кошница. Предъ куѣомъ чепркаху кокоши, а голубови савъ кровъ куѣный прекрилили бяху. Милана уђе у собу и онако уморена седне на дрвену клупу. Соба е была врло чиста, и крозъ мале чисте прозоре бяше прекрасный изгледъ по свой овой долини.

Было е башъ подне. Углярка е у куйни ручакъ готовила. У онай паръ кадъ е Милана с' Любицомъ дошла, отишла е была она у ваятъ по брашно. Вративши се одатле у куйну, чуе разговоръ у соби, и доће на врата, да види ко е. Опазивши Милану помисли да имъ е у походе дошла, и врло се обрадуе той срећи, па ю найучтивіе поздрави и предусретне, но іоштъ се већма ожалости, кадъ чуе за несрећный случай, кои се у замку догодіо. При свемъ томъ што е и сама плакала, тѣшила е она свою гошћу како е найболѣ умела. Напоследку іой рекне: милостива кнегиньице! Ову кућу и све што мы имамо, поклоніо намъ е вашъ светлый родитель. Све е ово одъ садъ ваше. Вы сте у своме добру и кодъ свое

куће. Останите овдѣ кодъ насъ, докъ вамъ благій Богъ доброгъ родителя вашегъ и вашъ дворацъ неповрати. Мы вамъ мѣутимъ сви овде на услуги стоимо.“

Милана тронута овимъ речма рекне: О Боже! како е то добро, кадъ у несрећи на добре люде наиѣемо. Я вамъ одъ свегъ срдца захвалюемъ на любави, кою ми указуете. Садъ видимъ да се свако добро, коя човекъ учини стоструко враћа. Мой е отацъ у слави своіой и у богатству своемъ неко мало добро вами указао, а вы мене единицу нѣгову у найвећой нужди овако лепо къ себи примате.“

Углярка отиде у куйну да око ручка погледа, а кћи іой постави столъ са лелимъ чистымъ застирачемъ и донесе плитице, жлице, ножеве, вилюшке, и убрусчиће. Премда е посуѣе ово было найпростіе, али е было уедно и найчистіе, а чистота у кући више вреди, него скупоцена сяйность и богатство. До мало часа ручакъ буде на столу, и домаћица се изговараше што с' больимъ еломъ у хитости ніе могла служити. „Данасъ ми е — рече — првый путъ у животу тешко, што смо сиромаси и што овде у самоћи живимо.“

„Драга моя Смиљо! — одговори іой Милана — вы незнате како сте срећни у своме сиромаштву. Ваше е ело здраво, и врло укусно, али вы имате покрай тога іошъ миранъ и спокоянъ животъ. Овде у вашой красной долини влада найвећа тишина, и вы ту с' зновемъ труда свога безбрижно живите. А напротивъ велика господа што по дворови и градови живе имаю многе бриге. Знате како е мой добрый отацъ готово непрестано у ратови быо, како смо мы у страху живили да му се какво зло недогоди, и како е онъ сада прошао. Будите дакле задовольни и захвалите Богу, што вамъ е дао да живите у овой убавой долини, где

уместо бойне трубе слушате умилно поянѣ птичица. Я бы радо савъ животъ мой овде у самоћи провела, само кадъ бы ту и мой отацъ био.

(Продужиће ће.)

Дописъ.

Одъ господе учителя, кои су у Сомбору на практичномъ учительскомъ течаю ове године предавања изъ новога Метода слушали, слѣдующи су испытъ с' добрымъ успехомъ положили: ГГ. Ефтимїе Живойновићъ Ривичкій; Симеонъ Бунѣвчевъ Сиријжкій, Тимотїя Стаматовићъ Краљевачкій; Ђорђе Недељковићъ Кечанскій; Дамянъ Суботићъ Керскій; Емануилъ Николићъ (бывшій Фрањевачкій спомоћникъ); Теодоръ Милутиновићъ Беочинскій; Лазарь Михайловићъ Србобранскій; Илія Маодушъ Лединачкій, Марко Бибићъ Деспот Свето-Иванскій. Василїе Димитріевићъ Кулпинскій, Ђорђе Лучићъ Дешчанскій и Урошъ Вуићъ Маалскій. Ова дакле господа нека у наплаћеномъ и на Дирекцію препарандіе у Сомборъ управљеномъ писму пошлю жигъ одъ 72 новчића, и нека назначе место, у коме се сада находе и последню пошту, на ће имъ се свидѣтелство одма путемъ ц. кр. поште званично доставити.

Будући да се многи учителъи, кои су год. 1858, учительскій испытъ с' добрымъ успехомъ положили, до данасъ ради свидѣтельства своега приявили нису; то се овде ставляю имена оныхъ, кои іоштъ свидѣтелство одъ овдашнѣ Дирекціе препарандійске примити имаю, а то су: ГГ. Іованъ Іоцковићъ из Гаада; Вукашинъ Павловићъ изъ Станишића; Іованъ Петровићъ изъ Пироша; Теодоръ Павловићъ изъ Свилоша; Іованъ Панићъ изъ Србекога Итебея; Ђорђе Николић изъ Сенте; Еремія Исайловићъ изъ Беркасова; Нестеръ Миковић из Србобрана; Риста Айвазъ изъ Бочара; Димитріе Агора изъ Петрова Села Банатскога; Іосифъ Теодоровићъ изъ Чоке; Димитріе Миловановићъ изъ Добринаца; Димитріе Давидовићъ изъ Тараша; Теодоръ Яничъ изъ Брестача; Никола Зорићъ изъ великога Средишта; Стефанъ Сабовъ изъ Рудне; Василїе Стояновићъ изъ Ердевика; Самуило Гойковићъ изъ Петроваца; Сава Кнежевићъ изъ Бира; Еремъ Стоянчевъ изъ Карлова: Яковъ Влашкалићъ изъ Бешенова; и Іован Илићъ изъ Бале. Овой господи дае се на знанѣ да жигъ одъ 72 новчића у наплаћеномъ писму на Дирекцію препарандіе пошлю, одкуда ће имъ се свидѣтелсто одма послати.

Приликомъ кадъ ГГ. учителъи по свидѣтелство узпишу, нека изволе и познатый прилогъ на Фондъ Школокога Листа Дирекціи препарандіе Сомборске доставити.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 36. У Новоме Саду, 28. Септемб. 1860. ГОД. III.

Позывъ
на предплату.

Съ овымъ 36. броемъ, или съ концемъ Септембра месеца свршуе се *трећа четврть* Школ. Листа. — ГГ. предплатници, коима рокъ предплате истиче, и сви кои бы овай Листъ у будуће имати желили, учтиво позываю се, да новце у напредъ послати изволе, єръ на вересию никомъ се више шиљати неможе. Цена е за *єдну четврть* као и до садъ, т. е. 1. фор. а. вр.

Къ томе доставља се до знања и ово: Будући да е Сл. уредн. Србск. Дневника съ другима своима пословима е обтереħено; зато когодъ се на овай Школ. Листъ пренумерирати жели, или старе вересие исплаħивати, или какавъ прилогъ — было новчанъ, было литераранъ — послати има, нека се одъ садъ у плаħеномъ писму на Дѣловодство Епископске Типографіе подъ нєловомъ: An die Faktorei der bischöflichen Buchdrukerey zu Neusatz, обратити изволи. Исто тако и рекламације због изоставшихъ броева на речено Дѣловодство шиљати се имаю.

Уредн. Шк. Листа.

Мисли о школи и учитељима.

XXVII. Деца и приповедке.

Валяло бы да свакій учитель ону свойственость дечію познае, да єдну и исту приповедку, ма найнездатния была, опетъ є више пута и увекъ са истомъ или іошъ и с' већомъ вольомъ слушаю, и да се нерадо за новима отимлю, него изрично моле, да имъ се оно, што су већъ чули опетъ приповеда; а когодъ є децу пазио, видио є да се сва она сећаня, што су ій деца при првомъ слушаню те приповедке имали, поново са истомъ снагомъ повторе.

Гдегодъ се ова деци сасвимъ наравна и врло важна свойственость изгубила, и наместо нѣ она лакомость наступила, све за новимъ грамзити, ту є знакъ, да є у воспитаню велика погрешка учинѣна, ту є єданъ найзнатнии изворъ природногъ извияня и природногъ радованя дечиегъ лакоумо заронѣнъ и уништенъ.

Као што капля непрестано падаюћи найпосле и каменъ издуби; тако се и поедине често приповедане приповедке у дечие срце удубе, те са онимъ често повтораванимъ осећанѣмъ найпосле у характеръ прећу и вольомъ постану. Приповедке о онимъ анѣелима, што добру децу чуваю и непрестано се около ньихъ баве, или о светительима, коій као утешитель и помоћници у колебе сиротиньи долазе, имале су и имаю тако силанъ уплив на срце и душу людску, да су многога наймилостивиімъ и найкрасниімъ човекомъ начиниле, и срца красна одгопле, како ихъ никое науке не бы болѣ могле.

Мы имамо у библичнимъ приповедкама и житиима светихъ неизцрпиму благайницу найкрасниіи при-

поведкій, кое деца зато найвећма волу, єръ є у њима невино детиньство рода људскогъ и савезъ истога с' Богомъ представлѣнъ, и деца се никадъ овихъ приповедкій наслушати немогу. Па тешко ономъ учителю, коіи казати може: моя су се деца наслушала и преситила, а іошъ теже ономъ, коій казати сме: немаре деца за њихъ.

Деца се као и простъ народъ нерадо новой науци приволеваю и нерадо є траже, него се тврдо, с' поузданѣмъ и любави старогъ и познатога држе. Да бы само и учитељи хтели, ово одъ самогъ Бога наређено и људма дато *конзервативно* чувство нежно неговати, и да бы се и у школи већма придржавали доброга, него само новога!

У 18. неделю после Духова.

Евангеліе одъ Луке гл. 5. зач. 17.

Ко врема оно, стоаше Іисѹсъ при єзерѣ Генисаретстѣ, и видѣ два корабла стоаща при єзерѣ: рыбари же ѿшедше ѿ нею измыкаху мрежи. — У време оно, стояше Исусъ кодъ єзера Генисаретскога, *) и виде две лађе где стое при єзеру, а рыбари бяху изишли изъ њихъ и испираху мреже. (пређу, загажнѣ.)

Клѣзъ же ко єдинѣ ѿ кораблю, иже бѣ Сїмѡновъ, моли єго ѿ земли ѿстѹпити мало: и сѣдъ учаше изъ корабла народы. — И ушавши у єдну одъ лађій коя беше Сімонова, замоли га да одмакне мало одъ зе-

*) нађите на мапи то єзеро. — У коіой є то земльи? — У коемъ делу света? — Каква є главна варошъ на томъ єзеру? — Како се другоячие іошъ то єзеро зове? — Каква река туда тече? — Шта се има ту знатно приметити, о Іордану и томъ єзеру? —

млѣ: (одъ брега или краја,) па седне и учаше народъ изъ лађе.

Ꙗкоже преста глаголѧ, рече Сїмонѹ: постѹпи во глѹбынѹ, и вверзите мрежи вашѧ вз ловитвѹ. — А кадъ преста говорити, рече Сімону: повези на дубльину и баците мреже ваше и ловите.

И ѿвѣщавъ Сїмѡнъ рече емѹ: наставниче, обнощи всю трѹждшесѧ, ничегѡже ѧхомъ: по глаголѹ же твоемѹ вверзѹ мрежѹ. — И одговоривши Сімонъ рече му: Наставниче! сву ноћь труди смо се и ништа не ухватисмо: ал' на твою речь бацићу мрежу.

Й се сотворше, ѧша множество рыбъ многое, протерзашесѧ же мрежа ихъ. — И учинивши то ухватише велико множство рыба, и продираше се мрежа њихова.

И помаѹшѧ причастникомъ, иже бѣхѹ во дрѹзѣхъ кораблѝ, да пришедше помогѹтъ имъ: и придоша, и исполниша оба кораблѧ, ꙗкѡ погрѹжатисѧ има. — И махнуше (рукомъ) на дружество ков беше на другой лађи да дођу да имъ помогну; и дођоше и напунише обадве лађе, (тако) да су почеле тонути.

Видѣвъ же Сїмѡнъ Петръ, припаде къ колѣномъ Іисѹсовомъ, глаголѧ: изыди ѿ мене, ꙗко мѹжъ грѣшенъ есмь, Господи! оужасъ бо ѡдержаше его, и всѧ сѹщыѧ съ нимъ, ѡ ловитвѣ рыбъ ѩже ѧша: такожде же Ꙗкѡвъ и Ѡаннъ, сына Зеведеова, иже бѣста ѡбщника Сїмѡнови. — Видивши то Сімонъ Петаръ, припаде ка коленима Ісусовима говорећи: Отиђи одъ мене, Господе! ер самь човекъ грешанъ: страхъ бо напао га беше, и све кои беяху съ њимъ, због множине рыба кое ухватише: а такође Якова и Іоанна, сынове Зеведеове, (напао беше страхъ,) кои беяху другови Сімонови.

И рече къ Сїмѡнѹ Іисѹсъ: не бойсѧ: ѿселѣ бѹдеши человѣки ловѧ. — И рече Сімону Іисусъ: не бојсе, одъ садъ ћешъ људе ловити.

И извлекше оба корабла на землю, шставлше всѧ, къ слѣдѹ его идоша. — И извукавши обадве лађе на земљу, оставише све и за њимъ одоше.

Апостолъ одъ Павла ка Коринѳ. II. посл. гл. 9. зач. 188.

Братїе, сѣмѧй скѹдостїю, скѹдостїю и пожнетъ: а сѣмѧй ѡ благословенїи, ѡ благословенїи и пожнетъ. — Браћо! ко съ тврдоћомъ сее, съ тврдоћомъ ће и пожњети, а кои съ благословомъ сее, съ благословомъ ће и пожњети.

Кождо якоже изволеніе имать сердцемъ, не ѿ скорби, ни ѿ нѹжды: доброхотна бо датела любитъ Богъ. — Свакій по вольи (своѓъ) срца, а не са жалошћу нити изъ нужде: ер добровољна давца люби Богъ.

Силенъ же Богъ всѧкѹ благодать изобиловати къ васъ, да ѡ семъ всегда всѧко довольство имѹще, избыточествѹете во всѧкое дѣло благое, якоже есть писано: расточи, даде ѹбогимъ, правда его пребываетъ во вѣки. — А Богъ е силанъ (учинити) да свака благодать изобилуе међу вама; да у свему свагда свако довољство имаюћи изобилуете за свако добро дело, као што е писано: разсу, даде сиромасима, правда његова остае вавекъ.

Даѧй же сѣмѧ сѣющемѹ, и хлѣбъ къ снѣдь да подастъ, и ѹмножитъ сѣмѧ ваше, и да возраститъ жита правды вашея. — А кои дае семе сеячу, и хлебъ за ело нека да, и умножиће семе ваше, и даће да узрасту жита правде ваше.

Да ш всемъ богатящеся во всакѣ простотѣ, иже содѣваетъ нами благодареніе Богу. — Да се у свему богатите за сваку простоту, коя чрезъ насъ чини благодаренъ Богу. *)

Милана,

(Наставлѣно.)

VII.

Чинія пуна смрчака.

Кадъ є сутра данъ Любица отцу свомъ ело однела, рекне іой отацъ, да му за неколико дана ела недоноси, єръ ће ићи у градъ да углѣвлѣ распрода. Проће два и три дана а никако Марко да изъ града доће. Смиляна и Любица почну се већъ бояти за нѣга и на зло слутити, кадъ ал' трећій данъ предъ сумракъ ето ти Марка съ убієномъ срномъ на рамену, и са стреломъ у руци. Кадъ доће спусти свой теретъ на землю, и поздрави се с' Миланомъ и са своима найлюбезніе. „Єси л' распродао углѣвлѣ?“ запита га Смиляна. „Є какво углѣвлѣ — одговори Марко, — то бы ми наймања брига была, само да се ніе моя златна надежда у углѣвлѣ претворила. Я самъ овыхъ дана обишао сву околну господу, властеле и властел-

*) За 19. неделю по Дух. налази се на просто преведено Евангеліе и Апостолъ у 33 бр. Шк. Листа одъ 1859. год. стр. 518. — За 20. Неделю у 34, бр. стр. 532. — За 21. Нед. у 35. бр. стр. 551. — За 22. Нед. у 37. бр. стр. 579. — За 23. Нед. у 38. бр. стр. 596. — А за 24. Нед. у 39. бр. стр. 611. те исте године; и будући да садъ сва недельна и празднична Евангелія и Апостоле на просто преведене и наштампане имамо, и могу се у Епіскопской штампарији добыти, зато у будуће преводъ Евангелія и Апостола на просто у овомъ листу неће се више ставляти.

Уредн. Шк. Листа.

чиће, наговарао самъ ихъ да ударе на замакъ Страшимировъ и да ослободе нашега кнеза; или да Страшимира гдегодъ у лову ухвате и заробе, па да ишту кнеза Бранислава у промену одъ вѣговыхъ, али све речи мое быяху узалудне. Єдни се изговараху да несмеду на Страшимира ударити, єръ є онъ одъ свию ньихъ ячій, другій опетъ говораху да се ништа неможе предузети, докъ се остала господа Србска са ратногъ поля неврате, и докъ небуде миръ те се и самъ царъ за Бранислава незаузме. За васъ кнегиньице ни єданъ ме ніе ни запытао; а я опетъ видећи да су они неблагодарни према вашемъ отцу, нисамь имъ самъ хтео казати да сте вы кодъ мене нити самь кога хтео запытати, хоћел' васъ къ себи узети. Я мислимъ да бы за васъ найболѣ было да овде кодъ насъ останете. Међутимъ изволите се промислити и изабрати оно што мислите да бы по васъ найболѣ было."

„Шта бы се я имала промишляти — рекне Милана — я бы найрадіе кодъ васъ остала, само ако ме вы узхтете у своіой кући држати."

„Васъ држати — с' сузнымъ очима одговори угляръ — заръ вы мислите, да самь я заборавіо како є мене вашъ отацъ изъ руку свирепогъ Страшимира избавіо; како ме є са женомъ и с' дететомъ у свой замакъ приміо, и мени ову кућу и све штогодъ имамъ великодушно поклоніо. Я бы быо найнеблагодарніи човекъ, кадъ бы све то заборавіо. Останите дакле кодъ насъ кнегиньице! Я ћу се за васъ уместо отца старати. Смиляна и Любица васъ ће на рукама носити. Мы ће мо се за найсретніе држати, ако вами на услуги быти узможемо."

Затимъ отиде у куйну, расправи срну и сготови одъ нѣ яньію, па угости с' ньоме Милану.

Сутра данъ оправи Марко за Милану єдну собу, како є найболѣ могао и уступи є ньойзи. Проведе є

затимъ свуда по долини, покаже іой свое њиве и ливаде хвалећи доброту и милость кнеза Бранислава, кои му е све то поклоніо. Одведе е и у свой вртъ, покаже іой свой пчелнякъ и поклони найлепшу кошницу. Кадъ е годъ с' угляне долазіо, свагда бы іой по штогодъ доносіо; єданпутъ пунъ чанакъ руменыхъ ягода, другій путъ пуну котарицу великихъ рака, или укусныхъ смрчака за ело. Онъ ухвати паръ грлица, начини за њи врло лепъ кавезъ и поклони ихъ Милани с' кавезомъ заедно. Єданпутъ доће изъ шуме са младомъ срномъ, коя е за њимъ као какво псетанце трчала. Срна се та брзо припитоми и после е све за Миланомъ ишла. Кадъ се Марко данъ два кодъ куће бавіо, умео е онъ Милану врло лепо забављати приповедаюћи іой о юначкимъ делима нћнога отца, и о побожности и доброчинству нћне покойне матере. Приповедке те быле су понайвише изъ прећашнћгъ доба, и Милана ихъ е сада врло радо слушала узимаюћи дела свое добре майке себи за узоре.

Смиляна е такоће одъ свегъ срца Милани на услуги была. Разабравши, да су зликовци сво рублћ Миланино поплячкали, одма извади трубу танкога платна изъ свога ковчега, и скрои неколило кошуля за Милану. Честита ова домаћица имала е танке преће, што ю е одъ найлепшегъ лана зимусъ опрела была. Прећу ту одма навіе на разбой, и за неколико неделя отка, и сву трубу платна поклони Милани. Поклонъ овай бяше Милани міо не само зато што га е потребовала, него и зато, што е имала на нћму шта радити.

Любица е была єдина и найболя Миланина другарица. Њи судве свагда заедно радиле. Милана е Любицу учила шити и плести. Оне су заедно платно белиле; заедно у врту радиле, и заедно се по убавой

долини проходале слушаюћи умилно поянѣ птичица.

Али Милана нигда ніе была сасвимъ весела. Помисао на горку судбу отчину, непрестано іой узнемириваше душу. Више бы пута отишла сама у шуму, те се сама подъ горомъ у єдной пештери са сузама Богу молила за избавленѣ свога отца. — Одъ дана на данъ све є већма тужила и све суморнія бывала.

Єдне неделѣ седила є породица углярова с' Миланомъ при ручку. — Разговоръ се водіо као обично о честитомъ кнезу Браниславу, и начину како бы се онъ ослободити могао. Ручакъ є было свршенъ и сало є іошъ чинія смрчака на столу была. Угляръ є ове смрчке некій данъ са угляне свое донео, знаюћи да ихъ Милана радо єде. „Єдите кнегиньице, єдите само, — нудећи є проговори онъ, — негледайте што мы неєдемо. Мы ихъ немамо радо, али вы сте се у двору научили на ньи одъ малена, єръ ихъ є покойна кнегиня мати ваша одвећъ радо имала. Я самъ ихъ некада често у Браниславацъ доносіо, а другій єданъ угляръ изъ Страшимирове шуме, шиляо ихъ є опетъ у Брестовацъ. Нѣгова кћи была се погодила за служавку кодъ вратара Брестовачкогъ, али ніе могла тамо дуго остати; єръ ю є вратарица, за коју кажу да є права аспида, брзо отерала. Мой чаѣавый пріяшинъ тако се на то разсрди, да одъ то доба ни пошто неда своіой деци у Брестовацъ смрчака носити.“

Милана скочи са столице и с' радошћу повиче: „Я ћу да идемъ у Брестовацъ! Я ћу се обући као углярска девойка, однећу смрчака на продаю, гледаћу да се умилимъ вратарици, па да ме у службу узме, те ћу тако прилику добити да могу мога отца види-

ти, њему добра чинити, а можда га с' Божіомъ помоћу и ослободити могу!"

Марко махаше главомъ, и представляше Милани, како є то тешко и невгодно, што є она чинити наумила; али Милана остаде при своме предузећу, отиде у другу собу, преобуче се у Любичине хаљине и дође натрагъ. Смиљана и Любица зачуде се видећи како іой то сиромашко руво лепо стои, и Смиљана рекне: „Садъ васъ по оделу нико живый познао небы, али ће васъ ваше бело и румено лице издати те ћеду васъ познати да сте преобучени. Марко є знао неко невино средство, коимъ се лице и руке тако намазати могу, да добыю мрку бою као угаль, а боя се та кадгодъ човекъ хоће врло лако спрати може. Милана покуша употребити то средство, и садъ Смиљана и Любица потврде да ю нитко живый неби могао више познати.

Милана захте одма сутра данъ у Брестовацъ поћи, боећи се да ю коя друга девойка не предухитри. „Идите дакле у име Божіе, рекне іой угљаръ, — я ћу іоштъ вечерасъ напунити пуну єдну котарицу найлепшихъ смрчака, па ихъ сутра у Брестовацъ носите. Любица ће васъ пратити до єдне хумке, на коіой є подигнутъ каменитый крстъ, одкуда се Брестовацъ лепо видити може, па ће васъ тамо кодъ крста чекати докъ се невратите.

Сутра данъ пре зоре спреми се Милана на путъ, и узме котарицу съ смрчцима. Любица понесе другу с' єломъ. Марко и Смиљана испрате ихъ и са сузама се одъ Милане растану.

VIII.

Путъ у Брестовацъ.

Милана у оделу угљарске девойке с' Любицомъ дође на край шуме, коя є ню досада одъ осталогъ

света делила. Она се тргне, кадъ опази кулу Брестовачкогъ замка, и рекне: „Може быти да у найдольной тамници те куле чами мой сладкій отапъ. О кадъ бы га само видити и њему на услугя быти могла! Боже милостивый благослови овай коракъ мой, и дай ми да милость нађемъ кодъ людій, к' коима садъ идемъ.“

Кодъ каменитогъ крста растане се Милана одъ Любице и упути се сама управъ къ Брестовцу. Два реда высокихъ брестова водила су путъ к' замку, кои е одъ ньихъ име носіо. Башъ кадъ е Миланана велику капію замка уђи хтела, спази она у ловачко одело обученогъ и с' наоружаномъ пратньомъ у ловъ полазећегъ Страшимира. Сва се згрози, кадъ овогъ нечовѣка види, и одврати лице свое одъ нѣга, еръ іой немогућно бяше нѣга дуже гледати. Звукъ рогова затрешти, и Страшимиръ на зеленку своме проезди покрай уплашене Милане, а пратиоци за ньимъ у брзомъ трку следоваху.

Милана за одморити се малко седне на клупу недалеко одъ капіе размышляваюћи о несретной судби отца свога. У томъ изкрсну одъ некуда двое деце, едно мушко а друго женско. Они застану предъ Миланомъ и стану е любопитно гледати. Милана ихъ запыта како се зову. Мушкій одговори: „Мени е име Ненадъ“, а женска придода: „Я се зовемъ Ружица“. Малый Ненадъ погледа у котарицу да види шта у ньой има, а Ружица маши се за струкъ босилька когъ е Милана у недрима носила. Милана извади изъ котарице неколико крушака, што іой е Смиляна на путъ дала была, и поклони ихъ деци, а Ружици осимъ тога даде іоштъ и стручакъ босилька.

То су была вратарова деца. Вратаръ е с' прозора своегъ видіо, како страна девойка с' децомъ нѣговомъ лепо поступа, и зато е одма узове у собу и

запыта ю шта е на продаю донела. Милана му покаже смрчке. „Па шта иштешъ за њи“ запыта онъ далѣ. „Што право буде — одговори Милана — я се на вашу честь ослањамъ и надамъ се да ћете дати за њи што вреде.“ Одговоръ овай допадне се вратару, онъ узме котарицу и оде с' њомъ у горню куйну обећавши да ће се самъ за ню погађати.

На то уђе вратарица с' еломъ у собу и видећи ту непознату девойку продере се на ню жестоко: „До триста ђавола, кои врагъ ову донесе! Шта тражишъ ты овде девойко? Како си се смела усудити у мою собу ући? Торњй ое испредъ моихъ очію, ил' ћу те садъ чињомъ о главу лупити.

Милана се нађе у чуду. Она оваке грубе речи нигда до садъ іоштъ чула ніе, па се яко разжали, и ніе знала шта да одговори.

Деца моляху матеръ да петера Милану, показујући цвеће и крушке што су одъ нѣ добыли. У томъ се и вртаръ одъ горе с' празномъ котарицомъ и с' новцыма врати, и опазивши да му се жена на страно девойче разлютила, рекне іой озбильно: „Шта ти е садъ опетъ Пело, шта си се погоропадила! Я самъ узвао то девойче у собу, и мисліо самъ ю у службу увети, али како видимъ неће одъ тога ништа быти, еръ кодъ тебе се ни една дѣвойка у служби скрасити неможе.“

„Е, то е са свимъ што друго, кадъ си ю ты у собу узвао, — умереніимъ гласомъ одговори вратарица. — А ты девойко незамери ми што самъ се на тебе разлютила была. Мы морамо увекъ на опрезу быти, и на стране пазити, да се небы какавъ злотворъ у замакъ увукао.“

„Вы у томъ пуно право имате, — учтиво примети Милана, — вы нисте могли знати, да е мене

господаръ у собу узвао, а и одъ мене ніе лепо было што самъ сама у соби остала, зато васъ молимъ за опроштенѣ.

Одговоръ се овай вратарици допадне. Њой є смо требало за право дати, пакъ се одма знала умирити. „Девойко — рекне она Милани — ты си као што видимъ деци моіой крушака дала, за то ћешъ остати данасъ кодъ насъ на ручку. Милана ю послуша и остане на ручку, али є єдва кои залогай могла извести, єръ ю Ненадъ и Ружица у несташлуку своме єднако задиркиваху. После ручка захвали Милана на угошћеню, и хтеде иѣи. „Мы те непуштамо, ты морашъ кодъ насъ остати повичу деца.

„И мени ће мило быти, ако узхтешъ кодъ насъ у служби остати“ придода вратарица.

„С' драге волѣ“ одговори Милана, „я се обричемъ да ћу васъ верно и поштено служити.“

„А ты дакле иди куѣи, разговори се са твоимъ родительима, па ако ти се свиди, и ако они на то пристану, у идућу суботу можешъ се овамо доселити,“ рекне вратарица.

Съ неисказаномъ радошћу остави Милана Брестовацъ и упути се куѣи. Кодъ каменитогъ крста дочека ю Любица, и Милана іой уз' путъ приповеди шта іой се тай данъ у Брестовцу догодило, прећутавши немилый поступакъ с' коимъ ю є вратарица предусрела. Марко и Смиляна изиђу предъ ньи и радоваху се што се намера Миланина испунила, али имъ єдно и врло жао быляше што ће ихъ она тако брво да остави. Кадъ су у долину свою приспели, сунце є већъ было село, и пунъ месецъ лепо сіяше. Милана од' пута уморена отиде у свою собу, и пре него што є заспала была, захвали Богу што іой є преду-

веће благословіо, и помоли се да іой даде Свевышньій силу и крепость, да може започето дело к' концу привести.

(Продужиће се.)

Песма изванъ броя

Одъ 150. Псалмова Давидовихъ.

Я самъ био маленъ измеђ' браћа,
И наймлађій одъ свию домаћій
У целоме дому отца мога,
И чув'о самь ту нѣгове овце.
Тад' су справу за свиранѣ звучно
Вешто мое начиниле руке;
А прсти ми псалтиръ су умилный
Саставили са вештиномъ дивномъ.
Па ко яви то Господу моме?!
Нико живый на овоме свету;
Єръ є Нѣму свуда све познато:
Онъ све чуе, и види одъ горе,
И онъ посла самъ анђела свога,
Те ме трже одма одъ оваца
И одъ стада милогъ отца мога,
И помаза мене светимъ улѣмъ,
Коимъ маже избранога свога.
Моя браћа угледни су били,
И велики, за войну дорасли;
Али Господъ на овима свима
Непоказа своєъ благоволеня. —
Я изиђо тад' смело на сусретъ
Горостастномъ, силномъ инородцу,
Кои мене, изъ гордости силне,

Прокле своимъ идолима лажнимъ:
Ал' я трго мачъ одъ њега крвный,
С' коимъ њему я одруби главу,
И съ тимъ скину я срамоту грдну
С' Израильскихъ избранихъ синова.

І. Горяновићъ,
парохъ Иришкій.

Поштованѣ родителя.

Славный Польскій Поета Карпинскій приповеда у собственомъ животопису ово: Окончавши я мудролюбія двогодишньій течай дођемъ къ своимъ родительима у време вакаціе. Мы деца имали смо увекъ найвеће страхопочитанѣ према нашимъ родительима, а особыто предъ нашимъ старымъ отцемъ. Кадъ бы онъ съ нама было, нисмо были у станю седећи остати, него смо се око вида стеснили. Я самъ врло пазио, да отца никадъ ни у чемъ не увредимъ. Єдномъ ишао є старый отацъ по соби доле и горе разговараюћи се съ некимъ. Я самъ спроћу њега врло предострожанъ было, кадъ ал' онъ напрасно къ мени дође, и яко ме ћуши, па опетъ по соби тамо и амо ноће. Сматрао бы ме као дасамъ крвно дело учинио, кадъ бы га запитао зашто ме єћушио. Учтиво ћугећи и очи къ земльи оборивши очекивао самъ свршетакъ. Онда падне ми онъ око врата, очи му се засветле одъ суза радости и рекне: „О сыне мой, сыне! я самъ простъ човєкъ, єръ само знамъ читати и помало писати, а ты си већъ филозофъ. Я самъ само желио видити, како ћешъ ты єдну ћушку одъ твогъ роћеногъ отца примити; ал' кадъ си ты тако учтивъ и благоразуманъ, то ћешъ ме и у старости по-

штовати.“ Садъ клекне и дигнувши руке къ небу рекне: Боже отцева нашихъ Авраама, Исаака и Іакова! благослови ово мое дете, и дозволи да дуго, здраво и срећно поживи“. Я паднемъ трогателнимъ срцемъ предъ нѣгове ноге, а онъ ми рече: „О сыне мой! поштуй људе па ће и тебе људи поштовати. Ову ћушку кою си садъ одъ своґъ отца примио, нелъ е последня у твомъ животу; и ако бы се догодило да те ко увреди, онда такво дело освети само тихимъ опроштаемъ, заборави га и врати га съ добримъ, єръ кадъ и непријателю добро узчинишъ, онда ћешъ племенито делати, па ће те и самъ непријатель яко поштовати.“

п. Миланъ П.

☞ Кое збогъ тога што су се три Словослагателя у єдаредъ разболела, кое пакъ збогъ пресељивања штампарије, съ овымъ е листомъ мало закашњено; али то не бы требало никога да увреди, єръ ће ипакъ свакій г. предплатникъ свое подпуне броєве примити.

Уєдно явля се и то, да сви досадъ изишавши броєви Школскога Листа т. е. за 1858. 1859. и 1860. г. могу се добыти. Цена е поєдиногъ броя 12 новчића, а свака четврть године (12. броєва) стои 1 фор. а. вр. — Єданъ єксемпларъ Школскога Листа у папирне корице везанъ съ насловомъ и садржаемъ за 1858. год. стои 1 фор. а. вр. а за 1859. год. 4 фор. а. вредн. — И у овомъ случаю треба се на Дѣловодство Епископске типографије обратити. —

Уредн. Шк. Листа.

Издае Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 37. У Новоме Саду, 7. Октобра. 1860. ГОД. III.

Позывъ

НА

ПРЕДПЛАТУ.

Съ овымъ 37. броемъ, или съ почеткомъ Октобра месеца починѣ *четврта четврть* Школ. Листа. — ГГ. предплатници, коима е рокъ предплате истекао, и сви кои бы овай Листъ у будуће имати желили, учтиво позываю се, да новце у напредъ послати изволе, єръ на вересию никомъ се више шиљати неможе. Цена е за *єдну четврть* као и до садъ, т. е. 1. фор. а. вр.

Къ томе доставля се до знања и ово: Будући да е Сл. уредн. Србск. Дневника съ другима своима пословима е обтерећено; зато когодъ се на овай Школ. Листъ пренумерирати жели, или старе вересие исплаћивати, или какавъ прилогъ — было новчанъ, было литераранъ — послати има, нека се одъ садъ у плаћеномъ писму на Дѣловодство Епископске Типографіе подъ н словомъ: An die Faktorei der bischöflichen Buchdrukerey zu Neusatz, обратити изволи. Исто тако и рекламације због изоставшихъ броева на речено Дѣловодство шиљати се имаю.

Уредн. Шк. Листа.

Мисли о школи и учнтельнма.

XXVIII. *Дечия заборавносшь.*

Многій се учитель тужи на децу, да за данъ за два све забораве, штогодъ науче; а свакомъ е познато, да деца за чудо много запамтити могу, кое се најболѣ види на ономъ брзомъ напученю више езика у ѳдаредъ.

Заборавности дечиіой криви су учитељи, кое тымъ, што даръ намтеня у деци занемариваю, или га на рачунъ изображаваня разума забаталюю; кое тимъ, што негледе далъ деца при предаваню наука пазе, и дал' су са свыма мислима ту; најпосле и тымъ, што кавуюћи науке деци, неучине на њихъ довольногъ упечатленя; те онако ій савъ говоръ текъ као некій неосетный ветаръ прелази; ал' највећма су криви недовольнимъ повтораванћемъ.

Како науче деца езике, са онымъ небројнимъ мношствомъ речій, и ономъ гомиломъ флексия и разногъ слагања? Никако другчие, него сваки данъ слушаюћи, а при томе и сами говорећи и тимъ вечбаюћи се. То намъ показуе начинъ, коій и мы у школи употребити имамо. Повтораванѣ особито у виду собственогъ упражнявања и вечбаня, ма го учителю донешто и досадно было, то е најглавние средство противу заборавности дечие.

А противъ непажнѣ најглавние е средство задражаванѣ деце к' науци. Што већма уме учитель любавь к' ствари и любопитство у деци побудити, то ће манѣ узрока имати, на заборавность дечию тужити се. За миле стварій има свакій и добру паметъ. Я познаемъ люде, што цвеће волу, а ни едне речце грчке, латинске ни француске незнаю, и опетъ она неброена страна имена своій любимчади тако добро запамте, и тако ій вешто употребляваю, као да у прсте езике

знаю. Томе е узрокъ само любавь к' ствари. Безъ пажнѣ ние ни паштеня; а где е любави, ту е и пажнѣ.

Ако ли ние учитель кадаръ любавь према ствари у деци побудити, оно нека е према себи побуди, да нѣму за любавь пазе, или нека честолюбие у деци побуди, да за любавь тога пазе. Єдномъ речи: любавь е, ма коя была, увекъ найсигурние средство, она найтежу стварь лакомъ учини.

Житіє преподобне матере Параскеве. (Петке.)

Света и преподобна Параскева родила се у Србской*) земльи, близу града Каликратіа у селу кое се зове Епіватъ, одъ Хрістіанскихъ родителя, кои су свагда по закону Божіемъ живили, и савъ свой животъ украсили добротворенѣмъ и раздаванѣмъ милостынѣ сиротиньи. Они св. Параскеву добро воспитавши, и у закону Божіемъ обучивши, преселе се у небесне обителе, и св. Параскева остане у куѣи наследница са братомъ своимъ Євтиміемъ, кои е после было Епіскопъ. Она е одмахъ после смрти своихъ родителя тежакъ животъ изабрала, постеѣи и молеѣи се Богу, телесне желѣ презируѣи и духу служеѣи. Скоро за тымъ одрече се бурногъ света овогъ, и све оставивши добегне у пустыню, и анѣелскій животъ ту провођаше. Подражаваюѣи боговидцу Иліи и кретителю Іоанну само се билѣмъ ранила кое е у пустиньи нашла, па и самогъ была врло е мало и умерено ела, трпеѣи при томъ мразъ и врућине и на Бога само мислеѣи и крепко молеѣи му се, да іой да крепость и силу, да бы те све тегобе победити могла. Ко бы могао исказати, колико е она ту суза пролила? Ко бы вѣне узди-

*) Тако стои у „Житію Святыхъ."

сае изброяти могао? и ко бы толико свакидашнѣ клечанѣ и метанисанѣ издржати могао? Ние тамо никога другога было ко бы то све видити могао, шта е преподобна радила, само е Божие око ню видило. Ние се она тамо о таштомъ свету овомъ бринула, него се само о души своіой старала, како ће Іисуса Христа предусрести и како ће одговоръ на страшномъ суду дати моћи. Она по еванђелской науци свагда мишляше и бринушесе, како ће светилникъ свой накитити и съ оныма петъ мудрыма девойкама изиħи на сусретъ Христу и чути нѣговъ сладкій гласъ и наслађити се красоте лица нѣговогъ. И тако живећи она у пустиньи, и упражняваюħи се у свакой добродетельи, догађало се више пута да су се различни зверови на ню устремлявали и яко е устрашавали, ал' св. Параскева уздаюħи се на Бога мушкомъ храброшћу свагда ихъ одъ себе одгоняваше.

Кадъ е већъ доста година у пустиньи провела, еданпутъ стоећи она ноћу по обычаю своемъ на молитви съ рукама дигнутимъ къ небу, опази анђела Божія у лицу пресветлогъ младића, кои дошавши къ ньой, рече: „остави пустыню и врати се у твою отачбину, тамо ћешъ тело земльи, а душу Богу предати.“ Чувши то Преподобна и разумевши да е то Божія заповесть, жалише што ће пустиню оставити а радоваше се што ће умрети. Оставивши пустиню дође у Цариградъ, где найпре у цркву св. Софіе, а после и у цркву пресвете Богородице, „у Влахернахъ“ отиде, и тамо Богу и пречистой Богородици помоливши се, врати се у отачбину свою Епиватъ, где іошъ неко време поживши, непрестано е постила и Богу се молила. А кадъ е дошло време да одлази къ Богу, помоли се она опетъ изъ свегъ срдца како за себе тако и за савъ светъ, па онда преда душу свою у руке Божие. Тело нѣно по обичаю хрістіанскому саранѣно

буде у землю, ал' на незнатномъ месту. Но Богъ хотећи прославити свою угодницу после много година открие мошти нѣне на овай начинъ:

Некій ступникъ, близу тога места где е преподобна Параскева саранѣна была, пребывао е на стубу. Догодило се да некій лађаръ пловећи, разболе се и умре, и тамо негде незакопанъ баченъ буде, и тако после неколико дана нико ние могао туда проћи одъ силногъ смрада; исто тако и тай ступникъ ние могао одъ смрада стаяти на стубу, него сиђе доле, и каже некима людма да ископаю дубоко яму, и смрдећій трупъ да закопаю. А кадъ су люди копали яму, по Божіемъ смотреню нађу тело нерастворено у земльи лежеће и зачудесе; ал' будући да су были простаци, зато су то ни подаштo држали и помисле у себи овако: да е то свето тело, то бы Богъ чрезъ какво чудо открио, па онда га опетъ закопаю са онымъ смрдльивимъ трупомъ заедно и отиду кући. Те ноћи, некій изъ међу ньихъ поштенъ и богобоязльивъ човекъ, по имену Георгій помолившисе Богу, легне и заспи, и види у сну као неку царицу на пресветломъ престолу где седи, и около нѣ множство светлыхъ войника (анђела) где стое; па онда одъ страха падне на землю еръ ние могао нѣну светлость и красоту гледати. А еданъ одъ тыхъ войника узме га за руку па га дигне и рекне: Георгіе! зашто сте тако презрели тело преподобне Параскеве, и зашто га саранисте са онымъ смрдльивымъ трупомъ? извадите га дакле што пре, и положите га на какво честно место, еръ е Божія воля да прослави рабу свою на земльи.“ Такође и та светла царица рекне му: „брже извади мое мошти, и метни ихъ на какво знатно место, еръ немогу смрадъ оногъ тела да трпимъ: и я самь човекъ, и отачбина е моя Еніватъ, где вы садъ живите.“ Те исте ноћи и жена нека честна по имену Ефимія, то е исто све

у сну видла и у ютру свима людма казала шта е видла. Чуюћи то побожни люди отиду са свећама къ моштима преподобне Параскеве и са богобоязльивошћу ископавши их, и радујући се о њима како годъ о каквомъ скупоценомъ скровишту положе их у цркви св. апостола Петра и Павла у селу Епівату, где одъ свію страна болестници долазећи исцеляваше се.

После некогъ времена благочастивый Іоаннъ Асанъ краль Бугарскій чуе где леже чудотворне и свете мошти преподобне Параскеве, пошлъ блаженогъ Марка Митрополита іошъ съ многима Епіскопима и свештеницима те пренесу свете мошти у царструюћій Бугарскій градъ Терновъ, и у цареску цркву положе их. А кадъ Божіимъ попуштенћмъ Турци покоре Грчко, Бугарско и Србско царство, онда Турскій царь Селимъ разграбивши све царске и црквене драгоцености у граду Трнову, однесе съ тима и свете мошти преподобне Параскеве у Цариградъ и остави их у своіой палати; ал' тай скупоценый бисеръ (св. мошти) не остане ту дуго сакривенъ, єръ не само Хрістіани него и Турци долазише на поклоненћ св. моштима, и зато неки Турци боећи се да се не бы то поклоненћ и почитанћ св. моштію и на далћ међу њима разпространило, предаду их Хрістіанима цариградскимъ, а ови их положе у Патріаршеску цркву. Не скоро затымъ Іо Василій Воевода и Господаръ Молдавскій, (Карабогданскій,) чувши за свете мошти преподобне Параскеве свесрдно желаше да се пренесу отудъ у нћгову землю. Зато найсветіи Патріархъ Цариградскій Партеніе у савету освећеногъ сабора и саизволенћмъ другихъ светыхъ Патріарха, мошти св. Параскеве православноме Господару Іо Василію Воеводи са свакимъ отчіимъ благословомъ чрезъ преосвештена три Митрополита, Іоанікіа Ираклійскогъ, Партенія Адріанопольскогъ (Єдренскогъ,) и Теофана Палеопатронскогъ у Молдавску

землю у престолный градъ Ясы пошлѣ, где у цркви светыхъ три Іерарха съ найвећомъ почешћу и свечаношћу на найвећу радость и веселѣ целе Молдавске землѣ положене буду, лета Христова 1641. месеца октовр. 14. дана.

Милана.

(Наставлѣно.)

IX. Служавка.

Приспе и Суббота. Данъ є тай было жалостанъ за породицу углярову, єръ є то ютро Милана у службу полазила. И Милана є с' тужнымъ срдцемъ оставила мирну долину, у коіой є целу годину дана спокойно живила. Ньой є было тешко растатисе одъ честите породице Маркове, коя є ню као мало воде на длану држала и у свачему іой угађала. Она є већъ напредъ была искусила ћудъ свое будуће госпоће, и знала каква ю беда у Брестовцу чека, али се одъ свега тога ніе дала уплашити. Отца видити, дворити и послуживати, па можда временомъ и избавити га, то су биле мысли, и намере ѣне, коима є за любовь готова была себе тако великодушно жртвовати.

На краю шуме кодъ оногъ каменитогъ крста опростисе Милана съ Маркомъ и Смиляномъ, а Любица ноће с' ньомъ у Брестовацъ и помогне іой завежљяй с' хальиницама носити.

Вратарица ихъ обадве лепо дочека, и врло іой мило бяше, што іой є Милана одъ куће неколико ручица' лана на поклонъ донела была. —

После подне са сузнымъ очима опростисе Любица одъ Милане. „Неплачи девойко!“ — тешећи ю рекне вратарица — теби су наша врата увекъ отворена.

Можешъ намъ сваке неделѣ долазити и смрчака доносити, пакъ ћешъ тако и сестру твою обилазити, а и путъ ћети се поштено наплатити.

Пошто Любица отиде, посади се вратарица у велику сламну столицу, што є кодъ пећи стаяла, намргоди се мало, и показуюћи прстомъ на землю рекне Милани заповедаюћимъ гласомъ: Мило, стани ту предаме на ово место! Я имамъ пре свега с' тобомъ неколико речій проговорити. Само добро пази.

„Люди веле да самъ я љутита, као рисъ, да се кодъ мене ни єдна слушкиня неможе задржати, и да самъ за петъ година двадесетъ слушкиня променула. То сви говоре, а неће да кажу какве су биле те слушкинѣ. Я ћу ти ихъ дакле садъ описати:

„Прва є была Єгда, — али нећу да ти кажемъ како се коя звала, да неизићу девойке на гласъ. — Єгда є велимъ была поносита. Све є хтела да болѣзна негъ я. У свачему є хтела да іой се за право даде. Єданпутъ іой загору колачи, те су се црнили као углевлѣ, а она є іоштъ была толико безобразна, па є мени у очи рекла, да тымъ колачима ни кнегиня неможе замерити, а камоли єдна вратарица. На ово се я разлютимъ, и кажемъ іой врата.

„Друга є была незадовольна и надувена. Ніе іой была по вольи наша рана. Све ми є преговарала да є мала плата, а великій посао. Я се напоследку разедимъ, па іой рекнемъ: „Тодо, кадъ ти ніе право, а ты иди у службу тамо гди є велика плата а мало посла.“

„Трећа є была права леньштина. Ніе се хтела сагнути да што уради. Суди су іой увекъ неопрани остали. Кадъ ю човекъ кудъ пошлѣ, могао се ситъ начекати, докъ є натрагъ дошла. У ютру самъ є морала по десетъ пута будити, и викати: Устани већъ єданпутъ леня Мандо! Да є нисамъ с' батиномъ свако

ютро разбудила вальда бы іоштъ и садъ спавала. Е, садъ ко бы могао с' таквомъ леньштиномъ на край извићи. Я самъ ю боме трпила неко време, па онда є счепамъ за руку и истерамъ є на полѣ, некъ иде кудъ є очи нѣне воде.

„Четврта є была облапорна. Ніе могло одъ нѣ ни млеко, ни сиръ, ни сланина остати. Гдегодъ є шта у куѣи нашла све є прождерала. Єданпутъ одемъ у госте, и вратимъ се пре негъ што самъ мислила кући. Издалека опазимъ да се мой оцакъ дими. Кадъ уѣемъ у куйну имамъ шта и видити. Моя ти се Рокса посадила на огньиште па пече на масти лукумиће. До триста врага! повичемъ я, вуци ми се испредъ очію неверна траго!“ — и тако ю одма съ места отерамъ.

„Пета є была халькава и неопрана. Недельомъ се несреѣа знала лепо обуѣи и напарадирати, али тежетникомъ была є тако масна и прлява да бы іой се с' нѣни одрпани хальина' аковче масти нацедити могло. Изгледала є ко какво страшило. Ню ми є кнезъ заповедіо да отерамъ, єръ вели ніе лепо да овако страшило людма прво у очи падне чимъ у Брестовацъ уѣу.

„Шеста є была заборавна и несмотрена. Ніе было дана, кадъ ніе какву штету учинила. Данасъ є разбила лонацъ, сутра шерпеню, преко сутра чинію. Я самъ є свакій данъ лепо световала, али напоследку кадъ ми є већъ и чашу разбила чуемъ гди нешто звекну, па изиѣемъ у куйну, она се тргне и разбіену чашу сакріе, али я ю наѣемъ у поміяма, и на то се тако разсрдимъ, да самъ ю с' места одпустила.

„Седма є была брблява. Све є на врати прислушкивала, шта се у соби говори, пакъ є гласове разносила и сплетке правила. Како є штогодъ чула, одма є као у бубань ударила и по своме свету разгласила. „Бре нећу я ту блебетушу у моіой куѣи трпити, — рекнемъ я, — и тако ю одма после неколико дана оте-

рамъ. — Али гле, чуемъ где ме нетко одъ горе виче. Вальда е кнегиня, зато морамъ ићи да чуемъ каква е заповесть. Ово што самъ ти садъ очитала, нека ти буде за садъ доста. Узми се на умъ, и чувай се, да небудешъ као те девойке, еръ ћу и тебе морати одпустити. У неделю кадъ доспемъ приповедаћу ти іоштъ и оныхъ 13 девоіака што су кодъ мене служиле, па самъ ихъ све єдну за другомъ отерати морала.“

Милана увиди да вратарица више говори него што треба, и да има добаръ єзикъ, али е ипакъ овако мислила: „Слушкиня, коя єдну ма' кою одъ тыхъ погрешака' на себи има заслужуе укора, и домаћица, коя на редъ, чистоту и вредноћу држи, неможе с' таквомъ задовольна быти. Я ћу се чувати не само одъ тыхъ него и одъ сваке друге погрешке и гледаћу да моіой садашньой госпоћи у свачему по вольи будемъ, а сву нћну вику и праску трпељиво ћу подносити.

Милана быяше заиста образацъ добре служавке. Она служаше по науци светыхъ Апостола своимъ временымъ господарима не само зато, да ньима буде по вольи, него іоштъ већма зато да Богу с' тымъ угоди. Она е была вредна и окретна. Милина е была гледати како с' вольомъ све свое послове одправля, и нечекаюћи да іой се заповеди. Бакарне суде држала е чисто и у реду на полици да ихъ е милина было погледати како су се светлили. Земляне суде е брижльиво чувала да се неразбію. На сваштa е пазила и ніе ни єдну иглицу на земльи оставила, него ю е на свое место однела. Што се у кући догодило, о томъ ни речце ніе никоме говорила. Была е задовольна. и старала се да се свагда весела покаже. Кадъ е у чему погрешила, молила е за опроштенћ припознаваюћи свою погрешку. Кадъ е накарана была умела е оћутати, и нћко кротко анћелско лице и нћно смерно ћутанћ кадро е было и саму жестоку вратарицу ублажити, тако

да се ова за кратко време променила, и мужъ іой се ніе могао довольно начудити што е садъ већъ прошао по кои данъ безъ сваће и ината, безъ вике и лупе. Тако е трпељива и смирена Милана владанћмъ своимъ и саму жестоку и збогъ бесноће свое надалеко познату Пелу нешто мало поправити и дотерати кадра была.

При свемъ томъ служба е Милани нашой врло тешко падала. Она е у финимъ женскимъ пословима врло вешта была, али многи послови, кое е она као служавка радити морала были су іой дотле сасвимъ непознати. Она е морала свако ютро пре зоре устати, краву наранити, дрва и воду донети, ватру наложитм, суде прати, собу и куйну чистити, и друге овакве послове свршивати. У многи послови спочетка ніе се знала наћи, и зато ю е горопадна вратарица грдила и свакояка іой имена издевала.

Кадъ бы она тако одъ ране зоре па до мрклога мрака радећи и свакояке погрде слушаюћи уморена и невесела у вече у свою клетку дошла да спава, свагда бы се іошъ по пол' часа Богу молила. Често бы отворила прозорчићъ свой и са сузнымъ очима гледаюћи звездама обасуто небо, овако се молила: „Боже благій, све ове патнѣ подносићу я радо, само да могу отцу момъ кадъ тадъ несрећно станѣ одлакшати!“

X. Сужный.

Милана е у своіой служби већъ многе горке часове провела была, и іошъ ніе прилику добыла да се са своимъ отцемъ састане. Али іой е одма првыхъ дана зракъ надежде засійнуо, кадъ е дознала да вратаръ уедно и тавничарску службу одправля. Милана е кадъ и кадъ запыткивала свога господара за сужне, и изъ речій нѣговыхъ дозна, да се нѣнъ добрый отацъ іошъ у животу налази. Како е тешко морало быти

нѣномъ нежномъ срдцу, кадъ є сиромашну вечеру готовила, кою є вратаръ свако вече сужнима носіо! „О, та све што я трпимъ и подносимъ овде у служби ніе ништа на спрамъ оне патнѣ, кою мой добрый отацъ у тавници подноси!“ Тако є често у себи говорила добра Милана наша.

Єдно вече башъ кадъ є вечера за сужне готова была, уђе вратаръ у куйну и рекне: „Мило, оди за мномъ. Сутра ћу я посломъ мога кнеза на страну иѣи, и неколико дана нећу быти дома. Я ћу ти тавнице показати, па носи за то време ты сужнима єло; єръ моя жена нитъ има времена нитъ волѣ на то.“ Ово говорећи узме у єдну руку даску на коіой су чиніе с' єломъ стаяле, а у другу свежань ключева, и поће у тавницу. Милана є за ньимъ ишла радуюћи се у срдцу своемъ што ће отца своегъ видити, али ипакъ тврдо науми тайну свою предъ вратаромъ прећутати; єръ є добро знала, да іой неће смети ключеве одъ тавнице поверити, ако дозна, да є она кћи сужнога кнеза.

У мрачномъ подземномъ ходнику, где су тавнице быле, застане вратаръ и отвори єданъ у зиду утврђеный капакъ. Милана при светлости жижка опази унутри єдногъ човека дивлећъ погледа с' разбарушеномъ косомъ и дугачкомъ брадомъ. „Овай є было некада храбаръ войникъ, али се после пропіо, проневаляліо и с' разбойницима помѣшао; я небы желіо с' ньиме делити пресуду, коя га очекуе.“ Ово изговоривши вратаръ пружи чанакъ с' граомъ унутра и капакъ затвори.

Затимъ отвори другій капакъ. Овде види Милана єдну на ланцу везану женску съ разплетеномъ косомъ, упалымъ очима и лицемъ ков беше пуно очаянія. „Ова є женска — затвараюћи капакъ рекне вратаръ — была лепа као анђео, да є само коіомъ срећомъ остала невина као што су анђели! На ньой лежи сумня, да є

убица своѓъ собственоѓъ детенцета, кое ако се докаже, она ће зацело главу изгубити. Савесть ю за безбожно дело нѣно даню ноћу мучи, и већъ е изъ очанія побеснила. Чувай се одъ нѣ Мило, и немой се ва животъ главе усудити да врата одъ нѣне тавнице отвориш, ер ћете, боже сахрани, сву разчупати.“

„Само овамо смешъ уѣи, — отвараюћи врата одъ треће тавнице настави речь вратаръ. — Овде е затворенъ еданъ честитъ човекъ, и великій господинъ. Онъ се зове кнезъ Браниславъ.“ Милана немогаше познати свога отца, онъ быяше бледъ и мршавъ; дуге власи пале му быяху на рамена, а седа брада му до пояса допираше. Седіо е на камену, за кои е ланацъ нѣговъ прикованъ быо тако да е онъ по тавници слободно ходати могао.

„Кнеже! сутра ће вамъ моя слушкиня рану донети, ер я морамъ посломъ мога Господара на страну нѣи,“ учтиво проговори вратаръ.

Сужный погледи девойку, и сети се свое кћери: “Боже мой! — узданувши рекне онъ — оволика е вальда већъ садъ и моя сладка Милана. Драгій вратару, я самъ васъ већъ выше пута моліо да за мою кћеръ разпитате. Не бы л’ Богъ дао да ми гласъ о ньой донесете, кадъ се с’ пута вратите.“

„Богъ свѣтый зна гдѣ е она. — Одговори вратаръ, кога самъ годъ до сада за ню пытао, нитко ми ни речце незнаде казати.“

„То дакле ни еданъ одъ оныхъ, кои ми пріятельи бяху, докъ самъ у срећи и слави живіо, ніе к’ себи приміо единицу мою! Али ништа зато, я самъ инакъ тврдо уверенъ да се Богъ за ню стара. Буди и ты девойчице тако добра, као што е моя Милана, и поштуй свое старіе, пакъ ће те Господъ Богъ благословити.“ На ове речи отца своѓъ Милана бризне плакати. Браниславъ чудећи се томе запыта ю: „Да ти

ніе скоро отацъ ил' мати умрла, кадъ тако плачешъ дете мое?" Милана кросъ плачь одговори да іой е мати одавна умрла, а отацъ іой се у врло бедномъ станю налази: „Богъ нека му буде у помоћи. Него си ты дете мое врло меканога срдца, кадъ се тако брзо на плачь навести даешъ!" рекне сужный.

„Есть Мило — придода вратаръ — ты си врло меканогъ срдца, неплачи, еръ ты иначе нећу моћи овай посао поверити. У осталомъ Кнеже, ово е девойче врло добро. Тако смерну, тако вредну и послушну девойчицу іоштъ нисамъ видио. Я се свакій данъ Богу молимъ да се моя деца на ню угледаю, и да тако валяна буду као што е она.

„Богъ милостивый нека те благослови дете мое — рекве сужный и пружи свою окована руку Милани Буди само и одсадъ свагда добра, послушна и вредна, па ћешъ срећна быти и отацъ ће твой доживити радость одъ тебе."

„Да Богъ да!" — єцаюћи одговори Милана и полюби десницу сужнога отца своегъ оросивши ю обилно своимъ сузама.

Срећа што се вратаръ ніе дуже кодъ сужнога задржавао, еръ бы се другчіе Милана за цело была издала.

(Продужиће се.)

Човекъ У храму Божиемъ.

Найрадіе бы онда у срдце човечие желио погледати, кадъ са своіомъ сабраћомъ у храму Божиемъ внутраность предъ Свемогућимъ отвори.

Гдекоя се безумна молитва овде къ небу уздигне, ал' ню смиреность у детиньскотъ повереню оду-

шуе; гдекоя топла жеља овде се одзове, коя за друго срдце цвили, ал' и она живи у вери, да е све што се догађа, дело високогъ и праведногъ промисла, когъ никадъ човечiи умъ неће постићи; и гдекое дркћуће устне разкаяно изусте овде признанѣ теретне кривице съ завештанѣмъ, да ће у будуће правомъ стазомъ ходити. А колико срдца скину овде свой теретъ, победе непріятеля у своіой внутрености, и нађу свету утеху у вери, любави и надежди!

п. Миланъ П.

ЄДНА ПЕСМА

За ученѣ на изустъ у срб. нар. школи.

Царица Милица и Владета војвода.

Пошетала царица Милица
Изподъ града биела Крушевца,
С' ньоме шећу двие миле кћери
Вукосава и лиепа Мара.
К' ньима езди Владета војвода,
На дорату на коню доброме;
Владета е коня озноиіо,
И у белу пену обукао.
Пита нѣга царица Милица:
„Ой Бога ти кнежева војводо!
Што си тако коня озноиіо,
Не идешъ ли са поля Косова,
Не виде ли честитога кнеза,
Господара и мога и твога?“
Алъ беседи Владета војвода:
„Ой Бога ми царице Милице,
Та я идемъ са поля Косова,
Алъ не видо честитога кнеза,
Већъ я видо кнежева зеленка,

Тераю га по Косову Турци,
А кнезъ мислимъ да е погинуо.“
Кадъ то зачу царица Милица
Пролi сузе низъ бијело лице,
Пакъ iошъ пита Владету војводу:
„Iошъ ми кажи кнежева војводо,
Кадъ си био на Косову равну,
Невидели деветъ Југовића
И десетогъ старогъ Југ-Богдана?“
Алъ беседи Владета војвода:
„Та я прођо крозъ Косово равно,
И я видо деветъ Југовића
И десетогъ старогъ Југ-Богдана,
Они беше у пола Косова,
Крваве имъ руке до рамена,
И крвави мачи до балчака,
Али су имъ малаксале руке
Сиекући по Косову Турке.“
Iошъ му рече царица Милица:
„Стан' почекай кнежева војводо,
Не виде ли iошъ два зета моя
Бранковића, Милошъ Обилића?“
Алъ беседи Владета војвода:
„Та я прођо крозъ Косово равно
И я видо Милошъ Обилића,
Онъ стояше у пола Косова
На бојно се коплѣ наслонио,
Бојно му се коплѣ преломило,
Пакъ на њега Турци навалише
До садъ мислиlъ да е погинуо;
Алъ не видо Вука Бранковића
Не видо га не видло га сунце,
Онъ издаде честито га кнеза,
Господара и мога и твога!

Издае Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 38. У Новоме Саду, 14. Октобра. 1860. ГОД. III.

Символъ вере.

(Примеръ како се у народной школи предавати има).

Лекція I.

Кѣрую во единаго Бога Отца Вседержителя, Творца небу и земли, видимимъ же всѣмъ и невидимимъ. Веруемъ у еднога Бога Отца сведжителя, — свемогућега, — Творца небу и земльи и видимимъ свима и невидимимъ; Творца неба и землѣ и свега што се види и што се невиди. —

Шта мы веруемо у овомъ члану вере? Колико има Богова? А зна л' ми кои казати, колико има лица Божіихъ? Коя су то лица Божія? Кое е прво? а друго? а треће? Како се називаю едномъ речію сва три лица Божія? У чіе име започинѣмо свакій нашъ посао и сваку молитву кіда се рукомъ прекрстимо? — Како мы називамо прво лице св. Троице? Зашто зовемо мы Бога, Отцемъ? Зашто кажемо да е онъ Сведжитель или Свемогућій? Зашто га називамо Творцемъ? Шта е Богъ створіо? Ко е су те ствари кое се виде? А знашъ ли ми казати едну ствarь коя се невиди, а опетъ ю е Богъ створіо? Видите дечице, и я, и вы и свакій човекъ имаде у себи душу коя мисли и коя намъ каже шта да радимо, а може л' кои одъ насъ душу видити? Шта дакле има у нами што се видити неможе? Исто тако као што се наша душа невиди, тако се невиде ни свети Божіи анѣели. Свако дете имаде свога анѣела Хранителя, кои га чува и на добро упућуе. Кажи ми дакле, кое су то ствари што ихъ

е Богъ створіо а немогу се видити? — Дечице! анђели су были найпре сви добри, и славили су Бога, али неки одъ ньи после су се погордили, па нису хтели Бога да слушаю, него су се нѣму противили, и зато ихъ е Богъ проклео, па су тіи неваляли анђели постали ђаволи. Видите како зло прође свакій онай кои неће да слуша благога Бога! — Кои ми зна садъ казати шта чине добри анђели? Шта е было одъ оныхъ анђела, кои су се Богу противили? — (Ово е изъ Катихизиса.)

Приповеди ми библичну приповедку о створеню света. Ты другій, приповеди о првымъ людма! Како е Богъ створіо првога човека? У чему се састои образъ и подобіе Божіе у човеку? Ели човекъ остао за свагда у раю? У чему су први люди сгрешили? На што су осуђени због тога греха? Шта е обећао Богъ првымъ людма кадъ ихъ е изъ рая изтерао? (Ово е изъ Библ. приповедака).

Тко тебе рани и одева? А одкуда добыя твой отацъ рану и одело? Кое тай кои дае да намъ усеви роде? Ко се дакле за све люде стара? А ко се стара за животиню? Тако е, дечице моя! благій Богъ стара се за све люде и за сва друга своя створеня, зато се и зове онъ Промислитель свію тварій. (Ово е опетъ изъ Катихизиса).

Е ли кои одъ васъ чуо у цркви да се чита о томъ како е Богъ светъ створіо? (Псалтирци ово већъ валя да знаду, алъ ако незнаду учитель ихъ има упутити да пазе у цркви па ће чути у очи Божића, у очи Богоявленя, на чистый понедельникъ и у очи Ускрса, — дакле четири пута преко године читасе изъ кньиге Бытія почетакъ: Въ началѣ сотвори Богъ небо и землю. (Ово е изъ св. Писма).

У коіой смо молитви мы досада Бога „Отцемъ“ нашимъ назвали? —

Кои ми уме погодити єдну црквену песму, у коіой се каже да є Богъ створіо овай светъ и да се стара за люде? (Хвали душе моя Господа). Знашъ ли іоштъ кои Псаломъ о томе како Богъ управля са целымъ светомъ? (Пс. 103). Знашъ ли єданъ Псаломъ у коме се говори како се Богъ особито за насъ люде стара? (Пс. 8). — Реци ми у коме Псалму говори како Богъ особито оне чува кои се нѣму моле и на нѣга уздаю? (Пс. 90). — Єсте ли у Буквару читали гдегодъ да є Богъ овай светъ створіо? (Види предмети за читанѣ.) Кажи ми примере изъ Библичне Повести изъ коихъ се види да се Богъ о людма стара? (Ное, Аврамъ, Іосифъ, Израильтяни у пустиньи, Іисусъ Навинъ, Рутъ, Давидъ, Товія). Има ли у I. Єзыкословной читанки коя приповедка о томъ да се Богъ стара за люде и да ихъ чува? (бр. 1). Знашъ ли кою приповедку изъ те исте Читанке изъ кое се види да Богъ людма у нужди помаже? (бр. 25). А кои знаде приповедити изъ II. Єзыкословне Читанке о томъ како є све добро што Богъ чини? (бр, 5). (Ово є изъ школскихъ предмета).

Кои зна погодити єдно изреченіе изъ св. Евангелія о томе како се валя Богу молити? Ко зна то исто Српски казати? Реци ты оно друго изреченіе о томъ истомъ предмету? А ты треће и четврто? (види бр. 21. год. III Шк. Л. 12). Кои уме оно изреченіе Евангелско казати, гди намъ се заповеда да Бога любимо? (бр. 21. год. III. Шк. Л. 15). Коя Божія заповедъ каже да є єданъ Богъ? Коя црквена заповесть заповеда да се Богу молимо? Коя Божія заповедъ забранюе псовати и богмитисе? Кажи ми єдно изреченіе изъ закона Мойсеовогъ гди намъ се заповеда да Бога любимо, — да шестъ дана радимо а седми Богу посветимо, — да извршуемо што смо Богу завештали? (види Шк. Л. год. I. — бр. 2).

Кажи и ты єдно изреченіе Соломоново о томе да

се Бога бояти валя? (Бога се бой и одъ зла се уклоняй).

О томе како Богъ праведнике брани и чува? (Богъ праведнике брани и онъ ихъ на њиховимъ путовима чува).

О богопочитаню. (Богопочитанѣ є почетакъ науке и мудрости), — о томе кога Богъ благосиля? (Богъ куће добрыхъ благосиля, а куће невалялыхъ проклинѣ).

О томе, на кога Богъ мрзи, а кога милуе? (Богъ горде мрзи а смерне милуе). (Види бр. 8. год. I. Шк. Листа).

Кои бы умео погодити єдно изреченіе Сирахово о томе да є Богъ великій и милостивъ? (Колико є великъ Богъ толико є милостивъ).

О томе, ко се Бога бои? (Ко се Бога бои быће срећанъ, и на умрломъ часу благословенъ. — Ко се Бога бои, тай и своє родителѣ слуша и служи имъ као старешинама и поглаварима. — Ко се на Бога узда, тога неоставля Богъ. — Нико ніе оставлѣнъ было се у Бога уздао. — Нико се ніе постидіо ко се на Бога осланяо. (Види Шк. Л. год. II. бр. 4).

Реци ми и єдно Товитово изреченіе о томе да се валя Бога сећати и славити га? (Свакій данъ помињи Бога нашегъ, и немой да ти се захте грешити, ни нѣгове заповеди преступати. — Благосиляй Бога у свако доба, и моли му се да онъ путове твое управля, и штогодъ предузимао будешъ, држи се Бога, єръ само онъ срећу зна и само онъ благословъ дели. — Не брини се сыне мой! ако и всмо сиромаси, опетъ ћемо многа блага наследити, ако се Бога бояли, право чинили, и одъ зала се чували будемо). Види Шк. Л I. год. бр. 5). Ово є изъ св. Писма.

Како дакле валя да се владамо, ако желимо да

насъ благій Богъ као добру децу свою воли? На кога треба да се уздамо, кадъ смо у невольи? Кога треба да молимо? Коме треба да захвалюемо на свакомъ добру? Чиме ћемо мы найболѣ Богу захвалити што се онъ за насъ стара? Кадъ мы знамо да е Богъ преблагъ и многомилостивъ, какви треба да мы будемо наспрамъ людій? — Кадъ знамо да е Богъ пресветъ, какви валя да мы будемо? Кадъ знамо да е Богъ найправедніи, шта нама валя чинити? Кадъ знамо да Богъ люби истину, шта нама валя чинити? —

Тако дечице моя увекъ чините оно што е Богу по вольи, па ћете с' тымъ показати да Бога верујете.*)

(* Искуство е показало, да и они учительи кои методъ добро знаду, неуму науку вере и морала тако предавати да буде по децу користна и да имъ служи за правило живота, него само знанѣ у децу трпаю, пакъ онда то као мртва стварь у глави дечіой остане докъ се незаборави, а немаю одъ нѣ деца никакве практичне користи. Деца знаю, алъ немаю свести о ствари той, пакъ ни користи. Многа деца и опетъ немаю свести о ствари, нити су кадри с' тешкомъ мукомъ научену науку употребити. Узрокъ е томе што учительи неуму науке да комбинираю, да сродно са сроднымъ спаю, те тымъ у деци свесть пробуде. Да бы у овомъ погледу учительима нашима колико могу помогао, науміо самъ найпре веровање, па онда остале предмете изъ Катихизиса овако изложити да свакій учитель видити може, како се ови предмети предаю. Предъ очима самъ имао обичне једноласне школе, у коима су Букварци, Часловци и Псалтирци заедно. Букварци уче Славенски текстъ на паметъ и значенѣ нѣгово. На горня пытања одговараю пакъ Часловци, а гдешто као на пр. што се еванђелія, библичныхъ приповедкій и изреченія особито славенскихъ тиче кадри су одгова-

рати само псалтирци. У главнымъ школама букварци уче само текстъ и нѣгово значенѣ, а већій део овде изложеныхъ пытаня управля се на Часловце. В.

Пета Божия заповедь.

(За читанѣ, писанѣ, на изустъ ученѣ, разговоръ и приповеданѣ у срб. народ школи; на помоћь учительма.)

I. *Библична приповедка.* О новевимъ синовима: како Симъ и Афетъ поштуюћи отца своегъ покриваюга, Мойс. I. 9. 23, и отацъ ïи благослови. 26, 27, а Хамъ не. 22, и отацъ га прокуне. 25.

II. *Законъ.* Како гласи пета Божия заповедь? Чти Отца твоего и Матерь твою, да благо ти бѫдетъ, и долголѣтенъ бѫдеши на земли.

Шта намъ се заповеда ту? Да родителѣ свое поштуемо: да ихъ слушамо, да се покоравамо, да имъ благодарни будемо, да примамо науке и савете, укоре и каштиге с' покорносћу, и да с' њиовимъ слабостима стрпеня имамо.

Изречения изъ Св. писма. Децо! слушайте родителѣ свое, ѳръ е то право. Ефес. 6. 1.

Децо! Покоравайте се отцу и матери, ѳръ е Богъ поставио отца надъ синовима, и матерь наредио, да она деци суди. Сир. 3. 2.

Децо! Слушайте свое родителѣ у свачемъ, ѳръ то е угодно Богу. Колос. 3. 20.

Деца треба да свое старие у кући прво поштовати и њима благодарни быти науче, ѳръ е то угодно предъ Богомъ. Тимот. I. 5. 4.

Одъ свегъ срдца поштуй отца своегъ, и незаборави болова матере свое, сети се да су ти они животъ дали, кое имъ ничимъ вратити неможешъ. Сир. 7. 30.

Помози отцу свомъ у старости нѣговой, и не учини му никадъ на жао за живота нѣговогъ. Сир. 3. 12.

Поштуй матерь свою целогъ живота своегъ, помисли колике е многе беде она тебе ради претрпила, пакъ чини іой по вольи, а не на жао. Тов. 4, 3. и 4.

Ко Бога поштуе, тай и своіой матери радости чини. Сир. 3. 6.

Ко се Бога бои, тай и свое родителѣ поштуе, и слуша іи као старешине свое. Сир. 3. 7.

Додашакъ: Нема безъ свое майке добра на свету. н. п.

Майкино е крило наймилие.

Майкина е рана найслаѣа.

Материно е име свето на небу и на земльи.

Мати е човеку после Бога прва светиня на свету.

Добра се деца пре за свое родителѣ него за себе Богу моле.

Примери: Како е Христосъ послушанъ матери своіой. Лук. 2. 51.

Како се Ісаакъ покорава отцу своме, кои га на жртву води. Мойс. I. 22. 6. и 9.

Како Рута слуша свою свекрву, Рут. 3. 3—6.

Како Яковъ слуша своегъ отца, и у далеку землю одилази. Мойс. I. 28. 5.

Како Іосифъ слуша отца своегъ, и иде по браћу кои га мрзе. Мойс. I. 37. 13, и 14.

Како Давидъ слуша отца, и иде к' браћи у ватру. Царст. I. 17. 17, и 20.

Како Товия слуша савете очине. Тов. 4. и прима ій 5. 1.

Како Соломонъ с' престола устае поштуюћи матерь свою. Царств. III. 2. 19.

Како Іосифъ своегъ отца воле, и шта му преко браће поручуе. Мойс. I. 45. 9—13, 46. 29, и 31.

Како Єлисей неће да оде, докъ отца и матерь неполюби. Царств. III. 19. 20.

Како Рута воле свою свекрву и неће да є остави. Рут. 1. 16, и 17.

Како се Давидъ брине за своє родителѣ, Царств. I. 22. 3.

Како се Христосъ на смрти стара за матерь да неостане саморана. Іоан. 19. 25—27.

Додашакъ: Благодарвый сынъ. II. Єзыкосл. читанка, брой 13.

III. Шта обећава Богъ послушной деци? Дугъ векъ, блага, мудрость, првенство, почитанѣ, славу, срећу, благословъ, опроштенѣ грехова.

Изречения. Ко свогъ отца поштуе, дуго ће живити. Сирахъ 3. 6.

Поштуй отца свогъ и матерь свою, то є прва заповесть са обећанѣмъ: да ти благо буде, и да дуголетанъ будешъ на земльи. Ефес. 6. 2, и 3.

Благо себи тече, ко свою матерь поштуе. Сирахъ 3, 4.

Будала одбаца караня отчина, а ко заповести слуша, бы ће првый. Прич. Солом. 15, 5.

Ко караня прима, мудрость прима, а ко мрзи на караня остаће будала. Прич. Солом. 12, 1.

Ко караня гази, самь себе мрзи, а ко караня прима, разумъ прима. Прич. Солом. 15, 32.

Ко є поштеногъ срца прима заповести, а будала ће пропасти. Прич. Солом. 10, 8.

Ко свогъ отца поштуе, самь себе поштуе, а ко свою матерь отискуе, самь себе срамоти. Сир. 3, 10.

Ко се свогъ отца и своє матере сећа, до господства ће доспети. Сир. 23, 18.

Слушай диете караня отчина, и неодбаци савета материнихъ, пакъ ћешъ венацъ среће примити на свою

главу, и гривну златну на свой вратъ. Прич. Солом. 1. 8, и 9.

Деломъ и словомъ поштуй отца своѓъ и матерь свою, да ньиовъ благословъ на тебе сиђе; ѳръ отчинъ благословъ домове деци утврђава, а материна ій клетва до основа искоренява. Сир. 3, 8. и 9.

Ко своѓъ отца поштуе, одъ своихъ се грехова чисти. Сир. 3, 3.

Што отцу свомъ добра учинишъ, неће ти се заборавити, и служиће ти на опроштенѣ грехова. Сир. 3. 14.

Као ледъ на сунцу тако ће се греси твои разиђи, ако своѓъ отцу добра узчинишъ. Сир. 3. 15.

Ко свое родителѣ поштуе, доживиће радости одъ свое деце, и биће му молитве услишане. Сир. 3. 5.

Задашакъ: Ко свое родителѣ поштуе, то га Богъ милуе.

Ко свое родителѣ пази, и нѣга ће нѣгова деца.

Материнъ благословъ и Божіи свеедно су.

Примери: Како Іосифъ сретанъ постае, ѳръ отца послуша. Мойс. I. 41. 38, 40, 42. и 45.

Како Рута сретна постае. Рут. 2. 10—12, 4, 10.

Како Богъ Рихавляне благосиля. Ѳрем. 35. 18, и 19.

Додашакъ: Како Богъ помаже. I, Ѳзикосл. читанка, брой 25.

Дам. Бисеръ и драго каменѣ. стр. 17.

Накнада. Бис. и др. кам. стр. 20.

IV. Чимъ прети Богъ непослушной деци? Срамотомъ, несрећомъ, проклетствомъ, пропасти, смрти.

Изречения. Заптъ е немио ономъ, ко с' пута сврће, алъ ко на заптъ мрзи, срамотно ће скончати. Прич. Солом. 15, 10.

Ко своѓъ отца срамоти и свою матерь отискуе, бы ће срамотанъ и презренъ. Прич. Солом. 19, 26.

Ко своѓъ отца и свою матерь вређа, томе ће се угасити свећа. Прич. Солом. 20, 20.

Немой да не слушаюћи родителѣ зажалишъ: я омрази науку, и уклони срце свое одъ караня, непо слуша гласе, кои ме опоминяше, и неприклони ува своѓъ к' науци, пакъ ево допадо свакога зла. Прич. Солом. 5. 12–14.

Проклетъ био, ко своѓъ отца и матерь срамотно. Мойс. V. 27, 16.

Безбожникъ е, ко своѓъ отца оставля, а одъ Бога проклетъ, ко свою матерь вређа. Сир. 3, 16.

Ко се своѓъ отца и свое матере одриче, и мисли да то ние грехъ, нечастивоме е другъ. Прич. Солом. 28, 14.

Тешко оному, ко своме отцу и матери пребаци, што су га родили. Исаия 45, 10.

Паметанъ е сынъ послушанъ своме отцу, а непослушанъ ће пропасти. Прич. Солом. 13, 1.

Кое очи отца и матерь непоштую, те валя орли и гаврани да изклюю. Прич. Сол. 30, 17.

Сву децу, што свое старие неслушаю, и ньима се непокораваю властима предайте, и народъ сазовите, нека ихъ каменѣмъ побию. Мойс. V. 21. 18–20.

Ко своѓъ отца или матерь бие, убиенъ да буде. Мойс. II. 21, 15.

Ко зло рекне отцу своме или матери своіой, убиенъ да буде. Мойс. II. 21, 16.

Богъ заповеда говореи: Поштуй отца своѓъ и матерь свою, а ко зло рекне отцу илъ матери, убиенъ да буде. Мат. 15, 4.

Додашакъ. Материна е клетва страшния одъ Божіе.

Ко ни своѓъ отца неуме отрпити, другима ће главе полупати.

Коя неслуша материне опомене, она ће свекрвине укоре и псовке.

Примери: Како Самуилови синови сбогъ непослушности недођу на престолъ. Царств. I. 8. 3, 5, 7.

Како Илиеви синови пропадну. Царств. I. 4, 11. збогъ непослушности 2. 22–25.

Како Авесаломъ страда, Царств. II. 18. 9, 14 и 15, збогъ одпадања одъ отца 15. 12, 30.

Додашакъ. Како Радоица прође неслушаюћи матерь. Букваръ, пред. за читанѣ, бр. 7.

Како Милица са своимъ цветомъ прође, неслушаюћи матерь. Букваръ, пред. за читанѣ, бр. 14.

Како Петаръ прође неслушаюћи матерь. Букваръ, брой 17.

Како яре страда не слушаюћи матерь. Бисеръ и Драго Каменѣ, стр. 22.

Плата за неблагодарность. Бисеръ и Др. Каменѣ, стр. 23.

Непослушный Мишъ. Бисеръ и Драго Каменѣ, страна 25.

За читанѣ. Сократови Разговори, I. о почитаню родителя Шк. Листъ. Год. 1860. стр. 58.

(Продужиће се.)

О воспитаню кћери.

(По Фенелону.)

I.

О важности женскогъ восиышаня.

Воспытанѣ кћери грдно е занемарено. Ту е стародавный обичай и своевольство матернѣ еданъ единый учитель и судия. Сви люди ту несретну мисао држе, да кћери ние ни нуждно воспитати. Изображаванѣ мушке деце држи се, да е за публичне интересе много важние, и макаръ да се и у овомъ исто онако многе и грубе погрешке чине, као и у воспитаню жен-

скомъ, опетъ се држи, да є зарадъ оногъ много више знања и вештине нуждно, него за ово. Зато су се многи найученіи и найпаметніи люди бринули, те начела и правила само за воспитанѣ мушке деце стављали, и свудъ само за мушку децу школе дизали и учителѣ намештали. Шта силно и труда и трошкова стаю књигопечатнѣ, и учена изтраживања, и методи, и изборъ учителя! И макаръ да є отудъ више надежде него хасне, опетъ є то найизвестній знакъ, колико се велика важность и вредность на изображенѣ мушке деце полаже. А за девойке држи се, да овима никое науке нетреба, мислећи, то ће ихъ само суетнима начинити и на многе желѣ побудити. О њима се држи, да є довољно ако знаю кућу водити, и мужевима безъ противусловлѣња покоравати се. Іошъ има многи, што само оне случаєве вата и њи найрадие приповеда, где є ова илъ она жена, бавлѣћи се с' наукама изашла свету на подсмехъ; те отуда оће да изведу право, да се воспитанѣ кћери незналимъ и несмотренимъ матерама слепо и безусловно оставити има.

Истина є, да се врло чувати валя, кћери онако воспитати, да наукомъ своіомъ свету на подсмехъ изађу. Женска є душа слабия и любопитљивия, пакъ ние ни саветно ню онимъ наукама учити, кое бы є суетномъ и високоумномъ учинити могле. Жена ние одређена да држаномъ управля, ни ратове да води, или да свештеничке дужности одправля; пакъ нису іой ни те науке нуждне, што у политику, филозофию, богословию или у ратоводство илъ правдословлѣ спадаю. Исто тако има гомила механичнихъ вештина, кое њойзи неприличе, еръ є она за домаће вештине и послове одређена. Жена ние ни теломъ ни душомъ онако яка, као мужъ што є; али у накнаду тога обдарила є ню наравь са чувствомъ за лепоту и редъ и чи-

стоту, и радљивость и штедню, с' коима она у кући владаюћи лепше ствара него мужъ.

А отудъ, што є она одъ нарави слабија, и држимъ да башъ то слѣдуе, да є тимъ нуждније ню яку и снажну начинити. Она има врло важне дужности свршивати, дужности кое су основъ целога людскогъ живота. Жена диже или руши кућу, она уређуе све домаће послове, и свршуе ствари кое се људства најближе тичу; отуда долази, да она при уводеню или разпростираню добрихъ или злихъ обичая у свету највећи уплывъ има. Разумна радна и смерна жена, то є душа целе куће, она донесе у ню благостанѣ и срећу. Мужъ ако ће іошъ толико с' поља уваженъ бити, неможе ни са целимъ знанѣмъ своимъ ништа у кући извести, ако му жена неуме илъ неће на руку да иде.

Светъ ніе празна мисао, него се састои изъ народа и држава, а ове се састоє изъ поединихъ фамилия; а ко уме фамилию болѣ држати и ньомъ управляти него жена, коя окромъ своґъ природомъ датогъ првенства ту, и природне штедљивости іошъ є и радљивости и пажньомъ на сваку ситницу, и речитосћу и приятносћу обдарена. Могу ли се мужеви надати са животомъ своимъ сретни и задовольни бити, кадъ ньихови најближи другови, жене, никаква воспитања немаю? и може ли одъ оногъ порода добро што изаћи, коегъ матере одма у првимъ годинама живота незнанѣмъ и невештиномъ своіомъ укваре?

Доиста су дужности женске по народъ и државу исто онако важне, као и дужности мушке. Жена има кућомъ управляти, мужа сретна учинити, децу добро воспитати. Жене се могу са добродетелима исто онако одликовати, као и мужеви; оне могу обштемъ благостаню исто онако полезне, али и на штету бити; оне сачињяваю половину рода людскогъ, што є крвлю спасителѣвомъ изкупљена и за вечный животъ одређена.

Добро воспитане жене могу многе благослове донети, али и многу несрећу, ако нису доброгъ воспытаня имале, кое бы ій стазомъ добродетельи водило. Познато е, да занемарено воспыганѣ женско много опакие последице има него мушко, єръ невалялства и зла мушка понайвише одъ ньиовогъ рђавогъ воспытаня долази, а ово имаю или одъ матера, или одъ другихъ жена, кое су ій у младости укварияле.

И история намъ казуе о интригама, о невалялству права и обичая, о крвавимъ ратовима, о сваћама верозаконскимъ и о превратима држава, кое су жене започеле, и силне беде свету нанеле. Зато е одъ велике важности, да се и ове добро воспытаю. Мы ћемо да покушамо средства и начине о овомъ потражити.

Афоризми.

Ако свагда кротко и добродетелно узживимо, и свега се оставимо што е неправо и зло: известно се можемо надати, да ћемо или на овомъ или на ономъ свету награђени бити.

Не говори нигда што ние истина, да не бы — кадъ бы при твоима речма остати хтео, — самъ признати морао, да бы сила наметние и болѣ было да си ћутао.

Г. Г. Приложници на фондъ „Школскогъ Листа.“

„правымъ подобаетъ похвала.“ Пс. 32. 1.

Осымъ оне ГГ. Приложника, коихъ часна имена у 35. бр. Шк. Листа подъ 21. Септ. 1859. штампана су, и коихъ прилогъ износи 82. фор. аустр. вр. слѣдую овде проча ГГ. Приложници, као:

ГГ. — Константінъ Обрадовићъ учитель Вогањскій 2

фор. 93 нов. Александеръ Іоанновићъ учит. Сивачкій 2 фор. Іоаннъ Паничъ учит. Падејскій 2 фор. 10 нов. Константинъ Казеръ учит. у Мал. Бечкереку 2 ф. Аркадій Поповићъ учит. Шовскій 2 фор. 78 нов. Сімеонъ Станковићъ учит. Байскій 2 ф. Павао Ивановићъ Медицине Докторъ изъ Бае 10 фор. Гавріилъ Милаковъ учит. Байшанскій 2 фор. Младенъ Бошњаковићъ учит. Шидскій 3 фор. Партеніе Живановићъ учит. у Дежанфалви 2 ф. Павао Іорговићъ учит. Сомборскій, еданъ дукатъ. Конст. Іоанновићъ трговацъ и Ђорђе Іоанновићъ ц. кр. поште администр. у Баи заедно 2 фор. Іоаннъ Настићъ учит. Сомборскій 5 фор. Косма Средоевъ учит. Чалманскій 2 фор. 78 нов. Павао Ожеговићъ учит. Нерадинскій 2 фор. Теоф. Марковићъ учит. Іозефовачкій 5 фор.

Изъ Маршоноша: ГГ. Іоаннъ Милићъ парохъ и местн. шк. управитель 5 фор. Мил. пл. Бремићъ. бележникъ 2 фор. Теод. пл. Бремићъ, трговацъ 1 фор. Лазаръ Мучаловъ, трговацъ 5 фор. Сімеонъ Мучаловъ, трговацъ 1 фор. Іоаннъ Крстеканићъ, кнезъ 50 нов. Стефанъ Дураковъ, касиръ 50 нов. Сімеонъ Малетићъ, епітропъ 1 фор. Лазаръ Добричкій Епітропъ 1 фор. Михаилъ Теодоровићъ кроячъ 1 ф. Іоаннъ Чонградацъ кроячъ 10 нов. Милошъ Чонградацъ пекаръ 40 нов. Данко Бакаловићъ ћурчија 20 нов. Лазаръ пл. Бремићъ 1 фор. Теодоръ пл. Бремићъ 1 фор. Софіа пл. Бремићъ 1 ф. Васілій Лунгъ 1 фор. Гавріилъ Бакалићъ 2 ф. Младенъ Бакалићъ 1 фор. Иліа Вучићъ 1 фор. Димитрій Милиновъ 1 ф. Васілій Бандинъ 1 фор. Павао Вуковъ 1 фор. Іоаннъ Грубановъ 30 нов. Ніколай Матићъ 40 новч. Сава Крстеканићъ 20 нов. Латінка удова Бањанова 1 фор. Живоинъ пл. Бремићъ 1 фор. Бука Вучићъ ратаръ 1 ф. Арсеній Марінковићъ ратаръ 1 фор. Манојло Вучићъ ратаръ 1 фор. Аксентіе Величковићъ кроячъ 40 нов. Ааронъ Иліићъ учит. 5 фор.

Изъ Аде: Обштина Аџанска изъ обште благајнице 15 фор. Стефанъ Гајчиновићъ парохъ и местн. шк. управ. 2 ф. Светозаръ Вуићъ адвокатъ 10 ф. Міхаилъ Теодоровићъ ц. кр. поштаръ 2 фор. Станиславъ Поповићъ варошкій бележн. 3 фор. Алекс. Ивковићъ местн. начелникъ 1 фор. Павао Милутиновићъ сигурности повереникъ 1 ф. Гавріилъ Дудварскій обшт. благајникъ 2 фор. Конст. Поповићъ, албанезъ, трговацъ 1 ф. Аркадіе Протићъ трговацъ 1 ф. Милошъ Гајчиновићъ економъ 1 фор. Іоаннъ Протићъ чизмаръ 1 фор. Новакъ Ненадовићъ кожухаръ 1 ф. Павао Официровићъ економъ 1 фор. Самуилъ Смиљанскій земљод. 1 фор. Авраамъ

Павловићъ ученикъ 50 нов. Миланъ Яковлевићъ ученикъ 50 нов. Никол. Кириħ учит I. разреда 5 фор. Драгутинъ Дадиħ учит. II. разреда 5 Ф.

ГГ. Теодоръ Вуиħ ц. кр. поштаръ у Чантавиру 1 Ф. Діонисіе Стефановиħ учит. у Србск. Чанаду 2 Ф. Теодоръ пл. Брановачкій у Сенти 2 фор. Ніколай Коньовиħ учит. II. разреда у Суботици 5 Ф.

Изъ Товарника: ГГ. Ђорђе Поповиħ трг. 1 Ф. Софіа Марцикиħева удова трговкиња 1 фор. Андрія Ђорђевиħ трговацъ 1 фор. Марко Поповиħ ц. кр. поште одправникъ 50 нов. Міхаилъ Петровиħ лецедеръ 50 нов.

ГГ. Тома Ивановиħ пом. бележн. у Станиш. 2 Ф. Адамъ Фириħхавскій учит. у Срб. Сент. Петру 4 Ф. Павао Сентомашкій учит. Сивачкій 2 фор.

Изъ Іосифова: ГГ. Влад. Петровиħ 1 Ф. Христина Петровиħ 1 фор. Милошъ Станковъ земльод. 1 фор. Авксентіе Станковъ земльод. 1 фор. Мія Вуичиħ 20 нов. Міхаилъ Бикиħ 47 н. Младенъ Маринковъ, трговацъ 60 нов. Савва Маринковъ земльод. 20 нов. Таца Гргинъ земльод, 10 нов. Димитріе Пакашкій касиръ 50 н. Танасіе Пакашкій земльод. 10 нов. Тима Поповиħъ 40 н. Лука Нинчиħъ 1 фор. Іоаннъ Райчиħъ 20 нов. Васа Ивановъ 20 нов. Сава Ловинъ 30 н. Павле Гргинъ 30 нов. Ђорђе Бабиħъ 30 нов. Авраамъ Игнятіевъ 50 нов. Артемій Паниħъ трговацъ 20 н. Стефанъ Чобановъ кошухаръ 13 нов. Авксентій Анастасіевиħъ земљед. 20 нов. Іосиф пл. Моцика 30 нов. Ђорђе Влаховъ 10 нов. Ісідоръ Настасиħъ 20 нов. Петаръ Міхайловиħъ берб. 50 н.

Изъ В. Сентмиклеуша: ГГ. Ђорђе Николиħъ протопресвитеръ 2 Ф. Ђорђе Деметеръ срезск. Начелникъ 3 фор. Госпоѣа Епіфанія Стефановиħа 2 Ф. Стефанъ Ђорђевиħъ 2 Ф. Августинъ Табаковиħъ 1 фор. Теофанъ Ничовиħъ 2 Ф. Светозаръ Недељковиħъ 2 фор. Іоаннъ Миоляцъ 1 Ф. Лука Чолиħъ 1 фор. Констант. Ђорђевиħъ 1 фор. Емануилъ Іоанновиħъ ђаконъ и учитель 2 Ф. Павле Ђорђевиħъ 50 н. Ђорђе Алексіевиħъ 50 нов.

ГГ. Исаакъ Амициħъ учитель Сенмартонскій 2 фор, Светиміе Живоиновиħъ учитель Ривичкій 2 Ф.

Сума 281 фор. 59. новч. аустр. вр. и еданъ дукатъ.

Ови се новци налазе на остави кодъ професора препарандије г. Николе Вукиħевиħа у Сомбору.

(Продужиће се.)

Издае Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 39. У Новоме Саду, 21. Октобра 1860. ГОД. III

Символъ вере.

Лекція Друга.*)

а.

И ко єдинаго ГДа Іисѹса Хрїста сына Божїа єдинороднаго, иже ѿ Отца рожденаго прежде всѣхъ вѣкъ. — Веруемъ у єднога Господа Іисуса Христа сына Божія, єдноroднаго, — єдинца, — одъ Отца роѣенога преѣе свію векова.

О коме се говори у овомъ другомъ члану вере? Кое е лице свете Троице Богъ Сынъ? Зашто се назива друго лице Божіе Сыномъ? (Зато што се раѣа одъ Бога Отца преѣе свію векова.) Зашго се назива Сынъ Божій Господъ? Како се іошть назива друго лице св. Троице? Шта значи име Іисусъ? Шта значи речъ Христосъ? Како се іошть назива Іисусъ Христосъ? (Слово Божіе, Богъ Слово).

Зашто се назива Сынъ Божій єдинородпый? — Кажи ми шта све знашъ изъ Библичне повѣсти о Іисусу Христу? Изброй све молитве у коима се Іисусъ Христосъ споминѣ? Кажи ми єдну црквену песму у коіой се Іисусъ Христосъ назива єдинороднымъ сыномъ Божіимъ. Кои ми Псалтирацъ зна казати у коме

*) Ова се лекція, по смислу прописаног у Шк. Листу год. I. бр. 10 поделеня часова на двапутъ има предавати, зато е и овде на двое разделѣна.

се Еванђелію говори о превечномъ рођеню Христовомъ? (Въ началѣ бѣ Слово, и Слово бѣ къ Богу и Богъ бѣ Слово). Кадъ се чита то св. Еванђеліе? Зашто се башъ на Ускрсъ чита Еванђеліе о превечномъ рођеню Бога Слова? (Зато єръ се на тай данъ осимъ Воскресенія Христовогъ празднуе и божествено рођенѣ сына Божіега одъ Бога Отца. — Како се живописуе Сынъ Божій на икони св. Троице? С' кое стране седи до Бога Отца? —

6.

Свѣта ѿ свѣта, Бога истинна, ѿ Бога истинна, рожденна, несотворена, єдиносѹщна Отцѹ, имже вся быша. — Веруемъ у Іисуса аХриста, кои є светлость одъ светлости, Богъ истинитый — правый — одъ Бога истинитога, рођенъ а нестворенъ, єдносуштанъ, єднакъ раванъ Отцу; коимъ є све постало, кои є све створіо.

Шта значе ове речи: Свѣта отъ свѣта? Значе то да є Богъ Отацъ права светлость, а исто тако да є права светлость и Богъ сынъ? — Знате ли кою молитву изъ Часловца, гди се Іисусъ Христосъ назива *Свешлосшь?* (Свѣте тихій святыя славы). А кои ми знаде Тропаръ, у коме се Христосъ назива „сунце правде?“ — Шта значе речи: Бога истина отъ Бога истина? Шта значе речи: рожденна, несотворенна? Шта значе речи: єдиносущна Отцу? Шта значе речи: Имже вся быша? Кои бы ми знао с' речма светога Еванђелія засведочити да є Сынъ Божій све створіо што є годъ на овомъ свету? (Вся тѣмъ быша и безъ него ничтоже бысть єже бысть). Кадъ се то у св. Еванђелію чита? Кадъ мы знамо да є Спаситель намъ права Светлость и да у нѣму никакве мане нема, како се нама валя владати? (Валя намъ се чувати одъ таме т. є. одъ греха, и тежити к' светлости т. є. добродетельи.

Светый Евангелистъ Лука.

Између оныхъ светыхъ мужева, кои су намъ животъ, дела и науку Христа Спасителя списали, светый Лука є на реду трећій. Покрай његове иконе изображава се обично, по тайнепуномъ виђењу пророка Езекіиля, телацъ, зато, што є Лука започео свое евангеліе са повешћу о Захарію, кои є као свештеникъ старо заветне цркве теоце Богу на жертву приносіо.

Светый Лука рођенъ є у граду Антіохіи у Сиріи. По преданію было є онъ еданъ одъ седамдесеторице маньихъ ученика Христовихъ и као што се у ѣдной црквеной песми споминѣ, онъ є было еданъ одъ она два ученика, коима се Христосъ после свога Воскресенія на путу у Емаусъ придружіо, и при ломленю хлеба явіо.*) У младости своіой учіо є Лука високе науке, и особито се извештіо у лекарству, красноречивости и живописаню. Кадъ є св. апостолъ Павле у Антіохіи проповедао, онда се Лука нѣму придружіо, и съ ньиме є заедно, као сатрудникъ у проповеданю науке Христове, по многимъ пределима путовао, и нѣму свагда на руци было. Због тога є св. апостолъ Павле нѣга особито любіо. По жельи апостола Павла и са нѣговымъ знанѣмъ списао є Лука на петнайстъ година после Воскресенія Христовогъ Евангеліе на Грчкомъ езыку. У овоме Евангелію описуе онъ многе догађае и предмете, о коима се кодъ другихъ еванђелиста спомена не налази. Тако одма у почетку открива св. Лука тайну Христовога воплоћенія, за кою є онъ, по мнѣнію многихъ св. отаца, одъ саме преблагословене Дѣве Маріе извештенъ было. У Лукиномъ Евангелію налазе се и млоге приче Христове, коима се грешницима, кои се каю, надежда на милость Божію улива, као што є притча о блудноме

*) Другій є было Клеопа.

сыну, ковга е отацъ каюћегъ се милостиво приміо; о добромъ пастиру, кои изгубљену овцу тражи, и нашавъ ю на ременима кући носи; о смиреномъ Митару — царинику, — кои е оправданъ изъ цркве изишао; о Самарянину, ковга милостиво дело већма се Богу допада, него дари, жртве и сама права вера безъ добрыхъ дела и безъ милосрдія. Напоследку св. евангелистъ Лука найясніе описуе каянѣ благоразумнога разбойника, кои е на крсту са Христомъ распетъ рекао: „*Помени ме Господе у царству твоме,*“ и коме е за срдачно каянѣ нѣгово божественый нашъ Спаситель рай обећао.

Осимъ тога списао е св. Лука „Дѣянія Апостолска,“ у коима приповеда о Христовомъ вознесенію, о избору апостола Матіе, о силазку св. Духа, о делима апостола Петра, о каменованю св. првомученика и архидіакона Стефана, о погубљенію Якова брата Іохановогъ, о обраћеню апостола Павла и нѣговомъ проповеданю. Проповеданѣ то могао е доиста Лука съ найвећомъ точношћу описати; ербо е апостола Павла свуда пратіо, и напоследку с' ньиме е и у самъ царствуюћій градъ Римъ ишао. Како евангеліе тако и дѣянія апостолска писао е Лука непосредно некомъ Теофилу, кои е морао быти какавъ поглаваръ или отменъ човекъ, кои е у Христа веровао. Будући пакъ да Теофилъ значи Боголюбъ, то се узети може да су обадве те свете кньиге управлѣне и на све люде, кои снагу имаю да страсти свое покораваю разуму, а разумъ вери Христовой, и кои су достойни да слушаю свето Евангеліе.*)

Пошто св. апостоли Петаръ и Павле мученичкомъ смрћу у Риму науку Христову засведоче, Лука обиђе Италію, Галію (Француску) Далмацію, Македонію, Египатъ, Тиваиду и Ливію, проповедаюћи евангеліе и о-

*) Види: „Предисловіе еже ѿ Лѹки Св. Єваггеліа.“

бранаюћи незнабожце у праву веру. Млоге є напасти и гоненія одъ невалялыхъ людій претрпіо, али є свагда постоянъ у вери остао, знаюћи да свакогъ оногъ, кои за права Бога страда, очекуе велика награда на на небу. Свагда є быо весео и крепакъ духомъ, нити су га многоразличите патнѣ и неволѣ у очаяніе довести могле. Іоштъ и у старости кадъ му є 84 године было проповедао є слово Божіе с' найвећомъ ревношћу. Св. Григоріе Богословъ пише да є и св. Лука мученички животъ свой окончао, али обично се држи да є онъ у дубокой старости у граду Патрасу у Грчкой природномъ смрћу умръо.

У време Константина Великогъ пренешено є тело овога евангелиста изъ града Тиве у Грчкой, у престолный градъ Константинополъ, и положено є у цркви светыхъ Апостола подъ частномъ трпезомъ заедно с' телесима св. Андрея првозваногъ и светогъ апостола Тимотея.

По древномъ преданію изобразіо є св. Лука образъ матере Божіе, како на рукама држи Господа Іисуса Христа, и іоштъ друге две иконе, и принео є те образе матери божиіой да види есу л' іой по вольи, а мати Божія є рекла: „Милость моега сына и моя нека буде с' ньима. (т. є. съ тымъ иконама)." Светый Лука изобразіо є іоштъ и иконе светыхъ апостола Петра и Павла, и оставіо ихъ є светой цркви и христіянству потоньихъ векова. Неке одъ тыхъ икона задржале су се до данашнѣга дана у гдекоимъ божіимъ храмовима. Споменъ св. евангелиста Луке прославля црква христова 18. Октобра сваке године, а налази се неколико побожныхъ породица у народу Србскомъ, кои тай данъ свое крсно име славе. Особито є красакъ Тропаръ кои се св. Луки пое. У нѣму се у кратко али найживлѣ и подпуно описую дела овога ученика Христовогъ. Онъ овако гласи: „Апостолскихъ дѣяній

сказатеса, и Єуаггеліа Хрїстова свѣтла списателя, Лѹкѹ препѣтаго: не исписана сѹща Хрїстовѣ цркви, пѣсними священыми сватаго апостола похвалимъ, яко врача сѹща, человѣческїа немощи, єстества недѹги и язвы дѹшъ исцѣлающа, и молящаса непрестанно за дѹшы наша.

Милана.

(Наставлѣно.)

XI.

Милана се даѥ своме ошцу иознаши.

Ово вече быяше за нашу Милану врло жалостно. Бледо лице сужнога отца, тешки окови, у коима га ѥ видила, — и страховита тавница нѣгова непрестано іой предъ очи изалазаше. Несрећно станѣ отчино узнемириваше ю. Само ѥдна надежда, да ће одсадъ отца своѥъ чешће виђати и судбу нѣгову колико толико одлакшати моћи, кадра ѥ была тугу нѣну нешто мало ублажити. Пошто своѥ обичне послове посвршуе, доће у свою собицу и помоливши се Богу да іой благослови намеру нѣну легне у постелю, али заспати ніѥ могла.

Поноћь проће а Милана іоштъ ни очію ніе затворила была. У томъ се пробуди и вратарица, и почне спремати свога мужа на путъ. Милана такође устане и вратарици помогне.

Око два сата после поноћи вратаръ се на путъ крене, а жена нѣгова пошто га испрати, врати се у свою собу и легне опетъ спавати. —

Милана причека докъ се све у замку смирило ніе; па онда, помоливше се крепко Богу, ключеве тавничне, коѥ іой ѥ синоћъ вратаръ предао био с' клина

скине, светилникъ запали и сакривши га подъ прегачу босонога упути се кровъ мрачный ходникъ управо у тавницу свога отца.

Полагано и са страхомъ отвори она тавницу. Сужный био е іоштъ буданъ и седіо замишлѣнъ на камену. Опазивши при светлости тавничарову служавку, зачуди се онъ и запита: „Єси ли ты дете мое, ил' ме очи мое вараю? шта ты овде тражишъ тако касно, или болѣ рѣки тако прерано? Мало пре е огласіо стражаръ горе на кули да е два сата после поноћи.“

„Опростите ми — тихимъ гласомъ смерно одговари Милана, — опростите ми, што васъ тако у невреме узнемируемъ. Я бы рада была с' вама на само говорити.“

„Дете мое, — рекне на то сужный, — то е за тебе врло опасно, то ће те можда у велику неприлику довести. По твоме синоћнѣмъ понашаню, я се небы одъ тебе никаквомъ рѣавомъ делу надао, али знай, да поштена девица не сме обноћъ ни преко прага свога корачити. Да, дѣва треба да обноћъ врата одъ свое собе веѣма забрави, него што су желѣзна врата на овой тавници затворена.“

„Будите спокойни, — одговори Милана, — све живо у овоме замку осимъ петла и нѣговога стражара дубокій санъ борави. Я се нисамъ несмислено, ни изъ рѣаве намере овамо упутила. Богъ е самъ мене овамо довео. Я вамъ носимъ гласъ одъ ваше кѣери, одъ ваше единице Милане!

„Одъ мое кѣери (зачуѣенъ рекне сужный. „Ако е тако, то си ты анѣео, што у поноћно доба долазишъ у ову тавницу. Познаешъ ли ты Милану мою? Єси л' ю видила? Єси ли с' ньоме говорила? Єли она здрава; єли срећна? говори, говори брзо!“

„Я вамъ найболѣ гласе одъ нѣ носимъ,“ — одговори Милана извадивши изъ своихъ недара колайну

отчеву, кою є са собомъ понела была. „Єли вамъ позната ова колайна и овай златанъ ланацъ? учтиво запыта га она.“

О та то є онай аманетъ, когъ самъ я моіой доброй кћери о растанку нашемъ за споменъ дао. Я самъ є заветовао да аманетъ тай никоме изъ руку недае. Ты дете мое, мора да си с' ньоме врло добро позната, и она ти є колайну ту по свой прилици само за то дала да мене с' ньомъ лакше увериш да те є она к' мени послала.“

„Милана ніе никоме аманетъ твой дала, — одговори она, — погледай ме добрый мой отче! я самъ твоя єдиница, я самъ Милана твоя!“

Она є, пре него што є другій путъ у тавницу пошла, мрку бою са свога лица спрала, и садъ принесавши светилникъ ближе, учини се она отцу своме да є много лепша, него што є пре была. Бела и румена боя преливаше се на нежни образчићи нћни, као што се прелива белило крина у близкости румене ружице, или у багрености ютренћга неба, кврчасте плаве власи красиште іой главу, и сузе блистаху се у нћнымъ очима, дочимъ се она умилято осмеваше.

„Милано, сладка моя Милано! — с' радошћу повиче Браниславъ, и испусти на землю колайну, — оди, оди, да те загрли твой родитель. — Садъ немаримъ, ако ће се и камените стене замка овога на мое теме сурвати, кадъ самъ само ту утеху доживіо, да дете опетъ видити, и моимъ родительскимъ прсима пригрлити могу.

С' овымъ речма пригрли отацъ свою кћерцу к' срцу своме, и ороси лице нћно обилнымъ сузама радости. Милана є такође плакала, и задуго ништа друго ніе могла изговорити, само ове речи: „Отче, добрый мой отче!“

„Али кажи ми за име Божіе сладко дете мое — после дужегъ плача рекне отацъ, — како си ты у Брестовацъ дошла; приповеди ми шта є приморало єдиницу мою, да у службу ступи кодъ єдногъ одъ најманьихъ служителя у овомъ замку!“

Милана приповеди у кратко све што се с' њоме после несрећногъ растанка догодило, како ю є Марко гостолюбиво приміо, и како є она на ту мисао дошла да у Брестовцу службу тражи, да бы тако прилику добила, за отца своегъ чути и њега видити.

„И садъ — завршивши довде познату нама повесть свою продужи Милана, — Богъ є топлу мою молитву услишао, и пламтећу желю срдца мога благословіо. Я самь добыла ево прилику, да тебе најмиліи мой родителю чешће виђати и надгледати, и твое мудре савете слушати могу! О! та я самь садъ најсрећнія кћи на овоме свету. Одъ садъ ништа више одъ благога Бога нежелимъ, него да тебе изъ ове мрачне тавнице избављена и слободна видимъ!“

С' сузнымъ очима пресече отацъ нћну беседу: „Ахъ! не најсрећнія, али за цело најболя, најчеститія си ты кћи, драга моя Милано, а я самь најсрећніи отацъ на свету. — Мени бяше тешко сносити ударъ судбине, кадъ самь златанъ ланацъ са желѣзни окови променити морао. Али сада благодаримъ Богу на томе ударцу, кои ме є научіо познати и ценити срдце єдинице мое. Кадъ ме є светлый царъ нашъ пре неколико година за мое заслуге овомъ колайномъ на златноме ланцу одликовао, држао самь се за најсрећніегъ човека на свету, али садъ у тешки окови ови, кои ми ранћно раме непрестано позлеђую, држимъ я себе за млого срећніега него што онда быяхъ. Теретъ овыхъ окова мени ніе више несносанъ, и ово сладко тренуће небы дао ни за какво благо овога света!

Шта є злато? — презрителнный погледъ бацивши на колайну, коя іоштъ єднако на земльи лежаше, продужи онъ, — шта є злато ово, на спрамъ райскога блаженства, коимъ Богъ добродетельи често іоштъ и овога света награђуе! Али не, неправо вређамъ я ову златну колайну — подигнувши є са землѣ настави говорити — колайна є та за насъ одъ найвеће важности, али не зато што є одъ сувога злата сакована него због оныхъ красныхъ знаменя, што су на ньой изжлѣбљена.“

„Да, драга кћери моя, у овомъ важномъ за насъ тренућу испунила се найточніе она света истина, одъ кое знаменѣ на овой колайни видити можешъ. Свевидеће око Божіе бдило є надъ тобомъ, и сачувало те є добру и невину. Преблагій праведный судія са висине свога престола милостивимъ окомъ є погледао у ову тавницу, и мени є страховито ово место мученя у другій рай претворіо. Никога се небоймо, кадъ є само онъ с' нама. Видишъ кћери моя! Кнезъ Страшимиръ хтео насъ є да упропасти, али є тымъ самимъ и нехотице послужіо као оруђе преко когъ намъ є десница Свевишнѣга неисказану радость овога састанка приуготовила.“

У крсту є спасеніе. Ко се Бога бои, тай є и у нэйвећой беди много срећніи одъ неваљца, све ако ће овай како богатъ, на гласу, и припознатъ быти. Ово ти моимъ собственымъ искуствомъ посведочити могу. Господаръ овога замка мисли да самъ я найнесрећніи човекъ на овоме свету, зато што као сужанъ у тавници нѣговой дане живота мога проводимъ. Али премда онъ у найвећемъ изобилію живи, премда свирка и певанка — кою често и у поноћно доба чакъ овде чуемъ, — нигда готово неизбиза изъ двора нѣговогъ, ипакъ се я не бы с' ньиме меняо. Истину ти исповедамъ кћери моя, да я у овой мрачной тавници

при чаши воде и кришки сувога хлеба за много срећнієга себе држимъ, него што є Сташимиръ у своимъ сяйнымъ дворима при сладкой малвасіи и господской рани; єръ іоштъ нису оковани онакови ланци, кои бы кадри были слободный духъ човечій сапети и уздржати човека да се мислима своима невійне у висине небесне, тражећи тамо мелема за своє уцвелено срце, и лека за горке патнѣ своє.“

„Благо теби кћери моя, што си у младымъ твоимъ годинама искусила шта є патня и трплѣнѣ, и што у ово глуво доба, — кое многе твое вршнякинѣ у играню и веселю проводе, — надгледашъ свога сужнога отца. Патня, кою обични люди за найвеће зло држе, тебе є сачувала одъ порока и научила познати и осећати сладость добродетельнога живота. Буди и одъ сада добра, и испунявай и све друге Божіе заповести тако као што пету Божію заповесть испуняваш. Остани свагда постояна у добродетельи. Веромъ у распетога Спасителя побеђуй свако искушеніе, кое би те на зло навести хтело, пакъ веруй мы, быти ћешъ срећнія, него да седишъ на найсяйніемъ царскомъ престолу.

На кули замка затрешти рогъ ноћнога стражара, кои зору обявльиваше.

Милана полюби отца у руку, угаси светилникъ изиће изъ тавнице и забравивши ю поврати се брзимъ коракомъ крозъ тавный онай ходникъ у свою клѣтку.

(Наставиће се.)

Парамитнє.

VI. *Рахила.*

Кадъ се Яковъ изъ оне свете обители вратио бияше, где му се оно Богъ явио, и где є онъ разтворена небеса видио, бияше душа нѣгова пуна радости, єръ ту Богъ понови савезъ са своимъ народомъ.

Али томе непроће дуго, а Якова тешка сустиже туга: љуба младости нѣгове Рахила, при раћаню другога сина тешко се замучи, и кадъ виде, да се живота нѣногъ приближи врай, она последнѣ прибра снаге, и дете довати и полюби, и назвавши га Венониомъ (Вениаминъ) синомъ болова, душу пусти.

А кадъ предъ вечногъ судию доће, она се заплака и рече: єдну ми отацъ само молбу изпуни; допусти да мою децу, одъ коихъ ме данасъ растави, само кадгодъ видити могу, и њима у невољи помоћи и сузе њине утрти.

Тринутъ ти дозволявамъ — рече іой небесный отацъ — да свою на земльи децу видишъ, алъ њиове болове неможешъ ты одлакшати.

Кадъ душа ове добре майке први редъ сиће да свое обиће, она затече Якова са оба своя сина горко плачући. — „Седа моя косо, — говораше Яковъ крозъ плачъ, ты морашъ пре времена у гробъ! Са боломъ ћу к' мртвима ићи, єръ ето оће и Веніамина да ми отму.

Плачући врати се майкина душа на небо, докъ се и Якову и синовима ненавршише дани, те и они у райска селишта доћоше, и радостно іой приповедише, како се туга и плачъ њиовъ на радость промену.

Она утре сузе, и после дугогъ времена сиће опетъ на землю, да гробъ свой обиће; ал' ту опази децу свою одъ њиовихъ бездушнихъ господара немилостиво гонѣне; и кадъ све опустошено наће, и виде да ни гробъ нѣйзинъ поштећенъ неоста, приста ту плачући и уздишући тако, да се іошъ дуго после чуяше изнадъ гроба невидимо неко уздисанѣ.

И трећій редъ сиће она на землю башъ онда, кадъ се оно потоцима крвь невине деце око Витлеема проливаше. Узъ плачъ и якъ ояћенихъ майкій

плакаше и ова, са гроба свогъ ясно вичуће: нема ій нема више; и дуго се с' гроба плачни уздисаи чуяше: „нема ій више.“

А кадъ се трећій редъ на небо плачући поврати, онда іой небесный отацъ рече: смири се садъ кћери моя, немучи више своє душе са неволяма людскимъ; такавъ є животъ на земльи, часомъ прилика доће, где се само плачъ и якъ чуе; ал' онъ нетраe дуго, и плачъ се у радость и славопеве промене. Остави мени децу твою, и моя су; ниe твоє срце толико снажно, да може судбину земнихъ сносити и ньиове беде одлакшавати; то є моя брига, мени є остави.

Тада се умири майкина душа, и оста навеке спокойна у райскомъ насељу. Іошъ запитиваше она новодошелце райске о судбини и срећи своихъ на земльи, ал' више необилазаше гроба свогъ, где се уздисаи нѣнога материнѣгъ срца одавно заборавише. Тако и данасъ гробъ ћути, ал' добра майка жави и данасъ радуюћи се са децомъ своіомъ.

Неколико примера за вештбанѣ на географичной карти Войводства.

Одъ Новогъ Сада има до Пироша 1 сатъ. Разтвори толико цирклъ, колико на карти износи то место одъ Н. Сада до Пироша, и кажи ми колико бы сати требало одъ Новогъ Сада до Сомбора, кадъ бы се ишло преко Кера, Врбаса, Куле, Сивца у Сомборъ?

Колико бы сати требало одъ Н. Сада до Илока, кадъ би се ишло преко Футога, Черевића, Сусека, Нештина?

Колико бы сати требало одъ Н. Сада до Шида, идући на Футогъ, Черевићъ, Грабово, Лежимиръ, Дивошъ, Ердевикъ у Шидъ?

Колико бы требало одъ Н. Сада до Митровице идући на Каменицу, Иригъ, Велике Радинце у Митровицу.

Колико бы требало одъ Н. Сада до Кленка идући на Иригъ, Руму, Яракъ у Кленакъ?

Колико бы требало одъ Н. Сада до Земуна идући на Карловце главнимъ друмомъ између Бешке и Марадика на Инђију, Стару и Нову Пазуу и Батайницу у Земунъ?

Колико бы требало одъ Н. Сада до Суботице идући на Сентомашъ, Тополу у Суботицу?

Колико бы сати требало одъ Н. Сада до Кикинде идући на Темеринъ, Феудварацъ, Бечей Старый и Новый, Беодру у Кикинду?

Колико бы сати требало одъ Н. Сада до Темишвара идући на Жабаль и скелу преко Арадца, Бечкерека, Парданя, Улпеча у Темишваръ?

Овако може свакій учитель свое место узети, и с' овимъ разметомъ циркла дати деци да мере одстоянѣ одатле пакъ на све краеве Войводства.

Г. Г. Приложници на фондъ „Школскогъ Листа."

„правымъ подобаетъ похвала." Пс. 32. 1.

Г. Павле Георгіевићъ изъ Зомбе кодъ Сексарда 210 ф.

Изъ Вуковара: ГГ. — Васил. Марковићъ 5 фор. Констант. Михайловићъ 5 ф. Іоаннъ Михайловићъ 5 ф. Коста Михайловићъ 5 ф, Михаилъ Михайловићъ 4 ф. Тома Михайловићъ 1 ф. Васа Михайловићъ 2 ф. Михаилъ Ладићъ 5 ф. Тоша Станићъ 10 ф. Коста Стойшићъ 5 фор. Іоаннъ пл. Рогулићъ 5 ф. Петаръ Шкутарій 2 ф. Grof Eltz Károly 25 ф. Dr. Metzner Agoston 2 ф. Ђоко Бирра 2 ф. Андрія Бирра 1 ф. Стефанъ Бирра 1 ф. Васа Романовићъ 1 фор. Кузманъ Станићъ 1 ф. Павле Панићъ 1 ф. Алекса Панићъ 2 ф. Ђоко Стояновићъ 1 ф. Милошъ Смаићъ 1 ф. Иванъ Клиншићъ 1 ф. Петаръ Мачковићъ 1 ф. Михаилъ Миросављевићъ 1 фор. Петаръ Радивоевићъ 1 ф. Ђоко Космановићъ 1 фор. Миша

райковићъ 1 Ф. Іоаннъ Ранчићъ 5 Ф. Бранко Вукашиновићъ 5 Ф. Anton Knoll 5 Ф. Коста Адамовићъ 2 Ф. Ђорђе Тетићъ 1 Ф. Тоша Шећерковићъ 1 Ф. Іоаннъ Іоанновићъ 1 Ф. Гавро Теодоровићъ 1 Ф. Хуго Топалковић 1 Ф. Павле Івановићъ 1 Ф. Ђорђе Плавшићъ 4 фр. Павле Герчићъ 2 Ф. Бока Поповићъ 2 Ф. Сума 339 Ф. аустр. вр.

Ови се новци налазе на остави кодъ госп. Васе Марковића у Вуковару.

ГГ. Марко Романчићъ грађ. Земунскій 5 Ф. Друштво Славенск. бала у Пешти 10 Ф. Урошъ Лазаревићъ парохъ у Войки 10 Ф.

Изъ Нов. Бечеја. ГГ. Діонисіе Павловићъ Парохъ 2 Ф. Лазаръ Авуцкій парохъ 50 нов. Стефанъ Марковићъ парохъ у Франѣву 50 нов. Симићъ и Мравићъ 2 Ф. Нікола Сечанскій 2 фор. Ђорђе Вуковъ 1 Ф. Ђорђе Михайловићъ 1 фор. Дан. Димитрієвићъ 1 Ф. Платонъ Маширевићъ 50 нов. Д. К. Папићъ 2 Ф. Алекс. Мусулинъ изъ горн. Карловца 1 фор. Марко Котта 1 фор. Іоаннъ Киселичкій 1 Ф. Яковъ Баеръ 50 нов. Алойсъ Лухедеръ 50 нов. Вас. Вуяцковъ 40 нов. Будимиръ Алексіевићъ 1 Ф. Ђорђе Бугарскій 50 нов. Ђорђе Белићъ 50 нов. Димитріе Подгорчићъ 1 Ф. Аца Кириловићъ 1 Ф. Іоаннъ Стерговићъ 2 Ф.

Изъ Новогъ Сада: Његово Високопреосвештенство Господинъ Епископъ Платонъ 20 Ф. — ГГ. Гаврилъ Ползовићъ градоначелникъ 5 Ф. Др. Іоаннъ Суботићъ 2 фор. Др. Светозаръ Милетићъ 10 Ф. Ђорђе Вучерићъ 2 фор. Петаръ Нинковићъ проф. и управ. гимн. 2 Ф. Др. Максимовићъ еданъ талиръ. Іосіфъ Матићъ ц. кр. маіоръ 2 Ф. Ђорђе Чавићъ 1 Ф. Н. Копривица 1 Ф. Іоаннъ Малетићъ 1 Ф. 50 нов. Светозаръ Ніколићъ 1 Ф. І. Георгіевићъ 1 Ф. Іоаннъ Радовановићъ 1 Ф. Іоаннъ Бадрљица 1 Ф. Алекс. Ђорђевићъ 1 Ф. Ігнятъ Адамовићъ 1 Ф. Іосифовићъ 1 Ф. Павелъ Николићъ Балта, парохъ 1 Ф. Лазаръ Илићъ, учитель 3 Ф. Алекс. Гавриловићъ, професоръ 3 Ф. Новакъ Радоничъ, еданъ дукатъ. Теод. пл. Рогулићъ 3 Ф. Исидоръ Коларовићъ, архимандритъ 5 Ф. Лазаръ Ђеремићъ 2 Ф. Нікола Продановићъ 1 Ф. Марко Поповићъ 4 Ф. Стефанъ Брановачкій 5 Ф. Стефанъ Бокшанъ 2 Ф. Савва Суботићъ 1 Ф. Стояковићъ 1 Ф. Пав. Мачванскій 2 Ф. Ст. Николићъ 2 Ф. Міхаилъ Іоанновићъ

1 Ф. Живко Ђурићъ 1 Ф. Коста Радуловићъ 3 Фор. І. Хохштайнъ, (еврей) 2 Ф. Андрія Дабишићъ 1 Ф. Павле М. Михайловићъ 1 Ф. 50 нов. Радославъ Манойловићъ 1 Ф. Савва Кузмановићъ 1 Ф. С. Димитріевићъ 1. Стефанъ Барус ковићъ 1 Ф. Петаръ Іовичићъ 3 Фор. Андрія Петровићъ 5 Фор. Добривой Вукадиновићъ 1 Ф. Іоаннъ Маріяновићъ 1 Ф. Петаръ Летићъ 1 Ф. Мил. Димитріевићъ 1 Ф. Іоаннъ пл. Младеновићъ 1 Ф. Григорія Андреевићъ, парохъ 1 Ф. Євтимій Мунчићъ 1 Ф. Ђорђе Гаванскій 1 Ф. Ђорђе Поповићъ 5 Ф. Н. Н. 2 Ф. 50 нов. Др. Іоаннъ Хаџићъ 5 Ф. Андрія Монашевићъ, парохъ 1 Ф. Любомиръ Стоядиновићъ, професоръ 1 Ф. Др. Міхаилъ Политъ 5 Ф. Ђорђе пл. Новићъ 4 Ф. Уредн. Школского Листа 2 Ф. 50 нов. Кондороши, адвокатъ 2 Ф. Александръ Захарићъ, наместникъ 1 Ф.

Изъ Вршца. ГГ. Филипъ Трандафировићъ протопресвитеръ 5 Ф. Неименованъ приложникъ 2 Ф. Богданъ Кузмановићъ 1 Ф

Высокопреч. г. Патрікій Попескулъ архим. Гргет. 10 Ф.

Изъ Оравице и Вранюце ГГ. Ђорђе Стаићъ ц. кр. среской начелн. 5 Фор. Іоаннъ Янковићъ ц. кр. ср. помоћн. 1 Фор. Димитрій Стояковићъ ц. кр. пореза надзиратель 5 Ф. Іоаннъ Іоанновићъ Митровчанинъ актуаръ грунд. књига 5 Фор. Франя Кириниъ ц. кр. акт. гр. књига 1 Фор. Фердинандъ Лазићъ асистентъ 1 Ф. Алекса Ђеминовъ рачуноводитель 1 Ф. Сима Трифунеско бележникъ у Греовцу 1 Ф. Марко Павловићъ, трговацъ 5 Ф. Алекса Петеръ трговацъ 1 Ф. Юліе Шнаблъ (израилтянинъ) 2 Ф. Стефанъ Савићъ бележникъ у Вранюцу 3 Ф. — Сума 264 Ф. 60 нов. аустр. вредн. 1 холандскій дукатъ и еданъ талиръ.

Ови се новци налазе на остави кодъ Сл. Уреднишства „Србскогъ Дневника,“ у Новомъ Сяду.

У 38. бр. Србск. Дневника одъ 15. Мая о. г. налази се да е благор. г. Ђорђе Манойловићъ адвокатъ у Вршцу приложіо на Фондъ Шк. Листа 10 Ф. аустр. вредн. —

И тако цела сума у готовоме новцу до данасъ на „Школскій Листъ“ приложеныхъ новаца износи у аустр. вредности 895 Фор. 19. нов. 2 дуката и 1 талиръ, неузимаюћи сиречь у рачунъ обећане алъ іошъ неположене прилоге.

Издае Епіскопска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе сваког месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 40. У Новоме Саду, 28. Октобра 1860. ГОД. III.

Символъ вере.

Трећа Лекція.

Насъ ради человѣкъ и нашегѡ ради спасенїа сшедшаго съ небесъ, и воплотившагосѧ ѿ Дх҃а свѧта и Маріи Дѣвы и вочеловѣчившасѧ. — Верујемъ Сына Божія Исуса Христа, кои се зарадъ насъ людій и зарадъ нашега спасенія сишао съ неба и воплотіо се — приміо тело — одъ Духа светога и Маріе Дѣве, и кои е постао човекъ.

Шта мы верујемо у овомъ трећемъ члану вере? Зарадъ кога се сынъ Божій сишао с' неба на землю? Одъ чега насъ е имао спасти сынъ Божій? Какавъ е то првый грехъ? Приповеди ми изъ библичне Повести како су први люди сгрешили, и шта имъ е Богъ после тога обећао? Садъ ми приповеди како е анђео благовестіо Дѣви Маріи да ће она Исуса Христа родити! Нађи ми свето Еванђеліе у коме се то исто чита! прочитай га! — Како се зове онай праздникъ у кои мы празднујемо воплоћенѣ Христово? у кои данъ бываю Благовести? Кажи ми обреде црквене кои на тай праздникъ бываю? Гди е у цркви икона благовѣштенія? Кажи ми поздравъ анђеловъ, у комъ се мы сећамо воплощенія Христова? (Богородице Дѣво). У чію е славу тай поздравъ? Зашто мы називамо матерь Исусову Богородицомъ? У чію се славу пое о ютреню на деветой песми? (У славу матере Божіе, коя е Христа родила и у споменъ воплощенія Христовогъ.) Шта се обично пое на

деветой песми? Зашто онда звоно звони? (Да и они Християни кои нису у цркви знаду шта се тада у цркви сбыва, и да молитве свое саедине са молитвама св. цркве у славу Матере Божіе). Шта дакле ваља чинити кадгодъ чуемо да звоно на девету песму звони?

Приповеди намъ изъ Библичне Повѣсти о роѣеню Іисусовомъ?

Нађи и прочитай оно св. Евангеліе гди се приповеда о томъ како се Іисусъ родіо? Кажи ми кои е то праздникъ кадъ славимо роѣенѣ Христово? Кадъ пада тай праздникъ? Шта се каже у Божиѣнѣмъ Кондаку, шта у Тропару? Зашто се о Божиѣу слама уноси? — Шта се догодило са Іисусомъ у осмый данъ после роѣеня нѣговога? Кои е то праздникъ кодъ насъ? — Шта се догодило са Іисусомъ у 40-тый данъ после роѣеня? Како се тай праздникъ кодъ насъ зове? кадъ пада? Кои е тропаръ на Сретеніе? Знашъ ли молитву праведнаго Симеона? Кадъ се та молитва обично у цркви чита? Ко ю обично чита? Шта значи молитва та? — Шта знамо о Христу кадъ е 12 година имао? Нађи ми у св. Еванђелію повѣсть о дванайстолетномъ Іисусу! Кадъ се то у св. Еванђелію чита? (на нову годину). Покажи ми све то на икони! Шта се догодило кадъ е Іисусъ одъ тридесетъ година быо? Шта е Іисусъ после крштеня радіо? Знашъ ли кою науку Іисусову, што е у изреченію? Реци ми штае Іисусъ учіо о владаню према другима людма? Нека то исто рекне Псалтирацъ еданъ на Славенски! Шта е учіо Іисусъ о томе како се ваља према непріятельима владати? Имали у другой Читанки коя приповедка гди се говори о едномъ човеку кои се башъ тако владао? (II. Єзык. читанка бр. 113). Реци ми едно изреченіе у комъ насъ Спаситель учи да живимо у миру? да не злобимо? да неговоримо зла? Како насъ учи Спаситель да се чувамо одъ невалялыхъ людій? Како насъ

учи Спаситель да будемо милостиви? Шта намъ говори Спаситель о поштованю родителя? Како насъ учи Спаситель да се Богу молимо? Знашъ ли ону молитву, коіой насъ є самъ Спаситель научіо? Како се та молитва зове? Кое су две найглавніе заповеди што намъ є Іисусъ Христосъ дао? (Возлюбиши Господа Бога твоего и т. д). (На све ово, одговоре наћи ћешъ у 20 и 21 брою Шк. Листа ове године; по себи се разуме да ће сви Часловци изреченія та на Србски већъ знати: єръ су ихъ іоштъ као букварци писаюћи на паметъ научили, Псалтирци ће пакъ она изреченія Евангелска коя су дотле научили, и у Славенскомъ тексту рецитирати морати). — Приповеди ми кою притчу Іисусову о блудномъ сыну, о Мытару и Фарисею, о немилостивомъ богатирцу и о убогомъ Лазару, о милостивомъ Самарянину? На кога бы се ты желіо угледати? У чему се желишъ на тога угледати? Дал' бы имао ты прилику таково добро дело учинити? Кадъ бы ты то учинити могао? Обећай ми се да ћешъ то учинити! Видићу хоћешъ ли речь одржати! (Ова се пытаня употреблюю после сваке приче, и сваке науке коя за правило живота служити има.)

Чиме є Іисусъ потврђивао свою науку? Кажи ми ты єдно чудо Іисусово, за кое си у Библичной Повести чуо? Дедъ и ты єдно? Дедъ іоштъ єдно? Єси ли видіо кое одъ тыхъ чудеса' измоловано? Зашто є Іисусъ Христосъ чудеса чиніо? Єли Іисусъ Христосъ свою науку и животомъ засведочіо? Можемо ли се мы на Христа у чему годъ угледати? — Єсу ли сви Іудеи у Христа веровали? Како су се Фарисеи и књижевници Іудейски према Христу владали?

Пета Божия заповедь.

(За читанѣ, писанѣ, на изустъ ученѣ, разговоръ и приповеданѣ у срб. народ школи; на помоћь учитељма.)

(Наставлѣно.)

V. Кога валя іошъ као и родителѣ поштовати? 1, све старие, и све власти; 2, у школи и цркви, 3 обштини и 4, држави.

Изречения. 1, Предъ старимъ людма устани, и стара лица поштуй Бога се боећи. Мойс. III. 19, 32.

Седа є коса чесности круна, само путемъ чесности она се добия. Прич. Солом. 16, 31.

Нечини старцу пакости, него му говори као отцу своемъ, а старици као матери своіой. Тимот. I. 5, 1, и 2.

Додашакъ. Поштуй старие, пакъ ће и тебе твоіи млађи.

Поштуй старие, ако си радъ старости дочекати. Ко старость непоштуе, ние є ни вреданъ.

Примери: Како неваляла деца у Ветилу страдаю. Царств. IV. 2, 23, и 24.

Додашакъ. Како Илия пролази, што старие непоштуе. Букваръ. Прим. за чит. брой 8.

Како царица пере ноге старици. II. Єзикослов. читанка брой 138.

Изречения 2. Повинуйте се учитељима вашимъ и покаравайтесе, єръ се они стараю за душе ваше, као коій ће одговоръ дати, да то с' радосћу чине, а не уздишући, єръ вамъ ово неће помоћи. Євр. 13, 17.

Припознайте оне коій се око васъ труде и настое, и имайте ихъ у обилной любави за трудъ ньиовъ. Солун. I. 5. 12, и 13.

Учитељи и свештеници, они су слуге Бога вишнѣга, коій намъ путъ спасения показую. Дѣян. Ап. 16, 17.

Поштуйте двогубо свештенике, коій се за васъ

стараю, особито оне, коій се труде око васъ речю и наукомъ. Тимот. I. 5, 17.

Додашакъ. Коя се деца своимъ учительма и старіима непокораваю, све ће несретни люди быти.

Богу родительма и учительма никадъ вратити и накнадити неможемо.

Ко неће одъ мудри савета да прими, онъ ће укоре.

Примери: Како Христосъ слуша и пыта учителѣ. Лук. 2, 46.

Вртаръ. I. Єзикосл. читанка бр. 57.

Изречения 3. Ко своє господаре чува, бы ће поштованъ. Прич. Солом. 27, 18.

Слуге нека се повиную своимъ господарима, и нека имъ буду у свачемъ повольни, а не противуречиви, ни крадльиви, него у свачемъ верни, да тако науку Спасителя нашегъ прославе у свачемъ. Тит, 2, 9, и 10.

Слуге! слушайте господаре своє са страомъ и дрктанѣмъ у простоти срца своегъ, као и Христа, не само на очигледъ света то чинеѣи, као да людма угаѣате, него као деца Божия, чинеѣи волю Божию, драговольно служеѣи као Богу а не людма, знаюѣи да ће сваки, што добра учини, то примити одъ Бога, было робъ или слободанъ. Ефес. 6, 5, и 6.

Слушайте у свачемъ господаре своє, не само предъ очима чинеѣи, као да людма угаѣате, него у простоти срца боеѣи се Бога; и што годъ чините, чините по души, као Богу; знаюѣи да ће те одъ Бога примити плату по заслуги, єръ Бога служите; а кои скриви, прими ће што є скривио, и неће бити гледаня, ко є ко. Колос. 3, 22—25.

Будите покорни са свакимъ страомъ господарима, не само добрима и кроткима, него и прекима, єръ є

то предъ Богомъ угодно, кадъ ко Бога ради беду подноси, и страда на правди. Пет. I. 2, 18, и 19.

Додашакъ: Где се старіи неслушаю, ту ни Богъ непомаже.

Онако се владай према старіима своимъ, како си радъ да се твои млађи према теби владаю.

Тешко ономъ свакоме юнаку, ко неслуша свога старіега.

Како старій свира, онако млађи нек' игра.

Ко неуме слушати, неуме ни заповедати.

Примери: Како Елиезеръ слуша Авраама, Мойс. I. 24, 9, и 10.

Како се Іосифъ своме господару повинуе, Мойс. I. 39, 4—6.

Притча о слугама и талантима. Мат. 25, 14—30.

Додашакъ: Верно паракуварче. II. Єзикослов. читанка брой 41.

За читанѣ шегршима: Савети. Школ. Листъ год. 1858. стр. 8.

Изреченія 4. Свака душа нека се покорава властима кое владаю, еръ нема власти да ние одъ Бога, и штогодъ е власти одъ Бога су поставлѣне. Римль. 13, 1.

Будите покорни свакой власти людской Бо̄га ради; ако цару као господару, ако ли кнезовима, као нѣговимъ посланицима за осветy злочинцима, а утеху добрима. Пет. I. 2, 13, и 14.

Подайте цару царево, а Богу Божие. Мат. 22, 21.

Подайте свакомъ што сте комъ дужни: коме порезу, порезу; коме царину, царину; коме страхъ, страхъ; коме честъ, честъ. Римль. 13, 7.

Чините прошеня, молитве и захвальиванѣ за све люде, за цареве и све кои су у власти, да мирно поживите, у свакой побожности и поштеню. Тимот. I. 2, 1, и 2.

Когодъ се противи власти, Божіой се наредби противи, а коіи се противе сами ће на се грехъ навуħи. Римљ. 13, 2.

Страшніи е у срдньи царъ него у срдньи лавъ, и когодъ га вређа, самъ себи греши. Пр. Сол. 20, 2.

Оћешъ ли да се небоишъ власти, чини добро и има ћешъ славу одъ нѣ. Римљ. 13, 3.

Ни су власти страхъ добрыма него злима. Рим. 13, 3.

Власти су слуге Божие теби на добро; алъ ако зло чинишъ бой се, єръ неносе мача узалудъ, него да се осветє свакомъ, когодъ зло чини. Римљ. 13. 4.

Бой се Бога и цара, и неупуштай се са побунѣницима, єръ ће ій у часу зло снаħи, па ко бы ньихове обе каштиге поднео. Пр. Сол. 24, 21, и 22.

Ни у мисли непомисли зла на цара, ни у соби где спаваш не реци зла за господарима своимъ, єръ ће се дознати мисли и речи твое. Еклес. 10, 20.

Не гледай друге што зла чине, па да га чинишъ и ты, и да с' гомиломъ противу правде и закона идешъ. Мойс. II. 23, 2.

Додашакъ: Кога валя молити, неваля га срдити.

Ко се ячемъ неумоли, неодбрани се.

Коя рука може посећи, валя е целивати.

Покорну главу сабля не сече.

Ко своимъ властма угађа, има ће ій на руци кадъ у зло падне.

Примери: Како Давидъ поштуе Саула. Царств. I. 24, 1—12, 26, 9—12.

Како се Ізраилтяни покораваю Ісусу Навину. Ісусъ. Нав. 1, 16, и 18.

Како Павле поштуе власти. Дѣян. Апост. 23, 5.

Како Христосъ поштуе власти. Мат. 22, 17—21.

Како Савей страда за непокорность властма. Цар. II. 20, 1, 21, и 22.

Како Ізраилтяни страдаю бунећи се противу Мойсие. Мойс. IV. 14. 2, 10—12, 29—30.

Како Корей и нѣгови страдаю због побуне противу Мойсие. Мойс. IV. 16. 1, 2, 32—35.

За читанѣ: Поглаварство. I. Ѳзикосл. читанка, бр. 102.

Зміинъ репъ. Бис. и Драго Каменѣ. стр. 29.

(Наставиће се.)

Милана.

(Наставлѣно.)

XII. Дешиньска любавь.

Сутра данъ, текъ што се Милана с' вратарицомъ и децомъ за столъ посадила была да руча, наѳданпутъ сасвимъ изненада и преко обичая уѣе у собу кнезъ Страшимиръ. Ово Милану нашу, коя се после повратка своѓъ изъ тавнице опетъ нагаравила была те ѳ као углярка девойка изгледала, — яко уплаши. Она помисли да ѳ Срашимиръ како годъ дознао за нѣнъ ноћашньій ходъ у тавницу, и с' тога одъ страха дрктати почне. Страшимиръ с' намрштенымъ челомъ и заповедаюћимъ гласомъ проговори: „Я самь наредбу учиніо да другій ѳданъ служитель капію чува, а васъ две идите горе у мою куйну те помажите тамо ѳла готовити; ѳръ ћу сутра млоге госте добыти.“ — Садъ Милани мало одлане, и она доѣе к' себи. Страшимиръ ѳ опазіо быо да се она яко уплашила, и насмеши се мало; ѳръ ѳ радо имао видити да га се когодъ бои.

Милана и вратарица по заповести отиду у куйну, те се тамо у послу нађу. Тай данъ предъ вече доѣе у Брестовацъ ѳданъ властелинъ изъ суседства са великомъ оружаномъ четомъ, коя се на поляни предъ замкомъ стани и целу ноћь частећи се и веселећи проведе. Сутра данъ доѣе другій властелинъ, и цео данъ

долазаху по две по три чете оружаныхъ людій, кое пешице, а кое на коньи. С' оныма, кои последньи дођоше, дође и вратаръ.

Милана се омишляше да све те припреме на ратъ слуте, и доиста кадъ е у вече вратаровој деци однела была вечеру, чуе одъ снуждене вратарице да е ратъ, и да ће вратаръ, кои е овыхъ дана' войску купіо, сутра са воромъ противъ непріятеля полазити.

Пре зоре бойна трупа затруби, и даде знакъ да се войска за полазакъ спрема. Вратаръ, кои быяше еданъ одъ найбольихъ кнежевыхъ юнака', у войничкой оправи, с' припасанымъ мачемъ, и с' бойнымъ коплѣмъ у десници ступи у собу, опрости се са женомъ и децомъ и све ихъ редомъ излюби. Мати и деца плакаху и јукаху, и Милана плакаше, као да му е рођена кћи. У полазку опомене вратаръ жену и дечицу, да се за нѣга свакій данъ Богу моле, па онда се окрене Милани и рекне іой: „Моли се Богу и ты Мило, да се моіой жени и деци срећно изъ рата повратимъ.“ Труба по другій путъ затруби и войска се певаюћи на путъ крене. Напредъ ездише на лепы коньи у богато руво обучене воеводе подъ сяйнымъ оружіемъ. За ньима у лепомъ поредку следоваху пешаци и конияници. Страшимиръ предавши ключеве староме надзирателю замка, препоручи му да найстрожіе пази да се не бы какавъ злотворъ у замакъ увукао, и опростивши се са своіомъ женомъ и децомъ, на брзомъ зеленку своимъ за войскомъ одезди. На махъ после одласка нѣговогъ капіе се горе узвуку, и на место тишме и жубора, дубока тишина у Брестовцу настане.

Вратарица и Милана имађаху тай данъ млого посла, докъ су куйну у редъ довеле. Предъ вече рекне вратарица Милани: „Мило! я идемъ сутра у ютру с' децомъ у родъ, а ты се можешъ мало одморити, само неваборави сужне наранити, и гледай да намъ добру

вечеру приправишъ.“ У ютру рано вратарица с' децомъ отиде своме роду у походе, а Милана остане сама кодъ куће.

Тко е садъ срећніи бio одъ наше Милане. На одморъ ніе она ни мислила. Ово неколико дана' имала е она толико млого посла, да е само неколико тренућа' свако вече кодъ Отца своегъ провести могла, а садъ е цео данъ могла на услугу нѣгову посветити. Она е іоштъ одпре скроила была за отца своегъ неколико парій кошуля, одъ платна што іой углярка поклонила бяше. Покрай тога оплела е была и неколико парій наногвица, и само чекала на згодну прилику да с' ньима отца своегъ послужи. Чимъ вратарица с' децомъ отиде, одма похити Милана у тавницу понесавши са собомъ умиваоницу, комадъ сапуна и ручникъ заедно с' преобукомъ и наногвицама. Као анђео избавитель с' веселымъ лицемъ поздрави она сужнога отца своегъ, отвори му пута и окове, и понуди га да се изиме и преобуче. Кнезу Браниславу, кои чистоту особито любляше, понуда ова была е добродошла. „Кћери моя! Мени се чини да самь садъ у новъ животъ ступіо,“ рекне онъ Милани, кадъ ова после некогъ времена доће, да умиваоницу изнесе.

„Садъ морате малко изићи драгій родителю мой на слободанъ воздухъ,“ рекне Милана, и изведе отца крозъ тавничный ходникъ у малый вратаровъ вртъ, ковга она обраћиваше и у реду држаше. Ютро бяше прекрасно. Сунце любко сіяше и благотворномъ топлотомъ своіой землю огреваше, тихый повеларацъ цветне мирисе по врту разсипаше. „Боже мой! — у усхићеню приметый сужный кнезъ, — овай мой прелазакъ изъ мрачне тавнице на видело, вальда е наликъ на прелазакъ изъ овога живота, у вечный животъ.“

Милана понуди отца да седне подъ едну мирисну

и богатолистнату липу, и мало часъ донесе му ручакъ. „Овде можешъ добрый отче све до довече остати, нитко те неће узнемиривати, а я ћу ти овамо данасъ чешће долазити и тебе походити моћи.

Кнезъ се проходаше по цветномъ врту и наслађиваше се белога света и давно неуживаныхъ милина'. Благодетни зраци Божіега сунца оживљяваху и укрепљяваху нѣгово дугимъ тавнованѣмъ ослаблено тело. С' чувствомъ смирене побожности захвали онъ Богу што га є сподобіо данасъ уживати благодети яркога сунца, ал' іоштъ већма захвали Богу за любавь кою му кћи указиваше. „Любавь є — тако говораше у себи Бранославъ — право сунце у духовномъ свету; она светли, оживлюе и грее. Безъ нѣ бы сва земля была мрачна тавница а животъ на ньойзи быо бы вечито сужанство.“

Предъ вече доће Милана и с' тужнымъ срдцемъ одведе отца натрагъ у тавницу. Овде се кнезъ у великомъ чуду нађе. Нѣму се чиняше да га є кћи у место тавнице у какву чисту дворану довела. Дуварови тавнични, досадъ црни и немили, быяху сада окречени и бели као снегъ; цигляный патосъ бяше изрибанъ и пескомъ посутъ; сурвине и коприве, у коима є маленый прозорчићъ обрастао быо, бяху садъ уклоњене и зраци заилазећегъ сунца крозъ опрано окно допираху у тавницу; у кревету бяше слама изменѣна и чистымъ застирачемъ покривена; узглавница, кою досадъ сужный ніє имао, стаяше на своемъ месту, а новый вуненый ћилимъ имао є за покривачъ служити. На застртомъ камену бяше чаша с' цвећемъ, кое пріятнымъ мирисомъ испуняваше тавницу.

„Кћери моя! и ты си мени сву ову радость причинила, загрливши Милану проговори Бранославъ — садъ видимъ, да детиньска любавь стазе живота родительскогъ ружичнымъ посипа цвећемъ, и да є она

и саму найужаснію тавницу у рай претворити кадра. Али за име Божіе Милано, — погледавши свудъ унаоколо продужи онъ, — ніе могуће да си ты сама све то тако оправити и изчистити могла. Ко е у овомъ непріятельскомъ замку было тако човечанъ, те ти е помогао да си све то тако лепо за неколико сатій урадити могла!“

„Отче мой! — одговори Милана, — у овомъ замку живи некій старый служитель, кои уме зидарскій занатъ. Пре некога времена бяше онъ болестанъ, а на мою молбу шиляше му вратарица по мени понуде. И будући да онъ нигде никогъ свога нема, я самъ га дворила, и седила самъ кодъ нѣга, кадъ ми годъ послови допуштаху. Онъ, наравно и немислећи да самъ я твоя кћи, приповедаше ми за тебе, хвалећи твое юначство и твою човечность, и жалећи се на твою горку судбину. Између осталога казиваше онъ, како е онъ у оной бытки, коя због несмотрености Страшимирове у мало што небы изгубљена, было яко ранѣнъ, и да бы на боишту међу мртвимъ телесима остао было, да га ты ниси спазіо, и о своме трошку извидати дао. Я овога служителя синоћь са страхомъ замолимъ да ми помогне твою тавницу окречити и изчистити, и онъ се тога посла с' драгомъ душомъ прими. Тако самъ ты я ето данасъ за неколико сатій овай посао с' ньиме свршити могла.“

„Я се неопоминѣмъ да самъ томъ човеку какво добро учиніо, — примети Бранислав, — али нѣгова благодарность силно ме е тронула. Видишъ кћери моя, тако свако добро дело, кое мы ближнѣмъ нашемъ учинимо, служи нама самима на найвећу користь, іошть и онда кадъ смо на учинѣно дело то већъ сасвимъ заборавили. Света е оно истина, што наша србска пословица каже: „Учини добро некай се.“

Затимъ донесе Милана у тавницу вечеру за отца

своѓъ и за себе. „Данасъ ћемо заедно вечерати, добрый отче мой“ — рекне она и посадисе до њга. Вечера бяше проста, али укусно сготовлѣна, и с' чашомъ вина послужи кћи такође своѓъ сужноѓъ родителя.

„За Бога Милано! одъ куда теби све ово“ — гледећи на столъ и на постелю запыта опетъ Браниславъ. Милана одговори, да є платно одъ углярке на поклонъ донела и сама сашила, а вечеру одъ своє плате набавила и сама сготовила, али нехтеде казати да є свою узглавницу отцу донела, да га с' тымъ неожалости.

Добрый отацъ пливаше у радости. „Я самъ за царскомъ трпезомъ благовао, али овако укусно као данасъ іошъ никадъ у животу єо нисамъ“ — примети онъ.

Милана іоштъ већу радость осећаше, и овако у себи размышляваше: „Како су срећна она деца, коіой є Богъ дао богатства да могу старе дане своихъ родителя услаћивати, и њима съ благодарнымъ срдцемъ враћати ону негу и дворбу, кою родитељи њима чињаху, докъ су іоштъ они мали и неяки были!“

У радости своіой умало Милана ніе заборавила, да іой валя іошъ вратарицу с' вечеромъ дочекати. На опомену отчину, опростисе с' њиме и полюбивши га у руку с' тужнымъ срдцемъ забрави тавницу и оде.

Одъ тога часа Милана є отцу своимъ у тайности сваку могућу негу и дворбу давала. Свако ютро доносила му є чашу млека, и комадъ хлеба, или неколико ровитыхъ яя. У подне, кадъ іой є годъ дозволѣно было да сама руча, носила я свой део отцу, а она се задоволявала са тавничарскомъ раномъ. Недељомъ кадъ бы комадъ печења ил' колача добыла, никада га ніе сама поела, него є отцу носила. Доносила му є кадкадъ и воћа, єръ є знала да є отацъ то радо єо. Свой єдиный накитъ, кои іой остао беше кадъ є изъ Браниславца изишла, скупоцене ободце своє даде

она преко угляра продати, и за примлѣне новце куповаше отцу своме свакій данъ по єдну чашу вина. Она є садъ само за отца свогъ живила.

После некогъ времена дође вратаръ своимъ посломъ на неколико дана у Брестовацъ, и приликомъ овомъ пође да надгледа тавнице. Милана с' дрктаюћимъ срдцемъ за ньимъ иђаше. Вратаръ се нађе у чуду, кадъ отвори тавницу сужнога кнеза, и машући главомъ рекне: „Тешко мени ако мой кнезъ за ово дело дозна. Али ипакъ допада ми се одъ тебе Милано што чистоту любишъ, и садъ увиђамъ што пре нисамь био кадаръ увидити, да є велика срећа, кадъ човекъ у чистоти живи. С' малымъ трудомъ и готово никаквимъ трошкомъ преображена є ова мрачна тавница у видно и угодно обиталиште, а млоги люди са свое нехатости начине одъ найлепше собе нечисту, гадну и смрдльиву тавницу.“

Враћаюћи се крозъ ходникъ у свое обиталиште окрене се вратаръ к' Милани, и с' озбильношћу іой рекне: „Мило! немогу те до душе одъ мое стране укорети, што си тако милостива срдца према сужноме кнезу, и мени се, као што ти мало пре рекохъ, башъ допада што га у чистоти држишъ, али се боимъ, да те твое милостиво срдце не наведе на ту мысао, да му прилику дадешъ да покуша изъ тавнице побећи. Њему с' тымъ не бы ни найманъ поможено было; єръ изъ замка неможе никуда, почемъ су ключеви одъ капіе у рукама старога надзирателя; али бы я тада найнесрећнімъ човекомъ постао; изгубіо бы службу и бьо бы с' женомъ и децомъ изъ овогъ замка, где свако добро уживамо, изтеранъ; шта више можда бы ме кнезъ Страшимиръ у своій ярости с' места на комаде изсекао! Тако ти живога Бога Мило, немой ме несрећнымъ учинити, немой на издаю мислити. Мы неможемо силомъ сужноме кнезу помоћи,

нити то Богъ милостивый одъ насъ захтева, и ако онъ у правцу страда Богъ ће га зато на другодъ свету наградити.“ Милана даде свою поштену речь да ће на сужнога пазити и да тавницу нѣгову никада неће оставляти отворену, а вратаръ се с' нѣнымъ обећанѣмъ задовольи, и врати се опетъ у войску.

(Продужиће се.)

Парамитіє,

VII. *Іосифъ и Зуленка.*

Кадъ оно Пентефриева жена, лепа Зуленка Іосифа ухвати, и своимъ чинма нѣгову душу забунити и срце сплести хтеде, сети се Іосифъ отца своѓъ, и учини му се, као да у истый махъ овоѓъ страхопочитаный ликъ предъ нѣга изаѣе, говорећи: Іосифе! имена браће твое сияће се на дванайстъ алема грудњегъ штита првосвештеничкоѓъ у храму божиемъ, за вечиту успомену њихову, и њине ће душе у свете обители Превечнога доћи и тамо довека у вечитой слави быти, — треба и ты с' њима уписанъ да будешъ; заръ хоћешъ, да ти се избрише и изгуби име, и да те слугомъ невернице назову?

Іосифъ се тргне; златни сни нѣговоѓъ детиньства изаѣоше му предъ очи; то диже нѣгову душу, и ова надвлада срце, пакъ се отрже изъ шаке жене. И на место еднога доѣоше два имена нѣговоѓъ потомства на оне сяйне плоче предъ лице Божие.

Умирући отацъ благослови га говорећи: Іосифъ е цветна грана, сынъ цветућегъ дрвета што край извора стои; нѣгови ће огранци дивно нарасти и све ограде надмашити. И благословъ се изврши у награду младостне побожности и целомудрености.

Дете и зрно семена.

„Поћи мало подъ земльицу црну,“
Тако дете бесеђаше зрну;
„Поћи тамо па борави санакъ,
Докъ те белый не пробуди данакъ.

Та я видимъ да є теби клета
Врло жао оставити света,
Ахъ када бы говорити знало,
Ал' бы сада яде ядовало.

Но не бойсе, сѣтно ми не буди,
Тихо, мирно хайде паи туди;
Та где годъ є на 'вомъ свету створа,
Са свакиме тако быти мора.

Доће време, дуго быти неће,
Па ће синут' любко прамалеће:
Ярко сунце тад' ће больма сяти,
Земльи, теби топлоте ће дати.

Устану ћешъ изъ тог' пустог' мрака,
Ужива ћешъ миленога данка,
Лепо, красно, дивно окићено,
Подмлађено и преображено.

И мене ће, єдномъ санъ оборит',
И мене ће ладна земля покрит';
Па што ми є и мило и драго
Нестану ће свега башъ занаго.

Ал' опета нећу я тужити,
Ни ће м' жао овогъ света быти:
Єр' верујемъ кад' Богъ рекне: „*буди*“
Васкрснуће сви помрли люди.

по немачкомъ

М. Н.

Издае Епископска книгопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 41. У Новоме Саду, 1. Новембра 1860. ГОД. III.

Символъ вере.

Четврта лекція.

Распнатаго же за ны при понтійстѣмъ Пілатѣ, и страдавша и погребенна. — Веруемъ у Іисуса Христа распетаго за насъ при понтискомъ Пилату, — кои е распетъ было за насъ у време понтискога Пилата, — и кои е страдао и погребенъ, саранѣнъ было. — Шта мы веруемо у овомъ четвртомъ члану вере? Зарадъ кога е Іисусъ страдао? Како е страдао? Кадъ е страдао? Приповеди ми изъ библичне Повести о страданю Христовомъ? Дедъ ты другій приповеди о распетію и смрти Іисусовой? А ты трећій приповеди намъ како е Іисусъ саранѣнъ было? Како се зову она Света Еванђелія у коима се приповеда о страданю Христовомъ? нађи ми у кньиги та Еванђелія. Кадъ се читаю страстна Еванђелія? Коя е седмица посвећена успомени страданя Христовогъ? Како се зове іоштъ другчіе Велика неделя? Како треба да свакій Христянинъ проводи целу велику неделю? Каквомъ е спомену посвећенъ Великій четвртакъ? Кою е св. Тайну установіо Христосъ Спаситель на великій четвртакъ? За што празнуемо Великій петакъ? Ша быва у цркви у очи великогъ петка? Шта быва на часовима на великій петакъ? Шта быва на вечерню? Кои е Апостолъ, кое Еванђеліе? С' коимъ се обредомъ означуе погребеніе Христово? Шга значи частный крстъ? Шта е на нѣму представлѣно? Зашто се подижу крстови по црквама,

на путовима и надъ христянскимъ гробовима? Шта е на св. плаштаници измоловано? Шта се пое узъ частный постъ на шестомъ часу? а шта на деветомъ часу? Чега дакле валя да се сећамо кадъ слушамо шестый и деветый часъ. У колико е сатій по нашемъ часоказу Іисусъ Христосъ разпетъ? а у колико е сатій умръо? —

Шта се пое на великій четвртакъ у место Херувике? Кои ми знаде онай Тропаръ што се пое на почетку страстнога бденія? Шта се пое кадъ свештеници плаштаницу носе? Шта пою деца после свакогъ страстногъ Еванђелія? Кои е Тропаръ на велику суботу у ютру? Изговори га; кажи на србски, одпой? Како валя да свакій христянинъ проводи великій петакъ у цркви? кодъ куће? Зашто е свакога петка постанъ данъ?

Пета лекція.

И воскресшаго къ третій день по писанїемъ. — Веруемъ у Іисуса Христа, кои е воскресао трећій данъ по писанїяма, по светомъ писму. — Шта значи ова речь „воскресшаго?“ Шта е то воскресао; о коме е овде речь, кое воскресао илъ устао? Кои е тай трећій данъ? Одъ кадъ е трећій данъ? Каква су то писанія? Ко е предсказивао у старомъ завету да ће Христосъ воскреснути? (пророци: Давидъ, Исаія, Авакумъ и т. д.). — Приповеди ми како е было Христово воскресеніе? (о погребу, гробу, стражи, печату, Анђелу, Мироносицама). Има ли у светомъ Еванђелію о томъ речь? Кадъ се чита изъ св. Еванђелія о томъ како е Іисусъ воскресао? Ели было ове неделъ на ютреню? Тако дечице моя, на велику суботу на св. Литургій, и сваке неделъ на ютреню чита се изъ св. Еванђелія како е Спаситель воскресао, и како се ученицима после воскресенія являо. Наћи та Еванђелія

у књиги твоіой? Колико их ъ има? Прочитай едно Славенски, а ты другій Србски? — Као годъ што се она Еванђелія у коима се говори о страданю Христовомъ зову „страстна;“ тако се ова, у коима се проповеда Христово воскресеніе, зову „воскресна Еванђелія.“ — Знашъ ли кою ускршню песму? Кое све знашъ? Има ли у свакой по штогодъ о томе што веруемо о воскресенію Христовомъ, и што приповедамо у библичной повести, и што читамо у светомъ Еванђелію? Изговори „Предварившыа утро“. Шта има у той песми? За кога се каже да е у свагдашньой светлости? Шта има у песми: „Аще и ко гроба“. Бы ли знао песму: „Мироносицы жени утрѣ глѣбокѣ предстакша гробѣ жизнодавца.“ Шта се у той песми каже? Бы л' умео кою одъ тыхъ песама одпояти! — Кадъ пада празникъ Воскресенія Христовогъ? Како се другчіе тай празникъ зове? Зашто се каже „ускрсъ?“ Шта е то ускренути? Какавъ е у место тога празника было у старомъ завету? Шта е то „пасха?“ Колико дана трае ускрсъ? Шта быва другій данъ ускрса? Шта значи румено яе ускршнѣ? Како се зове цела ускршня неделя? Шта се пое у цркви целе светле неделѣ? Колико се дана после ускреса пое: „Хрїстосъ воскресе?“ Кое дане светкуемо мы іоштъ у споменъ воскресенія Христовогъ? Како се зове неделя? (данъ воскресный). О чему се недельомъ пое? Како се зове она црквена књига изъ кое се недельомъ пое? Како се зове она црквена књига изъ кое се одъ Ускреса до Петрова поста пое? — Како се поздравлямо о ускрсу и целе светле неделѣ? Быва ли то и у цркви? Кадъ, и како?

Познавшъ ли ускршню икону? где стои у цркви на иконостасу; имал' е на комъ баряку? Има ли на корицама одъ св. Еванђелія? Кадъ се целива ускршня икона? Шта има на ньой представлѣно? Како стои

Христосъ? Шта има у руци? шта значи барякъ? како стои гробъ, каменъ, стражари? быль се могло и другчіе представити воскресеніе Христово, по ономе што си приповедао?

Зашто е Іисусъ Христосъ воскресао? На кою намъ е користъ воскресеніе Христово? Да видимо шта се о томе каже у ускршњемъ тропару? Шта е оно „смертїю смерть попракъ“? Каква е то смртъ, кою е Іисусъ Христосъ сгазио? Шта се каже у воскресномъ Тропару првога гласа о томе? (дарѣмй мїрови жизнь). Какавъ е то животъ што е Іисусъ Христосъ воскресеніемъ своимъ нама и целоме свету даровао? Шта се о томе каже у Тропару другога гласа? (умершыя ѿ прѣисподныхъ воскресилъ еси). Шта се каже о томе у Тропару трећега гласа? (соткори державѣ мишцею своею Господь, попракъ смертїю смерть); у тропару 4-тогъ гласа? (испрокержеса смерть, воскресе Хрїстосъ Богъ, дарѣмй мїрови велїю милость); у тропару 5-тогъ гласа? (Слово — благоволи плотїю взыти на кресть, и смерть претерпѣти и воскресити умершыя славнымъ воскресеніемъ своимъ). У тропару 6-тогъ гласа? (плѣнилъ еси адъ, неискусився ѿ него); у тропару 7-могъ гласа? (проповѣдати повелѣлъ еси: яко воскреслъ еси Христе Боже дарѣмй мїрови велїю милость); у тропару 8-могъ гласа? (животе и воскресеніе наше); (изясненіе овыхъ тропара види у Школск. Листу год. II. бр. 32. стр. 502).

Нађи ми у Часловцу или у Псалтиру гди се све говори о Христовомъ воскресенію? (Ѱ. 3. Ѱ. 67.)

Кои знаде ону молитву, што се чита сваке неделѣ на ютреню после св. Еванђелія?

Шта смо мы дужни чинити, ако хоћемо да заслужимо онай животъ, кои е Христосъ своимъ воскресеніемъ свету и людма даровао?

Пета Божия заповедь.

(За читанѣ, писанѣ, на изустъ ученѣ, разговоръ и приповеданѣ у срб. народ школи; на помоћь учитељма.)

(Свршетакъ.)

VI. Треба ли слушати старие, ако бы и противъ Божиихъ заповедій искали одъ насъ што?

Не.

Изреченіе: Богу се треба већма покоравати, него людма. Дѣян. Апост. 5. 29,

Примери: Како апост. Петаръ и Іоаннъ одговараю властма. Дѣян. Апост. 4. 19,

Како Іонатанъ неслуша отца, и неубия Давида. Царст. I. 19. 1—5,

Како египетске бабице непослушаю цара боећи се Бога. Мойс. II. 1. 15—19,

Додашакъ: Авраамъ и идолопоклоници. Школскій Листъ год. 1860. стр. 45.

Примедбе:

1, за Родителѣ:

Изреченія: Ко се ни за свое найроћение нестара, тай се одрекао вере, и гори е одъ незнабожца. Тимот. I. 5. 8,

Казуй законе деци, и разговарай се с' ньима о закону, быо у кући или у полю, кадъ лежешъ ил' устаешъ, да ихъ упамте, и да се по ньима владаю. Мойс. V, 6. 7,

Отцеви нераздражуйте деце свое, него ихъ воспитайте у страху и науци Божиіой. Ефес. 6. 4,

Како дете за младости нѣгове научишъ, тако ћешъ га имати у старости. Пр. Сол. 22. 6,

Часомъ се невалялство за срце детие ухвати, али запть и прутъ треба да га изтераю отудъ. Прич. Солом. 22. 16.

Ко свой прутъ штеди, тай свою децу мрзи, а ко децу милуе, онъ ихъ и каштигуе. Пр. Сол. 13. 25.

Не штеди прута на детету, нећешъ га убити с' ньимъ, а душу ћешъ му спасти. Пр. Сол. 23. 13.

Прутъ и каранћ даю мудрость, а разпуштено ће дете быти на срамоту родительма своимъ. Прич. Солом. 29. 15.

Држи у запту сына, ако ћешъ души мира и радованя. Пр. Сел. 29. 17.

Болѣ єдно валяно дете, него хиляда а неваляли. Сир. 16. 3.

Болѣ никакве деце неимати, него невалялу. Сир. 16. 4.

За отца срамота, неваляло дете. Сир. 22 3.

Ко своѓъ сына подъ запгомъ држи, има ће радость и славу съ ньимъ. Сир. 30. 2.

Мази сына, ако ћешъ да те чудо снаће, шали се с' ньимъ, ако ћешъ да плачешъ. Сир. 30. 9.

Не мази деце, да нежалишъ после, и да зубма одъ зла нешкрипишъ. Сир. 30. 10.

Не пуштай детету нѣгове волѣ, да неотврдоглави, него га држи у запту, ако си радъ да ти и после покоранъ буде. Сир. 30. 12.

Држи децу у запту, и настой око ньихъ, ако ћешъ да ти небуду на срамоту. Сир. 30. 13.

Додашакъ. Какавъ отацъ, онакавъ и сынъ; каква майка, онака и ћерка.

У милосне майке крастава деца.

У радльиве майке ленѣ ћерке.

Како децу учишъ, онако ій и имашъ.

Како децу учишъ, онако и знаю.

Отацъ кои свое дете неучи, самъ себи е найвећій душманинъ.

Ко е одъ детиньства размаженъ, никадъ свой господаръ неће быти.

Што є дикла навикла, то невеста неодвиче.

Ко свое дете занату коємъ неучи, учи га уломъ быти.

Што годъ дете зла и поганогъ говори, одъ отца є и ил' одъ матере научило.

Докле є шиба танка треба є савияти.

Болѣ нека ти садъ деца плачу, него после ты.

Кадъ си умео децу родити, знай ихъ и научити.

Безъ боя дете неодрасте.

Одъ миле руке ни бой неболе.

Примери: Како Анна свое дете држи. Царств. I. 1, 27 и 28.

Како є Давидъ свогъ сына учио. Прич. Солом. 4. 3—6.

Како се Авраамъ стара. Мойс. I. 24. 1—4.

Како Илия сбогъ свое неваляле деце страда. Царств. I. 3. 13, 4. 18.

Додаш. Путъ пропасти. Бис. и др. кам. стр. 31.

---

2. За учителѣ и свештенике.

Изречения: Ко децу у мое име прима, мене прима; а ко саблазни едно одъ овихъ, болѣ бы му было, да воденичный каменъ о вратъ обеси, и у дубльину морску да потоне. Мат. 18. 5, и 6.

Чувайте се да ни еднога одъ овихъ малихъ непрезрете, єръ вамъ кажемъ, да анѣели ньихови на небесима еднако гледаю лице отца мога небеснога. Мат. 18. 10.

Владайте се тако, да насъ (учителѣ и свештенике) држе люди као слуге Христове и приставе тайна Божій. Коринт. I. 4. 1.

Мы смо послани место Христа, и као да Богъ говори кровъ насъ. Кор. II. 5. 20.

Пасите стадо Божие, кое вамъ е поверено, и надгледайте га, не као да силомъ, већъ драговољно то чините и у Богу; не за неправедне добитке, него изъ доброгъ срца, и не као да владате надъ народомъ, него образъ да будете стаду. Пет. I. 5. 2, и 3.

Пазите на себе и на све стадо, у комъ васъ Духъ светый, постави за владике, да пасете цркву Господа и Бога, кою стече крвлю своіомъ. Дѣян. Апост. 20. 28.

Устне свештеника нека науку чуваю, да сви у нѣга закона траже, еръ е онъ анђео Божій. Малах. 2. 7.

Я самъ те за учителя и старешину поставио надъ моимъ народомъ, да чуешъ изъ моихъ уста речь и место мене народъ мой светуешъ. Я самъ безаконику пропасть одредио; ал' ако га и ты небудешъ одвраћао и одговарао, да се безаконства остави; пакъ живъ да остане, то ће онъ сбогъ безаконства своегъ погинути, али ћу я нѣгову крвь одъ тебе тражити; ако ли га световао и карао будешъ, и онъ се безаконства неостави, то ће у безаконству своме пропасти, ал' ты ћешъ свою душу спасти. Езек. 3. 17—19.

Заклинѣмъ те Богомъ и Господомъ нашимъ Исусомъ Христомъ, кои ће доћи судити живимъ и мртвима: приповедай науку и настой око нѣ у свако доба, было време ил' невреме, и запрећуй, и опоминьи, са свакимъ сношенѣмъ и ученѣмъ, — и зло отрпи, ал' учини дело евангелисте, и дужность свою сврши. Тимот. II. 4. 1, 2, и 5.

Али у свему буди самъ собомъ образъ са добримъ делма, са наукомъ истинитомъ, са поштенѣмъ, са речію здравомъ и незазорномъ, да се застиде сви противници, и да немогу ништа зла рећи на насъ. Тит. 2. 7, и 8.

Буди образъ вернима са речи и животомъ, с' любави, духомъ, веромъ, чистотомъ, — непусти у не-

маръ дара у себе, кои ти е датъ по пророчеству, рукоположенѣмъ старешина, — пази на себе и на науку, и стой у томе, ер то чинећи, спашћешъ себе и све кои те слушаю. Тимот. I. 4. 12, 14 16.

Обуците се дакле као изабрани Божій, као свети и љубезни у срдачну милость, доброту, смерность, кротость, стрпељивость, сносећи еданъ другога и праштаюћи, ако има ко тужбу на кога, као што е и Христосъ вама опростио. Ал' сврхъ свега тога узмите љубавь на се, коя е саюзъ савршенства, и миръ Божій нек' влада у срцама вашим', на кои сте позвани у едномъ телу и захвални будите. Речь Христова да се богато усели међу васъ, у свакой премудрости учећи и светуюћи сами себе са псалмима и поянѣмъ и песмама духовнима. Колос. 3. 12,—16.

Али старешина треба да е безъ мане, трезанъ, паметанъ, побожанъ, поштенъ, гостолюбивъ, да учи итд. итд. Тимот. I. 3. 2—5.

Исто овако и Тит. 1. 6—9, какви треба да су свештеници,

Тимот. I. 3. 8, 9, 11, 12, какви ђакони.

Мойс. III. 10. 8—11, Богъ рече Аарону говорећи: вина ни яки пића да непиешъ ни ты, ни твоя деца — и ово нека е вечити законъ на све идуће родове: да можешъ разлике чинити шта е свето, а шта не: шта е чисто, а шта не; и народъ учити свима заповедма, кое я преко Мойсие дадо.

Овако е и Мойс. III. 21.

Овамо спада и прича о чокоту. Іоаннъ 15. 1—16.

И како Богъ прети злима пастирма Езех. 34. и Малах. 2. 1—9.

Додаш. Нису овце рад' пастира, него пастиръ рад' ованца.

Какавъ пастиръ онако и стадо.

Више се гледи како парохъ живи, него како учи.

За читанѣ; Школске искрице. Шк. Листъ год. 1849 стр. 124.

Народный учитель и нѣгово владанѣ. Шк. Л. 1859. ст. 161.

О покорности. Шк. Л. 1859. стр. 582.

Мисли о школи и учитељма. Шк. Л. 1859. стр. 624, и далѣ.

О моралномъ запту. Шк. Л. 1860. стр. 301.

3. За сшарце и госиодаре:

Изречения: Чините млађима оно што є право, знаюћи да и вы имате господара у небу. Кол. 4. 1.

Чините млађима онако како они вами, и оставляйте претнѣ, знаюћи да има и надъ вама господаръ, кои негледа ко є ко. Ефес. 6. 9.

Сети се да си и ты слуга быо, и Богъ те є избавио. Мойс. V. 15. 15.

Подай млађемъ посла ако си мира радъ; безпослица га на свако зло наведе. Сир. 30. 28.

Я ћу са невлобнимъ срцемъ са своіима да владамъ и свою кућу да држимъ. Нећу трпити у кући никоегъ безаконства, и мрзићу свако преступлѣнѣ. Лукави нека се клоне мене; за невалялогъ нећу да знамъ. Гонићу свакогъ млађегъ, кои ми буде оцрньивао друга свогъ. Са гордима нећу да будемъ, него ћу тражити верне и честите, и ньихъ ћу до себе посаѣивати, и кои буду по путу поштеня ишли, ти ће ми служити. Неће се у моіой кући станити, кои варао буде, ни предъ моимъ очима, кои узлаже. Свакій данъ ћу безаконство гонити, да се изтребе безаконства изъ града господня. Пс. 100.

Іошъ види: Мойс. II. 23. 1, 3, 6, 9.

Мойс, V. 16. 19. 17. 14—20.

Царств. II. 23. 3—7, 3. 7—9.

Парал. II. 19. 6, и 7.

Псалт. 45. 3—9, 72. 81.

Прич. Сол. 16. 12, 20. 28, 21. 1, 25. 5, 29. 12, и 14.
Премудр. Сол. 6. 1—11.
Сир. 10. 1—4.
Додаш. У валяне газде валяне и слуге.
Какавъ господаръ, онаки и млађи.
Што господаръ мекши, то слуга лоши.
Што ко већу власть има, то и одговорность.
2. Строги господари дуго невладаю, а млитави іошъ краће.
1. Кои господаръ ние лютъ, неваля низашто.
Кадъ репови владу приме, све унакрстъ оде.

Милана.

(Наставлѣно.)

XII. Савети доброга ошца.

На беломъ свету нема ништа сталногъ, ништа постояногъ. Брестовацъ бияше до сада станиште весеља и свакогъ задовольства, али се сада усели у нѣга туга и несрећа, кою желѣзне браве и камените стене нису у станю задржати. Доће жалостанъ гласъ да Страшимиръ ранѣнъ у страной земльи лежи. У место да по своме обичаю поплячкане ствари своме двору шалѣ, морало му се садъ одъ куће новаца слати. Видосава, супруга Страшимирова ніе се смела усудити, да иде походити своегъ ранѣногъ мужа, ер ніе имала у замку довольно оружаныхъ людій, кои бы е крозъ непріятельску землю пропратили. Но што е іошъ црнѣ и горе, она ніе смела ни изъ замка своегъ изићи, боећи се, да іой се околна простота за неправду Страшимирову неосвети. И заиста околни простаци, све сами поданици и радини Страшимирови, нападаху више пута на слуге нѣне, и отимаху рану и остале ствари, што су изъ ближнѣгъ града за по-

требу кнежеве породице у Брестовацъ ношене. Видосава буде принуждена дуже времена безъ лепше ране и безъ сваке угодности живити. На негу научена деца одъ рђаве ране и загушљивогъ воздуха у затвореномъ замку поболу се. Напоследку одъ туге, бриге и ѳда разболе се и сама кнегиня Видосава.

Говорљива вратарица, коя приступа кодъ кнегинѣ имађаше, све ѳ то Милани приповедала была, и у срдцу ове нѣжне девойке неприметно се подраньиваше мрзость не само према Страшимиру, овомъ мучителю и злотвору отца свога, него и према нѣговой породици.

Она непропусти отцу своме описати жалостно станѣ, у комъ се породица Страшимирова находила. С' ѳдва приметнымъ осмехомъ изражаваше она свою осветy говорећи: „Тако имъ треба, нека знаду и они, шта ѳ неволя. Кнегиня та живила ѳ у свакомъ задовольству, лепо се носила, и ништа друго ніе радила, него своѳ другарице полазила и одъ ньихъ посете примала. Нека ѳ садъ, некъ се упознае са сузама и уздисаима, то су іой нове познанице и приятельице нѣне. А бесногъ Страшимира, кои ѳ теби добрый мой родителю толике яде нанео, кои ѳ своѳ поданике гоніо и угнѣтавао, ето сада постиже истина оныхъ светыхъ речій: „*Коіомъ меромъ даѳте, ономъ ће еамъ се вратиши.*“

Сужный кнезъ ни мало неодобраваше ту беседу и те мисли Миланине. „Шта я чуемъ кћери моя, — са удивленѣмъ проговори онъ, — шта ты рече? заръ твоѳ нѣжно, твоѳ анђелско лице може осветльивый смехъ обузети? заръ се хоће у твоѳ добро срдце кивна злоба да усели? О, немой ако Бога знашъ, немой тровати своѳ срдце пакостномъ осветомъ. Истина, Страшимиръ ѳ мени млога зла учиніо, али заръ ѳ теби тако мало позната найсветія наука сына Божі-

егъ Госпога нашега Іисуса Христа; заръ ты незнашъ, да смо мы христіяни дужни и оне любити кои на насъ мрзе, и добро чинити и онима кои с' нама зло поступаю? На гле ты усупротъ ове свете науке, кою си одъ свое покойне майке примила, хоћешъ зло злымъ да враћашъ; ты си се іошъ далѣ упустила, па се светишъ и кнегиньи коя намъ никакво зло учинила ніе, коя и сама одъ суровогъ свогъ мужа млого трпи; ты и на саму децу ньихову мрзишъ, коя су іоштъ мала и невина, коя и незнаю у какву е беду насъ ньиховъ отацъ баціо. Милано, Милано! проћи се освете, коя христіянскомъ срдцу ни мало неприличи. Немой да те превелика твоя к' мени любавъ наводи на мрзость према моме злотрору. То ніе лепо, то неприличи доброй христіянки и честитой Србкиньи. Видишъ кћери моя! Страшимиръ е мене заробіо, сво ми иманѣ одузео, и у ову ме е беду баціо, па я опетъ на њега ни найманѣ не мрзимъ и Богъ ми е свидѣтель, — подигнувши очи к' небу и десницу на срдце метнувши придода онъ, — кадъ бы Страшимира у невольи гдегодъ видіо, я бы у средъ ватре скочіо и себе найвећой опасности изложіо, само да њега избавимъ. А ты кћери моя, кадъ бы была богата, па бы жена и деца Страшимирова помоћи одъ тебе требали, бы л' затворила свое срдце одъ ньихъ? бы л' могла допустити да сиротна дечица и ньихова бедна мати, кодъ тебе живе пропадну?"

„Не отче мой, — тронута одговори Милана, — я то не бы могла, не бы ни хтела учинити; я бы имъ одъ свегъ срдца помогла, с' ньима бы и последньій свой залогай поделила."

„О томе се яко сумнямъ кћери моя, — прихвати речь отацъ. — Кадъ имъ се ты светишъ, кадъ нећешъ о ньима да добру речь рекнешъ, како бы имъ више шта учинила? Промени кћери моя те несреће

твое мисли, немой мрзити, ни светити се жени и деци Страшимировой, па ће ти онда отацъ веровати, да бы ты ньима я више учинила, кадъ бы ти се прилика к' томе подала".

„Я ти ово несаветуемъ — продужи отацъ — што се надамъ да ћешъ с' тымъ нашегъ непріятеля умилостивити. Добродетель бы твоя врло мало важила, кадъ бы се на себичности и подломъ ласкательству осниивала. Изъ тако грешногъ корена нениче райско цвеће правога човеколюбія. Оно ниче само изъ чистогъ и доброга срдца, изъ чисте и непокварене душе, оно е отблескъ небесне любави, коя е темель светогъ закона нашегъ, и коя треба да свако побожно срдце испунява."

Преблагій Богъ есть сама сушта любавь. Онъ люби све людекао свою рођену децу. Нѣгово сунце сіяна праведнике и неправеднике; нѣгова росица и плодоносна дажда пада на ньиве и добрыхъ и невалялыхъ людій. Богъ хоће да се и невзаляли люди поправе, и да дођу до познаня истине. Христосъ Спаситель е за грешнике крвь свою на крсту проліо! Па као што е Богъ сама сушта любавь, тако се валя и нама старати, да, не само добре него и невaляле људе, и саме злотворе наше любимо, како бы с' тымъ угодили отцу нашемъ, кои е на небесима."

„Само овакова любавь према Богу, према ближньима, и према самимъ непріятельима кадра е насъ усрећити. Ньоме само можемо мы царство небесно заслужити. И зато треба да намъ е прва и найсветія дужность наша, христянску любавь у срдцу своме подраньивати, увреде праштати и свакоме добро желити и чинити. Любавь к' таштымъ стварма, любавь к' суети и чувственымъ задовольствама, и временомъ благу, кадъ меру претера, онда на путъ стае и смета правой христянской любави. Зато преблагій и праведный

Богъ, да бы насъ одъ суете и прекомерне себичности сачувао, млого пута шиљё на насъ горке часове искушенія, да види хоћемо ли мы и у невољи добри остати. Познаймо кћери моя ову, свету волю Божію, и непротивимо се Њему мрзећи на свое злотворе, еръ ћемо се због тога лишити оногъ великогъ благослова Божіегъ, кои насъ за претрпљене беде на небу очекуе.“ —

Милана с' пажљивошћу слушаше мудре савете свога родителя: „Ты право имашъ отче! — за сузнымъ очима одговори му она. — Я увиђамъ да самъ се одъ праве добродѣтельи далеко удалила, и да самъ на свету заповесть Спасителѣву заборавила была, али я ти се тврдо обећавамъ, да ћу се поправити. Я више нећу мрзити на твога злотвора. Я ћу Страшимирову супругу и нѣгову дечицу одсада искрено любити, свагда ћу имъ на услуги быти, и ако нуждно буде и самъ животъ мой радо ћу за ньи жртвовати, с' пунымъ уверењемъ да е великодушна освета достоянству човечіемъ найприличнія, и Богу найповольнія.

(Наставиће се.)

Неколико задатака за рачунъ

изъ географіе и физике (за III. и IV. разр.)

Дунавъ тече брзиномъ одъ 4. стопе за 1. секунду, а тако и Тиса; колико треба една лађа, да сама собомъ одъ Илока до Н. Сада дође? одъ Сегедина до Бечея?

Паровозъ пређе за $^1/_4$ сата 1. милю, колико е то брзине за 1. секунду? колико треба одъ Базияша до Беча? до Париза? а кадъ бы могао около целе землѣ колико бы требовао? (за ради овогъ нужно е загледати задатке за рачунъ у прошастимъ листовима, где су податци ови навођени).

Малый вешаръ иде брзиномъ 7, *средньи* 16, *яки* 30. стопа у 1. секунди; колико сваки треба да 1. 5. 10. миля землѣ преће? колико докъ доће одъ Панчева до Новогъ Сада? одъ Темишвара до Сомбора? одъ Суботице до Руме?

Яки вешаръ иде брзиномъ 50., а *бура* с' брзиномъ 100. до 140. стопа у 1. секунди; за колико доће одъ североисточногъ или южнозападногъ края царства до насъ? за колико с' краева Европе? с' црногъ, средиземногъ и атлантскогъ мора? а за колико бы целу землю обишла, кадъ бы могла?

Гласъ иде брзиномъ 1040. стопа у 1. секунди, за колико стигне гласъ с' Варадина опалѣногъ топа у Сентомашъ? Тителъ? Илокъ? изъ Београда до Митровице? Н. Сада?

Кадъ гласъ грома текъ 5. 8. 12 секундій после мунѣ стигне, колико е онда облакъ далеко изъ коегъ е ударио, или место где е ударио?

Тане изъ топа иде брзиномъ 1800. стопа у 1. сек. колико бы требало кадъ бы могло до месеца? до сунца иѣи?

Земля се за 24. сата *обрне* еваредъ около себе, колико е велика то знашъ, са коіомъ дакле брзиномъ иде? А кадъ бы с' томъ брзиномъ правце к' сунцу ишла, колико бы требала до нѣга? Кадъ не бы воздуха было, у колико бы пута та брзина снажние рушила све него брзина найячегъ олуя и буре?

Свешлосшь иде брзиномъ 42000. миля у 1. секунди. Колико треба одъ месеца до насъ? одъ Данице? одъ сунца? одъ по.леднѣ планете? одъ Сириуса, итд. а колико треба топовско тане?

Електрицишешъ иде брзиномъ више одъ 60,000 миля у 1. сек. Колико бы пута на телеграфской жици целу землю на поясу за 1. секунду обишао?

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 42. У Новоме Саду, 14. Новембра 1860. ГОД. III.

Символъ вере.

Шеста Лекція.

И козшедшаго на небеса и сѣдмща шдесн҃ю Отца. Веруемъ Іисуса Христа, кои е узишао на небо, и кои седи съ десне стране до Отца. — Шта веруемо мы у шестомъ члану Символа вере? Шта значи узићи на небо? У кои се данъ после воскресенія Іисусъ вознео на небо? гди се вознео? предъ кимъ? Шта значе ове речи: „сѣдмща шдесн҃ю Отца?“ Како треба то разумети да Сынъ Божій седи с' десна до Бога Отца? Приповеди намъ изъ Библичне Повѣсти о вознесенію Христовомъ. Наћи и прочитай св. еванђеліе у коме се приповеда о вознесенію Христовомъ? Има ли и у Апостолу штогодъ казано о томъ како се Іисусъ после вознесенія своимъ Ученицима являо, и како се на небо вознео? Кои е то апостолъ? Кадъ се чита у цркви?

Има ли коя песма црквена о вознесенію? Кои ми знаде ту песму изговорити; казати шта значи, одпоѣти? Има ли коя песма на ютреню, у коіой се каже да Іисусъ Христосъ седи с' десна до Отца? коя е то песма? наћи е у Часловцу? (Слава тебѣ показавшему намъ свѣтъ). Знашли наћи у Псалтиру, како е царь Давидъ то предсказао? (види Псаломъ 109.)

На кои праздникъ славимо мы Христово вознесеніе? Зашто се тай праздникъ зове Спасовъ данъ? у кои данъ пада Спасовъ данъ? Зашто мора быти свар-

да у четрдесетый данъ после ускрса? Зашто пада свагда у четвртакъ?

Єси ли видіо икону Вознесенія? Гди стои? Шта є на њой представлѣно? —

Зашто се Іисусъ вознео на небо? Єли Іисусъ свесвимъ насъ оставіо, кадъ се на небо вознео? Како се пое о томе у Кондаку спасовскомъ? (вознесласѧ єси ко славѣ Хрїсте Боже нашъ, никакоже ѿлоучаѧсь но пребывая не ѿстоупный и копїа любящымъ тѧ: азъ єсмь съ вами и никтоже на ты). Како намъ се валя владати, ако желимо да Іисусъ Христосъ свагда с' нами пребыва?

Седма Лекція.

И паки градоущаго со славою, сѫдити живымъ и мертвымъ: єгоже царствїю не бѫдетъ конца. — Веруемъ Іисуса Христа, кои ће опетъ доћи са славомъ, да суди живима и мртвима, коега царству неће быти края. — Шта веруемо у седмомъ члану символа вере? Шта значи то: доћи ће Іисусъ са славомъ? Како є дошао Іисусъ првый путъ? Зашто є дошао првый путъ? А зашто ће доћи другїй путъ? Одкуда знамо да ће Іисусъ опетъ доћи да суди свима людма? Има ли то у светомъ еванђелію? Прочитай? Приповеди своимъ речма? Шта ће дакле быти съ праведнима? Шта ће быти са грешнима? Како зовемо мы обично тай судъ Божій? Зашто га зовемо „страшнымъ судомъ?“ (Зато ербо є страшанъ по грешнике, а сви мы люди есмо грешни).

Како намъ се валя владати, да можемо с' чистомъ савешћу предъ Бога изићи? Шта ће све Іисусъ Христосъ люде на страшномъ суду пытати? Изброй сва дела милости тѣлесне? Кадъ бы мы сгрешили противъ 1-огъ 3-егъ 5-огъ дела милости тѣлесне? Изброй дела милости духовне? Кажи ми све грехе смртне!

Коя е добродѣтель противна гордости, коя сребролюбию, коя неумености у елу и пићу? кои су греси противъ светога Духа? Кадъ мы сгрешимо можемо ли се како греха опростити? Кою е Св. Тайну Богъ наредіо за праштанѣ грехова? Како се валя греха каяти? кадъ се валя греха каяти?

Наћи Апостолъ и Еванђеліе што се на опелу чита, прочитай, кажи шта значи. —

Бы ли знао казати ону молитву на служби Божіой у коіой се молимо да намъ Богъ опрости грехе и прегрешенія; да намъ да Богъ християнски овай животъ окончати, и добаръ ответъ на страшномъ суду дати? Шта мы одговарамо на те молитве?

Ваведеніе Матере Божіе у Храмъ.

(Изясненіе праздника Ваведенія)

Родительи преблагословене Дѣве Маріе звали су се Іоакимъ и Анна. Обое су были праведни и владаюћи се по закону Божіемъ доживили су дубоку старость, ал' нису имали деце. Због тога су ихъ Іудеи за велике грешнике сматрали и презирали ихъ. Они се усрдно Богу помоле да ихъ одъ поруге и срамоте такове ослободи и да ихъ обдари с' еднымъ дететомъ, и обећаю се притомъ, да ће они, ако имъ Богъ молитву саслуша, чедо свое Богу посветити и у Храмъ Божіи на воспитаніе довести. Усрдна молитва овыхъ праведника буде изпунѣна, и Богъ даруе њима кћерь, кою они Маріомъ*) назову.

Кадъ се малой Маріи трећа година навршн, родительи нѣни науме заветъ свой испунити. Сазову

*) Маріа, или Маріамъ значи госпоћа; Іоакимъ значи: припреманѣ Господнѣ. Анна значи: Милость Господня.

дакле сву своју родбину и узъ то млоге честне девойке, приправе млоге ясне свеће, и оправе своју малу ћерку како су болѣ и свечаніе могли, па е тако поведу у цркву Божію, што е у Іерусалиму. Девойке у бело руво обучене и съ запаљенымъ воштаницама ишле су напредъ; за њима следоваху побожни родительи водећи за руку Богомъ даровану ћеръ свою. Силни народъ слегао се бьо да види дивоту и красоту ову, па и сами свети анђели на небу дивили су се овой великой слави, као што и црква наша о томъ пое: Ангели кѫожденіе Пречистыа зрѧще оудикишасѧ, како дѣва вниде вз сватаа сватыхz.

Кадъ су се родительи с' маломъ своіомъ ћеркомъ к' цркви Божіой приближили были, свештеница изиђу іой на сусретъ појући псалме. На улазку у цркву Соломонову, бьяше 15 степеній.*) Родительи оставише е на првомъ степену, а она се сама попе горе, и оде брзо узъ све степене, па се текъ на последњемъ заустави. Сви люди, кои ту беху, зачудише се, видећи ню одъ три године, како сама узлети на найвышій степенъ, а великій светитель Захарія предвидећи као пророкъ Божій велику тайну, коя ће се на дѣви Маріи збыти, прими ю с' великомъ радошћу и уведе у само найсветіе оделење храма, кое се звало сватаа сватыхz, т. е. Светиня надъ светињама. Ту беше ћивотъ завѣта и у њему скрижалке или таблице закона Божіегъ. У свето ово место само е еданпутъ у години улазіо првосвештеникъ, па инакъ то место одреди Захарія да се у њему Марія Богу моли.

Ту у храму Божіемъ одрастла е Преблагословена Дѣва Марія с' девойкама израильскимъ кое су на службу Богу посвећене быле. Ту се она воспитала и обу-

*) На сваком степену пояху Израильтяни по еданъ Псаломъ одъ оныхъ петнайстъ, што кодъ насъ сачињаваю осамнайсту катисму, и зову се „Пѣсни степеней.“

чила у закону Божіемъ, и извештила у финомъ рукоделію тако, да е после хитонъ (хитонъ е дольня одећа, долама) онай несашивеный Господу Ісусу сама направила. Родительи, а особито мати често су іой у походе долазили. Раану, кою іой е црква као и осталымъ Богу посвећенымъ девама давала, покланяла е она сиромасима и странцима, а сама се питала хлебомъ небеснымъ, когъ іой анђео свакій данъ доносаше.

Милана.

(Наставлѣно.)

XIII. Великодушна освета.

После млогихъ киша' осване еданъ лепъ и пріятанъ есеньій данъ. Сунце умерено огреваше и обасяваше землю. Служительи Брестовачки отишли бяху у полѣ да ору подъ жито. Босилька, дадиля деце Страшимирове изведе ихъ све трое на зелено просторѣ, кое се у средъ замка Брестовачкогъ налазаше. На средини овога простора бияше еданъ каменомъ обграђеный студенацъ, надъ коимъ е на шестъ мермерныхъ стубова бакарный кровъ подигнутъ био. Студенацъ овай бяше тако дубокъ, да му се дна ніе видило. Гости, кои у Брестовацъ долазаху, бацали су по кои камичакъ да чую кадъ ће о воду звекнути, и требало е читаво „оче нашъ“ одчитати, докъ е звукъ одъ баченогъ камена натрагъ дошао. Више пута су за любавь гостію запалѣну свећу у ведру доле спустили, и дивно е было погледати, како се светлость одъ свеће на капљицима по зеленой трави, — коя е гдигди у студенцу изъ зида поизницала, — прелама, и као кавва звезда изъ далека светли. Зидари, кои су кадъ и кадъ овай студенацъ чистили, потребовали

су млоге лестве, кое су вешали за гвоздене кваке, што зарадъ тога у зиду на више места уврѣене бияху, те су се тако по тимъ лествама доле спуштали. Стари люди казиваху, да су се изъ тога студенца, пре него што га є Страшимиръ покрити дао, у по подне звезде на небу видити могле.

Деца се играху на зеленой трави близу студенца. Ту у трави било є млого црвевыхъ ягода', кое Босилька побере и даде деци, да се с' њима сиграю. Мале кћери Страшимирове Милица и Драгиня нанижу црвене ягоде на конацъ, и обесе тай низъ себи око врата у детиньской своіой сујети радујући се што тако лепе ђердане имаю. Чедомиль єдинацъ и првенацъ кнежевъ, дете одъ своихъ шестъ годиница', бацаше у несташлуку своме шлюнке у студенацъ и надвириваюћи се надъ њега прислушкиваше, кадъ ће кои шлюнакъ о воду ударити. Кадъ му се ова игра досади, окане є се, и стане другу тражити. У тай махъ долети на ведро єдна птичица, и спусти се у ѣега да се воде напіе ил' да се окупа. Чедомиль є спази, и полагано рекне сестрама: „Чекайте мало, садъ ћу я ту птичицу ухватити, па ћу вамъ є поклонити.“ Затимъ се попне на каменитый секъ, пружи руку къ ведру, и немогући га дохватити нагне се целымъ теломъ напредъ, но у тай махъ изгуби равновесіе, и стропошта се у студенацъ.

Обадве сестрице уплаше се и подигну вриску. Босилька, коя међутимъ отишла быяше у куйну, да штогодъ еде, на вриску њихову дотрчи и са ужасомъ чуе одъ деце за несрећный случай. У томъ се изъ дубљине студенца зачуе якъ Чедомилѣвъ. Босилька се надвири доле, и види, како се детиня хальина за єдну у зиду студенца ударену кваку запела, те є оно тако на по пута између землѣ и воде, између живота и смрти висило. Дадиля є све то добро

видила, али ніе знала шта да чини, како ли да покуша дете избавити. Јукаюћи и косу чупаюћи трчала є она тамо амо и викала за помоћь, ал' ко ће іой помоћи кадъ ни єдне мушке главе у замку небыяше!

На то се укаже Милана. Она є кодъ постелъ болестне вратаричине дечице седећи чула јукъ и вриску на полю, и изтрчала, да види шта се то догодило. Дошавши до студенца и чуюћи одъ Босильке за несрећный случай, безъ најманћгъ затезања и размышљаваня рекне іой: „Сестро, помози ми да се у ведру доле спустимъ. Я самъ рада дете с' Божіомъ помоћи одъ смрти избавити.“ Затимъ се прикрсти, и пропоручивши се у милость Божію с' највећомъ одважношћу ступи у ведро. —

Што се ведро дублъ у студенацъ спуштало, то є Милана све већій страхъ осећала. Влага и загушљивый подземный воздухъ досаћиваше іой; зраци сунчани све слабіи бываху, и напоследку іой већъ сасвимъ изпредъ очію изчезну. Садъ изъ свега грла повиче Милана: „Стани!“ и ведро се заустави башъ тамо, где є дете о кваки висило. — Но ево опетъ нове неволе! студенацъ бяше широкъ па милана немогаше дете оберучке ухватити а да изъ ведра неизпадне. Ладный зной обузме ю, єръ се уплашила беше, да іой се намера у самоме часу извршеня неосуети. Али опетъ зато не клоне духомъ, него се с' побожнымъ срдца уздисаемъ изъ дубльине студенца помоли Богу, и Богъ са висине своєга престола милостиво саслуша молитву нѣну, па іой буде у помоћи. Она пружи десну руку детету, дочимъ се левомъ за уже яко држала, те ю тако дете с' обема рукама загрли, а она га са десницомъ прихвати. Изъ дубльине зачуе се опетъ гласъ: „Вуци горе!“ Босилька с' неописаномъ радошћу осети, да є ведро теже, него

што е пре было, и сву снагу свою употребивши стане га горе вући.

Кнегиня Видосава бияше болесна. Чујући јукъ и вриску дечію сиђе се с' постелѣ и домили до прозора, да види шта се догодило. Као муња поразе ю речи Миличине и Драгињине, кое уедампутъ крозъ плачь казиваху, како е Чедомиль у студенацъ упао.

Њой се чинило, као да се страховите те речи изъ свакогъ угла громогласно одзиваю, одъ слабости и страха ноге іой клецаху, и она се с' места немогаше макнути.

Милана се већъ дотле у студенацъ спустила была, и Босилька по нѣномъ валогу точакъ утврди и ведро заустави. Окренувши се у тай махъ к' прозору и опазивши кнегиню яви іой Босилька да се слушкиня вратарова у ведру спустила, да дете кое е іош живо, изъ студенца извади. Искра живе надежде запламти у прсима кнегинѣ Видосаве, и она се одъ свегъ срдца Богу помоли, да іой поврати милогъ првенца нѣзиногъ.

Међутимъ Босилька ведро узвуче, и надъ студенцемъ појави се Милана држећи у наручію своме малога Чедомиля. Садъ Босилька утврди точакъ и заустави ведро, па се онда к' секу приближи, да са справомъ за тай посао одређеномъ ведро к' краю привуче, но због њена и уплашена не имађаше толико снаге, да е и ведро држати и дете одъ Милане примити могла. Дуго се она око тога посла узалудно мучила.

Мати детиня све е ово са страхомъ гледала. Њой се чинило, да ће све трое у студенацъ упасти.

Милана видећи да се овымъ начиномъ ништа учинити неможе, рекне Босильки да ведро пусти и хтеде іой найпре дете у руке предати, па да онда после сама изъ ведра на секъ изиђе, али студенацъ бяше широкъ, и руке дадильине немогаху до детета допрети.

Мати ніе могла одъ страха ово ужасно позорiе гледати; њой се мракъ вредъ очима ухвати, и она изъ свега грла повиче: „Не тако, не!“ Милана ніе чула нѣне речи, али е и сама одма увидила, да бы тымъ начиномъ дете очевидной опасности изложено было, и зато погледавши на небо, призове iошъ єданпутъ свемогућега у помоћь, па онда рекне Босильки: „Залюляй ведро полагано. Дадиля учини то незнаюћи и сама шта ће одатле следовати. — „Садъ пази, — повиче опетъ Милава, — па кадъ ведро близо тебе дође, а ты равшири руке и прими на ньи дете, — ево, ево садъ га узми!“ Босилька уради као што iой е Милана рекла, прими обнесвешћеногъ Чедомиля у наручіе, и спусти га на зелену травицу. На то ю Милана опетъ замоли, да ведро iошъ єданпутъ одтури к' найближемъ стубу Босилька то учини, и Милана ухватившисе оберучке за стубъ срећно на секъ стане, а са овога се на землю сиће.

Неда се описати радость Милане наше, кадъ е подъ своимъ ногама тврду землю осетила, а надъ своіомъ главомъ плаво небо смотрила. Прва нѣна мисао быяше. „Хвала теби Боже мой, што си ми допустіо, да ово дете одъ смрти избавимъ;“ а друга iой мысао быяше: “ Како ће се добрый мой отацъ радовати, и како ће одсадъ са мномъ задоволянъ быти!“ Она одма похити у тавницу к' своме оцу и приповеди му све што се догодило. Сужный загрли свою єдиницу са сузама говорећи: „Кћери моя, ты си найсяйнію победу одржала; ты си веће юнаштво показала, него найславніи войвода; ты си се осветила найблагороднiомъ осветомъ, кадъ си животъ свой на коцку ставила за избавити одъ смрти єдинче нашегъ найвећегъ злотвора. Уверена буди, да твой родитель ово твое дело више свега цени и уважава, али инакъ неподноси се са тымъ деломъ. Богъ самъ, даровао е

теби силу и крепость, те си могла то велико дело предузети и срећно свршити. Њему једномъ захвали, што ти је велику своју милость поклонио те си могла дете Страшимирово изъ студенца извадити.

XIV. Миланино добро срдце.

Међутимъ Босилька однесе обнесвешћеногъ Чедомила матери. Кнегиня Видосава у овај махъ заборави да је болестна, узме малога на руке, излюби га, ороси га обилнымъ сузама, и подигнувши очи къ небу рекне; „Боже милостивый! Ты си ми га поклонио, я ћу га Теби на славу воспитати.“ Кадъ дете мало к' себи дође, мати га укори овымъ речма: „Невалялче једанъ, нисамь ли ти толико пута' говорила, да се чувашъ одъ коня', да се непенђшъ на дрвеће, да се ненадвируешъ надъ студенацъ; и ты ме ниси хтео послушати. Ето видишъ, умало те твоя непослушность није главе стала. Тебе је самъ Богъ чуднымъ начиномъ сачувао, и чрезъ свога анђела одъ смрти избавио. И тай анђео избавитель твой, была је вратарова служавка! Где је она? Заръ није овде? Иди Босилька зови ю овамо! Я самь рада с' томъ девойкомъ говорити, я самь њойзи яко обвезана.“

Милана се већъ дотле изъ тавнице вратила, и опетъ је кодъ болестне деце вратарове седила. „Оди брже Мило! кнегиня те зове, — куцнувши на прозоръ, рекне Босилька. — Благо теби, ты ћешъ садъ господске даре добыти!“ Речи ове увреде Миланину нежность. Она је подпуну награду у самомъ своме добромъ делу, и у отчиномъ задовольству налазила, и никакве друге награде тражила није, па зато чисто није имала волђ да иде кнегиньи. Но опетъ изъ пристойности, и да не увреди обрадовану матерь, отиде горе.

Смерно а благообразно ступи Милана у собу кнегиньину. Ова добра госпоја предусретне ю с' разши-

ревымъ рукама непазећи на низко стане нѣно, па іой рекне: „Племенита девойко! я ты захвалюемъ, што си дете мое изъ стуненца извадила, и одъ очевидне смрти спасла. Да тебе ніе было, ово невино детенце, кое ту на постельи тихо почива, лежало бы мртво и бездушно у дубокомъ стаденцу! Ты си ми изгублѣно единче мое повратила; ты си мою горку тугу у радость претворила, и зато те я одъ данасъ као свою рођену кћеръ сматрамъ, а ты ћешъ у мени праву матерь имати.“

„А ты несрећницо, — окренувши се к' Босильки, озбильно али безъ сваке лютине продужи кнегиня, — одъ данасъ престаешъ быти у моіой служби. Ты си на свою дужность заборавила, ты себи поверено дете ниси добро чувала; због твое небрежльивости у мало што нисамь я мога единца сына изгубила. Зато ћу те я іошъ данасъ исплатити пакъ онда ми иди испредъ очію!“

Босилька клекне предъ кнегиню и стане ю молити за опроштенѣ говорећи, да е она пука сиротица, коя нигде никогъ свога нема, па ако ю садъ кнегиня одтера, невна куда ће се дрву камену окренути.

Кнегиня іой на молбу нѣну овако одговори: „Ты си се више пута обећавала, да ћешъ на свою дужность пазити, али речь одржала ниси, за то се я немогу више на тебе ослонити. Мени е жао што те одпустити морамъ, али я нећу да због тебе мою децу опасности излажемъ. Одлази дакле, и тражи себи другу службу, па ю болѣ чувай. Овай случай нека ти у будуће за саветъ служи!“

„Дозволите мени светла кнегиньо, да и я неколико речій проговоримъ — рекне Милана, — и немойте мою слободу на зло примити:

„Вы право имате. Босилька е яко погрешила. Због нѣне лакомислености умало се ніе ваше дете

у студенцу утопило. Али она томе ніе са свимъ крива; єръ несрећный случай тай предвидити ніе могла, и онъ ће іой у будуће докгодъ узживи за саветъ служити.

„Па Босилька ніе само погрешила, него се и постарала свою погрешку поправити. Она є мене у студенацъ спустила, и съ дететомъ заедно изъ нѣга извукла. Безъ нѣне помоћи небы я кадра была вашегъ Чедомиля одъ смрти избавити. Я дакле мислимъ, да вы нећете презрети нѣну услугу, и да нећете одвратити свое лице одъ оне, коя є помогла да се дете ваше изъ студенца извади!

„Богъ є вашу топлу молитву услишао, и вама помогао онда, кадъ сте нѣгове помоћи найвећма потребовали; немойте дакле презирати у истомъ часу плачь и молбу ове сиротице! — Богъ се на васъ смиловао, и вама є ваше единче повратіо; повратите и вы свою милость овой несрећной девойцы. Богъ милостивый прашка оныма, кои се одъ свегъ срдца каю; опростите и вы Босильки, коя є свою погрешку покаяла и поправила с' тымъ, што є мене с' чедомъ вашимъ изъ студенца извукла. Ето садъ вамъ се дае прилика да Отцу небесномъ за избавленѣ вашегъ Чедомиля найчистію жертву принесете, а то ћете учинити, ако одъ срдца опростите Босильки нѣну лакомислену погрешку, и ню у своіой милости задржите.

„Я и Босилька радовасмо се, кадъ смо ваше чедо с' Божіомъ помоћи одъ смрти избавиле, и с' вама заедно плакасмо одъ радости. На заръ ћете вы, коя сте найсрећнія измећу насъ; єръ шта се може с' материнскомъ радошћу споредити; заръ ћете велимъ вы, пре него што се сузе радости на образи ваши осушише, поднети моћи да суза туге и жалости кане на образе ове сироте девойке, а да ю вы милостивомъ

десницомъ своіомъ неотрете. Не, вы то неможете, вы то нећете учинити.

„У осталомъ што се мене тиче, я благодѣяніе, кое мени пружате, немогу примити; еръ држимъ да е гріота на туђой несрећи свою срећу зидати, и сироту девойку изъ службе изтиснути.“

Кнегиня се ніе довольно начудити могла речма мниме углярске девойке. „Я незнамъ — са удивленѣмъ говораше она — или ћу се твоіой неустрашимости и племенитомъ пожертвованю твомъ, или доброти срдца твога већма чудити. Тко бы могао ованковой заступници шта одрећи! За твою любавь остае Босилька у служби. А ты добра душо одъ данасъ постаешъ моя поћерка. Я те нисамь засадъ у станю већма наградити, али ако Богъ да, те се кнезъ с' войске поврати, знай да ћешъ іоштъ већма одъ нѣга награђена быти!“

Доброта кнегинѣ Видосаве, троне Милану нашу. Она бы радо остала была у двору ове честите госпође, али се сети, да бы онда изгуяила прилику отца своегъ удворити и с' ньиме се састаяти, а свою тайну ніе смела кнегиньи одкрити, докъ се о томъ найпре са отцемъ непосаветуе. По краткомъ дакле размышляню одговори она овако: „Я захвалюемъ на доброти и милости вашой светла кнегиньо, али опростите ми што вашу понуду не могу примити. Я самь са своимъ станѣмъ веома задовольна, и болѣ нетражимъ! еръ знамъ да станѣ нечини човека валяніимъ и срећніимъ. У служби моіой кодъ вратара вашегъ, кои е уедно и тавничаръ, добыямъ я прилике сужне наранити и напоити, и извршуюћи ово дело милости христіянске налазимъ се я подпуно задовольна, тако да бы себе за врло несрећну држала, кадъ то више чинити небы могла.“

„Чудновата девойко! — пресекавши іой беседу примети кнегиня. — Твое речи о срећи и задоволь-

ству у сиромаштву су са свимъ необичне. Ишти одъ мене што ти є годъ драго; я ты речь даємъ, да ћу ти свашта, што ми годъ у власти стои учинити!“

„Добро дакле светла кнегиньо — одговори Милана. — Я примамъ вашу речь. Дайте ми времена за промышленѣ. Я ћу вамъ скоро єдну врло велику и важну молбу поднети, и вы ће те мени одъ велике помоћи быти моћи. Садъ с' Богомъ кнегиньо! Я морамъ одлазити, єръ су сама деца вратаричина! —

(Продужиће се.)

Загонетке.

Изъ Географије.

1. Са *Д.* є варошица у Банату, а са *С.* у Бачкой; погоди коя є то?

2. Кое србске вароши име изађе, кадъ к' имену єдне рибе име єдногъ дрвета придодашъ?

3. Коя є то србс. варошица, коя кадъ іой главу одкинешъ, невалялимъ човекомъ остане?

4. Коя є то србс. варошъ, коя іошъ већомъ остане, кадъ іой две третине одузмешъ?

5. Коя є то Войводска река, што натрашке читана светъ бы заширила?

6. Коя є то србс. варошица, што бы натрашке читана полетела?

7. Са *Б.* є име землѣ, а са *З.* вештина, коя є?

8. Са *М.* є варошица, а са *Х.* монастиръ, кои є?

9. Са *Б.* є име землѣ, а са *М.* животинѣ.

10. Коя є то србс. варошица, што девойкомъ остане, кадъ іой предньій край одкинешъ?

11. Коя є то србс. река, коя човекомъ остане кадъ іой главу одкинешъ?

12. Коя є то варалица што варошю остане, кадъ іой по трупа одкинешъ?

13. Коя е то вера, што кадъ іой срце избацишъ, првимъ убицомъ остане?

14. Коя е то срб. варошица, коя остав што е, макаръ е право, ма натрашке читао?

15. Коя е то срб. река, што срб. варошицомъ остане, кадъ іой срце изменешъ?

16. Коя е то срб. варошъ, што се у оружане људе претвори, кадъ іой предню третину одкинешъ?

17. Коя е то Войводска варошъ, што іой срце малецка една животиньица сачинява?

18. Коя е то планина, што се плодомъ воћке учини, кадъ іой главу променешъ?

19. Коя е то срб. варошица, што селомъ остане кадъ іой главу одкинешъ?

20. Има више срб. варошица и места, што су мађарски светитељи, кое су то?

21. Коя е то срб. река, што опетъ срб. рекомъ остане, кадъ іой и главу и репъ одкинешъ?

22. Одбаци једне срб. вароши репъ, и преметни слогове, да видишъ шта се са козама, овцама и кравама ради?

23. Коя е то срб. варошъ, што іой е стражня пола виноградъ, а предня изврнута вино?

24. И река е и човекъ е, а преметни слогове, пакъ е опетъ човекъ.

25. Са *ш.* е река, са *м.* лукави радъ, са *к.* справа нека, а са *ч* уданъ посо. Погоди све.

26. Коя е то вера, што ти овоца даде, кадъ іой срце извадишъ?

27. Коя е то срб. варошъ, што се претвори у место, где се лото коньи виваю, кадъ іой репъ променешъ?

28. Коя е то срб. варошица, што селомъ изађе; кадъ гушчии гласъ предъ ню ставишъ?

29. Кои е то народъ, што еломъ постане, кадъ му срце изменешъ, и слогове преметнешъ?

30. Коя е то срб. варошъ, што у репу тицу има, а у првый петъ и последнѣмъ гласу, данъ?

31. Коя е то срб. варошица, што се у цветъ претвори кадъ *м* у *ж* претворишъ, а у яму, кадъ *ж*, са *п.* заменешъ; што удомъ тела постане, кадъ наместо тогъ гласа *к* ставишъ, или справомъ на колилима буде, кадъ место тогъ гласа *д* туришъ, и коя се болесћу учини, кадъ место тогъ *с* ставишъ?

32. Коя е то вера, што маломъ крвопилицомъ остане, кадъ іой срце и репъ одбацишъ?

33. У коіой срб. вароши има сакривенъ: данъ и дика Ника, и динка и кина?

34. Коя е то Войводска река, што грожћемъ постане, кадъ іой главу одкинешъ, а кадъ и овомъ главу одкинешъ, девойкомъ изаће?

35. У коіой срб. варошв има сакривено; во чепа паче, — на сво вече, — Ано ено Овче, — и много друго?

Карактеристика доброгъ школскогъ учителя.

Добаръ е учитель онай човекъ кои много више знати мора, него што онъ самъ предае, да бы саюзно и укусно предавати могао; — кои у низкомъ кругу живити, и опетъ узвишенъ духъ притежавати мора, да бы оно достоинство своихъ расположеня обезбедио, безъ коегъ уваженѣ и поверенѣ породица никадъ одржати неможе; — кои ону редку смешу благости и чврстине притежавати мора, єръ онъ стои у граћанскомъ животу ниже одъ многихъ людій, и опетъ несме никомъ понизный слуга быти; — кои свакомъ примеръ дати, за угледъ служити и свакогъ саветомъ поучити може; — кои се ни учемъ изъ своегъ положая не издиже, єръ е са своимъ станѣмъ задоволянъ, и одважанъ е у крилу школе, у хармоничномъ извршиваню свое дужности, у служеню цркве и народа, живити и умрети. п. М. П.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ-Саду

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 43. У Новоме Саду, 21. Новембра 1860. **ГОД. III.**

Символъ вере.

Лекція Осма.

И въ Дх҃а сватаго, Гд҃а, животворящаго, иже и҃ Отца исходящаго, иже съ Отцемъ и Сыномъ спокланяема и сславима, глаголавшаго пророки. — Веруемъ у Духа светога, Господа, животворећега, — кои све оживлюе, — кои одъ Отца исходи, кои се са Отцемъ и сыномъ еднако прославля и слави, кои е говоріо преко пророка'. —

Шта мы веруемо у овомъ осмомъ члану вере? Шта кажемо о Духу светомъ? (Да е онъ Господь т. е. да е Богъ правый). Кое е лице Божіе св. Духъ? Колико има лица' Божіихъ? Коя су то? Како се једномъ речію називаю сва три лица Божія? Зашто се зове св. Духъ „животворећій?“ (Зато, што онъ као Богъ дае свима тварима животъ, а особито зато, што людма дае духовный животъ преко светихъ тайна, и прево своихъ дарова'). — Кои су дарови Духа светога? Кажи ми кои су плодови што изъ овыхъ дарова' извиру? Преко кое се св. тайне даю нама милости и дарови св. Духа? (Преко тайне Миропомазанія). Шта намъ ваља радити да задржимо у себи милости и дарове св. Духа? (Ваља намъ се трудити да сваки данъ у добродетельима напредуемо, и ваља намъ се одъ греха чувати). Чиме се може изгубити благодать и даръ св. Духа? Коимъ начиномъ можемо мы повратити себи благодать (или милость) св. Духа, кадъ смо већъ згре-

шили? (Св. покајаніемъ, т. е. дужнисмо жалити на свое грехе, припознати ихъ и исповедити Богу предъ свештеникомъ, и примивши разрешеніе поправити се, па се у напредакъ чувати одъ греха). — Шта значе оне речи „иже ѿ Отца исходящаго?“ — Ко насъ е научіо о томе, да св. Духъ одъ Отца исходи? Єси ли чуо да се то у св. Еванђелію чита? Кадъ се чита, на кои правдникъ? —

Шта значе ове речи: иже со Отцемъ и Сыномъ спокланяема и сславима? Зашто смо мы дужни св. Духа прославляти као годъ Бога Отца и Бога Сына? (Зато ербо е онъ правый Богъ као годъ што е Богъ Отацъ и Богъ Сынъ). Шта значе оне речи: „глаголавшаго пророки? Знашли ты име коегъ Божіегъ пророка? Шта су пророци предсказивали? Чему су они люде учили? Ко е пророцима казивао шта имаю людма говорити и у свое књиге писати? —

Єли се св. Духъ кадгодъ людма показао видимимъ начиномъ? Како се появіо св. Духъ о крштеню Христовомъ? У каквомъ се виду томъ приликомъ появило друго лице св. троице? Какавъ се гласъ с' неба о крштеню Іисусовомъ чуо? Чіи е то гласъ было? Кадъ се дакле тайна свете Троице людма показала? Кадъ е Іисусъ Ученицима своима обећао св. Духа? У каквомъ се виду св. Духъ появіо у данъ Петдесетнице? Силази ли се св. Духъ невидимо на верне христіяне? Кадъ се силази св. Духъ на насъ? (Кадъ га чрезъ св. тайне примамо и усрдномъ молитвомъ призивамо). Кои су греси противу Духа светога? — (Ово е изъ Катихизиса.)

Кои бы умео лепо приповедити изъ библичне Повестнице о крштеню Христовомъ? — О томъ како се Іисусъ явіо Ученицима после воскресенія свога и дао имъ св. Духа? — О силазку св. Духа у данъ Петдесетнице? (Библ. Повестница).

Нађи ми у Апостолу повесть о силазку св. Духа? Кадъ се тай Апостолъ чита? Кои ми уме казати садржай онога Апостола што се чита другій данъ Духова (къ Ефесцима зачало 229). Чему насъ учи тай Апостолъ? Како намъ се дакле владати ваља да напредуемо у духовномъ животу? У коме се Еванђелію чита о Духу светомъ? (На Богоявленіе; у 1-омъ Страстномъ Еванђелію; у 1-омъ воскресномъ Еванђелію; на вечерню о Ускрсу, На Томину неделю, на Ђурђевъ и Дмитровъ данъ). Нађи ми Апостолъ у коме се говори о даровима Духа светога! (види: стр. 39. Преподобнима. Зач. 113). Ово е изъ Апостола и Евангелія.

Како се зове кодъ насъ онай праздникъ, у кои се споминѣ, како ке св. Духъ у виду голубіемъ явіо? Кадъ быва св. Богоявленіе? Како се зове данъ у очи Богоявленія? Шта быва на крстовъ данъ у ютру у цркви? (царски часови); Шта быва тай данъ после подне? (Быва на вечерню св. литургія, и после освећенѣ водице.) Шта быва о ютреню, шта о служби на Богоявленѣ? Зашто се зове тай праздникъ Богоявленѣ? (Зато што намъ се тада Богъ у сва три лица показао)? Зашто се освећуе водица? —

Кои се Тропаръ пое о Богоявленію? Изговори га? Шта значи на Српски? одной га? — Чіи се споменъ држи на поютарѣ Богоявленія? Чему е учіо св. Іоаннъ люде? —

Како се зове онай праздникъ, у кои се слави силазакъ св. Духа? Кадъ быва тай праздникъ; у кои седмичный данъ? У кой данъ после Спасова? у кои данъ после Ускрса? Зашто у Петдесетый данъ после Ускрса? Есу ли и Израильтяни светковали Петдесетый данъ после излазка изъ Египта? Како се та њихова светковина називала? Зашто су Израильтяни светковали Петдесетницу? (Зато што е Богъ у тай данъ дао Мойсею законъ десетословія на гори Синайской). Шта

быва у цркви у очи Духова? (Бдење); Како изгледа црква и порта на Духове? Зашто китимо мы цркву на Духове с' гранама и цвећемъ а посипамо травомъ? (Зато да се сећамо, да е Богъ свой законъ Израильтянима у слободной природи т. е. у пустињи даровао; да се сећамо како су Израильтяни 40 година у пустињи провели, и да смо и мы овде на земльи путници, кои ваља да непрестано тежимо к' правой постойбини нашой, к' царству небесномъ). У кое се доба држи вечернѣ првый данъ Духова? Шта мы чинимо кадъ свештеникъ чита молитве на томе вечерню? Колико се пута тада клечи? Ели доста само клечати кадъ се те молитве читаю? (Ніе, него треба са смерношћу слушати и пазити на оно што свештеникъ одъ Бога моли, па се за ньимъ Богу молити). Чине ли дакле добро она деца, коя томъ приликомъ одъ траве венце плету и у цркви несташлукъ проводе? Знашъ ли кою песму црквену што се на Духове пое? Кажи ми шта значи на србски та песма: „Благословенъ еси Христе Боже нашъ?“ Шта быва другій данъ Духова у цркви? Куда се иде тай данъ с' литіомъ? Зашто се иде на гроблѣ? Како се зову Духови славенски? (Сошествіе св. Духа). Како се іоштъ другчіе зове тай праздникъ србски? Зашто се зове „Троице“ или „Тројичинъ данъ?“ Кои дакле данъ празднуемо мы у славу св. Троице? Кажи мы све молитве у коима се молимо св. Троици? (Ко има Отца; Слава Отцу и Сыну; Пресвятая Троице; Отца и Сына; Достойно и праведно есть: Видѣхомъ свѣтъ истинный; Свѣтъ, свѣтъ; Свѣтый Боже). Чиме се обично свака молитва црквена свршује? (са славомъ св. Твоице). Има ли сваке неделѣ у цркви неко Богослуженіе кое се особито у славу св. Троице отправља? (Има, а то е: „недельна полуноштница,“ само треба недельомъ рано на ютренѣ уранити, па ћете чути дивну песму и молитву у славу св. троице).

Кои су то већъ чули? И вы други треба да сваке неделѣ раніе у цркву дођете, па ће те и вы то чути и поучавати се у страху Божіемъ! — (ово е изъ пѣнія и науке о празницима и обредима).

С' коіомъ молитвомъ призивамо мы св. Духа у почетку школе и свакогъ Богослуженія? Изговори молитву: Царю небесный! Шта мы молимо св. Духа у овой молитви? Шта се нов узъ великій Постъ на трећемъ часу? (Господи, иже пресватаго твоего Дѣха къ третіи часъ Апостоломъ твоимъ низпославый:) Коя речь означава св. Духа у молитви: „Пресвятая троице помилуй насъ?“ Шта молимо у овой молитви св. Духа? Нађи све молитве у Часловцу где се молимо св. Духу: (Дѣха твоего сватаго не Ѿими Ѿ мене, — и дѣхомъ кладычнымъ утверди ма; Кладико Боже Отче: (стр 8.); Упоканіе мое Отецъ: (стр. 11.); — Дѣхъ твой благій наставитъ ма на землю правѣ. (20.). Слава во кышніхъ Богѣ: (20). Благословенъ еси: (27). Скорое и извѣстное утѣшеніе: (27). Єдинородный Сыне: (35). Послеши дѣха твоего и созиждѫтся, и ѡбновиши лице земли. (44.); —

Кое су поглавите молитве изъ Часловца к' пресветой Троици? Упоканіе; Пресватам Троице; Сватый Боже; Всесватам Троице: (36.); Слава во кышніхъ: (20.); Свѣте тиҳій. (47.). — (Ово е изъ школскихъ књига).

Каква се свечаность у цркви држи при почетку сваке школске године? (Призываніе св. Духа.) Зашто призивамо мы св. Духа у почетку године школске и у почетку сваке науке? Кои уме казати, шта све бива о призиканію св. Дѣха? Шта се нов? Кои се Апостолъ чита? Кое Евангеліе? Шта се свештеникъ Богу моли? Шта бива у цркви о свршетку школске године? Кои е запамтио како бива Благодареніе школско? шта се о свршетку нов? Тако денице моя! мы смо дужни у почетку свакогъ нашегъ посла, а ѡсобыто у

почетку сваке науке молити се Богу Духу Утешителю, да намъ пошлѣ мудрость, разумъ, савесть, знанѣ, крепость и остале дарове, да бы мы могли радо и лако посао нашъ свршити, и животъ нашъ на славу Божію, и по Божіой светой вольи проводити.

Изясненіе црковныхъ песама.

На Воведеніе Богородице.

1. Тропарь. — Днесь благоволенїа Божїа предображеніе, — Данасъ е благоволеня Божіега, добре волѣ Божіе, пределутня, предсказаніе; Данасъ се предсказало, да ће Богъ людма велику милость свою указати.

и человѣкомъ спасенїа пропокѣданіе, — и данасъ е людскога спасенія приповеданѣ; данасъ е обявлѣно спасенѣ, избавленѣ рода човеческога.

въ храмѣ Божїи ясно Дѣва является. — У храму Божіемъ сяйно се Дѣва показуе.

и Христа всѣмъ предвозвѣщаетъ, — и Христма предсказуе.

той и мы велегласно возопіимъ: — Той т. е. Дѣви Марїи и мы велегласно вапимо:

радуйся смотренїа зиждителева исполненіе. — Радуйсе стараня Создателѣвога испуненѣ. Радуйсе Дѣво, чрезъ кою е Богъ свое старанѣ о роду човеческомъ испуніо. —

2. Кондакъ. — Пречистый Храмъ Спасовъ, многоцѣнный чертогъ и Дѣва. Найчистія црква Спасителѣва, наймлогоцѣнія одая — преграда, — и Дѣва.

Скѵщенно есокровище славы Божїа, — свештено благо Славе Божіе. (Ово су све Имена коя се Матери Божіой даю).

днесь вводится въ домъ Господнь, — данасъ се уводи у домъ Господань, у цркву Божію.

благодать совводящи, иже въ дусѣ Божественномъ, — благодать с' собомъ уводећи, коя е у духу Божјемъ; уводећи са собомъ благодать Духа Божјега.

юже воспѣваютъ Ангели Божіи, — кою с' песмама славе Ангели Божји.

сія есть селеніе небесное. — Ова т. е. пречиста Дѣва есть станъ, небесный.

3. Стихира. — Днесь богомѣстимый храмъ Богородица, ко храмъ Гдне приводится. Данасъ Богородица, — коя е храмъ у кои се Богъ сместіо, — у храмъ Господань приводисе.

и Захарія сію пріемлетъ. И Захарія ову прима.

днесь Святая Святыхъ радуются. Данасъ се Светиня надъ светињама, т. е. найсветіи део у цркви Јерусалимской, радује.

и ликъ Ангелскій таинственнѡ торжествуетъ. — и ликъ, хоръ Ангелскій тайно светкује, слави.

съ нимиже и мы празднующіе днесь съ Гавріиломъ возопіимъ: — С' њима т. е. с' Анђелима имы светкујући данасъ съ Архангеломъ Гавриломъ вапимо:

Радуйся благодатная, Господь съ тобою, имѣяй келію милость. Радуйсе благодатна, милости пуна, Господь е съ тобомъ, кои има велику милость.

4. Ірмосъ. — Ангели вхожденіе Пречистыя зряще оудивишася: како Дѣва вниде во Святая святыхъ. Ангели ухођењ, улазакъ Пречисте Дѣве гледајући удивишесе, зачудишесе: Како Дѣва уњеће у света светыхъ. (види повесть о воведенію).

Яко ѡдушевленному Божію Кивоту, да никакоже коснется рука скверныхъ. Да одушевљеному, живомъ Божјемъ Кивоту, никако се не дотакне рука скрнавыхъ, нечистыхъ, грешныхъ людій. У најсветіемъ отделеню храма Јерусалимскогъ стаио е кивотъ т. е.

Ковчегъ, ладица завѣта, ту су се Божіе заповеди и друге највеће светивѣ старозаветне храниле, и с' тога ніе се по закону Мойсеовомъ ни еданъ нечистъ човекъ смео дотакнути овога кивота. Кивотъ овай быо є предсказаніе Дѣве Маріе, коя є родила Іисуса Сына Божіегъ, и зато се назива одушевлѣный, живый кивотъ Божій. (Сравни са онымъ што се у Апостолу на Воведеніе чита.)

оустнѣ же вѣрныхъ Богородицѣ, немолчно, гласъ Ангела воспѣвающе, съ радостію да копіютъ: А устне верныхъ т. е. Христа веруюћихъ, православныхъ людій, нека нећутаюћи, него гласъ Ангела Богородици певаюћи, с' радошћу вапію; верни христяни нека Ангелску песму с' радошћу Богородици припеваю: —

истинно вышши всѣхъ єси Дѣво чистаѧ — Доиста вышша, већа одъ свію єси Дѣво чистая.

Милана.

(Наставлѣно.)

XV. *Прислушкиванѣ.*

Кнегиня Видосава была є добра и разумна; она є Милану радо имала, и желила ю є срећномъ учинити, али се ніе могла довольно начудити, одкудъ ова сирота углярска девойка тако учтиво и лепо говорити и тако паметно мислити знаде. Она помисли да Милана какву тайну на срдцу имати мора, и зато заповеди старомъ надзирателю, да на свакій коракъ вратарове слушкинѣ строго мотри. Надзиратель по заповести учини, и све што є за Милану чути, и одъ нѣ видити могао, быяше похвале достойно. Кадъ ал' едно ютро доће надзиратель ка Кнегиньи и яви да є Милана ту ноћь у тавници кнеза Браниславa была и съ ньимъ се дуже времена разговарала. „То ми се врло опасно

быти види, — примети онъ, — девойчица е та милостива срдца, а притомъ е слободна и одважна, па се боимъ да какогодъ сужнога кнеза непропусти. Я самъ ньиховъ разговоръ на врати одъ тавнице слушао, алъ нисамъ могао ни речце разабрати. По свой прилици мораю они између себе какве потайне договоре имати, кои се Бранисављевогъ ослобођења, а наше и нашега кнеза Страшимира пропасти тичу!“ — (Мы овде само толико додати имамо, да се Милана с' Браниславомъ велегласно разговарала была, и да надзиратель разговоръ тай само зато разумети ніе могао, што е было наглувъ, па ніе могао чути, шта они говораху.)

Овай се гласъ кнегиньи Видосави нимало недопадне. Она кнеза Бранислава ніе познавала, али га е по казиваню свога мужа за нѣговогъ крвногъ душманина држала, и зато заповеди надзирателю, да одсадъ іошъ већма на Милану мотри, и чимъ опази, да она ноћу у тавницу отиде, одма да доће и да ньой то яви.

У неко доба ноћи пробуди надзиратель кнегиню и яви іой да е Милана башъ садъ у тавницу отишла. Кнегиня баци на себе огртачь, и упути се крозъ мрачный ходникъ полагацко к' тавници. „Истина, — мисляше она у себи, — ніе лепо одъ мене што хоћу да прислушкуемъ ньиховъ разговоръ, али я то чинимъ за благо мое породице, и за благо ове девойке, кою радо имамъ, и коіой свако добро желимъ.

Врата одъ тавнице быяху само притворена, и кнегиня е следуюћи разговоръ између сужнога кнеза, и избавительке своги единца разговетно и подпуно чути могла!

Сужный: „Брескве су врло добре, кћери моя! оваковыхъ смо бресака и мы имали у нашемъ врту.“

Милана. „Сладкій отче! кадъ ће опетъ доћи оно срећно време, кадъ ћу ти моіомъ рукомъ моћи ува-

брати бресака с' оногъ дрвета што е предъ нашимъ дворцемъ, као што самь то чинила, кадъ самь мала была."

С. „Захвали Богу и на овима. Ты ми мало пре рече, да в ове године само десетъ бресака на томъ дрвету родило, па в одъ тыхъ десетъ бресака кнегиня теби три поклонила. Она мора быти да е врло добра душа."

М. Башъ зато што е добра, мислимъ, да бы іой смела казати, да самь твоя кћи. У нѣнымъ прсима остаће ова тайна сакривена, и она ће можда кадра быти намолити Страшимира да теби слободу поврати."

С. Я немыслимъ тако Милано! Страшимирова мрзость према мени неда се описати; нѣгово е срдце тврђе него ове кошчице одъ бресака. Пре бы човекъ зубе поломіо, него што бы едну ову кошчицу разбіо; пре бы свиснуо, него што бы Страшимира намолити могао, да одъ свое мрзости попусти."

М. „Али кадъ Страшимиръ дозна, да е твоя кћи нѣговога сына одъ смрти избавила; то се надамъ да ће се умилостивити и теби слободу повратити."

С. „Томе се не надай Милано! Я Страшимира врло добро познаемъ. Нѣму ће се твоя услуга допасти; онъ ће те можда и богато обдарити; али пре бы ты столѣтный растъ изъ корена изчупати, него што бы опаку према мени мрзость изъ нѣговогъ срдца искоренити могла."

М. Али ако Страшимиръ дозна, да ты, при свемъ томъ, што ти е онъ толике яде задао, инакъ нимало на нѣга немрзишъ, да му свако добро желишъ, и да су само твои савести кадри были мене сачувати одъ тога да на нѣгову децу немрзимъ; да су само твое мудре речи кадре быле мене побудити да се са опасносћу свога живота жртвуемъ за избавленѣ нѣговога единца одъ очевидне смрти; о, та благій пролетный воздухъ

раствара најчвршће ледене санте, па и твоя небесна добродетель ямачно ће умекшати Страшимирово окорело срдце!“

С. „Може быти, али тешко, врло тешко. Међутимъ я држимъ, да ће најболѣ быти, да ова ствaрь у тайности сакривена остане, докъ се Страшимиръ изъ войне неврати. Зато Милано моя ћути, па трпи. Я морамъ овде іошъ за кое време остати! —

Кнегиня е доста чула. Она се полагано врати у свою спаваћу собу, и баци се у постелю, али очію ніе могла до сванућа свести. Сама себи чисто ніе веровала, да е на яви было све што е мало часъ чула и дознала: „Дакле е избавителька мога Чедомиля, — тако у себи говораше она, — кнеза Браниславa кћи. Она е изъ любави к' своме отцу ступила у службу кодъ последнѣга служителя у замку овомъ; она е мое поклоне одъ своихъ уста' штедећи носила своме отцу; она е волела у своіой тешкой служби остати, него моіомъ поћеркомъ постати, само за то, да не бы изгубила прилику свога отца дворити и нѣму добра чинити. Па те чудновато добре девойке отацъ затворенъ е у нашой тавници, и савети сужнога отца навели су ню на то да нашегъ Чедомиля одъ смрти избави! Такавъ човекъ неможе быти нашъ злотворъ, за каквогъ га мой мужъ држи. Онъ е невинъ и у правду страда, па за страданѣ нѣгово можда ће насъ Богъ казнити и онде где се ненадамо.“

„Я самъ пуно уверена о честитости и невиности кнеза Браниславa — у мислима продужи она, — и да ми е могуће, я бы га овай часъ у слободу поставила, и сва му добра повратила. Али нисамъ кадра то учинити; вр су ключеви одъ замка у рукама старога надзирателя, кои бы на мою молбу іоштъ глувльій постао него што е. Не остае ми дакле ништа друго,

него чекати докъ Страшимиръ кући недође, пакъ ћу онда покушати, шта сузе мое учинити могу.

XVI. Победа.

Кнегиня Видосава с' великимъ нестрпленћемъ изчекиваше Страшимировъ повратакъ; ер ioй е онъ писао био, да се одъ рана' срећно излечіо, да е миръ учинћенъ и да ће скоримъ кући доћи. И заиста после неколико дана' дође Страшимиръ са два страна войводе и са своіомъ четомъ у Брестовацъ.

Звукъ рогова' оріо се на све стране, юнацы с' зеленымъ лишћемъ накићени и подъ светлымъ оружіемъ весело певаху юначке песме радуюћи се што се победоносно изъ рата враћаю. Видосава изиђе на сусретъ своме супругу. Страшимиръ се любезно с' ньоме поздрави и полюби, па онда излюби свога сына и обадне кћери чудећи се како су деца нарастла докъ е онъ у рату био. Видосава приповеди Страшимиру случай, кои се с' Чедомилћемъ догодіо, и како га е една сирота девойка одъ смрти избавила. Страшимиръ се ужасне, и гледаюћи Чедомиля овако му озбильно рекне: „Дакле умало што ты нисн због свое несмотрености главу изгубіо. О, како бы я и мати твоя несрећни были да се то догодило! Зато пази сыне мой на себе, и овай грозный случай, нека ти за примеръ служи. Видишъ, како зло пролазе она деца, коя свое родителћ неслушаю.“

Видосава е за споменъ чувала ону хальину, кою е Чедомиль на себи имао, кадъ е у студенацъ упао био. Она изнесе ту хальину и покаже Страшимиру подерано место о кое е хальина о кваку у студенцу запела, те е тако дете висило докъ га вратарова служавка изъ тако опасногъ положая избавила ніе. Страшимиръ са ужасомъ примети да е детинь животъ само о једномъ кончићу висіо био, кадъ га е девойка

избавила. „Али где е та девойка — придода онъ, — нѣна одважность и нѣно пожртвованѣ врло ми се допада. Еси л' ю по заслуги наградила?“

„То самъ оставила да ты учинишъ, еръ све што бы іой я могла дати, врло е мала награда за ону услугу, кою е девойка та нама указала. Она е свой животъ на коцку метнула, кадъ се у дубокій студенацъ одважно спустила, да наше единче одъ смрти избави. Тако племенито и врстно дело недасе златомъ исплатити. Зато самъ я држала да е найболѣ одложити награђенѣ нѣно до твога долазка. Твое отчинско срдце найболѣ ће кадро быти благодарити избавительки Чедомиля нашегъ.“

Страшимиръ нигда у своемъ животу ніе быо тако силно тронутъ као у овай паръ. Онъ зажели одма' Милану видити и ньойзи на услуги нѣной захвалити. Видосава пошлѣ по ню. — Милана смерно али одважно и съ отворенымъ лицемъ ступи у велику дворану Брестовачку у коіой е кнезъ са два страна Войводе и съ другимъ гостима седіо, и чимъ е види, одма е предусретне са овымъ речма: „Добро ми дошла избавителько единца мога, добро ми дошла одважна девойко! Та гле, мы смо чини ми се стари познаници, Я самъ тебе видіо єданпутъ и то пре полазва могъ у овай последный ратъ у соби вратаровой. Али онда ми се учинило, да си нека страшльивица, и не бы се по ондашнѣмъ твомъ изгледу надао, да си се кадра на тако юначко дело одважити! Ево ти я сада предъ овомъ отличномъ Господомъ явно захвалюемъ; еръ да тебе ніе было, единацъ бы мой одавна вечъ у црной земльи трунуо, а овай веселый данъ мога повратка быо бы данъ найвеће туге и жалости за мою породицу. Ишти одъ мене награду, какву ти драго, я ћу ти е свесрдно дати. Та вере ми мое, ето я ти се заклинѣмъ предъ Господомъ овомъ, да ћу ти поло-

вину моихъ добара, и єданъ одъ моя два замка, кои ты изберешъ, драговольно уступити.

„Вы сте млого казали светлый кнеже — тихо и благообразно одговори Милана — и ова избрана Господа добро су чула и разабрала обећанѣ ваше. Али я незахтевамъ одъ васъ никакве награде, нитъ тражимъ милости какве, него само оно што є право. Вратите мени и моме родителю оно што сте одъ насъ силомъ одузели.“

„Како? шта? шта ты рече? Заръ самъ я васъ поробіо, поплячкао, вама неправду какву нанео? Ко си ты? ко є твой отацъ? као громомъ пораженъ и занешенъ, запыта Страшимиръ.

„Я самъ Милана єдиница кнеза Браниславa, одъ кога сте вы сва добра отели, и кои садъ, кадъ се вы у кругу породице ваше веселите, у подземной тавници овога замка уздише за сладкомъ слободомъ, за кою є свакій човекъ роѣенъ, и кою треба да свакій поштенъ човекъ ужива. Пустите отца могъ изъ тавнице, и повратите му сва добра, коя сте одъ нѣга отели, а себи насилно присвоили!“

На ове речи, кое є Милана смело и слободно изговорила Страшимиръ се тргне, корачи назадъ, па опетъ застане на средъ дворане као окаменѣнъ. Онъ быяше мало часъ силно тропутъ племенитымъ деломъ Миланинымъ и уважаваше нѣну велику услугу, али давнашня мрзость нѣгова према кнезу Браниславу ніе се єдныма махомъ оборити и изкоренити могла. У нѣговомъ срдцу подиже се садъ страховита борба противныхъ осећаня. Онъ пребледи, обазре се дивльимъ погледомъ свудъ околе себе, и шкрипећи крозъ зубе промумла: „Радо бы іой быо поклоніо єданъ одъ моя два замка, само да ніе кћи тога човека!“

Сви притомни зачуде се овой брзой промени Стра-

шимировой, и мучећи сгледаху се єданъ на другога очекуюћи шта ће следовати.

Видосава пресече ћуганѣ и овако тихимъ гласомъ зборити почне: „Я самъ текъ пре неколико дана' дознала да є избавителька Чедомиля нашегъ, кћи кнеза Браниславa. Изъ детиньске любави к' своме отцу дошла є она у овай замакъ и стала у службу кодъ вратара нашегъ само зато, да тако прилику добые своге отца видити, и њега у сужанству тешити и дворити. За постићи ову цѣль свою поднела є она с' небесномъ трпельивошћу сву злоћу и ћудльивость вратаричину, кодъ кое се ни єдна слушкиня досадъ ніе могла задржати. Найтеже послове, на кое се она ніе одъ детиньства навикла была, одправляла є она радо и безъ роптања. Срдце ме є болело, кадъ самъ некій данъ съ прозора гледала, како чабрицу воде на глави носи, и опетъ іой нисамъ хтела на знанѣ дати, да ми є тайна нѣна позната; єръ се нисамъ хтела у тай посао мешати, докъ ты недоћешъ, надаюћи се, да ћешъ ты умети нѣно племенито пожртвованѣ по заслуги наградити. Та све да ніе Милана твое єдиче одъ смрти избавила, сама већъ детиньска любавь нѣна заслужила бы, да се с'нѣнымъ отцемъ помиришъ; єръ я држимъ да човекъ кои тако добру кћерь има неможе быти рђава срдца.“

„Тако ми ове мое деснице — прихвати старіи войвода Радославъ — я се већма дивимъ детиньской любави ове девойке, него нѣной одважности с' коіомъ є малогъ Чедомиля изъ студенца извадила; єръ ово є было дело єднога тренућа, кое су кадкадъ и обични люди кадри учинити; али годинама траюће жртве, кое є она изъ детиньске любави къ своме отцу приносила, сведоче да є она честита и найсветіомъ добродетельи украшена. Тако срдце пуно найчистіе любави, есть правый бисеръ и драго каменѣ! Да самъ с' тобомъ

Страшимире! я се небы дуго размишлявао, шта ћу чинити и како ћу се у овай паръ владати.“

„Страшимире — продужи млађій войвода Светозаръ — да е кнезъ Бранославъ твой непріятель, онъ бы теби досадъ одавна већъ наудити и тебе упропастити могао. Докле си ты у войни быо, ключеви одъ тавнице быяху у рукама нѣгове кћери. Онакова глава као што е Бранославъ лако е могла наћи начина, да себе избави а тебе упропасти. Мени се чини Страшимире, да ты нимало право немашъ што на Бранислава мрзишъ!“

Страшимиръ стаяше укоченъ и безчувственъ, као да одъ свега говора овогъ ни речце чуо ніе. Свію очи быяху на нѣга управлѣне; сви съ нестрпленѣмъ очекиваху шта ће онъ започети. Милана уздане и погледи на небо. Тишина владаше у целой дворани.

(Наставиће се.)

Одломакъ

едне косовске песме.

(за наизустъ ученѣ у срб. нар. школи.)

Царь Мурате у Косово паде,
Како паде ситну књигу пише,
Те е шалѣ ка Крушевцу граду,
На колено Србскомъ кнез' Лазару:
„Ой Лазаре одъ Србие главо!
Нитъ е било нити може бити,
Єдна земля а два господара,
Єдна рая два арача дае,
Царовати оба неможемо,
Већъ ми пошльи ключе и араче,
Златне ключе одъ свие градова
И араче одъ седамъ година;
Ако ли ми то послати нећешъ,
А ти айде у полѣ Косово,
Да сабляма землю диелимо.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 44. У Новоме Саду, 28. Новембра 1860. ГОД. III.

Символъ вере.

Лекція девета.

Ко єдинѹ сватѹю соборнѹю и апостолскѹю церковь. — Веруемъ у єдну свету, саборну и апостолску цркву.

Шта значи ова речь „Црква?“ (Значи обштину правоверныхъ людій кои у єдинству вере и любави живе подъ єдномъ главомъ Христовомъ). Кое установіо св. цркву? Како є Іисусъ Христосъ установіо цркву или прву обштину христіяску? Какавъ є налогъ дао Іисусъ ученицима своима пре него што се вознео на небо? У кои є данъ црква Христова у животъ и деланѣ ступила? (На Духове). Кадъ дакле држимо мы єпоменъ установленя св. цркве? Тко спада у цркву? Єсу ли сви чланови цркве између себе єднаки? Шта су свештеници у цркви? А шта су епископи у цркви? Тко управля црквомъ? Кое глава наше свете цркве? Зашто се зове црква *єдина*? Зашто се зове црква *свеша?* Зашто се зове црква *соборна*? Зашто се зове црква *апостолска*? Како се іошть другчіе зове света наша црква? (Зове се православна, Восточна црква). Зашто се зове православна? (Зато што є праву науку Христову у свой чистоти своіой сачувала); А зашто се зове Источна? (Зато што є на Истоку основана и одтуда по свемъ свету распространѣна, и што є нѣнъ основатель Іисусъ Христосъ Востокъ съ высоте т. є. правый Богъ нашъ, и источникъ свакога

блага. — Кое су црквене заповеди? Ко е саставіо Символъ вере? Где е было првый вселенскій саборъ? Кое е године после Христа држанъ тай саборъ? (год. 325.); колико е св. отаца на нѣму было? (318.) подъ коимъ е царемъ тай саборъ држанъ? (Подъ првымъ христіянскимъ царемъ Константиномъ Великимъ). Знашъ ли име коегъ св. отца, што е на томъ св. сабору было? (св. Никола, св. Атанасіе; св. Спиридонъ). Кои су чланови Символа вере саставлѣни на првомъ вселенскомъ сабору? (I—VIII.) а где су додати остали чланови Символа вере? (На другомъ вселенскомъ сабору, кои е држанъ у Цариграду 381. године после Христа за владе цара Теодосія). Одъ куда су свети отци саставили Символъ вере? (Они су изъ науке Божіе т. е. светога писма извели и укратко изложили сво вероване, да се изъ нѣга може дознати, што е свакоме христіанину нужно веровати). Кадъ се у св. нашой цркви држи споменъ светыхъ отаца првогъ Вселенскогъ сабора? (У неделю после Спасова дна, коя се због тога и зове: Неделя светыхъ отаца I. сабора). Колико е свега было вселенскихъ сабора у нашой цркви? Кадъ се іоштъ држе спомени св. Вселенскихъ сабора? (У неделю около 16. Юлія држи се споменъ св. отаца' кои су на шестъ вселенскихъ сабора были; а у неделю около 11-тогъ Октобра држи се споменъ св. отаца седмога сабора). Кои знаде одпояти тропаръ св. отцима кои су на вселенскимъ саборима были; (Препрославленъ єси Христе Боже нашъ). Шта се заповеда нама у 1-вой у 2-гой и у 4-той црквеной заповеди? У коіой се Божіой заповеди то исто заповеда? Шта намъ се заповеда у 3-ћой, и у 5-той црквеной заповеди? А коя Божія заповедъ налаже да свештенике и старешине почитуемо? — Како треба синови свете цркве єданъ према другоме да се владаю? (Као браћа по духу и по своіой обштой матери св. православной цр-

ви). По чему ћемо мы доказати да смо дошта сынови св. православне цркве? (Ако будемо веровали што насъ св. црква учи, и онако се владали као што намъ Христосъ Спаситель заповеда). Како се има сваки добаръ сынъ цркве према другима людма владати? Знашъ ли науку Христову о владаню према другима? (Шк. Л. год. II. бр. 19; стр. 293. — Кои уме лепо изговорити науку Христову о владаню према непріятельима? (тамо, страна 294.); о томъ како ваља быти милостивъ, (у томъ истомъ бр. стр. 295.); о молитви (стр. 296.); о жертви (стр. 296). Єли доста само слушати науку Христову и науку св. цркве, а по ньой се невладати? Како смо се дакле дужни владати? Знашъ ли оно изреченіе Христово у комъ се каже на кога е наликъ онай кои ньегову науку слуша и по ньой се влада? (стр. 297) Нека єданъ Псалтирацъ каже свако то изреченіе Славенски! —

Кои бы ми знао казатя ону апостолску науку, коя насъ учи да неговоримо зле речи, да не лажемо, и да се зла клонимо? („Ко е радъ да живи, и да види дане добре, нека задржи єзыкъ свой одъ зла, и устне да не говоре преваре; нека се уклони одъ зла и нека учини добро; нека тражи мира и нека се држи ньега; єръ очи Божіе гледаю и на оне, кои зло чине, да ихъ истреби са землѣ.“ — „Одбаците лажь, и говорите истину свакій са своимъ ближньимъ.“

Кажи ми єдно аполстолско изреченіе о томе да истреба псовати и рѣаве речи говорити? („Никоя рѣава речь да неизилази изъ уста вашихъ, него што е добро). Како насъ уче св. Апостоли о томе да с' людма живимо? („Колико до васъ стои, имайте миръ са свима людма.“ Любите єданъ другога єръ е любавь од' Бога.“

„Ако ко рече: Я любимъ Бога, а мрзи на брата своегъ, лажа е; єръ ко нелюби брата своегъ, коегъ види, како може любити Бога коегъ невиди.“

„Будите сви сложни, братолюбиви, милостиви, понизни.“

Као у једномъ телу што имамо многе уде, а уди сви немаю једанъ посао; тако смо многи једно тело у Христу, а по себи смо уди једанъ другоме.“ (итд. види Шк. Л. год. II. бр. 17. стр. 271.) Знашъ ли кое изреченіе св. Апостола Павла о томе како се треба учительима покоравати?

„Слушайте учителѣ свое и покоравайте имъ се, ѣръ се они стараю за душе ваше, као кои ће дати одговоръ, да то с' радошћу чине, а не уздишући.“ Кои зна како се то Славенски каже? На кои се праздникъ почиње апостолъ с' тыма речма?

Како уче апостоли да слуге слушаю свое господаре? Слушайте у свему свое господаре, не само предъ очима радећи, као да людма угађате, него у простости срдца, боећи се Бога; и све штогодъ чините, чините одъ срдца као Господу, а не као людма, знаюћи да ћете одъ њега примити плату наслѣдства.“

Како насъ уче Апостоли да се властима и цару покоравамо? (Свака душа да се покорава властма и т. д. види Шк. Л. год. II. бр. 17. стр. 272). Имали да се кадгодъ у Апостолу чита о томъ како ваља да се християни између себе живе, како да се слажу, и сматраю себе као делове једнога тела? (види Апостолъ нед. 25. Ефес. зач. 224. Наћите тай Апостолъ у своіой књиги. Прочитайте га Славенски, — Србски; — реците своима речма какву науку дае ту св. Апостолъ Павао?

Кадъ слави св. храмъ Божій у нашемъ месту? Кои су наши духовни пастири овде у месту? Шта све треба да чине чланови местне црквене обштине? Кое духовно лице мы спомињемо о служби Божіой? Како е име нашемъ пресвештеномъ Владици? У коима местима стое наше православне Владике у овой

држави? Кои народи у овомъ царству спадаю у нашу православну цркву? Ко е найвећій духовный пастирь нашъ у овомъ царству? (Патріархъ и Епископи наши сачињаваю православну Србско-Романеку Єрархію у царству Аустрискомъ?) Гди живе іошъ народи наше цркве? Кои се Патріарси зову вселенски? (Константинопољскій, Александрійскій, Антіохійскій и Єрусалимскій). Покажи та места на мапи! Покажи пределе гди живе православни христіяни.

Изясненіе црквеныхъ песама.

На празникъ св. Архангела Михаила.

Тропаръ. — Небесныхъ воиствъ Архистратизи, — Небеснихъ войска главне Воеводе. Као што цареви земаљски имаю свою войску, коя ихъ слуша и волю њихову испуњава; тако имаде Богъ свое служителѣ на небу, а то су Анђели. Ангелъ е речь Грчка и значи Вѣстникъ. Главни Ангели називаю се Архангели или Аранђели. Такови су: Архангелъ Михаилъ и Архангелъ Гаврилъ. Њи двоица зову се и Архистратизи, а то значи: прве, главне Войводе. На Аранђеловъ данъ чини се епоменъ Архангела Михаила, ал' се онда славе и сви Божіи Анђели.

молимъ васъ присно мы недостойніи — молимо васъ свагда мы недостойни.

да кашими молитвами штрадите насъ крокомъ крылъ некрестственныхъ вашем славы, — да вашимъ молитвама оградите — обколите насъ покровомъ крила невештаственне ваше славе; молимо васъ о св. анђели, да се вы за насъ Богу молите, и да насъ вашомъ заштитомъ као каквымъ духовнымъ крилима покриете.

сохраняюще ны припадающіи прилѣжно, — сахрањујући — чуваюћи насъ, кои припадамо прилежно,

и копіюрім: и кои ваніемо:

ѿ бѣдъ избавите ны ико чиноначалницы вышнихъ силъ. — Одъ беда избавите насъ као редоначелници — предводительи — вишњихъ небескихъ сила. — Шта чине Анђели Божіи на небу? Зашто се мы молимо Анђелима? У чему треба да се мы угледамо на св. Анђеле? С' коима речма молимо Бога да буде воля нѣгова на земльи као што є на небу? Знашъ ли молитву Анђелу хранителю? Кадъ треба ову молитву читати? У кои годишньи данъ светкуємо мы св. Анђеле? У кои седмичный данъ молимо се особито св. Анђелима?

Кондакъ. — Архістратизи Божіи, — поглавите воеводе Божіе, св. Анђели! Св. Арханђелу Михаиле и Гавріиле!

слѹжителіе Божественыѧ слакы, — служителъи божаствене славе. Кажи ми све случаеве изъ Библ. Повестій где є Богъ Анђеле свое людма шиљо?

Аггелшкъ началницы, — ангела' начелницы; — поглавари надъ анђелима.

и человѣкшмъ наставницы, — и людима наставницы, упутителъи, учителъи. — Знашли ми изъ старога Завета ону повесть, у коіой се каже како є Анђео Рафаилъ младога Товію на путу нѣговомъ настављо? Имамо л' и мы сваків своґъ анђела хранителя? Читай молитву анђелу хранителю. Кажи ми шта значи та молитва.

полезное намъ просите, — полезно нама просите; иштите одъ Бога за насъ оно што є по насъ полезно, користно, добро.

и велію милость, — и велику милость т. є. царство небесно измолите за насъ одъ Бога.

ико безплотныхъ Архістратизи. — као надъ безтелеснима главне воеводе; као поглавари надъ Анђе-

лима молите за насъ Бога, да намъ онъ даде све што е по насъ добро и што намъ на спасеніе душе наше служи. —

В.

Милана.

(Наставлѣно.)

Видосава прекине ћутанѣ, и почне овако говорити: „Іоштъ едну да ти кажемъ Страшимире. Ты мыслишъ да е кнезъ Браниславъ нашъ заклетый непріятель, али я ћу те садъ уверити, да се ты у томе люто варашъ, и доказаћу ти, да е онъ нама болый пріятель него што смо сами себи. Чуй ме само: Я самъ сама дознала, да е Чедомилѣва избавителька кћи сужнога кнеза. Нико другій у овомъ замку не бы на ту мысао дошао было. Кгдъ е она дете наше одъ смрти избавила, дозовемъ е я к' себи и хтедохъ е узети за свою поћерку, али она учтиво одбіе мою понуду изговараюћи се да е са своимъ садашньимъ станѣмъ задовольна, еръ у нѣму добыя прилику да сужнима дела милости чинити може. Ово се мени врло чудно быти учини, и зато опоменемъ старога надзирателя да на свакій коракъ вратарове служавке са стране мотри. Верный надзиратель после краткогъ времена донесе ми гласъ да Милава ноћу одлази у тавницу сужнога кнеза и да се с' ньимъ подуже разговара. Я самъ по твоима речма држала да е Браниславъ нашъ найвећій душманинъ, па самъ се бояла, да девойка ова неради о каквомъ издайству, и зато самъ друге ноћи отишла у подземный онай ходникъ, где су тавнице, и прислушкивала самъ на тавничны врати ньиховъ разговоръ. Они нису могли мислити, да ихъ когодъ слуша, па су опетъ тако се о нама разговарали, да ме е разговоръ ньиховъ застидіо. Изъ њега дознамъ я да е сужный кнезъ отацъ ове девойке. Онъ е не

само одобравао кћери своіой што є Чедомиля нашегъ изъ студенца извадила, него ю онъ башъ пре тога и световао быо да нє насъ немрзи него да намъ свака добра жели, и на услугу намъ буде. Може быти да безъ овыхъ савета свога отца, небы Милана чула была якъ детета твога; може быти не бы се она тако брзо одважила животъ свой на коцку ставити да избави дете свога найвећегъ злотвора! И зато я дрижимъ да смо мы дужни найвећма Браниславу захвалити, што намъ дете пропало ніе. —

„И ты іошъ єднако стоишъ недвижимъ, и нећешъ да се решишъ оно учинити, што ти света дужность налаже. Заръ се тако благодари избавителькы єдинца своегъ? Заръ можешъ гледати, да изъ ове дворане неутешена и пуна яда изиће она девица, коя є сына твогъ, єдинца твогъ, твое наймиліе благо изъ челюсти страховите смрти изтргла? — Боже благій, ты му умекшай каменито срдце!“

Страшимиръ подмуклимъ гласомъ одговори: „На часть іой замакъ, на часть іой сва добра нћна, али Бранислављ мора остати тамо где є садъ!“

На то се кнегиня окрене и своме сыну проговори: „Оди Чедомилю, оди добро дете мое, клекни на колена предъ отца свога, склопи те нежне ручице, и моли га, да желю твое избавителке, не у полакъ него сасвимъ испуни. Я ћу ти напредъ казивати, а ты говори за мномъ!“

Чедомиль видећи матерь и Милану где плачу, и самъ се расплаче, клекне предъ Страшимира и подигнувши склоплѣне ручице свое речь по речь за матеромъ говораше:

„Сладкій отче! неразмышлявай тако дуго, хоћешъ ли пустити отца мое избавителке; єръ и она се ніе дуго промишлявала кадъ є себе за спасеніе мога живота жртвовала. Видишъ отче! она є ме-

не изъ дубокога студенца извадила; изведи и ты нѣнога отца изъ мрачне тавнице. Она е мене одъ страховите смрти избавила; избави и ты нѣнога отца изъ робства, кое онъ ніе заслужіо; немой се срдити на добротвора твога; еръ е срдня великій грехъ. — Не мой злопамтити еръ у катихизису стои да е злопамтенѣ грехъ смртный због кога човекъ после смрти у пакао долази, па тамо вечну муку трпити мора. Недопусти да се добрый отацъ мое избавителке у тавницы твога замка сконча. Погледай сладкій отче сузе мое, послушай гласа мога, сети се, да ты сада небы гледао лица мога, небы се наслађивао моихъ очію, кое те садъ са сузама моле; и ове беле ручице мое, кое самъ к' теби подигао, одавна бы већъ трунуле у тавноме гробу!"

„Доста, доста, немогу далѣ слушати" — повиче Страшимиръ. Мркій погледъ нѣговъ ублажи се, и сузе му потеку низъ образе. Онъ се окрене Милани на іой рекне: „Вашъ е отацъ одъ данасъ слободанъ. Я признаемъ да самъ га увредіо, и с' ньиме немилостиво поступао!"

„Хвала Богу!" — весело ускликне Видосава и у радости падне мужу своме око врата. Милани се наеданпутъ учини као да е на небу. Обадва войводе пруже руку Страшимиру у знакъ братинскога поштованя. Садъ видимъ да си човекъ — рекне Светозаръ, — одъ данасъ уважавамъ твою доброту и поштенѣ исто тако као што самъ до яко твою храбрость и юнаштво уважавао."

„Ты си показао да си правый юнакъ Страшимире," — прихвати Радославъ — тко себе самога победи, тай заслужуе већу славу него да е тисућу непріятеля победіо.

Радость обузме све юнаке, кои быяху очевидци овога догађая. „То е красно; то е племенито" гово-

раху еданъ другоме, и напоследку сви у гласъ повичу; „Живіо Страшимиръ, и Браниславъ; живила Видосава и Милана. Живіо малый Чедомиль. Живили на многая лѣта!!

XVII. Блага весть.

Страшимиръ одъ еданпутъ постане другій човекъ. Свесть о томе да е свое страсти победіо и гласу здравога разума следовао, осећаше онъ садъ у себе съ таквымъ задовольствомъ, какво дотле никада осећао ніе. Спокойство се поврати у нѣгове мало часъ усколебане груди, као што любка тишина следує бурномъ времену. Чело му се разведри и зракъ радости заблиста му се у очима. Малый Чедомиль првый опази ову промену и зачуђенъ рекне: „Садъ изгледашъ и ты сладкій отче тако любко и умилято, као што изгледа мати и Милана. Ты си ми садъ с' тога млого милія него што си до садъ было, кадъ си се срдіо, садъ си текъ правый мой отацъ,“ примети онъ.

Милана приступи кнезу Страшимиру и захвали му како е найболѣ знала. — „Немойте ме тако хвалити Милано, — одговори онъ — я увиђамъ да самъ съ вашимъ отцемъ нечовечно поступао, и зато немогу више ни едно тренуће трпити да онъ у тавници чами. Идите дакле што пре и явите му да е слободанъ. Незаборавите притомъ кою речь и за мене прословити, и молите кнеза отца вашегъ, да ми опрости што самъ тако нечовечно с' њимъ поступао.“

На то одзове Видосава свога супруга мало на страну, и две три речи с' њиме пробеседи, па онда узме Милану подъ руку и одведе ю у другу собу у коіой е за ню богато одело већъ спремљено было.

Милана спере с' лица своіъ угљарску мрку бою, очешља се лепо, и обуче се у богато бело руво. Она изгледаше садъ млого лепша, него што е была до-

садъ у сиромашкомъ оделу. Образи іой бяху пуни и румени као каква зрела ябука, а лепо очешљяна коса іой до рамена допираше; племенитость и љубкость указиваху се на лицу нѣзиномъ.

Садъ донесе Видосава єдну кутіицу пуну драгоценыхъ женскихъ украса па рекне: Ово є одиљаръ твое матере. Мой мужъ га є кени поклонio, кадъ є Браниславацъ опустіо, али я самъ се стидила съ туђимъ ађидаромъ дичити се и сачувала самъ га при себи да га теби предамъ. Прими га дакле изъ моихъ руку. Онъ є твой и био!“

Милана с' благодарношћу прими кутіицу, и погледа ствари кое у њой бяхy, али се необрадова онако, као што се Видосава одъ нѣ младе томе надала, него се разжали и овако кровъ плачъ проговови: „Майко, добра майко моя! Ово злато и каменѣ драго опоминѣ ме на тебе и на твое мудре савете. Оно ми є само као споменъ одъ тебе мило и драго!“

„Погледайте кнегиньо! — по краткомъ разсматраню рекне она Видосави, — овай є прстенъ бio венчаный мое покойне матере; овай низъ бисера добыла є она о испиту одъ свое свекрве; овай рукокрасъ донео іой є мой отацъ на даръ изъ Млетака, кадъ га є самномъ обрадовала. Боже мой! Мени се чини као да садъ мою покойну матерь очима гледамъ. О, шта смо мы людій на овоме свету. Ово каменѣ, злато и бисеръ іоштъ се сиѳ као и пре, а тело добре мое майке одавна вечъ труне у црной земльи!“

Видосава на то примети: „Райска душо, рођена моя Милано! Сузе, што се изъ твоихъ очію блистаю, више вреде одъ овогъ бисера, а доброта твога срца драгоценія є одъ драгогъ каменя, — и кадъ єданпутъ цветуюћи створъ твой промени подлегне, кадъ зубъ времена и найтврђій алемъ скрши и у прахъ

претвори; и онда ће іошъ небесна добродетель красити и дичити твою племениту, и неумрлу душу.“

Видосава намести Миланину косу; на вратъ іой метне низъ бисера; удене іой у уши златне ободце, и метне іой на малый прстъ діямантскій прстенъ. Онай біяше новеликъ и пространъ, и Милана смешећи се примети: „Прстенъ бы могао изостати, онъ се и тако мени непристои; єръ я нисамь вѣрена.“ *)

Кнегиня на то примети: Прстенъ є тай за малый прстъ пространъ, али ће за кажипутъ быти таманъ како валя; носите га дакле нанѣму. Рука коя є своме отцу толико добра учинила, саслужуе да се с' драгимъ каменѣмъ украси!“

Овако лепо обучену и оправлѣну Милану узме Видосава за руку и упуте се с' ньоме управо къ тавници. Дошавши до врата одъ отчине тавнице Милана ихъ брзо отвори и улазећи унутра веселымъ гласомъ узкликне: „Благо мени отче, ты си слободанъ!“ Но како се зачуди кадъ опази отца у кнежевско одело обучена, и с' ньиме она два страна Войводе, кои бяху очевидцы мало часъ догодившегъ се позорія.“

Бранислављ сузе радости проливаюћи загрли свою единицу говорећи: „Добра кћери моя, ты си с' божіомъ помоћи млого сяйнію победу одржала, него што бы найискуснія войсковоћа с' найодабраніомъ войскомъ одржати кадаръ быо. Власть и оружана сила могла бы приморати Страшимира, да мени слободу и добра моя поврати; али само такова детиньска любавь као што є твоя, само твое племенито пожртвованѣ кадро є было Страшимирово ердце победити, и найвећегъ злотвора у найболѣгъ пріятеля преобразити. Садъ видимъ да є Богъ твою детиньску према мени любавь благословіо, и сва она страданя, што си мене ради претрпила, сяйномъ наградомъ увенчао.

*) Вѣрити у Црной Гори значи: заручити, испросити девойку.

„Да кћери моя, — продужи Браниславъ опазивши на Милани богато руво и скупоценый накитъ — Богъ ти е дао и више него што си желила. Ты си се нѣму молила да мени слободу даде, па си то и измолила, а уз' то добила си савъ аѣндаръ свое матере за коимъ ниси никада чезнула, и кои ниси одъ Бога желила. Захвалимо дакле Богу на милости нѣговой, коя се обилно на насъ излила, и кою смо текъ садъ у пуной мери уживати кадри, кадъ вечъ изъ искуства знамо шта е зло, шта ли е туга и неволя."

Обадва Войводе чудише се лепоти Миланиной и млаѣій войвода Светозаръ немогаше срдцу одолети да неприметн: „Заиста сте вы кнегиньице велику жртву за отца свога принели, кадъ сте свое лено лице чаѣавомъ боіомъ прекривали, и просто одело носили. Вы сте лепа као какавъ Анѣео!"

Милана се с' девоячкомъ стидльивошћу зарумени, и ове іой речи неповольне буду; еръ іой се чиняху да су ласкаве. Но старіи Войвода прихвати речь овако: „Лепота е найманѣ преимућство Миланино; нѣна любавь к' отцу своимъ млого веѣма ню дичи, него сва лепота нѣна. Као Анѣео утѣшитель долазаше она сваку ноћь у ову страховиту тавницу да ублажи горку судбу свога родителя, а сада изгледа она као Анѣео благовеститель среће и слободе нѣгове, кою му е она своимъ племенитимъ деломъ задобила!"

Садъ предложи Милана отцу своимъ молбу кнеза Страшимира. Браниславъ буде тымъ силно тронутъ и овако іой одговори: „Милано! Ты видишъ сузе мое; ты знашъ да я на нѣга никадъ мрзіо нисамъ!" — У тай паръ отворе се врата одъ тавнице и Страшимиръ съ Видосавомъ и с' малимъ Чедомилѣмъ уђу у нутра. Браниславъ пружи юначку десницу Страшимиру, те се братски рукую, загрле и за-

вере, да ће на сваку мрзость и увреду заборавити и у напредакъ као браћа у слоги и любави живити.

Добрый Браниславъ обрадује се кадъ предъ собомъ опази дете, кое е Милана одъ смрти избавила. Чедомиль по заповести свое матере полюби нѣга у руку, а онъ га благослови говорећи: „Мило дете мое! Богъ да те благослови, да на радость твоихъ родителя и на ползу Србскога рода одрастешъ и да честитъ човекъ постанешъ!“

„Да Богъ да, — примети мати детиня, — да се мой сынъ на вашу кћеръ угледа, и да буде тако добаръ као што е она. Я и мой Страшимиръ были бы тада найсрећніи люди на овомъ свету!“

Данъ тай буде завршенъ господскомъ вечеромъ у дворани Брестовачкой. Гости быяху на сву меру весели и домаћинъ ихъ увераваше, да онъ одъ млого година ніе тако весео и задоволанъ было као данасъ. „Веруй ми Браниславе, — говораше онъ — мрзость и злоба моя према тоби быяше ме лишила свакогъ задовольства. Садъ ми се чини као да самъ у новъ животъ ступіо. Право кажу люди: злоба и пакость ничу изъ ядове яме, а любавь и пріятельство с' неба намъ долази.“

Здравице се по старомъ Србскомъ обичаю изъ сребрныхъ кондира напіяху, и за свакомъ здравицомъ орило се милогласно наше: „Многая Лѣта.“

Прво наздрави Страшимиръ у здравлѣ Браниславa и Милане. — Браниславъ захвали, па онда наздрави овако: „У слогу и любавь господе Србске и целога народа. Дай Боже скоримъ нестало црне неслоге, коя насъ е одъ постанка мучила, и я было последня жртва братомрзости у нашемъ народу!“

Войвода Светозаръ наздрави: „Да Богъ да се све Србске кћери на кнегиньицу Милану угледале и тако добре быле, као што е она!“

Војвода Радославъ прихвати: „Богъ дао, да у будуће сви Србски родитељи своју децу тако добро и христјански воспитаю као што су кнезъ Бранославъ и покојна Иковија своју кћерцу воспитали. А сва деца Србска да Богъ да, да тако поштују своје родитељ, као што Милица свога отца поштује!“

Страшимиръ завршн наздравлянѣ с' речма: „Да Богъ да, сви родитељи доживили одъ своје деце такову радость и утеху, какву е Бранославъ одъ своје единице дочекао.“ —

(Наставиће се.)

Решења рачунски и остали задатака у Шк. Л. прошле године.

Задашакъ 3. на страни 575. сасвимъ е погрешно штампанъ. Треба овако: Нека свакій по еданъ брой коегъ найволиѳ. замисли. Тай брой нека са 2 мултиплицира. Томъ продукту нека 4 дода. Ту суму нека са 5 мултиплицира. Томъ продукту нека 12 дода. Ту суму нека са 10 мултиплицира. Одъ тогъ продукта нека одбиѳ 320. и нека ти каже рестъ, одъ кога имашъ две крайне цифре одсеѣи, и остаће ти замишлѣни брой. Н. п.

$$5,+2=10+4=14\times5=70+12=82$$
$$82+10=820-320=5(00=5,$$

Задашакъ 4. Н. п.

$$5,+4=20:2=10+16=160+2=3,20:5=64.$$

Задашакъ 5. Н. п.

$$5+9=45,$$

$$\begin{array}{r} 12345679 \\ \quad\quad 45 \\ \hline 61728395 \\ 49382716 \\ \hline 555555555. \end{array}$$

—

Соломонова цркса, на стр. 655. — Починѣ се озго. Писмена се слажу найпре крайна све по едно с' леве и едно с' десне стране озго до доле, после изъ

другогъ а найпосле изъ трећегъ вертикалногъ реда, и изаће ово: Како сте ради да вама чине люди, чините и ви њима онако.

Рачунски задатакъ на стр, 672. Она е пилярица имала 2 гуске . . . . . 6 фор.

10. патака, паръ а 3 ф. . . . . 15 фор.

18. пилића, паръ а 1 ф. . . . . 9 фор.

30. комада . . . . . 30 фор.

Рачунска игра на стр. 688. Узми изъ првогъ реда први новчићъ, изъ другогъ други, изъ трећегъ трећи, изъ четвртогъ четврти, и изъ петогъ пети, остаћети свуда по 4. макаръ ихъ с' лева десно илъ десна лево, илъ озго доле илъ оздо увисъ броно. —

Рачунска игра на стр. 704. Први задатакъ, са кочияшомъ. Почни на 4 брояти и избацуй свакогъ петогъ, остаће последньи кочияшъ. —

Друга играна истой страни. Дивизоръ броя 999999 е 7. а квоциентъ е 142857 кои кадъ се мултиплицира са 2, 3, 4, 5, 6, изаћу увекъ исти броеви, само с' другимъ почети:

142857×2=285714

142857×3=428571

142857+4=571428

142857×5=714285

142857+6=857142, свуда долази дакле 8 иза 2, 5 иза 8, 7 иза 5, 1 иза 7, 4 иза 1, 2 иза 4, итд.

Соломоновъ крстъ на стр. 735. У нћму има 11. речи, сво ово су: Люби Бога свим срцем твоим, свом снагом твоіом, свом мисли твоіом. — Прво писмо *Л* стои у среди креста, *ю* стои у среднћмъ колу у врхъ главе, *б* у среднћмъ у дну, *и* у среднћмъ с' леве стране главе крстове, *Б*, с' десне у глави, *о* у среднћмъ озго левогъ крила, *г* у среднћмъ оздо, *а* у среднћм с' лева у левомъ крилу итд. Различни они око почетногъ писма ставлћни усправлћни илъ' положени троструки илъ крстасти крстови показую како су писмена разметнута.

Издае Епіскопска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му є на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 45. У Новоме Саду, 7 Децембра. 1860. ГОД. III.

Символъ вере.

Лекція Десета.

Испокѣдъю єдино крещеніе ко ѡстакленіе грѣхшвъ. Исповедамъ, припознаемъ єдно крштенѣ у оставленѣ — опроштенѣ грехова'.

Зашто кажемо єдно крштенѣ? Єли се слободно двапутъ или выше пута крстити? Кадъ смо се мы крстили? Єси л' ты видіо како се дете крсти? Ко крси обично? Кадъ може и други човекъ кои ніе свештеникъ, дете крстити? Чиме се деца крсте? Шта є крштеный кумъ? Шта све ради крштеный кумъ на крштеню? (У име детинѣ одриче се сатане и свакога и валялства.) Шта є кумовлѣва дужность према детету кадъ ово одрасте? (Пазити да се дете добро христіянски воспита, савєтовати дете, одъ зла га одвраћати, и на добро га упућивати) Како се кумъ другчіе назива? (Воспріемникъ, крстный отацъ). Како се дужно кумче према куму владати? — Шта значи бела одећа или крзница о крштеню? На што треба да насъ опоминѣ крзница? (Опоминѣ насъ на св. крштенѣ, и на обећанѣ, кое смо о крштеню учинили) Чега намъ се валя сећати кадъ покрай крстіонице проћемо? (Да смо се ту и мы крстили, и обећали да ћемо свагда добри быти, па валя да се старамо по томъ обећаню свагда живити.)

Ко є установіо св. крштенѣ? У чіе се име крсте деца? Єси л' кадгодъ чуо у св. Евачгелію како є Хри-

стоєъ заповедіо да Ученици пѣгови люде уче закону Божіемъ и да ихъ крсте? Пађи то Евангеліе у књизи. (1-во воскресно.) Прочитай га! Кадъ се то Евангеліе чита?

Шта мы добыямо чрезъ свето крштенѣ? (Добыямо опроштенѣ греха) — Како треба крштенъ човекъ да се влада? Али ако човекъ после крштеня опетъ згреши, како ће се онда греха опростити моћи? (Треба да се сети своихъ грехова, да ихъ припозна, Богу предъ свештеникомъ да се исповеди, и да се одъ тога часа поправи, па да се одъ невалялства чува.) Како се зове она св. тайна преко кое крштеный човекъ добыя опроштенѣ грехова? (Покаяніе). Кадъ смо мы дужни каяти се? (Овде треба да свакій катихетъ и Учитель децу поучи о важности св. Покаянія, а Пастири духовни треба опетъ да у своє време по црквеномъ уставу свако дете на обашка исповедаю, и с' тымъ децу из' малена привикну за драговольно исповеданѣ кадъ одрасту.*)

Колико имамо тайній новога Завета? Єли и крштенѣ тайна? Зашто се у вероваю споминѣ само крштенѣ а не и друге тайне? Шта примамо мы преко светыхъ тайній? (Примамо опроштенѣ грехова' и невидиму благодатъ св. Духа). Кои су дарови св. Духа? Кои су плодови дарова' Духа светога? Коя су добра дела што ихъ можемо другама чинити? Кои су греси смртни? Коя е добродетель противна гордости? Коя е добро-

*) Овако стои у црквеномъ уставу написано о возрасту оныхъ кои се имаю исповедати: „Должни сѫть мѫжескій полъ и женскій по шести лѣтѣхъ исповѣданіемъ исправлатися и ѡчищати.“ Види изводъ изъ устава Теодора Валсамона у Требницима на последньой страници предъ Месецословомъ подъ бројемъ 116.

детель противна сребролюбію? Коя е добродетель противна нечистости у єлу и пићу? и т. д.

Кои су греси туђи? вапіюћи на небо? противу Духа светога?

Коима се речма у молитви Господньой молимо Богу да намъ опрости грехе наше? Кадъ се мы можемо надати да ће намъ Богъ опростити грехе наше? У коіой се іоштъ молитви молимо да намъ Богъ опрости грехе? (Молитва предъ спаванћмъ: Царю небесный; Пресвятая Троице; Сподоби Господи — безъ грѣха сохранитися намъ). Наћи у Часловцу онай Псаломъ где признаємо да смо грешни и молимо се Богу да намъ опрости грехе и безаконія? (Помилуй мя Боже). Изговори на паметъ тай Псаломъ. С' коима речма признаємо овде да смо грешни? (Беззаконіе мое азъ знаю, и грѣхъ мой предъ тобою есть выну). Шта то значи на Србски? Видите дечице, сваку нашу погрешку ваља да имамо предъ очима, па да се старамо одъ нѣ се одучити, и поправити се!

С' коима речма у истоме Псалму молимо Бога да намъ опрости грехе наше? („очисти беззаконія моя. Омый мя отъ беззаконія моего и отъ грѣха моего очисти мя. Отврати лице твое отъ грѣхъ моихъ.“) С' коима се речма обећавамо да ћемо грешнике на добаръ путъ изводити? („Научу беззаконія путемъ твоимъ.“) Какво е то дело грешнике исправляти? —

Изговори ону молитву изъ Часловца у коіой се каже да Богъ и грешнике милуе и да ихъ зове да се спасу? (Иже на всякое время). Наћи ми у „Благослови душе моя Господа“ сва она места, где се каже да намъ Богъ опраштa грехе кадъ се покаємо? („Очищающаго вся беззаконія твоя: — Щедръ и милостивъ Господь, долготерпѣливъ и многомилостивъ. — Не до конца прогнѣвается.“ и т. д.) Наћи ми и прочитай оно место у Часловцу где намъ се дае саветъ како ваља

да живимо, ако хоћемо да будемо сретни. (Види Псаломъ: Благословлю Господа на всякое время. Стр. 37 у средини оно: „Кто єсть человѣкъ хотѧй живота и т. д. па до: взыщи мира и пожени и.“) Псалтирацъ еданъ нека то исто на србски каже! —

Нека сваки погоди по еданъ примеръ изъ библ. Повѣсти гди є когодъ грешіо!

Како є Каинъ убіо Авеля, па после и самъ одъ Ламеха убієнъ быо.

Како су грешни люди пропали у време Ноево.

Како су прошли неваляли Содомляни.

Како су браћа Іосифа продала.

Како є Фараонъ мучіо и гоніо народъ Божій.

Нека свакій погоди по еданъ примеръ изъ Евангелія, у коемъ се о грешнику говори:

Блудный Сынъ; немилостивый богатирацъ; Закхей; жена грешница, што є Іисуса муромъ помазала; Фарисей што се хваліо како є добаръ. —

Додашакъ. Кажи ми све Букварске приповедке у коима се говори о невалялой деци!

„Како Радоица ніе матерь слушао, него є во зелена воћа“ Па како є прошао? —

„Како Илія ніе хтео да старіе поштуе, па га зато ніе нитко волео.“ А ели онъ довека тако неваляо остао? Шта є радіо пошто га є свештеникъ онако саветовао? (покаяо се). Па ел' му после добро было?

„Како су се Срданъ и Ранко отимали, ко ће пре крчагъ налити, па га разбили.

„Како є Ранко лагао.“ Па шта є с' њимъ было? А ели и Срданъ слагао? Да шта є онъ радіо кадъ є кући дошао? Па ел' му отацъ опростіо?

„Како Милица ніе хтела да свою ружу чисто држи, па іой се осушила.“

„Како є Илія быо лютитъ на тукао Добрена.“ А

ели было лепо одъ нѣга што е моліо Добрена за опроштенѣ?

„Како е Петаръ био лакомъ, па у мало што се није отровао.“

„Како е Вуица био лењ, па с' тога умръо подъ туђимъ плотомъ.“

Ето видите децо, тако свакій грехъ найвећма шкоди овомъ кои га е учиніо!

Кажите садъ свакій по еданъ примеръ о невалялой деци изъ I. Читанке?

Како е малый Ранко украо чворка, па се дознало.

Како су неваляла деца вадила яя изъ гньизда' тичіихъ.

Како Милица није добро ранила и надгледала свою Канарицу па іой е ова цркла. — А ели Милица припознала свою погрешку? Па ели то одъ нѣ лепо было?

Како онай момакъ није хтео да чува краву, него се попео на трешню, а крава штету учинила.

„Како е Сергія изъ леньости у просіяченѣ, изъ просяченя у крађу пао, па найпосле на вешала доспео.“

Кажите садъ свакій по еданъ примеръ одъ грешнога дела изъ друге Читанке?

Како е леньій земледелацъ завидіо прилѣжноме; како су они надничари за любавь веће плате дату речь погазили. (Бр. 11.)

Како немилостиви они люди, што су изъ крчме ишли, нису хтели да по смрзнутогъ путника отиду. (бр. 17).

Како е онай сребролюбацъ непоштенъ было, па хтео да слаже. (бр. 19).

Како е Несторъ хтео да украде орасе. (бр. 27).

Како е прошло оно дете што е два парчета креча украло. (бр. 28.)

Како невалялый онай младићъ није хтео да слуша савете Епископове, него се помешао с' рђавимъ друштвомъ, и каква га је св. Евангелисть Іоаннъ на каянѣ привео. (бр. 47).

Светый Іоаннъ Дамаскинъ.

Овай светый Іоаннъ називасе „Дамаскинъ“ за то, што се родіо и одрастао у граду Дамаску у Сиріи. У осмомъ после Христа веку, када је св. Іоаннъ Дамаскинъ живіо, владали су у Сиріи Сарацени, кои беху народъ Мухамедове вере. Царь Сараценскій, кога они Калифомъ називаху живіо је у самомъ граду Дамаску. Отацъ Іоановъ био је Христіянинъ, и уживао је велику милость Калифину тако, да га је овай за великогъ званичника поставіо био. У овомъ своме званію имађаше отацъ Іоановъ прилику христіяне закланяти и њима у нужди помагати. Великій део свога богоданога имања обраћаше онъ на одкупљиванѣ заробљныхъ христіяна', и на подпомаганѣ светыхъ Божіихъ храмова' у Палестини. И верна супруга нѣгова бияше побожна христіянка, и штедра помоћница убогихъ. Сынъ њиховъ Іоаннъ обдаренъ бияше од благога Бога краснымъ душевнымъ и умнымъ даровима, и особиту наклоность имађаше к' молитви и пояню.

Сданпутъ у ратно време доведу Сарацени млого христянско роблѣ. Међу овымъ роблѣмъ бияше сданъ свештеноинокъ — калуђеръ — по имену Косма. Отацъ Іоановъ, разговараюћи се са овымъ свештеникомъ, позна у нѣму човека од велике науке и правогъ мудраца, и зато измоли у Калифе да се нѣму подпуна слобода поклони. Свештеникъ овай, на предлогъ свога благодетеля остане у нѣговомъ двору као воспитатель и учитель малога Іоанна. Подъ управомъ и надзоромъ

своѣ мудрогъ учителя напредоваше ученикъ у добродетельи и мудрости. Особито се одликовао онъ у Богословіи, Мудрословію и Песничтву тако, да в напоследку самъ учитель явно признао, да га є ученикъ у оныма наукама и у вештини песничкой не само пристигао него и надвисіо. Пошто се тако младый Іоаннъ воспита и изучи, учитель нѣговъ отиде у свой манастиръ, а отацъ му се после некогъ времена у вечность пресели.

Калифа, кои є отца Іохановогъ врло радо имао, уважаваюћи отчине заслуге, и сыновлѣве велике способности, постави овога за наместника своѣ, и за управителя поглавитогъ града Дамаска. Сарацени звали су га Арапскимъ именомъ Ал — Манзуръ, али нису му бранили што є онъ Христа веровао, нити су му због тога штогодъ пребацивали.

Садъ є имао Іоаннъ свашта, што само смртанъ човекъ одъ Бога желити може. Дамаскъ лежи у єдномъ одъ найчаробнихъ предела на свету. Великолепни дворови украшени с' мармарнымъ плочама и драгоценымъ украсима служаху Іоанну за обиталиште; пространи перивои (вртови) са своимъ мирисныма цвећемъ и богатолиснатымъ дрвама пружаху му одморъ по свршетку послова. Слава и честь пратила га є као любимца и првогъ доглавника Калифиногъ; сва власть бияше у нѣговымъ рукама, велико, скоро рећи неисцрпимо богатство стаяше му на расположенѣ. Али у свему томе духъ нѣговъ ніе налазіо подпуно задовольство. Онъ є тежіо за наукама, тежіо за савршенствомъ у вештини песничкой, али є іоштъ млого већма тежіо за начиномъ коимъ бы могао име Божіе своимъ животомъ међу людма найболѣ прославити!

У то време владао є у Цариграду Лавъ Исаврійскій. Царъ овай быо є христянинъ, али ніе почитовао свете иконе, него є гоніо све оне добре христяне, о-

собито свештенике и иноке, кои се усудише явно поштивати свете иконе. Іоаннъ видећи каква опасность грози светой цркви, употреби свое знанѣ на обрану светыхъ икона, и вештымъ перомъ доказиваше овомъ назови христянскомъ цару и свима нѣговымъ единомисленима, да се они у великомъ заблуђенію налазе, и да є поштованѣ иконе за православну веру и науку врло полезно. Православни христяни, коима су Дамаскинове противу иконоборца написане књиге до руку дошле радоваху се, и нѣговымъ мудрымъ разлозима подкрепљени ячаху све веѣма у православію, и небоећи се никаквихъ мука явно одаваху честь св. иконама. Но Царь Лавъ Исаврійскій яко се разљути на Іоанна. Немогући му се иначе осветити, науми да га кодъ Калифе Сарацинскогъ као издаицу оклевета. У двору Цариградскомъ налазаше се тада некій неваљо човекъ, кои є умео туђе рукописи вешто подражавати, и ту вештину употребљавао є по опакой вољи свога господара. Овоме заповеди Царъ Лавъ, те напише као Іоановомъ рукомъ писмо єдно изъ Дамаска на Цара Лава у Цариградъ управљено, у коме се Царь позива да удари войскомъ на земмю Калифину, па ће му тамошньи християни помоћи, да може землю ову задобыти. Ово измишљено лажно писмо повлѣ злочастивый Царь у Дамаскъ к' Калифи заедно са своіомъ посланицомъ, у коіой моли Калифу, да Іоанна као свога издаицу найстрожіе казни.

Кадъ Калифа прочита писмо, яко се разерди, призове къ себи Іоанна, покаже му подметнуто оно писмо, и стане му пребацивати да є издаица. Іоаннъ є Бога за сведока призивао, да є невинъ, и да онъ ніе писао у Цариградъ никакво издайничко писмо. Но све то ништа не помогне. Калифа у своіой прости изда заповесть да се Іоанну десна рука одсече, и ова казнь буде одма и извршена.

Осакаћенъ и явно осрамоћенъ Іоаннъ клечао е то вече у своіой домаћой црквици предъ икономъ Богоматере, и држећи свою одсечену руку на рави свако се моліо Пречистой Дѣви Маріи: „Мати Божія, Мати милости и милосрдія! Ты знашъ да самъ я мою руку изгубіо зато, што самъ честь твое и твоега сына Иконе с' њоме браніо. Учини садъ чудо, да се застиде и посраме заблуђеници, и да се истина свима обяви. Дай да ова моя рука опетъ зарасте на свомъ месту да могу с' њоме на твою и твога сына славу писати. Я се заветуемъ, да е одсадъ винашто друго нећу употреблявати, него само на Божію и Твою славу?“ Овако молећи се и отсечевый део руке на рави држећи заспи. У сну яви му се Пречиста Богородица и рекне: „Гледъ, твоя е рука опетъ на свомъ месту. Иди и испуни свое обећанѣ.“ Іоаннъ се пробуди и опази да му е рука сасвимъ срасла и изцељена, само е црвена една као кончићъ пруга означавала место, где е рука одсечена была. Съ сузама радости и благодарности захвали Іоаннъ Богу и Божіой Матери на овой великой милости и чудесномъ исцеленю своемъ, и у славу Божію а за споменъ свога исцеленя одма спише прву песму: „Твоя побѣдителная десница боголѣпно въ крѣпости прослависѧ“ а на честъ Пречисте Богородице спише онай Ірмосъ, кои се и сада на Литургіи св. Василія пое, и кои се овако починѣ: „Ѡ тебѣ радуетсѧ благодатная всѧкая тварь.“ Онай пакъ убрусацъ с' коимъ му е осакаћена рука завіена была за споменъ носіо е обвіенъ око свое капе,*) па с' тога и сада наши свештено-монаси носе свое копреномъ покривене камилавке!

Гласъ о чудесномъ изцѣленю Іохановомъ разнесе се по целоме граду, и дође до ушію самога Калифе, кои Іоанна къ себи призове, и уверивши се о нѣговой

*) Види: келикій Псалтиръ подъ 4. Декемвр.

невиности замоли га за опроштенѣ и понуди му и у напредакъ свою милость. Ал' Іоаннъ є вѣкъ науміо био оставити сву славу светску и остале дане свога живота на службу Божію посветити, зато замоли свога Господара, да му допусти оставити Дамаскъ и у самоћи животъ проводити.

Пошто Калифа на то саизволи Іоаннъ подели све свое имањ на свете цркве и друга богоудна заведенія, на сирамахе и заточнике, на сроднике и верне служителѣ, опрости се са свима, и даруе свимъ служительима слободу, остави свое дворе и перивое, и пунъ любави према своме Спасителю упути се у свету землю, у коіой є пре седамсто година' Іисусъ Христосъ живіо, и гди є свою драгоцѣну крвь за спасеніе рода човеческогъ на крету проліо.

Недалеко одъ светога града Іерусалима основао є био св. Савва*) освећеный на две стотине година пре роѣенія Іохановогъ великій єданъ Манастиръ. Манастиръ овай лежи одъ источне стране према Іерусалиму, близу реке Іордана, башъ тамо где потокъ Кедарскій у реку Іорданъ утиче, и где се свршуе изъ Библіе знаменита долина Іосафатова иначе названа Плачевна долина. Редъ коимъ су Иноци овога Манастира службу Божію одправляли, тако се допао свима христіянскимъ Првосвештеницима, да су га найпре у све саборне и манастирске, а после и у остале цркве на целомъ истоку примили. Тай се редъ и данасъ у нашой светой цркви на вечерню, ютреню, и осталымъ Божіимъ службама држи. У овай дакле знаменитый манастиръ, кои и данасъ у свой своіой слави постои, ступи Іоаннъ, и изясни се предъ Игуманомъ да є радъ у дружину побожныхъ инока примљенъ быти.

*) Св. Сава освященый, коега спомень црква наша 5 Декемврія слави, био є ученикъ св. Євтимія; родіо се год. 423. Одъ 18 год. постао є Монахъ, живіо є 94 године, а умрьо 616 године.

Свакій кои є желіо у дружтво овыхъ побожныхъ людій примлѣнъ быти, морао є найпре учити се и припремати за строгій пустиньичкій животъ кодъ єдногъ или другогъ старца. Игуманъ позове све иноке, яви имъ да є дошао къ њима новый братъ изъ далеке землѣ, кои є свима познатъ са свои вретни дела', и са обране светыхъ икона, и садъ є науміо себе посветити тихомъ и богоугодномъ животу: зато нека га по обичаю єданъ одъ њи къ себи за ученика и послушника узме. Иноци чуюћи ове речи Игуманове, погледе Іоанна, за коєга веру, добра дела и науку отдавна су чули были, и сви смирено спусте главу на овако одговоре: „Благословенъ нека буде овай славный войникъ Божій, и благословенъ нека є нѣговъ међу насъ долазакъ; али ни єданъ одъ насъ ніе достоянъ да наставля к' богоугодномъ животу нѣга, кои є већъ по себи добродетелянъ, те са свои добри примери као сунце светлость око себе разпростире. На то изиђе єданъ старацъ изъ гомиле, и позове Іоана къ себи за послушника и искушеника. Іоаннъ своєвольно отиде к' старцу, а старацъ му даде овай наукъ: „Не ради ништа о своіой вольи. Пре свакогъ посла призови Бога у помоћь, и докгодъ радишъ ручный посао,*) посвећуй га смерномъ молитвомъ; недржи млого на свое знанѣ; увекъ имай предъ очима, да човекъ, докгодъ є овде на земльи може у грехъ пасти; зато буди свагда на опрезу, и не мисли да є увекъ оно найпаметніе и найболѣ, што се теби чини да є таково. Упражнявай се у размышляню о томе, као бы одъ дана на данъ духъ твой све већма господаріо надъ теломъ. Недописуй са своимъ познаницима, кои су остали у граћанскомъ станю; ћути, непой и немой нипошто песме саставляти.“ Іоаннъ одговори строгоме старцу:

*) Калуђери су у старо време себе издржавали радећи занатъ, тако є овай Іоанновъ старацъ плео котарице.

„Я самъ сву живость моихъ сила', све мысли и све тежнѣ посветіо єдино на то да хвалимъ и славимъ Бога мога у духовнымъ песмама; но ты, као мой старешина, заповедашъ ми да ћутимъ. Я се повинуемъ твоіой вольи отче и у њоій налазимъ я прстъ Божіега промисла. Одъ данасъ нећу више запояти!“ —

Тако є Іоаннъ дуже времена старца слушао и њему у свему послушанъ быо. —

(Наставиће се.)

Милана.

(Настављено.)

XVIII. Повратакъ у Браниславацъ.

Сутра данъ у ютру врло рано уђе Страшимиръ у спаваћу собу Бранислављеву и рекне му: „Браниславе, я самъ се быо ютросъ већъ на путъ спреміо, и све приправіо да у име Божіе одма пођемо у твой дворацъ, да ти твое добро у руке предамъ, али ми моя Видосава рече, да бы болѣ было, да іошъ кои данъ овде останешъ съ Миланомъ кодъ насъ у гостима, докъ се тамо у Браниславцу све како валя неоправи и неуреди. Ты си брате овде у Брестовцу млоге горке часове провео, учини ми дакле любавь и остани овде кодъ мене да кои данъ весело проведемо.

Браниславъ пристане на овай предлогъ, и на позивъ свога домаћина отиде с' њимъ заедно у велику дворану на доручакъ. Войводе Радославъ и Светозарь опросте се после доручка са свима найлюбезние и упуте се са своимъ четама у свою постойбину. Кадъ они отиду, Страшимиръ поведе са собомъ Бранислава и покаже му све знаменитости свога замка. Найпре му покаже слике своихъ предака с' коима є дворана свудъ у наоколо украшена била; затимъ га одведе у свою

оружницу, у коіой быяше свакоякихъ нацака, буздована' и копаля, с' коима су Страшимирови предцы іоштъ подъ великимъ Жупаномъ Властимиромъ и подъ великимъ Неманьомъ воевали. После тога одведе онъ свога гоета у долнѣ ааре, те му покаже свое конѣ, а напоследку отиду на студенацъ изъ кога е Милана малога Чедомиля извадила. Обоица завире найпре у студенацъ чудећи се великой дубльини, па онда се ту кодъ студенца братски загрле и захвале Богу на вѣговомъ благомъ промислу.

Кнегиня Видосава покаже међутимъ Милани свое собе и покућство, свое платно и осталу раѣевину, и напоследку одведе е у едчу одаю, у коіой е у ковчезима наслагано было платно, рублѣ и одело, што е Страшимиръ изъ Браниславца донео, кадъ е замакъ тай отео быо. „Я самъ те ствари за васъ сачувала — рекне Видосава Милани, — и овыхъ ћу ихъ дана у Браниславацъ послати. Као што самъ могла разабрати, млоге найлепше измећу овыхъ ствариі есу раѣевина ваше покойне матере кнегинѣ Иконие. Раѣевина та сведочи какое она была вредна и како се за васъ старала; я самъ подпуно уверена, да међу тымъ стварма нема ни едногъ ототогъ, или ма коимъ другимъ неправеднымъ начиномъ освоеногъ парчета; зато башъ и почива на ньима Божій благословъ, и зато ніе Богъ допустіо да вамъ ствари те за навекъ пропадну.“

Милана зажели іоштъ еданпутъ походити вратарово обиталиште. И кнегиня поће с' ньомъ. Идући преко двориштa састанусе кодъ студенца са Браниславомъ и Страшимиромъ, те се и ови с' ньима сдруже. Кадъ вратаръ опази да господа нѣму иду, изтрчи предъ ньи гологлавъ примаюћи за особиту милость, што га кнезъ и кнегиня са своимъ гостима посете свое удостоише. Онъ полюби у руку Страшимира, Браниелава и Видосаву, па хтеде и к' Миланиной руци да приступи и да

ю полюби, али Милана му то недозволи. „Опростите кнегиньице, опростите ми, ако самъ васъ што увредіо, — рекне онъ. — Боже мой, я ни у сну помисліо нисамъ да сте вы кнеза Бранислава кћи, премда се нисамъ довольно начудити могао, кадъ самъ видіо, колику милость указуете вы сужноме кнезу! Али да сте одкудъ видили, како се моя Пела убезекнула, кадъ є чула да є нѣна служавка одъ тако великогъ рода. Сирота жена хоће садъ да се жива изеде, што є съ вама ружно поступала, па несме садъ да предъ васъ изиђе.“

Деца вратарова стаяху уплашена у єдномъ углу. Милана приступи къ њима, и почнесе с' њима умилято разговарати. Ружица мала ћерка вратарова рекне іой: „Ала си ты садъ лепо обучена Мило, све є на теби чисто и ново, па и само лице твое белѣ є и лепше него што є пре было.“ А малый Ненадъ придода: „Мени є мило што є Мила тако лепо обучена, само бы желіо да она и одсадъ буде кодъ насъ, єръ тако добру девойку никадъ нећемо моћи више добыти.“

Страшимиръ и сви остали грохотомъ се смеяху безазлености ове дечице. На то ихъ Милана запыта, где имъ є мати: „Садъ є башъ хтела да усне полевку, па є наеданпутъ нестаде, ено и чинію є на столу оставила!“ На то іой уђе у речь Ненадъ, па рекне: „Да, чимъ є опазила да вы овамо идете одма є брже болѣ побегла на врата, па се негди у куйни сакрила. Милана изиђе у куйну, и мало часъ уведе вратарицу у собу.

Сирота ова жена стаяше ту предъ кнезовима и кнегиняма тако застиђена и уплашена, да имъ ніе смела у очи погледати. Дуго є она ту ћутала, напоследку проговори: „Волела бы да самъ у црну землю пропала, него што се то самномъ догодило. Садъ толика

Господа знаду како самъ я џандрљива и бесна, и како самъ орятски са кнегиньицомъ поступала. Али я молимъ да ми опростите; еръ я писамъ знала одъ каквогъ е великогъ рода моя Мила, и до какве ће іошъ ова чести доћи!“

Кнегиня Видосава на то примети: „Драга снаш-Пело! Свакій човекъ, па ма онъ и найсиромашнїи био, Божіегъ е рода. То е найвеће господство, с' коимъ се земальска племства и господства ни издалека сравнити немогу. Найсиромашнїи просіякъ, ако е иначе поштенъ човекъ, доћи ће после смрти у царство небесно, и добиће тамо такову славу, предъ коіомъ сва сяйность и свако богатство овога света изчезава. Мы дакле треба да са свакимъ и найманьимъ човекомъ лепо поступамо, и да никога невређамо. Вы се садъ стидите речій, кое сте вашой службеници изговорили, еръ видите да она предъ вама као кнежевска кћи стои. Іошъ млого већма ћемо се постидити мы на другоме свету, кадъ тамо видимо у небесной слави оне сиромахе, кое смо овде на земльи презирали, грдили, и злоставили.“

Вратарица іой даде за право, и крозъ плачъ моляше кнегиньицу Милану да іой све увреде опрости. Милана іой одговори: „Драга Пело! Я бы вамъ већъ више пута могла была по кою речь рећи, али самъ то штедила за згодніе време, а то е данасъ дошло. Послушайте ме дакле, и примите мой сяветъ. Вы имате млога лепа и красна свойства. Вы сте верна супруга, добра мати, вредна и штедльива домаћица. Вы сиромашніимъ одъ себе а особито болестнимъ сиромасима млога добра чините. Вы сте и услужни према свакоме. Али кадъ се разлютите, онда не умете сами надъ собомъ владати; онда васъ стои вика и дрека, онда свакояке гадне речи на своя уста говорите, и с' тим' како себи, тако и опима кои су около васъ, животъ о-

горчавате. С' те ваше погрешке, прогласили су васъ люди за злу и бесну жену, и то є узрокъ што се до мене ни єдна девойка кодъ васъ у служби задржати ніе могла. Будите дакле господња надъ своимъ страстима; сетите се да су трпељивость и благость највеће християнске добродетельи. Заветуйте се іошъ данасъ да ћете се поправити, поновите овай заветъ свако ютро и свако вече, и молите се Богу да вамъ у помоћи буде. Немойте очаявати, ако се по жельи вашой одъ єдаредъ неможете поправити. Дрво се не обара єднымъ ударцемъ; тако се и зли обичаи немогу уєданпутъ сасвимъ оставити. Будите само постояни у своме предузећу, па ћете се мало по мало одвикнути одъ свое лютитости, коя вамъ є вашъ найлюћій и найжешћій душманинъ. Па кадъ добыете служавку, коя има волю радити, а вы незахтевайте да вамъ она одеданпутъ све онако урадити знаде, као што бы вы сами урадили, него се потрудите, па є научите свакоме послу. Имайте стрпленъ, па іой и више пута покажите, и немойте се одма єдити, и грубо с' ньоме поступати, ако она ніе у станю свакій посао онако добро урадити као вы сами. Поступайте са служавкомъ, као што поступа добра матя са своіомъ кћеромъ, шальите ю недельомъ и праздникомъ у цркву и кадъ што погрешци, саветуйте ю као мати, па ће васъ онда девойка та любити и одъ срдца почитовати! — Следуйте овомъ момъ савету, па ћете срећни быти, и сви ће васъ за таково ваше владанѣ хвалити и почитовати.“

(Наставиће се.)

☞ Школскій се Листъ свакоме Г. Предплатнику одавде найточніе одправи; зато є нуждно да свакій кои редовный брой недобыє, одмахъ га на найближой пошти потражи.

Уредн. Шк. Листа.

Издае Епіскопска кньигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му є на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 46. У Новоме Саду, 14 Децембра. 1860. ГОД. III.

Символъ вере.

Єдинаеста лекція.

Чаю воскресенїа мертвыхъ. — Чаемъ, чекамъ, очекуємъ ускрснуће мртвихъ.

Єси л' ты видіо, да є когодъ умръо? Мора ли свакій човекъ умрети? Зашто мораю сви люди умрети? Знамо ли кадъ ћемо умрети? Зашто ніе Богъ оставіо да знамо кадъ ћемо умрети? (Зато да бы мы незнаюћи кадъ ћемо умрети, свагда готови были предъ Бога изићи). Шта буде с' теломъ нашимъ надъ умремо? А умре ли и духъ нашъ? Може ли духъ умрети? Какавъ є дакле духъ, кадъ неможе умрети? (безсмртанъ є). Є ли дакле ова наша смрть башъ права смрть? (Ніе, него є само разлученѣ духа одъ тела; и прелазакъ духа у другій животъ). Хоће л' тело наше довека у гробу остати? Одкуда се мы можемо надати да ће се наше тело с' духомъ саєдинити и оживити? Є ли Іисусъ Христосъ кога изъ мртвыхъ подигао? (Яирову кћерь, єдинца удовице изъ града Наина, и четвородневногъ Лазара). Приповеди ми о томъ како є Іисусъ Лазара изъ мртвихъ воскресіо. Зашто є Іисусъ Лазара воскресіо? Како се о томе пое? (Опшее воскресенїе: види Шк. Л. год. II. бр. 9. стр. 137.) Шта то значи на Србски? Кадъ држимо мы споменъ Лазаревогъ воскресенія? Є ли наєъ Іисусъ ікшъ чимгодъ уверіо да ћемо мы изъ мртвыхъ воскреснути? (Своимъ воскресеніемъ). Зашто є дакле Іисусъ воскресно

изъ мртвыхъ? Шта значе оне речи: смертїю смерть попрахъ? Треба ли дакле да се мы ове смрти боимо? треба ли да отвећъ плачемо и да тужимо за своимъ мртвыма? Зашто нетреба да тужимо? Знашъ ли кое Еванђеліе у коме Іисусъ Христосъ говори да ће мртви воскреснути? Нађи га у књиги. (Іоан. гл. 5. зач. 16). Прочитай, и кажи шта на Србски значи! Знашли у коме апостолу стои наука „о воскресенїи мертвыхъ? (Солун. II. зач. 270). Прочитай тай апостолъ, и кажи шта то све на Србски значи? Кадъ се чита Апостолъ и то Еванђеліе? Зашто се чита на опелу и на служби за упокой? Читали се тай истый Апостолъ и на опелу мале деце? Є ли кои штогодъ запамтїо изъ Апостола што се на опелу мале деце чита?*)

Шта быва с' душама праведныхъ людій после смрти? (Оне пребываю у месту светломъ у спокойству и осећаю унапредъ ону вечиту радость, кою ће одъ Бога получити после телеснога воскресенія. Знашъ ли кою молитву у коіой се за покойне душе Богу молимо? (Со сватыми упокой). Изговори е; кажи шта значи? Нађи ове молитве изъ Часловца у коима се за душе покойника Богу молимо? (види стр. 9 малога Часловца: „Помяни Господи.“ „Глубиною мудрости.“ „Помяни Господи ѣх надежды воскресенія оусопшыя.“ Коя е найобичнія молитва што ихъ читамо за упокой душе нашихъ мртвыхъ? („Молитва Господня“). Шта се пое узъ мртвачкій спроводъ? Зашто се тада пое: Сватый Боже? (еръ смо сви мы люди грешни и недостойни Божіе милости, па молимо Бога, кои е самъ ѳданъ светъ, крепакъ и по своіой снази безсмртанъ, да покойника и све насъ помилуе и да намъ опрости наше грехе).

*) (Ако е кои псалтиращъ запамтїо, треба га похвалити, па све поощтрити да пазе и да добро утубе све што се у цркви чита и пое; еръ се у томе састои найболя и найсветія наука. После тога треба имъ дати да прочитаю изъ Посланице прве апостола Павла къ Коринтянима гл. 15. зачало 162 и 163.

Кои се Псаломъ чита на почетку опела? (Пс. 90). Шта значи оно: „Живый въ помощи вышняго, въ кровѣ Бога небеснаго водкорится.“ Знашли іоштъ кои Псаломъ у комъ се размишљаванѣ о нашемъ животу и надежда на вѣчный животъ садржи? (Псаломъ 117).

Зна л' ми кои Псалтирацъ на паметь кою духовну песму што се на опелу пое?*) Чиме мы можемо покойницима добра учинити? (Молећи се Богу за њихову душу; изилазећи имъ на гробъ и чинећи имъ светый споменъ; дававоћи за душу њихову милостинѣ сиромасима, болестницима, црквама, намастирима, болницама, школама и другимъ добротворнымъ заводима).

У кое дане у години чини наша св. црква особите молитве за свe мртве? (На задушнице: у Суботу предъ осамнайстомъ недељомъ после Духова; у суботу месопустну; и у суботу предъ Духове; друге, треће и четврте суботе великогъ поста; осимъ тога свакe обичне суботе молимо се Богу за покойне). Кои су дани после смрти свакогъ христіанина одъ свете цркве одређени за успомену нѣгову? (Трећій, десетый, четрдесетый, и годишњій данъ смрти). Како смо мы те дане дужни проводити? Зашто се у те дане читаю молитве? Зашто се пали свећа и кандило? Зашто се преливаю гробови? (У стара времена бьо е обичай телеса мртвыхъ мирисавимъ улѣмъ помазаги, да се одъ трулежа задуго сачуваю; у нашой цркви преливанѣмъ гробова показуемо надежду на воскресенїе мртвыхъ, и чинимо нашимъ мртвима оно што су Іосифъ Аримматейскій, Никодимъ и Миролосице Христу чиниле. За преливанѣ употребльое се помешано вино са зейтиномъ, а те две течности есу главне саставне части и

*) (Овде е место да се баръ найглавніе песме изясне. Види житіе Дамаскиново у Школскогъ Листа настоећій брой).

самогъ освећеногъ мура). Зашто се носи вино, поскурице и погаче те се ѣде и піе на гроблю и дели сиромасима? (Ово є заоставшій споменъ одъ обѣда любави кодъ првыхъ христіяна и зато га треба одржати).

Шта значи кольиво? (Кольиво єсть знакъ воскресенія мртвыхъ; єръ као што семе у землю сеємо с' надеждомъ да ћемо изъ нѣга на годину добыти класъ и новый плодъ; тако укопавамо мы и мртве съ надеждомъ да ће они изъ гроба у последньи данъ воскреснути).

Додатакъ: Дете и зрно семена. (Шк. Л. III. бр. 40. стр. 640.)

Пусто острово. (Шк. Л. год. II. бр. 23. страна 366).

Ябучицу преко заграде бацити (Шк. Л. год. II. бр. 12. стр. 187).

Боля земля. *)

Путникъ. (Бисеръ стр. 32). — Народна песма: „Ой човече праведниче.“

Светый Іоаннъ Дамаскинъ.

(Наставлѣно.)

Єданъ путъ кадъ є Іоаннъ седио замишлѣнъ на вратима свое пештере и сматрао дивну природу Божію, приступи къ нѣму єданъ Инокъ, падне предъ ньимъ на колена и проговори: „Помози ми Іоанне! мой роћеный братъ, кои ми є уедно братъ по духу быо, умръо є. Тежка ме є туга за ньимъ обузела; молимъ те дакле напиши *надгробну песму* брату моме, па є на укупу нѣговомъ одной, да ми срцу одлане.“ Іоаннъ му одговори: „Заръ ты не знашъ каква забрана мене веже? заръ ти ніе познато, да ми є мой старый на-

*) доњиће у єдномъ одъ слѣдующій бројева.

ставникъ строго забраніо, да се неусудимъ *песме* спевати?“ На то Инокъ примети: „Старацъ є отишао на путъ, и текъ ће се до три дана дома вратити, а мы ћемо брата сутра саранити. Молимъ те дакле одъ свегъ срдца, дайми утеху у моіой тежкой туги.“ Іоаннъ му одбаци молбу и по другій путъ. На то Инокъ рекне: „Кадъ бы ты быо телесный лекаръ, а я бы одъ болести патіо као што садъ патимъ одъ туге и яда, заръ бы ми ты могао помоћь одрећи? промисли се само, да ћешъ Богу ответъ давати за мене ако я умремъ.“ Іоаннъ се на то разжали; мисли о ништавости людской и о слави вечнога живота обузму му душу; онъ заборави на забрану старчеву, уђе у ћелію, и оно што му Духъ Божій каза спише у тужне песме.

Сутра данъ тужный гласъ звона разлегао се по Кедронской долини сазиваюћи пустиножителѣ на укопъ покойнога брата. Тело покойниково донешено буде у цркву, и ту садъ одпои Дамаскинъ съ братіомъ своѣ туге и утехе пуне надгробне песме; а то су оне песме коѣ се и данасъ на опелу свакогъ православногъ хрістіанина пою, и коѣ као целбоносный мелемъ духовне утехе лече и видаю уцвелѣна и ожалостћена срдца. Песме те овако гласе:

* * *

„Коя се сладость у животу са жалошћу непомеша? коя ли слава стои на земльи непроменѣна? Свеѣ одъ сенке немоћніе, свеѣ одъ санова варљивіе. Єдно тренуће, и ово све смртъ прима. Но ты Христе у светлости лица твога, и у наслађеню твоѣ красоте упокой онога, коѣга си изабрао, као човеколюбацъ.

* * *

Ахъ мени! какву борбу има душа кадъ се одъ тела растаѣ; ахъ, колико тада плаче, и нема ко да іой се смилуѣ; к' анђелима очи подижући єднако се мо-

ли, къ людима руке ширећи, нема никога коће іой помоћи. — Зато дакле мила моя браћо, сетите се да намъ є животъ кратакъ, па одъ Христа просимо преставлѣноме упокоенѣ, и нашимъ душама велику милесть.

* * *

Све човечіе есть суета, штогодъ неостае после смрти: Не остае богатство, нитъ сплази у гробъ с' човекомъ слава; еръ кадъ дође смрть, свега тога нестане. Зато ваниму ка Христу безсмртноме: Господе, преселенога одъ насъ упокой, где є станъ свію оныхъ кои се у вечности веселе.

* * *

Где є светско пристрастие? где су маштанія (мечтанія) привременыхъ людій? где є злато и сребро? где є множина слугу и жагоръ? — Све є то прахъ, све є то пепео, све є то сенка! — Него одите ваниmo къ безсмртноме цару: Господе! преселѣнога одъ насъ сподоби твоихъ вечныхъ блага, упокояваћи га у твоме блаженству, кое никада нестари.

* * *

Сетихъ се пророка кои ваніе: Я самъ земля и пепео. И опетъ разгледахъ по гробовима, и видохъ кости голе, и рекохъ: Ко є то быо, или царъ, или войникъ, или є богатъ или убогъ, или праведникъ или грешникъ! Но ты о Господе, съ праведнима упокой свога слугу.

* * *

Твоя ствараюћа заповесть быяше мой почетакъ и постанакъ. Еръ кадъ си ты захтео одъ невидљиве — и видљиве природе мене жива саставати; тада си моє тело одъ землѣ створіо, а дао си ми душу твоимъ божаственимъ и животворећимъ удуновенѣмъ. Зато о Христе Боже, упокой свога слугу у пределу вечно живећихъ, и у становима праведныхъ.

Господе, ты си по образу твоме и по подобію у почетку створіо човека, и поставіо си га у раю да влада надъ твоимъ тварма; али човекъ одъ зависти діаволске даде се преварити и окуси одъ забрањногъ ела, те тако постаде преступникъ твоихъ заповедій. С' тога си га ты осудіо да се има у землю повратити одъ кое е и узетъ быо, и да има себи измолити упокоенѣ.

* * *

Плачемъ и ридамъ кадъ помислимъ на смрть, и видимъ у гробу по образу Божіемъ саздану нашу красоту, нагрђену, безъ славе, неимаюћу изгледа. О чуда! какова тайна бы на нама? како се предасмо трулежу? како се сдружисмо с' смрћу? Заиста по заповести Бога, кои дае преставлѣноме упокоенѣ.

* * *

О преблагій Спасителю! Ты у самомъ делу показа да си ускрснуће свію людій, кадъ едномъ речію Лазара изъ мртвыхъ подиже. Тада мртви изъ гробова оживише, а паклена се разрушише врата; тадъ се осведочи да е ова наша смрть само еданъ санъ. Него ты о Господе, кои доће на спасеніе свога саздања а не на осуђенѣ, овога кога си изабрао упокой, као човеколюбацъ.*)

* * *

Као цветъ вене, као сенка пролази, распада се свакій човекъ; али кадъ се едномъ гласъ последнѣ трубе заори, сви ће мртви, као потресомъ устати и предъ Тебе изаћи. Онда о господе, овога слугу твога, когъ си одъ насъ преселіо, смести у станове светыхъ твоихъ.

* * *

*) Стихире ове извађене су изъ стародревногa Требника, кои е печатанъ у Лавовскомъ Ставропигіялномъ Манастиру у 16-омъ столећу.

Као грозный юнакъ наће ме смрть, наће ме истребитель и обориме; наиће на ме, и нестаде ме; іошъ докъ самъ ту на земльи, лежимъ безъ чувствен као да ме нема. О, заиста смо мы смртни само єданъ санъ и привиђенѣ! Него одите вапимо безсмртноме цару: Господе, упокой преселѣнога одъ насъ у животу кои нестари.

* * *

Заиста є све овога света права суета, а животъ нашъ овде на земльи есть сенка и санярія. Узалудъ се мы люди тамо амо промећемо. Кадъ миръ наћемо, тада морамо да се у гробъ селимо, где су заедно цареви и сиромаси, старци и дечица. — Зато о Христе, овогъ одъ насъ преселѣнога слугу твога упокой као човеколюбацъ!

* * *

Одите браћо отдаймо последный целивъ покойнику, хвалећи Бога. Онъ изиће одъ свога рода и ка гробу се приближуе, нестараюћи се више о суетама овога света и о телу страстима подложномъ. Где су сада сродници и други? Его се разстаемо! — Њега да Господь упокои сви се помолимо.

* * *

Реци намъ ты сада брате, камо идешъ одъ насъ мучећи и незборећи; обазри се и утеши свое другове; види плачь и сузе што се за тобомъ лію?

* * *

Я ка Господу Богу, своме судіи идемъ, да изиђемъ на судъ и да дадемъ одговоръ за моя дела, и зато се ево сада вама молимъ и умилявамъ: Молите се за ме, да ми буде Спаситель милостивъ у данъ своега страшнога суда.

* * *

Сви телесни органи стое сада безпослени, кои се мало пре двизаху; сви су сада мртви и безчувстве-

ни: очи заћоше, свезаше се ноге; ништ не раде руке, и слухъ изчезао, језикъ се ћутанћмъ завеза; — гробу се све то предае. Заиста е сама сушта суета све што е човеческо.

* * *

О какавъ е животъ нашъ браћо! као цветъ, као димъ, као роса ютреня. Одите уверимо се о томе на гробовима. Гге е лепота телесна? где е цветућа младость? где су умиляте очи? где е нашъ телесный обликъ? — Све увену као трава; нестаде га канда га ніе было.

* * *

Видећи предъ собомъ мртвца овога браћо, познаймо шта ће с' нама быти до последка. Онъ са землѣ одлази као што дымъ нестае; онъ прецвета као цветъ; као трава покосисе; ето га покровомъ повіямо и земльомъ покривамо. Но оставляюћи га тако да се више невиди, помолимо се Христу Богу да му даде вечный покой.

* * *

Одите браћо у гробу гледаймо пепео и прахъ изъ кога смо саздани. Куда сада идемо? шта ли смо пре были? Кои е убогъ, кои л' богатъ; кои е господаръ а кои слуга? Нису ли сви еднаки; сви прахъ и пепео! Лепота лица сагнила е, младости цветъ увену! О заиста е све на овомъ свету суета и трулежъ. Сви ћемо умрети, цареви и кнезови, судіе и насилници, богати и убоги, и сва природа людска. Ето кои досада беше живъ садъ се у гробъ спушта. Но помолимо се да га Господъ упокои.

* * *

Спаси ове кои се на тебе ухваю о мати сунца, кое незалази, пречиста Дѣво Богородице! Теби се молимо, твоима молитвама преблагога Бога умоли, да упокои садъ преселившега се; где се налазе у покою

дуси праведника. О ты коя си безъ сваке мане, учини да овай покойникъ буде наследникъ божіихъ блага до века. —

Кадъ су се ове духовне песме пояле, побожни подвижници и остали присуствующи люди славили су и хвалили сачинителя њиховогъ, али у тай паръ изненада дође Іоанновъ старый Наставникъ, и за непокорность строго изобличи Іоанна. Іоаннъ падне предъ њимъ на колена и моляше га за опроштенѣ, али жестоки старацъ недаде се умолити, него Іоанна одъ себе отера.

(Свршиће се.)

Милана.

(Продужено.)

После неколико дана Браниславъ и Милана, праћени одъ Страшимира, Видосаве и господе кою Страшимиръ савао беше, крену се путъ Браниславца. Куда су годъ пролазили, свуда е весео народъ предъ њихъ излазіо, радујући се што му се господа помирише. Жене и девойке отимаху се да виде лепу Кнегињицу, коя е свога отца у сужанству дворила, и дете своегъ найжешћегъ непріятеля с' мушкомъ одважношћу изъ Брестовачкогъ студенца извадила. Момци изъ околине Браниславачке изишли бяху на коньма предъ кнеза, и обколивши кочіе нѣгове допрате га до самогъ Браниславца.

У долини предъ Браниславцемъ силный се светъ беше сакупіо, да дочека своегъ обштелюбљеногъ давно невиђеногъ господара. С' десне стране стаяху у реду мушки, а съ леве женске. На челу првыхъ быо е угляръ Марко, а ове друге предводила е честита

углярка Смиљана. Њи двое први поздраве у име целога народа своѓ любимоѓ кнеза. Кнезъ и Милана сиђу се с' кочія и захвале најпре Марку и Смиљани на овда целомъ народу на љубавномъ дочеку.

Предъ велики врати дворца дочекаю кнеза и Милану два реда у бело руво обученыхъ девојчица, кое цвећемъ посипаху путъ коимъ мили ови гости грећіяху. Љубица кћи Маркова у бело руво обучена и польскимъ цвећемъ накићена приступи къ Милани, и поднесе іой на сребрной калайліи ключеве Браниславачке са речма: „Прими честита кћери нашегъ светлогъ Кнеза изъ моихъ руку ове ључеве и предай их своме родителю!“ Милана се загрли и полюби са своіомъ верномъ другарицомъ на очигледъ свію притомныхъ и преда ључеве отцу.

Браниславъ узевши ључеве у руке сети се оне страховите ноћи, кадъ е на томъ истомъ месту у оковима везанъ на простимъ тальигама лежао, и кадъ е Милана с' разплетенимъ власима око тальига облетала; и успоредивши ондашње свое бедно станѣ са овымъ победоносным повраткомъ, немогаше себе уздржати да изъ свеѓ срдца не вапіе: „Боже благій! ты си све ово по твоіой светой вољи а на наше добро уредіо. Ты си тугу нашу у радость претворіо. Благословено и хвалѣно буди твое име на веки!“

Затимъ се окрене Страшимиру, и осталой господи што га, кое допратила, кое ту дочекала бяху, и рекне имъ: „Браћо моя! пре него што ступимъ у домъ моихъ праотаца желимъ да сви скупа отидемо у светый храмъ, кога побожни предцы мои у славу свемогућега Бога, и у часть св. Ђурђа свеца нашегъ племена подигоше.“ Сви му за право даду, и упуте се за њимъ у дворску црквицу, где се Браниславъ и Милана Богу помоле, благодаре што ихъ е сподобіо велике свое милости и са свима притомнима целиваю

св. Еванђеліе, па онда се сви заедно упуте у велику дворану, коя е, као и сав дворацъ, по наредби кнегинѣ Видосаве дотле већъ оправлѣна и на найлепшій начинъ уређена была.

Поздравима и честитаню слѣдовала е господска частъ. Бранислављев е свое госте дворіо, па ніе заборавіо ни на простоту, коя се у дольнѣмъ кату частила. На ову часть быяху позване све домаће старешине изъ кнежине Бранисављеве, а Марко е међу ньима као заступникъ домаћиновъ было. Бранислављ доће међу ове просте люде, и опазивши међу ньима Марка и Смиляну рекне имъ: „Васъ двое были сте ми свагда верни; вы сте мою кћерь у невольи примили, и као свое рођено дете држали, зато васъ примамъ одъ данасъ у мой дворъ. Вы ће те одсада као мои найболи пріятельи овде кодъ мене у миру и покою живити. А ваша добра Любица, коя е съ моіомъ Миланомъ заедно одрастла, и коя е ньойзи у невольи была права посестрима, нека буде и одсада нѣна найболя пріятельица и верна другарица; вернію одъ нѣ никада небы она могла наћи. Затимъ приступи Бранислављ къ свакоме старешини редомъ и са свакимъ по кою проговори, разпытуюћи ихъ за ньихове домаће.

Страшимиръ видећи да Бранислављ дуго недолази, сиђе се самъ у дольньій катъ да га потражи, и опазивши га где се съ простогомъ тако лепо разговара, чуђаше се како доброти кнежевой тако и свердномъ поштованю, кое простаци нѣму указиваху. „Садъ видимъ — рекне онъ — да е благость яча одъ свакогъ насилія, и да е свагда по господу и властнике болѣ кадъ ихъ народъ люби, и почитуе, него кадъ ихъ се бои, а овамо на ньи изъ срдца мрзи! Бранислављ му на то одговори: „Страшимире брате, я држимъ да е само онай господаръ на своме месту

кога се неваљаци бое, а сви добри га као својъ роѣеногъ отца любе и поштую!“

Сутра се данъ сви гости разиђу. Само Страшимиръ и Видосава проведу іошъ неколико дана кодъ свога новогъ пріятеля, и нѣгове честите кћери, па се после и они врате у Брестовацъ.

Наскоро затимъ наступи зима, и њи двое често долазаху у Бранисловацъ у походе кнезу Бранославу и Милани, молећи ихъ притомъ найусрдніе, да имъ изъ некихъ важныхъ узрока посете іошъ за неко време невраћаю.

XIX.

Чти отца твоего и матерь твою да благо ти бѫдетъ и да долголѣтенъ бѫдеши на земли.

У почетку пролећа, башъ некако после Ускрса, са свимъ изненадаа дође Страшимиръ у Бранисловацъ и замоли Кнеза и Милану да се одма на путъ спреме и съ њимъ заедно у Бранисловацъ похите. Ови му по вольи учине и крену се съ места на путъ. На врати замка дочека ихъ кнагиня Видосава съ раширенимъ рукама и съ веселомъ добродошлицомъ. Страшимиръ у место да свое госте у дворану доведе поведе Бранислава управо къ тавничноме ходнику. Видосава съ Миланомъ за њима иђаше. Кадъ су већъ у подземный ходникъ ступили были; Бранославъ зачуђенъ запыта свога воћу: „За име Божіе Страшимире, кудъ насъ садъ овамо водишъ? Шта ћемо мы овде на овомъ страшномъ месту?“ То исто пыташе Милана кнегиню Видосаву. Страшимиръ ништа неодговараюћи створи врата, коя су одпре у Бранисављеву тавницу водила, и они се на велико удивлѣнѣ свое нађу у едной прекрасной црквици. Сводови и дуварови быяху съ небесноплавомъ боіомъ обоядисани, и са златнымъ звездицама изшарани. Спретни иконостасъ и

и све трое двери на олтару бяху с' лепимъ иконама вешто живописане. Кровъ три велика прозора у зачелю олтара допираше светлость сунчана у овай дивный храмъ Божій.

Браниславу и Милани ова се црква врло допадне и они похвале дело Страшимирово. „Я самъ напредъ знао, да ћесе то вама допасти — одговори имъ Страшимиръ, па самъ васъ башъ за то и моліо да у Брестовацъ недолазите, докъ васъ я неповоземъ; еръ самъ найпре хтео овай храмъ Божій подићи и довршити, да васъ тако изненадимъ. Єсенасъ кадъ смо се одъ васъ дома повратили, позове ме моя Видосава, да идемъ съ њомъ у ону тавницу, у коіой си ты тако дуго времена чаміо. Я до душе нимало нисамъ на то волѣ имао, али видећи, да она то озбильно жели, приволемъ се и пођемъ с' њомъ. Кадъ овамо дођемо, рекне ми Видосава: Страшимире, видишъ како є кћерина любавъ ову тавницу, коя пре тога мрачна и нечиста беше, у видно и чисто обиталиште претворити кадра была!“ — „Заиста — одговоримъ іой я на то, — добро се спомињемъ, како є ово место одпре гадно и нечисто было, а сада изгледа као каква црквица. Видосава ми па то вешто прихвати: „Гле лепе мысли у тебе, а то се башъ и с' моіомъ намеромъ подпуно слаже. Я самъ ти више пута хтела предложити, да оснуемо у нашемъ замку єдну црквицу, као што ю други кнезови Србски имаю, и као што смо такову и у Браниславцу прилику имали видити. Мы треба садъ да благодаримо Богу за избављенѣ Чедомиля, єдинца нашегъ, одъ ужасне смрти, и да у знакъ благодарности те, ону тавницу, у коіой є отацъ избавителке Чедомилѣве у правду страдао, и у коіой є та честита кћи своме отцу млога добра чинила, — у храмъ Божіи преобратимо.“ Предлогъ овай мени се врло допадне: „Ты имашъ право — одго-

воримъ іой я, — на овомъ месту неће више ни єданъ несрећникъ уздисати. Овде ћемо мы у славу Божію подићи светый храмъ за вечатый споменъ, што се нашъ єдинацъ одъ смрти избавіо, и што є Богъ мене на чудни начинъ братомрзости опростіо и съ кнезомъ Браниславомъ помиріо." Ето драгій мой Бранославе, тако ти постаде ова црква!"

Кнегиня Видосава придода овой бесѣди: „Сутра ће Владика Теофан ову црквицу по обредима наше православне цркве на славу великогъ имена Божіегъ посветити. На ову свечаность позвали смо мы войводе Радослава и Светозара, и млогу другу господу, коя на васъ удворани нашой већъ чекаю. Изволите дакле тамо!"

Сутра данъ скупи се млоги народъ у Брестовацъ. У деветъ сатій у ютру упути се домаћинъ са своимъ гостима крозъ тавничный ходникъ у нову црквицу. Владика Теофанъ дочека ихъ на црквенымъ вратима съ частнымъ крстомъ и светымъ Еванђеліемъ, кое они целиваю, и затимъ у цркву уђу. Храмъ Божій бяше с' зеленымъ гранћемъ а иконостасъ с' свежимъ цвећемъ украшенъ. Одъ царскихъ дверій с' десна стаяху отцеви са сыновима, а с' лева матере с' кћерима. Кои нису могли у црквицу стати тіи су у осветлѣномъ ходнику места нашли.

(Наставиће се.)

Іошъ неколико примера за рачунъ изъ физике за III. и IV. разредъ.

1, Дунавъ тече брзиномъ 4. стопе, има дубљине н. пр. 5 хватій а ширине 80. хватій; колико пронесе кубични хватій воде за 1. секунду? за 1. минутъ? за 1. сатъ? за 1. данъ? 1. годину? 1. векъ т. е. 100. година? а колико є то акова?

2, Дунавъ излива за 1. сатъ 2514. милиона кубичнихъ стопа воде у црно море; колико излива за 1. секунду? за 1. данъ? 1. год? 1. векъ? одъ Христовогъ роѣења? Колико е то акова воде?

3, Кодъ насъ падне до 18. палаца кише преко године. Колико е то свега воде на цео Сремъ? Бачку? Банатъ? на цело Войводство? а на целомъ царству?

4, Една куб. стопа воде тежи $56\frac{1}{2}$ фунт., олово е 11, сребро $10\frac{1}{2}$, бакаръ 9, гвожѣе 7, жива $13\frac{1}{2}$, злато 19. путій теже одъ воде: колико бы тежила една кубична стопа гвожѣа? бакра? сребра? олова? живе? злата?

5, Зейтинъ е $\frac{9}{10}$ одъ воде лакши, воздухъ 800 путій, а идрогенъ е 12. пути лакши одъ воздуха: колико е пута лакши воздухъ одъ злата? а колико пута идрогенъ?

6, Изъ висине пуштенъ каменъ пада

у 1-ой	секунди	15 ст.	свега	15 ст.	
„ 2-ой	„	3×15 „	„	4×15	или $2\times2\times15$
„ 3-ой	„	5×15 „	„	9×15	„ $3\times3\times15$
„ 4-ой	„	7×15 „	„	16×15	„ $4\times4\times15$

колико бы по овомъ закону была язбина една дубока, кадъ бы 5. секунди прошло, докъ бы пуштенъ каменъ гласъ дао, да е пао?

Тиска илъ стега, управо теретъ воздуха с' висине до дна землѣ толики е, да воду у празной цеви 32 стопе у висъ отера, а живу само 28 цоли. Тежина воде позната е (види подъ 4) на свакой стопи простора на земльи има 32 пута толико терета воздушногъ, колико е дакле то? А човечие тело има 15 □ стопа простора, колико то тиске воздуха носи свакій човекъ?

Издае Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 47. У Новоме Саду, 21 Децембра. 1860. ГОД. III

Символъ вере.

Дванаеста лекція.

И жизни бѫдѫщаго вѣка, аминь. — Чекамъ животъ будућега века. — Заръ има іоштъ какавъ животъ осимъ овога? Какавъ е то животъ? (вечно радованѣ или вечита каштига). Хоће л' за све люде быти еднак' тай животъ? У каквомъ ће станю быти праведницы? У каквомъ ће станю быти грешницы?

Шта ће се дакле са свакимъ човекомъ до последка догодити? (Сваки ће умрети, воскреснути изъ мртвыхъ, доћи на судъ Божій, и по заслуги добыти или царство небесно или муку вечну). Коя су дакле четири последня? (1. смрть времена, 2. воскресеніе мртвыхъ, 3. судъ неумитный, и 4. царство небесно, или мука вечна.)

Шта треба да човекъ свагда на уму имаде, ако хоће да се одъ греха сачува? (Треба да увекъ има на уму четири последня догађаи, коя ће се са свакимъ човекомъ случити). Кое речи у „верованю“ показую да ће быти судъ Божій?

Знашли ми казати кадъ се у нашой св. цркви држи споменъ страшнога суда Божіега? (На месне покладе). Кое се у тай данъ Еванђеліе чита? Прочитай га, кажи шта србски значи! За коя ће насъ дакле дела особито пытати Іисусъ Христосъ на страшноме

*) „Четири последня“ мораю се навазустъ іоштъ у букварской школи научити.

суду? Има ли гдегодъ прописано, како намъ се ваља владати, да заслужимо вечито блаженство? Кое су све тіи закони? Шта намъ се заповеда у првой, четвртой, петой заповести? Шта намъ се заповеда у првой, другой, трећой, четвртой, петой и шестой црквеной заповести. Шта се забрањује у другой, трећой, шестой, седмой, осмой, деветой, и десетой Божіой заповести? Шта се забрањује у седмой, осмой, деветой црквеной заповести? Кое су дакле забране у заповестима? Изброй садъ све заповести, у коима се налаже шта ваља чинити? Єсу ли и дела милости заповести? Коя су дела милости телесне? Коя су дела милости духовне? Єсу ли и греси забране? Какавъ е грехъ завистъ? Коя е добродетель противна зависти? Кое су све греси смртни? а кое су добродетельи противне смртнимъ гресима? (Гордости противно е смиреніе или понизность; сребролюбію, милосрдіе; нечистоти противна е чистота: зависти противно е браголюбіе; неситости, умереность и постъ: злопамтеню противно е стрпленѣ и праштанѣ увреда; леньости противна е молитва, а телесной леньости противно е трудолюбіе. Какавъ е грехъ удручаванѣ сирота' и удовица', коя е добродетель томе греху противна? Кое су све греси вапіюћи на небо? Какавъ е грехъ „неприманѣ доброга савета?“ Какавъ е грехъ тврдоглаво пребываніе у непокаянію? Изброй све грехе противъ Духа светога? Греши л' онай кои наговара другогъ човека на грехъ? Кои даје рђавъ примеръ? Какви су то греси? Изброй све грехе туђе.

Шга све ваља радити да извршишъ пету Божію заповесть? Кое Евангелско изреченіе заповеда да поштуемо отца и матерь? Кажи сва изреченія изъ апостола у коима се заповеда да родителѣ почитуемо. (види Шк. Л. год. III. бр. 38 стр. 598. и 599. Кажи ми све примере о деци коя су поштовала свое родителѣ? (Шк. Л. г. III. бр. 38. стр. 599. и 600).

Шта намъ валя радити, да извршимо прво дело милости телесне? Шта обећава Іисусъ Христосъ милостивима? Кои зна Еванђелско изреченіе о томъ како валя милостиню делити? (Види год. II. бр. 19. стр. 296.) Како е радіо онай Добренъ у Буквару? Бы̀л' и ты тако радіо? Видићемо хоћешли речъ одржати.

Шта намъ валя радити да извршимо прво дело милости духовне? Како греши онай кои неће да исправля грешнике? Каква е добродетель „*Незналицу учити*?“ Знашли оно изреченіе Еванђелско у коме намъ се забранюе злобити? — Реци єданъ примеръ о томе како пролази онай кои злоби? (Небрежльивый землѣделацъ, у II. чит. бр. 11. Приповеди изъ Читанке о томе како се неда крадена стваръ затаяти? (Ватрена вода у II. Чит. бр. 28.)

Кажи ми сва изреченія изъ кньига' Мойсеовыхъ у коима се забранюе богмитисе и псовати. (види Шк. Л. год. I. бр. 2. стр. 23)

Како се забранюе у светомъ писму потрица ньиве и винограда, и свако штеточинство? (Шк. Л. год. I. бр. 2. 47).

Кои уме лепо изказати науку Товитову што е онъ предъ смрть своимъ сыну дао? (Шк. Л. год I. стр. 73).

Кажи ми сва изреченія Соломонова о вреднћи. (Шк. Л. год. I. стр. 123. подъ бровмъ 20).

Кои ми зна казати єдно изреченіе Сирахово, кое намъ може за правило живота служити? Дедеръ ты іошъ єдно? Дедеръ и ты єдно. (Види Шк. Л. год. II. стр. 55—58.

Додашакъ. Примеръ о томъ како се треба Бога сећати. (види приповедка из Бисера: „Отчевъ ликъ“). —

О томъ како пролази іошъ овога света онай, кои родителѣ не почитуе. (Плата. види: Бисеръ стр. 23.)

О путу кои води к' пропасти. (види: Бисеръ стр. 31.)

О томъ како ће се постидѣти предъ Богомъ онай кои неће да угледа сиромахе. (Просякиня. Бисер 33.) —

О томъ како пролази крадљивацъ. (Бис. стр. 47.)

О савети. (Биссеръ стр. 48.) —

Повторавање. Нађи ми све молитве у Часловцу где се говори о животу вечномъ? („Помени Господи въ надежди воскресенїа усопшыхъ. — Блажени: — Радѹйтесѧ и веселитесѧ ꙗкш мзда ваша многа на небесѣхъ. — И тако тѣмъ послѣдѹюще повелѣнїемъ въ вѣчный покой достигнемъ. Изговори ми онай псаломъ у коме се каже ко обитава у жилишту Божіемъ, и ко ће доћи у царство Божіе? (Пс. 14). —

Шта намъ дакле све ваља чинити овога света, да бы могли у царство небесно доћи? — С' коіомъ се речію завршује Символъ вере? Шта значи та речь: „Аминь.“

Н. Ђ. В.

Светый Іоаннъ Дамаскинъ.

(Свршетакъ.)

Овай догађай да є старацъ Іоанна одъ себе отерао, развуе се у збору побожныхъ калуђера. Сви су жалили Іоанна и молили су старца да му опрости кривицу, и да га опетъ къ себи прими. Старацъ дуго се ніе дао намолити. На послѣдку овако рекне: „Іоаннъ є мою заповесть преступио, а кодъ насъ є обычай да мы свакогъ онога, кои є ка гордости и непослушности склонѣнъ, као трнъ изъ ноге, избацуемо. Но при свемъ томъ ако се онъ кае за свое зло дело, то нека у знакъ каштиге почисти гадъ и сметъ около ћелія' пустиньичкихъ. Само ћу га подъ тымъ увѣтомъ у милость примити. Монаси чуюћи за ову нечувену каштигу отиду одъ старца пуни незадовольства, мислећи да се

тако ученъ мужъ, као што є Іоаннъ, никада неће склонити на ово дело.

Іоаннъ є међутимъ горко тужећи сматрао себе у ономъ стаю, у коме бияше негда првозданый Адамъ, кадъ га є Богъ због непослушности изъ рая изгнао. Но чимъ є одъ браће чуо за казнь, коюмує старацъ у знакъ поправленя и каяня одредіо, одма се развесели, узме метлу и лопату у руке и драговольно започне мести около ћелія'. Кадъ старацъ опази, да се Іоаннъ готовъ понизити и извршити нѣгову строгу казнъ, загрли га и полюби у чело и у руку, па му рекне: „О сыне понизности Христове, ты си мене надвисіо. Заиста самь я великогъ подвижника свете покорности у теби воспытао.“ Іоаннъ се зарумени одъ стида чуюћи ову хвалу, и съ радошћу вратисе у старчеву ћелію.

Мракъ тавне ноћи спусти се на землю. Сяйни месецъ появи се, и звезде оспу небо. Дубока тишина свуда владаше. Нигде живе душе ниси могао чути. Само є старацъ наставникъ Іохановъ буданъ быо. Предъ распетіемъ Христовымъ моліо се онъ Богу, и чиніо коленопреклонна метанія челомъ о землю удараюћи и црну землю целиваюћи. Одъ дугогъ клананя напоследку ослаби и тако простртъ на земльи заспи. У сну томъ види онъ чудно появленѣ. С' висине небесне яви се предъ ньимъ пречиста Дѣва Марія с' младенцемъ Христомъ на рукама. Небесна светлость окружаваше Богаматерь, коя старцу овако проговори, „Зашто ты гонишъ Іоанна? Нѣгови молитвени звуци, разливаху се у послушна срдца као гласъ неба на земльи, и исцельиваху туге и яде людске. Зашто ты старче загати онай обилный изворъ, кои бы савъ светъ цѣлителномъ водомъ напоіо? Заръ є зато дао Господь Богъ благодать живота своимъ створеньима, да безплоднымъ искушаванѣмъ себе казне и убіяю? Богъ, кои є дао при-

роди изобилѣ, и брзый токъ рекама, кои е дао брзину облацима, а земльи цвеће и птицама крила, Онъ самъ дао е и Іоанну оживляваюћу беседу. Допусти дакле да слободно тече овай изворъ небесне благодати на славу мога сына и на спасеніе рода човеческога.“ — С' отимъ нестане появленя. Чимъ се старацъ пробуди, саобшти Іоанну свой санъ, разреши га одъ свое забране, даде му благословъ да може своимъ знанѣмъ и своимъ даромъ людма светлити, и замоли га за опрштенѣ, што га е толико дуго времена, и тако престрого искушавао.

Пошто се св. Іоаннъ Дамаскинъ тако у самоћи своіой одъ сваке суете и гордости светске очистіо и осветіо, постане духъ нѣговъ органъ высокогъ Богословія, с' коимъ е онъ у превосходнымъ своимъ богословскимъ списаніяма и дивнымъ недостижнымъ своимъ песмама прославіо Бога међу людма. Нѣгова мудрость и нѣговъ песничкій даръ и данасъ іошт, као свагда текућа река живота, напая срдца и душе свію православныхъ Христіяна' одъ Лавре Синайске и Египта, до Лавре Соловѣцке на високомъ сѣверу, и одъ тихогъ Океана, па до Ядранскога Мора и далѣ. Већій део црквеныхъ песама, што се у нашой цркви пою, сачиніо е овай дивный угодникъ Божіи. Све песме у коима е подписанъ Іоаннъ Монахъ, или Іоаннъ Арклійскій (ово е было презиме нѣгово) и многе ненадписане, есу изливъ нѣговихъ мислій и нѣговыхъ чувства.' Дивный онай канонъ Пасхе, кои се светле недѣле пое, канонъ у недѣлю Томину, и многе духовне песме кое се о ютреню на Спасовъ данъ и на Духове читаю и пое; Канони на Рождество Христово, на Богоявленіе, на Преображенѣ на Крстовъ данъ, на Сретеніе, на Успеніе Богородице, и многе друге у Минею помѣштене духовне песме есу Іоаннови умотвори. Служба воскресна на осамъ гласова спевана, то есть Октоихъ или

Осмогласникъ држи се обично за Іоанново сачиненіе, за то, што в онъ воскресне Стихире на „Господи возвахъ“ и на „Стиховнѣ“ и на „Хвалитехъ,“ а по свой прилици и Ютренъ антифоне и тропаре на Блаженима спевао. Исто тако готово цело опело — осимъ канона — есть дело великогъ овогъ мужа. Обште в мнѣніе да в Іоаннъ и осмогласно поянѣ у нашой цркви увео, и на свакій гласъ сходне пѣсме у славу Воскресенія Христовогъ спевао.

За представити одъ чести красоту Дамаскиновыхъ духовныхъ песама стављаюсе овде изъ канона на Воскресеніе Христово неки уломци, и то у црквено-славенскомъ езыку:

* * *

„Воскресенїа день просвѣтимсѧ людіе, Пасха Господня Пасха: ѿ смерти бо къ жизни и ѿ земли къ небеси Хрїстосъ Богъ насъ преведе побѣдну͡ю поющимъ.“

* * *

„Небеса оу͡бо достойно да веселятсѧ, земла же да радѹ͡етсѧ, да празднѹ͡етъ же мїръ видимый же весь и невидимый; Хрїстосъ бо воста веселїе вѣчное.“

* * *

„Нынѣ всѧ исполнишасѧ свѣта, небо же и земла и преисподняѧ: да празднѹ͡етъ оу͡бо всѧ тварь востанїе Хрїстово къ немже оу͡тверждаемсѧ.“

* * *

„Вчера спогребохсѧ тебѣ Христе, совостаю днесь воскресшѹ͡ тебѣ, сраспинахсѧ тебѣ вчера, самъ ма спрослави Спасе во царствїи твоемъ.“

* * *

„Смерти празднѹ͡емъ оумерщвленїе, адово разрѹ͡шенїе, иногш житїа вѣчнагш начало: и играюще поемъ виновнаго, єдинаго благословеннаго, Отцевъ Бога и препрославленнаго.

* * *

„Ꙗкѡ коистинѣ свѧщеннаѧ и всепразднственнаѧ сіа спасителнаѧ нощь, и свѣтозарнаѧ свѣтоноснаго дне востаніа сѫщи проꙁвѣстница, ѥи нейже безлѣтный свѣтъ изъ гроба плотски всѣмъ возсіа.“

* * *

„Возведи окресть очи твои сіоне и кыждь, се бо прїидоша къ тебѣ, ꙗкѡ богосвѣтлаа свѣтила ѿ запада и сѣвера, и моря и востока чада твоа, ѥи тебѣ благословлѧщаа Христа во вѣки.“

* * *

„Свѣтисѧ свѣтисѧ новый Іерѹсалиме, слава бо Господня на тебѣ возсіа: ликѹй нынѣ и веселисѧ сіѡне: Ты же чистаа красѹйсѧ Богородице ѿ востанїи рождества твоегѡ.“

* * *

„Воскресенїа день и просвѣтимсѧ торжествомъ и дрѹгъ дрѹга обымемъ: рцемъ братїе, и ненакидѧщимъ насъ, простимъ вся воскресенїемъ, и тако возопїимъ: Христосъ воскресе изъ мертвыхъ, ѧ смертїю смерть поправъ и сѫщымъ во гробѣхъ животъ дарова.“

Као Богословъ прославіо се св. Іоаннъ Дамаскинъ с' тымъ, што е првый целокупну Богословію списао, и што е са доказима изобличіо монахе изъ Шпанїе, кои су, дошавши на поклоненіе гроба Господнѣгъ у Іерусалимъ, пояли Символъ вере с' придаткомъ „и Сына“ у осмомъ члану вере.

Такође и многе е молитве сачиніо овай угодникъ Божіи, одъ коихъ се две налазе између оныхъ двана-есть молитава', кое се читаю предъ светымъ причешћемъ. Особито е дивна и пуна христианскогъ духа молитва коіомъ се св. Іоаннъ моли Богу за оне кои на нѣга мрзе, кои му се ругаю и оговараю га. Молитва та на србскомъ ѣзыку овако гласи:

„Господе, дай милость онима, кои на ме мрзе, кои ме непріятелюю, кои ми се ругаю и кои ме ого-

вараю; да ни єданъ одъ ньихъ због мене грешнога никако не страда ни овога ни онога света. Но очисти ихъ ты благій Господе милошћу твоіомъ, покри ихъ благодатію твоіомъ, обасяй и просвети ихъ у векове векова'. Аминъ."

Іоанић є живіо као простъ свештеноинскъ (калуђеръ у чину пресвитера), но при свемъ томъ причисленъ є онъ због своихъ високихъ богословскихъ дела к' лику учителя и отаца' црковныхъ. Између млогихъ пѣснопѣваца', кои су пре и после нѣга, као звездице на небу свете наше цркве сіяли, онъ є найизреднін и найславніи. Преселіо се у вечность, предавши свой духъ у руке Божіе, у своіой пустиньичкой ћелиі у Лаври св. Савве освећенога год. 780. после Христа, у 58-ой живота своіъ годині. —

Споменъ нѣговъ држи св. црква 4-огъ Декемврія сваке године, а песнички произволи ума нѣговогъ сваке недељ, и готово свакогъ богослуженія духовномъ утѣхомъ, срдчаномъ радошћу, дубокомъ христіянскомъ мудрошћу и тврдомъ надеждомъ на Бога и на воскресеніе мртвыхъ напаяю душе свію православныхъ христіяна. В.

Милана.

(Наставлѣно.)

Преосвештеный старацъ, пре него што започне освећенѣ цркве, изиће на царске двери и скуплѣне христяне овако поучи:

„Возлюблѣна по Духу чада моя!

„Любавь добрыхъ родителя' к' своме єдинцу, когъ є промисао Божій чудеснымъ начиномъ одъ смрти сачувао, и любавь єдне добре кћери к' своме отцу, коме є она на овоме месту млога добра чинила; та дво-

струка любавь дала є повода, што ће се ово место, на коємъ су се досада само тужни уздисаи сужныхъ чути могли, данасъ на славу имена Божіегъ посветити. „Догађаи, кои су ову промену, а с' тимъ и ову данашнюю свечаность проузроковали, свима су вама добро познати, я ихъ дакле нећу спомињати, него ћу у Духу еванђелскомъ извести изъ отыхъ догађая науку и савете за васъ христіянски родитељи, и за васъ христіянски сынови и кћери:

„Любезни мои! Лепа є заиста и премудра она наредба Божія, по коіой онъ любима створеня своя, неяку дечицу, неги родитељской поверава. У светой той наредби ясно се види особитый Божій промисао према людма. Али Богъ ніе дечицу родитељима само просто повериo него є уедно у родитељско срдце улиo особито неко чувство, чувство найвеће и найискреніе любави према своіой деци. Онъ є наредіо, да дете сва блага и све милости изъ руке доброга отца и изъ руке сладке матере свое прима. Онъ, преблагій свію насъ отацъ, свою превелику савъ светъ обимаюћу любавь, у любави родитељской на найлепшій начинъ неякой дечици изявлюе.

„Зато є свакога отца и сваке матере прва, и найсветія дужность децу свою добро и богоугодно воспытати. Ніе доста христіянски родитељи, што вы свою децу раните и одевате, него се одъ васъ ише да ихъ тако воспитавате, да одъ ньи поштени люди и добри христіяни постану!

У воспитаваню свое деце узмите примеръ одъ обштегъ свію насъ отца небесногъ, кои насъ, децу свою, не само рани, пои и одева, него насъ іошъ к томе своимъ светымъ закономъ одвраћа одъ греха, и упућуе к' свакой добродетельи, па тако и вы настойте своимъ снагомъ да изъ срдца деце ваше свакій куколь и свако зло изтребите, и да у место тога посе-

вте благо семе закона Божіега. То ће вамъ семе богатымъ родомъ уродити, те ћете одъ свое дечице временомъ найвећу радость доживити.

„Немойте мислити, ако су вамъ деца малена, да іоштъ ніе време к' томе, да ихъ Богу приводите. Време е к' томе любезни мои одъ самога роћеня, и одъ прве самосвести дечие. Єръ, као годъ што сасудъ ону волю с' коіомъ е првый путъ закаћенъ, свагда задржи, тако е исто и с' нама людма. Првый утисакъ, кои направи нашой у нежной младости пріоне, остае за свагда неизглаћенъ. Ако ваша мала деца хрћаве примере узгледаю, ако се измалена науче псовки, леньости и невалялству, то ће васъ врло млого труда стати да ихъ одъ тыхъ зала одучите и да ихъ на добаръ путъ изведете, пакъ и опетъ нестоимъ добаръ, да се неће они брзо опетъ на странпутицу свратити. Напротивъ ако деци вашой изъ малена добре примере давали будете, ако ихъ послушности, радиности, штедльивости, умерености, поштенію и побожности навикнете и добре имъ науке дате; то ће они и онда добри остати кадъ одрасту, и кадъ вы неузмогнете на свакій коракъ ньиховъ пазити. Сваке прилике, коя бы ихъ на зло навести могла, клониће се они као живе ватре; свако искушеніе, кое на ньи у животу наилазило буде одбіяће се одъ тврдогъ постоянства ньиховогъ, као одъ каквогъ челичногъ оклопа, и вы ћете одъ ньи найвећу радость доживити. Они ће васъ свое родителѣ, свое после Бога прве добротворе и онда іоштъ споминяти и благосиляти, кадъ одъ тела вашегъ ништа друго неостане до едне шаке праха!

Вы благообразне кћери, и благонадеждни синови, кои сте године детиньске већъ прешли, и садъ на ставу младости ступате, сетите се іоштъ єданпутъ оногъ златногъ времена, кое сте у дому родительскомъ поживили. Ваши су се родитељи досада за васъ старали

и о вама бригу водили. Вашъ отацъ ніе жаліо труда да онолико заслужи, колико е нуждно за ваше издршаванѣ и вашъ напредакъ. Ваша мати одкидала е одъ своихъ уста, и свакій залогай съ вама делила. Кадъ сте вы болестни были, онда васъ е добра мати дворила, даню ноћу надъ вама лебдећи, и лекове вамъ пружаюћи. Родительи ваши, изъ едине према вама любави, одрекли су се были млогихъ угодностій, само зато, да вы ништему оскудицу нетрпите. Одъ ньи сте се вы научили говорити. Прве речи, кое сте вы на своя уста изрекли быле су сладке ове речи: „Отацъ, мати.“ По стотину пута' запыткивали сте вы родителѣ како се ово ил' оно зове, и они су вамъ на пытаня ваша радо и весело одговарали. Они су васъ научили разпознати добро одъ зла, истину одъ лажи, и добродетель одъ порока'. Кадъ сте се вы са свои малы друговы завадили, они су васъ мирили, и съ тымъ научили да са свакимъ у миру и у любави живите. Кадъ сте вы какво добро дело учинили, па бы васъ за то отацъ ил' мати полюбили; вы сте се томе полюбцу веѣма радовали, него найвећимъ поклонима, кое вамъ они даваху. Па и казни, кое сте одъ ньи за преступке ваше примали, служиле су на ваше добро, и за саме казни те треба да имъ одъ срдца благодарите.

„Видите дакле любезни мои, како се преблагій Богъ за васъ старао, одъ самогъ оногъ часа, кадъ сте вы првый путъ очи свое отворили, и светлость сунчану угледали; и у само оно време, кадъ бы вы, да сте онако слаби и неяцки сами себи оставлѣни были, ямачно пропасти морали.

„Зато упознайте у овой Божіой наредби Нѣгову отеческу према вама любавь. Почитуйте свое родителѣ, кои су вамъ после Бога први добротвори. Любите свое родителѣ; ербо и они никога на свету веѣма нелюбе, него што васъ любе. Будите имъ послушни; еръ о

њима подпуно можете быти уверени, да вамъ они свака добра желе, и да васъ на добро упућую. Чиста и искрена благодарность нека испуњава срдца ваша, и далеко буди одъ васъ гадный и гнусный порокъ синовне неблагодарности. Знайте да тко родителѣ свое неслуша тай ни самога Бога неслуша; тай е у срдцу своме усадіо клицу свакога невалялства, тай е вѣчъ на свако зло склоњенъ. Гледайте и настойте да родительи ваши дочекую одъ васъ сваку радость, и да се іоштъ за овога живота увере, да се нису узалудъ трудили одраньиваюћи и воспитаваюћи васъ, него да е њиховъ трудъ благословенымъ плодомъ уродіо. Вы нисте никада у стању своима родительима подпуно по заслуги благодарити на њиховой любави и милости; гледайте дакле те имъ се баремъ у колико е више могуће признателни покажите. Они су васъ држали, надгледали и пазили, докъ сте іоштъ мали и неяцки были; држите, пазите и дворите и вы њи кадъ остаре и изнемогну. Они су васъ одранили; раните и вы њи кадъ остаре, и поделите съ њима и последный залогай свой; старайте се да последнѣ дане њиховогъ вемальскогъ быћа усрдномъ дворбомъ у услугомъ вашомъ усладите. Никада имъ преко неодговарайте, и саме слабости њихозе трпељиво сносите. Само тако владаюћи се испуњћете вы пету заповесть Божію, и заслужити оно обећанѣ, кое е Богъ доброй деци оставіо. Благословъ Свевышњега пратиће васъ на стази живота, вама ће добро быти, и вы ћете срећно и дуговечно поживити на земльи.

„Сви смо мы, любезни мои, деца Божія, Богъ се за све насъ као найболый отацъ стара. Онъ жели да мы срећни будемо; онъ захтева, да га мы Отцемъ нашимъ називамо; Онъ насъ уверава, да ће пре заборавити мати на свое одойче, него, што ће Онъ ма коега одъ насъ преврети. И то е найвећа утеха за насъ

земнородне, што знамо да има на небу єданъ свію насъ Отацъ, кои децу свою никада оставити неће. Сва блага, съ коима насъ штедра десница нѣгова милостиво обасипа, па и сама зла, съ коима насъ онъ ради поправленя нашегъ кадкадъ посећуе, всу знаци нѣгове Отеческе любави, и нѣгове велике према нама милости.

„Родительи! сматрайте свагда децу свою као светый залогъ любави Божіе къ вама и целоме роду човеческомъ. Чувайте тай светый аманетъ, негуйте га и воспитайте, да о нѣму некада добаръ ответъ на страшноме суду дати можете ономе, кои вамъ га е поверіо. Ваше су куће права и найболя воспиталишта за будуће граћане земнога и небеснога царства. Ако вы деци своіой само добре примере уздаете, ако ихъ научите закону Божіему, ако ихъ навикнете на покорность и послушность къ своимъ старіима; на радиность, штедльивость, задовольство и богобоязльивость; ако утврдите у сердцу ньиховомъ любавь къ свима людима, па и самнмъ непріятельима: то сте имъ онда найвеће благо оставили, са кога ће они за навекъ срећни быти и васъ благосиляти. Будете ли вы свое родительске дужности пренебрегли; будете ли іоштъ къ томе своимъ примерима децу на зло наводили; то сте онда положили основъ пропасти ньиховой. Клетва оныхъ несрећника, кои ће вашомъ кривицомъ можда найгори злочинци постати, пашће кано тешкій каменъ на вашу душу; она ни костима вашима у гробу мира дати неће; она ће савесть у мукама стенаюће душе ваше, као гадный црвъ угризати, и васъ вечито узнемиравати!

Преблагій свію насъ Отче! Теби припадамо и теби се молимо, учини да сви люди тебе правога и истинитога Бога познаду, и више свега любе; учини, да се сви люди између себе као роћена браћа, као єдногa

отца добри сынови, пазе, милую, и подпомажу! Ули у срдце оныхъ, коима си земна блага дао, милосрдіе према бедной сиротиньи, коя себе заранити и одenути, коя свою дечицу пристойно воспитати неможе. Ули у срдце свакога детета послушность къ родительима! Дай о Боже христолюбивомъ цару нашемъ и свима кнезовима, главарима и старешинама, престолу твоме присѣдавшюу премудрость, да они по твоіой вольи народомъ управляю. Ули у срдце свакога Србина любавъ къ отечеству, цару, и нѣговымъ властима. Низпошльи Духа твога светогъ, и просвети насъ светлошћу разума; настави насъ на путъ твой, и научи насъ творити волю твою! Даруй свима нама мирно и спокойно живованѣ, да тако по твоіой заповести проводећи дане живота нашегъ, заслужимо вѣчный покой, и удостоимо се оне славе, кою си ты Отче небесный за твое добре сынове, кодъ тебе приправіо. Аминъ."

После све проповеди са тихомъ свечаношћу буде црквица освећена, и први путъ служба Божія у ньой одслужена.

(Свршиће се.)

Парамитиє.

VIII. Расира свешихъ гора.

Кадъ оно Свевишньи на гору Синайску сиђе, да законе даде, ту изађоше гредъ нѣга духови гора изъ обетоване землѣ говорећи: Зашто насъ остави Отацъ, и туђу гору ту суву и хладну стену у незнабошкой земльи за подножѣ твое изабра?

Неиштите се — рече Свесилни — за подножѣ мое; ено и онде самъ я на оной срушеной гори стаяо и на онима разтрошенимъ брдима старога доба, па где су имъ садъ висине и круне ньине?

Али — придода Свемилостиви — на вами ћу я мое величество лепше показати. Ти ћешъ весели Таворе могъ сина лице гледати, и онда мой блажи гласъ чути. На теби ће лепа горо плодоносни Кармилу мой слуга Илия живити, и мое име са небеснимъ пламенима свету казивати. Ти ћешъ високій Ливане мой светый домъ зидати, а на теби смиреный Сионе, на теби најмањій одъ моихъ гора светиня ће моя стояти, могъ имена вечный домъ и ты ћешъ са тымъ надвисити све горе земне.

Радостно одоше горе испредъ лица Свевишнѣга, незавидећи више Синаю, и најмања међу њима смиреный Сионъ, поста првомъ на земльи горомъ, славомъ своіомъ све остале далеко надмашујући.

Одломакъ.

Једне Косовске песме.

(За на изустъ ученѣ у срб. нар. школи.)

Кои оно добаръ юнакъ беше,
Што еданпутъ бриткомъ сабльомъ мане,
Бриткомъ сабльомъ и десницомъ рукомъ,
Пакъ двадесетъ одсиече глава? —
Оно есте Бановићъ Страхиня.
Кои оно добаръ юнакъ беше,
Што два и два на коплѣ набија,
Преко себе у Ситницу тура?
Оно есте Срѣа Злопоглеђа.
Кои оно добаръ юнакъ беше,
На алату коню великоме,
Са крсташемъ у руци барякомъ,
Што сагони Турке у булюке,
И нагони на воду Ситницу?
Оно есте Бошко Југовићу. —

Издае Епископска књигопечатня у Новомъ Саду.

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. — Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четврть год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 48. У Новоме Саду, 28 Децембра. 1860. **ГОД. III.**

ПОЗЫВЪ НА ПРЕДПЛАТУ

ШКОЛСКОГЪ ЛИСТА

за 1861. годину.

За овымъ 48. броемъ слѣдоваће іошъ *наслов* и *садржай*, па онда се свршує *четврта* и *пьследня* Четврть Школск. Листа за 1860. г. а *трећа година* одъ нѣговогъ постанка.

Когодъ дакле овай за младежь нашу користный Листъ за слѣдуюћу 1861. год. имати жели, нека се изволи съ предплатомъ што пре приявити. Листъ ће излазити *четыри* пута у месецу, а цена му е као и досадъ, т. е. на целу годину 4 фор. на полъ године 2 фор. а на три месеца 1 фор. аустр. вредн. — Такође све одъ почетка до данасъ изишавше броеве за све три године везане или невезане ко жели имати, може ихъ добыти.

За примѣръ и похвалу наводимо овде, да у Сл. Шайкашкомъ батальону осимъ поединыхъ лица свака обштина држи овай Листъ за свою школу и децу. А за цело све наше обштине по своме родолюбию радо бы и више а не само 4 фор. на годину за любавь свое дечице на ову цѣль жертвовале, али може быти многе и незнаю да овай Листъ суштествуе, а ненаће се нико у месту, кои бы обштинскимъ поглаварима важность и користь овога Листа доказао: зато сви пріятельи школа и младежи учтиво се умоляваю, да

бы се потрудили што више овай Листъ по обштинама нашимъ распространити.

Укупно учтиво опоминѣмо, да свакій кои іошъ штогодъ за овай Листъ дугуе, нека се постара што пре дугъ послати, єръ ако се вересія не скупи, онда овай Листъ велику штету трпи.

Уреднишшво Шк. Листа.

Св. Игнатій Богоносацъ.

Св. Игнатій быо є ученикъ апостолскій, а понаособъ ученикъ св. Іоанна Богослова. По древномъ преданію быо є Игнатій оно дете, кое є Іисусъ узео на руке, кадъ є апостолима рекао: „Ако се не обратите, и небудете као деца, неможете ући у царство небесно.“ Богоносацъ назива се онъ како зато што га є сынъ Божій Іисусъ Христосъ на рукама носіо, тако и због тога, што є онъ целога живота свогъ у срдцу и у устима своима Бога носіо, и науку Божію слободно исповедао предъ народима и предъ самимъ земаљскимъ царемъ. Одъ самихъ апостола поставлѣнъ є быо о Игнатій за Епископа Антіохиске цркве, коіом є около четрдесетъ година мудро и савестно управляо. Благій Богъ сподобіо га є те велике милости, да є еданпутъ у духу сматрати могао зборове Анћела, кои на две стране поделѣни неваху свечану песму у славу свете и живоначалне Троице. Услѣдъ тога завео є Игнатій у своіой престолной цркви обичай да се песме црквене и псалми у две певнице пою, и да певци у цркви єданъ према другоме стоећи и у два збора поделѣни Бога славе. Овай обичай примлѣнъ є после у све цркве, и држи се и данасъ кодъ свію православныхъ христіяна.

Кадъ є царъ Римскій Домитіанъ подигао быо лото гоненіе противу христіяна, тада є Игнатій свое

духовно стадо у вери крепіо молитвама, постомъ, и саветима, и гоненіе ово прошло е по њега и његово стадо безъ свакога вреда. Игнатій радовао се што народъ његовъ ніе млого страдао, и што е постоянъ остао у вери Христовой у то бурно време, али е потайно у срдцу жаліо, што га ніе Богъ сподобіо да свою живу веру и свою пламенну любавъ к' Спасителю смрћу своіомъ потврди. Желя принети себе на жертву божественомъ искупителю, и с' њиме се саединити, и заслужити мученичкій венацъ, силно е обузимала његову свету душу. И та жели Игнатіева испунила се после млогихъ светой цркви посвећеныхъ година у дубокой старости његовой.

Царъ Римскій Траянъ одржи сяйну победу надъ Скитима и Тракіянцима. Опоенъ юначкомъ срећомъ заповеди, да сви поданици његовогъ царства принесу жертве боговима. Христіяни нису могли извршити ову заповесть, єръ е она противна светомъ закону Божіемъ. Зато ихъ почне Траянъ гонити, претећи и злоставећи особито Епископе. Год. 107 дође овай царъ у Антіохію, и даде преда се довести Епископа Игнатія — Игнатіе изиће безъ страха предъ цара.

Єси ли ты онай — запыта га Траянъ — кои неслушаиъ мое заповести, и као злый духъ наговарашъ и друге, да себе у несрећу и у пропасть бацаю?

„Богоносца нитко не называ злымъ духомъ — спокойно одговори Игнатій, — зли духови беже одъ Божіихъ слугу. Ако л' ты мене тако називаш с' тога што самъ я зао демонима, то се я съ тобомъ слажемъ; єръ я имамъ у себи Христа небеснога цара, и по његовой благодати обарамъ све наваде демонске.“ *)

*) Први Христіяни називали су и языческе богове злымъ демонима и бѣсовима.

Ко е тай Богоносацъ? Запыта Траянъ.

„Онай кои има Христа у свомъ срдцу“ одговори Епископъ.

Заръ ты мыслишъ да мы немамо у срдцу наше богове, кои намъ помажу побеђивати непріятеля? Запыта Траянъ.

„Ты по твоме заблуђеню почитуешъ языческе демоне као богове — одговори Игнатій. — Само е еданъ Богъ, кои е створіо небо и землю, и море, и све што е у њима, и еданъ е само Іисусъ Христосъ, єдинородный сынъ Божій, кои ће мене удостоити своега царства!“

Траянъ запыта: Говоришъ ли ты о ономе, кои е быо разпетъ при понтійскомъ Пилату.

„Єстъ, я о ономъ говоримъ, кои е разапео на крсту мое грехе, кои е сву злоћу нечистихъ духова сатрео и баціо подъ ноге оныхъ кои нѣга носе у срдцу своме,“ спокойно одговори Игнатій.

Тако докле ты носишъ у себи распетога? запыта Траянъ.

„Да — одговори Богоносный мужъ; — у св. писму е речено: Я ћу се уселити у њи и посетићу ихъ.“ (Кор. II. гл. 6, стр. 16).

Траянъ изговори надъ Игнатіемъ овакову пресуду: „Заповедамо да войници узму Игнатія, кои вели да носи у себи распетога, и да га одведу у Римъ, где се има бацити зверовима да га изеду зарадъ народнѣ забаве.“

Саслушавши ову смртну пресуду св. Игнатій радостно узкликне: „Хвала теби Боже, што си ме удостоіо, да посведочимъ мою савршену къ теби любавь, допустивши да будемъ у желѣзне окове окованъ, као што е твой светый Апостолъ Павелъ окованъ быо.“ Затимъ самъ на себе узме окове, као какавъ драгоценый накитъ, а 10 войника поведу га у Римъ.

Војници су љуто гонили, и киньили светителя, али гоненѣ то чинило га є іоштъ трпељивіимъ него што є дотле бьо. Два Діакона пратила су свога Епископа на овомъ мученичкомъ путу. Христіяни указиваху овомъ апостолскомъ мужу велико почитаньѣ у свима местима, кудъ є пролазіо. У Смирни састане се онъ са тамошньимъ епископомъ Поликарпомъ, с' коимъ се нагда заедно учіо у Іоанна Богослова. Свима христіянскимъ обштинама, кое су нѣму на сусретъ свое посланике шиљале, одговарао є у посланицима, у коима имъ захваљиваше на љубави, и поощтраваше на братинску љубавь, и на постоянство у светой вери. Дознавши да су христяни у граду Риму нѣму особито наклонѣни, пише и ньима, молећи их у своіой посланици, да се за нѣга нимало незаузимаю кодъ властій; єръ онъ искрено жели венацъ муче ія. Свою посланицу к' Римлянима завршіо є св. Игнатій с' овымъ речма: „Ако я само Христа нашао будемъ: то се неболмъ ни огня, ни крста ни зверова, ни раздробленя костію, ни разореня тела, нити икакве муке. Любавь є моя сразапета са Христомъ; огань у мени непотребуе воде; Христосъ у мени говори: Оди к' отцу! Я самъ Божіе пшенично зрно, и треба да зубима зверова самлевенъ будемъ, да чистый хлебъ Христовъ постанемъ".

Кадъ се светый овай мужъ после дугога путованя извезе на брегъ Италійскій, распростре се гласъ о нѣговомъ доласку међу христіянима, кои живяху у земльи той. Они му похите на сусретъ съ радошћу и съ тугомъ. С' радошћу што добише прилику съ ньиме се састати и нѣгову мудру науку чути; а с' тугомъ што се такавъ славный пастиръ стада Христовогъ на смрть води. Млоги су христяни договарали се да моле язичнике за животъ Игнатієвъ. Али св. Епископъ приклиняше ихъ да се тога посла оста-

ве; вр̀ъ онъ башъ самъ жели венацъ мученія за Христа примити. Тада преклонивши колена помоли се са свима притомнима Господу Богу, да се умилостиви надъ страдаюћомъ црквомъ, да прекрати гоненя, и да сахрани любавь међу верныма.

Знатимъ одведенъ буде у Римъ на амфитеатраръ. Ово е было велико двориште око ковга е была заграда, а иза заграде подигнуте быяху свудъ у наокодо камените клупе една надъ другомъ. На овима клупама седили су и стаяли гледаоци. Доле изподъ клупа были су гвоздени кавези и у њима дивлѣ животинѣ. Св. Игнатій чувши рику гладныхъ лавова, повиче: „Я самъ пшеница Божія и треба да будемъ самлевенъ зубима овыхъ дивльихъ зверова, да постанемъ чистый хлебъ Іисуса Христа!“ На то се врата одъ кавеза отворе и два гладна лава скоче на свештеномученика, па га растргаю и изеду тако да е само неколико комичица одъ вѣговогъ тела остало. Ово се случило 20. Декембрія 170. године после Христа.*)

Христіяни кои су видили и описали смрть Богоносца страдалца овако завршую свое описаніе: „Мы очевидци тужнога позорія, вратили смо се кући са сузама, и сву ноћь смо провели безъ сна коленопреклонно молећи Господа, да намъ даде утѣху о случившемъ се догађаю. А кадъ смо мало заспали: то су едни одъ насъ у сну видили, као да е блаженый Игнатіе с' нама на насъ грли; другій су га видили, како се за насъ моли Богу; а некима се учинило да га виде, где озноенъ као после великогъ труда и борбе стои предъ Господомъ у радостной надежди, и слави коя се неможе изказати. Ова привиђеня испунила су насъ великомъ радошћу и мы, саобштивши ихъ

*) Св. Игнатій живописује се у свештеначкимъ одеждама съ архіерейскимъ омофоромъ и съ икономъ Спасителѣвомъ на прсима с' едне и с' друге стране узъ рамена стое два лава.

еданъ другоме прославили смо Бога подателя свію блага, ублажили смо Светога, и забележили радъ себе данъ и часъ, да бы се могли у то време састаяти у споменъ нѣговыхъ мука, и тако имати заедницу са подвижникомъ и славнымъ мученикомъ Христовымъ, кои е надвладао діавола, и свршіо путъ своихъ христолюбивыхъ желя у Христу Іусусу Господу нашемъ."

Седамъ посланица св. Игнатія, кое е онъ послао христіянским обштинама, и Епископу Смирнейскомъ Поликарпу, есу найдрагоцѣнїи остатакъ христіянске древности. Изъ ньи се види да е онъ правый ученикъ Іоанна Богослова; єръ наука испунѣна духомъ любави появлюе се у свакомъ изреченію Богоносца.

Остатке тѣла св. свештеномученика скупе побожни Христіяни и пошлю у Антіохію. Православна црква свршуе споменъ овога св. мужа на самый данъ нѣговогъ мученія, а пренесеніе моштію нѣговыхъ изъ Рима у Артіохію споминѣ се 29. Јануара.

Тропаръ кои се у славу овога свештеномученика пое есть овай: „И правшмъ причастникъ и престолшвъ намѣстникъ апостолшмъ быва, дѣланїе обрѣлъ єси богодѫховенне къ видѣнїю восходъ: сегш ради слово истинны исправлмъ, и кѣры ради пострадалъ єси даже до кроке свщенномч̃енице*) Игнатїе, моли Хр̃ста Бога спастисѧ дш̃амъ нашимъ."

В.

Милана.

(Свршетакъ.)

Тай данъ (т. е. после освећеня цркве) быо е у Брестовачкой дворани господскій обедъ приправљенъ. Текъ што се гости после службе овамо изкупе и за

*) Свештеномученикъ зове се свештеникъ кои е мученъ быо.

столъ поседаю, ал' предъ замкомъ труба се заори и страна нека господа на коньи у замакъ уђу. Служительи уђу у дворану и яве Страшимиру да є царскій посланикъ дошао. Домаћинъ и гости спреме се да предъ њега изиђу, али у тай махъ посланикъ царскій, войвода Мирко съ неколико одабраныхъ сердара ступи у дворану. Онъ се найпре окрене кнезу Браниславу, рукује се с' њимъ и приятельски се поздрави. „Я самъ, — рече онъ, — одъ нашега светлога цара теби посланъ, да ти явимъ, како смо овыхъ дана побѣдоносный миръ заключили, и да чету твою, коя се у овомъ рату храбро отликовала, лично теби доведемъ. Синоћъ касно стигнемъ у Брестовацъ, и ненашавши тебе дома, одма похитимъ овамо уверенъ, да ћу и у кнезу Страшимиру доброгъ пріятеля наћи.“

„Вама кнеже, — окренувши се к' Страшимиру продужи, — имамъ изявити найвише благоволенѣ царско, што сте се съ кнезомъ Браниславомъ измирили. Канзь, кою сте по земальскимъ законима заслужили, што сте кнеза Бранислава у затвору држали и добро нѣгово пристели были, опростіо вамъ є нашъ преминстивый владатель, али єдино на велику молбу Бранислављеву. Вы ћете дакле одсадъ опетъ высоку милость царску у пуной мери уживати.“ Ово Страшимира сасвимъ утѣши, єръ се све дотле бояо да ће га царъ по правди казнити за нѣгова зла дела.

Царски посланикъ спазивши владику Теофана приступи му к' руци и поздрави га съ речма: „Радуємъ се што васъ преосвештеный Владико овде у овомъ друштву видимъ, с' тымъ више, што мы световни люди редко имамо сређу съ вама быти, єръ се вы изванъ свога намастира само онда показуете, кадъ васъ света ваша дужность на то позива.“

Затимъ учтиво приступи кнегиньи Видосави съ овымъ речма: „Осланяюћи се на ваше Србско госто-

любіе кнегиньо, нудимъ вамъ се за госта, и све васъ господо и госпоѣе найлюбезніе поздравлямъ."

А за васъ кнегиньице, — окренувши се Милани рекне, — имамъ єданъ особитый налогъ, кои ћу вамъ после обѣда саоштити. Садъ пакъ седайто сви у име Божіе за столъ, и прихватимо се мало, єръ истину морамъ рећи, я и мои другови врло смо гладни. Я ћу сести између кнегинѣ Видосаве и кнегиньице Милане. Васъ преосвештени Владико желіо бы имати према себи у горнѣмъ челу између два помирена кнеза, те ћу тако около себе имати сва четири лица, коя су свечаность ову проузроковала.

За обѣдомъ Браниславъ и Страшимиръ, Милана и Видосава на питанѣ войводе Мирка наизменце одговараху, приповедаюћи му повесть, коя є нашимъ читательима већъ позната. Войвода ихъ пажљиво слушаше, изявлююћи часъ топло саучешће према страданю Бранисављевомъ, часъ похвалу Милани и Видосави, и задовольство са садашньимъ Страшимировымъ владавѣмъ. Браниславъ и Милана хотѣли су да прећуте гдекою опорію погрешку Страшимирову, али имъ овай то недаде учинити, него рекне: „Немойте ме нимало извинявати. Я припознаемъ да самъ яко сгрешіо. Али шта ћу, што є было, было. Я мислимъ болѣ є да и самъ учинѣну погрешку припознамъ па да гледамъ у колико се може да єпоправимъ, него да єприкриемъ и затаимъ. И то би исто свакоме, кои сгреши, братски саветовао."

Кадъ посланикъ царевъ целу повесть саслуша, тада овако проговори: „Господо и Браћо! Кнегиньици Милани имамо мы сви захвалити, што се сада у овомъ леномъ друштву веселимо; да нѣ ніе было, мы бы се садъ непріятельски єданъ съ другимъ крвавили. Силный царъ нашъ, како є чуо за несрећу коя є постигла была кнеза Браниславa, одма є у своме тай-

номъ савету заключіо био, да войску свою, чимъ се изваньскій ратъ сврши, на Брестовацъ пошлѣ и Бранислава изъ тавнице ослободи. Страшимиръ бы се по свой прилици упорно браніо, и тако бы до крвавогъ боя дошло, у коме бы млоги люди изгинули, а замакъ овай био бы у млево сатрвенъ. Хвала дакле буди Богу, кои е ово велило зло, посредствомъ едне дѣвице, одъ свію насъ одклоніо!“

Милана на ове речи зарумениви се одговори: опростите славный Войводо, толика частъ мени ямачно неприпада. Мала она птичица, коя е надъ ведро студенца долетила была да се напие, исто е толико проузроковала помиренѣ кнеза Страшимира съ моимъ отцемъ, колико и я. Све е то благій и премилостивый Богъ по своіой светой вольи урадіо.“

Владики се врло допадне Миланинъ одговоръ, па іой рекне: „Тако е любезна кћери, ты пуно право имашъ. Често се догаћа у обичномъ животу да мале причине, велика слѣдства за собомъ повлаче. Тако на примеръ, тко бы одъ насъ икадъ помислити могао, да ће срећа или несрећа нѣгова одтуда зависити, падали данасъ киша или сія сунце. Али да на онай данъ, кадъ е Чедомиль у студенацъ упао био, ніе сіяло сунце, него да е киша падала, небы се онъ у двориштu играо, па небы ни у студенацъ упао био; Милана небы добыла прилику нѣга избавити и съ тымъ срдце кнеза Страшимира умекшати; войска бы царева на Брестовацъ ударила; више стотина лешева покрило бы бедеме овога замка; лелекъ тужныхъ матерій, врисакъ сетныхъ удовица и якъ неяке сирочади изгинувшихъ юнака продирао бы крозъ облаке, и падао бы као синьій каменъ на душу кнеза Страшимира, и тако бы онъ кои се сада подпуно сречнымъ човекомъ назвати може вечиту клетву и каштигу Божію на себе навукао. Исто тако, ко бы игда могао помислити, да ће

у животу нѣговомъ штагодъ значити стои л' му на столу ово или оно ело? Али да се на столу Марка угляра на ону неделю ніе нашла чинія смрчака, то се може быги небы Милана сетила, да се у альине углярове кѣери преобуче, и да ступи у службу кодъ овдашнѣгъ тавничара. Ето тако е чинія смрчака помогла те се одклонила одъ овога места найвећа беда и неволя. Тако се чудесный промисао Божій, и у найманьимъ стварима, на кое мы у обичномъ животу и непазимо, славно показуе.

После овыхъ речій владичиныхъ, царскій посланикъ напуни чашу с' виномъ, и напіе уздравлѣ светлога цара. Сви притомни устану, и помажући владици одною найпре: „Спаси Господи люды твоя“ па онда „Многая лѣта.“ — Затимъ се царскій посланикъ окрене Милани с' речма: „У овомъ свечаномъ часу желимъ извршити найвишій налогъ, кои ми е за васъ кнегиньице преданъ. Нѣгово величаство нашъ премилостивый и силный царъ пошто е дознао како сте вы любавь своме отцу у невольи нѣговой указивали, и како сте се кнезу Страшимиру великодушно осветили, заповедіо е мени да вамъ у име нѣгово, на томъ великомъ делу захвалимъ, и да вамъ ову нѣгову царску своеручну повелю у руке предамъ!“ Съ тымъ преда Милани царску повелю с' великимъ висећимъ печатомъ, кою е у тай царъ еданъ одъ нѣговыхъ пратилаца унео быо, па онда продужи беседу свою овако: „Будући да отацъ вашъ кнезъ Браниславъ нема мушке деце; зато светлый царъ у овой повельи даруе вама право на име, достоянство и сва добра вашега отца подъ тымъ увѣтомъ да онай, кога вы за сапутника живота своегъ изберете, заедно са потомствомъ вашимъ обвезанъ буде звати се Браниславлѣвиħъ. Живила дакле кнегиня Милана единица Бранисављева. Живіо нѣнъ честитый родитель, добыо да

Богъ да валянога зета, и доживіо свою унучадъ кнезове Бранисавлѣвиће!“

Бранисавъ быяше великомъ овомъ милошћу свога владателя силно тронутъ, и одъ велике радости немогаше ни речце проговорити. Милана съ найпонизніимъ изражаима изяви предъ лицемъ посланика царскогъ велику свою благодарность на отличію царевомъ држећи себе за недостойну тако велике милости пресветлога владателя и отца отачаства!

После обѣда зажели войвода видити студенацъ и црквицу. Видосава одма нареди да се на ведро свудъ унаоколо запалѣне свеће прилепе, и да се ведро доле спусти за осветлити мрачну дубльину овога старинскогъ студенца.

Войвода уставши одъ стола сиђе се са целымъ друштвомъ у двориште да види студенацъ и надвиривши се у дубльину изъ кое е горећій венацъ трептіо, Милани рекне: „Заиста кнегиньице я се морамъ чудити вашой одважности. Мало е юнака међу мушкимъ главама, кои бы се усудіо таково дело учинити, вы сте на овомъ студенцу подигли себи вечити споменикъ редке одважности и племенитогъ пожертвованя своегъ!“

„Опростите ми, царевый войводо, — одговори Малана, — я држимъ да е овай студенацъ споменикъ свемогућства и милости Божіе. Я добро осећамъ и признаемъ да небы была устаю дело то учинити безъ Божіе милости. Богъ ми е самъ у онай махъ уліо снагу и крепость. Нѣгова свемогућа десница избавила е Чедомиля одъ пропасти. Нека се дакле сваћій онай кои овай студенацъ угледа, сећа милости и свемогућства Божіега, а не мене; я самъ само као средство послужила, оне велике Божіе милости, коя се овде на нама излила.

Затимъ отиду сви у црквицу, гди се царевъ по-

сланикъ прекрсти, помоли Богу и целива св. иконе, па онда разсматраюћи иконостасъ рекне: „Будући да е детиньска любавь кнегиньице Милане к' своме отцу тавницу нѣгову у храмъ Божіи преобратила; то бы я предложіо, да се на иконостасу више царскихъ двері са златны слови испишу ове речи: „Успомена детиньске любави.“

На ово се Милана опетъ зарумени и учтиво одговори: „О не, такова часть непристои се ни єдномъ смртномъ човеку. Тай надписъ несме овде никоимъ начиномъ места имати; єръ е храмъ овай посвећенъ само єдномъ свемогућемъ Богу!

Преосвештеный владика Теофанъ одобраваюћи Миланинъ одговоръ рекне: „Я предлажемъ, да се у место надписа, кога Милана ніе примити хтела, надъ царске двери са велики златни слови напише: „Чти отца твоего и матерь твою, да благо ти бѫдетъ и да долголѣтенъ бѫдеши на земли.

Предлогъ овай єднодушно примљенъ и одма извршенъ буде и обећанъ, кое Богъ у овой своіой заповести доброй и послушной деци даде, на нашой се доброй Милани у пуной мери испунило. —

По немачкомъ делу Хр. Шмитда, названомъ: „Rosa von Tannenburg посрбіо

У Сомбору 1860. год.

Н. Ђ. Вукићевићъ.

Афоризми.

Докле годъ узживашъ буди добаръ, учтивъ и услужанъ, па ћете свакій волети, и на свакомъ ће те месту поштовати, любити и уважавати.

Богъ хоће да смо умерени, радини, задовольни, постояни и трпельиви; зато треба збильски да се по-

старамо, да ономе угодимо, кои то одъ насъ захтева.

Природо! ко те точно разсматра, тай се налази у славномъ, лепомъ и добромъ расположеню, и осеѣа да е дужанъ и самъ добаръ и кротакъ да буде.

Несреѣанъ е свакій, кои незна, шта е добро, лепо и племенито; ал' е іошть несреѣніи онай кои е много учио, али то не употреблява на оно што е добро и корыстно.

Ко е радинъ, умеранъ и штедльивъ; тай ѣе свагда толико имати колико му е нуждно да може просто т. е. природно живити.

Будуѣи да су деца са свакимъ даномъ старія и веѣа, зато мораю се попаштити, да свакогъ дана и сата паметнія, боля и добродетелнія буду.

Славно е иѣи за онымъ што намъ е нуждно кадгодъ да знамо, али съ тымъ се величати смешно е.

Кадъ се штогодъ говори, о чему ты ништа незнашъ, или врло мало знашъ: онда е болѣ ѣутати, него коешта неразсудно говорити.

Докле годъ живимо треба да се паштимо да будемо больи; еръ ако убразимо себи, да смо веѣъ добри, онда ѣемо заиста одъ дана на данъ гори бывати.

Кадъ мы зло добрымъ враѣамо, онда ѣе увидити они кои су насъ увредили, да нисмо заслужили да насъ вреѣаю.

Кои зато хоѣе да га поштуемо што е богатъ, съ тымъ показуе да не заслужуе да га поштуемо.

Ако си што погрешио па те когодъ опомене и на правый путъ изводи, немой се због тогъ срдити и едити, еръ то зато быва, да се поправишъ и да будешъ предострожніи.

Богаство е само онда уваженя вредно, кадъ га

ко праведнымъ начиномъ стече; и усрећава само онога кои га паметно употреблява.

Кадъ си се родио, ты си плакао, а они кои су около тебе были радовали се; живи дакле тако, да кадъ станешъ умирати, они кои су около тебе да плачу, а ты да се радуешъ.

Кои помоћи коме може а не помаже; ко може дати а не дае; кои данасъ дати може и опетъ до сутра одлаже: за тога слободно казати се може, да онъ не люби своегъ ближнѣгъ тако као самогь себе.

Човеку не помаже то ништа што е учио много и зна шта е добро, а неће по науци да се влада и добро да чини; вр мы зато учимо, да се по томе после владамо.

Олломакъ єдне Косовске песме (за ученѣ на изустъ у срб. нар. школи.)

Да е коме послушати было,
Како люто кнеже проклињаше:
„Ко недоће на бой на Косово,
Одъ руке му ништа неродило,
Ни у полю белица шеница
Ни у брду винова лозица!“

ГГ. Приложници на „фондъ Школскогъ Листа.“

После оныхъ у 35. бр. Шк. Листа одъ 1859. и у 38. и 39. брою одъ 1860. год. назначенихъ ГГ. приложника на „фондъ Шк. Листа,“ гди е и *сума фонда* и гди се новци налазе, назначено, слѣдую ови ГГ. Приложници:

ГГ. Методій Павлековићъ Наместникъ Лепавинскій 1 ф. — Никола Кировићъ велетржацъ Вараждинскій 1 ф. — Гђа Софія Кировића 1 ф. — Єрней Францель учитель реалне шк. у Вараждину 1 фор. Петаръ Ристовъ трговацъ тамошньій 1 фор. Єфремъ Стоянчевъ учитель Карловскій 4 фор. 28 нов. Димитрій Давидовачъ учитель Петузинскій 2 ф. — Давидъ Николићъ учитель Стапарскій 2 фор.

Сума 13 фор. 28 новч. аустр. вр. Ову є суму примио професоръ препарандіе Г. Ник. Вукићевићъ, кою є онъ заедно съ ономъ у 38. бр. Шк. Листа назначеной Сомборской црквеной обштини предао, а ова по гласу 96. броя Срб. Дневника 1860. подъ лихву издала.

Избрано Обштество Осечко 42 ф. 85 нов. — Бачка Дружина у Београду 1 ц. дукатъ.

ГГ. Єфремъ Яковлѣвићъ парохъ у Туріи 2 фор. Ђорђе Каћанскій парохъ у Надалю 1 фор. Петаръ Чолићъ парохъ у Туріи 4 фор. Іоаннъ Радосављевићъ учитель 5 фор. Петаръ Р. Стефановићъ трговацъ 2 фор. Янко Славнићъ родолюбъ 10 фор. Лазарь пл. Мирковићъ бележникъ 1 фор. Ђорђе Радосављевићъ помоћникъ учит. 1 фор. Петаръ Класановићъ бивш. народн. официръ 5 фор.

Сума 73 фор. 85 нов. аустр. вр. и 1 ц. дукатъ. Ова сума налази се заедно са ономъ у 39. бр. Шк. Листа назначеной кодъ Сл. уредн. Срб. Дневника.*)

*) Свима до сада штедрима благодѣтельима и приложницима на „Фондъ Шк. Листа" у име садашнѣгъ и будућегъ нараштаја Србск. рода, за чие су они благостанѣ и просвету ове жртве принели, буди свесрдна благодарность. — И будуће Приложнике укупно съ принесеномъ жртвомъ средсвомъ Србск. Дневника и овоъ Листа саобштава ћемо.

Уредн. Шк. Листа.

Издае Епіскопска књигопечатня у Новомъ Саду.